

ДАН СИМЪНС ПЕТАТА КУПА

Превод от английски: Васил Велчев, 2015

chitanka.info

Книгата се посвещава на Ричърд Къртис, моя безценен агент и скъп приятел, който споделя интереса ми към бейзбола и към сър Хенри Джеймс.

ЧАСТ 1

ГЛАВА 1

В дъждовния март на 1893 година, по непонятни за никого причини (главно защото никой освен нас не е запознат с тази история), живеещият в Лондон американски писател Хенри Джеймс реши да прекара рождения си ден на 15 април в Париж, и там, на самия рожден ден или преди него, да се самоубие, като се хвърли в Сена през нощта.

Мога да ви кажа, че през онази пролет Джеймс беше изпаднал в дълбока депресия, но не мога да ви кажа точно *защо*. Разбира се, година по-рано, на 6 март 1892 година, в Англия, от рак на гърдата, беше починала сестра му Алис, но тя бе хронично болна^[1] от десетилетия и беше приела като добре дошла диагнозата рак. Смъртта, както бе казала тя на брат си Хенри, беше събитие, което винаги бе очаквала с голям ентузиазъм. Поне в писмата му до семейството и приятелите изглеждаше, че Хенри я поддържа в готовността ѝ да се раздели с живота, включително при описанията за това колко прелестно бе изглеждал трупът ѝ.

Вероятно тази недокументирана депресия у Джеймс беше подсилена от проблема, че през последните години творбите му не се продаваха добре: романите му от 1886 година, „Бостънци“ и „Принцеса Касамасима“, и двата повлияни от бавната смърт на Алис и от бостънския ѝ брак^[2] с Катрин Лоринг, за голямо разочарование на всички заинтересовани, нямаха търговски успех нито в Америка, нито в Англия. Затова през 1890 година, опитвайки се да забогатее, Джеймс вече се беше насочил към театъра. Макар първата му мелодраматична пиеса — „Американецът“ — да имаше скромнен успех, и то по-скоро в провинцията, отколкото в Лондон, той бе убеден, че театърът ще се окаже неговата писателска делва със злато. Но в началото на 1893 година Джеймс вече беше започнал да усеща, че тази надежда е илюзия и самозаблуда. Тъй както Холивуд щеше да остави писателите буквално на собствената им съдба през по-голямата част от идното столетие, така и английският театър през 90-те години на XIX век експлоатираше хората на словото, които — подобно на Хенри Джеймс

— не бяха наясно как се пише успешна театрална продукция за широк кръг от зрители.

Повечето биографи биха разбрали тази внезапна дълбока депресия по-добре, ако се беше появила в ранната пролет на 1895 година, вместо през март 1893, тъй като две години по-късно, на премиерата на първата му голяма лондонска пиеса, „Гай Домвил“, той щеше да бъде осмян и освиркан, след като прояви глупостта да излезе на сцената, за да се поклони. Повечето зрители в залата, които щяха да си купят билети, за разлика от бляскавите дами и господа, на които Джеймс беше изпратил безплатни покани, никога нямаше да са чели романите на Хенри Джеймс, повечето дори нямаше да знаят, че е писал романи, и затова щяха да освиркат пиесата изключително заради качествата ѝ. А „Гай Домвил“ щеше да бъде ужасна, ужасна пиеса.

Знаем и че година по-късно, след януари 1894 година, когато приятелката му Констанс Фенимор Улсън щеше да намери смъртта си, хвърляйки се от високия прозорец във Венеция (вероятно, щяха да сплетничат някои, защото Хенри Джеймс нямаше да е отседнал при нея или близо до нея във Венеция, както щеше да е обещал), той щеше да се бори с ужасна депресия, породена от истинско чувство за вина.

В края на 1909 година вече възрастният Джеймс щеше да изпадне в най-дълбоката си от всички депресии — толкова дълбока, че по-големият му брат Уилям (умиращ от болно сърце) щеше да прекоси Атлантика буквално за да държи ръката му в Лондон. През онези години Хенри Джеймс щеше да оплаква „бедствено ниските продажби“ и липсата на печалба от нюйоркското издание на събраните му съчинения — изтощителен проект, на който щеше да посвети пет години от живота си, пренаписвайки дългите си романи и включвайки към всеки един от тях многословни уводи.

Но през март 1893 година тази последна депресия все още се намираше шестнайсет години напред в бъдещето. Нямаме никаква истинска представа защо Джеймс бе толкова ужасно депресиран през онази пролет. Нито защо толкова внезапно реши, че единственото му спасение е онова самоубийство в Париж.

Един от факторите може и да беше ужасният пристъп на подагра, преживян от Джеймс през студената английска зима на 1892 — 1893 година, който го принуди да съкрати ежедневните си разходки и да натрупа доста излишно тегло. Или простичкият факт, че на

наближаващия рожден ден през април щеше да навърши петдесет години: знаково число, което бе депресирало и много по-силни от чувствителния Хенри Джеймс мъже.

Никога няма да разберем.

Затова пък знаем, че с тази депресия — и с плана за самоубийство чрез удавяне в Сена преди или на самия 15 април, навръх рождения му ден — започва нашата история. И така, в средата на март 1893 година Хенри Джеймс (той бе започнал да пропуска „младши“ в края на името си наскоро, след като баща му почина през 1882 година) писа от Лондон на семейството и приятелите си, за да им съобщи: „Вземам си кратка почивка от ежедневните литературни задължения, за да отпразнувам пролетта и собствената ми петдесетгодишнина в слънчевия Париж, преди да се присъединя към брат ми Уилям и семейството му във Флоренция по-късно през април“. Джеймс нямаше никакво намерение да пътува до Флоренция.

Носейки в кутийка за енфие част от откраднатия прах на сестра си Алис, Джеймс напусна изчистения си и подреден апартамент в „Де Вер Гардънс“, изгори няколко писма от госпожица Улсън и от няколко по-млади приятели, хвана влака за Шербург и пристигна в Града на светлината на следващата вечер, в един по-мрачен, по-мокър и по-студен от всички дни, които бе изтърпял през онзи март в мразовития Лондон.

Отседна в хотел „Уестминстър“ на Рю дьо ла Пе, където бе живял един месец, докато пишеше няколко разказа в Париж, включително любимия му „Ученикът“. Но този път „отседнал“ не беше правилната дума. Той нямаше намерение да прекара тук седмиците до рождения си ден. Освен това цените в „Уестминстър“ бяха твърде екстравагантни за настоящия му бюджет. Дори не разопакова куфара си. Не възнамеряваше да прекарва тук втора нощ. Нито тук, реши изведнъж, нито на което и да е друго място на този свят.

След обикалянето из градината Тюйлери в студения и мокър ден и унилата, самотна вечеря — верен на решението си, той не се опита да се свърже с никого от парижките си приятели или с други познати, които може би минаваха през Париж — Хенри Джеймс изпи последната си чаша вино, облече вълненото си палто, убеди се, че запечатаната кутийка за енфие е все още в джоба му и, потрепвайки по

калдъръма с бронзовия връх на сгънатия си чадър, се запъти в сумрака под ситния дъждец към избраното място до Пон Ньоф. Дори с бавната му, внушителна джентълменска походка, разстоянието се взимаше за по-малко от десет минути.

Майсторът на писменото слово не остави бележка след себе си.

---

[1] Алис Джеймс е страдала от депресия със суицидални и убийствени пориви. — Б.пр. ↑

[2] Бостънският брак през Викторианската епоха е тип приятелство между две жени, които живеят заедно като съквартиранти. Макар да се нарича „брак“, по принцип става въпрос само за приятелство, без сексуални отношения. Тъй като обаче по онова време сексуалната връзка между две жени не е била приета от обществото, в немалко случаи подобни отношения са били маскирани като „бостънски брак“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 2

Мястото, което Джеймс бе избрал, за да сложи край на живота си, се намираше на северния бряг на реката, на около шейсетина ярда от широкия, добре осветен мост Пон Ньоф, но там долу, под моста, бе тъмно, а още по-тъмно бе на скалната тераса, простираща се край най-долните пешеходни алеи, където черните студени води на Сена се вихреха в основата на обраслия с мъх камък. Дори на дневна светлина тук идваха малко хора. Джеймс знаеше, че нощем мястото бе често посещавано от проститутки, но не и в такава студена дъждовна мартенска нощ; тази вечер те щяха да останат близо до хотелите в Пигал или щяха да търсят клиенти в тесните улички от другата страна на сияйния булевард „Сен Жермен“.

Когато Джеймс, потропвайки с чадъра си, най-после стигна до тясната еспланада, която си беше избрал през деня — изглеждаше точно така, както си я спомняше от предишните си посещения в Париж той — вече не можеше да различава пътя. Дъждът украсяваше далечните улични лампи от другата страна на Сена с бледи ореоли. Тази нощ нямаше много баржи и речни таксита. Джеймс успя да слезе по стъпалата, опипвайки ги с краката си, и продължи бавно по терасата като слепец с бастун. Някъде високо над главата му обичайно отчетливите звуци от колелата на каретите и тропотът на конски копита сега звучаха приглушено и далечно, почти нереално, заради засилващия се дъжд и все по-дълбоките локви по пътищата.

В почти пълния мрак Джеймс по-скоро можеше да чуе и надуши, отколкото да види приближаващата се река. Само стряскащото хлътване на чадъра му там, където очакваше да намери плочник, го накара да спре на ръба на тясната извита тераса. Той знаеше, че тук няма стъпала, които да водят надолу към реката; само шест- или седемфутов наклон, водещ право в разпенената черна вода. Тук Сена беше много бърза, дълбока и коварна. Достатъчно бе само да направи една крачка напред в празнотата и с всичко щеше да се приключи.

Джеймс извади от вътрешния си джоб малката кутийка за енфие от слонова кост и я погали. Това го накара да си спомни една кратка

статийка в „Таймс“ от предишната година, в която се твърдеше, че ескимосите в Арктика не създавали изкуство, предназначено за гледане, а придавали форми на някакви специални гладки камъни, на които се наслаждавали чрез опипване по време на дългата северна нощ. Споменът го накара да се усмихне. Джеймс имаше усещането, че е прекарал достатъчно месеци в собствената си северна нощ.

Когато предишната година беше откраднал няколко щипки от прахта на сестра си — Катрин Лоринг го чакаше пред вратата на крематориума, където бе дошла, за да вземе урната, която щеше да отнесе обратно в Кеймбридж, във фамилната гробница на семейство Джеймс — планът му бе да ги разпръсне на мястото, където малката му сестра се бе чувствала най-щастлива. Но след няколко месеца Джеймс беше осъзнал неизпълнимостта на тази идиотска мисия. Къде? Спомняше си кратките моменти на щастие, докато и двамата бяха много по-млади и обхождаха Швейцария с леля си Кейт, която беше толкова лишена от въображение, колкото и Хамлетовият гробар. Далеч от голямото си семейство и американския си дом, склонността на Алис към истерични изстъпления беше изчезнала през онези седмици — затова първата му мисъл беше за петдесетия си рожден ден да отпътува за Женева и да разпръсне прахта ѝ на мястото, където двамата със сестра му се бяха смели и разменяли остроумни подмятания, като горката леля Кейт не беше разбрала и дума от ироничната игра на думи, и се бяха разхождали из симетрично подредените градини и крайезерните алеи, весело закачайки се един с друг и с леля Кейт.

Но накрая Женева вече не му се струваше като много добра идея. По време на онова пътуване Алис беше симулирала своето „възстановяване“ от предопределения ѝ живот на болнаво същество, също както и той бе симулирал, че приема за нормално нетрайното ѝ весело настроение.

После избра местенцето до Нюпорт, където тя бе построила малката си къща и бе живяла в нея, привидно здрава и щастлива, малко повече от година.

Не. Това бяха първите дни от съжителството ѝ с госпожица Лоринг, а през месеците, последвали смъртта на Алис, Джеймс все по-непоколебимо смяташе, че госпожица Катрин П. Лоринг е споделяла достатъчно време и място със сестра му. Не и Нюпорт.

Накрая вече не можеше да се сети за нито едно място, където Алис се беше чувствала наистина щастлива и където да разпръсне жалките ѝ останки. Може би имаше някакви почти незабележими изблици на щастие само през онези години в Нюпорт, а след това и в Кеймбридж, преди наричаното от нея „ужасно лято“, когато на 10 юли 1878 година най-големият ѝ брат Уилям и Алис Гибънс се ожениха. Години наред брат ѝ Уилям, баща ѝ, брат ѝ Хари, другите ѝ братя, Боб и Уилки, както и безкрайната върволица от гости в домовете им не спираха да се шегуват, че Уилям ще се ожени за *нея* — за Алис Джеймс. Тя винаги реагираше с раздражение на тази шега, но сега — след продължителното ѝ самоналожено боледуване и смъртта ѝ — Хенри Джеймс осъзна, че тя е започнала да вярва в брака си с Уилям и сватбата му с друга жена едва не я е унищожила. И то с жена, която, по жестока ирония на съдбата, също се казваше Алис.

Както самата тя се беше изразила веднъж пред Хенри Джеймс, през лятото, когато Уилям се беше оженил, тя „бе навлязла в дълбоко море и тъмните му вълни я бяха обгърнали“.

И сега, в тази нощ, в неговата последна нощ, Джеймс реши, че просто ще стисне здраво в ръката си кутийката за енфие с останките от несигурното съществуване на Алис, докато пристъпва напред и полита към тъмните води и забравата. Знаеше, че за да го направи, трябва да изключи писателското си въображение; в секундата, необходима му да пристъпи напред, не трябваше да има никакво чудене дали реката ще бъде леденостудена или дали, докато мръсните води на Сена изпълват дробовете му, атавистичната му жажда за живот няма да го накара да започне да пляска с ръце и крака, опитвайки се да доплува до невъзможната за изкачване, обрасла с мъх скала на терасата.

Не, не биваше да мисли за нищо друго, освен за това, че оставя цялата болка зад себе си. Да изпразни съзнанието си от всичко — най-трудното от всички неща, които се бе опитал да направи през живота си.

Джеймс протегна единия си крак напред, над празнотата.

И внезапно осъзна, че тъмната форма, която беше взел за стълб, всъщност бе силует на човек, застанал на по-малко от два фута от него. В мига, в който различи неясните очертания на филцовата шапка, придърпана ниско над очите, и орловия профил, полускрит зад

вдигнатата яка на пътническата пелерина на безмълвната фигура, Джеймс чу и тихото дишане на мъжа.

* * *

Джеймс ахна приглушено и отстъпи несръчно встрани.

— Pardonnez-moi, Monsieur. Je ne t'ai pas vu là-bas^[1] — едва успя да произнесе той. И това си бе чистата истина. Той не беше видял стоящия там мъж.

— Вие сте англичанин — каза високата фигура. Английският език на мъжа имаше скандинавски акцент. Шведски? Норвежки? Джеймс не беше съвсем сигурен.

— Да. — Джеймс се обърна и тръгна към стъпалата, отдалечавайки се от мястото.

Точно в този момент премина рядко появяващият се през този сезон Бато Муш, отчасти речно парно такси, отчасти туристическа лодка, и под внезапната светлина от фенерите на десния му борд Джеймс успя да види ясно лицето на високия мъж.

— Господин Холмс — изрече почти неволно той. В изненадата си отстъпи назад към реката, лявата му обувка се оказа извън ръба на терасата и той все пак щеше да се озове във водата, ако дясната ръка на високия мъж не се беше изстреляла напред със светлинна скорост. Дълги пръсти сграбчиха палтото на Джеймс в изненадващо здрав захват и с едно рязко движение мъжът издърпа Хенри Джеймс обратно на терасата.

Обратно към живота.

— Как ме нарекохте току-що? — попита мъжът, който продължаваше да стиска здраво палтото на Джеймс. Скандинавският му акцент бе изчезнал. Гласът определено принадлежеше на британец от висшата класа.

— Съжалявам — избъбри Джеймс. — Сигурно съм се объркал. Простете, че наруших уединението ви. — В този миг Хенри Джеймс не само разпозна самоличността на високия мъж — въпреки потъмнатата му и някак по-гъста отколкото при последната им среща преди четири години коса, сега стърчаща странно нагоре, вместо да бъде зализана назад, и гъстите мустаци, които тогава липсваха, в

комбинация с леко променената с актьорски грим или нещо подобно форма на носа — но освен това разбра, че мъжът се беше канил да се хвърли в Сена, когато Джеймс го бе прекъснал с появата си в мрака, огласена с потракването на чадъра му по алеята.

В този момент Хенри Джеймс се почувства като пълен глупак, но той беше човек с изумителна памет. Щом видеше нечие лице и научеше нечие име, никога не го забравяше.

Опита се да се отдръпне встрани, но силните пръсти продължаваха да стискат палтото му.

— С какво име ме назовахте преди малко? — попита отново мъжът. Гласът му бе студен като желязо през зимата.

— Помислих ви за един човек, с когото се запознах, на име Шерлок Холмс — изпъшка Джеймс с единственото желание да се махне оттук и да се върне обратно в леглото си в удобния хотел на Рю дьо ла Пе.

— Къде се запознахте? — попита настоятелно мъжът. — Кой сте вие?

Джеймс отговори само на втория въпрос.

— Казвам се Хенри Джеймс. — В паниката си той едва не добави отдавна изоставеното „младши“.

— Джеймс — каза господин Шерлок Холмс. — По-младият брат на великия психолог Уилям Джеймс. Вие сте онзи американски драскач, който през повечето време живее в Лондон.

Въпреки силното си смущение от факта, че го държи и го докосва друг мъж, Джеймс се изпълни с още по-силно негодувание заради това, че го определяха като по-младия брат на „великия“ Уилям Джеймс. Никой — извън малкия му, тесен кръг в Харвард — не беше чувал за по-големия му брат, докато три години по-рано, през 1890 година, той не беше публикувал своите „Принципи на психологията“. По неразбираеми за Хенри причини, книгата донесе световна слава на Уилям сред интелектуалците и други учени, занимаващи се с човешкия ум.

— Бъдете така любезен веднага да ме пуснете — заяви Джеймс с най-твърдия тон, който успя да сътвори. Възмущението, че го държаха за палтото, го накара да забрави, че Холмс — той беше убеден, че мъжът е Шерлок Холмс — току-що му беше спасил живота. А може би

това спасяване допълнително го настройваше срещу англичанина с орлов профил.

— Кажете ми къде сме се срещали и ще го направя — отвърна Холмс, без да пуска палтото на Джеймс. — Името ми е Ян Сигерсон. Аз съм сравнително известен норвежки изследовател.

— Тогава приемоте хилядите ми извинения, сър — каза Джеймс, без да изпитва и капка съжаление. — Очевидно съм се объркал. За миг тук, в тъмнината, ви взех за господина, когото срещнах преди четири години на едно чаено парти с благотворителна цел в Челси. Партието бе организирано от една моя позната американска дама, госпожа Т. П. О'Конър. Отидох заедно с лейди Улзли и няколко други писатели и театрални актьори — господин Обри Бърдсли, господин Уолтър Безант... Пърл Крейги, Мари Корели, господин Артър Конан Дойл, Бърнард Шоу, Женевиер Уорд. По време на следобедния чай бях представен на госта на госпожа О'Конър, някой си Шерлок Холмс. Сега виждам, че... няма особена прилика.

Холмс го пусна.

— Да, сега си спомням. Отседнах за кратко в къщата на госпожа О'Конър, докато разследвах поредица от кражби на бижута в няколко провинциални имения. Извършителите бяха от прислугата, естествено. Винаги става така.

Джеймс изпъна предната част на палтото си, оправи шалчето си, твърдо опря върха на чадъра си в земята и реши, че трябва да си тръгне, без да каже нито дума повече.

Докато изкачваше тъмните стъпала, той стреснато осъзна, че Холмс върви редом с него.

— Наистина невероятно — каза високият англичанин с лекия йоркширски акцент, който Джеймс беше чул на партито на госпожа О'Конър през 1889 година. — През последните две години използвах облика на Сигерсон и се разминавах — през деня! — с хора, които познавам от години, без никой от тях да ме разпознае. Веднъж стоях посред бял ден повече от десет минути на един неособено препълнен площад в Ню Делхи, точно до главен инспектор Сингх, с когото цели два месеца разследвахме заедно едно деликатно убийство в Лахор, и обученият професионалист не ми обърна никакво внимание. Точно тук, в Париж, се разминах на улицата със стари познати от Англия и помолих за упътване стария си приятел Анри-Огюст Лозе, наскоро

пенсионирания се префект на парижката полиция, с когото съм работил върху поне дузина случаи. С Лозе беше и новият префект на Сомма, Луи Лепин, с когото също съм работил отблизо. И никой от тях двамата не ме разпозна. А вие успяхте. В тъмното. В дъжда. При положение че в главата ви се въртяха само мисли за самоубийство.

— *Моля?* — възкликна Джеймс и рязко се спря, сепнат от безочливостта на Холмс. Почти бяха стигнали до улицата и дъждът като че ли беше понамалял. Но около безбройните улични лампи продължаваха да сияят ореоли.

— При мен тайната ви е на сигурно място, господин Джеймс — каза Холмс. Той се опитваше да запали лулата си, въпреки влагата. Когато кибритената клечка най-после пламна, Джеймс окончателно се убеди, че това наистина е „детективът-консултант“, когото беше срещнал на партито у госпожа О'Конър четири години по-рано. — Виждате ли продължи Холмс, произнасяйки думите между дръпванията от лулата, — аз бях на онова място по същата причина.

Джеймс не знаеше как да отговори на това. Той се завъртя на пети и тръгна на запад по тротоара. Холмс го настигна с две крачки на дългите си крака.

— Трябва да отидем някъде на късна вечеря и вино, господин Джеймс.

— Предпочитам да остана сам, господин Холмс. Господин Сигерсон. Който от двамата предпочитате да сте тази вечер.

— Да, да, но трябва да поговорим — настоя Холмс. Не изглеждаше ядосан или разтревожен от това, че са го разкрили. Нито пък разочарован от това, че пристигането на писателя беше попречило на неговия собствен скок в тъмните води на Сена. Беше единствено очарован, че Джеймс е успял да проникне през дегизировката му.

— Няма какво да обсъждаме — сопна му се Джеймс и се опита да ускори крачка, но това само го направи да изглежда смешен, защото високият англичанин го последва с лекота.

— Можем да обсъдим защо смятахте да сложите край на живота си, стиснал здраво в дясната си ръка кутийка за енфие, пълна с прахта на покойната ви сестра Алис — каза Холмс.

Джеймс рязко спря. След миг успя да произнесе:

— Вие... няма... откъде... да знаете... това.

— Но го знам — отвърна Холмс, който продължаваше да пафка с лулата си. — И ако се съгласите да се присъедините към мен на късна вечеря с малко хубаво вино, аз ще ви разкажа как го разбрах и откъде знам, че никога няма да изпълните зловещата задача, която сте си поставили тази вечер, господин Джеймс. Освен това знам абсолютно подходящото за случая чисто, добре осветено кафене, където бихме могли да поговорим.

Холмс сграбчи Джеймс за левия лакът и двамата закрачиха рамо до рамо по Авеню дьо л'Опера. Хенри Джеймс бе твърде сащисан и удивен — и любопитен — за да се съпротивлява.

---

[1] Извинете ме, господине. Не ви видях там. (фр.) — Б.пр. ↑

ГЛАВА 3

Въпреки обещанието на Холмс да го отведе на „добре осветено място“, Джеймс очакваше да се озове в сумрачно, забутано кафене, в което се влиза от някоя задна уличка. Вместо това Холмс го бе завел в „Кафе дьо ла Пе“, което се намираше съвсем близо до хотела на Джеймс, на пресечката на Булеварда на капуцините и Площада на Операта в Девети окръг на Париж.

„Кафе дьо ла Пе“ беше едно от най-големите, ярко осветени и най-живописно украсени заведения в цял Париж, съперничещо по претенциозност на декора и брой на огледалата единствено на Опера Гарние, която се намираше от другата страна на площада. Джеймс знаеше, че мястото е било построено през 1862 година, за да обслужва гостите на близкия „Гранд Отел дьо ла Пе“, и е достигнало пълната си слава през 1867 година, по време на Световното изложение. Това бе една от първите обществени сгради в Париж с електрическо осветление, но въпреки това, сякаш стотиците хиляди крушки не бяха достатъчни, бляскави фенери хвърляха ярки лъчи светлина върху големите огледала. През годините Хенри Джеймс беше избягвал да посещава това заведение, макар и единствено заради всеобщото мнение на парижани, че вечеря в „Кафе дьо ла Пе“ означава непременно да се натъкнеш на приятели или познати. Толкова популярно беше това място. А Хенри Джеймс предпочиташе сам да избира времето и мястото, където „да се натъкне“ на стари познати или приятели.

Холмс като че ли не се притесняваше от тълпата, гръмогласните разговори и множеството лица, които се обърнаха към тях, когато влязоха. Джеймс чу фалшивия норвежец да иска от метр д'отела „обичайната маса“ — на отличен френски — и двамата бяха отведени до малка кръгла маса, встрани от суматохата на оживеното заведение.

— Нима идвате тук достатъчно често, за да си имате „обичайна маса“? — попита Джеймс, когато останаха сами. Или поне дотолкова сами, колкото бе възможно сред подобна суматоха и шум.

— Вечерял съм тук поне три пъти седмично през двата месеца, откакто съм в Париж — каза Холмс. — Видях десетки познати, бивши полицейски партньори в детективската ми работа и клиенти. Никой не успя да ме разпознае под дегизировката ми на Ян Сигерсон.

Преди Джеймс да успее да отговори, се появи келнерът и Холмс прояви безочиеето да поръча и за двамата. След като избра доста добро шампанско, а може би заради късния час, той поръча обилна следоперна вечеря за двама: *le lièvre en civet, pâtes crémeuses d'épeautre*, придружени от *plateau de fromage affinés*, а също така и поднос с *la figue, l'abricot, le pruneau, en marmelade des fruits secs au thé Ceylan* и *biscuit spéculos*, и най-сетне *mousse légère chocolat*^[1].

Джеймс нямаше апетит. Деликатният му стомах се беше разстроил от сътресенията през последния час. Освен това изобщо не му се ядеше заек — особено задушен заек, залят с тежкия и пълен с брашнени гранули френски сос — и тази вечер дори и не му се помисляше за плодове. Освен това като малък бе живял във Франция и се беше преситил с шоколадов мус, затова сега го ненавиждаше.

Но не каза нищо.

Джеймс ужасно искаше да разбере откъде Холмс — този долнокачествен уличен фокусник — „знае“, че прахта на сестра му Алис е в кутийката за енфие, но по-скоро би умрял, отколкото да повдигне въпроса тук, в това заведение. Вярно, че едва ли някой би могъл да подслушва разговора им сред глъчта от разговарящите, смеещи се гости и предвид отдалечеността на масата им, но не това беше проблемът.

След като отпиха от доста доброто шампанско, Холмс каза:

— Прочетохте ли некролога ми, който беше публикуван в „Таймс“ преди почти две години?

— Приятели ми споменаха за него — отвърна Джеймс.

— Аз го прочетох. Броят беше отпреди три седмици — по онова време бях в Истанбул — но успях да го прочета. Него и последвалото интервю с горкия Уотсън, който описваше смъртта ми при водопада Райхенбах, докато съм се борел с „Наполеона на престъпния свят“, професор Джеймс Мориарти.

Хенри Джеймс предпочиташе да мълчи, но знаеше, че от него се очаква да изпълни ролята на събеседник.

— Как успяхте да оцелеете след това ужасно падане, господин Холмс?

Холмс се засмя и изчетка трохичките от щръкналите си черни мустаци.

— Нямаше падане. Нямаше борба. Нямаше никакъв „Наполеон на престъпния свят“.

— Няма професор Джеймс Мориарти? — попита Джеймс.

Холмс се подсмихна и попи устните и мустаците си с бялата ленена салфетка.

— За съжаление, съвсем никакъв. Абсолютна измислица, която да послужи на целите ми... които в случая бяха да изчезна.

— Но Уотсън разказа пред лондонския „Таймс“, че този професор Мориарти е написал книга — „Силата, движеща един астероид“ — настоя Джеймс.

— Измислена също от мен — подсмихна се самодоволно Холмс под Сигерсоновия си мустак. — Такава книга не съществува. Споменах я пред Уотсън само за да може по-късно да придаде на интервютата му пред пресата — и на собствения му, наскоро издаден разказ „Последен случай“, в който неизбежно бяха разкрити събитията, предшествващи водопада Райхенбах — известна... как то наричате вие, писателите?... правдоподобност. Да, точно това е думата. Правдоподобност.

— Но след като тази подробност беше спомената в различни вестникарски статии, свързани с Мориарти и вашата кончина, не се ли страхувахте, че хората може да се опитат да намерят „Силата, движеща един астероид“, дори от чисто любопитство? Щом книгата не съществува, цялата ви история за случилото се при водопада Райхенбах може да рухне.

Холмс се засмя, махвайки с ръка.

— О, подчертах пред Уотсън, който на свой ред го подчерта пред пресата, че в книгата на Мориарти е използвана най-нечетимата и трудна висша математика — мисля, че точните ми думи пред Уотсън бяха: „Това е книга, която се издига до такива висини във висшата математика, че никой в научната преса не е способен да я критикува“. Това ще попари обикновеното любопитство. Освен това помня, че казах на Уотсън, че от прочутата книга на Мориарти — прочута само в

математическите среди — са отпечатани толкова малко бройки, че днес се намират изключително рядко и дори са неоткриваеми.

— Значи умишлено сте излъгали приятеля си за този... този „Наполеон на престъпния свят“... само за да може доктор Уотсън да повтори всичките ви измислици пред пресата? — попита Джеймс с надеждата, че студенината в гласа му ще достигне до Холмс.

— О, да — отвърна Холмс с лека усмивка. — Абсолютно.

Известно време Джеймс седя мълчаливо. Най-накрая рече:

— Ами, ако бяха призовали доктор Уотсън да даде показания под клетва... ако, примерно, бяха започнали разследване на смъртта ви?

— О, всякакви разследвания досега щяха да са приключили — каза Холмс. — Все пак от случката при водопада Райхенбах са минали две години.

— И въпреки това... — започна Джеймс.

— Уотсън нямаше да лъжесвидетелства при такива показания прекъсна го Холмс, като този път в гласа му прозвуча леко раздразнение, — защото той искрено вярва, че Мориарти е, както подробно му обясних, „Наполеон на престъпния свят“. И също толкова искрено вярва, че съм загинал заедно с него при падането във водопада Райхенбах в Швейцария.

Джеймс примигна няколко пъти, въпреки всичките си усилия да сдържи реакцията си на тези думи.

— И не изпитвате никакви угризения, че сте излъгали най-добрия си приятел? В пресата съобщиха, че съпругата на доктор Уотсън е починала в периода след вашето... изчезване. Значи сега горкият човек жалее загубата както на съпругата си, така и на най-добрия си приятел.

Холмс хапна още малко плодове.

— Не само го излъгах, господин Джеймс. Поведох Уотсън на весело преследване — по следите на митичния Мориарти, нали разбирате — из Англия и Европа, което приключи с прословутото падане във водопада, където нито моето тяло, нито това на професор Мориарти някога ще бъдат открити.

— Постъпили сте отвратително — каза Джеймс.

— Постъпих както беше необходимо — отвърна Холмс, без да показва раздразнение или да набляга на думата. — Разбирате ли, трябваше да изчезна напълно. Да изчезна без следа, по начин, който би

убедил масите — или поне онази малка част от тях, която проявяваше интерес към скромните ми приключения — че съм мъртъв. Оплакваха ли кончината ми в Лондон, след като научиха новината?

Думите му накараха Джеймс да примигне; той беше сигурен, че Холмс се шегува, докато не видя сериозното изражение на лицето му.

— Да — отвърна най-после той. — Поне така чух.

Холмс чакаше. Накрая рече:

— Историята на Уотсън за Райхенбах, онзи негов разказ, наречен „Последен случай“, се появи в списание „Странд“ само преди три месеца — през декември, деветдесет и втора. А мен ме интересува как реагираха при появата на новината две години по-рано.

Джеймс потисна въздишката си.

— Не чета „Странд“ — сподели той. — Но ми казаха, че както когато за пръв път са научили новината за смъртта ви, така и през тази зима, след появата на разказа на доктор Уотсън, младите мъже в Лондон са носели черни нашивки на ръкавите.

Джеймс наистина никога не би се зачел в евтините романчета, инцидентните научни статии и светската хроника, които се публикуваха на страниците на „Странд“. Но по-младите му приятели — Едмънд Гос и Джонатан Стърджис — ги четяха. И двамата бяха носили месеци наред черни нашивки на ръкавите си, жалеейки предполагаемата смърт на Холмс. Самият Джеймс намираше това за абсурдно.

Шерлок Холмс се усмихваше, дояждайки последните остатъци от шоколадовия си мус.

Хенри Джеймс, все още ужасен от мисълта, че ако позволи на Холмс да води разговора, той отново ще го насочи към съдържанието на кутийката за енфие в джоба му, каза:

— Но защо пуснахте този лъжлив слух? Защо подведохте добрия си приятел доктор Уотсън и хилядите си верни почитатели, щом не съществува никаква мащабна престъпна конспирация — щом не ви преследва никакъв Наполеон на престъпния свят? Какъв е мотивът ви? Обикновена извратеност?

Холмс остави лъжичката си на масата и впери поглед в писателя.

— Искане ми се да беше толкова просто, господин Джеймс. Не, реших, че трябва да изфабрикувам собствената си смърт и да изчезна съвсем, защото открих чрез собствените си логически разсъждения...

чрез индуктивните и дедуктивните методи, които ме превърнаха в най-прочутия детектив-консултант в света... един толкова ужасяващ факт, че не само животът ми се промени необратимо, но и стигнах до онова място край Пон Ньоф, готов да сложа край на всичко.

— Какъв ще да е този единствен факт, който... — започна Хенри Джеймс, но бързо млъкна. Подобен въпрос щеше да е върховна проява на нахалство и лоши маниери.

Холмс се усмихна напрегнато.

— Открих, господин Джеймс — рече той, навеждайки се напред, — че не съм реална личност. Аз съм... как би се изразил човек на литературата като вас? Аз съм, както неоспоримо сочат доказателствата, литературна конструкция. Творение на някой опръскан с мастило драскач. Обикновен литературен герой.

---

[1] Задушен заек, паста със сметанов сос, плато от узрели сирена, смокини, кайсии, мармалад от сушени сливи, цейлонски чай, карамелизирани бисквити и лек шоколадов мус (фр.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 4

Хенри Джеймс беше убеден, че си има работа с луд човек. Нещо бе тласнало лицето Шерлок Холмс — ако това наистина беше онзи Шерлок Холмс, когото бе срещнал четири години по-рано на градинското парти на госпожа О'Конър — отвъд границите на здравия разум.

Но трябваше да признае истината, колкото и скандална да бе тя: Джеймс беше очарован от заблудата на Холмс, че е литературен герой, и искаше да научи повече за нея. Хрумна му, че някой ден от това може да излезе страхотен разказ — чийто главен герой може би ще бъде прочут писател, който също е започнал да вярва, че е един от собствените си герои.

Холмс беше поръчал коняк — лош избор, помисли си Джеймс, след шампанското и късната вечеря — но сега и двамата мъже отпиваха от чашите си, докато писателят обмисляше как да зададе въпросите си. Внезапно на покритата тераса на кафенето, намираща се от другата страна на дансинга, до който седяха те, настъпи шумна суматоха. Десетки хора наскочаха на крака; мъжете се покланяха; неколцина ръкопляскаха.

— Това е кралят на Бохемия — рече Холмс.

Хенри Джеймс се зачуди дали да не се съгласи с лудия, който седеше срещу него, но после реши да не го прави.

— Не съществува крал на Бохемия, господин Холмс — произнесе той с равен тон. — Това е Уелският принц. Чух, че вечеря тук от време на време.

Холмс, който вече не обръщаше никакво внимание на кралската особа в другия край на пълната зала, отпи от коняка си.

— Като че ли *наистина* не сте чели хрониките на Уотсън, публикувани в „Странд“, господин Джеймс.

Преди Джеймс да успее да отговори, Холмс продължи:

— Един от първите му публикувани разкази за нашите приключения — ако Джон Уотсън наистина е хроникьор и автор на тези приключения — беше озаглавен „Скандал в Бохемия“ и

разказваше за един неделикатен случай — бивша примадона на Императорската Варшавска опера използва някаква снимка, за да изнуди прочут член на известно кралско семейство с неговите... романтични прегрешения. Уотсън, както винаги дискретен, измисли „краля на Бохемия“ в несръчен опит да прикрие истинската самоличност на кралската особа, която, разбира се, беше точно нашият Уелски принц. Всъщност този „скандал“ бе вторият път, когато измъквах принца от затруднение. Първия път ставаше въпрос за потенциален скандал, свързан с дълг при игра на карти. — Холмс се усмихна над ръба на чашата. — Естествено, не съществува и никаква Императорска Варшавска опера. Уотсън просто добросъвестно се опитваше да прикрие Парижката опера.

— Вие компенсирате опитите на доктор Уотсън да бъде дискретен с изумителна недискретност — промърмори Джеймс.

— Аз съм мъртъв — каза Шерлок Холмс. — За един мъртвец полза от дискретността няма.

Джеймс извърна глава към Уелския принц, който беше заобиколен от раболепни контета, неспиращи да се смеят и да се кланят.

— Тъй като нито съм чел, нито съм чувал историята... хрониката... на този „Скандал в Бохемия“ — рече тихо той, — мога само да предполагам, че вие сте успели да отнемете уличаващата фотография на принца от изнудващата го авантюристка.

— Успях... и то по изключително хитроумен начин — отвърна Холмс и се изсмя гръмко. Сред всеобщата глъч в пълния ресторант като че ли никой не го чу. — А след това жената успя да ми я отнеме, като остави на нейно място свой портрет в рамка.

— С други думи, сте се провалили — рече Джеймс.

— Провалих се — призна Шерлок Холмс. — Напълно. Безславно. Той отпи глътка от коняка си. — В цялата ми кариера само шепа мъже са успявали да ме надхитрят, господин Джеймс. Но никога преди и след това не съм бил надхитрян от... жена.

Джеймс забеляза, че Холмс произнесе последната дума с глас, натежал от презрение.

— Това има ли общо със скорошното ви откритие, че не сте реална личност, господин Холмс?

Високият мъж, който седеше на масата срещу Джеймс, потърка брадичката си.

— Предполагам, че всъщност трябва да ви помоля да се обръщате към мен с името „Сигерсон“, но тази вечер ми е все едно. Не, господин Джеймс, старият случай с Уелския принц и неговата бивша любовница — нека гние в мир — няма нищо общо с причините, които ме накараха да осъзная, че не съм, както казахте по-рано, „реален“. Искате ли да чуете тези причини?

Джеймс се поколеба само секунда-две.

— Да — отвърна той.

* * *

Холмс остави празната си чаша и отпусна ръце върху масата, сплитайки дългите си пръсти.

— Всичко започна, както често се случва с много неща в живота, с един обикновен домашен разговор — каза той. — Онези, които са чели хрониките на доктор Уотсън в „Странд“, знаят — от някои биографични сведения — че през 1880 година добрият доктор е бил прехвърлен от Пети нортъмбърландски мускетарски полк, тогава разпределен в Индия, в Бъркширския пехотен полк. На двацет и седми юли същата година Уотсън е бил тежко ранен в битката при Мейуонд. Седмици наред животът му висял на косъм; парчето олово, проникнало в плътта му, било куршум от джезаил — онези големи сачми, изстрелвани от дългите, тежки мускети, с които са въоръжени бунтовниците в Афганистан — и то нанесло доста сериозни вътрешни поражения. Но Уотсън оцелял въпреки жегата, мухите и примитивната полева медицинска помощ — продължи Холмс. — През октомври 1881 година той бил изпратен обратно в Англия на борда на военния кораб „Оронтес“.

— Не мога да разбера как това доказва или опровергава... — започна Хенри Джеймс.

— Търпение — рече Холмс, вдигайки дългия си показалец, за да го накара да замълчи. — Куршумът го улучил в рамото — продължи той. — Много пъти, в турски бани и веднъж, когато се съблякохме, за

да преплуваме река в едно от моите... приключения... виждах грозния белег. Но Уотсън нямаше други рани от войната.

Хенри Джеймс чакаше. Келнерът се приближи и Холмс поръча черно турско кафе и за двамата.

— Но преди пет години — помня деня през 1888 година — каза той, — раната от джезаилския куршум в рамото на Уотсън внезапно се превърна в рана на крака, от която той се оплакваше дори в писанията си.

— Възможно ли е да е имало две такива рани? — попита Джеймс. — Една в рамото на клетия човек и втора в крака му? Може да е получил второто нараняване в Лондон, по време на някое от вашите приключения.

— Втора рана от афганистански джезаилски куршум? — изсмя се Холмс. — Изстрелян по Уотсън в Лондон? Без аз да знам? Това е твърде неправдоподобно, господин Джеймс. И към тази неправдоподобност трябва да прибавим двата простички факта, че Уотсън никога не е бил раняван и по него никога не са стреляли в някое от нашите приключения, които е описал, и... най-вече това привлече вниманието ми... че първоначалната рана в рамото, която съм виждал, ужасяващата паяжина от белези и моравосинкавата входна рана, просто изчезнаха, щом Уотсън започна да говори и да пише за раната в крака му.

— Определено много странно — каза Джеймс. Той се зачуди как да постъпи, ако тази странна личност Холмс-Сигерсон, която почти сигурно беше избягал пациент от някоя охранявана лудница, внезапно започне да буйства.

— Не трябва да пропускаме и съпругите на доктор Уотсън — рече Холмс.

Джеймс повдигна вежда при този нелогичен извод.

— Той има твърде много жени — промълви Холмс.

— Значи доктор Уотсън е двуженец?

— Не, не — засмя се Холмс. Кафето им пристигна. Беше твърде горчиво за вкуса на Джеймс, но лудият като че ли му се наслаждаваше. — Те просто идват и си отиват — сякаш изведнъж се появяват и изчезват, най-вече в зависимост от това дали, за нуждите на писателя, Уотсън ще трябва да живее с мен в нашия апартамент на Бейкър Стрийт 221Б, или не. И имената им непрекъснато се променят на

произволен принцип, господин Джеймс. Сега е Констанс. После е Мери. После изобщо няма име. След това отново е Мери.

— Съпругите имат навика да умират — каза Джеймс.

— Така е, слава Богу — кимна Холмс. — Но в реалността обикновено нещо ни предупреждава за това, някаква болест, и — ако не оздравее — следва определен период на скърбене за вдовеца. Уотсън, горкият, просто се мести отново при мен и приключенията ни продължават. Между тези въображаеми съпруги, имам предвид.

Хенри Джеймс се прокашля, но не измисли какво да отговори на това.

— Освен това съществуват и някои странности, свързани със самото ни жилище — не спираше Холмс, който изобщо не забелязваше очевидното отегчение на събеседника си. — Заживях — двамата с Уотсън заживяхме — на Бейкър Стрийт 221 малко след като се запознахме през 1881.

— И къде е тук парадоксът? — попита Джеймс.

— Когато тези мои съмнения се появиха и умножиха през зимата и пролетта на деветдесета и деветдесет и първа година — рече съвсем тихо Холмс, — отидох в кантората на градския земемер и прегледах последните карти на нашия квартал. От 1891 година, тоест цели десет години след първоначалното ни насяне на 221Б, къщите и останалите сгради на Бейкър Стрийт свършват на номер 85.

— Невероятно — промърмори Джеймс.

— Но най-вече... — продължи Холмс, сякаш изобщо не беше разбрал, че Джеймс е казал нещо, — точно онази... неяснота, липсата на ежедневни детайли, *празнотата*... в периодите между отделните ми случаи, ме накара най-силно да се съмнявам в съществуването ми извън някакво белетристично повествование. Сякаш съм жив... наистина... само докато разследвам някой случай.

— Възможно ли е причина за това да се окаже вашата... хм... склонност към злоупотреба с определени наркотици?

Холмс се засмя и остави чашата си с кафе на масата.

— Значи все пак *четете* приключенията ми в „Странд“!

— Съвсем не — каза Джеймс. — Но както вече споменах, някои по-млади мои приятели го правят. Спомням си коментарите им за това, че често сте си инжектирали... кокаин, нали? — Джеймс добре си спомняше интереса на Едмънд Гос към зависимостта на Холмс от

наркотика. Това го беше накарало да заподозре, че самият Гос не е пропуснал да си го инжектира.

— Само седемпроцентов разтвор — засмя се Холмс. — Доста слабиичък по скалата на всеки консуматор на опиум. Но след смъртта ми на двацет и четвърти април 1891 година, аз успешно се излекувах от тази моя страст.

— Много добре — каза Джеймс. — Как успяхте да го направите?

— Чрез замяната му с много по-безвредна субстанция, наречена морфин — отвърна Шерлок Холмс. — И през последните седмици дори успях да открия още по-чудотворен и безвреден заместител — дестилиран от самия господин Байер, нашия германски приятел, който създаде аспирина — с толкова ниска степен на пристрастяване и липса на странични ефекти, че господин Байер и онези, които го използват, го кръстиха на героичните му качества^[1].

— И как точно? — попита Джеймс.

— Нареккоха го хероин — отвърна Шерлок Холмс, — и аз очаквам да се сдобия с по-големи... и далеч не толкова скъпи... количества от него в Америка, където двамата с вас отиваме следващата седмица. Морфин може да се намери в излишък по улиците на Съединените щати — в много по-големи количества, отколкото в Англия — тъй като много от десетките хиляди ранени войници продължават да го използват вече трийсет години след края на тяхната Гражданска война.

Джеймс гледаше опулено високия мъж.

— Отиваме в Америка? *Ние?*

— Заминаваме за Марсилия, за да хванем парахода, който ще отпътува за Америка рано сутринта — каза Холмс. — Преди седем години в тяхната столица беше извършено убийство, което съм длъжен да разреша, и е във ваша полза — огромна полза, драги ми Джеймс — да ме придружите. Не бих могъл с чиста съвест да ви изоставя в Париж, докато се намирате в такова меланхолично и вероятно саморазрушително състояние. Освен това... ще ви хареса! Играта е започнала и ни призовава да участваме в нея със същите увереност и неизбежност, с които следващият ви разказ или роман призовава творческата ви душа и писателското ви перо.

Холмс махна на келнера да му донесе сметката и плати, докато Джеймс продължаваше да седи с ококорени очи и зяпнала уста.

---

[1] На английски думата за хероин е подобна на думата за герой и нейните производни. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 5

През следващите десет дни, докато прекосяваха Атлантика от Франция до Ню Йорк, а след това и във влака до Вашингтон, Хенри Джеймс се чувстваше като в сън. Не, не точно като в сън — неговите сънища се отличаваха с конкретност, пъстрота и яркост — а по-скоро като в мъгла. Една възхитителна и опасна, носеща се по течението мъгла.

Отплаваха от Марсилия на борда на старичкия френски лайнер „Париж“. Джеймс си спомни, че бе пътувал с него дванайсет години по-рано, последния път, когато беше посетил Америка, в периода, когато първо майка му, а след това и баща му починаха. Шерлок Холмс отказа да пътуват с по-модерен английски кораб, защото това би означавало по пътя да спрат някъде в Англия — „Париж“ спря само за кратко в Дъблин — а Холмс отказваше да стъпи в Англия, докато, както се изрази той, не получише „пълно удовлетворение“. Той не уточни какво точно трябваше да бъде удовлетворено, но Джеймс предположи, че е свързано с темата за реалното и белетристичното съществуване на частния детектив.

През последните десет дни преди пристигането им в Ню Йорк проведеха пет изумителни разговора — откровения всъщност — и Джеймс трябваше да ги осмисли не само по съдържание, но и в контекста на мястото, където бяха проведени.

Първият беше пред хотела му на Рю дьо ла Пе след късната им вечеря в нощта, когато се бяха срещнали.

— Абсурдно е, разбира се, дори да се помисли, че мога — или че бих пожелал — да отида в Америка точно сега — бе казал Джеймс, стиснал чадъра си като оръжие с двете си ръце.

— А трябва — заяви спокойно Холмс. — Случаят ми зависи от това.

— Случаят? — повтори Хенри Джеймс. — Смятах, че сте се отказали да бъдете частен детектив, когато сте фалшифицирали смъртта си преди две години.

— Съвсем не — рече Холмс. — Дори като Ян Сигерсон проведох няколко разследвания в Турция, Индия и на други места. Но те бяха за брат ми Майкрофт, за Уайтхол и за Англия. Сега установявам, че отново трябва да поема частен случай. Да разкрия една загадка, която почти сигурно няма нищо общо с политиката.

Джеймс продължи да стиска сгънатия чадър пред гърдите си като оръжие. Дъждът беше спрял.

— Нека позная — каза той. — В отсъствието на доктор Уотсън вие се нуждаете от мен, за да пиша хроника на приключенията ви. Да бъда вашият Бозуел^[1].

Гръмогласният смях на Шерлок Холмс отекна в стените на съседните сгради.

— Не, съвсем не, господин Джеймс. Ролята на Бозуел не би ви подходдала в никакъв случай, особено пък в записването на подробностите от някаква загадка.

Джеймс леко се засегна от думите му. Той се смяташе за способен да напише всякаква история — стига темата или стилът ѝ да не са под достойнството му. А като младеж беше написал и няколко такива срещу заплащане.

— Имам предвид — продължи Холмс, — че макар да не съм имал удоволствието да прочета някой от романите или по-кратките ви произведения, господин Джеймс, мнозина от литературно образованите ми познати — включително самият Уотсън — са ги чели. И от онова, което са ми разказвали, вашето описание на най-вълнуващите приключения, които бихме могли да преживеем в Америка, ще включва красива млада американка като главна героиня, ще се появяват най-разнообразни благородници и благороднички, неразбираеми диалози ще се редуват с объркани описания и няма да се случи нищо вълнуващо, освен някой каламбур или че ще закъснеят с поднасянето на чая.

Джеймс се зачуди дали не трябва да се засегне или да реагира обидено, но реши, че не. Общо взето, му беше забавно.

— В такъв случай не виждам защо ви е нужно присъствието ми на донкихотовския ви излет в Америка, който възнамерявате да предприемете, сър.

— Ах, но аз наистина се нуждая от вас, господин Джеймс — каза Холмс. — Нужен сте ми като поръчител, за информация, като

американска връзка, за — как го нарекохте по-рано? — за прикритие и за компания. Ще бъда в чужда страна и за да разкрия загадката, ще ми е нужна вашата помощ. Искате ли да научите какви са причините за това?

Джеймс не каза нищо. Мислите му вече се бяха отклонили от самоубийството в Сена и се бяха насочили към мекото легло в хотелската му стая, която се намираше на двайсетина крачки и едно изкачване с асансьор от мястото, на което стоеше в момента.

— През март 1891 година, преди почти точно две години — продължи Холмс, който или не забелязваше, или не се интересуваше от твърде очебийната липса на интерес у Джеймс, — ергенската ми квартира на Бейкър Стрийт 221 посети един вероятен бъдещ клиент. Изпадналият в беда джентълмен беше американец, поводът на посещението му бе убийство в американската столица и името му беше Едуард Хупър. Той ми показа трите хиляди долара, които бе готов да ми плати, ако отида с него в Америка и разкрия загадката на смъртта на сестра му. Приех само един долар — като предварителен хонорар — но се наложи да изчакам три години, преди да започна да работя по... загадката.

— Не, аз нито познавам, нито съм чувал за... — започна Джеймс, но млъкна внезапно.

— Мисля, че познавате сестрата на господин Едуард Хупър — Мериън Хупър Адамс — каза Холмс.

— Клоувър. — Хенри Джеймс произнесе думата толкова тихо, че сам едва успя да чуе двете срички. — Клоувър Адамс. Още от малка всички наричаха Мериън Хупър „Клоувър“^[2]. Отиваше й.

— Значи я познавате добре — притисна го Холмс.

— Бях приятел с Хенри Адамс... дълги години — отвърна Джеймс. Искаше му се по някакъв начин да се насили да не говори за това, но тази нощ се намираше под влиянието на някакъв странен импулс, който го тласкаше да разкрива всички тайни, които обикновено бе готов да пази с цената на живота си. — Освен това бях близък и с Клоувър Адамс — дотолкова, колкото някой би могъл да бъде близък с една толкова интелигентна, но непредсказуема и често изпадаща в меланхолия жена. Гостувах им последния път, когато бях в Америка, в началото на осемдесетте.

— Тогава значи са ви известни обявените обстоятелства около смъртта ѝ — каза Холмс. Джеймс си помисли, че забелязва странни проблясъци в очите на детектива, но може би това беше просто отражение от една от газените лампи, които все още осветяваха тази част от Рю дьо ла Пе.

— Смъртта ѝ беше причинена от *самоубийство* — отвърна Джеймс малко по-рязко, отколкото бе възнамерявал. — От собствената ѝ ръка. Преди шест... не... преди около седем и половина години. Тази история е минало за всички, освен за най-близките ѝ хора, сред които съпругът ѝ Хенри и скъпите ѝ приятели — сред които фигурирам и аз.

— На шести декември 1885 година — рече тихо Холмс. — Датата е част от загатката, представена ми от нейния брат господин Едуард Хупър.

Джеймс се наклони да каже, че всъщност никога не е имал удоволствието да се запознае с брата на Клоувър Едуард, че Клоувър и Хенри винаги са го споменавали като „Нед“, но неочаквано чу собствения си глас, който шибаше с думите като с камшик.

— Починала в резултат от нещастно *самоубийство*, господин Холмс. Всички се съгласиха с това. Съпругът ѝ Хенри. Моят приятел и съсед на Адамсови, господин Джон Хей. Лекарят. Полицията. Пресата. Всички се съгласиха, че тя сама е сложила край на живота си. Разбирате ли, тя беше меланхолична натура. Всички ние, които познавахме и обичахме Клоувър Адамс, бяхме наясно с това. Склонността към меланхолия — и дори самоубийство — се среща често у семейство Хупър. А тя се беше потопила в дълбока, може би неизлечима печал заради баща си, който бе починал по-рано същата година. Клоувър беше много близка с баща си, разбирате ли, и като че ли нищо, сторено от Хенри Адамс или който и да е друг в онези месеци след смъртта на господин Хупър, не можеше да строши железните окови на чувството за загуба и меланхолия, които се бяха съгостили около горката Клоувър.

Джеймс замълча. Почти се беше задъхал от енергичните усилия, които бе вложил в кратката си реч. Чувстваше се като пълен глупак, че беше изрекъл толкова много неща.

Холмс бръкна във вътрешния джоб на самото си от туид и извади нещо, което приличаше на малка бяла картичка. Въпреки нежеланието си, Джеймс пусна едната си ръка от чадъра и взе предложената

картичка. Приличаше му на дамска визитка, макар да бе издържана изцяло в бяло, за разлика от модните в Англия и Америка цветни картички, и единствената ѝ украса бе едва доловима бяла щампа по краищата. В горния край, върху бялата щампа, бяха гравирани пет сърца. Четири от тях имаха син цвят, сякаш бяха оцветени набързо с цветен молив или креда. Петото сърце бе оставено безцветно.

Хенри Джеймс веднага разбра какво означават сърцата. Но нямаше никаква представа за смисъла на неоцветеното сърце и на изречението, което като че ли беше напечатано на машина отдолу:

ТЯ БЕШЕ УБИТА.

— Когато потърси помощта ми преди две години, Едуард Хупър, братът на Клоувър, каза, че след първата годишнина от странната смърт на сестра му през 1886 година започнал да получава по една такава картичка на всеки шести декември — на всяка годишнина от смъртта ѝ — каза Холмс. — И аз забелязах, господин Джеймс, че вие веднага се досетихте за значението на петте гравирани сърца. Господин Хупър ми разказа, че четиримата живи членове на „Петте сърца“ също получавали всяка година същата картичка. Включително — заяви убедено той, — и господин Хенри Адамс, макар че той никога не е говорил с останалите за това.

— Нед Хупър не беше член на „Петте сърца“ — промълви вцепенено Джеймс.

Холмс кимна.

— Така е. И той смяташе, че е единственият извън клуба, който ежегодно е получавал това послание. Но, разбира се, нямаше как да е сигурен в това.

— Клоувър Адамс отне живота си със собствената си ръка — повтори Хенри Джеймс. — И това не касае никого, освен съпруга ѝ, а Хенри Адамс не говори за това време или за тази случка. Самият той едва не умря от мъка след... стореното от нея.

— Ами подозренията на брат ѝ? — попита Холмс.

— Напълно неоправдани — отвърна Джеймс. — Тези... картички... ако наистина някой ги изпраща, са просто проява на нечие болно и извратено чувство за хумор. Както вече казах, меланхолията — и може би някакво усещане за преследване — се среща често у семейство Хупър. Не съм имал честта да се познавам с господин Едуард Хупър — споменаваха го винаги като „Нед“ — но съм сигурен, че и преди, и сега той греши за това.

— Господин Едуард Хупър е мъртъв — каза Шерлок Холмс.

— Мъртъв? — Думата едва се чу сред нощните звуци на преминаващи карета и пешеходци по оживената парижка Рю дьо ла Пе.

— Той се опита да се самоубие миналия декември — в деня след шести декември, когато отбелязваха поредната годишнина от тъй нареченото самоубийство на сестра му — като се хвърли от прозореца на третия етаж в дома му на Бийкън Стрийт в Бостън — каза Шерлок Холмс. — Оживя, макар и тежко ранен, и беше откаран в Бостънската лудница. Хупър като че ли успя да се възстанови и умствено, и физически, но преди две седмици бе повален от пневмония. Болестта го отнесе.

— Какъв ужас — промърмори Джеймс. — Хенри изобщо не ми е споменал за тези събития. Как е възможно вие, господин Холмс, да твърдите, че през последните две години сте се намирали в забутаните покрайнини на една обширна империя и същевременно да сте запознат със скорошните събития в Америка, а аз да не съм?

— Всеки истински англичанин сверява часовника си с „Таймс“ — отвърна Шерлок Холмс.

Джеймс примигна — дали от недоумение, или от отвращение при чуването на старата шега в подобен контекст. Може би искаше да даде израз и на двете.

— Четях лондонските вестници дори когато, както беше в Индия, пристигаха със седмици закъснение — поясни Холмс. — Тук, в Париж, идват съвсем навреме. А изборът на американска преса тук — включително на бостънския вестник, в който прочетох за опита за самоубийство на Едуард Хупър и последвалата му кончина от пневмония — е наистина голям.

Джеймс си пое накъсано въздух и погледна към примамливите светлини на хотела.

Холмс направи крачка напред, привличайки отново вниманието на Джеймс.

— Сега разбирате защо смятам, че съм длъжен да изпълня обещанието, което дадох на Нед Хупър, да поема случая със смъртта на сестра му.

— Няма никакъв „случай“ — повтори Джеймс. — Има само едно трагично самоубийство отпреди седем години. „Случаят“, както мелодраматично го наричате, е приключен.

— Спомняте ли си причината за смъртта на госпожа Адамс? — попита Холмс.

Хенри Джеймс знаеше, че сега е моментът да му обърне гръб, да се прибере в хотела си и никога повече да не разговаря с този луд човек. Но той не помръдна от мястото си.

— Една неделя, когато била оставена сама за няколко минути, погълната от своята меланхолия, Клоувър изпила една доза от химикала, който използвала за проявяване на снимки — каза най-накрая Джеймс, който повече не можеше да търпи тягостното мълчание. — В него се съдържал арсеник. Смъртта ѝ била мигновена.

— Смъртта от този тип арсеник, калиев цианид, настъпва доста бързо, но едва ли е мигновена — рече Холмс със спокоен тон, сякаш обсъждаха разписанието на влаковете. — Накрая би умряла от задушаване, но след няколко продължителни минути мъчителна агония.

Джеймс вдигна ръка, сякаш искаше да се предпази от ужасните думи и образи.

— Кой е намерил тялото ѝ? — продължи настоятелно Холмс.

— Съпругът ѝ... Хенри... мисля — отвърна, почти заеквайки, Джеймс. Внезапно се почувства много объркан. Част от съществото му копнееше той отново да е сам, за да може да извърши онова, което бе планирал да извърши на терасата до Сена.

— Да. В полицейския доклад пише, че Хенри Адамс я е открил — „на пода, в безсъзнание пред камината“ — потвърди Холмс. — В познатия утринен час в неделя, шести декември. Този час и ден говорят ли ви нещо, господин Джеймс?

— Не. Нищо. Освен... да не би да имате предвид, че години наред, по това време всяка неделя, Клоувър сядаше да пише писмо на баща си, особено по време на боледуването му?

Холмс не отговори. Вместо това отново пристъпи напред и прошепна:

— Хенри Адамс казал на приятелите си, че никога не оставя съпругата си сама по това време в неделя, точно защото се страхувал, че меланхолията ѝ ще надделее над здравия ѝ разум. И въпреки това точно в неделя, на шести декември, преди седем години, тя била сама. Поне за няколко минути.

— Доколкото знам, Хенри отишъл при зъболекаря си, заради някакъв зъб, който му... *вие разпитвате ли ме*, господин Холмс?

— Съвсем не, господин Джеймс. Обяснявам ви защо присъствието ви при това разследване е от изключителна важност.

— Никога не бих предал приятел, господин Холмс.

— Разбира се, че не — рече детективът. — Но ако е било извършено убийство и никой не си е направил труда да го разследва, това няма ли да е акт на предателство както спрямо вашия приятел Хенри Адамс, така и спрямо някогашната ви приятелка Клоувър Адамс?

— Не... беше... убийство — заяви Джеймс, заклевайки се мислено, че това ще е последният път, когато го казва. — Клоувър бе една от първите — дори, осмелявам се да заявя, най-добрата — американска жена-фотограф за времето си. Фотографиите ѝ бяха божествени. Неземни. Но точно тази неземност засилваше допълнително вродената ѝ склонност към меланхолия. Точно в онзи зимен ден тази склонност сигурно е надделяла и Клоувър е изпила леснодостъпните химикали от фотографската ѝ лаборатория — смес, която сигурно е знаела, че съдържа арсеник.

— И кой ѝ е дал точно тези химикали за проявяване на снимки? — попита Холмс.

— Предполагам, че сама си ги е купила — сопна му се Джеймс. — Ако отново хвърляте някаква сянка за вина върху моя добър и честен приятел Хенри Адамс...

Холмс вдигна облечената си в ръкавица ръка.

— Съвсем не. Случайно ми е известно, че един непознат е снабдявал госпожа Адамс с тези химикали. Братът на една нейна „приятелка“, някоя си госпожица Ребека Лорн, с която госпожа Адамс съвсем случайно се запознала във Вашингтон. Според полицейските доклади и материалите в пресата, които Нед Хупър ми даде преди две

години, тази приятелка, госпожица Лорн, се е намирала там и е чакала Хенри Адамс да се върне от посещението си при зъболекаря. Госпожица Лорн казала на господин Адамс, че се отбила да види госпожа Адамс, и го попитала дали съпругата му ще я приеме. Господин Адамс отвърнал, че ще изтича на горния етаж, за да попита жена си дали приема гости, и тогава открил тялото ѝ на пода.

— Като че ли отново намекувате... — започна Джеймс, сбърчвайки вежди по най-застрашителния начин, който успя да сътвори. Обикновено по-меката версия на това смръщване успяваше да затвори устата и на най-самонадеяните или нахални събеседници. Но тази вечер не успя да го стори с Холмс.

— Нищо не намекувам — рече той. — Просто ви обяснявам защо ние двамата трябва да хванем ранния експрес до Марсилия в седем без четвърт сутринта и утре вечер да сме на борда на парахода за Ню Йорк.

— Няма никаква сила, способ, шантаж, стимул или какъвто и да е друг начин за убеждаване — в този живот или каквито и да е други негови вариации — който ще ви помогне да ме убедите да пътувам утре с вас до Марсилия, камо ли след това до Америка, господин Шерлок Холмс — каза Хенри Джеймс.

---

[1] Джеймс Бозуел, спътник и биограф на влиятелния английски литератор от XVIII век д-р Самюъл Джонсън. — Б.пр. ↑

[2] Clover (англ.) — детелина. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 6

Двамата мъже бяха сами в купето на вагона първа класа на експресния влак за Марсилия, което донякъде поуспокои Хенри Джеймс и през първите три часа от пътуването никой от двамата не заговори. Джеймс се преструваше, че чете роман. Холмс се беше скрил зад един вестник „Таймс“.

Внезапно, без никакво предупреждение или встъпление, Холмс свали вестника и каза:

— И тогава имахте брада.

Джеймс вдигна глава и се вторачи в него.

— Моля? — Все някой ден щеше да свикне с внезапните смени на темата или коментарите, които изникваха от нищото, но не и днес. Не още.

— Преди четири години — каза Холмс. — Когато ни представиха на градинското парти на госпожа Т. П. О'Конър. И тогава си бяхте пуснали дълга брада.

Джеймс не отвърна нищо. Носеше брада от Гражданската война.

— Отчасти заради нея ви разпознах в тъмното край Сена — каза Холмс и се върна към вестника си.

Най-накрая Джеймс откри начин да подразни своя дразнещ спътник и каза:

— Човек би си помислил, че най-прочутият частен детектив в света ще разчита на повече отличителни белези за разпознаване на човек от една обикновена брада.

Холмс се засмя.

— Разбира се! Интересуват ме характерните черти на лицето на човека, не лицевото окосмяване. Аз лично съм нещо като експерт по ушите.

— Дори не си спомняте, че сме се запознавали — каза Джеймс, игнорирайки абсурдния коментар за ушите.

— Не е вярно, сър — засмя се Холмс. — Спомням си, че когато узнах, че на градинското парти ще присъства и американецът господин

Джеймс, се надявах да видя брат ви, психолога, с когото исках да обсъдя някои теми.

— През осемдесет и осма Уилям още не беше публикувал своите „Принципи на психологията“ — измърмори Джеймс. — Беше — във всяко отношение — непознат на света. Как е възможно да сте знаели, че искате да разговаряте с него? Паметта ви подвежда, господин Холмс.

— Ни най-малко — подсмихна се детективът. — Мои приятели от Америка — приятели, които донякъде споделят ексцентричното ми призвание — ми изпратиха копия от различни разработки по психология на по-големия ви брат години преди да се появи книгата му. Но основната причина, която отвлече вниманието ми от вас, беше, че точно в онзи момент наблюдавах как моят заподозрян — крадец на бижута — си упражнява занаята. Заловихме го, както би казал Уотсън, с червено по ръцете. Макар че трябва да призная, че така и не разбрах откъде идва тази глупава фраза — „с червено по ръцете“^[1].

— Снощи казахте, че е някакъв обикновен прислужник — рече Джеймс, навеждайки отново поглед към йероглифите в книгата, която лежеше в скута му. Беше твърде разстроен, за да чете, което му се случваше твърде рядко.

— Обикновен прислужник, който е бил в доста близки отношения с вашата лейди Улзли — отбеляза Холмс.

Джеймс едва не изпусна книгата си.

— Един от прислужниците на лорд и лейди Улзли е бил отговорен за кражбите на бижута! — извика той. — Невъзможно. Абсурд!

— Съвсем не — отвърна Холмс. — Лорд Улзли ми плати, за да разкрия поредица от престъпления, извършени в красивите извънградски къщи на приятелите му, но не беше необходимо да идва при мен. И един средно компетентен селски полицаи щеше да успее да разкрие това обикновено престъпление. Само часове, след като се захванах със случая, вече знаех кой е извършителят — или бях стеснил кръга заподозрени до съвсем малка групичка, която включваше очевидния виновник. Разбирате ли, кражбите бяха започнали в различни благороднически английски имения в Ирландия. Всъщност във всички големи имения, с изключение на дома на лорд Улзли и на

неколцина английски аристократи, които бяха изгубили благоволението на лорд и лейди Улзли.

Хенри Джеймс се намери отново да възрази — както заради някои свои лични съображения, така и поради определени логически несъответствия — но не успя да намери подходящите думи.

— Главатарят на крадците се казваше Гърмонд — продължи Холмс. — Робърт Джейкъб Гърмонд. Застаряващ капрал, който е служил като ординарец и дори камериер на генерала — на лорд Улзли — в различни военни кампании, както и в ирландските военни лагери, и в имението на лорд Улзли на този зелен остров. Човек би казал, че капрал Гърмонд не прилича на крадец на бижута — той има издължена физиономия, която напомня муцуната на басет, и също такива блестящи, тъжни и нежни очи — но ако прегледа регистрите на кражбите, които са били извършени през годините в гарнизоните под командването на лорд Улзли в Ирландия, както и в домовете на приятелите на лорда в Ирландия, а след това и в Англия, по време на многобройните му посещения заедно с лейди Улзли у дома, самоличността на мозъка — макар че според мен е твърде пресилено да го наричам така — зад този обръч от крадци на бижута веднага става очевидна дори и за онези, които нямат дедуктивен ум. В момента, в който двамата с вас се срещнахме на градинското парти, господин Джеймс, аз тайно наблюдавах как капрал Гърмонд извършва поредната кражба. Действаше изключително ловко.

Джеймс почувства как се изчервява. През годините беше опознал неколцина от прислужниците на лорд и лейди Улзли — повечето от които бяха бивши войници, служили при генерала — но Гърмонд бе назначен за негов личен прислужник по време на единственото засега посещение на Джеймс в имението на лорд Улзли в Ирландия. Джеймс бе изпитвал странна... привързаност... към говорещия с тих глас камериер с тъжни очи.

* * *

Джеймс изобщо не бе доволен, че двамата с Холмс трябваше да делят една каюта на борда на „Париж“, въпреки че тя беше първа класа и задоволяваше всичките им нужди. Холмс му беше обяснил, че са

пристигнали малко преди отплаването на кораба и само отказването от една предварителна резервация им е позволило да си вземат тази двуместна каюта.

— Или може би — беше добавил той, — бихте предпочели да пътувате в трета класа... което, както знам от предишен опит, си има своето особено очарование.

— Не желая да пътувам с този кораб... с който и да е кораб... въобще — беше отговорът на Джеймс.

Но с изключение на часовете, в които спяха, двамата рядко се виждаха. Холмс никога не слизаше за закуска, рядко го виждаха да опитва от доста добрата *petit déjeuner*^[2] в сутрешната зала за хранене, никога не го зърваха на обяд и само понякога заемаше определеното си място на капитанската маса, където всяка вечер, облечен в черен смокинг и вратовръзка, Джеймс се опитваше да води разговор с френски аристократи, немски предприемачи, белобрадия капитан на кораба (който като че ли се интересуваше най-вече от храната си) и единствената англичанка на масата — една почти изкуфяла вдовица, която настояваше да го нарича „господин Джейн“.

Джеймс прекарваше колкото се може повече от времето си или в разглеждане на скромната корабна библиотека — в която нямаше нито една от книгите му, дори в превод — или в разходки по не чак толкова просторната палуба, или в слушане на някой импровизиран рецитал на пиано или малките концерти, организирани за развлечение на пътниците.

Но два пъти Хенри Джеймс успя случайно да хване Шерлок Холмс в изключително лични и смущаващи моменти.

Първия път изненада Холмс — който дори тогава не показва нито изненада, нито притеснение — точно след закуска, когато Джеймс се връщаше в общата им каюта, за да се преоблече. Холмс лежеше на леглото си, все още в нощната си риза, бицепсът на лявата му ръка беше пристегнат с някаква каишка и той тъкмо изваждаше иглата на спринцовка от сгъвката на лакътя си. На нощната масичка — която двамата деляха и на която Джеймс оставяше книгата си, когато дойдеше време да угасят лампата — имаше шишенце с тъмна течност, която той предположи, че е морфин.

Хенри Джеймс не беше наясно как се приема наркотикът и какъв е ефектът от него. Беше наблюдавал как сестра му Алис се потапя в

златистото му сияние, далеч от всичко човешко (включително собствената ѝ природа), месеци наред преди смъртта ѝ. Лекарят на Алис дори беше инструктирал Катрин Лоринг как да ѝ бие инжекциите с точното количество морфин, ако няма кой друг да го направи. На Джеймс никога не му се беше налагало да бие инжекция на умиращата си сестра, но в случай на необходимост беше готов да го направи. Предишната година, в последните месеци на Алис, приемът на морфин се допълваше и от хипнотични сеанси в опит да се облекчи непрестанната ѝ болка.

Но Хенри Джеймс не знаеше Шерлок Холмс да страда от някаква физическа болка. Той просто беше пристрастен към морфина, след като години наред си бе инжектирал кокаин. Освен това беше изявил нетърпението си да използва и новия „героичен“ наркотик на господин Байер, след като се намираше толкова лесно в Съединените щати.

Холмс не се смути ни най-малко — той просто погледна към Джеймс изпод натежалите си клепачи, спокойно прибра шишенцето, спринцовката и останалите прибори в малкото кожено куфарче, което Джеймс го беше виждал да носи (предполагайки, че вътре държи принадлежностите си за бръснене) — и му се усмихна сънено.

Изпълнен с отвращение и без да полага усилия да прикрие реакцията си, Джеймс се завъртя на пети и излезе от стаята, без да се преоблече.

* * *

Другият болезнено личен момент настъпи, когато късно в четвъртата нощ от пътуването им от Дъблин Джеймс влезе в каютата, след като предварително почука, и откри Холмс да стои гол пред шкафчето с умивалника и малкото огледало на стената. Детективът отново не показва ни най-малко смущение и не побърза да си облече нощната риза, въпреки очевидното неудобство на спътника му.

Хенри Джеймс беше виждал и преди голи възрастни мъже. Изпитваше сложни чувства при вида на голото мъжко тяло, но първата му мисъл беше за смъртта.

Като малък, когато тъкмо беше проходил, Хенри Джеймс вървеше по петите на по-възрастния си брат Уилям — по-голям само с

една година от него. Хенри не можеше (а и не изпитваше желание) да го следва в буйните години на дворни игри, но по-късно, когато Уилям реши да стане художник, Хенри реши, че също иска да стане художник. При всеки удобен случай отиваше заедно с Уилям на часовете по рисуване, за които бе платил баща им.

Един ден Джеймс влезе в студиото в Нюпорт и откри, че братовчедът му сирак Гас Баркър позира гол в часа по рисуване от натура. Разтърсен до мозъка на костите си от красотата на червенокосия си братовчед — бледността на кожата му, уязвимостта на отпуснатия пенис, зърната на гърдите му, които изпъкваха в женствено розово над бялата кожа — Джеймс се престори, че изпитва единствено професионален интерес на художник, оглеждайки намръщено рисунките на Уилям и останалите, сякаш се канеше да грабне лист хартия и с няколко щриха да улови неописуемата красота на голотата. Но най-вече младият Хенри Джеймс, у който бъдещият писател надделя над всякакви сексуални усещания, беше очарован от собствената си многопластова и развълнувана реакция при вида на хладнокръвно изложеното на показ тяло на братовчед му.

Младият Гас Баркър беше първият от най-близките му роднини и приятели, който загина в Гражданската война, покосен от куршума на някой конфедерат във Вирджиния. Години след това Хенри Джеймс не можеше да си спомни за разтърсващото възхищение при първия му сблъсък с голо мъжко тяло, без да си мисли, че точно това тяло — медночервените пубисни косми на Гас, вените на мускулестите му ръце, необичайната сила на бледите му бедра — лежи и гние в глинестата почва на някое неизвестно поле във Вирджиния.

След като най-малкият брат на Хенри Джеймс, Уилки, беше тежко ранен по време на зле планираното, катастрофално нападение на 54-ти Масачузетски негърски полк над форт Уагнър в Южна Каролина, той беше докаран вкъщи в толкова ужасно състояние — открит сред умиращите в полевата болница в Южна Каролина и спасен по чиста случайност от семейния им приятел Кабът Ръсел, който търсел изчезналия си убит син на бойното поле — че трябваше да го оставят седмици наред да лежи на мръсната си носилка в коридора до вратата. Джеймс присъстваше винаги, когато майка му или баща му къпеха най-малкото си осакатено дете, и гледката на голото тяло на Уилки представляваше съвсем различен тип откровение за младия

Хенри Джеймс младши: ужасната рана на гърба, от която конфедератският куршум все още не беше изваден, и противната рана на крака — бяха я оперирали набързо на кораба, откарал Уилки на север, за да извадят куршума — в която се забелязваха едновременно признаци на разлагане и ранни наченки на гангрена.

Първия път, когато Хенри бе видял брат си гол върху носилката — преобръщан и докосван толкова предпазливо от майка му, след като миризливата униформа на Уилки беше разрязана и свалена от тялото му — той се беше изумил колко уязвимо е мъжкото тяло от метал, огън, острие, болест. В много случаи, особено когато го обръщаха — сред писъци — по корем, за да могат да измият гърба и краката му, при което се виждаха и двете му рани, Уилки Джеймс приличаше повече на едноседмичен труп, отколкото на жив човек. Отколкото на брат му.

После дойде другият „Холмс“, който Джеймс беше виждал гол. Към края на войната приятелят от детинство на Джеймс — по-голям само с две години от Хенри, но сега състарен с десетилетия от преживяванията си през войната — Оливър Уендъл Холмс младши, му беше дошъл на гости в Бостън, а след това го придружи и до Северен Конуей, където живееше братовчедката на Джеймс Мини Темпъл и сестрите ѝ. През първата нощ от гостуването им там другият Холмс и младият Джеймс бяха принудени да споделят една абсурдно спартанска стая с единично хлътнало легло — преди на следващия ден да си наемат по-подходящо жилище — и Джеймс, облечен в пижама и пъхнат под завивките, беше видял Оливър Уендъл Холмс младши да стои гол пред умивалника и огледалото по същия начин, както Шерлок Холмс стоеше онази нощ на борда на „Париж“ някъде сред Северния Атлантис.

Младият Джеймс отново се беше възхитил на красотата на слабото и мускулесто мъжко тяло, докато Оливър Уендъл Холмс младши бе стоял под светлината на лампата, и отново усети присъствието на очевидната връзка със смъртта: паяжина от ужасни белези покриваше гърба, страните и бедрото на Оливър. Онзи Холмс — Джеймсовият Холмс — също беше получил тежки наранявания във войната и ужасно се гордееше, че десетилетия след това ще може да говори за тях с подробности, каквито обикновено не се споменават пред дамите. И през всичките тези десетилетия онзи другият Холмс, който накрая стана прочут съдия, държеше да пази в своя гардероб

разкъсаната си и окървавена юнионистка униформа, която все още миришеше на барут, кръв и мръсотия, точно като носилката, одеялото и разрязаната униформа на Уилки. Когато със също толкова известните му и богати приятели се събираха на разговор и пура, той я вадеше и им показваше отдавна засъхналата кръв и назъбените дупки, съвпадащи с назъбените дупки в паяжината от белези, която Джеймс бе съзрял на голото тяло на приятеля му от детинство.

За Джеймс това бе не само пореден поглед към красотата на голото мъжко тяло, но и към уродливите графити на смъртта, която е проявила претенции към това тяло.

Затова, макар и потресен, Хенри Джеймс не се изненада, когато на слабата светлина на лампата видя, че господин Шерлок Холмс — по-слаб дори отколкото беше петнайсет години по-младият Оливър Уендъл Холмс младши — също има белези по гърба. Те изглеждаха също толкова пресни, колкото раните от куршуми, които Джеймс бе видял в плътта на Уилки и Оливър, но тези белези се разпростираха навън, сякаш бяха оставени от камшика на някой самобичуващ се фанатик.

— Извинете ме — каза Джеймс, без да помръдва от прага на каютата. — Аз не... — Той не знаеше какво „не е“, затова млъкна.

Холмс се обърна и го погледна. По бледите му гърди имаше още белези. Джеймс успя да забележи, че въпреки изключителната мършавост на високия мъж — хълбоците му бяха хлътнали така, както на някои състезатели по бягане или спортисти — господин Шерлок Холмс, чиято кожа беше почти толкова бяла, колкото и на Гас Баркър, братовчеда на Джеймс, представляваше маса от изопнати мускули, които като че ли само чакаха да бъдат раздвижени и използвани при някакви спешни обстоятелства.

— Извинете ме — повтори отново Джеймс и излезе заднишком през вратата. Онази нощ остана в салона на Първа класа, пушейки и разглеждайки всякакви списания, докато не реши, че Холмс отдавна ще си е легнал и заспал, преди самият той да се върне в каютата.

* * *

„Париж“ пристигна в пристанището на Ню Йорк в късния следобед, когато силуетът на най-старата част на града беше озарен от залязващото слънце. Повечето от трансатлантическите лайнери, с които Джеймс бе пътувал от Европа през годините, ако плаваха до Ню Йорк, пристигаха рано сутринта. Той осъзна, че това късно пристигане беше не само по-приятно от естетическа гледна точка — макар че Джеймс вече не понасяше естетиката на Ню Йорк — но и като че ли по-подходящо за тайната им мисия.

Холмс се беше появил непоканен до релинга, където Джеймс се бе облегал и наблюдаваше суетящите се влекачи и суматоката на пристанищния трафик, слушаше подвикванията, камбаните и сирените на едно от най-оживените пристанища в света.

— Интересен град, нали? — попита Холмс.

— Да — бе единственият отговор на Джеймс. Когато десет години по-рано, през 1883, беше напуснал Ню Йорк, той се бе заклел никога повече да не се връща тук. След пристигането си в Кенсингтън беше описал в есета своите американски и нюйоркски впечатления. Джеймс отбелязваше, че самият град — където бяха преминали годините на щастливото му детство в дома им близо до Вашингтон Скуеър Парк — се беше променил неузнаваемо. Между четирийсетте и осемдесетте години на века, казваше той, Ню Йорк се бе превърнал в град на имигранти и странници. Благовъзпитаността и стабилността на годините, прекарани в полупровинциалния, но с приятен градски дух Вашингтон Скуеър, бяха заменени от тълпи странно миришещи и изглеждащи чужденци.

В един момент Джеймс дори беше сравнил евреите в гетата им в Долен Ийст Сайд с плъхове и други вредители — които пъплят в краката на обърканите и числено превъзхождани техни англосаксонски предшественици — но същевременно се възхищаваше на това, че тези... имигранти... издаваха повече ежедневници на иврит, отколкото излизаха на английски; че бяха построили верига от еврейски театри, които вечер развличаха — макар и по варварски и дебелашки начин — повече хора, отколкото театрите на Бродуей; че евреите — и италианците, и останалите нисши слоеве от имигранти, включително повечето ирландци — впити като пиявици в гордата Американска мечта, споделяна от толкова много местни жители, си бяха устроили

ниша в новия Ню Йорк, от която, беше сигурен Хенри Джеймс, никога нямаше да бъдат изместени.

Това го караше да се чувства като чужденец в собствената си страна, в своя собствен град, и не спираше да се връща към тази тема в есетата си.

Не спомена нищо за това сега, докато двамата с Холмс мълчаливо наблюдаваха последните приготовления за приближаването на стария лайнер към мястото му до кея край оживените докове.

— Сигурно искате да научите откъде знаех в онази нощ край Сена, че носите със себе си прахта на сестра си Алис — рече съвсем тихо Холмс. Пътниците вече се бутаха и си проправяха път с юмруци, опитвайки се да се облегат на дългия парапет, но двамата мъже като че ли се намираха в мехур от усамотение.

— Нищо подобно не искам да науча — отвърна Джеймс също толкова тихо, но много по-напрегнато. — Вашите безумни и неточни предположения не ме интересуват, господин Холмс.

— Прекарах в онази тъмнина много повече време от вас — продължи Холмс, оглеждайки заобикалящите ги кораби, противопожарните катери, гребните лодки и хаотичното оживление, — и очите ми бяха привикнали много повече от вашите с тъмното. Видях как няколко пъти извадихте малката кутийка от слонова кост... държахте я по начин, който може почти да бъде определен като набожен — прибирахте я в джоба си, а после я вадехте отново. Знаех, че е кутийка за емфие от слонова кост — само тя може да сияе така при недостатъчна светлина — и освен това веднага разбрах, че не смъркате емфие.

— Навиците ми изобщо не са ви познати, сър. — Гласът на Джеймс едва ли можеше да прозвучи по-студено или да изрази по-презрителен начин нежеланието си да участва в този разговор. Но тъй като зад тях се беше събрала голяма тълпа, той не можеше просто да се обърне и да си тръгне. Вместо това извърна главата си настрани.

— Разбира се, че са — рече Холмс. — Всеки, който смърка емфие, дори рядко, има издайнически никотинови петна по палеца и показалеца си. Вие нямате. Освен това човек, който използва кутийка, за да извади от нея щипка емфие, не запечатва грижливо и трайно всичките ѝ отвори с восък.

— Няма как да сте видели всичко това само за няколко секунди в тъмнината — каза Джеймс. Сърцето му блъскаше силно в гърдите.

— Има как. И го видях — отвърна Шерлок Холмс. — И после, когато си тръгнахме, се изхитрих да запаля лулата си, за да потвърдя предварителните си наблюдения. Макар да го вършехте несъзнателно — стискането на кутийката в ръката ви очевидно се беше превърнало в нервозен навик, господин Джеймс, особено на прага на смъртта, какъвто беше случаят — вие я извадихте няколко пъти, след като се отдалечихме от реката. Ясно ми беше, че тя е нещо повече от талисман за вас; беше свещена.

Джеймс се обърна рязко, за да изгледа гневно досадника, но забеляза с изненада, че Холмс беше свалил сините лещи, променящи истинския цвят на очите му. Сега студените и гневни сиви очи на Хенри Джеймс срещнаха спокойните сиви очи на Шерлок Холмс.

— Докато бях в Индия, прочетох в „Таймс“ за кончината на сестра ви през март, хиляда осемстотин деветдесет и втора и, по-късно, съобщение за погребението и кремацията на госпожица Джеймс в Уоукин, в което споменавах, че спътницата на сестра ви, госпожица Катрин Пийбоди Лоринг, ще върне прахта ѝ в Кеймбридж, Америка, за да бъде съхранена в семейната гробница.

Джеймс мълчеше и продължаваше да го гледа с ненавист. Беше доволен, че се е облегал на корабния релинг, защото му се струваше, че светът се върти около него.

— Онази нощ край Сена веднага разбрах, че — със знанието на семейството ви и на госпожица Лоринг, или по-вероятно без него — сте отделили част от прахта на сестра си, прибрали сте я на сигурно място в тази абсурдно скъпа кутийка за емфие и сте я понесли... нанякъде. Но накъде? Със сигурност не само към дъното на Сена.

Джеймс не можеше да си спомни досега някой да го е оскърбявал по толкова личен начин. Знаеше, че ако на негово място беше брат му Уилям, той щеше да нанесе брутален удар в лицето на този Холмс. Но Хенри Джеймс не беше брат си Уилям; никога през живота си не беше свивал ръката си в юмрук, за да удари друг мъж или момче. Не го направи и сега. Продължи да го гледа с ненавист.

— Мисля си, че може би все пак сте обмисляли да се върнете в Америка — заключи Холмс. — Преди в Париж да ви надвие меланхолията, имам предвид. Смятам, че първоначалните ви

намерения да заминете за Америка са причината да промените мнението си и да се присъедините към мен в тази мисия. Вероятно сте възнамерявали да разпръснете прахта на сестра си на някое място, което е важно... което е свещено и за двама ви? Това, разбира се, изобщо не е моя работа. Но аз уважавам тежката ви загуба, сър, и повече няма да повдигам този въпрос. Направих го най-вече за да ви запозная с някои от най-елементарните начини, по които използвам силата на наблюдателността и умозаклученията.

— Изобщо не съм впечатлен, сър — каза Джеймс, когато най-после си възвърна дар словото. Но всъщност беше. Колкото и да не му се искаше, беше ужасно впечатлен.

Старият кораб се приближаваше бавно към пристана като стара матрона, пристъпваща едва-едва към скърцащия бюфет. Френските моряци на носа и на кърмата се приготвяха да хвърлят въжета; с тяхна помощ щяха да изтеглят масивните вериги, които скоро щяха да привържат кораба здраво към Америка.

— Извинете ме, господин Холмс. Забравих нещо в каютата. Ще се видим, след като минете през митническата инспекция.

Холмс кимна, очевидно потънал в мислите си. Джеймс знаеше, че Холмс — който пътуваше като Ян Сигерсон, вероятно с фалшив норвежки паспорт — щеше да бъде задържан известно време на опашката, докато Хенри Джеймс, изгнаник по собствено желание, който обаче все още пътуваше с американския си паспорт, щеше да се размине единствено с бегла проверка.

Той се понесе забързано към каютата с надеждата, че носачите все още не са свалили долу чантите и куфарите им. Не бяха.

Джеймс заключи вратата на каютата зад гърба си, отвори своя куфар, извади една махагонова кутия от отделението ѝ и внимателно я отвори. Вътрешността ѝ беше облицована с кадифе, което бе изрязано точно по размерите ѝ.

Джеймс извади кутийката за емфие от джобчето на жилетката си, постави я предпазливо в махагоновата кутия, заключи я, заключи и куфара, провери дали е сложил паспорта и документите си в чантата за книжа и излезе от каютата точно когато пристигнаха носачите, за да изнесат багажа. Те го поздравиха с леко докосване на шапките си и Хенри Джеймс им кимна в отговор.

---

[1] Буквалното значение на идиом със смисъл, че някой е хванат на местопрестъплението (*to be caught red-handed*). — Б.пр. ↑

[2] Закуска (фр.) — Б.пр. ↑

ГЛАВА 7

Възнамерявах да ви опиша единствените вечер, нощ и сутрин, които Холмс и Джеймс прекараха в Ню Йорк, но никъде в архивите не успях да открия мястото, където са били отседнали. Разполагам с документи за това, че и двамата са минали през митницата в седем часа вечерта в четвъртък, 23 март 1893 година — Холмс с норвежкия си паспорт на името на Ян Сигерсон, Джеймс със собствения си паспорт — но след това изгубих следите им. Съдейки по разговора, който знам, че са водили във влака за Вашингтон на следващия ден, е възможно онази вечер да не са вечеряли заедно и дори да не са отседнали в един и същ хотел. По всичко личи, че дори не са разговаряли след нежеланото „обяснение“ на Холмс край парапета на парахода „Париж“.

Освен това предположих, че в онзи петък, 24 март, са хванали влака за Вашингтон, окръг Колумбия, от намиращото се наблизо депо Гранд Сентръл, но се оказа, че Холмс — който е отговарял за всичко в организираното им набързо пътуване — им е запазил места в експреса от Бостън до Вашингтон, наричан „Колониъл“ или понякога „Колониъл Експрес“, който се е обслужвал едновременно от Пенсилванската железопътна компания и железопътните компании на Ню Йорк, Ню Хейвън и Хартфорд. Но през 1893 година „Колониъл“ все още не е стигал до Манхатън, нито е имал връзка с депо Гранд Сентръл това щяло да се промени след потъването на „Титаник“ през 1912 година — така че Холмс и Джеймс е трябвало да станат рано и да хванат един от няколко ранни ферибота до Джърси Сити и там да се качат на „Колониъл“, който щял да ги откара по железопътната линия „Мейн Лайн“ до Филадельфия, Балтимор и най-накрая до Вашингтон. Това е бил най-бързият експрес, който са могли да хванат в онзи петък, но не и най-удобният за някой, който е прекарал нощта в Манхатън.

Успях да намеря потвърждение, че Хенри Джеймс е изпратил на Джон Хей бърза телеграма от Марсилия, в която съобщава единствено, че се връща в Америка по лични причини и го моли да не казва „на

никого, освен на Хенри А.“, дава му датата и приблизителния час на пристигането му във Вашингтон и казва на стария си приятел, че двамата с „един норвежки изследовател“, с когото се е сприятелил и който временно пътува с него, ще отседнат в някой вашингтонски хотел. При пристигането си в Ню Йорк Джеймс получава телеграма от Джон Хей, в която пише:

Глупости. Ти и спътникът ти трябва да отседнете при нас по време на посещението си. Двата с Клара настояваме за това. Ще има достатъчно стаи, храна, вино и разговори за всички. В момента Адамс не е тук, пътува, но ще се зарадва ужасно, че си решил отново да посетиш родната си страна. По щастливо стечение на обстоятелствата, на вечеря в неделя ще ни гостува дипломатическият аташе на Оскар II, крал на Швеция и Норвегия. С нетърпение очакваме да се запознаем с безстрашния ти приятел-изследовател.

Джеймс показва на Холмс телеграмата, докато пътуваха към железопътната гара в Джърси Сити, и не можа да сдържи мрачната си усмивка.

— Това може да се окаже проблем, нали?

— Кое, драги ми спътнико? — попита Холмс, докато чакаха пред ферибота.

— Предрешването на господин Ян Сигерсон включва ли владението на норвежки език? — попита многозначително Джеймс. — Може би е най-добре да останете в хотела, да проявявате изключителна предпазливост при посещенията си у Хей и Адамс и в неделя вечерта да се окажете неразположен.

— Глупости — отвърна Холмс и се усмихна. — Отсядането в дома на семейство Хей ще ни даде голямо предимство. Не казахте ли, че къщата им се намира до дома на Хенри Адамс?

— Съседи с обща граница — отбеляза Джеймс. — Точно като Швеция и Норвегия.

— Ето ви на — рече Холмс. — В неделя ще оставим представителя на краля на Швеция и Норвегия Оскар II сам да търси

отговори на въпросите си.

* * *

Билетите им бяха за първа класа, но във влака не се виждаше нищо, което да наподобява частно купе. За щастие, в тази петъчна утрин във вагона нямаше много пътници и докато седяха от двете страни на пътеката, Холмс и Джеймс можеха да доближат глави и да разговарят насаме винаги, когато пожелаеха. Освен това Джеймс забеляза, че макар отвратителният навик на американските мъже непрекъснато да плюят да не беше изчезнал, като че ли навсякъде се забелязваха по-малко плювалници, отколкото по време на предишното му посещение в началото на осемдесетте, и червената пътека между седалките в първа класа не беше толкова просмукана с втечен никотин, колкото много килими и черги десетина години по-рано. През 1883 Джеймс беше решил, че повсеместното плюене е достатъчно никога повече да не живее в Америка — и вероятно никога повече да не я посети.

— Разкажете ми за „Петте сърца“ — каза Холмс, когато напуснаха Филаделфия. За да проведат този разговор, детективът се беше прехвърлил от другата страна на пътеката и сега седеше на отсрещната седалка в некомфортна близост до Джеймс, почти опирайки колене в неговите. Холмс се облегна на изработения си по северноевропейска мода бастун. На Джеймс му се прииска също да си беше донесъл бастун в купето, дори само за да го използва като бариера между тях.

Джеймс изпъна ръце и ги опря твърдо върху коленете си, сякаш така издигаше допълнителна преграда между тях.

— Всъщност — рече той, — те наричаха малката си група не „Петте сърца“, а „Петте купи“^[1].

— Разкажете ми тогава за „Петте купи“ — каза Холмс.

— Това беше салонът^[2] на Клоувър Адамс — отвърна Джеймс.
— Изключително уникален американски салон, смея да заявя.

— В какъв смисъл?

Джеймс се поколеба за миг, опитвайки се да формулира точно онова, което бе имал предвид.

— Той не беше, както повечето салони, които съм посещавал във Франция, Италия и другаде, средище за хора на литературата, нито за артисти или изкуство, нито беше съсредоточен върху трите основни стожера на салоните — пари, аристокрация или известност, макар че семейство Адамс спокойно можеше да се впише и в трите категории.

— Нима? — рече Холмс. — Мислех, че в Съединените американски щати няма аристокрация.

Джеймс се усмихна почти съжалително на по-младия мъж. След няколко седмици щеше да навърши петдесет, а Холмс беше споменал, че в момента е на трийсет и осем години и през април ще навърши трийсет и девет, но в този момент Хенри Джеймс се чувстваше като много по-мъдър, по-възрастен джентълмен.

— Всяко общество има своята скрита аристокрация, господин Холмс... тъъ... господин Сигерсон. Ако не по рождение, то заради богатството си. Ако не заради богатството, то заради властта. И така нататък.

— И въпреки това Хенри Адамс не е член на управляващата аристокрация във Вашингтон? — попита Холмс.

Джеймс се намръщи, преди да отговори. Дали непоносимият детектив не се *опитваше* да го дразни, преструвайки се на глупак? След като помисли няколко секунди, Джеймс реши, че не. Мъжът просто беше наивен.

— Хенри Адамс е внук на един американски президент и правнук на друг, и двамата по бащина линия, разбира се, но самият той никога не е притежавал никаква политическа власт. Богат е, да. В първата половина на осемдесетте двамата с Клоувър бяха в центъра на Вашингтонската социална върхушка, да. Но макар да принадлежеше към онова, което френските философи или Джеферсън биха нарекли „наследствена аристокрация“, Адамс никога не е упражнявал властта по същество. Та той беше Харвардски професор, за бога!

Холмс кимна.

— Нека се върнем към госпожа Адамс. Опишете ми някогашната си приятелка Клоувър... колкото се може по-кратко и точно, ако обичате.

Джеймс отново почувства раздразнение от заповедническия му тон.

— Искате от мен да ви разкрия лични подробности за моя скъпа покойна приятелка и съпруга на мой приятел — каза студено той. — Не забравяйте, че съм джентълмен, макар и да не съм англичанин по произход. И има някои неща, които един джентълмен просто не може да направи.

Холмс въздъхна.

— Точно сега, господин Джеймс, както и в близко бъдеще, вие сте американски джентълмен, който се съгласи да помогне в разкриването на вероятното убийство на ваша американска съгражданка — или поне в разгадаването на мистерията, обграждаща някой, който ежегодно твърди, че била убита. В този смисъл, сър, вашият дълг към приятелката ви като свидетел надделява над всякакви неясни концепции за джентълмените и обсъждането на техните приятели. И двамата ще трябва да забравим за това, ако искаме да разберем дали приятелката ви Клоувър Адамс е била убита, или не.

„Лесно ти е на теб да го забравиш — помисли си Джеймс. — Ти не си джентълмен.“

Той въздъхна шумно.

— Много добре. Какво искате да знаете за Клоувър?

— Да започнем с външния ѝ вид.

Джеймс отново настръхна.

— И защо външният ѝ вид ще има значение, господин Хо... господин Сигерсон? Нима смятате, че някой я е убил заради това как изглежда?

— Това е просто малко парченце от един сложен пъзел — отвърна тихо Холмс. — И нещо, с което да започна. Как изглеждаше Клоувър Адамс?

Джеймс се поколеба. Най-накрая каза:

— Да речем, че Хенри Адамс не се ожени за госпожица Мериън Хупър през юни хиляда осемстотин седемдесет и трета само заради красотата ѝ. Тя беше... обикновена на вид, макар че, както самият Хенри ми писа преди много години, не бива „да бъде определяна като обикновена“. Беше дребничка на ръст. Но Хенри Адамс, както може би сам ще се убедите, също е доста дребен по съвременните стандарти. Но макар и не твърде образована, Клоувър имаше жив и интелигентен ум. — Той отново се поколеба. — И, трябва да призная, доста бърз и хаплив език. По време на петте години преди смъртта ѝ, докато

двамата живяха във Вашингтон, Клоувър си създаде много врагове — особено сред кариеристите, низвергнатите сенатори и техните съпруги.

— Значи вие бихте определили този *салон* „Петте купи“, в центъра на който е била тя, по-скоро като клуб с ограничен достъп, така ли? — попита Холмс.

На Джеймс отново му се прииска да си беше донесъл бастуна във вагона... за да може да се облегне на него, докато обмисля отговора си.

— Да, определено — отвърна тихо той, по-скоро на себе си, отколкото на детектива, който седеше срещу него. — Хенри и Клоувър Адамс — и другите трима членове на „Петте купи“ — никога не биха поканили някого в най-близкото си обкръжение заради властта, която упражнява, или известността му. По-скоро канеха художници, писатели, дребни политици и други подобни на вечерите, които организираха във вътрешния салон на „Петте купи“, въз основа на способността им да ги *развличат*. Веднъж написах разказ, в който обрисовах Клоувър Адамс в лицето на някоя си госпожа Боникасъл и...

Джеймс се спря насред дума. Беше втрещен от собствената си недискретност.

— Продължавайте — каза Шерлок Холмс.

Джеймс си пое дъх. Е, и без това вече беше прекосил своя Рубикон.

— Разказът се нарича „Пандора“ — продължи той. — Но трябва да знаете, че никога не изграждам героите си въз основа на реални живи или починали хора. Те винаги са... смесица... от опит и чиста измислица. — Джеймс нямаше как да е по-неискрен в думите си. За създаването на всичките си главни герои — и повечето от второстепенните — той използваше живи или починали личности от собствения си живот и преживявания.

— Разбира се — измърка Холмс също толкова неискрено.

— Така или иначе, в този разказ описах госпожа Боникасъл като „преливаща от веселие дама“, а нейния *салон* като такъв, в който „е вероятно да не ви допуснат, отколкото обратното“.

— Но вие вече ми казахте, че истинската Клоувър Адамс не е била точно преливаща от веселие — прекъсна го Холмс. — Обяснихте, че още от детинство е била спохождана от чести пристъпи на дълбока меланхолия.

— Да, да — отвърна нетърпеливо Джеймс. — В разказите си авторите често изпускат определени черти на характера. Ако госпожа Боникасъл беше главна героиня в роман... е, тогава щеше да се наложи да се разкрият всичките ѝ страни. Дори онези, които на пръв поглед си противоречат.

— Моля, продължете — каза Холмс с почти каещ се тон. — Описвахте ми вашия литературен вариант на салона на Клоувър Ада... на госпожа Боникасъл.

— Помня описанието, че в редките случаи, когато допускаха някой сенатор или конгресмен, неизменно го изучаваха с... дори си спомням точните думи, господин Холмс... „Със смесица от тревога и снисхождение“.

Холмс се подсмихна под мустак. Като че ли искаше да попита Джеймс дали всеки писател може да си спомни дума по дума пасажки от десетките си книги и стотиците разкази, но очевидно не искаше отново да разводнява разговора.

— Продължете, моля — каза той.

— Знам — продължи Джеймс, — че добрият ми приятел Хенри Адамс се разпозна в разказа „Пандора“, когато му описах как веднъж господин Боникасъл каза на съпругата си в необичаен пристъп на толерантност: „Пусто да остане, дай поне веднъж да се позабавляваме по плебейски — да поканим президента!“.

— А те редовно ли канеха президента? — попита Холмс.

Джеймс изсумтя презрително.

— Не и онзи червей Джеймс Гарфийлд — отвърна писателят, — макар че ако Адамсови го поканеха, той сигурно щеше да хукне бос през Лафайет Скуеър към къщата им. Но те, или поне Хенри — за пръв път, заедно с техния архитект Ричардсън — прекоси веднъж улицата, за да посети Белия дом, когато Гроувър Кливланд дойде на власт през март хиляда осемстотин осемдесет и пета. Само няколко месеца преди смъртта на Клоувър.

Холмс вдигна показалец.

— Простете ми, че отново ви прекъсвам, Джеймс, но точно това в Америка малко ме обърква. Доколкото разбирам — или поне така смятах като млад — за разлика от Нейно величество или останалите кралски особи по света, американските президенти се избират за ограничен период от време. Четири години, доколкото си спомням. И

въпреки това президентът Кливланд е бил на власт през осемдесет и пета, когато е починала Клоувър Адамс, и, поправате ме ако греша, отново е на власт сега, през пролетта на деветдесет и трета. Да не би американците да са открили ползите от доживотната държавна служба?

„Как е възможно възрастен англичанин да е толкова неосведомен?“ — зачуди се Хенри Джеймс.

Сякаш прочел мислите му, Холмс се усмихна и каза:

— Докато пътувахме с влака при едно от последните ми разследвания на случай в едно отдалечено тресавище, който не е споменат — поне не още! — в публикуваните хроники на приключенията ни, имах възможността да разкрия пред доктор Уотсън, че, преди той да го спомене предишния ден, не съм имал представа, че Земята се върти около Слънцето. Може и някога да съм го учил, обясних на Уотсън, но — както става с всички неща, които не са свързани пряко с професията ми и с детективската работа като цяло — бързо съм го изхвърлил от ума си. Понякога, както сам ще установите, се съсредоточавам изцяло върху едно нещо. Така че трябва да го имате предвид, сър.

— Но за човек, който се хвали, че винаги сверява часовника си с „Таймс“... — започна Джеймс и спря. Холмс едва ли говореше сериозно. А Джеймс не искаше да спори с него. Все още не.

— Господин Гроувър Кливланд — започна отново той, — се намира в уникалното положение да е единственият президент на Съединените щати, който е управлявал два *непоследователни* четиригодишни мандата. Беше президент между март осемдесет и пета и март осемдесет и девета. След четиригодишен интервал, през който управляваше Бенджамин Харисън, господин Кливланд беше избран пак миналия ноември и се закле отново само преди няколко седмици.

Холмс кимна отсечено.

— Благодаря ви. И, моля ви, продължете описанието си на петимата от „Петте купи“.

Джеймс се огледа.

— Боя се, че вагон-ресторантът скоро ще приключи със сервирането на храна. Няма ли да е по-добре да отидем за един късен обяд и да продължим разговора си там?

[1] Грешката на Холмс произтича от факта, че сърцата и купите, освен че имат една и съща форма (при сърцата — стилизирана), се обозначават с една и съща дума — *heart*. Има обаче един нюанс при съчетаването на думата с числителни — *five hearts* означава „пет сърца“, а *five of hearts* — „пет купи“. — Б.пр. ↑

[2] Прием на видни общественици, литератори и прочие в дома на дама от висшето общество. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 8

За обяд Джеймс си избра пъстърва; не че я обичаше особено, но яденето ѝ винаги му напомняше, че си е „у дома“, в Съединените щати. Всъщност нищо от онова, което виждаше през прозореца на движещия се вагон-ресторант, не му създаваше усещането, че си е „у дома“. Дърветата покрай железопътната линия от Ню Джърси до Балтимор бяха твърде дребни, твърде нагъсто скупчени и бе твърде очевидно, че са израснали на единствените места, пощадени от фермерите. Фермерските домове бяха построени от дървени трупи и често имаха нужда от преобоядисване. Някои от покривите на хамбарите бяха хлътнали. Това беше гоблен на американския хаос, разстлан върху пласт от бедност; Хенри Джеймс знаеше много добре, че в Англия, Италия и Франция бедността беше навсякъде, но тя рядко се изразяваше в хлътнал, небоядисан, безразборно засаден хаос. В Англия — в по-голямата част от Джеймсовата Европа — старото, бедното и западналото беше *живописно*, включително хората.

Години по-рано, в едно свое есе за Хоторн (който беше негова ранна страст), Джеймс бе направил грешката да напише за американските читатели, че американската почва и история осигуряват само един тъжен бял лист за всеки американски поет, писател или художник; на Нова Англия, бе посочил той, ѝ липсват значимите европейски замъци, древните руини, римските пътища, изоставените овчарски къщурки и установените социални класи, способни да оценят изкуството. Който и да е американски художник, бе предположил той, никога не би постигнал истинско майсторство в изкуството си, като отразява вулгарното, потискащо, съсредоточено около печалбата и винаги настоятелно *ново* по начина, по който писателите и художниците в Европа романтично отразяваха *старото*.

Някои американски рецензенти, редактори и дори читатели го бяха разкритикували за тези далеч не ласкателни редове. В техните очи, знаеше Джеймс, Америка, която дори нямаше истинска история, не можеше да сгреши и вулгарната и непрекъсната променяща се „новост“, която той искрено ненавиждаше — най-вече като спънка за

неговото и на всеки американски писател творчество — действаше като афродизиак на техните еснафски, настроени на американска вълна сетива.

Джеймс си спомняше, че някъде около 1879 година, размишлявайки за Хоторн и съвременниците му, беше написал: „Необходимо е огромно количество история, за да се напише малко литература“ и „Някой трябва да започне да записва признаците на висша цивилизация, които съществуват в другите държави, а отсъстват в структурата на американския живот, докато не започне да се чуди какво всъщност е останало в него“. Може би точно заради това бе добавил в глава VI от книгата си за Хоторн: „За мен е неоспорим факт, че американците, като такива, са най-самовлюбеният народ в света и най-страстни привърженици на идеята, че останалите нации на земята са се наговорили да ги подценяват“.

Не, това не го беше направило популярен сред американските читатели и рецензенти.

А сега, докато довършваше пъстървата си и допиваше последните остатъци от посредственото бяло вино, Джеймс просто сви рамене и прогони някогашните чувства от мислите си.

Холмс си беше поръчал само чай и сега просто остави избраната бледа американска имитация да изстива непипната в чашата, гравирана с емблемите на Нюйоркската, Нюхейвънската и Хартфордската железопътна компания. Джеймс не беше сигурен дали след вечерята им в Париж на тринайсети март, от която вече бяха минали единайсет дни, изобщо беше виждал детектива да яде нещо, и сега започваше да се чуди как измършавелият мъж се поддържа жив.

— Говорехме за госпожа Клоувър Адамс — каза толкова внезапно Холмс, че стресна Джеймс.

— Нима? Аз си мислех, че преминахме към съпруга ѝ и останалите членове на „Петте купи“. — Джеймс се беше убедил, че никой не седи в тяхната половина на празния вагон-ресторант и че наблизко няма келнер, който да чуе думите му. И въпреки това говореше съвсем тихо.

— Споменахте, че Клоувър си е създала врагове, отчасти заради това, че не е допускала доста хора в своя салон, но и заради остроумието си... Вие като че ли използвахте „хаплив език“ — рече

Холмс. — Можете ли да ми дадете някои примери за казани или написани от нея неща, които са засегнали определени хора?

Джеймс замислено попи устните си с ленената салфетка. След това направи редкия, ако не и уникален избор да разкаже история, в която самият *той* беше обект на шегата.

— Последния път, когато бях в Америка — каза Джеймс, — някъде преди около десетина години, преди да се кача на обратния кораб за Англия, писах на Клоувър и ѝ обясних, че съм избрал нея за получател на последното ми писмо от общата ни родина, защото я смятам... как точно се изразих? „Защото те смятам за въплъщение на родната ти страна“ — мисля, че това бяха точните ми думи. Клоувър веднага ми отговори, че намира жеста ми за „доста двусмислен комплимент“ и, продължи тя, „нима наистина съм толкова вулгарна, скучна и непоносима?“.

Джеймс погледна към Холмс, но детективът не реагира по никакъв начин. Най-накрая Холмс каза:

— Значи дамата наистина е притежавала остър ум и хаплив език. Можете ли да ми дадете друг пример?

Джеймс потисна въздишката си.

— Каква е ползата от тези истории, сър?

— Клоувър Адамс е жертва на убийство — отвърна Холмс. — Или поне на нечия жестока измислица, че е била убита. Напълно естествено е разследването на този случай да започне с издирването на враговете на въпросната дама — дори онези, които си е спечелила благодарение на собственото си саркастично остроумие.

— Освен ако, разбира се, както е в случая, става дума не за убийство, а по-скоро за самоубийство — каза Джеймс. — В такъв случай вашият списък от заподозрени в този така наречен „случай“ бързо се стеснява до едно име. Елементарно, скъпи ми господин Холмс.

— Невинаги — отвърна загадъчно Холмс. — Разследвал съм очевидни самоубийства, които бяха резултат от нечий смъртоносни интриги. Но моля ви, продължете.

Този път Джеймс открито въздъхна.

— Години наред останалите ми приятели от „Петте купи“ изразяваха възхищението си, ако не дори и възторга си, от моите творби — рече той. — Хенри Адамс, Джон Хей, Кларънс Кинг и дори

Клара Хей бяха искрено запалени по моите романи и разкази. Клоувър Адамс винаги реагираше... по-резервирано. Веднъж един събеседник, който... да кажем, че познаваше дамата добре, сподели, че при някакъв спор със съпруга ѝ и Джон Хей за литературните достойнства, или липсата на такива, на някой си Хенри Джеймс, Клоувър била казала: „Проблемът с писанията на Хари не е, че той не дъвче онова, което е отхапал, а по-скоро, че го предъвква твърде дълго“.

— Забавно — рече Холмс. — И предполагам, че нарочно е бил използван разговорен стил, за да се засили хумористичната нотка.

Джеймс не каза нищо.

— Изненадан съм, че някой, който е бил близък и с двамата ви, е решил да сподели точно тази духовита забележка с вас — продължи Холмс.

Джеймс продължи да мълчи. Беше го научил в един от най-изисканите лондонски клубове от не кой да е, а от Чарлс Ф. Адамс, брата на Хенри Адамс — човек, когото Хенри Джеймс винаги бе намирал за вулгарен до крайност. За разлика от брат си, Чарлс Адамс имаше безпардонно чувство за хумор и — както знаеше Джеймс — с удоволствие го използваше, за да смуцава или наранява хората. И въпреки това Джеймс не се и съмняваше, че Клоувър е изрекла точно тези думи; те бяха напълно в нейния пренебрежителен стил и да, употребата на разговорни думи също беше характерна за нея. Джеймс се почувства изключително засегнат. Но я запази като приятелка и тази хаплива забележка — както и останалите, които му бяха доверили Чарлс Адамс и други хора — по никакъв начин не намали мъката му, когато преди седем години научи за смъртта ѝ.

Ако Хенри Джеймс пожелаеше да прояви *истинска* недискретност по отношение на Чарлс, той щеше да сподели жестоките му думи след обявяването на бракосъчетанието на Хенри Адамс и Клоувър Хупър, които Джон Хей му беше доверил: „Господи! Не! Хупърови са луди за връзване! Клоувър ще се самоубие точно като леля си!“. Лелята на Клоувър, Кери, наистина се беше самоубила в напреднала бременност.

А при завръщането им в Бостън след продължилото няколко месеца сватбено пътешествие из Египет и Европа, Уилям Дийн Хауълс беше писал на Джеймс за друг вулгарен коментар на Чарлс Адамс в негово писмо до Хауълс: „Напоследък, за да мога да се видя с Хенри,

трябва *буквално* да го изтръгвам от ръцете на новата му булка! Защото той е намерил своята четирилистна детелина^[1]! (Шегичка! Ха-ха!)“. Само това „ха-ха!“ щеше да е достатъчно Джеймс повече никога да не вярва на Чарлс Адамс.

— Разкажете ми повече за Хенри Адамс — каза Холмс.

Джеймс се улови, че повдига рамене — жест, от който отдавна се беше отказал в Европа. Това показваше, че дори само споменът за думите на Клоувър го бе разстроил силно.

— Какво още искате да знаете?

— Много повече, отколкото бихте могли да ми разкажете до края на пътуването ни — отвърна Холмс. — Но засега ще се задоволя и с какво още е бил известен Хенри Адамс по времето на смъртта на Клоувър, освен че е бил потомък на двама американски президенти и член на клуба на жена си „Петте купи“.

— Ако съм оставил впечатлението, че „Петте купи“ е бил изцяло или дори предимно клуб на Клоувър, значи не съм се изразил правилно — заяви Джеймс с хаплив тон. — Всички, които участваха в него, с изключение може би на Клара Хей, бяха изключително силни личности. Остроумието и чувството за хумор на четирима от тях си подхождаха идеално, с изключение може би на Клара Хей, която, макар и по доста приятен начин, има склонност към прозаичното. Те безмилостно сипеха каламбури. Веднъж бях свидетел как един от териерите на Адамсови се прибра у дома с одрано око и Джон Хей веднага обяви, че това очевидно е *коткаракт*. Кларънс Кинг незабавно допълни, че по-вероятно е *котаракт*.

Холмс мълчеше в очакване.

— Хенри Адамс беше уважаван лектор по средновековна история в Харвардския университет — продължи Джеймс. — Той обърна гръб на академичните кръгове, за да се превърне в един от най-уважаваните историци на Америка. Двамата с Клоувър бяха ненадминати колекционери — Адамс все още е — и, както може би сам ще видите, ако Адамс си е вкъщи и ни покани на гости, техният дом отразява до поразителна степен едновременно изискания им и модерен вкус във всичко, от персийски килими и вази от династията Минг до изтънчени творби на изкуството, включително картини на Констабъл и Търнър^[2], подбрани още преди повечето колекционери на произведения на изкуството да научат имената на тези изтъкнати

господа. Домът им, проектиран от покойния Х. Х. Ричардсън^[3], също както и този на семейство Хей, е произведение на изкуството.

Холмс кимна, сякаш си водеше мислени записки върху тези най-обикновени факти за един стеснителен, но световноизвестен човек.

— А господин Джон Хей?

— Мой много стар и доста близък приятел — отвърна Джеймс. Запозна ни преди доста години Уилям Хауълс — прочут редактор и също мой стар приятел. С удоволствие се виждах с него и съпругата му Клара много пъти в Англия, на Континента и в Съединените щати. Той е изключителен човек.

— Дотук всичките пет Купи, изглежда, са изключителни — рече Холмс. — Поне по американските стандарти.

Преди Джеймс да успее да възрази, Холмс продължи:

— Чувал съм да го споменават като полковник Хей. Служил ли е в армията?

Джеймс се подсмихна.

— На двайсет и две годишна възраст Хей станал помощник на Джон Николай, личния секретар на президента Ейбрахам Линкълн.

Холмс чакаше с безстрастно изражение. Джеймс очакваше да види някакво проблясване в погледа, някакъв знак, че детективът е впечатлен — или дори *заинтригуван* — но такъв не се появи.

— Всъщност — продължи Джеймс, — Хей е служил като втори секретар на Линкълн по време на най-мрачните години от Гражданската война. Но, виждате ли, за втори секретар не е предвидено заплащане. Нито дори за помощника на господин Николай като секретар. Затова приятелят му Николай уредил младия Джон Хей да получава заплата като служител на Вътрешното министерство, назначен към Белия дом. Когато през 1864 година това било оспорено от някакъв финансов комитет, Военният департамент произвел Хей в чин майор — „помощник генерал-адютант на доброволческите формирования“ мисля, че беше цялото му звание. Година по-късно го повишиха в подполковник и скоро след това получи чин полковник.

— Без дори да е помирисвал бойното поле — рече Холмс.

— Само при обиколките с президента Линкълн.

— Предполагам, че оттогава господин Хей е показал определени постижения — освен увеличеното богатство и съпругата — каза Холмс.

Джеймс не хареса особено тона на детектива. Стори му се твърде... вулгарен. Но реши в момента да не го прави на въпрос. Келнерите стояха до стените в другия край на вагона, скръстили официално ръце пред слабините си, в очакване двамата с Холмс да си тръгнат.

— Още през хиляда осемстотин седемдесет и четвърта, когато на трийсет и пет годишна възраст Джон Хей се ожени за Клара Стоун, той вече беше минал през три важни дипломатически поста в три държави. — Джеймс не добави, че Хей се беше оплакал от маниерите, езика, културата и правителствата и на трите важни европейски държави, в които бе работил. — Освен това през хиляда осемстотин седемдесет и четвърта — додаде той, — Джон вече беше известен и като поет, и като изтъкнат журналист. Прочу се с отразяването на Големия пожар в Чикаго, покушението срещу президента Гарфийлд през осемдесет и първа и процеса срещу анархиста-убиец Шарл Гито.

— Интересно — рече Холмс. — Признавам, че нямах никаква представа, че срещу президента Гарфийлд е било извършено покушение, и то от анархист.

Джеймс просто не можа да повярва на думите му и предпочете да замълчи.

— Господин Хей продължава ли да работи като журналист? — попита Холмс. Детективът беше запалил лулата си и не обръщаше никакво внимание на нетърпеливите келнери.

— Започна като редактор в прочутия вестник на господин Грийли — „Трибюн“ — но после се върна на правителствена служба — отвърна Хенри Джеймс. — През осемдесет и осма клетият президент Гарфийлд покани Джон да се премести от Държавния департамент в Белия дом, за да му стане личен секретар. Но Хей отказа. Напусна държавната служба преди Гарфийлд да бъде застрелян. Сред останалите му занимания в миналото — или може би трябваше да ги определя като *развлечения* — беше писането на литературни произведения под чуждо име. Веднъж приятелят му Хенри Адамс написа и публикува под чуждо име романа си, озаглавен „Демокрация“. Оттогава непрекъснато се спекулира за самоличността на автора; в един момент дори Клоувър Адамс и Кларънс Кинг бяха сред заподозрените, но повечето експерти бяха сигурни, че истинският

автор е Джон Хей. Човек би могъл да заподозре, че „Петте купи“ се наслаждаваха на хаоса, който бяха породили в литературния свят.

— *Демокрация* — промърмори Шерлок Холмс, без да вади лулата от устата си. — Тя не се ли продаваше доста добре в Англия преди няколко години?

— Невероятно добре — рече Джеймс. — В Англия. В Америка. Във Франция. В Германия. Дори на Тимбукту, доколкото ми е известно. — Той с изненада долови горчивината в гласа си.

— А Клара Хей? — попита Холмс. Той извади часовника си от джобчето на гърдите и го погледна.

— Дамата си остава дама — отвърна Джеймс. — Изключителна домакиня. Другарка на съпруга си. Щедра душа. Един от най-важните стълбове на Вашингтонския социален живот.

— Как бихте я описали... физически? — попита Холмс.

Джеймс посрещна безочливия въпрос с повдигане на вежди.

— Красиво лице. Безупречен вкус за облекло. Прекрасна коса. Изискан вид. Физически... леко приятно закръглена.

— Дебела?

— *Закръглена* — повтори Джеймс. — Изглеждаше така, когато Джон Хей се влюби и се ожени за нея преди почти двацет години, а времето и децата също дадоха своя принос към това.

И *храната*, помисли си той засрамено. Помнеше едно писмо от Хей само отпреди година, в което скъпият му приятел пишеше, че семейството и синът им са в Чикаго, където той, Хей, активно обикалял града, но Клара, по думите му, стояла в хотела и... „се нахвърля ентусиазирано върху всяка храна, която предлагат в трапезарията“. Самият Хенри Джеймс смяташе Клара Хей за внушителна, неособено интелигентна — макар да бе начетена и достатъчно умна, за да се възхищава на романите на Джеймс — лицемерно набожна, каквито са дъщерите на американските баптистки пастори (тя наистина беше от Охайо, въпреки че не произлизаше от такова семейство), и абсолютно недостойна за мястото си сред изключителните Пет купи.

Никога нямаше да сподели нищо от това с Шерлок Холмс.

— Разкажете ми за Кларънс Кинг — каза Холмс, — а после ще се върнем във вагона и ще оставим тези добри хора да подготвят вагон-ресторанта си за вечеря.

— В „Колониъл Експрес“ не предлагат вечеря — отбеляза Джеймс, вътрешно доволен, че е хванал прочутия детектив в грешка. — По разписание пристигаме във Вашингтон преди вечерно време.

— Ах — рече Холмс и издуха колона от дим през голямата си лула. — Тогава ще ми опишете Кларънс Кинг, без да бързате. О, и трябва да спомена, че съм чел за това как господин Кинг е разобличил измамата на онази западна диамантена мина в края на седемдесетте. Била е някъде в Колорадо, нали?

— Там е трябвало да бъде — съгласи се Джеймс. — Кларънс Кинг въпреки височината си от метър и шейсет и седем сантиметра — е наистина изключителен човек: геолог, алпинист, изследовател, топограф, правителствен служител, *aficionado*^[4] на добрата храна, доброто вино и доброто изкуство. Хенри Адамс и Джон Хей винаги са вярвали — и то искрено — че от „Петте купи“ Кларънс Кинг е единственият, пред чието бъдеще няма граници... и че е предопределен за известност, слава и висши постове.

— А Клоувър Адамс вярваше ли в това?

Джеймс се поколеба само за секунда.

— Тя смяташе Кларънс за немирник. Но го обичаше още повече заради това. Точно Кларънс Кинг изпрати на Адамсови и на останалите Купи изискани канцеларски принадлежности, гравирани със сърца, както и красив сервиз за чай „Петте купи“.

— Опишете го, моля — каза Холмс, изваждайки лулата от устата си.

— Моля?

— Опишете ми сервиза за чай.

Хенри Джеймс погледна пред прозореца към започналите да се раззеленяват гори и полета, покрай които преминаваше влакът, сякаш се надяваше да почерпи сили от гледката. Беше късен следобед. Последните лъчи на залязващото мартенско слънце позлатяваха короните на дърветата и телеграфните стълбове.

— Сервизът беше доста очарователен всъщност — каза най-накрая той. — Пет чаши и чинийки, разбира се. Във формата на сърца и с умалени размери.

— Всичките Купи са — били са — ниски на ръст — промърмори Холмс.

— Ами... да — съгласи се Джеймс, леко слисан от думите му. Нима неволно беше споделил тази информация? Спомняше си, че бе споменал единствено за височината на Кларънс Кинг.

— Какво друго можете да ми кажете за сервиза? — попита Холмс.

„Този човек е луд“ — помисли си Хенри Джеймс и каза:

— Подносът беше емайлиран и покрит с красиви рисунки, приличащи на клонки с малки плодове, но всъщност всяка представляваше грозд от пет сърца. Темата със сърцата продължаваше и върху каничките за захар и сметана. Върху каната за чай и ниския ръб на подносите — който, ако си спомням правилно, е оформен в буквата Т — са изрисувани часовници, показващи точно пет часа.

— Часът, в който „Петте купи“ се срещат всеки ден през седмицата — каза Холмс. — Обикновено пред огнището в дома на Адамсови, в кресла, проектирани специално за дребния им ръст. Адамс и съпругата му Клоувър са сядали един срещу друг на малки — съвсем еднакви — тапицирани с червена кожа столове.

— Да — потвърди Джеймс, който нямаше представа откъде Холмс е изкопал този последен факт, който беше абсолютно точен.

Холмс кимна удовлетворено.

— Нека да се върнем обратно във вагона ни — рече той.

* * *

Заради проблеми с железопътната линия някъде на юг от Балтимор, „Колониъл Експрес“ изостана доста от разписанието си. Холмс и Джеймс прекараха часове в сравнително неудобната така наречена „първа класа“, без да виждат нищо през прозорците — нощта бе настъпила няколко часа по-рано — и без вечеря, като единственото, спасяващо ги от скуката, беше четенето и чашите кафе, които от време на време им поднасяше извиняващият се стюард. Холмс не зададе повече въпроси — доста жалко изпълнение за детектив, помисли си Джеймс и двамата прекараха в мълчание дългите часове.

Най-накрая експресът потегли, но пристигна в американската столица с голямо закъснение — доста след като цивилизованите

вашингтонци вече бяха вечеряли и след като мнозина от тях вече си бяха легнали.

Но двуместната карета на семейство Хей ги очакваше на гарата, карана от лакея им Сивърс; куфарите и пътните им чанти бяха натоварени на покрива и покрити с насмолен брезент (беше започнало леко да вали), а Джеймс и Холмс се настаниха в лъскавата черна карета „Кинрос“.

Уличните лампи бяха окръжени от меки ореоли, напомнящи на Джеймс за онази нощ преди единайсетина дни, когато двамата с Холмс се бяха срещнали на брега на Сена. Тези мисли бяха съпроводени от злокобно усещане, граничещо с ужас. Какво си мислеше, че *прави*, като въвежда този странен и почти със сигурност умопобъркан човек в кръга на някои от най-близките си приятели? Жалката дегизировка на Холмс като „господин Ян Сигерсон, норвежки изследовател“ със сигурност щеше да бъде разкрита в неделя вечерта, когато норвежкият емисар щеше да вечеря у семейство Хей, ако не и по-рано. Какво щяха да си помислят за него старите му приятели Джон и Клара Хей — да не говорим за Хенри Адамс, който *не разговаряше с никого* за покойната си съпруга и нейното самоубийство, защото дълбоката му тъга още не беше отшумяла — след като ги измами по този начин, представяйки им този луд?

Хенри Джеймс се чувстваше все по-зле, докато каретата се движеше по калдъръмените улици на този най-непрактичен от всички големи американски градове. Малкото магазини, ресторанти и обществени места, покрай които преминаваха, бяха затворени и тъмни. Дори в най-изисканите квартали тук, близо до Президентския дворец, светещи газени или електрически лампи се виждаха само в няколко къщи. Дърветата в този южен град се бяха разлистили напълно и Джеймс имаше усещането, че навлиза все по-дълбоко в тъмен тунел, изграден от собствената му глупост.

— Мисля, че американците имат един израз — „След като се стъмни, прибират тротоарите“ — обади се по едно време Холмс и гласът на високата сянка стресна Джеймс, но не го изтръгна напълно от мислите му. — Това определено изглежда вярно за Вашингтон, окръг Колумбия — додаде детективът.

Джеймс не каза нищо.

После се озоваха до Лафайет Скуеър — през дърветата се виждаше тъмният Президентски дворец — и свиха на пресечката, където Шестнайсета улица се вливаше в Ейч Стрийт. Църквата „Сейнт Джон“ се белееше от едната страна на улицата, а от другата се издигаше построената от червени тухли резиденция на семейство Хей. Джон Хей ги посрещна в странната сводеста галерия на входа към дома му.

— Хари, Хари, толкова се радваме, че се върна! — отекна гласът на слабия, елегантен мъж с оредяваща коса, сресана на път по средата, тъмни вежди, мустаци и подкъсена брада, които бяха започнали да побеляват преди косата му. В очите на Хей проблясваше интелигентност, а в отекващия му в тунела глас звучеше искрена радост.

След това се озоваха в самата къща, прислугата незабавно взе палтата и шапките им, докато лакеите забързаха към стълбището, което започваше от огромното фоайе, понесли чантите и куфарите им. Джеймс успя да представи фалшивия „Сигерсон“, без да му трепне гласът, макар сърцето му да биеше силно, а устата му да бе неестествено пресъхнала.

— Ах, господин Сигерсон — извика Джон Хей. — Миналата година четох за тибетските ви приключения както в английските, така и в американските вестници. За мен е огромно удоволствие да ви приема като мой гост.

Джеймс забеляза как Холмс оглежда къщата... имението. Фоайето беше огромно и облицовано с ламперия от южноамерикански махагон, който бе толкова излъскан, че човек можеше да се огледа в тъмното дърво. Стените над махагоновата ламперия имаха същия наситен керемиден цвят като на безбройните персийски килими и пътеки, покриващи лъснатите подове. Високо над тях — почти на височината на църквата „Сейнт Джон“ — пространството над сияещите полилеи беше пресечено от масивни махагонови греди. Внушителното стълбище беше достатъчно широко, за да може при нужда по него да премине маршируващ в редици от по десетима отряд.

— Клара ужасно съжалява, че не може да остане да те посрещне — каза Хей. — Боя се, че се наложи тази вечер да си легне по-рано заради едно от онези ужасни главоболия, които я мъчат от толкова отдавна. С нетърпение очаква да се видите на закуска — освен ако не

предпочитате да закусите в стаята си, разбира се. Знам, че *ти* обичаш да закусваш в стаята си, Хари.

— Старите навици на ергена, уви — отвърна Джеймс. — Особено в първата утрин след доста тежка седмица и почти непрекъснато пътуване.

— Тогава двамата с Клара очакваме да ви видим по-късно през деня — засмя се Хей. — Господин Сигерсон? Вие желаете ли да донесат закуската ви в стаята?

— Искрено се надявам, че ще мога да се видя с госпожа Хей на закуска — отговори Холмс със скандинавски акцент, който се стори на Джеймс твърде преувеличен — и откровено фалшив.

— Чудесно! — извика Хей. — Двамата с Клара държим да научим всички клюки за Хари. — Той се усмихна на Джеймс, за да покаже, че се шегува. — Но като говорим за храна, господа, знам колко късно е пристигнал влакът, както и че в проклетия „Колониъл Експрес“ не предлагат вечеря при приближаването на Вашингтон. Сигурно умираете от глад.

— Обядвахме доста късно... — започна Хенри Джеймс, изчервявайки се леко — не от мисълта, че затруднява домакина си, а защото беше ужасен от онова, което правеше.

— Глупости, глупости — каза Хей. — Сигурно сте ужасно гладни. Ще наредя на Кук и Бенсън да ви приготвят една лека вечеря. — Той постави добре поддържаните си ръце на раменете им и ги поведе през огромното, но приятно топло помещение към трапезарията.

Джеймс веднага забеляза, че трапезарията беше по-голяма, по-елегантна и със сигурност обзаведена с по-изтънчен вкус от трапезарията, която бе видял на снимките от Белия дом. Във всяка стая, в която влизаха или покрай която преминаваха, Джеймс забелязваше изкусно и красиво изработени каменни камини. Стените бяха отрупани с шедеври на изкуството, разнообразени от древни гоблени и поставени в рамка леки ескизи — признак на възвишен вкус, комбиниран с изтънчена колекционерска еkleктика.

„Леката вечеря“ се състоеше от бюфет, отрупан с прясно опечена пуйка, половин вирджинска шунка, салати и попарени зеленчуци, а във втори бюфет проблясваха вина, кларети, уискита, бутилирани води и

най-различни ликьори. Дългата маса беше подредена за трима в единия край и я осветяваше голям канделабър.

— Тази вечер всички сме ергени — засмя се Хей. — Ще трябва сами да се погрижим за себе си.

И те, разбира се, го направиха, като посочваха на Бенсън и другите двама помощник-икономи какво да слагат в чиниите им.

Когато се настаниха в кръга от светлина, осигурявана им от свещника, и след като Хей вдигна тост за успешното им пристигане в Америка, те започнаха да се хранят. Джеймс с изненада установи, че въпреки гаденето, което бе изпитвал при прехода от огромната гара, той наистина умираще от глад.

— Хари — каза Хей, обръщайки се към Джеймс, — със съжаление трябва да ти съобщя, че Адамс все още не се е върнал от лудешкото си пътешествие до Куба, на което замина с Филипс. Трябваше да се прибере у дома миналата седмица, но някъде по пътя се засякъл с Александър Агаси и оттогава е пратил всичките си планове по дяволите; сега двамата с Агаси се занимават с геоложки изследвания на кораловите рифове. Очевидно са се преместили на север, за да продължат почивката си със семейство Камерън в плантацията „Кофин Пойнт“ на остров Света Елена. Смея да заявя, че Адамс не се е забързал да се прибира, за да прекарва времето си с мен или с останалите си приятели.

— В такъв случай значи ще изпусна срещата си с него? — попита Джеймс, шокиран от осезаемото облекчение, което долови в гласа си.

— О, не, не мисля! — извика през смях Хей. — Вярвам, че Адамс ще се появи в първата седмица на април... само след няколко дни. А докато пристигне, можете да се наслаждавате на нашата сравнително уравновесена компания.

Хей се обърна към Шерлок Холмс.

— Как ви се стори вечерята след горещините по време на плаването и неекспресното ви пътуване с „Колониъл Експрес“, господин Сигерсон?

— Много вкусна — отвърна Холмс и Джеймс установи, че детективът наистина беше хапнал няколко залька от шунката. — Великолепна, господин Хей.

— Добре, добре — избоботи Джон Хей. — А ние ще направим всичко по силите си, за да се погрижим и остатъкът от престоя ви във вашингтонския ни дом да бъде също толкова приятен. — Хей отново се обърна към Джеймс. — О, Хари, още един бонус — днес научих, че Кларънс Кинг ще пристигне утре във Вашингтон; най-вероятно се прибира от някоя мексиканска златна мина и прие да вечеря с нас в неделя. Тогава ще присъства и дипломатическият емисар на крал Оскар II. Кларънс ще се радва да те види след всичките тези години.

Джеймс погледна към Холмс, позволявайки си една лека лукава усмивка.

— Голям сте късметлия, Сигерсон — каза той. — На неделната вечеря ще присъства не само посланикът на краля на Швеция и Норвегия, а и един от най-прочутите и ерудирани *изследователи* в света. Сигурен съм, че всеки от тях ще иска да ви зададе много въпроси.

Холмс го погледна над чашата си с вино, усмихна се леко и кимна без коментар.

---

[1] Игра на думи с прякора Клоувър, детелина. — Б.пр. ↑

[2] Джон Констабъл — английски художник — пейзажист, работил през първата половина на XIX век. Джоузеф Търнър — английски живописец, представител на Романтизма. — Б.пр. ↑

[3] Хенри Хобсън Ричардсън — американски архитект. — Б.пр. ↑

[4] Aficionado (исп.) — ентусиазиран последовател или почитател. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 9

Хей беше казал, че закуската ще бъде поднесена в малката трапезария — онази с многото прозорци, които гледаха към градината им — в седем и половина, затова Холмс си позволи да поспии до седем. Спя добре, но се събуди с болки в ставите и зараждаща се паника. След като отиде във великолепната баня, която за негово изумление беше част от стаята за гости, Холмс разтвори меката кожена чанта и извади от джобчетата ѝ тъмното шишенце и спринцовката. След като потопи за миг иглата в етиловия спирт, който държеше в малко каменно шишенце в отделно джобче, Холмс напълни спринцовката с дозата си, чукна я с пръст, за да изкара въздушните мехурчета, извади късата гумена тръбичка, която лежеше нагъната в кожена чантичка за тоалетни принадлежности, върза я над сгъвката на лявата си ръка — като я стегна здраво, захапвайки единия край със зъби и дърпайки другия с дясната ръка — и след това инжектира морфина във вената си. На ръката му се виждаха тъмни петна и корички върху рани, останали от многото предишни инжектирания.

Холмс седна на ръба на ваната и изчака морфинът да подейства върху болката и паниката му. За пръв път забеляза, че бордюрът на ваната и стените около нея са облицовани с красиви плочки от делфтски порцелан.

Къпа се дълго, наслаждавайки се на горещата вода, която потече от чешмата веднага след като Холмс завъртя кранчето ѝ с невероятно гъвкавите пръсти на краката си, и после се обръсна с острия си бръснач, като често отместваше очи от огледалото, хвърляйки подозрителни погледи към втора, много по-малка вана от делфтски порцелан, която бе вградена в пода, близо до умивалника. Невероятните дедуктивни способности на Холмс му подсказаха, че това сигурно е някакъв странен американски уред за миене на крака. (Най-малкото се намираше твърде ниско, за да служи като биде — изобретение и тоалетен навик на французите, който Холмс, заради стремежа си винаги да бъде чист, намираше за безкрайно отвратителен.)

Изкъпан и избръснат, той боядиса Сигерсоновата си коса с потъмняващо вещество, разроши я и я раздели от двете страни на черепа си с помощта на малко лакиращ крем за коса и две четки, вчеса мустаците под носа на Сигерсон и облече доста плътен зелен костюм от туид за разходката си из града.

След това слезе по огромното стълбище и един прислужник веднага го поведе към стаята за закуска.

* * *

Една минутка!

Читателят трябва да извини това прекъсване, защото разказвачът трябва да вмъкне тук един коментар.

Може и да ви е убегнало, макар да се съмнявам (тъй като за един разказвач е опасно да подценява интелигентността и наблюдателността на читателите си), че от този момент се променя гледната точка на наратива. Досега фокусирах възприятията ни върху онова, което писатели и професори наричат „ограничен третоличен говорител“, като третото лице в случая е господин Хенри Джеймс, или в краен случай се задоволявах с *изключително* ограничен „ограничен третоличен «всезнаещ» разказвач“. Всъщност този ръкопис се характеризира с отчетлива липса на всезнание.

Въпросният разказвач ще побърза да потуши недоверието, което може да възникне при срещата ви *vis-à-vis*^[1] с настоящата история, като ви уведоми, че когато разказва нещо, не обича да сменя гледната точка. Намирам предполагаемата способност на един разказвач да прескача от съзнание в съзнание едновременно за претенциозна и нереалистична. А още по-лошото е, че често е просто грубовата.

След като литературата беше принизена до обикновено развлечение чрез умишлено осакатяване и обедняване на гордия някога наш език, авторите започнаха да се ровят из съзнанията на героите си и да прескачат между тях *просто защото можеха да го правят*.

Относно преминаването ми към гледната точка на Шерлок Холмс, мога да ви дам дузина убедителни обяснения защо съм направил тази промяна точно в този момент: примерно, че Хенри Джеймс е научил по-късно за това и аз, като разказвач, по някакъв

начин получавам от него тази информация със задна дата. Джон Уотсън, доктор по медицина, никога няма да научи подробностите за това американско приключение, затова ще излъжа, ако посоча прекалено често използвания лекар за мой източник на информация.

Или пък този разказвач би могъл да обяви, че чрез обичайните методи, включващи отворен банков сейф или куфар, забравен на тавана, се е натъкнал на отдавна изгубен ръкопис (открит може би заедно с изгубените записки на Холмс за книгата му, озаглавена „Искусството на дедукцията“?), в който удобно са били включени шифровани бележки от въпросните дни, бележки, които по някакъв начин ни позволяват да възприемем тази част от историята от гледна точка на детектива. В реалния живот, разбира се, са се случвали и далеч по-свръхестествени неща от това „откриване“ на отдавна изгубени записки от възрастен пенсиониран джентълмен, който изживява последните години от живота си, отглеждайки пчели в „малка ферма в тревистите хълмове [на Съсекс] на пет мили от Ийстборн“.

Уви, не. Няма никакви шифровани бележки, открити от пчеларя. Нито обещаната, но така и неоткрита книга „Искусството на дедукцията“. За да бъда по-точен, никаква част от информацията ми не идва директно от Джеймс или Холмс, нито дори от доктор Уотсън или неговия литературен агент Артър Конан Дойл. В някой определен момент бих — или не бих — могъл да обсъдя с вас източника на информацията ми за този период или тези хора, но засега мога да кажа откровено и накратко, че знам повече за тримесечния престой на Холмс и Джеймс в Америка през 1893 година от гледна точка на Шерлок Холмс, отколкото на Хенри Джеймс. Не съм запознат изцяло с мислите му — нямам такава власт над никой герой, над никой човек — но разполагам с повече информация за действията на Холмс през тези седмици, отколкото за който и да е друг герой в тази история, а това би трябвало да е достатъчно за всеки кадърен разказвач да усети, да отгатне или просто да си измисли голяма част от мислите му.

Но ако читателят вече е отблъснат от тази временна промяна във фокуса ни, вашият разказвач ще направи всичко по силите си да сведе броя на гледните точки до две, докато усърдно се старае да попречи на двете гледища да се прескачат едно друго като скакалци в тиган.

Масата в слънчевата стая беше по-малка от дългата махагонова маса в трапезарията от предишната вечер, но бе също толкова отрупана с храна. В чинии от деликатен китайски порцелан и върху сребърни мангалчета бяха изкусно подредени съставните части на пълна английска закуска, лека френска закуска, поразителна американска закуска и, разбира се, вероятно заради това, че Ян Сигерсон беше норвежец, пушена съомга и филенца от бяла риба, омлет със съомга, маринована херинга и английски краставички — които се смятаха за любими на гостуващите в Лондон норвежци — примесени с червени и зелени чушки. Джон Хей — или ако трябва да бъдем по-точни, готвачът на Джон Хей — някак си бе успял да се сдобие със *syltetøy*, норвежкия конфитюр, който вървеше добре с утринните хлебчета. Редом с френските, швейцарските и американските сирена лежаха *Ярлсберг*, *гуда*, *Норвегия*, *Нокелост*, *Пултост* и *бруност*, много сладко норвежко сирене, направено от козе мляко. (Холмс беше опитвал *бруност* веднъж и веднага реши, че това ще е последното му опитване на лепкавото сладниково нещо.)

Шерлок Холмс напълни чинията си поравно с английска, американска и норвежка закуска — макар френските кроасани и силното турско кафе да бяха обичайната му закуска на Бейкър Стрийт 221Б — и поведе приятен разговор с Джон и Клара Хей.

Четирийсет и четири годишната госпожа Хей, забеляза веднага Холмс, отдавна бе надминала донякъде нелюбезното описание на Хенри Джеймс „закръглена“, беше — вероятно през трийсетте си години — прехвърлила категорията „внушителна“ и сега се бе застопорила твърдо върху ниския, набит, с няколкопластова брадичка сорт на характерния за висшето общество блясък, в който сигурно щеше да остане до края на живота си. Това като че ли по никакъв начин не намаляваше възхищението на Джон Хей от нея (Холмс помнеше как Джеймс му беше казал, че тя е била „закръглена“ още когато Хей се влюбил в нея и като че ли се наслаждавал на това) и, честно казано, Холмс и сега виждаше красотата на Клара Хей в съвършенството на облеклото ѝ, в блясъка на идеалния, но скромнен пръстен върху мекия пръст на дундестата ѝ ръка, в искренето на

съвършената ѝ коса, в почти безупречния ѝ тен и в сиянието на широко отворените ѝ ясни очи — сияние, което нейното „непрекъснато нагъване“ навярно никога нямаше да угаси.

Освен това Клара Хей беше приятен и грижовен човек и отлична домакиня. Холмс — особено в странния си, рошав и мустакат вид на Сигерсон — веднага го разбра. Гласът ѝ имаше приятен контраалтов тембър и когато ѝ се налагаше да слуша (примерно след като зададеше някой въпрос на господин Сигерсон), тя наистина *слушаше*. Холмс знаеше колко рядко се среща този дар, да проявиш достатъчно търпение, за да изслушваш наистина човек, и веднага разбра защо госпожа Джон Хей, „Клара“ за стотиците си близки приятели (в смелото американско общество, където хората от висшето общество се обръщаха един към друг с кръщелните си имена, без онзи типично английски страх, че могат да бъдат сбъркани със слугите), би била незаменима домакиня за един столичен град като Вашингтон.

Когато Холмс направи комплимент на Клара Хей за красивата синьо-зелена рокля, която бе облякла — а тя *наистина* беше хубава по един изпълнен с достойнство, небиещ на очи начин — неговата домакиня нито се изчерви, нито започна да се държи като престорено скромна девица, а просто каза:

— Да, хубава е, нали, господин Сигерсон, макар да е предназначена за ежедневно облекло. Радвам се, че я оценихте — според мен това е признак на добър вкус. Моделът е на парижкия моделиер Чарлс Уорт... който ми беше препоръчан от покойната ни приятелка госпожа Клоувър Адамс. — Клара Хей погледна към съпруга си, сякаш го питаше дали може да каже още нещо, но дори полковникът да беше дал някакъв знак на своята дама, Холмс го пропусна. — Клоувър обичаше да казва — продължи Клара Хей, — че роклите на Уорт не само изпълват душата ѝ с щастие, но... какви бяха точните ѝ думи, Джон?

— Не само изпълват душата ѝ с щастие, но и я запечатват херметически — каза Хей.

— А, да — кимна домакинята на Холмс, усмихвайки се на думите. — Мосю Уорт си спечели вечната лоялност на Клоувър Адамс един ден в Париж през хиляда осемстотин осемдесет и първа година, когато модистът остана с Клоувър и направи някои последни промени в роклята ѝ, докато в приемната я чакаха госпожа Вандербилт и

госпожа Астор. За мен това бе достатъчна препоръка, разбирате ли, и никога не съм съжалявала, че при всяка наша почивка в Париж първо се обръщам към мосю Уорт.

— Роклята наистина е забележителна — каза Холмс. — Колкото и малко да разбирам от тези неща, тъй като все още съм ерген, все пак ще се осмеля да заявя, че геният на мосю Уорт се е отплатил стократно за вашата преданост. — Той остави на масата празната си чаша от кафе и леко поклати глава, докато помощник-икономът понечи да я напълни.

— С какво бихте желали да се занимавате днес, господин Сигерсон? — попита Джон Хей. Колкото повече Холмс гледаше дългите бели пръсти на дипломата, толкова повече растеше увереността му, че Хей би могъл да стане цигулар, ако музикалните му вкусове го бяха повели по този път, подобно на Холмс в младите му години.

— Можем да изчакаме Хари и да си направим екскурзия с карета из града — продължи Хей. — Да ви покажем историческите места и монументи, да преминем през Рок Крийк Парк, може би да надникнем в Конгреса, който се е събрал на сесия, и да хапнем някъде бобена супа. — Хей се засмя сърдечно. — Хари мрази всякакви организирани обиколки, но ние с лекота можем да го бием по гласове. Все пак нали затова е демокрацията... тиранията на не чак толкова образованото мнозинство като мен!

— Благодаря ви — каза Холмс. — Но ако вие и госпожа Хей нямате нищо против, бих искал да прекарам първия си ден във Вашингтон така, както прекарвам всички първи дни в нови градове или места... разглеждайки всичко пеша.

— Много добре — възкликна Хей с неподправен ентусиазъм. — Искате ли да ви дадем някои указания за по-известните забележителности?

Холмс се подсмихна под мустака на Сигерсон.

— Първата крачка във всяко едно от изследванията ми е да се изгубя.

Хей се разсмя.

— Ако излезете преди да се е появил Хари, да му кажем ли, че ще се върнете... кога? — попита Клара Хей. — Да ви имаме ли предвид за обяд, следобедна закуска или вечеря?

— За следобедна закуска, мисля — отвърна Холмс. — За пет следобед ли я планирате?

— Това е часът — рече Джон Хей, попивайки със снежнобяла ленена салфетка устните си под буйните бели мустаци. — Макар че за нас, мъжете, може да има и други вариант, ако сте преживели авантюристичен изследователски ден.

Петнайсет минути по-късно Джеймс все още не се беше появил; Холмс излезе от къщата, облечен в зеления си костюм от туид, с бастун със сребърна дръжка във формата на лаещо куче и стиснал в лявата си ръка издуто куфарче. Той крачеше бързо под ниските сивкави облаци. Денят бе доста задушен, много по-топъл, отколкото в Париж или Ню Йорк, и вълненият костюм на Холмс/Сигерсон беше твърде дебел за подобно пролетно време, но това не му пречеше да върви бързо с широките крачки на неуморимия изследовател, за когото се представяше.

Куфарчето му съдържаше странен комплект дрехи. В горния вътрешен джоб на сако от туид той носеше снимките на трима мъже, единият от които бе много по-млад от другите двама. В десния джоб на панталона си Холмс носеше направен във Франция нож с пружина и шестинчово острие, което беше толкова остро, че можеше да избръсне всички косъмчета на ръката, без човек да усети най-лекото докосване.

* * *

В този свой ден на „изследване“ на Вашингтон, Холмс имаше две цели: първата бе обикновена поръчка, която можеше да се окаже малко скъпичка; втората беше продължителна разходка из райони, които почти сигурно бяха опасни. Той с нетърпение очакваше да се заеме с втората задача.

И сега, докато се разхождаше бавно, привидно без да обръща внимание на заплашителното време или дори на заобикалящия го град, той забелязваше — както бе обучен и свикнал — почти всичко около себе си.

Установи, че никой не го следи.

Забеляза, че макар край Лафайет Скуеър и Президентския дворец — който американците бяха започнали да наричат Белия дом —

къщите да бяха доста приятни, те бяха построени предимно в безличния стар федералистки стил, при който скромните им стълбища излизаха директно на тротоара. Изключение правеха грамадните, построени от червени тухли къщи-близнаци на семействата Хей и Адамс, проектирани от Ричардсън. Още докато се отдалечаваше от имението на Хей, Холмс забеляза, че тухлите, с които бе построена къщата на Шестнайсета улица, бяха уникални: по-дълги, по-широки и по-високи от стандартните строителни тухли. Все още не беше разглеждал фасадата на къщата на Хенри Адамс, която се намираше на Ейч Стрийт, но се надяваше скоро да намери време и за това.

Цъфналите дървета покрай неособено широкия тротоар бяха сравнително млади и ниски. Само в парковете се виждаха кестени и брястове, които бяха достигнали пълната си височина. Въпреки блестящо бялата си архитектура в римски стил и няколкото големи монумента, Вашингтон, окръг Колумбия, макар и над стогодишен, излъчваше усещането за нов и доста заспал град.

Булевардите бяха широки, но не твърде оживени в късната утрин; по лондонските или парижките стандарти си бяха доста празни. На по-оживените пресечки Холмс виждаше малките покрити двуколки — които американците наричаха „бъгита“ — както и модните кабриолети и файтони, търговските дилижанси и покритите с брезент „платформи“, натоварени с напълнени с мляко гюмета или с мраморни блокове, понякога през улицата профучаваше по някоя стилна карета, теглена от четири коня, или някоя двуколка, теглена от кучета (обикновено карана от млади хора), имаше доста лъскави черни двуместни карети като онази, която Хей бе изпратил за тях на гарата предишната вечер, изобилие от екипажи, каруци с надлъжни седалища и фургони, натоварени със стоки, минаха неколцина мъже, яхнали коне, и дори няколко лъскави, изригващи пушек месингови коли с облечени в червена кожа седалки, управлявани от мъже с кожени шлифери и големи кръгли очила.

Въпреки че на Холмс му се наложи да мине покрай Президентския дворец, погледът му не се спря дори за миг върху миниатюрната бяла сграда, в която живееше президентът Кливланд. За последен път детективът беше стъпвал в Белия дом през ноември, 1881 — по време на процеса срещу убиеца на президента Гарфийлд, жалкия и донякъде луд Шарл Гито. Холмс беше уговорен да присъства от по-

големия си брат Майкрофт в Уайтхол и от началника на Майкрофт в разузнавателните служби по онова време, сър Джордж Мансфийлд Смит-Къминг.

През 1881 — също както и сега, през 1893 — официалните британски тайни служби все още не се бяха появили официално (щяха да ги основат през 1909), да не говорим за разделянето им на вътрешна служба за сигурност (МИ-5) и секретната разузнавателна служба (МИ-6), но премиерът Дизраели беше създал „Обединения информационно-разузнавателен отдел“, който всъщност представляваше комитет за надзор и политически връзки между офиса на премиера, Уайтхол и цялата сбирщина от разузнавателни служби, ръководени от Военното разузнаване, Военноморското разузнаване и още половин дузина други военни агенции.

Майкрофт Холмс, който по онова време беше само на трийсет и четири години, но вече бе незаменим за Уайтхол заради невероятните си математически и логически умения, беше вторият човек в Обединения отдел (докладваше единствено на изпълняващия длъжността директор по времето на основаването му през 1881 година, капитан сър Джордж Мансфийлд Смит-Къминг от разузнавателната служба на Адмиралтейството). Сега Майкрофт беше втори директор на зараждащата се Британска тайна служба, заедно с Уилям Мелвил.

За изпълняването на разузнаваческите си задължения братът на Шерлок получи помещение в сутерена на сградата на Даунинг Стрийт 12, но Холмс знаеше, че едрият мъж никога не бе посещавал напълно оборудвания си кабинет. Всички операции на Обединения комитет и Военния директорат на разузнаването се водеха директно от кабинета на Майкрофт в Уайтхол, като формалните му началници отиваха там за инструктажите. Причината за това бе, че Майкрофт разделяше времето си между Уайтхол и собственото му творение, клуб „Диоген“, частен клуб, който се намираше на половин пресечка от Уайтхол и до който се стигаше през официалните тунели и по тайни пътечки. По-големият брат Холмс беше разделил света си между тези две вътрешни пространства; нямаше място за трето. Той спеше, хранеше се и се развличаше в клуб „Диоген“. По-малкият му брат отдавна бе разбрал, че Майкрофт се ужасява от откритите пространства. След много години Майкрофт Холмс щеше да бъде описван като „агорафоб“.

Самият клуб „Диоген“, основан, както беше споменато по-рано, от Майкрофт и половин дузина други изключително странни лондончани с пари и власт, които споделяха страха му от открити пространства и непознати, беше най-странныят от всички мъжки клубове в Лондон. Имаше ги обичайните вестници и предлагана храна, обичайния персонал от способни прислужници и мълчаливи келнери, доста добра трапезария и превъзходна просторна библиотека, удобни стаи за спане и дори удобни кожени кресла за четене в Горния салон, но основното правило — и основен източник на удобства за членовете на клуб „Диоген“ — беше, че те (и малцината изключително рядко допускани посетители) не можеха да започнат разговор или да заговорят някого, дори той да е от останалите членове, извън изолираната Гостна стая. Майкрофт и останалите основатели на клуб „Диоген“ се страхуваха не само от непознати и разговорите с тях, те се страхуваха и от клубовете.

Шерлок Холмс знаеше, че брат му има и други изтощителни фобии. Такава бе природата на човека, който в края на месец март 1893 година всъщност ръководеше тайните служби на Нейно величество.

Когато през 1881 година Шерлок бе изпратен набързо в Америка, за да разпита и разследва Шарл Гито, извършител на покушението срещу президента Гарфийлд (задача, която причини на Холмс огромни неудобства, сред които не на последно място беше и фактът, че детективът вече се бе установил в новата си квартира на Бейкър Стрийт заедно с Уотсън, и най-после се бяха появили първите му частни платежоспособни клиенти), той предположи, че задачата му ще бъде просто губене на време, най-вече защото тогава вярваше, че тя е резултат от фобията на брат му Майкрофт към анархистите и необоснованата му фантазия за „международна анархистка конспирация“. Детективът-консултант Холмс смяташе, че ежегодната конвенция на анархистите е толкова вероятна, колкото и конспиративните връзки между случайно срещнали се безумци.

Но докато Холмс помагаше да се докаже, че Гито е бил просто един самотен актьор, поредицата от международни анархистки заплахи, бомби, покушения и понякога изкусно замислени заговори се оказва съвсем реална. През 1886 година Холмс се върна в Америка, за да разследва „Касапницата на площад «Хеймаркет»“ в Чикаго. Точно той откри кой всъщност бе убил седмината полицаи — документите и

разказите на свидетели предполагаха, че полицаите са се изпозастреляли един-друг и днешните учебници повтарят тази клевета — и резултатите от разследването му остават тайна и до днес. Година по-късно, през 1887 в Лондон, точно Шерлок Холмс и двама мъже от специално сформирания отряд на Скотланд Ярд предотвратиха — в последния момент — покушението срещу кралица Виктория от прословутия ловец и наемен стрелец полковник Себастиан Моран и неговия съучастник. Двамата се канели да стрелят с винтовки „Лебел“, разположени на изгодни позиции в затворения Кралски аквариум, намиращ се срещу Уестминстърското абатство, точно когато Нейно величество се качвала в каретата си на собствения си Златен юбилей^[2]. Съучастникът беше заловен; изкусният стрелец и наемен убиец Моран някак си успя да избяга през лабиринта от тунели, тръби и сервизни коридори под Кралския аквариум.

* * *

Първата спирка на Холмс като господин Ян Сигерсон беше в магазина за фотографски принадлежности, който се намиреше само на десетина пресечки от дома на семейство Хей.

Когато влезе в сумрачното помещение, той можеше само да предполага, че това е същият магазин, от който не само Клоувър Адамс бе купувала фотографските си материали преди смъртта си през 1885 година, но откъдето може би бе закупен и подареният ѝ отровен фиксиращ разтвор с цианкалий.

— Мога ли да ви помогна? — попита мъж с приятна външност, изпити, но розови бузи и най-мъничките очилца, които Холмс беше виждал някога.

— Търся магически фенер^[3] — каза Холмс с лекия си норвежки акцент.

— Много добре, сър. За домашна употреба или за търговски представления — да речем в музикални и научни зали или големи салони?

— Засега ми трябва за сравнително скромна домашна употреба — отвърна Холмс, оглеждайки възхитено подредените грижливо осветени камери, увеличители, прожекционни апарати със стъклени

плаки, проявяващи устройства и десетките рафтове с химикали. В помещението витаеше аурата на магьосническа лаборатория. — По-късно може би — додаде той, — ще имам нужда от по-сложен прожекционен апарат.

— Да го закупите ли желаете, или да го наемете, сър?

— Да го наема — каза Холмс. Иронията се криеше в това, че у дома си, на Бейкър Стрийт 221Б, той имаше цели три специализирани прожекционни устройства. Използваше ги от години за най-различни цели, сред които не на последно място бе прожектирането и сравняването на пръстови отпечатъци или микроскопско увеличени късчета тютюн или плат. Но очевидно нямаше как да понесе със себе си обемните и деликатни уреди — или някои от стотиците грижливо етикетирани стъклени плаки — когато две години по-рано беше уредил „смъртта“ си заедно с митичния Наполеон на престъпния свят във водопада Райхенбах.

Продавачът, който обяви, че името му е Чарлс Макрийди — най-младият брат на покойния английски актьор Уилям Чарлс Макрийди — че това е неговият магазин и за него е удоволствие да обслужи норвежкия джентълмен, въведе Холмс в една отделена с перде ниша в задната част на магазина, където върху пестеливо осветени рафтове бяха струпани прожекционни апарати, изработени от лакиран метал или лъскави махагон и месинг.

Господин Макрийди докосна един уред от лакиран метал.

— Това е най-новата ми придобивка — лампата е електрическа, затова няма нужда от гориво за осветление. Седемфутов електрически кабел. Няма никаква миризма на парафин, нито опасност от прекатурване или пренагряване. Разбирате ли, огледалото над електрическата крушка фокусира светлината.

Холмс беше забелязал, че домът на семейство Хей е електрифициран, но реши, че ще е твърде непристойно да поиска да му пуснат кабели от гнездата на полилеите.

— Не ми е нужен електрически.

Макрийди кимна и отиде до един по-компактен уред от лакиран метал и месинг.

— Това е скиоптикон „Удбъри и Марси“. Използва осветител с двоен плосък фитил, напояван с керосин, височината на фитилите

може да се регулира за максимална интензивност на светлината върху образите.

— Мисля, че не — рече Холмс, потърквайки брадичката си. — А онзи, малкият, какъв е?

— Изключително здрав и ярък прожекционен апарат, изработен от Ернст Планк във *Fabrik Optischer und Mechanischer Waren*^[4] в Нюрнберг — отвърна господин Макрийди. — Но той използва малки стъклени плаки. Какъв е размерът на плаките, които искате да покажете, сър?

— Три и половина на пет инча — каза Холмс. — Намалени наполовина от оригиналните си размери.

Макрийди кимна.

— Тогава се боя, че малкият модел на Ернст Планк няма да отговори на нуждите ви. Той е чудесен за малки научни изложения или домашни показвания, но вашето представяне ми се струва по-сериозно, по-... панорамно.

— Да — отвърна Холмс.

— Имаме прожекционни апарати с две и три оптически стъкла за специални ефекти, особено подходящи за големи зали — каза собственикът. — Вероятно знаете, че те позволяват на обслужващото лице да прелива образа към следващия, да презастъпва два или три образа и така да създава илюзията за движение, ако образите на плаките са последователни. Наистина работят като един вид кинопрожекционни апарати.

Холмс поклати глава.

— Нуждая се от добър, здрав, безопасен магически фенер. Този тук какъв е? — Холмс докосна един по-голям модел с кутии от махагон и месинг, оптически стъкла и доста красив кожух от червена кожа за удължителя за лещите. Детективът знаеше, че си заслужава, защото притежаваше почти същия.

— А, да, много хубав уред, сър — рече Макрийди, отпусвайки дебелите си ръце върху по-голямата машина. — Направен е от „Арчър и синове“ в Ливърпул. Използва друмондова светлина, така че човек трябва да е много внимателен — топлината е изключително висока. Но образите наистина са впечатляващи... в малките стаи и в големите зали. Виждате, че от всяка страна има по една вратичка на панти към осветителната камера, както и кръгъл отвор за гледане, покрит с

въртящо се синьо стъкло. Капакът от черен лакиран метал прихваща димоотводната тръба с шапка *ето тук...* — Макрийди нежно докосна един овален отвор. — Отзад имам димоотводна тръба и шапка, господин...

— Сигерсон — рече Холмс.

— Виждате ли, господин Сигерсон, колко лесно се изважда осветителното тяло — с едно елементарно издърпване на тази месингова дръжка.

— Ще го взема — каза Холмс.

— За колко нощи, сър?

— Само за две. Ще го върна в понеделник.

— Отличен избор, защото магазинът не работи в неделя, сър. В такъв случай ще ви взема наем само за една нощ. Ще ви бъда благодарен, ако върнете прожекционния апарат преди обяд, стига да ви е удобно, господин Сигерсон.

— Абсолютно — отвърна Холмс. Той не коментира цената, която му съобщи Макрийди, но плати с долари от абсурдно дебелата пачка с банкноти, която извади от джоба си. Детективът придърпа малкото тефтерче на продавача, щракна с механичната си химикалка, написа нещо и каза: — Можете ли да го доставите на този адрес?

Макрийди погледна написаното от Холмс и рече с още по-голямо уважение:

— Домът на полковник Хей. Абсолютно, сър. Ще ви бъде доставен днес, преди пет часа следобед.

— О, ще ми трябва и гориво за него — каза Холмс.

— Включено е в цената, сър. Бутилките са обезопасени и огнеупорни, със собствена дървена касетка. Моите комплименти за избора ви, сър. „Арчър и синове“ са превъзходен производител на оптични прибори и този уред работи с такава яркост, че зрителите почти са готови да повярват, че се намират в рамките на фотографската плака. Този прожекционен апарат ще ви служи добре, независимо дали показвате плаките си на пълна зала с учени в Смитсоновия институт, или в самия Президентски дворец.

Холмс се усмихна.

— По-късно в програмата ми може и да се появят подобни срещи, господин Макрийди.

[1] Един срещу друг, лице в лице (фр.). — Б.пр. ↑

[2] На 20 юни 1887 година кралица Виктория отбелязва петдесетата годишнина от възкачването си на трона. — Б.пр. ↑

[3] Апарат за прожекция на изображения, разпространен през XVII — XX век; прототип на съвременните прожекционни апарати. — Б.пр. ↑

[4] Фабрика за оптични и механични прибори (нем.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 10

Сега Холмс се запъти към най-ужасния бедняшки квартал във Вашингтон, окръг Колумбия.

Той тръгна на запад през южните покрайнини на един от тези квартали — Фоги Ботъм — скромнен индустриален район, в който се намираха градският завод за светилнен газ, някои все още работещи фабрики за стъкло сред порутените руини от камъни и тухли на затворените им посестрими, и все по-намаляващ брой вонящи пивоварни. Въздухът тук бе достатъчно опушен и мръсен, за да оправдае името на квартала, а част от индустриалните миазми се виждаха ясно под формата на вихреца се зеленикава мъгла. Както във всички бедняшки квартали на Вашингтон, така и тук жителите бяха построили убежищата си покрай дълги разкаляни улици. Много от обитателите на Фоги Ботъм работеха — или поне някога бяха работили — в тези изоставени пивоварни и порутени фабрики, и покрай улиците все още се издигаха тенекиени бараки или дървени колиби, много от които бяха изоставени, но в други все още живееха семейства (или самотни навъсени мъже), които бяха твърде бедни, за да се преместят някъде другаде. Заедно с миазмите, които се стелеха над Фоги Ботъм, във въздуха се носеше и втора мъгла от напразни надежди, че производството и заплатите ще се върнат отново в западащото предградие.

Холмс откри онова, което търсеше, близо до югозападния край на Фоги Ботъм: пет прогнили къщи с лющеща се боя, някога принадлежали на средната класа, които се издигаха сред висок буренак в иначе празния терен.

Той внимателно си избра къща, заобиколи я и провери все още здравата задна врата. Беше заключена. Домовете сигурно бяха обявени за продан, макар че бившите им собственици и настоящите агенти по продажбите им живееха в измислен свят, ако се надяваха, че някой ще си ги купи, за да живее в тях.

Използвайки малките шперцове от сгънатия кожен калъф, Холмс влезе вътре и започна да обикаля студените стаи, чиито тапети, някога

избирани грижливо с надеждата за някакво бъдещо домашно огнище, сега се лющеха от стените като кожа на труп.

На горния етаж Холмс откри каквото търсеше: заключен килер. Той го отключи с шперцовете, разкопча катарамите на обемния си куфар и извади един кат дрехи. Когато се преоблече изцяло, чак до бельото, Холмс прибра в куфара хубавия си костюм от туид, ризата, обувките и бельото, постави го върху най-високия рафт в иначе празния килер и използва инструментите си, за да заключи отново вратата.

В старата къща не беше останало нито едно здраво огледало, но заради приближаващата буря навън бе станало достатъчно тъмно и Холмс успя да се огледа в един от прозорците на празната стая.

Сега той беше мърляв американски работник — чак до ботушите с дебели подметки и мръсното ирландско кепе, допълнени с мръсно палто и торбести панталони, придържани само от една тиранта. Беше си сложил достатъчно грим, за да добави натрупвана с месеци нечистотия по лицето, ръцете и под ноктите му. Косата му стърчеше мазна на всички страни изпод кепето, и дори грижливо подрязваният му норвежки мустак се беше превърнал в увиснали американски мустаци. Даже луксозният му бастун, лишен от външната си калъфка, сега беше просто грубо издялана тояжка с месингова топка за дръжка вместо сребърната глава. Отдалеч никой нямаше да заподозре, че сърцевината ѝ бе от излято олово, а под дървото в края ѝ имаше солидна оловна топка. Холмс носеше френския си сгъваем нож в джоба на работническите си панталони, а трите фотографии беше пъхнал в джоба на ризата си.

Той излезе от старата къща, заключи я и тръгна на юг към северозападните предградия, потраквайки с тояжката си по плочките на тротоарите и павираните улици.

* * *

Докато вървеше по мръсните, опасни улици на Югозападен Вашингтон, в него не се забелязваше и следа от норвежкия джентълмен, за който се бе представял до момента, или от английски джентълмен, който отдавна беше погребал. „Дегизировката“ му като

безработен, търсещ пиячка общ работник-американец, изобщо не му се струваше чужда. През целия си зрял живот се беше преструвал на английски джентълмен, а понякога преструвките наистина дотежаваха.

Стотина и повече години след този мартенски ден през 1893 година, за Шерлок Холмс щяха да бъдат написани безброй биографии. В повечето от тях годината на раждането му щеше да бъде посочена правилно — 1854. В повечето щеше да пише, че той и по-големият му брат Майкрофт произхождат от семейство на земевладелци в Йоркшир. Щяха да разказват за младостта му, когато се е обучавал в господарската къща в Йоркшир, и за годините му в Кеймбридж. Почти всички тези факти — с изключение на годината на раждането му — щяха да са погрешни.

Всичко от миналото на Шерлок Холмс, което бъдещите биографи-спекуланти смятаха за истина, идваше от няколко думи, цитирани от доктор Джон Уотсън и публикувани в „Странд“ в разказа, озаглавен „Приключението на преводача грък“. В онази мързелива лятна вечер разговорът между лекаря и детектива протичал „откъслечно и несвързано, прескачайки от темата за клубовете за голф към причините за изменение на наклона на земната еклиптика“ (тук трябва да се отбележи, че ако Холмс наистина не е знаел, че Земята обикаля около Слънцето, той едва ли би могъл да разговаря за „изменението на наклона на земната еклиптика“), когато Уотсън сменил темата на „атавизма и наследствените способности“. „Предмет на нашия разговор — разказва Уотсън в хрониката си, — беше въпросът доколко всяка способност на личността е наследствена и доколко зависи от възпитанието в ранна възраст.“ Изразено със съвременни термини, това е била дискусия за емпиризма срещу биогенетизма.

Тогава Уотсън продължава със своите фатални четири абзаца:

— Колкото до вас — казах аз, — от всичко, което сте ми разказвали, очевидно е, че вашата наблюдателност и забележителната ви способност да правите бързи изводи се дължат само на систематична подготовка.

— До известна степен, да — замислено отвърна той [Холмс]. — Моите предци са били чифликчи, които, както

изглежда, са живели така, както е било свойствено на съсловието им. Но все пак навярно тия способности са в кръвта ми. Може би съм ги наследил от баба си, сестра на френския художник Верне. Художествените наценки се изливат понякога в най-странни форми.

— Но откъде знаете, че способностите ви са наследени?

— Брат ми Майкрофт е надарен с тях в по-голяма степен от мен.

Това е единственият път в стотиците хиляди думи, „записани от Уотсън“, когато Холмс споменава предците си. Тук за пръв път той говори за съществуването на брат си Майкрофт, и Уотсън е искрено удивен.

И въпреки това нищо в краткото „откровение“ на Шерлок Холмс пред доктор Уотсън, с изключение на съществуването на Майкрофт, не е истина: нито дори мимолетното споменаване на бабата, „сестра на френския художник Верне“.

От тази епоха, разбира се, има един прочут художник, Емил Жан Орас Верне (1789 — 1863), който е обичал да рисува батални сцени и ориенталско-арабски сюжети. Най-известната картина на Верне по времето на Холмс и Уотсън (а и в нашето) е мащабното му платно „Барикадата на улица «Суфло», Париж, 25 юни, 1848“. Ако днес Верне е запомнен с някакви думи, то те са от времето, когато един меценат поискал от него да премахне образа на извънредно неприятен генерал от една от картините му. „Аз съм художник на историята, сир — се твърди, че отговорил Верне, — и няма да изкривя истината.“

Но Холмс със сигурност е изкривил истината в разговора с Уотсън: Емил Жан Орас Верне е имал трима братя и една малка сестра, която починала от тиф на седемгодишна възраст. Едва ли точно тя е била бабата на Шерлок Холмс.

Уилям Шерлок Холмс е роден в предградието на Лондон Истсайд и е прекарал голямата част от младежките си години в онзи бедняшки квартал, на онези жестоки улици. Когато, вече като възрастен, Холмс призова своята босонога, дрипава група от „улични арапчета“ —

неговият „помощен детективски отряд на улица «Бейкър»“, както ги нарича той — сякаш е призовавал своето по-младо аз.

Бъдещите биографи ще твърдят със сигурност, сред останалите „известни факти“, че бащата на Холмс е или освободеният от служба по инвалидност кавалерийски лейтенант на име Сайгър Холмс, или земевладелецът Уилям Скот Холмс. В нито едно от двете имена няма и капчица истина. Според един прочут биограф на Великия детектив бащата на Шерлок и родът Холмс са притежавали в наследство едно Йоркширско имение, наречено „Майкрофт“, и собствеността им над този огромен имот датира чак от 1550 година.

Това са глупости и пълни измислици. Истинското семейство на Холмс е имало никакви частични претенции към няколко акра земя в Йоркшир, но това е била непроеждаща нищо ферма по времето на кралица Елизабет, която е била взета под наем от чичото на Шерлок само за няколко години, след което човекът умрял през 1860, две години след като майката на Шерлок — за която възрастният вече детектив няма ясни спомени — починала от туберкулоза в някакъв пансион на Истчийп Стрийт.

Вярно е, че йоркширската ферма някога е създавала илюзия за величественост. През шестнайсети век собственикът ѝ благородник който не е праотец на Шерлок Холмс — започнал работа по голяма селска вила, която щяла да бъде известна като „Имението Ашкрофт“. Но благородникът направил грешката да остане вярващ католик, след като Англия преминала, по необходимост и насила, в Англиканската църква и през 1610 година „Имението Ашкрофт“ било изпепелено до основи; с него изчезнали богатството и надеждите на благородния ескуайър, който притежавал земята за толкова кратко време. Историята разказва, че лордът сам си прерязал гърлото; той нямал наследници, успели да преживеят единайсетата си година.

В следващите векове някои от местните продължавали да наричат непрекъснато смаляващия се имот „Фермата Ашкрофт“ — смаляващ се заради ограниченията, налагани от Камарата на общините, а и все по-големи части от него се продавали, за да се погасят дълговете на далечните роднини, които наследили фермата — но през 1800 името се променило на „Сметището“, когато при последния опит на някакъв американски братовчед да изкара малко пари от имота, на останалите 60 акра били построени комините и

тухлените сгради на недоходоносна оловна мина. До 1838 година, когато фабриката за олово била затворена, „Сметището“ често изпълвало цялата Йоркширска долина с гъсти тъмни облаци от нездравословен оловен пушек.

След смъртта през 1860 година на чичото на Шерлок, Шеринфорд — който управлявал „Сметището“ от името на бирмингамския земевладелец — бащата на Шерлок закупил (за твърде висока цена) подкопаната, обрасла с плевели йоркширска ферма, след което довел тринайсетгодишния Майкрофт и шестгодишния Шерлок в останалите трийсет и осем акра съсипани гори, безплодни полета, оголени пасища и замърсено блато. Майкрофт никога не излизал от малката си стаичка, но фермата — каквото бе останало от нея — била същински изследователски рай за младия Шерлок. Той дори се сдобил с едно пони с хлътнал гръб, което не спирал да язди през онези три златни години в Йоркшир Дейлс.

Но в началото на 1863 година бащата на Шерлок — който бил пияница и прахосник, и който, по спомените на младия Шерлок, често препускал с впрегатния си кон до близкия Суинтън, където прекарвал нощите (и много от дните си) в най-мизерните публични домове на Суейлдейл — изгубил собствеността над фермата, след като похарчил и последните пари, останали му от брат му Шеринфорд. След това бащата и двамата му изключителни, но недооценени синове се върнали в Лондон, към поредицата от все по-занемарени къщи под наем и пансиони. За Шерлок това означавало завръщане към обичайния живот на семейството, свързан с непрекъснато криене от кредиторите им, и собственото му завръщане на улицата.

Но Майкрофт, който бил навършил шестнайсет през тази година, не се върнал в Лондон с тях. Вместо това отишъл в Оксфорд.

Докато се намирали „в изгнание“ в „Сметището“ в Йоркшир Дейлс, баща им използвал математическата дарба на сина си Майкрофт, карайки го да преглежда внимателно описанията, давани от собствениците на състезателни коне, и да избира бъдещите чистокръвни победители, предлагани от Татърсол в лондонския Хайд Парк. После Холмс старши, след като телеграфирал на приятелчетата си в града, залагал на същите тези коне на хиподрома Александра Парк, известен и като „Тигана“. Онова, което Шерлок забелязал (а баща му не) било, че Майкрофт — на вид също толкова мързелив и

апатичен, колкото дебел и гениален — взимал пари от залозите на баща си, за да прави свои собствени залози при бащиния си букмейкър, който живеел в Лондон, и после прехвърлял малките си, но неизменни печалби в отделна сметка. До 1863 година шестнайсетгодишният Майкрофт Холмс заделил доста парици. И знаел точно за какво ще ги похарчи.

Майкрофт бил приет в Оксфорд на шестнайсет години, плащайки обучението си и пансиона с пари от фонда „Татърсол-Тигана“, както обичал да го нарича, и късно една нощ, след като събудил младия Шерлок и изненадващо се ръкувал за довиждане с по-малкия си брат (Майкрофт мразел да докосва други хора и да бъде докосван от тях), той потеглил за Оксфорд. Със себе си взел единствено картонения си куфар с няколко дрехи вътре и сандвича със сирене, който му приготвил Шерлок.

През следващите няколко години, след като вбесеният му баща се отрекъл от него, Майкрофт изпращал на Шерлок изкусно шифровани писма, в които по-големият брат разказвал как се наслаждава на всичко, което му предлага уважаваното учреждение, включително на приятелството на някакъв професор по математика в Крайст Чърч на име Чарлс Латуидж Доджсън, който скоро щял да стане известен на света под името Луис Карол. Майкрофт и Доджсън станали първи приятели, споделяйки страстта си към математиката (особено към простите числа), сложните шифри и странните комбинации от цифри в такива ежедневни неща като разписанието на влаковете.

Уилям Шерлок Холмс така и не се запознал с Доджсън; по-малкият син прекарал годините в края на шейсетте и началото на седемдесетте, борейки се за оцеляване из жестоките улици на Лондон. В края на седемдесетте Майкрофт Холмс измъкнал по-малкия си брат от улицата и платил за обучението му в Оксфорд. Шерлок отказал да се запише в училището, където по-големият му брат бил позната и уважавана фигура. Тогава Майкрофт използвал парите, за да го прати в Сидни Съсекс Колидж в Кеймбридж с надеждата, че там Шерлок ще съсредоточи вниманието си върху естествените науки. Шерлок харесал някои от заниманията си в химическата лаборатория в Кеймбридж, но мразел учителите и състудентите си, затова скоро бил изключен — два пъти.

За да получи някаква представа за реалните ранни години от живота на Шерлок Холмс — биографията, която никога няма да бъде написана — човек трябва да използва за шаблон младежките години на Джеймс Джойс, с неговия вечно пиян, често жесток баща, който първоначално наемал хубави къщи в квартали като Кенсингтън, а после, бягайки от хазайте, които си искали наема, водел синовете си във все по-мръсни и по-малки къщи, следвани от занемарени стаи в долнопробни пансиони, миришещи на варено зеле. Шерлок не бе получил почти никакво формално обучение, с изключение на краткия му престой в Кеймбридж — никога не беше посещавал училище, частно или обществено, само понякога беше имал частни учители въщи (когато баща му правеше „някой удар“ на залаганията или с някое друго незаконно начинание).

Макар в кратките периоди, в които разполагал с пари и не бягал през нощта заедно със синовете си от хазайте, бащата на братята Холмс да имал навика да наема поредица от сравнително безполезни (и скоро готови да вдигнат ръце от младия Шерлок) домашни възпитатели, той похарчил доста пари за отлични учители в пет области: ръкопашен бой, който Шерлок започнал да тренира от седемгодишна възраст, бокс (включително времето, прекарано като спаринг-партньор на неколцина пенсионирани, но все още известни английски професионални боксьори), четиригодишно обучение от тайландски експерт в тънкостите на бойните изкуства Муай Боран, фехтовка (най-скъпото обучение; понякога младият Холмс работел с най-добрите френски експерти, дори когато семейството едва успявало да си купи храна) и стрелба.

Сякаш бащата на Шерлок си представял, че някой ден странният му, буен, но често затворен в себе си и мрачен син щял да стане войник. Разбира се, още във възрастта между осем и четиринайсет години Шерлок Холмс не се интересувал толкова от войнишката кариера, колкото от това да стане първият аеронавт, който е обиколил луната с балон.

* * *

Започна да вали. Холмс не носеше със себе си чадър, разбира се, тъй като занемареният му вид на американски работник не можеше да включва подобен аксесоар, затова просто нахлупи по-ниско мръсното ирландско кепе над веждите си и продължи да върви напред, макар паветата отдавна да бяха изчезнали. В тази част на югозападните предградия улиците бяха изчезнали съвсем, заменени с кални пътеки, разровени от дълбоки бразди; на места се виждаха нахвърляни дъски за по-лесно преминаване на късите разстояния между някоя порутена тенекиена барака и дървения ѝ нужник с три стени.

Източниците му в Ню Йорк му бяха казали, че за да намери онова, което търси, трябва да открие бившата ковачница на една от пътеките, наречена Кейсис Али, но в предградията, разбира се, нямаше пътеуказателни табели, нито застанали по ъглите полицаи, които да помоли за упътване (не че щяха да обърнат внимание на някой безработен простак като Холмс), а когато Холмс попита няколко опърпани хлапета, които се забавляваха, измъчвайки някакъв плъх, те започнаха да го замерят по главата с плодове от маклура.

Преди да открие изоставената ковачница и мъжете, които търсеше, Холмс стигна до някаква западнала търговска сграда, каквато се надяваше да открие сред колибите и празните фабрики. Премина по разпадащата се дървена веранда, изрита изкорубената ѝ врата и надникна вътре.

Някога в миналото това е било хотел за железничари — сред високите бурени се виждаха ръждясалите вече релси, които стигаха до сградата — но сега беше дом само на гълъби и четирикраки вредители. Дори най-бедните семейства от близките квартали не търсеха подслон тук. Причината за това очарова Холмс — таванът в голямата дневна, в която се влизаше през някогашното приемно фоайе, се беше срутил по много странен начин, образувайки груб кръг с диаметър около десет фута. Сградата беше на четири етажа и срутването привличаше интереса на Холмс с това, че ако надникнеше внимателно през дупката, можеше да види същите кръгли отвори във втория, третия и четвъртия етаж. Докато гледаше нагоре, лицето му се намокри от дъждеца, сипещ се през кръглата дупка на покрива, намиращ се на височина от около петдесетина фута.

Какво ли беше това тежко нещо, което бе успяло да пробие отвесен тунел през тавана, трите етажа и покрива? Дори процесът на

гниене да беше достатъчно напреднал по времето на събитието, и най-тежкото легло, метален сейф или пиано нямаше да успеят да сътворят такива разрушения в плътния покрив и подсилените подове.

По пода на приземния етаж, където стоеше Холмс, нямаше никакви следи, с изключение на червеникаволилавото обезцветяване във формата на петнайсетфутов астерикс върху напуканите дъски на пода. Сякаш двайсетина или повече изключително дебели мъже се бяха събрали в плътна групичка на четвъртия етаж и бяха паднали надолу, намирайки смъртта си на първия етаж, в тази голяма всекидневна до фойето.

Мъжът, който се представяше като Първия в света детектив-консултант — въпреки големия брой частни детективи, които по това време също работеха в Лондон — не повярва особено на първата си хипотеза в Случая с падналите дебели мъже.

Но хотелът щеше да свърши работа. Голяма част от балюстрадите и парапета на централното стълбище бяха изпопадали, но самите стълби щяха да издържат.

* * *

След като прекоси още две кални пътеки, той откри три стени и брезентово покривало, останки от някогашната ковачница. Освен старата табела, която висеше на една кука, в калта се валяше и ръждясала наковалня. Достатъчно улики за Първия в света детектив-консултант. Холмс стъпи върху дървената платформа, която беше почти толкова кална, колкото и пътеката, водеща до нея, и отметна настрани покривалото с месинговата дръжка на тояжката си.

В купчината боклуци, струпани върху ниска маса, ровеха трима от най-брутално изглеждащите негодници, с които Шерлок Холмс се беше сблъсквал на дневна светлина. Двама от тях — приличаха на братя-идиоти — имаха толкова дълги ръце и толкова примитивни изражения на лицата (скрити зад стърнища от червеникава брада), че сякаш бяха излезли от диорама с троглодити от Каменната ера в Британския музей по естествена история. Третият мъж миришеше толкова силно, че вонята сякаш удари Холмс в лицето, отблъсквайки го назад към мръсната брезентова стена. На колана, прихванал торбестите

му кърпени панталони, беше окачен калъф, в който бе прибран ловен нож „Боуи“ с дължината на някои афгански или зулуски къси мечове, които беше виждал Холмс.

— Какво искаш, по дяволите? — попита високият мъж с ножа и положи длан върху масивната дръжка на оръжието.

— Някой ми каза, че можете да ми осигурите количеството морфин, от което се нуждая — рече Холмс с най-добрия си филаделфийски акцент. За пръв път беше посетил Съединените щати през седемдесетте, докато обикаляше с актьорската трупа на Пърси Аликсандър — деветнайсет града за седем месеца — и през цялото време се беше опитвал да усвои колкото се може повече местни диалекти, които биха му били от полза в бъдеще. — И хероин — додаде Холмс. — Искам хероин. Ако нямате морфин, ще взема хероин.

Високият мъж погледна към износените работнически ботуши и кърпените дрехи на Холмс, подсмихна се и каза:

— А как да знаем дали не си полицай без униформа?

— Не съм полицай — отвърна Холмс.

— Свали си ризата — каза мъжът с ножа. — Навий си ръкавите.

Треперейки леко, Холмс съблече палтенцето си, грубата жилетка и вълнената работническа риза и нави ръкавите на мръсната си и прокъсана долна риза. Тримата мъже се наведоха, за да огледат съзвездието от корясали рани и белези от вътрешната страна на ръцете му.

— Редовно си бие *нещо* — каза вторият троглодит, надвесил обраслото си лице ниско над голата ръка на Холмс.

— Млъквай, Фин — рече високият мъж.

— А как да знаем, че ще си получим шибаните пари? — попита другият троглодит.

— Млъквай, Фин — сопна му се мъжът с ножа. След като очевидно бяха братя, наричането на двамата троглодити с едно и също име явно пестеше време.

Преди застаналият по-близко Фин да отстъпи назад, Холмс успя да зърне грубата татуировка, направена със синьо мастило на дясната му китка. Това му подсказа, че се намира на правилното място, поне според източниците му от нюйоркския Хелс Китчън. Той искаше да осъществи контакт с някой от вашингтонската банда, известна като „Югозападните главорези“. И като че ли беше успял.

Високият мъж посочи Холмс с пръст.

— Това не ти е Китайският квартал. Наблизо няма дори болница, откъдето да си набавяме стока. Шмекът на господин Байер е чист, но струва доста по тези места. Носиш ли каквото трябва?

— Имам пари — проплака Холмс с отчаяния глас на пристрастен. Той измъкна дебела пачка американски банкноти.

— Явно имаш, приятел — каза високият мъж, барабанейки с пръсти по дръжката на ножа. — Фин, и двамата, доведете господин Кълпепър и господин Джей. *Веднага!*

Тогава Холмс съзря добре познатите проблясъци в очите им, макар мъжът с ножа да се опита да прикрие своите. Канеха се да го убият заради парите.

ГЛАВА 11

След като Финовците си тръгнаха, в ковачницата с брезентовите стени останаха само трима — Холмс, високият мъж с големия нож и неговата воня. Холмс мълчеше, мъжът с ножа го гледаше, без да обелва нито дума, а вонята говореше сама за себе си.

По-малко от десетина минути по-късно Финовците се върнаха заедно с други двама добре облечени мъже. Единият беше висок, слаб и мълчалив, с едва забележими следи от тънки мустачки над идеално оформените му устни. Той имаше много тъмна коса и изключително бледа, полупрозрачна кожа, което означаваше, че макар да беше още ранен следобед, вече се беше бръснал за втори път, макар всичко останало у него да изглеждаше безупречно. Нямаше и капчица кал по лъснатите му обувки или белите гети. Този висок, слаб, мълчалив човек беше облечен достатъчно добре, за да бъде някой от борсовите посредници на Уолстрийт или — по-близо до истината — да присъства на ежегодния Великденски парад във Вашингтон, без да изглежда не на място.

Другият, по-нисък и по-дебел, макар и облечен в скъпи дрехи, имаше твърде вулгарен вид, за да остане незабелязан сред истински джентълмени. Беше се накичил със златен зъб в тон със златистите нишки в изисканата му жилетка. Над жилетката, запасана в невъзможно чистите му панталони, предвид калта на Кейсис Али, стърчеше дръжката на двуцевен пистолет. Върху зализаната му назад черна коса се кипреше нова кафява филцова шапка. Той се усмихваше.

— Мили боже, Мъртрик — изпъшка по-ниският, по-дебел новодошъл с пистолета. — Тук ужасно вони. Април почти е настъпил... още ли не си минал ежегодната си баня? — Той махна с ръка на Финовците да излязат от малката ковачница и Холмс чу ботушите на братята да джвакат в калта отвън.

Високият мъж се облегна на тезгяха, след като първо го почисти с носната си кърпичка, и продължи мълчаливо да наблюдава случващото се оттам.

Вулгарно облеченият мъж протегна грубата си ръка.

— Хауърд Кълпепър — каза той с плътен баритон.

Холмс се здрависа с него. Ако това беше Кълпепър, значи помладият, мълчалив мъж трябваше да е „господин Джей“ — очевидно най-важният човек сред петимата крадци. Мъжът, когото Кълпепър нарече Мъртрик, не спря да барабани с пръсти по дръжката на огромния си нож. Холмс чувстваше, че е извадил късмет първият му истински контакт във Вашингтон да бъде с този тип Кълпепър; съдейки по лъскавите му дрехи и увереното държание, той сигурно заемаше достатъчно висока позиция в градската престъпна организация, за да може да отговори на въпросите му. Ако получеше подходящия стимул. Холмс силно се съмняваше, че господин Джей ще прояви глупостта да му даде някои имена — или *каквато и да е* полезна информация.

— А вашето име, сър? — попита Кълпепър.

— Хенри Баскърс — отвърна Холмс.

— Е, господин Баскърс, бих искал да се извиня, ако домакинът ви вече не го е направил, за неприятните усещания, на които е подложено обонянието ви на настоящото ни временно работно място — рече Кълпепър. — Видяхте как изглежда кварталът, сър. Водата трябва да се носи на ръце дотук чак от улица Четири и половина. Няма дори една обществена помпа в целия югозападен квартал. — Той погледна с присвити очи Мъртрик. — Но това не е достатъчно извинение, *тъй като цивилизоваността си има цена*.

Мъртрик не сваляше очите си от Холмс, който нямаше какво да отговори на всичко това. Той си позволи да покаже няколко едва доловими признака на нервност, без да преиграва. Господин „Баскърс“ сигурно и преди беше купувал забранени вещества на неприятни места.

От време на време Холмс си позволяваше да хвърля нервни погледи към господин Джей, сякаш беше някакъв джентълмен, който търси помощ от друг, ала високият мъж си остана облегнат на тезгяха, потънал в мълчание, което граничеше с пълно безразличие. Сякаш изобщо не се намираше тук.

Но Кълпепър потри длани.

— Да се захващаме за работа, сър. Съдружниците ми казват, че искате да закупите скромно количество морфин и... как да се

изразя?... по-значително количество от новия героичен лекарствен препарат на господин Байер.

— Да — отвърна Холмс. После каза какво количество е готов да закупи.

— Сигурно ви е известно, господин Баскърс — каза Кълпепър, — че Байер все още не е пуснал в свободна продажба чудотворния си хероин нито в Европа, нито в Съединените щати. Скоро ще може да бъде намерен по рафтовете на всяка бакалия, но точно сега преминава — как го наричат? — изпитания в избрани болници, включително клиниката на доктор Рийд.

Холмс кимна нетърпеливо. Погледът му не се отместваше от трите шишенца с хероинов пращец, които Кълпепър държеше между пръстите на дясната си ръка като фокусник, който се приготвя да изпълни някой номер. На етикета на всяко едно от тях пишеше „ФРИДР БАЙЕР & СО, ЕЛБЕРФЕЛД, СТОУН СТ. 40, НЮ ЙОРК“.

Всъщност Холмс огледа добре изработката и модела на пистолета, затъкнат в колана на Кълпепър. Беше му познат не само защото беше британска изработка, а и защото беше на стандартно въоръжение в британската армия, докато през 1880 година не го замениха с револвер „Енфийлд“. Това бе револвер „Бомон-Адамс“ .442 калибър, който се бе прочул във войната на Англия срещу зулусите — този модел определено беше модифициран, както много други, които бяха използвани в американската Гражданска война, за патрони с централно възпламеняване. Пистолетът се считаше за първия, снабден с модерния ударно-спускателен механизъм с двойно действие. Холмс знаеше, че по време на Гражданската война много американски офицери и кавалеристи го бяха предпочитали пред американския военен колт, заради по-добрата спираща мощ на куршума при близък бой. Зачуди се за миг дали Кълпепър не е бил офицер през войната, която беше приключила преди почти трийсет години, и дали не е запазил пистолета просто от сантименталност. Съдейки по прошарените му бакенбарди и очевидните следи от използване на потъмняващи косата материали — може би от същия тип, който Холмс бе използвал при дегизировката си като Сигерсон — Кълпепър спокойно можеше да бъде между 50-и 60-годишен.

Холмс предположи, че господин Джей също е въоръжен, но почти сигурно с много по-малък и по-незабележим пистолет, който

може да се носи в града.

— Морфинът ще ви струва само дваисет долара — каза Кълпепър, показвайки му двете по-малки шишенца в лявата си ръка. Цената беше два пъти по-висока от онази, която Холмс щеше да плати край някоя от болниците в негърските части на града, намиращи се само през няколко пресечки оттук.

Сякаш прочел мислите на Холмс, Кълпепър се подсмихна и рече:

— Да, да, можете да си го намерите за по-малко в негърското градче, господин Баскърс, но Бог ни е свидетел, че нашите тъмнокожи приятели може да са примесили нещо с него. А що се отнася до хероина... не, вие сте дошли при единствения доставчик в нашата столица, сър. Никъде другаде няма да го намерите.

Холмс знаеше, че това също не е истина, но каза:

— Колко искате за трите шишенца с прашец?

— Сто и петдесет долара, сър — каза Кълпепър. Думите на добре облечения мъж накараха дори Мъртрик да се опули изненадано. Това надвишаваше повече от четири пъти уличната цена, която Холмс щеше да плати за същото количество наркотик в Ню Йорк.

Той видимо се опитваше да се пребори с шока от високата сума, като си позволи изражението на лицето му само леко да намекне за предварително изгубената битка между постоянната нужда на наркомана и парите.

— О, какво пък — засмя се Кълпепър. — Ще ви дам и двете шишета морфин като бонус. По-добра сделка няма да намерите никъде на изток от Мисисипи, господин Баскърс.

Холмс преглътна тежко и кимна.

— Добре. — Той видя как очите на двамата мъже проблясваха, докато изброяваше сто и петдесет долара от абсурдно дебелия пачка американски банкноти. В себе си имаше осемстотин долара — всичко, което бе донесъл от Франция и бе обменил в Ню Йорк.

Когато сделката приключи и шишенцата с морфин и хероин бяха разположени внимателно в многобройните джобове на Холмс, Кълпепър попита с нехаен тон:

— Ще имаме ли удоволствието да ви обслужваме и в бъдеще, господин Баскърс? Мога да ви дам адреса на един от моите... хм... не толкова ароматни и по-удобни места за бизнес.

Ето, това беше то. Ако Холмс им кажеше, че ще им бъде редовен клиент, можеха и да го оставят жив. При тези грабителски цени щяха да му измъкнат останалите шестстотин и петдесет долара за няколко месеца, без да прибегват до насилие. След година-две щеше да им осигури цяло богатство.

— Не — отвърна той. — Утре заминавам за Сан Франциско. Аз съм от Филадельфия и не съм сигурен дали там вече използват хероин, затова си помислих...

— Разбираме — ухили се Кълпепър и стрелна с поглед Мъртрик. — Приятно пътуване, господин Баскърс.

Господин Джей дори не извърна глава, за да види как Холмс излиза от някогашната ковачница.

ГЛАВА 12

Изпратиха един от Финовците да го проследи по Кейсис Али. Тайното проследяване на човек по подобна тясна уличка, заградена от двете страни със стени от колиби и руини, сигурно беше ужасно трудно и когато земята беше суха; в калта бе невъзможно.

Холмс зашляпа на север, без да се обръща назад, убеден, че този Фин просто го държи под око, докато останалите трима — или вероятно повече — се придвижваха по съседната уличка. Когато Холмс се спреше, този Фин щеше да го съобщи на останалите за по-малко от минута.

Кълпепър и Мъртрик сигурно смятаха, че нуждата на този наркоман е толкова силна, че едва ли ще изчака да се прибере в хотела си и сигурно ще си потърси някое уединено място по пътя, за да си бие новопридобития хероин. Освен това сигурно се надяваха, че Холмс — „господин Баскърс“ — ще го направи, преди да напусне югозападните предградия.

Холмс нямаше да ги разочарова.

* * *

Той остави вратата на изоставения хотел широко отворена. Гигантското петно на пода в голямата стая до фоайето си беше все така смущаващо, а разбитите дъски на трите етажа, като се започне от тавана на приземната зала — все така стряскащи. Студеният пролетен дъжд бе преминал в ръмене и продължаваше да се сипе през потрошения покрив.

„Може би хотелът е бил ударен от метеор или комета“, бе ироничната мисъл, която се зароди в най-логичния и дедуктивен ум на Англия. Холмс изпитваше силна физическа болка. Инжектираният сутринта морфин беше последният от запасите му, съвсем недостатъчен за успокояването на болката, изострила се през последната седмица, и тя продължаваше да го разсейва, макар години

наред да бе тренирал да не ѝ обръща внимание. Раната от куршум, която не бе успяла да го убие, не го подлудяваше толкова, колкото тази свирепа болка в цялото тяло, породена от твърде големия интервал между отделните инжектирания на болкоуспокояващото.

Той бавно се изкачи по стълбите, проверявайки внимателно всяко стъпало, преди да се отпусне с цялата тежест на тялото си върху него. Дървото беше подгизнало и изгнило, но някога бе представлявало чудесен, солиден дървен материал и само няколко стъпала се налагаше да се избягват напълно. Парапетът продължаваше по дължината на цялото извито стълбище, но толкова много от пръчките му бяха изпадали, че изобщо нямаше да издържи тежестта на облегнал се върху него човек. Между втория и третия етаж нямаше почти никакъв парапет.

Холмс свърна по мокрия коридор на четвъртия етаж, чиито стени бяха покрити с накъсани тапети, и блъсна с рамо изкорубената врата на стаята, която си бе избрал.

Точно това му трябваше. Гнилият под продължаваше само около осемнайсет инча, преди да се появи огромната дупка. Холмс можеше да види летвите и парчетата от стария килим, които се бяха набили в отворите между напречните греди при падането на невъобразимата тежест от четирийсет фута височина. Само от дясната страна на кратера имаше достатъчно място да се заобиколи дупката в необзаведената стая, а непрекъснатият ръмеж отгоре — осветен от смътната слънчева светлина, промъкваща се през облаците — озаряваше по зловец и нереален начин голите стени и остатъците от пода и тавана. Холмс се беше надявал, че край срещуположната на вратата стена ще има достатъчно място, където да застане, и наистина имаше — съвсем малко. Около четири фута наклонен под, достигащ до дупката.

Ако Кълпепър искаше да го убие, достатъчно бе да отвори вратата, да се прицели и да стреля — мишената му щеше да се намира на по-малко от двайсет фута разстояние. Но вероятността „господин Баскърс“ да падне, след като е бил прострелян с куршум 442 калибър, беше почти стопроцентова, а Холмс бе готов да заложи живота си, че Кълпепър и Мъртрик — или както там бяха истинските им имена — искаха да си върнат шишенцата с морфин и хероин, след като приключеха с другата кражба.

Холмс опря гърба си на стената, която гледаше към затворената врата, и се отпусна на пода с надеждата, че той ще издържи на тежестта му. Издържа, макар да изрази възраженията си със скърцане. Детективът измъкна едно от шишенцата и кожената си чантичка със спринцовката.

Във Франция и по време на пътуването Холмс беше обмислял да си вземе пистолет. Разполагаше с такъв в Индия, но във Франция бе толкова спокойно — дори през времето, прекарано с експерименталните химици в Монпелие, когато реши да се откаже от морфина и да премине на новия, по-безопасен наркотик — че там нямаше нужда от огнестрелно оръжие. Последният му шанс да се сдобие с пистолет беше в единствената нощ, която прекара в Ню Йорк, но тогава той бе толкова зает със събирането на информация за възможните контакти във Вашингтон, че не намери време за пазаруване на оръжие. Всъщност досега тази мисъл не му беше минавала през ума.

Седнал с раздалечени колене, подпирайки с единия си крак шишенцето, за да не се търкулне по пода към ужасния кратер, Холмс извади инструментариума си и се усмихна.

В многобройните Уотсънови „Приключения“ и „Случаи“, повечето от които докторът държеше в старата си медицинска чанта на рафта в стаята си и за които публиката още не беше чувала и не бе чела, Уотсън винаги описваше себе си като човека, който използва огнестрелно оръжие, когато в приключението има нужда от такова. И наистина, въпреки стотиците часове, прекарани с баща му в обучение по стрелба и двойно по-дългото време, прекарано в самостоятелни тренировки, Холмс мразеше всякакви огнестрелни оръжия. Но той отново се усмихна при спомена за Уотсън, който винаги описваше пистолета си като „моя стар [или «верен»] боен револвер“, но приятелят му лекар бе научил достатъчно за писането от Конан Дойл, за да знае, че читателите се отегчават от подробностите.

Холмс живееше (и сигурно някой ден щеше да умре) заради подробностите. Беше забелязал първия път, когато Уотсън се въоръжи заради едно от общите им приключения, че „бойният револвер“ е „Адамс“ .450 калибър с шестинчово дуло, който се пълни отзад; стандартно оръжие за британската армия по време на Втората афганска война, в която Уотсън беше улучен от своя загадъчно

подвижен джезаилски куршум. Оръжието на доктор Уотсън не се отличаваше особено по размери и възможности от пистолета Бомон-Адамс, който Кълпепър беше затъкнал в колана си. Холмс бе забелязал, че дендито носи едновременно презрамки — „тиранти“ както би ги нарекъл господин Баскърс тук, в Америка — и широк колан. Господин Кълпепър беше предпазлив човек. Точно колко предпазлив, помисли си Холмс, щяха да разберат съвсем скоро.

Сигурно вече и петимата са въоръжени с пистолети, бе последната мисъл на Холмс, преди да чуе как изкъртват входната врата на първия етаж.

Но не — той бе сигурен, за свое голямо разочарование, че господин Джей не се беше присъединил към експедицията. Сигурно се бе върнал да докладва на главатаря си.

Което означаваше, че ще трябва да остави жив поне един от мъжете, които го следяха. Но не задължително Кълпепър.

Инструментите на Холмс лежаха подредени върху кожата пред него. Той бе напълнил предварително спринцовката със солена вода и носеше със себе си капачка, взета от бутилка коренова бира „Хайърс“, която беше купил по-рано сутринта, след като нае прожекторния апарат. Холмс беше изхвърлил бутилката и съдържанието ѝ — ужасно нещо бе тази коренова бира; той се чудеше как е възможно американците да купуват и изпиват три милиона бутилки годишно. Сега напълни капачката с хероинов прах и изцърка достатъчно вода, за да го разтвори.

От друго джобче на кожената си чантичка Холмс извади гумената тръбичка, която бе използвал тази сутрин, за да завърже ръката си. Направи го отново, потупа с пръсти вените на сгъвката на лакътя си, след което извади от джоба на жилетката си четвъртия, може би най-уникален уред, който притежаваше — прототип на запалка, подарен на Холмс през 1891 година, месеци преди изчезването му, от доволен клиент: учен на име Карл Ауер фон Велсбах. Патентоването на кремъкоподобната субстанция, наречена фeroцерий, позволяваше на запалката на Фон Велсбах да бъде по-малка, по-семпла и по-безопасна в сравнение с обемистите, сложни и изключително опасни запалители на Дьоберайнер от изминалите десетилетия. Холмс поднесе под капачката синкавия пламък, произведен от подаръка на Фон Велсбах.

Запалката на Фон Велсбах беше спасявала живота на Холмс безброй пъти в Хималаите; сега той искаше от нея единствено да действа по-бързо, за да може да загрее сместа от хероинови кристали и солени разтвори преди стъпките, изкачващи се по стълбището, да достигнат до неговия етаж.

Холмс извади малкото памуче, което носеше в джоба на ризата си заедно с трите фотографии, и го потопи в капачката, която използваше като тенджерата. Памукът действаше като филтър, блокирайки неизбежните неразтворени бучици от хероиновите соли, които можеха да запушат спринцовката и да спрат сърцето му.

Стъпките вече бяха стигнали до терасата към втория етаж.

Холмс вдигна пълната спринцовка, чукна я с пръст, изцърка мъничко от нея, за да се убеди, че няма въздушни мехурчета, и се наведе напред, за да инжектира съдържанието ѝ във вената си.

Като че ли само четирима, а не петима мъже се изкачваха към четвъртия етаж. Те се опитваха да вървят тихо, но не твърде тихо. Очевидно не бяха особено притеснени от това дали кроткият господин Баскърс ще ги чуе, или не. И да ги чуеше, какво щеше да направи?

Холмс се нуждаеше от време, за да може хероинът да подейства. Той свали тръбичката, изпразни и разглоби спринцовката и прибра шишенцата, капачката и ценната запалка на Фон Велсбах по местата им.

Хероинът почти моментално се задейства в организма му.

Първо се появи сияйната топлина, която изпълни сърцето му, гърдите, торса, крайниците и накрая мозъка. След това изчезна болката — особено болката от съмнението в собственото му съществуване — и тогава се появи усещането за появата на гребена на надигащата се вълна.

Стъпките спряха пред вратата на неговата стая. Холмс смътно чуваше шепот. Не му обърна внимание.

Издигайки се бързо върху безмълвната вълна, той вече можеше по-добре да види и почувства собствения си живот. Можеше да различи празнотите, пропуските, ужасните дупки между така наречените му случаи, така наречените му приключения, неговия така наречен живот като прочут детектив-консултант. Онези дни, седмици и понякога месеци между отделните случаи, за които Уотсън толкова трескаво си водеше записки, не бяха спомени от живота; те бяха

просто груби скици с ненарисувани лица, без никакво обкръжение, без запълнени дни. Холмс си спомняше как лъкът му стърже върху струните на скъпата му цигулка. Помнеше как си инжектира кокаин. Помнеше как спи през дългите следобеди и се забавлява с химическия си комплект в стаята като някое дете, възвира и изгаря разни неща. Помнеше призрака на госпожа Хъдсън, която внася и изнася подноси от всекидневната. Няколко пъти тя — която изглеждаше и звучеше като „госпожа Хъдсън“ в спомените на Холмс — необяснимо защо беше наричана „госпожа Търнър“ в хрониките на Уотсън. Всичко това сега се беше размазало. Изгубило се бе всякакво чувство за убедителност или обикновеното усещане за реалност.

Изкорубената врата се отвори с трясък. Двамата Финовци влязоха почти на пръсти като рисуваните герои от „Комични изрязъци“, „Полуваканцията на Али Слопър“ или „Илюстрирани късчета“, всичките от любимите хумористични списания на доктор Уотсън. Холмс не им обърна внимание; вече не разполагаше с време, нямаше и избор. Трябваше да види всичко, което наркотикът му позволяваше, преди да насочи вниманието си към бъдещите си убийци.

Съзнанието на Холмс се разширяваше, докато не достигна до отвесните железни решетки на килията му. Те не бяха здраво застопорени. Части с различни дължини се носеха из сивкавия въздух пред него — не, не въздух, някакъв желеподобен ефир — но между никои от тях нямаше достатъчно разстояние, за да може да провере главата или раменете си. Холмс осъзна, че носещите се отвесни елементи в килията му са всъщност отчетливи думи, гигантски думи, отделни думи като отлети линотипни редове, разположени в желираната среда, но от неговата гледна точка огромните думи и изречения бяха написани отзад напред. Холмс сграбчи две от подългите плаващи думи — металът беше толкова студен, че опари ръцете му — и се втрени през затворническите думи-решетки с изражението на луд човек или на корабокрушенец, гледащ как от погледа му изчезва първият кораб, който се е появил от години.

Холмс гледа към вас. Вижда размазаните очертания на стаята или пространството зад гърба ви. Опитва се да различи чертите на лицето ви.

— Омъглил се е — каза единият Фин.

— Вече изобщо не е тук — каза другият.

— Млъквайте — сопна им се Мъртрик.

Четиримата мъже вече бяха минали през вратата и тръгнаха предпазливо надясно, което се явяваше лявото на Холмс. Но Кълпепър остана на прага. Презрамки и колан, спомни си Холмс през сияйния, чуден и безстрашен ужас на хероина. Ако през следващите две минути Кълпепър се проявеше като наистина предпазлив човек, господин Шерлок Холмс от Лондон скоро щеше да е труп.

Холмс бе прибрал кожения си несесер и беше застанал на колене, сякаш се молеше на дъждеца, който се сипеше отвесно пред него. Някъде горе, над дупката в тавана, слънцето грееше по-ярко; водните капки изглеждаха като нишки от течено злато. Бастунът му беше подпрян на стената зад него, от дясната му страна. Щеше да му е ужасно неудобно да се извърне, за да го достигне, а и щеше да отнеме много време. Тримата мъже, които се промъкваха към него, стигнаха до същия извод. Погледът на Холмс не се бе фокусирал върху нищо, но той смътно забеляза, че Мъртрик е извадил ножа си от ножницата. Кълпепър беше извадил пистолета от колана си. Двамата Финовци бяха вдигнали във въздуха палеолитните си тояги.

Тогава Кълпепър влезе в стаята и затвори вратата зад гърба си. Вероятно по навик — търсеше уединение за убийството. Холмс инстинктивно бе разчитал Кълпепър да има такъв навик, но нямаше как да е сигурен. Не бе сигурен. Сега обаче като че ли изобщо не забеляза случилото се.

Вече и четиримата мъже се придвижваха предпазливо покрай грамадната дупка на пода, придържайки се колкото се може по-близо към западната стена на стаята. Двамата Финовци не спираха да поглеждат към кратера с подобие на ужас в троглодитските си очи.

Холмс реши, че точно някой от тях двамата трябва да оцелее, за да отнесе новината за сблъсъка им на господин Джей и началниците му.

— Гледайте да не стоите твърде близко един до друг — прошепна Кълпепър, който ги следваше на няколко крачки; после се спря край западната стена и продължи да наблюдава напредването на другите трима. — Подът може да не ви издържи, ако се съберете на група. Шишенцата ни трябва непокътнати.

Никой не каза нищо, но тримата мъже се отдалечиха повече един от друг. Двамата Финовци отпуснаха късите си тояги на раменете,

забили нокти в другия им край. Мъртрик стискаше ножа си и се придвижваше в позата на опитен боец. Кълпепър държеше пистолета си притиснат към тялото с вид на изкусен дуелист в очакване на поредната лесна победа. Ударникът на револвера беше запънат.

Холмс не извърна глава, за да наблюдава приближаването им. Очите му бяха пусти, очевидно беше попаднал под пълния контрол на наркотика. На все още оголената му лява ръка се виждаше капчица кръв.

Двамата Финовци го нападнаха, следвани от Мъртрик.

Холмс — който беше толкова спокоен, че ги наблюдаваше с абсолютна незаинтересованост — се извъртя встрани от нападащите го мъже, сякаш се опитваше да се изтегли в ъгъла, където кратерът достигаше почти до източната стена, но извъртането не беше просто отдръпване. Той направи почти пълно завъртане и се изправи, стиснал бастуна си в ръка.

Двамата Финовци нададоха дивашки викове и вдигнаха тоягите си.

Десетилетията тренировки направляваха поредицата от шест бързи удара, които нанесе Холмс: два странични замаха, за да счупи десните им ръце; два отвесни замаха, за да ги удари по долните челюсти и да ги накара да паднат на колене; два плавни удара от горе надолу — единият, за да счупи черепа на по-едрия Фин, а вторият, по-лекият, за да просне в безсъзнание на земята втория, по-нисък Фин.

Мъртрик беше направил грешката да стои и да гледа кръвопролитие, но сега скочи напред, приклепна и замахна със смъртоносното острие първо наляво, после надясно. Прескочи двамата Финовци: единият беше паднал неподвижно по лице и от ушите му се стичаше кръв, а другият лежеше по гръб и потрепваше, стиснал кървящата си глава с две ръце.

Холмс отстъпи назад не защото се страхуваше от острието на Мъртрик или защото имаше нужда от повече пространство, а защото изпращаше подсъзнателно послание към Кълпепър да се включи в сбиването. *Приблужи се.* Дендито наистина направи две крачки напред, но все още се намираше извън обхвата на бастуна. Пистолетът му беше вдигнат, но мъжът очевидно чакаше Мъртрик да си свърши работата.

— Шишенцата с хероин! — изкрещя той на смрадливия си приятел. — Да не ги счупиш!

Движенията на ножа приличаха на размазано петно. Холмс бе достатъчно бърз с бастуна, за да успее да избие оръжието към другия край на стаята в момента, в който Мъртрик го прехвърляше от едната ръка в другата — мъжът очевидно беше толкова добър в разпарянето на враговете си от гръдната кост до чатала, колкото бе и смрадлив — но за детектива ножът щеше да свърши работа, забит в дъските някъде наблизо, а не потънал в дупката под златистия водопад или стърчащ от някоя недостижима стена или врата в другия край на стаята. Той си позволи риска да изчака Мъртрик да прехвърли ножа още веднъж, след което да се хвърли напред с изяществото на балетист. Само в Испания и веднъж в Калкута Холмс беше виждал толкова превъзходно изпълнение от бойци с ножове. Това бе точно онова свръхбързо движение на ножа, което почти винаги оставяше противника с изкормени черва, в резултат на което той се строполяваше на пода с онзи последен жвакащ звук, който ужасената умираща жертва винаги успяваше да чуе. Дължината на ловджийския нож правеше изпълнението на това *хари-кари*^[1] доста вероятно, но *тежестта* на чудесното оръжие на господин Боуи забави убийственото движение с онази частица от секундата, на която разчиташе Холмс.

Холмс изви тялото си назад, балансирайки върху токовете на ботушите си, и върхът на ножа отрязва едно копче на жилетката му. След това детективът нанесе силен удар с бастуна върху дясната ръка на Мъртрик — ножът падна и се заби в пода, точно както се беше надявал Холмс — и после, извършвайки сложна дъга, бастунът се люшна обратно и удари странично Мъртрик по главата.

Замаян, мъжът залитна към кратера и започна да се накланя над него.

Холмс го сграбчи и го издърпа към себе си с лявата си ръка, в която хероинът сякаш беше влял безкрайна сила, без да изпуска бастуна от дясната. Приблужи лицето на Мъртрик толкова близо до своето, сякаш се канеше да целуне почти изпадналия в безсъзнание бандит, след което наведе глава към гърдите му и го тласна напред покрай кратера, без да го изпуска.

Четири гърмежа от 442-калибровия Бомон-Адамс като че ли достигнаха до Холмс часове след като куршумите бяха раздробили

задната част на черепа на Мъртрик, бяха се забили в гърба му, натрошавайки костите в лявото му рамо, и бяха пронизали тялото му — последният куршум премина между дясната ръка на Холмс и торса му.

Револверът вместише пет куршума, но Холмс вече бе повдигнал и тласнал изправения труп към Кълпепър и петият изстрел успя само да откърти мокра мазилка от гнилия таван. Детективът пусна тялото на Мъртрик на пода, изби, без да бърза, празния пистолет от ръката на Кълпепър и го завлече до мястото, където си беше инжектирал хероина, като и двамата мъже прескочиха трите нападали тела с доста танцувални движения. Изгнилият наклонен под се огъна под тежестта им, но Холмс искаше Кълпепър да бъде близо до ножа, който се беше забил до дръжката в скърцащите дъски.

Той завъртя Кълпепър около себе си и го избута към дупката, като го задържа на ръба, стискайки здраво яката на палтото на по-възрастния мъж. Кълпепър се олюляваше и хленчеше. Холмс внезапно усети миризмата на урина.

Холмс захвърли настрани бастуна си, бръкна в джоба на ризата си и извади трите фотографии. Без да изпуска наведения под остър ъгъл над дупката Кълпепър, той тикна първата снимка — на възрастен, едър, тъмноок мъж с мустаци — пред лицето на убиеца.

— Познаваш ли този човек? — излая Холмс. — Виждал ли си го?

— Не. — Баритонът на Кълпепър се беше променил на треперещо сопрано.

— Гледай по-внимателно — каза Холмс. — Не знам за кой от главатарите на „Югозападните главорези“ работиш — Дилън, Майер или Шелтън — но сигурно си го виждал в някоя от канторите им, може би в седалището им. Или пък този човек и главатарят ти вечерят заедно.

— Никога не съм го виждал! — изпищя олюляващият се мъж. Всеки път, когато Кълпепър се опитваше да вдигне ръката си, за да посегне към Холмс, детективът го отпускате малко повече към дупката. Кълпепър се отказа от опитите си да го хване и отпусна дебелиите си ръце като счупени криле на гълъб.

Холмс прибра фотографията в джоба си и поднесе пред очите му друга, на много по-млад мъж. В профил — тънки устни, дълъг, прав нос, сресана назад коса, светли като на влечуго очи. Образът

ужасяваше Холмс дори в сегашното му абсолютно незаинтересовано състояние, осигурено му от хероина.

Колебанието на Кълпепър каза достатъчно на Холмс.

— Кажи ми. Веднага! — рече той и отпусна с няколко инча едрият мъж. Лявата ръка на Холмс беше започнала да се изморява; той знаеше, че без да иска, едва не бе изпуснал Кълпепър. Това не биваше да се случва. Но Холмс не можеше да смени ръцете си. Още не. — *Веднага* ми кажи! — излая той.

— Мисля, че видях този мъж... може би... веднъж. Мили боже, не ме изпускай! — Холмс лекичко го придърпа към себе си.

— Преди две години — избъбри Кълпепър. — Може би три. В кантората на Шелтън на Пенсилвания Авеню.

— Как се казва той?

— Само го видях от разстояние — отвърна с разтреперан глас Кълпепър. — Кълна се в бога. Ако знаех нещо друго за него, щях да ти кажа. Кълна се в бога. *Моля те*, не ме бутай! *Моля те*, не ме пускай долу! Ще си променя живота, заклевам се в Исус!

— А *този* мъж? — настоя Холмс, показвайки му третата снимка. Най-възрастният от тримата на снимките — стряскащо блед, приличащ на смъртник оплешивяващ мъж с хлътнали бузи. Но острите черти не вдъхваха съчувствие; това бе лицето на хищник, а не на жертва или плячка. Първото нещо, което правеше впечатление, беше смуцаващо голямото бледо чело над дълбоко разположени очи, увеличени от старомодно пенсне. Усещането, че възрастният мъж е интелектуалец, създадено от голямото чело и мимолетния поглед към старомодната яка, папийонката, редингота и пенснето, веднага биваше разрушено от острата, волева брадичка на възрастния мъж, от която към изсечените скули и лисичия нос се издигаше плетеница от бръчки и мускули с някак свиреп вид. Хищническото изражение се подсилваше от изгърбените рамене, които стърчаха като черни пера на лешояд от двете страни на смъртнобледото лице.

— Никога не съм го виждал... — изпъшка Кълпепър. — Изплъзвам се! Изплъзвам се! О, боже...

— Може би си чувал името му — рече Холмс, усещайки как силата в изпънатата му ръка започва да намалява. — Мориарти. Професор Джеймс Мориарти.

— Не! Никога! — извика Кълпепър и Холмс видя в очите му, че лъже. *Идеално.*

Холмс хвърли един бърз поглед към оцелелия Фин, който продължаваше да лежи до стената, стиснал с ръце кървящата си глава. Беше престанал да стене и бе чул и видял достатъчно от всичко. Но вече беше изгубил всякакво желание за битка. Кръвта от раната на черепа му беше омазала пръстите, китките и ръкавите му.

Холмс прибра фотографиите и издърпа Кълпепър от ръба на кратера. Не вярваше, че ще успее да измъкне още нещо от него. Какво беше успял да научи? Че Лукан може, а може и да не е бил във Вашингтон преди две или повече години. Че Кълпепър определено беше чувал за професор Мориарти, но почти сигурно не го бе виждал.

Холмс пусна набития мъж и погледна към пода. Кръвта беше образувала локвичка около главата на мъртвия Фин. Тялото на Мъртрик се бе проснало напреки върху краката на мъртвия мъж, пръснатата му от куршумите глава вече не приличаше на нещо, което някога е било човешко. Оцелелият Фин бе успял да изпълзи по-далеч от мъртвия си брат и неговия главатар. Кървящият мъж гледаше с опулени очи към Холмс през изцапаните си с червено пръсти.

*Всичко това заради информацията, че Лукан може да е бил във Вашингтон преди няколко години и да се е свързал с Главорезите? И че престъпната организация просто **знае** за Мориарти?* Връхлетя го внезапен прилив на тъга, подсилен от някакво усещане за печал заради отслабването на влиянието на хероина.

Трябваше да зареже цялата тази драма и просто да зашемети с един удар и да отвлече господин Джей, за да разпита *него*. Той бе единственият, който може би знаеше дали са си имали работа с Лукан.

Холмс въздъхна и се обърна с гръб към Кълпепър, сякаш искаше да си прибере изпуснатия бастун.

Ловният нож стърчеше само на няколко инча от десния ботуш на Кълпепър. Грамадният мъж измъкна с пѡшкане острието от дѡските и замахна, за да нанесе удар.

Холмс се наведе настрани, облегнал десния си лакът на пода, почти опря главата си в мухлясалата стена и изстреля левия си крак напред, без да го прегѡва в коляното и без да изпѡва ходилото, както го бяха обучавали в младостта му. Внезапно разгѡнатото му тяло вложи в този крак енергия, достатѡчна да изкѡрти заключена и залостена врата.

Кълпепър направо отлетя нагоре и назад — Холмс зърна подметките на обувките му, които приличаха на два въпросителни знака, висящи във въздуха — нададе силен писък и отдавна изгубилият златистото си сияние дъжд сякаш го отнесе в центъра на широката десет фута дупка в пода.

Холмс се задържа в стаята колкото да прибере падналия револвер. Оръжието беше старо, но имаше някакво излъчване. Той го избърса, разглоби го и пусна парчетата в кратера.

Живият, все още кървящ Фин се опита да се изтласка още по-назад, буквално в стената, когато Холмс мина покрай него, поклащайки тежкия бастун в едната си ръка. Детективът можеше само да се надява, че оцелелият Фин притежава достатъчно разум — и не е претърпял сериозно сътресение на мозъка — за да може да докладва за случилото се на господин Джей и неговите господари.

Холмс беше казвал неведнъж на Уотсън, че когато се оттегли, ще напише своя опус — „Искуството на дедукцията“. Но Холмс знаеше, че книгата, която всъщност иска да напише, бе „Как да се извърши убийство безнаказано“. Правило № 8 щеше да гласи: *Никога не взимайте със себе нищо, което е принадлежало на жертвата. Абсолютно нищо.*

Той затвори вратата, оставяйки зад себе си оцелелия Фин, който продължаваше да трепери от страх, защото си мислеше, че Холмс ще заобиколи дупката и ще се върне при него, за да довърши работата си, и заслиза предпазливо надолу по стълбището. В този дъждовен мартенски ден то беше понесло повече тежест, отколкото бе свикнало. Холмс се спря в голямата стая до фоайето. До първото голямо петно вече имаше второ. Кълпепър беше успял някак си да се приземи право върху главата си. Филцовата му шапка беше изгубила предишния си вид, а остриите, кървавобели кости на гръбнака на едрият мъж стърчаха от задника му.

Холмс преобърна тялото настрани, стараяйки се да не изцапа с кръв дрехите си на беден американец, и измъкна своите сто и петдесет долара. Нямаше да са му излишни в следващите седмици.

Беше събота, двајсет и пети март. Холмс очакваше, че съвсем скоро Хенри Джеймс щеше да се опомни и да се върне в Англия или Франция, но знаеше, че самият той трябва да остане в Америка поне до празненствата на първи май. Тогава президентът Кливланд щеше да

натисне бутона, който щеше да изстреля нагоре водата от фонтаните, бойните кораби щяха да дадат залп и хорът щеше да запее „Алилуя“. През цялото това време Холмс трябваше да остане в Америка, освен ако, разбира се, последствията от собствените му дела — включително днешната среща — или телеграма от по-големия му брат не го освободяха от това продължително и изморително задължение.

„Искрено се надявам на подобен завършек“ — помисли си Холмс, спомняйки си онази вечер през 1874 година, когато двайсетгодишният Шерлок Холмс, дубльор на изпълнителя на главната роля, под измислено име, беше заменил за една божествена вечер внезапно разболялата се новоизгряла театрална звезда и директор на трупата Хенри Ървинг не като Розенкранц, нито като верния Хорацио („Да, милорд“, „Не, милорд“ за два и половина часа), а като Хамлет. Овациите бяха оглушителни. Рецензиите в „Таймс“ бяха отлични. Ървинг го беше уволнил от трупата още на следващия ден.

Холмс напусна мухлясалия и миришец на кръв стар хотел и тръгна по Кейсис Али, докато под краката му отново не се появиха паветата.

Куфарчето и другите му дрехи си бяха на мястото, където ги бе оставил, в запуснатата къща във Фоги Ботъм. Холмс сгъна грижливо американските си дрехи и се преоблече в плътния костюм от туид на норвежкия джентълмен. Трябваше му само минутка, за да прибере в черния калъф със сребърната кучешка глава грубата дървена тояжка, която се наложи да измие по пътя.

Холмс се огледа в стъклото на прозореца. Беше се погрижил да почисти ръцете си, но сега забеляза три миниатюрни розетки от кръв, подредени като кръвави снежинки покрай лявата му скула. Намокри кърпичката си в локвата до счупения прозорец и ги почисти. След това изхвърли кърпичката, на която нямаше никакъв монограм.

Напускайки къщата с увереността на собственик, който е наминал да я нагледа, Холмс тръгна обратно през Фоги Ботъм към красивите улици в центъра и Президентския дворец. Сега вървеше с широките и уверени крачки на прочут изследовател. Луксозният му бастун потракуваше по равните плочи.

* * *

Холмс имаше достатъчно време, за да се изкъпе и смени дрехите си преди чая в пет часа.

Когато всички се събраха в по-малката приемна, той си помисли, че Хенри Джеймс изглежда особено мрачен, сякаш цял ден беше размишлявал. Но по всичко си личеше, че Джеймс все още не бе разкрил самоличността на Холмс пред Джон или Клара Хей; това можеше да се разбере по жизнерадостните приветствия и свободното поведение на неговите домакини по време на разговорите, докато пиеха следобедния чай.

— Намирате ли нашия спокоен град също толкова вълнуващ, колкото и изследователските ви пътувания в Азия? — попита Клара Хей.

— Също толкова стимулиращ, по свой уникален начин — отвърна Ян Сигерсон с лек, но отчетлив норвежки акцент.

Няколко часа по-късно те вечеряха ростбиф. Това като че ли беше специалитетът на готвача на семейство Хей — а може би го бяха избрали в чест на Хенри Джеймс, когото очевидно вече приемаха повече като англичанин, отколкото като американец.

Холмс си подбра най-недопечените парчета.

---

[1] Често срещана правописна грешка и погрешно произнасяне на японската дума „харакири“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 13

Уикендът се оказа един от най-мъчителните, за които Хенри Джеймс си спомняше.

Депресията му се беше задълбочила през дългата безсънна нощ, но със засилването на меланхолията му се бе появила и яснотата; по някое време, преди денят да се смрачи още повече, той реши, че щом Холмс напусне дома на семейство Хей, ще разговаря с Джон и ще си признае греха (защото той искрено смяташе, че е съгрешил срещу приятелството, срещу дискретността), че е довел този предрешен непознат в къщата на един от най-близките си приятели. Джеймс не можеше да си представи, че семейство Хей, Хенри Адамс и Кларънс Кинг някога ще му простят, и беше готов веднага да се изнесе от къщата и да хване обедния влак до Ню Йорк, където щеше да потърси начин да се прибере в Англия. Знаеше много добре, че и другите верни приятели на семействата Хей и Адамс — включително старият приятел на Джеймс, Уилям Дийн Хауълс — също щяха да бъдат възмутени от отвратителната му постъпка. Щеше да приеме гнева и неодобрението им; алтернативата бе да продължи с подлата си шарада, а Джеймс вече разбираше, че не може да го направи.

Беше се надявал, че ще успее да поговори с Джон Хей насаме след закуска, но на приятеля му се наложи да излезе по работа. „Ян Сигерсон“ беше излязъл на разходка и Хенри Джеймс се оказа сам с Клара Хей цялата сутрин и голяма част от следобеда. И колкото и приятно да му беше с нея, той просто не можеше да се насили да ѝ разкрие истината.

Така че те разговаряха за общите си приятели, за климата в Англия и за Континента по това време на годината в сравнение с ранната пролет във Вашингтон, за различните художници, които познаваха — включително Даниел Честър Френч, Огюст Сен-Годен и Джон Сингър Сарджънт — а после и за писателите. След като чиниите от обяда бяха отсервирани, те обсъдиха творбите на Тургенев, есетата на господин Емерсън (когото Джеймс не харесваше особено) и други, докато накрая Клара Хей не се засмя и не каза:

— Ти си виждал библиотеката на Джон, разбира се, но определено трябва да видиш и моите рафтове с неприлични удоволствия, Хари.

Джеймс повдигна вежди.

— Неприлични удоволствия?

— Да, нали се сещаш... книги, които аз обожавам да чета, а Джон, Хенри Адамс, Хауълс и останалите просто смятат, че трябва да зарежа. Но на мен ми харесват! Може пък ти да се окажеш помилостив. Ела с мен.

Тя го поведе нагоре по широкото стълбище, а след това вдясно по коридора, водещ към спалнята им. В един ужасен миг Джеймс си помисли, че тази жена, с която бе съвсем сам в къщата (заедно с още шестима или осмина прислужници), възнамерява да го отведе в жилищните им помещения, но тя се спря в коридора. Шкафът за книги беше изработен от лакиран махагон и бе висок поне дванайсет фута.

— Книги с жълти корици! — възкликна той.

— Да. Не мога да се сдържа да не си ги купувам по гарите, когато пътувам из Англия — каза Клара Хей и притисна длани към пламналите си бузи. — Някога поддавал ли се на това изкушение, Хари?

Той се надяваше, че усмивката му излъчва приятелско доброжелателство.

— Разбира се, скъпа жено. Книгите с жълти корици са създадени за времето, прекарвано в скучни пътувания с влак. Виждам „Лунният камък“ и „Жената в бяло“ на Колинс сред останалите сензационни романи.

Все още изчервена, Клара рече:

— О, да. Книгите на Уилки Колинс много ми харесват. И колко ми беше жал, когато преди четири години той почина... Чета и сериозни книги, знаеш.

— Ако си спомням правилно, ти бе от първите в „Петте купи“, които откриха *моите* творби — каза Джеймс, докато сваляше от рафтовете няколко от второ- и третокласните „приключенски романи“ в стил Х. Райдър Хагарт и поглеждаше заглавията им, преди да ги върне обратно. Не всички от книгите в шкафа — дори не мнозинството от тях — бяха от британските романи с жълти корици, в

които неизменно ставаше дума за бигамия, незаконност, убийство, изнудване и други подобни, но всичките бяха „сензационни романи“.

— О, още преди да започнат срещите на клуба, Хари! И двамата с Джон четяхме твои романи, когато се запознахме.

— Какво е това? — попита Джеймс, сваляйки едно съвсем ново томче със светла корица. На гръбчето пишеше „Приключенията на Шерлок Холмс“, а малко под надписа, в каре, „Библиотека Странд“.

— Пристрастих се към историите на господин Конан Дойл, когато двамата с Джон прекарахме три месеца в Лондон преди две години — каза Клара. — Но тук не продават списание „Странд“, затова когато миналия месец чух, че издават тази колекция с историите на „Странд“ за Шерлок Холмс — общо дванайсет — веднага си я купих.

— Миналия месец, казваш — промърмори Джеймс, прелиствайки подвързаната посредствено книга. Имаше илюстрации. — През февруари ли е излязла?

— Да.

— Мога ли да я заема, Клара? — попита Хенри Джеймс, като затвори книгата и я повдигна към рафта ѝ. — Подагратата ми се влошава и малко забавно вечерно четиво ще отвлече мислите ми от нея.

— Разбира се! — възкликна Клара Хей и отново се изчерви. — Само не кажай на Джон какви книги предлагам на такъв прославен писател. Няма да спре да ми го натяква.

Двамата стояха в коридора и се усмихваха един на друг като стари съзаклятници.

* * *

Използвайки като извинение подагратата си — която наистина се беше влошила, причинявайки ужасни болки в левия му крак — Джеймс прекара остатъка от следобед в стаята си. Една прислужничка дойде, за да запали камината, и Джеймс седна близо до нея, повдигнал крака си върху малка табуретка, докато дъждът трополеше по покрива и капките се стичаха по стъклата на прозорците.

Едмънд Гос и останалите му по-млади приятели, които харесваха и препоръчваха приключенията в джунглата на Хенри Райдър Хагарт и предполагаемо истинските разкази за Шерлок Холмс в „Странд“ или

по-дългите истории за Холмс в „Бийтънс Крисмас Енюъл“, не бяха описвали на Джеймс с подробности историите на Конан Дойл — с изключение на това, че според тях Дойл е литературен агент и редактор, нещо като съавтор, на приключенията по действителни случаи на живеещия уединено (но очевидно изключително зает) лондонски детектив, разказани от доктор Джон Х. Уотсън.

Джеймс се беше опитал да прочете точно един от романсите на Х. Райдър Хагард, но когато стигна до картинно описаната сцена, в която белият ловец пръсва мозъка на своя чернокож носач, вместо да позволи да го изтезават, той изостави книгата — и всякакви мисли за бъдещо четене на Хагард — завинаги. Гледките от улиците на Лондон и без това бяха достатъчно тежки, за да са подходящи за елегантния, достоен начин на живот; Джеймс не желаше да се сблъсква с други детайлни описания на пръсващи се черепи и хвърчащ на всички страни мозък.

И никога не беше проявявал интерес към историите за Холмс.

Мислейки си за градинското парти на госпожа О'Конър и лейди Улзли, където четири години по-рано го бяха представили на Шерлок Холмс, Джеймс не можеше да не си спомни, че А. Конан Дойл също присъстваше в списъка с гости — няколко популярни, но не толкова ценени писатели също бяха част от благотворителното събитие — но не помнеше да се е запознавал или да е разговарял с него. Нямахше спомен и за присъствието на някой си доктор Джон Х. Уотсън.

Намествайки подутия си, обут в чехъл крак, за да му е по-удобно, благодарейки мислено на прислужника, който му беше донесъл чай с лимон, Джеймс се облегна назад и започна да чете дванайсетте истории от „Приключенията на Шерлок Холмс“.

* * *

Джеймс разпозна своя спътник в описанието на доктор Уотсън или може би на Конан Дойл: жилестата фигура, голямото бледо чело, хлътналите бузи, ястребовия нос, изразителните вежди и напрегнатия поглед в сивите очи — макар илюстраторът на „Странд“, някой си Сидни Паджет, да показваше един далеч по-добре изглеждащ и дори по-джентълменски на вид Холмс. Разбира се, осъзна Джеймс, той все

още не беше виждал истинския Холмс, облечен в своя си стил, с характерното си поведение.

Ако изобщо *съществуваше* истински Шерлок Холмс.

В първата история, „Скандал в Бохемия“, Джеймс беше разтърсен от сблъсъка си с „Краля на Бохемия“ — когото Холмс ясно бе идентифицирал като Уелския принц при късната им вечеря в „Кафе дьо ла Пе“ дванайсетина дни по-рано. Стилът на произведението му се струваше абсолютно незадоволителен, а сюжетът — абсурден. Машинациите на Холмс за сдобиването с „уличаващата фотография“ на Уелския принц звучаха скалъпено и абсурдно, и — накрая — се увенчаха с неуспех. Някаква си авантюристка успяваше да го надхитри на всяка крачка. Ако случилото се в този разказ беше истина, защо Холмс — чиито приходи, изглежда, идваха само от частните му клиенти — изобщо беше позволил на доктор Уотсън да работи с Конан Дойл за публикуването на подробностите за този му провал?

Още по-интересно му се струваше усещането, което понякога се долавяше между редовете или в някой язвителен коментар, че Холмс — или поне *героят* Холмс, който бе представен в тази странна история — изпитва към „Краля на Бохемия“ — всъщност Уелския принц — нещо като хладно презрение. В края на разказа Холмс като че ли бе останал доволен, че беше изгубил и че тази „Ирен Адлер“ бе запазила уличаващата фотография. (Освен това Джеймс забеляза, че Уотсън — или Конан Дойл — бе нарекъл авантюристката „покойната Ирен Адлер“.)

„Клубът на червенокосите“ беше по-забавен, но Хенри Джеймс намираше „поразителните умозаклучения“ на детектива в разказа просто за глупави. В нито една от историите авторът, който и да беше той, не се бе опитал да вникне в умовете или мотивациите на който и да е от героите. Уотсън продължаваше да гледа на своя съквартирант на Бейкър Стрийт 221Б с възхищение, независимо от малоумията на Холмс.

Коректорските грешки бяха очебийни. На 29 април 1890 година червенокосият герой на име Уилсън започва работа — която изисква да седи в продължение на четири часа в една стая и да преписва ръчно страници от „Енциклопедия Британика“. След като работи осем седмици и получава заплата от 32 паунда за работата си, Уилсън

изведнъж открива стаята си празна (с изключение на масата и стола, на който е седял, за да преписва), а на вратата е забодена бележка:

КЛУБЪТ НА ЧЕРВЕНОКОСИТЕ

Е

РАЗПУСНАТ

9 ОКТОМВРИ 1890

Но — и Джеймс направи изчисленията наум — осемте седмици и трийсет и двата паунда означаваха, че Уилсън е работил само до 23 юни, а не до 9 октомври. Ако датата беше вярна, тогава значи му дължаха още 58 паунда, 10 шилинга и 2 пенса.

Освен това авторът беше накарал „Уилсън“ да спомене, че когато Клубът на червенкосите е бил разпуснат и е изгубил глупавата си работа, той е бил стигнал почти до буквата „Б“. Холмс беше забелязал последното, девето издание на Енциклопедията от 1889 година в шкафа в коридора, и Хенри Джеймс позвъни на прислужника, за да му заръча да донесе първия том на „Британика“. След като преброи думите в една „нормална“ страница от първата част, Джеймс доуцука до малкото писалище в стаята, взе лист хартия и молив и изчисли, че героят „Джеймс Уилсън“ беше преписал цели 6 419 616 думи за осем седмици... и то като е работел само четири часа дневно! След няколко операции по делене върху листа хартия Джеймс определи средно количество от 33 435 думи за час или малко над 557 думи в минута. Изумително!

Абсурдно! Авторът, дали Уотсън или Конан Дойл, изобщо не беше правил подобни изчисления.

На друга страница в същия разказ небрежният автор беше изпратил Холмс, Уотсън, полияя и останалите на „продължително пътуване“ през „безкраен лабиринт от осветени с газови лампи

улички“, макар крайната им цел да се бе намирала на съвсем кратко разстояние от мястото, откъдето бяха тръгнали.

На друго място в същата история Хенри Джеймс не може да сдържи смеха си. Холмс беше обявил, че за разрешаването на тази задача му е нужно време „колкото за три лули“, след което се сгушва в креслото си, присвивайки колене, като почти ги опира до орловия си нос и — използвайки овехтялата лула от черна глина, която Джеймс бе виждал детектива да пуши по време на пътуването им — изпушва за петдесет минути три лули, натъпкани с накълцан тютюн. Джеймс знаеше, че изпушването на една лула, натъпкана с такъв тютюн, за час почти сигурно ще увреди гърлото и назалните мембрани на всеки мъж; три лули със сигурност щяха да го убият.

В „Загадката на долината Боскум“ Холмс се държи по обичайния си арогантен и снизходителен начин с Уотсън — човек по-възрастен и определено с по-голям опит в живота и войната от този тъй наречен „детектив-консултант“ — но същевременно продължава да демонстрира, че няма право да се държи по този начин. При новината за убийството в измислената „долина Боскум“ близо до съвсем истинския град Рос в Херифордшир, Холмс кара Уотсън да го придружи в едно спешно пътуване с влак до града и сцената на местопрестъплението. Но щом Холмс пристига в Рос, той, необяснимо защо, решава да си почине два дни в хотела, преди да се осмели да отиде на местопрестъплението, където един мъж е умрял от разбиване на черепа му. Холмс дори изрично набляга, че е изключително важно да огледат терена, преди да завали и всички улики да бъдат отмити, но е успокоен, че „няма вятър и нито едно облаче на небето“, след като се консултира с барометъра, който показва налягане „29“.

Хенри Джеймс не беше метеоролог и доколкото си спомняше, никога не бе използвал данните от барометър като „важен момент“ в някой от разказите или романите си, но беше прекарал достатъчно време сред фермери — както в Нова Англия, така и в Англия и Франция — и с морски капитани, по време на многобройните му прекосявания на Атлантика, за да знае, че стойност „29“ не гарантира добро време; всъщност при подобни стойности, ако вече не е започнала буря с дъжд, значи определено ще започне скоро.

След като губи цял ден, без да е разгледал местопрестъплението, Холмс отново се позовава на данните от барометъра като

„гарантиращи хубаво време“ и пропилява още един ден, в който би трябвало да има ураганни бури.

След това Холмс разрешава загадката най-вече заради заключението, че привидно неразбираемата последна дума на убития мъж към неговия (обвинен за убийството му) син — „рат“^[1] — всъщност означава „Баларат“ в Австралия. Значи убиецът трябва да е от Баларат. Но дори да се приемеше, че убиецът е австралиец, и като се имаше предвид, че Хенри Джеймс нямаше никакви познания за този континент, едно бързо прелистване на първия том на „Енциклопедия Британика“ му показва, че има още няколко австралийски градове и региони, които завършваха на „рат“, включително „Аралат“.

Смайването на Джеймс от липсата на коректура — както и неточностите в самия текст — не намаля и след прочитането на историята, наречена „Човекът с обърнатата устна“, където съпругата на доктор Джон Уотсън, посетена вечерта от разстроена забулена дама, която скоро се разбира, че е нейна позната, известна ѝ под името „Кейт Уитни“, казва: „А сега се настани удобно и след като пийнеш малко вино със сода, ще ни разкажеш какво се е случило. Може би предпочиташ да пратя Джеймс да си легне?“.

„Джеймс? — помисли си Хенри Джеймс със засилващо се презрение. Въпросният господин, освен ако госпожа Уотсън не криеше някой любовник под масата, трябваше да е нейният съпруг Джон Уотсън. — Нима този писател не си прави труда дори да чете творбите си?“.

В същия разказ Холмс разкрива истинската самоличност на „невероятно мръсен затворник“, като потърква лицето му с голяма мокра гъба, която предвидливо се е сетил да донесе в затвора, и така сваля — според автора на тази история — дебел слой кафява боя, театрален грим. Хенри Джеймс, който беше прекарал доста голяма част от последните единайсет месеца в пътувания из Англия с театралната трупа, представяща първата му пиеса, „Американецът“, знаеше от обикновени наблюдения, че „мократа гъба“ на Холмс щеше само да направи на петна и да размаже леко актьорския грим; всички актьори и актриси, които Джеймс бе наблюдавал как свалят грима си, първо нанасяха отгоре му пласт студен крем, преди да започнат да го почистват.

И така се продължи нататък, разказ след разказ, глупост след глупост.

Джеймс остави настрана сборника едва когато прислужникът дойде да обяви, че всички се събират в приемната на чай и питиета преди вечеря. Не се наложи да се преструва, че накуцва, докато слизаше надолу, и след загрижените въпроси на Джон Хей той трябваше да признае, че подаграта му — за която беше писал на Хей предишния декември — наистина се е влошила.

Вечерята, на която присъстваха толкова малко хора, че можеше всъщност да се определи като семейна вечеря, включваше ростбиф, който точно тази вечер изобщо не възбуждаше апетита на Джеймс. Джон Хей беше сърдечен, щастлив и идеален домакин, Клара бе мила и се грижеше всички да участват в разговора, „Ян Сигерсон“ описва удоволствието си при вида на сияещия бял Капитолий и другите подобни възхитителни чудеса — включително намиращата се малко по-надолу по улицата сграда на Държавния департамент, където Хей беше работил в продължение на много години и която Джеймс считаше за приличащо на сватбена торта бароково чудовище — а самият Джеймс предимно мълчеше, като от време на време кимаше и се усмихваше одобрително. Останалите сигурно отдаваха мълчаливостта му на подаграта, макар Хенри Джеймс да се държеше по този начин на всяка маса.

Всъщност той внимателно наблюдаваше човека, наричащ себе си Шерлок Холмс/Ян Сигерсон. И макар че точно Джеймс го беше разпознал в почти пълния мрак край Сена, въпреки променената с актьорски грим форма на носа, допълнителната коса и други добавки (никоя от които нямаше да се измие чрез обикновено потъркване с мокра гъба), ястребовият поглед на това изпито лице си оставаше същият. Но Джеймс бе започнал да променя мнението си за Холмс и за собственото си намерение да разговаря с Джон Хей насаме веднага след вечеря, когато — след пространствени извинения — да му разкрие измамника и фантазьора, който сам бе довел в дома на семейство Хей.

Но... и утре беше ден. Сега Джеймс разбираше, че щеше да е по-добре да изчака, докато *истинският* изследовател и планинар Кларънс Кинг разкрие какъв измамник е Холмс. Или, ако надеждите му не се оправдаеха, то норвежкият емисар със сигурност щеше да хване в

лъжа нескопосания и повърхностен маскарад на Холмс. Тогава Джеймс щеше да се престори на възмутен и да заблуди всички на масата. Щеше да е смущаващо, да, но не беше задължително да означава, че Хенри Джеймс е минал границите на приличието пред старите си приятели. Холмс щеше да бъде прогонен, Джеймс щеше да се извини на Джон и Клара за собствената си непростима наивност, че е повярвал на този мъж, щеше да отпътува почти веднага за Англия и това щеше да е всичко.

Хей покани мъжете в библиотеката си на бренди и пури, но след като Джеймс допи набързо питието си, той отново се позова на подагратата си и бързо се качи в стаята си, оставяйки своя домакин и „Сигерсон“ да обсъждат разгорещено ситуацията със златото в Европа, скорошното клане на хиляди араби от конгоанските канибали и възможно несправедливото вкарване в затвора за измама на строителя на канали Дьо Лесепс.

---

[1] Rat (англ.) — плъх. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 14

Джеймс чете до късно през нощта. Авторските и сюжетните глупости се увеличаваха. Но на места Джеймс наистина откриваше в героя Шерлок Холмс елементи, които му напомняха за мъжа, когото беше срещнал тринайсет дни по-рано и с когото беше вечерял същия ден. И той започна смътно да усеща привлекателността на тези „приключения“ за образованите си приятели като Едмънд Гос. Душата на „Приключенията на Шерлок Холмс“ се съдържаше не в тромавите „приключения“ — които изобщо не му се струваха чак толкова опасни — колкото в приятелството между Холмс и Уотсън, в закуските им заедно, в мъгливите дни, прекарвани заедно пред камината, докато госпожа Хъдсън носи подносите си с храна и съобщенията от външния свят. Холмс и Уотсън живееха в една вселена на момчешки приключения, също като Питър Пан, и въпреки доста обърканите коментари на Уотсън, че е женен, никой от тях така и не порасна.

В „Благородният ерген“ — който, както повечето от другите „приключения“ на Холмс, изобщо не беше приключенски по дух, а просто обикновена домашна неразбория под тромавата маска на мистерия — някой си лорд Робърт Сейнт Саймън, издънка на един от най-видните лондонски родове, посещава Бейкър Стрийт 221Б, за да потърси помощ, и Холмс веднага започва да се отнася грубо с него. Когато се обръща към него с „Добре дошли, лорд Сейнт Саймън“, вместо с правилното „Лорд Робърт“ или „Лорд Робърт Сейнт Саймън“, Холмс обижда своя гост и клиент.

Хенри Джеймс едва се сдържа да не подчертае с писалка или молив следващия пасаж в книгата на Клара. Лорд Робърт, който е изоставен пред олтара от американската си булка, казва:

— Крайно неприятен ден, господин Холмс, както сте разбрали. Научих, че сте се занимавали с подобни деликатни разследвания, макар и не в средите на класата, към която принадлежа.

— Грешите.

— Какво искате да кажете?
— Последният ми клиент беше крал.
— О, нима? Не знаех. Какъв крал?
— Кралят на Скандинавия.
— И неговата жена ли беше изчезнала?
— Както разбирате, останалите ми клиенти могат да разчитат на същата дискретност, която обещавам и на вас.

Каква абсолютна високопарност, помисли си Джеймс. В подобен случай всеки джентълмен с капчица дискретност може и да спомене някакви подробности, но никога не би си позволил да спомене името на друг клиент — особено ако той е кралска особа.

Всичко, което Джеймс беше чул от Холмс — или поне от мъжа, който може би се преструваше на Шерлок Холмс в ореола на лудостта, подтикваща го да се преструва, че е Холмс, който се преструва на изследователя Ян Сигерсон — беше просто израз на ненавистта му към висшата класа и прибавен към многото други улики, открити както в тези „приключения“, така и във времето, прекарано от Джеймс с детектива, водеше до едно-единствено заключение: Шерлок Холмс не беше джентълмен. Той бе просто човек с умения в добрата дегизировка, който в продължение на години се беше преструвал на джентълмен — усъвършенствайки ежедневния си тоалет, надменното отегчение и изискания акцент на истински джентълмен от висшата класа, но без да притежава душата на такъв.

* * *

Последният разказ в „Приключенията на Шерлок Холмс“ — прочетен на отворен прозорец, заради топлината в стаята, и с блъскащи се в лампата нощни пеперуди — накара обикновено сериозния Хенри Джеймс да потиска смеха си с ръка на устата. Нямаше да е добре прислугата на семейство Хей — или другият им гост, чиято стая се намираше малко по-нататък по коридора — да чуят как тормозеният от подагратата Хенри Джеймс се смее гръмогласно посред нощ.

Последната история носеше заглавието „Тайната на заключената стая“ и представляваше достоен финал на сборника, тъй като включваше в себе си цялата авторова небрежност, логически пропуски и Холмсови гафове, които правеха останалите разкази почти нечетими. Тук беше събрана есенцията на отвратителната леност на един търсещ сензацийата писател.

Историята започваше с привлекателна, но твърде фамилиарна млада дама — макар и непозната на Холмс и Уотсън, тя се държи така, сякаш вече е близка с детектива — някоя си Вайълет Хънтър, която се появява една сутрин и иска съвета на Великия детектив по един жизненоважен въпрос: дали да приеме добре платената работа като гувернантка на сина на един изключително дебел мъж на име Джефро Рукасъл. Беседата с него ѝ се струва „странна“, защото той описва себе си и жена си като „капризни“ и казва, че работата ѝ ще включва носенето на определена дреха. „Или да седнете тук, да седнете там. Не бихте имали нищо против, нали?“.

Госпожица Хънтър заявява, че е стресната от идеята да носи определено облекло — макар че това се изисква от всички домашни прислужници и много гувернантки в онази епоха — а от страна на Рукасъл би било глупаво да я предупреждава, че ще трябва да сядат тук или там, ако е имал някакви лоши намерения; господарят и господарката на дома често дават такива нареждания на прислугата и гувернантките си.

След това господин Рукасъл уведомява Вайълет Хънтър, че тя трябва да отреже красивата си буйна коса. Това възмутително предложение принуждава госпожица Хънтър да откаже предложението за работа, но тя продължава да си мисли за високата заплата и след няколко дни почти е склонила да промени мнението си. Тогава получава писмо от Рукасъл, в което той продължава да настоява за отрязването на косата и носенето на определени дрехи, но е увеличил заплащането на трийсет паунда на тримесечие: истинско състояние за една гувернантка, особено с несъмнено ограничените образование и опит на госпожица Вайълет Хънтър.

„Това е писмото, което току-що получих, господин Холмс, и аз съм склонна да приема службата.“

— Защо тогава, за бога, сте тръгнали да губите времето на детектива, *щом вече сте решили?* — изсъска тихо Хенри Джеймс.

В съответствие с механизмите за заплитане и объркване на сюжета, противно на всякаква логика и внимателна самоанализа, „само след две седмици, късно една нощ“ те получават телеграма:

„Моля, бъдете утре по обяд в хотел «Черният лебед» в Уинчестър. Елате непременно. Изгубила съм ума си. Хънтър.“

Това не беше телеграма, а царствена призовка. И естествено, Холмс и Уотсън хукват към Уинчестър с утринния влак. След това, в интересната част, която братът на Джеймс, Уилям, би нарекъл „психологическа перспектива“, идваше един доста удивителен изблик на Холмс, който гледа спокойната английска провинция и коментира селските вили и къщи:

— Аз също ги гледам и единствената мисъл, която ми идва, е, че са самотни и че някой безнаказано може да извърши престъпление в тях.

— За бога! — извиках аз. — Кой би помислил за престъпление в тия тихи и скромни домове?

— Тая мисъл винаги ме изпълва с известен ужас. Моето мнение, Уотсън, основано на опита ми, е, че и в най-долните и потайни пътища на Лондон престъплението не е взимало такива страшни размери, както в тая тиха околност.

— Ти ме ужасяваш.

— Но разсъжденията ми са твърде ясни. Силата на общественото мнение в града често може да допълни закона. Дори и в най-скритата уличка писъкът на едно измъчвано дете или шумът от произвола на пияницата ще възбудят съчувствие и негодувание у съседите, и при това пазителите на закона са винаги така близко, щото само една дума ще предизвика тяхната намеса. Но погледни тези самотни къщи, всяка разположена сред своите земи, по-голямата част от обитателите им са хора прости, които знаят твърде малко за закона. Помисли за проявите на жестокости и скрита нечестивост, която с години може да вирее в такива места...

Хенри Джеймс беше живял в Англия достатъчно дълго, за да знае, че това са пълни глупости. Определено във всяко живописно селце или имение имаше отделни случаи на престъпления и на домашно насилие, но в предградията и бедняшките квартали на Лондон не всяко жестоко престъпление, небрежност и липса на законност щеше да бъде веднага докладвано, с неизбежно налагане на наказания, както беше заявил Холмс — това бе абсурд! Наистина, жестокостта на любимия град на Хенри Джеймс беше известна на всичките му жители.

Две неща в глупавия изблик на литературния Шерлок Холмс поразиха Хенри Джеймс:

Първо, в начина на мислене на англичаните не влизаше противопоставянето между града и селото. Всъщност това определено се считаше за нещо „неанглийско“. Френско, може би, руско, определено, но никога английско.

Второ, прочетеното събуди в съзнанието му силния глас на брат му Уилям, който каза: „Това е нещо като признание за миналото на този мъж, Хари. Психологическа молба за помощ и разбиране. Някога в миналото нещо много мрачно и болезнено се е случило на този мъж из селските райони — на място, с което не е свикнал като бивш обитател на градските предградия може би — и сега подсъзнателно мрази и се страхува от самата идея за пасторално спокойствие и от мирната тъмнина между селските домове и имения. Ще ми бъде изключително интересно да изследвам основанията за този дълбок страх“.

* * *

Понякога Хенри Джеймс изнасяше лекции за великите писатели, но ако някога участваше в симпозиум за Абсурдно писане, за своето изложение той щеше да използва остатъка от „Тайната на заключената стая“:

Госпожица Хънтър — чиято коса вече е късо подстригана по начин, който болезнено напомни на Джеймс за вече покойната му малка братовчедка Мини Темпъл, позираща им като Хамлет след сериозно боледуване, заради което косата ѝ бе ниско остригана — се

среща с Холмс и Уотсън в хотел „Черният лебед“ (очевидно за нея, като гувернантка, не е проблем да изоставя младия си подопечен, единствено дете на семейство Рукасъл — сина им Едуард, чието описание включва единствено, че има „голяма и несъразмерна глава“ и че е с „извънредно лош характер“ — по всяко време, денем или нощем).

Всъщност с изключение на нейните уверения, че странно изглеждащото момче е лошо, в разказа не се споменава изобщо за задълженията ѝ като гувернантка или за заниманията ѝ с момчето. Семейство Рукасъл са съобщили на Вайълет Хънтър, че дъщеря им — която прилича много на гувернантката — е починала от „мозъчна треска“ (което е причина за отрязването на косата на дъщерята) и сега Хънтър разказва на загрижените Холмс и Уотсън, че е карана да седи пред еркерния прозорец (с гръб към него, разбира се), облечена в роклята на мъртвата дъщеря, и да се смее на глас на безкрайната поредица от забавни шеги, разказвани от господин Рукасъл. Когато Вайълет скрива малко огледалце в кърпичката си, за да погледне през прозореца зад гърба си, тя вижда млад мъж да стои край оградата на къщата и да се вира напрегнато в гърба ѝ. Но сериозната госпожа Рукасъл забелязва огледалото, възкликва, че на пътя стои някакъв нахалник, и настоява Вайълет да се обърне и да му даде знак да се маха, преди бързо да свали транспаранта на прозореца. После госпожица Хънтър с лекота отключва едно „заклучено чекмедже“ в стария шкаф в стаята ѝ и открива вътре коса със съвсем същия цвят и дебелина като нейната, преди да я отреже.

Типично за готическите истории като „Джейн Еър“, и тук присъства неизменната заключена стая — цяло заключено крило всъщност — която на госпожица Вайълет Хънтър ѝ е наредено да избягва. Разбира се, тя скоро намира забравен в ключалката ключ (колко удобно, естествено) и проучва празното прашно крило... в което е заета само една стая, също заключена и залостена с железен прът от легло. Няма време да влиза вътре.

Господин Рукасъл почти веднага открива прегрешението ѝ и я заплашва, че ще нахрани с нея огромния си мастиф на име Карло, който единственият му прислужник Толър пуска през нощта, за да охранява имението. Толър, очевидно, същия следобед се е напил до забрава. Холмс веднага обявява, че вечерта тя трябва да заключи

госпожа Толър в зимника, а той и доктор Уотсън, въоръжен с верния си револвер, ще бъдат в Копър Бийч в седем вечерта.

Холмс обявява, че очевидно господин Рукасъл е затворил все още живата си дъщеря — Джуди — в заключената стая заради някакви негови престъпни мотиви, вероятно заради наследството, което иска да контролира, и тримата авантюристи скоро разбиват ключалката, махат желязото и влизат в стаята...

... но тя бе празна. Нямаше никакви мебели, освен едно твърдо легло, малка маса и кошница с бельо. На тавана имаше прозорец, който бе отворен.

— Някакво престъпление е извършено тук — каза Холмс. — Тоя приятел е предугадил намеренията на госпожица Хънтър и е отвлякъл жертвата си.

— Но как?

— През прозореца. Сега ще видим как е постъпил. — С моя помощ той се изкачи на покрива. — Ето края на една дълга стълба, опряна о стряхата.

— Но това е невъзможно — каза госпожица Хънтър. — Стълбата си беше там, когато Рукасълови излязоха.

— Той се е върнал и го е извършил. Хитър и опасен човек е той...

Тук Хенри Джеймс не устоя и се заля в тих смях. „Хитър и опасен човек“, който по незнайни причини смята за нужно да опре висока стълба до собствената си къща, да се промъкне през покрива и да скочи вътре през капандурата, за да измъкне млада жена от стаята, за която има ключ и може лесно да отключи, да влезе вътре и да изведе дъщеря си навън по обикновения начин, ако пожелае — и когато пожелае. Това е типично за Холмсовите „дедукции“ и — помисли си Джеймс, — също толкова глупаво.

Краят на историята беше почти сконфузено формален: Рукасъл се появява.

„Ти, негоднико! — крещи Холмс. — Къде е дъщеря ти?“.

Тогава Рукасъл изтичва да пусне Карло, грамадния мастиф, за който знаем, че не е хранен от два дни, заради пиянството на господин

Толър. Тримата чуват „джафкане на куче“ — друга авторова глупост, отбеляза уморено Джеймс. Макар да предпочиташе малки, галени кучета, подходящи за приеми, като дакелите, той беше срещал достатъчно различни породи в селските вили на други хора, за да знае, че мастифите — които обикновено се държат доста внимателно с хората — не могат да джафкат. Да лаят, може би. Да ръмжат гърлено, когато заплашват, сигурно. Но да джафкат, никога. Способността да джафкат принадлежи на „хрътковата група кучета“ — а мастифът не е хрътка.

Накрая Карло прегризва гърлото на господин Рукасъл, доктор Уотсън му „пръсва мозъка“ с верния си револвер (но твърде късно, уви!) и госпожа Толър, която внезапно се показва като изключително услужлива, им обяснява целия замисъл — необходимостта Рукасъл да фалшифицира смъртта на дъщеря си (заради наследството!) и да я скрие в заключеното крило на къщата, и цялата пантомима, изиграна от Вайълет Хънтър, е имала за цел тя да се представи за Джуди, така че упоритият ѝ годеник (някой си „господин Фаулър“, когото Вайълет Хънтър зърва в огледалото си) да се откаже, да приеме смъртта на Джуди и да си тръгне.

В последния абзац всичко е разгадано и разяснено — така и не се срещаме с Джуди и господин Фаулър, но разказвачът ни обяснява, че те са се оженили и щастливият младоженец сега е „назначен за губернатор на остров Мавриций“, а госпожица Вайълет Хънтър е станала (може би с помощта на Шерлок Холмс?) „директорка на частно училище в Уолсът“. (Доста добър пост за млада жена без кой знае какви препоръки, която признава в разказа, че единствените ѝ умения са „малко френски, малко немски, музика и рисуване“.)

След като остави книгата на нощната си масичка, Хенри Джеймс отново трябваше да притисне кокалчетата на пръстите си към устата, за да не се разсмее звучно.

Писателят — доктор Джон Х. „Джеймс“ Уотсън? Артър Конан Дойл? Странна смесица от двама драскачи? — беше забравил изобщо за сина Едуард. Момчето с „голяма глава“ и „извънредно лош характер“. Явно всички герои, включително бившата му гувернантка, госпожица Хънтър, бяха забравили, че Едуард би трябвало да съществува. След щастливия край, в който гърлото на господин

Рукасъл е разкъсано от гладен и невъобразимо джавкащ мастиф, Едуард като че ли просто изчезва. *Пуф!*

Докато лежеше в топлата тъмнина, Джеймс си мислеше за историята на една гувернантка, върху която от време на време размишляваше: неговата история, ако изобщо някога я напишеше, щеше да се води от гледната точка на психически изтощената гувернантка и щеше да разказва за осезаемо — макар и въображаемо — зло, което заплашваше детето или децата в отдалечена провинциална къща. Джеймс я разглеждаше като история с призраци без истински призраци, и знаеше, че трябва да използва най-леките и най-недоловими похвати, за да накара все по-нервния читател да започне да се чуди дали гувернантката е луда... или зла... или дали всъщност децата не са злите. А може би наистина има призрак (или призраци, Джеймс още не беше решил), въпреки психологическите предположения за обратното.

Брат му Уилям със сигурност щеше да хареса подобна „психологическа“ история.

Единственото, което Джеймс знаеше със сигурност, бе, че щеше да се наложи в написването ѝ да вложи всичките си умения и най-деликатните авторови щрихи, за да помогне на читателя постепенно да осъзнае многоплановостта на честността, лъжата, вината и невинността — без дори да се споменава оцеляването — дори когато поддържа историята достатъчно недвусмислена, за да накара читателя да настръхне от страх. Но навсякъде и винаги трябваше да го кара да се замисли дълбоко за това какво „наистина“ се е случило и кое от събитията съществува единствено в нестабилния ум на гувернантката^[1].

Усмивайки се леко при спомена за жалките нелепости в „Тайната на заключената стая“ и мислейки за призраците и за човешкото съзнание, изпаднало в мрачен конфликт със себе си, Хенри Джеймс заспа в топлата вашингтонска нощ.

---

[1] По-късно (през 1898 г.) Хенри Джеймс наистина написва такова произведение — новелата *The Turn of the Screw*, преведена на български под заглавието „Примката на призрака“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 15

Неделята протичаше спокойно в големия дом на семейство Хей — поне докато Хенри Джеймс не притисна Шерлок Холмс в ъгъла.

Клара Хей беше отишла на църква, като преди това уведоми всички, че след църковната служба ще остане, за да се занимае с малко благотворителни дела. Джон Хей закуси с двамата си гости, но после се затвори в прекрасния си кабинет, за да посвети часове на собствените си литературни и исторически страсти. Огромният дом беше съвсем тих, с изключение на успокояващите звуци на конски копита и колела по улицата и случайното прошумоляване на дрехите на прислужниците, които сновяха напред-назад из светлата, ухаеща на махагон къща.

Някъде към обяд Хенри Джеймс почука на вратата на стаята на „Ян Сигерсон“. Холмс, който пушеше натъпканата си с евтин тютюн черна глинена лула, пусна вътре писателя и придърпа още един стол към прозореца, където се беше облакът, за да чете. Джеймс също си носеше книга, но предпазливо прикриваше корицата ѝ, докато двамата мъже не се настаниха на столовете си.

— Кларънс Кинг ще пристигне след няколко часа — каза Джеймс.

— Да — отвърна Холмс. — С нетърпение очаквам да се срещна с него.

— Не мисля, че трябва да го правите. — Тихият глас на Хенри Джеймс можеше да звучи изключително твърдо, стига той да го пожелаеше. Точно това се случи сега.

— Моля? — Холмс изтръска пепелта от старата лула в кристалния пепелник, лежащ върху малка маса.

— Мисля, че не бива да подлагате домакините ни на този фарс рече Джеймс. — Джон Хей сигурно ще бъде зает в кабинета си чак до късно следобед. Предлагам да си съберете багажа и да напуснете, докато още можете.

— И защо да го правя? — попита тихо Холмс. — Хенри Адамс ще се върне по някое време следващата седмица. А аз дори не съм

започнал разследването на смъртта на съпругата му.

— Всичко това са глупости — сопна му се Джеймс. — Клоувър Адамс страдаше от меланхолично разстройство. Тя изпадна в дупка след смъртта на баща си и така и не се възстанови. Пълна глупост е да обръщате всичко това в някаква мистерия.

Холмс изглеждаше искрено заинтригуван от думите на писателя.

— Тогава какво ще кажете за ежегодните послания „Тя беше убита“, изпращани до...

— Също глупости — отсече Джеймс. — Няма да ви позволя да разчовърквате стари рани по този начин. Нямам представа защо се съгласявах толкова дълго да подкрепям безумията ви. Но няма значение. На това трябва да се сложи край. Днес. Съберете си багажа и си тръгвайте, а аз ще измисля какво да кажа на семейство Хей, Кларънс Кинг и останалите. Самият аз ще си тръгна утре сутринта.

— Значи вече не смятате, че съм способен да разгадая тази мистерия? — попита Холмс, натъпка лулата си и отново я запали.

— Вече не вярвам, че сте Шерлок Холмс. — „Това е — помисли си Джеймс. — Казах го“.

Другият мъж го погледна с очевидна изненада и още по-голям интерес.

— Джеймс, нали точно *вие* ме разпознахте по спомени край Пон Ньоф — въпреки дегизировката ми като Сигерсон.

— Сбъркал съм. Или може би наистина сме се запознали на градинското парти на госпожа О'Конър преди четири години, но тогава също сте били с дегизировка.

— Дегизиран като кого?

— Като Шерлок Холмс. Литературния герой.

— Охо! — извика мъжът, когото Джеймс бе познавал като Холмс. — Значи сте съгласен с мен, че Шерлок Холмс не съществува наистина! Какво ви накара да промените мнението си, Джеймс?

— Това. — Писателят му показва „Приключенията на Шерлок Холмс“.

— Може ли? — попита мъжът с лулата. Той внимателно хвана книгата с дългите си, силни пръсти и започна да я прелиства. — Чух, че американското издание, включващо историите на Уотсън за „Странд“, излиза тази година, но нямах представа, че е било издадено толкова рано.

— Миналия месец — каза Джеймс и веднага му се прииска да не си беше отварял устата.

— Илюстрациите на Сидни Паджет са доста добри, нали? — попита другият мъж. Гласът му прозвуча развеселено.

— Ако имат претенциите да отразяват вас — рече Джеймс, — значи са доста ласкателни.

— О, абсолютно! — извика Холмс. Той извади лулата от устата си и се засмя. — Но, разбирате ли, аз никога не съм се срещал с господин Сидни Паджет. Нито пък съм позволявал да ме снимат. Паджет е използвал брат си като модел за своя „Шерлок Холмс“ — или поне така са ми казвали. Брат му е още по-прочут илюстратор и Уотсън ми събщи, че хората от „Странд“ са смятали да наемат *него*, вместо брат му Сидни, но писмото попаднало в погрешния Паджет.

Джеймс се взря безизразно в Холмс — в мъжа, за когото все още мислеше като за Холмс — докато накрая вече не издържаше мълчанието. Тютюневият дим го накара да се закашля, преди да успее да изрече мисълта си.

— Сега смятам, господине, че вие сте някакъв... умопобъркан... преструващ се на литературния герой Шерлок Холмс, който, от своя страна, се преструва на несъществуващия изследовател Ян Сигерсон.

— О, *сериозно*! — възкликна Холмс, извади отново лулата от устата си и се усмихна широко. — Много добре, Джеймс. Наистина много добре. Тази хипотеза е много по-смислена от моята... която е, че аз просто не съществувам извън тези малки — той протегна ръката си, в която държеше книгата, — истории.

— Значи признавате — каза Хенри Джеймс. Той почувства някакъв странен и не особено приятен, но постоянен натиск върху гърдите си.

— Дали признавам, че съм умопобъркан? Едва ли ще успея да се защита срещу това обвинение. Дали признавам, че е възможно — дори вероятно — да съм някой друг, а не литературният герой Шерлок Холмс? Това, уви, не мога да призная, сър. Аз съм или *истинският* Шерлок Холмс, или негово въображаемо подобие. Това са двата мрачни избора, които стоят пред мен в момента.

Джеймс усети как го обзема паника. Човекът беше умопобъркан. И вероятно беше *опасен* — дори в момента представляваше физическа заплаха за Джеймс.

— О, мисля, че не съм опасен — каза Холмс, изпуфтявайки отново с лулата. — Поне не за вас, господин Джеймс.

Сякаш беше проникнал в главата на писателя и бе прочел мислите му.

— Какво мислите за Уотсъновите... истории? — попита Холмс, докато затваряше книгата и я оставяше на масичката.

— Абсурдни са.

Холмс отново се засмя.

— Да, такива са, нали? Горкият Уотсън работи толкова усилено, за да приведе грубите си записки в ред според литературните стандарти на Конан Дойл, но се съмнявам, че който и да е от двамата е наясно как може да се предаде реалността на случаите ми в каквото и да е произведение на изкуството. Разбирате ли, Джеймс, по-добрите случаи вече са произведение на изкуството — без мелодрамата и литературната украса.

— Значи признавате, че тези разкази са долнокачествени литературни опити? — успя да произнесе Джеймс. — Обикновени претрупани... романи?

Холмс потрепна при последната дума, но гласът му прозвуча любезно, когато отговори:

— Абсолютно, драги ми друже. — Той отново отвори книгата. — Виждам, че Уотсън е включил историята, която е озаглавил „Тайната на заключената стая“. Да приемем ли това като пример за литературен провал?

— Вече го приех като такъв — отвърна Джеймс.

— Така и трябва — рече Холмс, посочвайки писателя с дръжката на лулата си. — Питам ви... намирате ли някакъв здрав смисъл в това... Той прелисти страниците, за да надникне в разказа. — Че тази Вайълет Хънтър идва в нашия апартамент и отнема от времето ни, на Уотсън и моето, за да поиска съвет дали да приеме някаква скучна работа като гувернантка в провинцията? Независимо от това колко странни са изискванията на работодателя й. И смятате ли, че бих си загубил времето, за да изслушам тази молба за съвет... който не е необходим, тъй като сигурно сте забелязали, че безделницата вече е решила да приеме работата.

— Пълни безсмислици — каза Джеймс. Испита някакво странно усещане, граничещо със замайване, че се съгласява с Холмс. Или

обратното.

— Тази Вайълет Хънтър — това, разбира се, не е истинското име на жената — не ми беше клиент.

— Нима? — Ако имаше как, Джеймс би предпочел да преглътне възклицанието си.

— Не. Нашият клиент — човекът, нуждаещ се от помощ, който се появи в апартамента ни в онзи студен мартенски ден през 1886 година — беше „господин Фаулър“, когото Уотсън споменава, но който изобщо не е представен на читателя.

— Господин Фаулър? — повтори несъзнателно Джеймс. — Годеникът на затворената Алис Рукасъл? Мъжът в огледалото? Същият, за когото доктор Уотсън ни информира, че се жени за освободената госпожица Рукасъл и двамата се преместват на Мавриций?

Без да вади лулата от устата си, Холмс се ухили по почти зловещ начин.

— Точно така — отвърна той. — Макар че, както се оказа, „господин Фаулър“ — ще го наричам Питър, защото това е истинското първо име на господина — не се ожени за освободената и забогатяла госпожица Алис Рукасъл и не беше... как го беше представил Уотсън? — Той прелисти страниците. — А, да... „назначен за губернатор на остров Мавриций“.

— Има ли това каквато и да е връзка с измамническото ви представяне за Шерлок Холмс? — попита Джеймс.

— Само ако желаете да запълните огромната пропаст между *живота* на този... литературен... Шерлок Холмс и описаните му *приключения* — отвърна Холмс.

— Не виждам смисъл да обсъждаме и двете — рече Хенри Джеймс.

Холмс кимна утвърдително, но извади лулата от устата си и заговори тихо, с отмерена реч.

— Питър... Фаулър... дойде при двама ни с доктор Уотсън през март хиляда осемстотин осемдесет и осма година. Проблемът му беше семеен, да, но такъв, който навремето реших, че ще задоволи нуждата ми от истинска дедукция. Разбирате ли, Джеймс, накрая „господин Фаулър“ — който беше много приятен лондонски джентълмен, между другото — не се ожени за госпожица Алис Рукасъл и двамата не

заживяха щастливо. Истината... онази истина, която Уотсън често се опитва толкова усилено да избегне... беше, че бившата му годеница Алис Рукасъл разкъса гърлото на Фаулър със зъби. Тя го уби.

— Мили боже! — ахна Джеймс.

— Господин Фаулър дойде при мен, защото беше щастливо сгоден с Алис Рукасъл — доста тромав избор на име от страна на Уотсън, разбира се — докато „приятната, макар и често проявяваща се неуравновесеност“, както се изразяваше Фаулър, на годеницата му не се превърна в тежка мозъчна треска... каквото и да означава „мозъчна треска“. Уотсън, както повечето лекари в нашата необразована епоха, се кълне, че „мозъчна треска“ съществува, но никой лекар не може да опише причината за появата или лечението ѝ.

— Но госпожица Рукасъл... каквото и да е истинското ѝ име... наистина се е разболяла от нея? — попита Джеймс. Слабостта му към изслушването на странни истории се равняваше по сила на страстта към писането им.

— Наистина... но всъщност по-малкият ѝ брат Едуард умря от нея — отвърна Холмс.

— Едуард — повтори Джеймс. Спомни си пеперудите, които кръжаха около лампата през нощта, преди да го обори сънят, и края на сборника от разкази. — Малкото момче с лошо поведение и несъразмерна глава. Подопечният на госпожица Вайълет Хънтър.

Холмс отново се засмя.

— Госпожица Вайълет Хънтър не беше наета като гувернантка. Малкият Едуард беше убит по времето, когато господин и госпожа Рукасъл я наеха... и наистина я наеха единствено за да се представя за затворената им дъщеря Алис.

— Чакайте — рече Джеймс, повдигайки ръката си с добре поддържани нокти. — Нима твърдите, че Вайълет Хънтър е знаела от самото начало, че единственото ѝ задължение ще е да се представя за затворената дъщеря на Рукасъл? За годеницата на господин Фаулър?

— Точно това твърдя, Джеймс. — Холмс погледна през прозореца към засенчените от дърветата прозорци на катедралата „Сейнт Джон“. — „Вайълет Хънтър“ беше просто жена от улицата... в компания не би успяла да се представи дори и за гувернантка. Господин „Джефро Рукасъл“ — който, между другото, не е никакъв

злодей, както го представя Уотсън, и който също умря скоро от насилствена смърт — още от самото начало заяви на лондонската жена, че ще ѝ плаща трийсет паунда на месец — не на тримесечие, както разказва Уотсън — трийсет паунда на месец само за да подстриже косата си така, както е била подстригана на Алис по време на ужасното ѝ боледуване, да носи синята рокля на Алис, да седи до прозореца, за да може Питър Фаулър от разстояние да я вижда как се смее, очевидно излекувана от лудостта си.

— *Лудостта* си? — ахна Джеймс.

— О, да. Забравих да спомена за този дребен факт, нали? Затова Уотсън винаги казва, че не трябва аз да записвам приключенията си. Когато бащата на Алис — между другото, това е истинското ѝ име — когато баща ѝ осъзнал, че тя никога няма да се излекува, написал писмо на Питър Фаулър, в жалък опит да имитира почерка на дъщеря си, за да развали годежа им. Но Фаулър не повярвал, че писмото е от Алис.

— Алис Рукасъл е била луда?

— За връзване — потвърди Холмс без капчица съчувствие в гласа.

— Болестта се е развивала потайно в продължение на години, но през зимата, когато се е сгодила с Питър Фаулър — за което родителите ѝ не знаели, а и никога не биха позволили, тъй като лудостта се предава по наследство — положението ѝ се влошило, което довело първо до истерични пристъпи, после до припадъци и накрая до агресивното поведение, което Рукасълви обявили пред Фаулър и света като „мозъчна треска“.

— Но господин Фаулър сигурно би проявил разбиране — каза Джеймс. Той се опита да си представи как сам пише този разказ, но не успя. Беше твърде сензационен. Навлизаше твърде много в територията на съвременника си Уилки Колинс.

— Че в агресивната си лудост Алис Рукасъл е убила и полуизяла двегодишния си брат Едуард? — попита Холмс с безизразно лице. — Силно се съмнявам.

— Мили боже! — ахна Джеймс. — Но вие сте знаели за тази... мерзост?

— От самото начало — отвърна Холмс, без повече да се усмихва. — Далеч от злодея, който дебне наследството, или каквато там глупост

е измислил Уотсън, за да извърти историята, тъй нареченият Джефро Рукасъл — с истинско име Джетро Доукинс — беше толкова всеопрощаващ и любящ баща, че не би могъл да понесе мисълта дъщеря му Алис — убийца на единствения му син, наследника на фамилното име и титла — да бъде заключена в лудница. Затова се появили заключеното крило и залостената врата.

— Но щом госпожица Вайълет Хънтър не е открила онези неща... щом вече е знаела за лудостта на Алис, причина за заключените крило и стая...

— Питър Фаулър, не блудницата Вайълет Хънтър, настоя за примамването на Рукасълови в града през онази мартенска нощ на осемдесет и шеста година — обясни мрачно Холмс. — Той ни изпрати телеграма, в която обяви за намеренията си да „спаси“ любимата си Алис. Аз веднага му отговорих с телеграма, в която му наредих да не се приближава до „Ходжкис Хол“ — той не получил телеграмата, защото вече бил напуснал хотела си в Уелс — и двамата с Уотсън веднага потеглихме колкото се може по-бързо към „Ууки Хоул“...

— „Ууки Хоул“? — пропя Джеймс.

— Да, разбира се. Близко до прочутите пещери край Уелс в Съмърсет. „Фаулър“ беше отседнал в хотел „Ууки Хоул“ в Уелс. Измислените от Уотсън „Рукасълови“ всъщност бяха известното семейство Доукинс. Бащата на Алис беше Джетро Доукинс, лорд Ходжкис от „Ходжкис Хол“, първи братовчед на викария на Ууки, наречен „Героя на Трансваал“ в Първата бурска война през 1881 година.

— Дори аз, най-обикновен американец, съм чувал за Вещицата от Ууки Хоул — каза Джеймс. Гласът му прозвуча странно дори в собствените му уши. Не можеше да повярва какво беше казал току-що. Хенри Джеймс младши — също като баща си Хенри Джеймс старши и по-големия си брат Уилям — винаги бе имал слабост към историите с духове.

— Вещицата от Ууки Хоул представлява варовиков сталагмит, който плаши туристите още от хиляда и шестстотната година — рече Холмс с равен глас. — Алис Доукинс беше истинско Чудовище от Ууки Хоул. И то само преди седем години.

Хенри Джеймс погледна Холмс с присвити очи.

— Казвате, че Питър Фаулър е бил убит. Беше написано, че господин Рукасъл — и този Доукинс, лорд Ходжкис — е „умрял от насилствена смърт“. Има още толкова много неизяснени неща тук.

— Пристигнахме твърде късно, Уотсън и аз — продължи едва чуто Холмс. — Фаулър си беше донесъл висока стълба, рискувал да премине по опасния покрив в мрака и се спуснал през малката капандура в заключената стая на Алис. Тя сигурно е седяла мълчаливо на леглото си и му позволила да отключи оковите ѝ, катинарите и да махне веригите, докато ѝ шепнел нежни слова. След това използвала зъбите си и неизрязаните нокти, за да му пререже гърлото. Ядяла сърцето му, когато Доукинс, баща ѝ, влетял в стаята. Наेतата блудница „Вайълет Хънтър“ вървяла по петите му, облечена по чиста случайност в синята рокля на Алис.

Джеймс седеше, вперил поглед в него, и чакаше. Въпреки вероятността всичко това да е чиста измислица, той установи, че му е трудно да диша.

— Господин Доукинс, лорд Ходжкис, носел със себе си пистолет — продължи Холмс със същия равен тон. — Седмица преди това ми беше казал, че, естествено, никога не би го използвал срещу дъщеря си, каквито и неописуеми дела да извърши тя. И беше прав. Когато двамата с Уотсън изтичахме по коридора и му извикахме, Доукинс допря пистолета до слепоочието си и си пръсна мозъка.

— А госпожица Вайълет Хънтър? — попита Джеймс. — Неистинската гувернантка?

— Полудя — отвърна Шерлок Холмс. — След като видя какво се беше случило в стаята на Алис Доукинс, тя започна да пици и продължава да пици и до днес, и лейди Ходжкис плаща за болничния ѝ престой в лудницата.

Джеймс се усмихна, за да покаже, че не е абсолютен лапнишаран. „Лапнишаран“ — беше научил тази дума като малък от един пътуващ цирк, който бе спрял в покрайнините на Нюпорт. Не се беше сещал от години за тази дума; никога не я бе използвал в писанията си.

— А Карло? — попита той.

— Карло? — повтори Холмс.

— В „Тайната на заключената стая“ Уотсън пише за Карло, грамаден джафкащ мастиф, който обикаля из двора през нощта и

накрая разкъсва гърлото на господин Рукасъл.

Холмс се усмихна леко.

— „Джафкащ мастиф“. Уотсън никога не е можел да направи разлика между хрътка и овчарско куче... Той просто не познава кучетата. В „Ходжкис Хол“ наистина имаше мастиф. Името му беше Барни, бе на петнайсет години и ако в някоя нощ се сблъскаше с някой крадец, сигурно щеше да се претърколи по гръб и да му подложи коремчето си, за да го почеше. Според Джетро Доукинс, когато двамата с Уотсън разговаряхме с него три дни преди смъртта му, единствената беля, която Барни е направил през живота си, е да сдъвче по време на игра едно от плюшените животинчета на лейди Ходжкис.

— Но в „Тайната на заключената стая“ Уотсън пише, че е трябвало да извади бойния си револвер и — цитирам — да пръсне мозъка на животното, след като то убило господин Рукасъл — рече напрегнато Джеймс.

— Револверът беше на господин Доукинс и го използвах аз — каза Холмс. — Алис Доукинс беше твърде заета да поглъща баща си, а аз взех падналото оръжие и й пръснах мозъка.

Двамата мъже седяха мълчаливо няколко минути.

Най-накрая Шерлок Холмс — или мъжът, който се преструваше, че е измисленият Шерлок Холмс — каза:

— Мисля, че разбирам защо Уотсън е решил да пише за аферата в Ууки Хоул... тъй наречената „Тайна на заключената стая“. Просто не е можел да я забрави. Смущавала е съня му. В природата му е да се опитва да пренареди нещата в по-семпли истории за доброто и злото. Но на негово място аз щях да оставя цялата история с Ууки Хоул на мира.

Хенри Джеймс погледна другия мъж в очите и каза:

— Сигурно осъзнавате, разбира се, че всичко, което току-що ми разказахте, звучи абсолютно налудничаво.

— Абсолютно — отвърна Холмс. Детективът погледна часовника си. — Джон Хей каза, че в трапезарията в оранжерията ще бъде сервиран лек обяд и че можем спокойно да се разполагаме, дори той да е още зает. Ще ми правите ли компания, господин Джеймс?

— Ще изчакам следобедния чай с Кларънс Кинг и вечерята с норвежкия емисар, господин Холмс — каза Джеймс. Това бяха

последните му думи, преди да се върне в стаята си и да легне върху идеално белите чаршафи.

ГЛАВА 16

Кларънс Кинг пристигна точно в пет следобед. Пълен петдесет и една годишен мъж, отдавна преминал атлетичните си катерачески години, Кинг се появи на прага на семейство Хей с голяма барета на главата и доста износен зелен костюм от рипсено кадифе, допълнен с бричове до коленете и дълги вълнени чорапи.

— Старият ти европейски пътнически костюм! — извика Джон Хей, докато пламенно разтърсваше ръката на Кинг. — Да не се каниш отново да заминаваш за чужбина?

— Не, освен ако Мексико не се счита за „чужбина“ — засмя се Кинг с глас, който Хенри Джеймс намираше толкова кадифен, колкото и абсурдния му костюм — и също толкова изтърган. — Установих, че съм се озовал във Вашингтон без никакви други дрехи и знаех, че най-старите ми приятели ще проявят разбиране към това кадифено нашествие. Смятайте го за закъсняло отпразнуване на Деня на свети Патрик.

— Можеше да се появиш със старите си каубойски кожени панталони и пак щеше да си облечен идеално за този дом, Кларънс — каза Хей, който вече беше внесъл неофициална нотка във вечерята, като си бе сложил черна вместо бяла вратовръзка, въпреки присъствието на норвежкия емисар, съпругата и дъщеря му.

Кинг свали със замах голямата си барета и я подаде на чакащия прислужник. Джеймс забеляза, че косата на Кларънс Кинг беше оредяла значително от последния път, когато писателят го беше виждал, а някогашните дълги златисти кичури сега бяха посивели. Кинг все още подстригваше брадата си късо, в стила на Юлисис Грант, който отдавна беше излязъл от мода сред по-младите мъже. В комбинация с рипсения костюм, помисли си Джеймс, брадата и допълнителното тегло, изследователят изглеждаше малко като картина на Хенри VIII. Но пък, осъзна Джеймс, някой сигурно би направил същия коментар и за самия *него*.

Джеймс и Холмс стояха и гледаха как Клара Хей прегръща и целува стария им семеен приятел с почти момичешки ентусиазъм,

който им се стори съвсем нетипичен за нея.

— Клара, скъпа! — извика Кинг. — Ти си оставащ единственият ярък и неподправен слънчев лъч в облачния живот на този стар човек! Знаеш — тук Кинг стрелна Джон Хей с по момчешки палав поглед, — че заради теб изгубих всякакъв интерес към останалите представителки на твоя пол. Сега ще трябва да си остана ерген до края на живота си, в очакване единствено на кремацията, тъй като само тя ще ми гарантира някакви нови преживявания.

— Ох! — извика Клара Хей и плесна с ръка Кинг по зеления рипсено кадифен ръкав.

— Хари, бога ми! — нададе вик Кинг, разтърсвайки ръката на Хенри Джеймс с огромно въодушевление. — Засега Адамс печели надпреварата по оплешивяване в нашата групичка, но както виждам, двамата с теб упорито го настигаме. Какво те накара да напуснеш мъгливия Лондон и да се върнеш в Щатите, приятелю?

— На първо място — отвърна тихо Джеймс и измъкна ръката си, потискайки порива да я разтърка, за да ѝ възвърне кръвообращението, — възможността да видя старите си приятели. Мога ли да ти представя моя спътник... господин Ян Сигерсон? Господин Сигерсон, представям ви единствения и неповторим Кларънс Кинг. Господин Кинг, господин Сигерсон.

Кинг разтърси ръката му, но след това отстъпи назад в огромното фоайе, сякаш искаше да огледа по-добре Холмс.

— Сигерсон? *Ян Сигерсон?* Норвежкият изследовател? Човекът, който само преди две години се изкачи толкова нависоко в Хималаите, колкото не е постигал никой бял човек? *Онзи Ян Сигерсон?*

Холмс отвърна със скромнен поклон.

— За бога, сър! — избумтя Кинг. — За мен е удоволствие и чест да се запозная с вас. Искам да ви задам хиляди въпроси за Хималайските планини и за Забранената земя, в която сте успели да проникнете. Докато аз разхищавах младостта си в катерене по къртичините на този континент, вие, сър, сте изкачвали *истински* планини.

— Само до техните най-непретенциозни проходи, господин Кинг — отвърна Холмс с норвежкия си акцент. Тъмните му мустаци изглеждаха по-гъсти тази вечер и Джеймс не спираше да се чуди дали не ги беше подобрил по някакъв начин. — И то на гърба на понита.

— Да отидем в приемната, Кинг — извика Джон Хей, който очевидно се радваше да види стария си приятел. Но Джеймс долови още нещо у домакина си... раздразнение от начина, по който беше облечен приятелят им? Някакви недовършени и вероятно неизречени дела между тях двамата? Пари назаем може би? Макар на пръв поглед Кинг да изглеждаше представителен и в отлично здраве, един повнимателен поглед разкриваше, че наскоро е изкарал някаква болест... и то сериозна може би.

— Време е за чай! — възкликна Клара Хей.

Кларънс Кинг се усмихна почти тъжно.

— Ах, какви дни бяха, Клара. Джон си тръгваше рано от Държавния департамент — предпочиташе да изостави нацията в ръцете на неправилното ръководство и пред лицето на някоя неочаквана война, вместо да пропусне следобедния чай. А Адамс подаваше бледото си кубе през вратата на кабинета си точно в пет — нищо друго не успяваше да го откъсне от мухлясалите му зелени книги. А Клоувър... Клоувър се смееше и ни повеждаше към стаята с камината, където ни чакаха малките кресла, тапицирани с червена кожа.

Кинг като че ли забеляза ефекта на малката си реч върху компанията и веднага промени тона и изражението си.

— Всъщност, Джон, аз се надявах този следобед да сменим чая с малко от твоето шери.

— Така и ще направим — каза Хей, прегърна Кинг през раменете и поведе всички към приемната с огромната камина. — Така и ще направим.

* * *

Докато седеше и си пиеше чая — бяха сипали и шери, но той реши да го изпие след това — Хенри Джеймс си припомни колко дребнички бяха всичките Пет купи. Кларънс Кинг, с неговите метър и шейсет и осем сантиметра, беше най-високият от тях.

След като побъбриха приятелски — Хей се опита да отгатне дали Кинг заминава за някоя диамантена мина в Андите, или за някоя златна в Скалистите планини в Аляска (на което Кларънс Кинг отговори само:

„Нито една от двете! Сребърна мина в Мексико“!) — Кинг зададе няколко въпроса на Холмс за Хималайските върхове. Холмс като че ли успя да му даде отговор, макар и доста неясен, но след това двамата мъже започнаха да обсъждат задълбочено изследователската работа. Джеймс очакваше неизбежното разкритие, че Шерлок Холмс не може да направи разлика между Хималайски връх и Херефордширски хълм.

— Чел съм книгата ви — каза „Ян Сигерсон“ почти срамежливо на Кларънс Кинг. — „Планинарство в Сиера Невада“. Хареса ми изключително много.

— Тази стара „тухла“ — засмя се Кинг. — Остаряла е поне с двайсет години. А и половината от главите разказват за моя Ранен плеистоценски период през лятото и есента на шейсет и четвърта. Но кажете ми, господин Сигерсон... как ви се стори онази част, в която описвам покоряването на връх Уитни?

Шерлок Холмс само се усмихна.

— Хайде, Кларънс... — каза Джон Хей.

— В две глави описах изкачването на връх Тиндал — прогърмя Кинг. — Половината книга описва обиколката на останалите върхове в Йосемити. Но само в две подчинени изречения описах триумфа ми на могъщия връх Уитни.

— Не всички върхове се покоряват от първи опит — каза тихо Холмс.

Кинг се засмя и кимна. После се обърна към Хенри Джеймс:

— Ето какви са двете ми подчинени изречения, Хари: *След като безуспешно се опитах да изкаатеря връх Уитни и се наложи да се върна в долината...*

Кинг единствен в стаята се смееше, но това като че ли не помрачи доброто му настроение. Джеймс се взираше в него, забелязвайки горчивината, която се бе заселила у най-стария приятел на старите му приятели — не, по-скоро угнетеност, която изригваше отвътре, отколкото нещо, което да го затиска отвън, както Дикенс беше описал угнетеността, издигаща се от гробовете под старата църква, която накрая обезсърчи цялото паство.

— Млад, силен, оборудван, готов за велики дела — каза Кинг, — и не само не успях да изкаатеря четиристотинте фута на онзи връх от първия опит, а и когато се върнах и го покорих, се оказа, че е погрешната планина. Някак си, при цялото напрежение от

изкачването, бях успял да изгубя цяла планина... с всичките ѝ хиляда четиристотин и пет фута.

— Но после се върна отново и го изкатери — каза тихо Джон Хей.

— Да — съгласи се Кинг, — ала едва след като други бели мъже се бяха присъединили към индианците, които го бяха изкачили преди мен. И аз кръстих върха!

— И един беше кръстен на вас — каза Холмс. — Връх Кларънс Кинг... североизточно от връх Уитни в планинската верига Сиера Невада, ако не се лъжа.

— Членовете на изследователската ни група обичаха да кръщават върховете един на друг — каза Кинг, повдигайки чашата си за шери така, че мълчаливият, но неотлъчен прислужник да може да я напълни. — Нарича се „връх Кларънс Кинг“, защото в Йосемити вече имаше връх, наречен на проповедник на име Томас Стар Кинг. Моят хълм е висок дванайсет хиляди деветстотин и петнайсет фута. Някак си винаги успявам да съм изтърсакът в котилото. Колко висок беше онзи проход, който пресякохте, за да стигнете до Тибет от Сиким, господин Сигерсон?

— *Джелеп Ла*? Тринайсет хиляди деветстотин деветдесет и девет фута в най-високата си точка.

— Признайте си — каза Кинг. — Не бяхте ли поне мъничко изкушен да издигнете малка купчина камъни, висока около един фут и отгоре? Така можехте да кажете, че сте покорили „четиринайсетхилядник“. Четиринайсетхилядниците се смятат за голяма работа в Американския запад.

Без да дочака отговор, Кинг започна да разпитва Сигерсон/Холмс за планинарството; въпросите му приличаха на отсечен разпит. Холмс отговаряше на всеки въпрос бързо и точно, като очевидно разбираше достатъчно добре терминологията. Понякога отвърщаше с въпроси, които караха Кларънс Кинг да се смее, отговаряйки, че през последните две десетилетия се е заравял във и под планините, а не ги е изкачвал. Джеймс можеше само да отбелязва тайнствените термини, които изпълваха въздуха: осигуровка, привързване към осигуровките, катерене без осигуровка, обсъждане на най-новите форми осигуровки, слизване с двойни въжета, видове въжета, горни и долни естествени опори, движение срещу вятъра и контрафорс, движение по первази,

методи за катерене на камина, заклещване на юмрука в по-широки цепки, използването на връзките за обувки за пруски възел, докато висиш на въжето след падане... Джеймс не разбираше нищо от приказките им, но Холмс звучеше така, сякаш *той* разбира всичко.

Накрая Кларънс Кинг въздъхна.

— Добре, оставям планините на вас, по-младото поколение планинари. Боя се, че моите дни на въжето приключиха.

Вместо да позволи на думите му да помрачат настроението, Джон Хей се обърна към Кинг:

— Сигурен съм, че Адамс ужасно ще съжалява, че те е изпуснал.

— Така и трябва — промърмори Кинг, повдигайки чашата си за поредното напълване.

— Трябва да разкажеш на новия ни гост как се запозна с Хенри Адамс — каза Хей.

Кларънс Кинг като че ли се замисли за миг дали си заслужава да губи времето на някого, разказвайки му историята, но след това допи шерито си и се обърна към Холмс.

— Все още не сте се запознали с Адамс, нали, сър?

— Не съм имал това удоволствие.

Кинг изпръхтя.

— Отдавна, през хиляда осемстотин шейсет и седма година, след неуспешни опити да си намеря почтена работа — и без особено желание да откроя такава — аз убедих Конгреса да назначи земемерско изследване на четирийсетия паралел и да ми повери ръководството му. През хиляда осемстотин седемдесет и трета потеглих от Чайен, Уайоминг, към Лонг Пийк в територията Колорадо, за да се срещна с един от партньорите ми, някой си Арнолд Хейг... Чували ли сте за връх Лонг Пийк, господин Сигерсон?

— Не — отвърна Холмс.

— Това е един от онези толкова обичани колорадски четиринайсетхилядници... четиринайсет хиляди деветдесет и три фута, доколкото си спомням... наречен на лейтенант Лонг от експедицията на Зебулон Пайк, която се оказа в най-източната част на Скалистите планини. Което няма връзка с историята ми...

Джеймс се усмихна. Почти беше забравил за разказваческата дарба на Кларънс Кинг да оставя историите си да криволичат като планински поток, без това да отегчава слушателите му. Джеймс често

си беше задавал въпроса защо тази дарба толкова рядко се прехвърля от устното разказвачество към писмената реч.

— Както и да е, по залез-слънце, опитвайки се да се добера до Лонг Пийк, бях стигнал само до долината Естърс Парк, така че наех една от малките колиби, в която да прекарам нощта. Вярно, вътре имаше легло, но нямаше печка, а нощта беше студена. Зъзних под купчината от всички одеяла, които носех със себе си, когато навън се разнесоха някакви звуци. Грабнах фенера, изскочих и видях... господин Хенри Адамс, яхнал муле. Не съм сигурен кой от двамата изглеждаше по-облекчен, че е открил човешко поселище — Адамс или мулето му.

Както и да е, Хенри тъкмо бе завършил първата си година като асистент по история в Харвард и отскоро беше проявил интерес към геологията, след като бе написал статия за британския геолог Чарлс Лайъл за „Норт Америкън Ревю“. Някакъв приятел му предложил да прекара лятото на север, за да се запознае с работата на земемерската ни група, и той така направил. Сигурно е решил, че при толкова много измервания все ще има някаква геология. Адамс всъщност познавал Арнолд Хейг от Бостън и се намирал в лагера му на Лонг Пийк, когато решил, че ще яхне едно муле и ще отиде за риба. Естествено, изгубил се, но проявил здравия разум да остави мулето да го носи накъдето намери за добре... ако има един сигурен начин да намерите храна и цивилизация, просто отпуснете юздите на мулето и го оставете да избира само пътя. Накрая, към десет часа през нощта, се озовал край малката ми колиба в Естърс Парк.

Тук Кларънс Кинг се ухили и Джеймс ясно виждаше как Джон и Клара Хей се усмихват в очакване на края на историята.

— Всъщност пътищата ни с Хенри се бяха пресичали и преди онази нощ — продължи Кинг. — Веднъж във Вашингтон и отново в Чайен, предишната седмица. Но не мисля, че се познавахме толкова добре, за да очаквам силната мечешка прегръдка, в която ме притисна, след като слезе от онова муле и пристъпи в светлината на колибата. Хенри беше огладнял и, предполагам, мъничко разтревожен. Както и да е, Естърс Парк е доста нависоко в планината, а нощта беше много студена за август, тук през август може да вали сняг, затова, след като хапнахме малко студен боб, двамата пропълзяхме напълно облечени в леглото — в колибата, естествено, не се предлагаше второ — и

разговаряхме почти до разсъмване. Оттогава станахме близки приятели.

— Адамс ще съжалява ужасно, че те е изпуснал — каза Джон Хей.

— Да, обаче трябва да стигна до онази сребърна мина в Мексико или да се върна във високата Сиера и да открия злато, ако изобщо искам да прибавя Констабъл към моите Търнъри.

Джон Хей се усмихна на Холмс.

— Хари знае тази история, но си заслужава да бъде повторена. Преди няколко години Кларънс беше в Англия, за да си купи произведения на изкуството — редом с разни други работи — и Ръскин имаше две чудесни картини на Търнър за продажба. Когато попитал Кинг коя от двете иска, Кларънс ги купил и двете с думите: „Един добър Търнър заслужава втори“.

Кинг се усмихна леко.

— В онези години си купувах по два Търнъра. Напоследък сиромашията ме принуждава да идвам на официалната вечеря, давана от най-добрите ми приятели, облечен с пътнически костюм от избеляло рипсено кадифе.

— *Corde du roi* — промърмори Хенри Джеймс. — Кадифена кралска дреха. И толкова красив ръб^[1].

— Това са последните думи на капитан Ахав, преди Моби Дик да потопи „Пекод“ — каза Кинг.

Когато Шерлок Холмс повдигна въпросително едната си вежда, Джон Хей каза:

— Това е роман, който е бил публикуван преди повече от четири десетилетия и остана сравнително незабелязан от повечето читатели и критици, но Клоувър ни го препоръча. Всички в „Петте купи“ много го харесахме и често го цитираме. Разказва се за Ахав, капитан на китоловен кораб, който е обсебен от белия кит, който години по-рано го е лишил от единия му крак.

— Напоследък възприетата от Ахав линия на поведение спрямо неговия бял кит се превърна в основа на отношението ми към живота като цяло — обяви Кларънс Кинг.

— И каква е тази линия на поведение? — попита Хенри Джеймс.

— „... докрай ще се боря с тебе; от сърцето на преизподнята ще те пробода; с омраза ще изхрача към тебе последния си дъх“ —

изрецитира Кинг, смекчавайки жестокостта на цитата със сладката си момчешка усмивка.

Клара Хей, която се беше измъкнала от стаята няколко минути по-рано, се върна и плесна с ръце. Усмивката ѝ сияеше.

— Емисар Хелмер Халворсен Волебек, госпожа Волебек и тяхната дъщеря пристигнаха. Тук е малко тясно и топло, затова си помислих, че можем да отнесем питиетата си в оранжерията. Готвачът ме увери, че вечерята ще бъде готова след по-малко от час.

---

[1] Игра на думи — „ръб“ (*wale*) звучи по същия начин като „кит“ (*whale*). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 17

Хенри Джеймс познаваше една възрастна херцогиня, която може би беше най-жестокият човек, с когото някога се бе сблъсквал. Когато се връщаше в Лондон след месеците, прекарани във Венеция, тя имаше навика при пристигането в градския си дом да организира вечерно парти, каквото сигурно бяха организирали Борджиите. Джеймс беше поканен на едно от тези аутодафета, за да попълни комплекта от ергени край масата (и вероятно, като част от ролята му, да стане свидетел на ритуалите на жестоко жертвоприношение, които щяха да бъдат изпробвани онази вечер), и макар отдавна да беше предупреден за отровата на херцогинята, той прие поканата от чисто любопитство. Заложеният светски капан включваше поканването на пет двойки, които — макар да не се бяха издигнали до социалния статус на херцогинята и да не се бяха запознавали официално — включваха четири жени, поддържащи извънбрачни връзки с петима от присъстващите мъже. Групичката включваше ергените — сред които Хенри Джеймс изпъкваше като най-възрастен и с най-висок социален статус — и пет неомъжени млади дами, всяка от които (както херцогинята знаеше много добре) имаше (или е имала преди) катастрофално провалена връзка с някой от ергените или женените мъже.

Никой от присъстващите на масата брачни партньори не знаеше за похожденията на половинката си.

Онази вечеря направо се пръскаше по шевовите от напрежение, но Хенри Джеймс установи, че се чувства далеч по-напрегнат по време на тази уютна вечеря в неделя, 26 март 1893, на която семейство Хей — може би най-милата двойка, която Джеймс бе познавал — бяха поканили стария си приятел Хари, господин Сигерсон, Кларънс Кинг и норвежкия емисар, съпругата и дъщеря му.

Емисарят, господин Хелмер Халворсен Волебек, не беше посланик на кралство Скандинавия в Съединените щати само защото крал Оскар II предпочиташе да има едновременно двама пратеници във Вашингтон — един от Швеция и един от Норвегия, обединени под

управлението му, но въпреки това отделни държави — и в момента шведският емисар бе официален скандинавски посланик. След две години щеше да дойде ред на господин Волебек.

Джеймс прецени, че възрастта на Волебек е около шейсетте, но съпругата му, Линеа, ако Джеймс беше чул правилно името ѝ по време на представянето им, сигурно беше поне с двайсет години по-млада. Дъщеря им Ода, която също присъстваше, бе в късна юношеска възраст и се смяташе за най-търсената дебютантка на Ембаси Роу^[1]. И тримата владееха отлично английски език.

Джеймс изпита разочарование — или може би облекчение, трудно му беше да определи точно чувствата си в момента — когато „Сигерсон“ бе представен на господин Волебек и двамата мъже трагнаха с токове и се поклониха едновременно един на друг, но се поздравиха на английски.

Поднасянето на първите блюда премина в непринудена беседа. Джон и Клара Хей умело въвличаха всички присъстващи в леки разговори. Единственото, което бегло засягаше политиката, бе възторгът на Волебекови от грандиозността на тържественото встъпване в длъжност на Гроувър Кливланд няколко седмици по-рано и нетърпението им да видят Световното Колумбово изложение в Чикаго през месец май, преди да се върнат за лятото в Норвегия. Интересът на госпожица Волебек очевидно беше насочен единствено към множеството балове, организирани същата вечер и през уикенда на четвърти март по случай встъпването в длъжност на президента.

— Ода е на възраст, когато всеки бал е възможност да срещне добра партия за женитба — каза госпожа Линеа Волебек с мекия си скандинавски акцент.

— Майко! — извика Ода и силно се изчерви.

— Е, нима не е така? — засмя се баща ѝ. Емисар Волебек попи устните си със салфетка. — Малкото ми момиче скоро ще си намери съпруг.

Ода се изчерви още по-силно, а Клара Хей се усмихна и каза:

— Ами, на тази маса се намират двама от най-желаните ергени на Америка, Ваше превъзходителство.

Когато господин Волебек повдигна вежда в учтив интерес, Клара продължи:

— Господин Джеймс и господин Кинг отдавна се считат за добър улов за младата дама, която най-накрая успее да спечели единия или другия.

— Така ли е, господин Джеймс? Господин Кинг? — попита господин Волебек с тон, който наистина прозвуча заинтригувано. — И двамата ли сте добра партия?

Хенри Джеймс ненавиждаше това. Винаги бе мразел да го закачат по този въпрос на маса. От години се дразнеше на подобни подмятания, но поне вече знаеше наизуст отговора си.

Той се усмихна, наклони леко глава, сякаш приемаше рицарско звание от кралицата, и каза:

— Уви! Скоро ще навърша петдесет и на тази възраст ергенът може вече да не се нарича „желан ерген“, а по-скоро „стар ерген“. Вече е сигурно, че единственият брак, на който ще посветя остатъка от живота си, е връзката с изкуството ми. — Когато зърна объркването в красивите очи на госпожа Волебек, той додаде: — С моите творби, имам предвид, тъй като съм обикновен писач, в момента драматург.

— Мисля, че ти споменах, скъпа — каза господин Волебек, — че господин Джеймс е един от най-великите живи писатели на Америка.

Джеймс леко наведе глава в отговор на комплимента, но се усмихна и каза:

— Съдейки по продажбите на книгите ми през последните години, моят издател — и уви, дори моите читатели — може да не се съгласят с вас, сър. Но ви благодаря за великодушните думи.

— А вие, господин Кинг? — закачи го госпожа Линеа Волебек, навеждайки се напред, за да види по-добре геолога-изследовател. Съпругата на емисаря беше все още достатъчно млада, за да изглежда привлекателно, когато кокетничеше. — И вие ли сте женен за работата си?

Кларънс Кинг повдигна чашата си към дамата.

— Ни най-малко, мадам. Моят проблем е, че не спират да ме запознават с най-прекрасните млади дами в Ню Йорк, Бостън и Вашингтон — включително, разбира се, и вашата наистина красива дъщеря Ода...

Кинг вдигна чашата си по-високо и после отпи от нея, докато горката госпожица Волебек отново започна да се изчервява.

— Но, както толкова добре се изрази нашият приятел Хари, уви! — продължи Кинг. — Всички красавици от Америка, Англия... и Норвегия... са толкова прелестно *бледи*, докато някаква странна наклонност в характера ми е превърнала мургавите дами от Южните морета във въплъщение и връх в женската красота за мен.

Джон Хей започна да се смее и повечето хора около масата се присъединиха към него.

— Били ли сте някога в Южните морета, господин Кинг? — попита госпожа Волебек.

— Уви, не — отвърна Кинг с немирна усмивка. Очевидно му правеше удоволствие да се закача с Джеймс, използвайки употребената от приятеля му дума. — Но Хенри Адамс и Джон Лафарж прекараха няколко години в пътуване от остров на остров в Пасифика, изпращайки ми дълги писма, в които описваха красотата на мургавите дами там. — Той допи виното си. — Проклети да са!

Джон Хей кимна на прислужника и чашите на всички веднага бяха напълнени.

— Кларънс е бил в Куба и Карибите — каза той.

— И в Мексико, и в Централна Америка, и на всички места южно оттам, но... уви... — Той наведе глава в подигравателно поражение.

— Дано господин Кинг намери мургавата си красавица — каза малката Ода, вдигайки за тост пълната си чаша, и след като утихна сърдечният смях, всички пиха за здравето на Кинг.

Поднесоха основното ястие. Джеймс установи, че е изгубил апетита си заради напрежението от очакването на неизбежното разкриване на фалшивия „Ян Сигерсон“. Освен това осъзна, че поднася чашата си за напълване много по-често от обичайното на вечеря.

Внезапно вниманието на всички отново се съсредоточи върху Кларънс Кинг, и мъжете — дори и Клара Хей — се редуваха да обясняват на двете дами Волебек за Голямата диамантена измама от 1872 година (и геройската роля на Кинг в нея). Господин Волебек нямаше нужда от обяснения, тъй като се оказа, че чичо му е бил в Ню Йорк по онова време и имал огромното желание да инвестира в „чудотворната диамантена планина“ някъде в Западно Колорадо. Ролята на Кинг се състоеше в това да открие високото скалист плато и

да докаже, че всичко е измама; диамантите, рубините и другите скъпоценни камъни, намерени там, бяха достатъчно истински, на стойност 30 000 долара, но бяха нискокачествени и закупени в Лондон от хората, които ги „засадили“ там, точно както други бяха пръснали злато в изчерпаните златни мини в Крипъл Крик и на други места, за да изкарат милиони от инвестицията си от 30 000 долара. Кларънс Кинг беше спасил чичото на Хелмер Халворсен Волебек, Халвард — и цяла камара американски милионери и нетърпеливи инвеститори — от изгубването и на последната риза на гърба им.

— Но не беше ли гарантирал господин Тифани от Ню Йорк, че диамантите и останалите скъпоценни камъни, открити в планината, струват цяло състояние? — попита госпожа Волебек.

— Направи го, да — отвърна Кинг. — Но се оказа — както предположих още когато господин Тифани съобщи, че струват милиони — че бижутерът и неговите съдружници нямат никакъв опит с нешлифовани диаманти.

— Когато открихте планината, господин Кинг — запита с възхитителния си акцент госпожица Волебек, — кой... как се изразявате вие, американците?... кой ви „подшушна“, че камъните са били подхвърлени там?

Кинг се засмя толкова сърдечно, че предизвика смеха и на останалите.

— Скъпа млада лейди — каза най-накрая той. — Ние пристигнахме на тъй наречения Диамантен връх рано сутринта в един ноемврийски ден, който беше толкова студен, че уискито ни замръзна в бутилките. Слязохме от мулетата на голата около стофута варовикова скала, прорязана от жилките на желязна руда, и не можехме да направим и стъпка, без да стъпчем някой диамант или друг скъпоценен камък.

Първоначално започнахме да тичаме наоколо като деца на Коледа, събирайки колкото се може по-бързо диамантите и другите скъпоценни камъни, но после научните ми познания взеха връх. Забелязах, че не намерихме нито един камък на местата, където земята не беше разкопавана. Откривахме рубини в мравуняците например, но само в мравуняци, които имаха по два отвора — един, откъдето излизаха и влизаха мравките, и друга, по-малка дупка в кората откъм

противоположната страна. Веднага разбрах, че някой е пъхал рубините вътре с пръчка.

Диаманти, рубини и други ценни камъни никога не се откриват на едно място в такова изобилие, госпожице Волебек. И за да го докажем на хората от Сан Франциско и всички останали, които бързаха да си закупят акции в мошеническата минна компания, която измамниците бяха създали, аз и приятелите ми изкопахме за два дни окоп с ширина три фута и дълбочина десет фута в тясното дере, където — ако това наистина беше „диамантен връх“ — под повърхността трябваше да има стотици диаманти. Вместо това открихме... нищо.

Джон Хей обгърна с длани чашата си с вино.

— Затова младият Кларънс Кинг не спа още три дни и три нощи, за да успее да се върне бързо в Сан Франциско, не само за да спаси инвеститорите от загубата на милиони, но и за да спре спекулантите от продажбата на акции на борсата. — Той вдигна чашата във въздуха. — Да пием за честния човек!

— За честния човек! — повториха всички, с изключение на Кларънс Кинг, и вдигнаха чашите си към него. Пламналите му бузи си личаха въпреки силно помургавялата му кожа.

— А сега — каза Негово превъзходителство емисарят Волебек, след като основното ястие беше поднесено и на масата се беше възцарило временно мълчание, — с извинение за неучтивостта ми, но бих искал да поговоря за малко с моя сънародник господин Сигерсон на родния ни език.

— Разбира се! — извика Хей.

Хенри Джеймс остави чашата си на масата и установи, че ръката му трепери.

* * *

Господин Волебек се надвеси над масата към Сигерсон/Холмс и изстреля бърз залп от думи на доста мелодичен норвежки. „Сигерсон“ изглеждаше така, сякаш се канеше да отговори, но не каза нищо. Волебек каза още нещо.

Шерлок Холмс продължи да мълчи.

Джеймс осъзна, че сърцето му бие ужасно силно, сякаш искаше да се изтръгне от гърдите му. Само след секунди щеше да се разбере, че мъжът, който бе въвел в семейния кръг на скъпите си приятели, е просто измамник, и щеше да е очевидно, че *Джеймс е знаел за това*.

Или пък не? Джеймс погледна към случващото се така, сякаш то бе сцена от някой от романите или разказите му. Как би реагирал „неговият герой“ при приближаващото разкриване — измама, която бе далеч по-вредна от далечната Голяма диамантена измама? Джеймс би могъл да изиграе ужаса, изненадата и гнева, които всички останали — особено Джон и Клара — щяха да изпитат.

Но тогава Холмс би могъл с лекота да разкрие всичко — поддръжката на Джеймс от самото начало — и Джеймс щеше да се наложи да избира между това да нарече разобличения „Сигерсон“ лъжец... пистолети на зазоряване при двайсет крачки!... или просто да се извини прочувствено с малкото останало му достойнство, да обяви, че напуска Вашингтон още същата вечер, и да напусне масата, след като се поклони извинително на всички.

Джеймс усети, че му се повдига от притеснение. Беше сигурен, че Холмс ще обясни измамата с разследването на „загадката“ на самоубийството на Клоувър Адамс, и знаеше, че това ще разтърси допълнително семейство Хей. (Без да става дума колко ужасен и предаден щеше да се почувства Хенри Адамс следващата седмица, когато след прибирането си у дома научеше тази ужасна история от своите съседы и близки приятели. Хенри Джеймс не беше забравил колко мъчителна бе смъртта на Клоувър за Адамс и че през седемте години след случилото се приятелят му историк ни веднъж не беше споменал нито за онзи ден, нито за подробностите около смъртта ѝ.)

Джеймс се чувстваше все по-замаян, смесицата от притеснение и вино караше масата и умълчаните, застинали в очакване хора около нея да се издигат и спускат пред очите му. Той изпъна ръце върху бялата ленена покривка и притисна силно дланите си върху масата, за да спре световъртежа.

И тогава Холмс/Сигерсон заговори.

* * *

На Джеймс му звучеше като норвежки. И макар Холмс да започна бавно, тънката струйка от звучащи-като-норвежки думи скоро премина в поток. Когато Холмс направи пауза, господин Волебек зададе някакъв въпрос на още по-бърз норвежки и „Сигерсон“ отговори със същата бързина — няколко дълги изречения на езика, който Хенри Джеймс отказваше да приеме, че Шерлок Холмс е научил набързо.

Джеймс погледна към двете норвежки, но лицата на майката и дъщерята показваха само интерес и никакво учудване или изумление.

Емисар Волебек, изглежда, бе задал нов въпрос. Норвежкият изследовател — Шерлок Холмс — се засмя и отговори бързо на мелодичния роден език на Ян Сигерсон.

Като писател, Хенри Джеймс често — всъщност твърде често — се чувстваше някак откъснат от събитията и разговорите, развиващи се около него. Дори когато се опитваше да се държи като човек, за когото нищо не е изгубено, светът често му се беше струвал като шаблон, върху който да развихри въображението си, отколкото като нещо, на което да се наслаждава. Но в тази мартенска съботна вечер Джеймс се чувстваше така, сякаш бе напуснал тялото си, и се носеше над масата като призрак, който наблюдава все още живите, разговарящи на някакъв неразгадаем език. Или може би като зрител, който гледа някаква пиеса — така, както се беше чувствал, докато наблюдаваше пътуващите театрални групи в Англия да репетират и да играят пред публика сцени от първия му опит в драматургията, „Американецът“. Безпристрастен, критически настроен, неубеден, но странно очарован.

С тази разлика, че сега беше уверен и ужасен.

Емисар Хелмер Халворсен Волебек се обърна към семейство Хей, Кинг и Джеймс и каза:

— Отново поднасям извинения за неучтивия разговор на родния ни език и ви благодаря за търпението и любезността. Но разговорът с господин Сигерсон ме убеди в нещо, за което само предполагах, преди да го чуя да говори... нещата не са точно такива, каквито ни бяха представени.

Джеймс почувства, че се задушава. Значи опитът на Холмс да говори норвежки се беше провалил. Как изобщо бе могъл да очаква обратното? Един англичанин не може да заблуди норвежец, че е скандинавец. Джеймс просто се беше оставил да бъде заблуден.

— ... Бяхме чели и чували, че господин Сигерсон е норвежки изследовател — продължи Хелмер Халворсен Волебек с извинителен тон. — Но след като поговорихме с него за няколко минути, семейството ми и аз осъзнахме, че в настоящия момент господин Сигерсон е най-изтъкнатият изследовател на нашата нация. Лондонски и американски вестници писаха за... хм... проникването на господин Сигерсон в някои планински вериги в Индия, но нямахме представа колко уникални и впечатляващи са проучванията му в Тибет през последните две години. Освен това господин Сигерсон е от Лойтен, родния ми град в област Хедмарк — там живеят само около стотина души — и е израснал заедно с братовчед ми Кнут, който все още живее там.

Холмс каза нещо кратко на норвежки.

Господин Волебек се засмя.

— О, да, и с леля ми Ода, на която е кръстена дъщеря ни.

— Невероятно съвпадение — каза Джон Хей.

— Винаги съм казвала „Светът е малък“ — рече Клара Хей.

Джеймс имаше чувството, че получава сърдечен пристъп. Гърдите му се бяха стегнали дотолкова, че трябваше да полага огромни усилия, за да диша.

— Попитах господин Сигерсон за бащиното му име — продължи Волебек, — тъй като „Сигерсон“ не е обичайно норвежко име — или поне не се изписва така. Както очаквах, и както господин Сигерсон ми обясни, фамилното му име е Сигурдсон, но пралядо му се оженил за германка — живели са няколко години в Англия; тогава променили за удобство името си и така си останало.

В съзнанието на Хенри Джеймс се вихреше буря. Очевидно „Ян Сигерсон“ — или „Сигурдсон“ — не беше английски детектив-консултант, който се представяше за норвежки изследовател; очевидно Ян Сигерсон/Сигурдсон беше *истински* норвежец, *истински* изследовател, който — навярно по неособено здравомислещи причини — се преструваше на най-вероятно измисления английски персонаж, известен като Шерлок Холмс.

Тогава на кого съм бил представен преди три години на партито на госпожа О'Конър и лейди Улзли?

Най-логичният отговор — *единственият* логичен отговор — бе, че тогава Ян Сигерсон е разигравал фантазията си, че е популярен сред

читателите детектив.

Но през 1889 историите за Шерлок Холмс още не бяха публикувани в „Странд“.

Така е, помисли си Джеймс, но смътно си спомняше, че Гос или някой от останалите му приятели, които бяха фанатични почитатели на Холмс, беше споменал, че първият роман или новела (не беше сигурен кое от двете) за детектива — „Етюд в червено“ — се беше появил още през 1887, последван от — какво беше заглавието? „Знакът на петимата“? „Знакът на четиримата“? Нещо такова — в „Липинкотс мънтли магазин“ през 1889. Гос беше казал, че книжната му версия излязла през следващата година. Едва след тези първоначални печатни опити Шерлок Холмс започнал да се появява редовно в „Странд“. Побърканият Ян Сигерсон/Сигурдсон сигурно бе чувал да се говори много за лондонския детектив и в Англия, и на Континента.

Джеймс смътно си спомняше, че за десерт поднесоха нещо печено, но нямаше никакъв спомен дали беше излял парче от кейк, пай или печена Аляска.

* * *

Мъжете се събраха във впечатляващия кабинет на Джон Хей. Клара Хей и двете дами Волебек се посъветваха и решиха, че не се интересуват от изображенията на студени, високи места. Хей, Кинг, Сигерсон, емисар Волебек и Джеймс получиха брендите си в кабинета. Прислугата вече монтираше екрана и наетия от Сигерсон прожекционен апарат — направен от месинг и лакирано дърво. Мъжете се настаниха на удобните кожени кресла и дивани. Джеймс беше толкова разтърсен, че изпи половината бренди от чашата си, без преди това да я разклати и да вдъхне аромата.

Мълчаливите прислужници спуснаха щорите и излязоха. Сигерсон запали лампата на прожекционния апарат и върху квадратния екран, покриващ стената от книги, грейна правоъгълник от ярка светлина.

— Донесъл съм само няколко от стъклените ми плаки — каза Ян Сигерсон. — Малко са престъпленията, които са по-ужасни от отегчаването на нечия публика.

— Отегчени от образите на Хималайски върхове и Тибет?! — извика Кларънс Кинг. — Не мисля!

— Клара ще съжалява, че го е пропуснала, и може да поиска повторение — каза Хей.

— С удоволствие ще ѝ го осигуря — отвърна Сигерсон с лек, бърз, северноевропейски поклон. — Първият кадър е от приближаването ни към Хималаите през Северен Сиким. — Образът изпълни екрана.

— Мили боже — извика Кинг. — Тези малки точки зад морените да не са хора и мулета?

— Хора, мулета и тибетски понита, да — отвърна Сигерсон.

— Дава ни пълна представа за това колко изумителни са Хималаите — каза господин Волебек.

— Пред тях Алпите и американските Скалисти планини изглеждат като къртичини — каза Кинг.

— Това е Джелеп Ла, който споменахме по-рано — каза Сигерсон. — *Ла*, разбира се, означава „проход“ на тибетски. — Изображението се смени на верига от малки понита и тежко натоварени мъже — не повече от две дузини — които прекосяваха скалните полета, обградени от двете страни с почти отвесни заснежени склонове. — Навремето ми се струваше ужасно трудно, но всъщност най-високата точка е не повече от четиринайсет хиляди фута.

Кадърът се промени. Стаята се изпълни с миризмата на горивото за лампата на проекционния апарат.

— Това е Танг Ла — каза Сигерсон. — Последният истински път преди Забраненото кралство Тибет. Танг Ла, което означава „Чист проход“, беше малко по-труден за преодоляване, тъй като е застрашен от лавини дори през есента, когато малката ми група се опита да го премине, а на най-високата му точка, която е над петнайсет хиляди фута, се вихреха сурови снежни бури. Можете да видите, че и ние, и понитата буквално сме покрити с лед.

Тези фотографии не са правени от „Сигерсон“, помисли си Джеймс. Някак си е успял да се сдобие с тях и ги представя за свои, но на всичките европейците и тибетците се виждат отдалеч. Така нареченият Сигерсон изобщо не може да се различи.

Следващата фотография беше на Сигерсон в близък план, облечен в дебели дрехи, със заскрежени мустаци и вежди, възседнал

едно от понитата. Зад него, извън фокус, но ясно различима, се виждаше пътеката надолу, водеща към оградена от безброй гигантски върхове долина.

— Тибетското пони е издръжливо дребно същество — каза Сигерсон, — като върху „дребно“ трябва да се наблегне също толкова силно, колкото и върху „издръжливо“. Както виждате, ботушите ми непрекъснато се влачат по земята. Ако понито се опита да ме отведе някъде, където не искам да ходя, просто стъпвам на земята и го пускам да се измъкне измежду краката ми. Друг път, когато не искам да го пускам да ходи, където пожелае, сграбчвам това дървено тибетско седло, което изглежда ужасно неудобно, и повдигам копитата му от земята, докато не се споразумеем за посоката.

Следващата фотографска плака показва палмови дървета, тропически растения в големи саксии и Сигерсон, който стои на някаква тераса заедно с доста по-млад русокос мъж. В дъното се виждаха жени, облечени със сарита.

— Свен Хедин! — извика господин Хелмер Халворсен Волебек.

— Да, съжалявам — каза Сигерсон. — Тази плака не е от поредицата. Помолих един познат да ни снима в Бомбай, където спрях, за да се видя със Свен Андерс Хедин.

— Бихте ли ни разяснили кой е господин Свен Андерс Хедин? — попита Кларънс Кинг, надигайки се от мястото си, за да си налее още бренди от гарафата на масичката.

— О, господин Хедин е един от най-обещаващите млади изследователи и алпинисти на Норвегия — отговори господин Волебек. — Той е само на дваайсет и една, а вече показва зачатъци на бъдещи велики постижения.

— В Бомбай Свен ми каза, че е решил да стане изследовател на петнайсетгодишна възраст — рече Сигерсон, отдръпвайки се от излъчващия горещина комин на прожекторния апарат. — Бил е свидетел на триумфалното завръщане на нашия велик арктически изследовател Адолф Ерик Норденскьолд и там на място избрал бъдещата си професия.

— Изненадан съм, че младият Хедин не е пресякъл проходите към Непал заедно с вас, господин Сигерсон — каза Кларънс Кинг.

Сигерсон кимна.

— Когато го посетих в Бомбай, Хедин беше сериозно болен от малария, която отказваше да си отиде — рече тихо той. — Но онази есен трябваше да потегли на първото си голямо приключение — няколкогодишно проучване на Централна Азия.

Стъклената плака застържа в механизма и образът на екрана се промени. Повечето от мъжете в стаята ахнаха.

— Потала... храмът-резиденция на Далай Лама в Лхаса, сърцето на Тибет — каза Сигерсон.

Хенри Джеймс, който също бе ахнал, се опита да възприеме невъзможните *мащаби* на двореца. Онези оранжеви петна в подножието на златното стълбище наистина ли са човешки същества?

Сякаш прочел мислите му, Сигерсон каза:

— Да, мащабите на Потала трудно могат да се проумеят... особено когато останалата част от Лхаса е толкова жалка: порутени колиби от кал и дърво, безкрайни тесни пътеки, пълни с кучешки трупове, и неописуема мръсотия. Но над всичко онова се издига... *това*. За да придобиете някаква представа за мащабите му, ще ви кажа, че сградата на британския парламент ще се събере в долната една трета от Потала, а над нея Биг Бен ще достига едва до върха на стълбището му. Всичките храмове и резиденции на ламите ще са по-високи от тях.

— Не знам как сте го направили, господин Сигерсон — заяви с равен тон Кларънс Кинг. — Просто не мога да разбера как сте го направили.

— Кое, господин Кинг?

— Да стигнете до Тибет... целият този път до Лхаса. Толкова европейци са се опитвали. Никой не е успял. Сигурно сте се предрешили на тибетски пилигрим, както са правили много от нашите изследователи... чак до обръсването на главата и носенето на оранжевите роби. Тибетските власти винаги са ги разкривали. А вие сте твърде висок, за да минете за тибетец.

Сигерсон се усмихна.

— Не съм се предрешвал по никакъв начин. Просто казах на приставите, на бойните вождове, на войниците и на дворцовата охрана, че съм пилигрим.

— А пътниците ви през високите проходи стигнаха ли до Лхаса? — попита Джон Хей.

— Не. Всички се отказаха близо до границата и се върнаха обратно.

— Не разбирам — каза Кинг за последен път.

— Ние, норвежците, сме упорита раса — предположи емисарят Волебек.

На екрана се появи последната фотография. Тя беше направена отдалеч, но показваше Сигерсон, който седи на малък камък в някакъв двор и разговаря с момче, облечено в оранжева роба. Тъмнокожото момче седеше с гръб към камерата и главата му беше обръсната, с изключение на малко кокче на темето.

— Тринайсетият Далай Лама — каза Сигерсон. — Той беше на шестнайсет години, когато през зимата на деветдесет и първа ми позволиха няколко аудиенции с него. Аудиенциите бяха двойна чест, тъй като Негова светлост се намираше на уединено място далеч от Потала, където интензивно и взискателното подготвяха за ролята, която скоро щеше да приеме.

— Чел съм, че повечето млади Далай Лами не доживяват до приемането на временната власт — каза Джон Хей.

— Така е — отвърна Сигерсон. — Всички лами от деветия до дванайсетия са починали млади, смята се, че мнозина от тях са били убити от действащите регенти, които са се били вкопчили във властта. Предшественикът на този млад мъж, дванайсетият Далай Лама, умрял, след като регентът му уредил таванът на спалнята му да се срути върху него, докато спял.

— Пресвета майко божия — прошепна Кинг.

— Една от малкото религиозни идеи, които тибетските будисти не признават под никаква форма — рече Сигерсон, без да влага ирония в думите си.

— Възможно ли е да ни кажете какво обсъждахте с тринайсетия Далай Лама? — попита неуверено Хей.

— Естеството на реалността — отвърна Ян Сигерсон/Сигурдсон.

* * *

Семейство Волебек си тръгнаха първи. Облицованото с махагонова ламперия огромно фоайе се изпълни с ръкостискания и

изявления, че вечерта е била великолепна.

Когато Кларънс Кинг нареди на един прислужник да му донесе баретата и бастуна, Сигерсон изненада Джеймс — и като че ли и останалите — като им каза:

— Мога ли да поговоря с вас, господа, за една минутка в кабинета на господин Хей?

В кабинета все още беше много топло и миришеше на друмондова светлина, въпреки че прислугата вече бе свалила екрана и отнесла обеимистия прожекционен апарат.

— Скоро трябва да тръгвам — измърмори сърдито Кинг. — Утре трябва да пътувам до Ню Йорк, преди да замина за Мексико и...

— Ще ви отнеме само секунда, господа — каза Сигерсон, позволявайки си да затвори вратата на кабинета зад гърба им. — Трябва да поговоря с всички вас утре сутрин в десет часа — рече той с глас, какъвто Джеймс не беше чувал досега от устата му. Това не беше заповеден тон, но бе твърде близко до него. — Господин Хей, мога ли да разчитам за последен път на благосклонността ви и да проведа срещата тук, в кабинета ви?

— Аз... ами... в понеделник трябва... ами, да. Стига срещата да не продължи дълго.

— Ще бъда кратък — каза Сигерсон.

— Невъзможно — заяви Кларънс Кинг. — Трябва да хвана влака на обяд за Ню Йорк и имам няколко...

— Господин Кинг — рече тихо Сигерсон, — нямаше да ви моля да идвате, ако въпросът не беше изключително важен. Човек би могъл да каже, че е въпрос на живот и смърт. И се отнася до вашия приятел господин Хенри Адамс.

Хей и Кинг се спогледаха, и Джеймс почти успя да си представи действието на телепатичната връзка помежду старите приятели.

— По дяволите, човече — излая Кинг, — не бъдете толкова тайнствен, щом става дума за Адамс. Кажете ни защо сте ни събрали тук.

— Съжалявам, но трябва да стане утре в десет сутринта — рече Сигерсон. — Разбирам, че госпожа Хей ще бъде извън къщата през по-голямата част от деня, така че няма кой да ни притеснява. Мога ли да разчитам на обещанието ви, че ще бъдете тук?

— Аз също имам планове... — започна Хенри Джеймс, но млъкна, когато срещна напрегнатия поглед на Сигерсон. Норвежецът очевидно беше луд за връзване и за Джеймс щеше да е по-безопасно да следва поведението на останалите, отколкото да се превърне в единствен обект на вниманието на лудия.

Джон Хей, Хенри Джеймс и Кларънс Кинг обещаха да бъдат тук. Кинг изобщо не изглеждаше доволен.

— Благодаря ви — каза Ян Сигерсон и отвори вратата на кабинета, сякаш за да ги освободи от контрола си, но само за момента.

---

[1] Улицата, където е съсредоточена голяма част от посолствата във Вашингтон. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 18

Събраха се в кабинета на Хей точно в десет сутринта и заеха същите места като предишната вечер: Джон Хей зад широкото си бюро; Кларънс Кинг и Хенри Джеймс в кожените кресла, разположени от двете страни на бюрото, които все още бяха обърнати към стената с книги, където бе опънат екранът. Кинг си мърмореше нещо под носа. Хей изглеждаше раздразнен, че това се случва в дома му. Световноизвестният литератор Хенри Джеймс държеше устата си затворена.

В десет и десет Кинг каза:

— Какво става тук, по дяволите? Онзи безочлив норвежец ни нареди... ни *нареди*... да сме тук в десет часа, а самият *той* не се появява? Шамаросвал съм мъже и за по-дребни прегрешения.

— Бенсън ми каза, че Сигерсон е излязъл от къщата много рано тази сутрин. Много рано — каза Хей. — Освен това добави, че е носел куфара си.

— Провери ли сребърните прибори? — попита Кинг.

Джеймс предпочете да замълчи. Той беше минал през стаята на Сигерсон в осем часа сутринта, и тя беше празна. Първият му импулс бе също да си събере багажа и да избяга, но след това осъзна, че отсъствието на самозванеца може да му осигури възможност да оправи нещата с Джон и Клара — може би дори с Кинг, ако норвежкият психопат не се появи.

В десет и петнайсет тримата мъже се изправиха едновременно.

— Не виждам необходимост... — започна Хей.

— Ако си мисли... — каза Кинг.

Джеймс изпъна жилетката си и се опита да подреди мислите си.

В стаята влезе някакъв непознат и затвори вратата зад гърба си.

Дори на Хенри Джеймс, който беше видял мъжа в този му вид само няколко години по-рано, му беше необходимо време, за да разпознае Шерлок Холмс. Очевидно не си беше давал сметка колко добра бе дегизировката му като Сигерсон. Сега Холмс носеше истински британски костюм. Косата му сега бе не кестенява, не черна,

и далеч пооредяла от гъстата четина на Сигерсон. Без мустаците и грима по носа тази версия на Сигерсон/Холмс изглеждаше още по-слаба, на лицето му изпъкваха острите скули, дълбоките сенки под очите, ястребовият нос, волевата брадичка и онези негови пронизващи очи.

— Моля, седнете, господа — каза Холмс. Изисканият му британски акцент отново се беше появил. — И ви благодаря, че дойдохте.

— Кой... — започна Джон Хей.

— За кого... — рече Кларънс Кинг.

Холмс затвори вратата зад гърба си и им даде знак да седнат.

— Всички присъстващи, с изключение на господин Джеймс — който е наясно донякъде с истината — ме познавате през последните няколко дни като Ян Сигерсон. Истинското ми име е Шерлок Холмс. Аз съм детектив-консултант. Допреди две години живеях в Лондон. Отидох в Непал през 1891 година и сега пристигнах във Вашингтон в служба на правителството на Нейно величество и в жизненоважен интерес на правителството на Съединените американски щати.

В стаята се смесиха гласове и гняв. Кларънс Кинг започна да вика, докато на вратата не почука някой от слугите и не попита дали всичко е наред. Хей го отпрати. Само Джеймс остана да седи на мястото си. В продължение на няколко мига се чувстваше като упоен, абсолютно обездвижен, и през тези мигове беше убеден, че или е умрял в Париж, във водите на Сена през онази съботна вечер, или дълбоката меланхолия, която го бе подтикнала към Франция и Сена две седмици по-рано, го беше подлудила. Лудостта бе единственото логично обяснение за онова, което преживяваше в момента.

Моята лудост или на Сигерсон/Холмс?

Холмс изчака врявата да утихне и поне Джон Хей да седне обратно в креслото си. Кларънс Кинг продължаваше да крачи из стаята, стиснал ръцете си в юмруци, а обичайно любезното му лице бе смръщено заплашително.

— През пролетта на деветдесет и първа Едуард Хупър — когото вие познавате като „Нед“ — ме нае да проуча обстоятелствата около смъртта на сестра му през осемдесет и пета и факта, че на всяка годишнина от смъртта ѝ той — и всеки един от вас — получава по една от тези. — Холмс извади от туиденото си сако не една, а четири

картички с надписа „Тя беше убита“ и подаде снопчето на Джон Хей, чието изненадано изражение веднага бе заменено от ужас.

— Нед е мъртъв — отсече Кларънс Кинг. — Самоуби се също както сестра си седем години по-рано.

— Знам, че Нед Хупър е мъртъв — рече Холмс. — Онова, което все още не знам — което никой от нас тук не знае — е дали неговата смърт, или смъртта на сестра му Клоувър са обикновени самоубийства.

— Всички... всички... се съгласиха, че смъртта на Клоувър беше самоубийство — отсече Кинг, пристъпвайки агресивно към Холмс, който гледаше по-ниския, но по-здрав мъж с абсолютно спокойствие. Детективът извади черната си глинена лула и с едно „Може ли?“ към Хей, който разсеяно кимна, се зае със запалването ѝ. Този път поне, съдейки по миризмата, която се разнесе, тютюнът не беше от най-евтиния, който Холмс бе използвал няколко пъти на кораба и във влака.

— Клоувър погълна цианкалий, докато беше съвсем сама вкъщи — продължи Кинг, отблъсквайки снопчето картички, което Хей се опита да му подаде. — Нед Хупър се опита два пъти да се самоубие — веднъж като се хвърли пред един тролей — и накрая скочи от най-високия прозорец в санаториума... някои го наричат убежище... в който беше настанен.

— Но никой, когото познаваме, не е видял как госпожа Адамс е погълнала цианкалия или как брат ѝ Нед се хвърля от прозореца — каза Холмс между две дръпвания от лулата, което като че ли още повече настрои Кинг срещу него.

— Вие не *виждате* как снегът вали, за да знаете, че е валил, когато сте заспали на сухата трева в планината, а сте се събудили под прясна снежна покривка — изръмжа Кинг.

— Много добре — каза Холмс. — Аплодирам използването на индуктивна логика. Обаче в този случай имаме брат и сестра, за които се предполага, че са загинали от собствената си ръка, но в никой от двата случая не е задължително да става дума за самоубийство. Госпожа Клоувър Адамс се е сприятелила с госпожица Ребека Лорн в годината преди смъртта си. Така ли е?

— Какво? — сопна му се Кинг.

— Така е — отвърна Джон Хей. — Срещал съм се с госпожица Лорн няколко пъти. Приятна дама.

— И това е същата дама, която е чакала пред стария дом на господин Адамс, когато той се прибрал и намерил съпругата си мъртва на горния етаж, нали? — попита Холмс и запали отново лулата си.

— И какво от това? — Този път и в гласа на Хей се долавяше гняв. — Госпожица Лорн посещаваше Клоувър почти всеки ден през онези последни месеци. Тя е чакала отвън онази сутрин, когато Адамс е трябвало да отиде на някаква среща. Или може би когато се е връщал, за да вземе нещо. Забравих кое от двете. Във всеки случай, не госпожица Лорн е намерила тялото, а клетият Хенри.

— И госпожица Лорн е напуснала Вашингтон около месец след смъртта на Клоувър Адамс? — Гласът на Холмс звучеше тихо, но настоятелно.

— Да... отиде в Балтимор — отвърна Хей. — Където се омъжи за господин Бел няколко месеца по-късно... през лятото на осемдесет и шеста, мисля. Хенри продължи да си пише с нея в годините след смъртта на Клоувър. Може би все още от време на време си разменят писма.

— Силно се съмнявам — каза Холмс. — Смятам, че жената, която познавате под името Ребека Лорн, е била убита малко след като е напуснала Вашингтон. Може би дори още преди това.

— Вие сте луд — обяви Кларънс Кинг.

— Чакайте малко — рече Хей. — Да обсъдим това... изпълнение от последните дни и снощи, в което вие твърдахте, че сте изследовател на име Ян Сигерсон. Какво беше това, за бога?

— Необходима заблуда — отвърна Холмс. В стаята имаше едно празно кожено кресло, обърнато към бюрото на Хей, и той се настани в него. — Онези, които ме преследват, знаят, че ще дойда, за да изпълня молбата на Нед Хупър.

— Онези, които ви *преследват*... — каза Хей.

— Толкова приказки, за да се стигне дотук — отсече Кинг. — Казвате, че Хупър — нямате правото да го наричате „Нед“, който и да сте — ви е помолил да му помогнете с тези картички през пролетта на деветдесет и първа, а се появявате тук през пролетта на деветдесет и трета, месеци след като самият Нед се е самоубил. Добре че не сте пожарникар или полицаи.

— Може да се каже, че съм полицаи — отвърна тихо Холмс. Беше се разположил в креслото, прехвърлил небрежно единия си крак

върху другия.

Хенри Джеймс най-после намери гласа си. Той се обърна умишлено към Хей и Кинг, а не към човека, който седеше срещу него.

— Снощи господин Волебек и семейството му ни дадоха убедително доказателство, че този мъж, дегизиран или не, е норвежкият изследовател Ян Сигерсон. Чухме двамата да разговарят на норвежки. Чухме Негово превъзходителство господин Волебек да говори за общите им норвежки приятели. След това гледахме фотографии от експедицията на Сигерсон в Тибет, включително снимка от Бомбай, на която Сигерсон е с младия изследовател Свен Андерс Хедин — познат и на тримата Волебек. На мен ми се струва, че единственият здравомислещ извод, който можем да направим, е, че този мъж отдавна се преструва на английския детектив Шерлок Холмс. Може би височината на Хималаите е увредила мозъка му...

Холмс извади лулата от устата си и се изхили.

— Скъпи ми Джеймс, приемате ли ловкостта на театралните фокусници с такова лековерие, както приехте уверението ми, че съм Ян Сигерсон?

Джеймс усети, че се изчервява от гняв и раздразнение, но положи усилия гласът му да прозвучи спокойно, разумно и цивилизовано.

— Няма причина господин Волебек, съпругата и дъщеря му да лъжесвидетелстват...

— Има една абсолютно добра причина, скъпи ми Джеймс — каза Холмс, като се изправи и разсече въздуха с лулата си. — Още щом разбрах, че ще вечерям със семейство Волебек в неделя, телеграфирах на крал Оскар II с молбата да подготви своя емисар за подкрепа на прикритието ми. Разбирате ли, изследователят Сигерсон все още ми е необходим, и в момента господин Волебек дава интервюта на журналисти от „Вашингтон Пост“ и на един писател от „Вашингтон Критик“, в които разказва за прекрасната вечер, която е прекарал със сънародника си Сигерсон в дома на господин Джон Хей...

— Значи сте телеграфирали на Краля на Скандинавия, за да изпълни исканията ви? — каза Кларънс Кинг, който реши да седне на стола, току-що освободен от Холмс. — И сте накарали един от най-уважаваните дипломати във Вашингтон, съпругата и дъщеря му да

излъжат двама толкова уважавани мъже като Джон Хей и Хенри Джеймс? И очаквате от нас да ви *повярваме*?

— Ако желаете — отвърна безгрижно Холмс. Той беше отишъл до прозореца, бе разтворил летвите на спуснатите дървени щори и сега гледаше към улицата.

— Диалогът на норвежки... — каза Хенри Джеймс.

— Изобщо не го говоря свободно — отвърна Холмс, извъръщайки се от прозореца така, че характерният му силует се очерта в светлината. — Най-големият ми страх беше, че дъщерята, младата Ода — макар да бе предупредена от бащата да се държи така, сякаш съм норвежец — може да избъбри някоя критика на жалкия ми норвежки, голяма част от който съм научил при общуването ми с Негово величество крал Оскар II по време на двумесечния му престой в Лондон през осемдесет и осма, и отново за девет седмици през есенно-зимния сезон на деветдесет и първа, малко преди „смъртта“ ми във водопада Райхенбах.

— Сигурно сте разрешили някой *изключително* деликатен проблем — рече саркастично Кинг, — за да се чувства едно европейско величие толкова задължено към вас.

— Всъщност наистина разреших — отвърна Холмс. — Но това не е причината Негово величество кралят на Скандинавия да нареди на своя емисар да излъже на светско събиране. По-скоро крал Оскар II е добре осведомен за причините, довели до мисията ми в Тибет и тук, във Вашингтон. Той познава враговете, срещу които сме изправени... а те са и негови врагове, господа. Ако тези хора постигнат своето, Негово величество е в дългия списък с изтъкнати личности, които ще бъдат убити в следващите няколко месеца или години.

Кларънс Кинг въздъхна и разкърши пръстите си.

— „Тези хора“... Сега вече започват конспирациите и параноята. Има ли някакви прояви на умопомрачение, които сте пропуснали в опитите си да ни объркате, господин... Който и да сте?

Холмс отвърна с почти момчешки смях на коментара на Кинг. Без да отговори, той бръкна във вътрешния джоб на самото си и извади оттам нещо, което приличаше на четири фотографии. Две от тях върна в джоба си, а останалите две подаде на Кинг.

— Бихте ли ги предали след това на господин Хей и господин Джеймс? Благодаря.

Джеймс зачака. Когато фотографиите най-после стигнаха до него, той видя, че със сигурност бяха увеличени, защото субектът се виждаше в полуизвърнат профил на зърнистия и размазан фон на оживена улица. Фотографията беше на тъмнокож мъж с черна коса, сресана назад, грижливо поддържани мустаци, които изглеждаха доста по военному, и застрашително сбърчени вежди. Мъжът имаше вид на около петдесетгодишен, но единственото, което подсказваше възрастта му, бяха зачатъците на двойна гуша.

— Това е полковник Себастиан Моран, ветеран от Индийската армия и Първи сапъорски полк в Бангалор. Името му беше споменавано в депешите от Афганските войни, получил е медал за убийството на девет афганистанци в ръкопашен бой в Кабул и е считан от мнозина за най-добрия ловец и най-точен стрелец в Азия... може би дори в света. Пълното му име е Джон Себастиан „Тайгър Джек“ Моран, макар малцина да знаят това.

— Полковник Себастиан Моран... — промърмори Кларънс Кинг, когато Джеймс му върна фотографията. — Бога ми, чел съм книгите му! „На лов в Западните Хималаи“ и „Три месеца в джунглата“. Ловни мемоари... и адски добри истории!

Холмс, който сега стоеше с гръб към прозореца, кимна.

— Той издаде и двете книги в началото на осемдесетте. Каза на издателя си, че е роден през хиляда осемстотин и четирийсета, но всъщност е трийсет и четвърта. Полковник Моран ще стане на шейсет следващия февруари.

— Със сигурност не изглежда толкова стар на тази фотография — каза Джон Хей. — Кога е правена тя?

— Преди година и половина. В Калкута — отвърна Холмс. — Разбирате ли, полковник Моран ме последва в Индия от Швейцария, за да ме убие. За това е получил доста голяма сума пари... убийствата са основният източник на приходи за полковника, много по-доходен от отвеждането на дебелите, богати джентълмени-ловци до местата, където могат да убиват опасни животни, да не говорим за далеч по-лекото му занимание да лишава дебелите, богати джентълмени от парите им на масата за игра на карти.

— Нает да ви убие... — въздъхна Кинг. — Ето я и параноята.

— О, да — каза Холмс. — Полковник Моран се опита два пъти... веднъж в Калкута и втори път в Даржелинг... но и двата пъти се

провали. Тогава, тъй като бе похарчил почти всичките пари, получени за нескорошно свършената работа, и не искаше да ме чака да се върна от Тибет, добрият полковник се върна в Лондон. Моран е изненадващо нетърпелив за един от най-добрите ловци в света.

— Не мога да разбера какво общо има това със... — започна Джон Хей.

— Представете си тогава изненадата ми, когато, след като се върнах от Тибет в Сиким през високите проходи, бях прострелян три пъти с високоскоростна пушка от разстояние почти миля от местонахождението ми.

Стаята веднага утихна. Джеймс можеше да чуе стъпките на прислужника, който се изкачваше по стълбището, и преминаващата по улицата карета.

— Прострелян три пъти с високоскоростна пушка — повтори най-после Кларънс Кинг. — Тогава вие сте... трябва да сте... мъртъв. Значи досега сме имали работа не само с лъжец и измамник, а и с призрак. — Кинг погледна часовника си. — А моето време тук почти изтече. Трябва... — Той вдигна глава, видя какво прави Холмс и млъкна втрещен.

Холмс беше съблякъл сакото и жилетката си, беше свалил якичката и шалчето си, и сега тъкмо разкопчаваше ризата си.

Джон Хей се изправи.

— Уважаеми господине...

— Ще отнеме само няколко секунди — каза Холмс. Той не носеше долна риза. Преметна внимателно ризата си през облегалката на най-близкия стол, обърна се странично към прозореца и отвори жалюзите.

За втори път — и то много по-ясно — Хенри Джеймс видя двата ужасни белега от куршуми в горната част на гърба на Холмс, близо до раменната лопатка — като че ли ги наричаха „входни рани“, когато бяха причинени от куршум — и сиво-синкавата паяжина от белези, които се разпространяваха във всички посоки. Точно над десния хълбок на мъжа имаше още една шарка от бели белези.

Холмс се извърна, за да може светлината да пада върху гърдите, корема и дясната половина на тялото му.

В горната дясна половина на гърдите му имаше друг хлътнал кръгъл белег — Джеймс беше чувал да го наричат „изходна рана“ — а

под него, на няколко инча вляво, имаше друг, доста по-заплетен и страховит белег, от който се разпространяваха още белези. Точно над десния му хълбок се виждаха изходните белези на трета рана.

Дългите, бледи пръсти на Холмс докосваха всяка една от раните, като започнаха от онази под ключицата.

— Както вече казах, убиецът стреля от почти една миля разстояние и ме улучи три пъти, използвайки механизма на мощната си пушка, за да изстреля три куршума за по-малко от две секунди. Тази трета рана... — Той докосна паяжината от белези над хълбока си. — Улучи ме, докато падах. — Холмс премести ръката си, стабилна като на хирург, обратно върху ужасяващата бяла плетеница от белези около втората рана. — Вторият куршум не успя да премине през тялото ми и на моя спасител — и хирург в случая — му се наложи да го извади. Тя започна от гърба, но после осъзна, че куршумът се намира по-близо до повърхността отпред, под гръдните ми мускули. Процесът беше продължителен и тя не разполагаше с обезболяващи.

— Тя? — произнесе Кларънс Кинг със странно приглушен глас.

— Моят спасител и хирург? — каза Холмс, докато спокойно обличаше ризата си. — Тя е английска мисионерка на име Ани Ройл Тейлър, която тъкмо бе направила опит да стигне до Лхаса — нейният Спасител ѝ проговорил в съня ѝ и казал, че съдбата ѝ е да отнесе Христовото слово в Лхаса, на Далай Лама и на всички в Забраненото кралство. Така че госпожица Ани Тейлър си обръснала главата и се облякла в мъжки тибетски дрехи, но я разкрили далеч от Лхаса и била ескортирана обратно до границата от тибетската стража. Моите собствени тибетски помощници, зачислени ми от Негова святост Далай Лама, за да ме придружат през отворените наскоро проходи, тъкмо се бяха сбогували с мен на южната страна на последния проход и бяха повели мулетата си към дома, когато чули трите изстрела и решили да се върнат на мястото, където за последно ме бяха видели. Бил съм в безсъзнание и съм кървял лошо. Тибетските ми приятели ме отнесли до най-близкия граничен търговски пост в Ятунг. Там нямало лекар, но тибетците и сикимците с неохота позволили на госпожица Тейлър да се засели наблизко, където тя търпеливо чакала следващия си таен опит да проникне в Тибет. Може би местните ѝ бяха позволили да остане там заради първото ѝ име, „Ани“, което по звучене се приближава много до тибетската дума за „монахиня“ — и така тази

мисионерка, която бе изучавала медицина и понякога я бе практикувала в лондонските предградия, а после и в Китай, спря кръвотечението, извади втория куршум от тялото ми и ми уреди кръвопреливане, което ми спаси живота.

— Невероятно — прошепна Джон Хей.

— Да, така е — съгласи се Холмс.

— Как да сме сигурни, че тези белези не са просто поредната доза грим? — настоя Кларънс Кинг.

Холмс беше закопчал жилетката си и тъкмо се канеше да си облече самото, но се спря.

— Искате ли да бръкнете в раните с пръсти? — попита тихо той. — Можете да го направите, особено в хирургическите разрези. Показалецът ви може да влезе чак до ставата. Ето, ще си съблека ризата...

— Не! — извика Кинг, възпирайки Холмс с жест.

— Значи твърдите, че полковник Себастиан Моран е изчакал цялата зима и се е опитал да ви убие, докато сте слизали от Тибет през пролетта на деветдесет и втора — каза Хей.

— Съвсем не — отвърна Холмс, докато си слагаше ръкавелите. — Това е човекът, който ме простреля три пъти от голямо разстояние. Той вероятно е единственият точен стрелец, който би могъл да направи подобен изстрел, и отдавна е изместил полковник Себастиан Моран като най-смъртоносния убиец на света. — Той прибра първата фотография в джоба на самото си, но им подаде втората.

Когато тя стигна до Джеймс, писателят с изненада видя размазаната снимка на мъж, много по-млад от Моран — с много къса коса, остри скули, прилепнали към главата уши, очи, които на снимката изглеждаха изцяло черни.

— Виждате единствената известна фотография — направена на оживена индийска улица в Ню Делхи от агент на Британските тайни служби, който беше убит в деня, след като я изпрати на началниците си в Уайтхол — на сина на полковник Себастиан Моран. Изображението не е много качествено, но е единственото, с което разполагат полицията и разузнавателните служби. Младият мъж е незаконен син, разбира се — полковник Моран е пръснал копелета из цяла Индия, Африка, Европа и Англия — но това дете е било направено на една млада авантюристка във Варшава. Изненадващо, Моран взима детето

от майка му още на съвсем ранна възраст и го отглежда сам, водейки го със себе си из целия свят, като го използва като носач на оръжия и главен помощник в азиатските си и други продължителни ловни експедиции, и... сигурен съм... в някои по-тайни мисии, свързани с платени убийства. Момчето схващало бързо. Първото му име е Лукан. През последните години, както вече казах, той замени баща си като най-добрия убиец, който съвременният свят е имал нещастieto да познава, но, за разлика от баща си, той *никога* не убива за пари. Лукан убива заради фанатичните си политически убеждения. В случая негов бог и цел е... анархията.

По това, че не убива враговете си за пари, той се различава силно от баща си. Но се оказа, че и двамата служат на един и същ господар в Сиким, край границата с Тибет... на международна група анархисти, които първо платили на полковник Моран да ме последва до Индия през деветдесет и първа година, а след това изпратили Лукан в началото на следващата година, след като баща му се провалил.

— Анархисти — промърмори Кларънс Кинг. — Започва се конспирацията.

— Която, боя се, е съвсем истинска — отвърна Холмс. — Аз също се отнасях със скептицизъм към международната анархистка заплаха, когато през септември хиляда осемстотин осемдесет и първа година пристигнах в Америка, за да разследвам убийството на вашия президент Гарфийлд — и наистина не открих никаква конспирация. Но по-късно се убедих, че убиецът е бил полковник Моран, на когото са платили анархистите-терористи от бунтовете на площад „Хеймаркет“ в Чикаго през осемдесет и шеста. Успях да докажа, без всякакво съмнение, на полицията и американските власти, че пушечните изстрели, които са убили трима от четиримата мъртви граждани и четирима от седемте мъртви полицаи, са били изстреляни от покрива на къща, намираща се през няколко улици от площада. Полковник Моран и един наемник, не Лукан, използвали същите модерни винтовки „Лебел“, които полковникът изостави след опита си да убие Нейно величество в Лондон на следващата година.

— Никъде не съм чел за това — каза Хей.

— Няма и да прочетете — отвърна Холмс. — Поне докато не се справим с анархистката заплаха срещу Англия, Европа и Съединените щати.

— Която ми се струва доста безпорядъчна и произволна, господин Холмс — каза Хей.

„Дали Джон вече вярва, че пред нас е истинският Шерлок Холмс?“ — помисли си Джеймс.

— Според техните планове изобщо не е безпорядъчна или произволна — рече Холмс. — Те имат списък с президенти и кралски особи, които планират да убият. През хиляда осемстотин осемдесет и седма, както вече казах, те наеха Моран да убие Нейно Величество кралица Виктория, на собствения ѝ Златен юбилей. Моран почти успя. Наистина, изостави в Лондон новите си пушки „Лебел“ — едната използваше бездимни муниции — и използвайки определени техники, които усъвършенствах през годините, аз успях да потвърдя, че това е едната от пушките, използвани на площад „Хеймаркет“.

Списъкът на анархистите не се е променил. Засега планират да извършат покушение срещу вашия президент Кливланд на първи май, деня на откриването на Колумбовото изложение в Чикаго. Трябва да остана тук, в Америка, достатъчно дълго, за да им попреча.

— Моран... старши или младши? — попита Кинг.

— Какво? — озадачи се Холмс.

— Казахте, че преди шест години Моран се е опитал да убие кралица Виктория — каза Кинг. — Полковник Моран старши или младият Лукан Моран?

— О, единственият Моран, с когото си имаме работа, е полковник Моран... бащата — отвърна Холмс. — Той така и не даде фамилното си име на Лукан.

— Мога ли да видя още веднъж втората фотография? — попита Джон Хей.

Холмс, който я взе от ръката на Кинг, след като беше обиколила и тримата мъже, отиде и я постави на бюрото пред Хей.

— Познавам този човек — прошепна Хей. — Това е Клифтън Ричардс, младият братовчед на... Ребека Лорн... добрата приятелка на Клоувър Адамс, Ребека Лорн. Който също е фотограф. Клоувър обичаше да обсъжда с него изкуството им.

— Той ѝ е отнесъл новите проявяващи химикали, които е използвала — каза Холмс без въпросителна интонация. — Включително разтвора на цианкалий.

— Да... да... Мисля, че сте прав — отвърна Хей с писклив глас.

— Прав съм — каза Холмс. Той извади трета снимка от джоба си и я постави на бюрото пред Хей. Джеймс и Кинг се изправиха едновременно и застанаха зад Хей, за да могат да погледнат фотографията.

Тя очевидно беше заснета професионално, като онези, правени на знаменитости, и жената бе красиво облечена и привлекателна, както на всяка снимка на знаменитост, която беше виждал Джеймс — тъмната ѝ коса беше вдигната в изкусна прическа, в големите ѝ тъмни очи танцуваха потайни светлини, пълните ѝ устни се намираха на нивото на красивите ѝ ръце, които стискаха дръжката на слънчобран.

— Я виж ти, това е Ребека Лорн, най-добрата приятелка на Клоувър през последната година от живота ѝ — каза Хей. — Тук е по-млада, отколкото когато се запознахме няколко месеца преди смъртта на Клоувър, но съм сигурен, че е същата жена. Много привлекателна.

— Да — потвърди Кинг. — Аз също се запознах с нея... с тази Ребека. Помня, че Клоувър я видяла за пръв път през прозореца на първата къща на Адамс, където почина съпругата му. Малката бяла къща на улица 1607Н, недалеч оттук. Няколко седмици подред Клоувър я виждала всеки ден да върви сама по площад „Лафайет“, докато накрая не слязла, за да се представи. После станаха най-добри приятелки, дори през продължителния меланхоличен период на Клоувър.

— И, колко странно — каза Шерлок Холмс, — меланхолията на госпожа Адамс само се е влошила, въпреки усилията на новата ѝ приятелка госпожица Лорн — и младия ѝ братовчед Клифтън — да я развеселят.

Хенри Джеймс никога не беше виждал тази жена, но пък знаеше от писмата им за възхитителната Ребека Лорн.

— Помня как Адамс казваше, че Клоувър правила няколко пъти фотографии на приятелката си Ребека — каза Хей, докосвайки ръбовете на снимката на красивата жена.

— Нед Хупър ми каза същото преди две години — рече съвсем тихо Холмс.

— Правила е фотографии и на Клиф... на братовчедата на Ребека — обади се Кларънс Кинг. — Видях работните копия, когато тримата бяха отишли на пикник в Рок Крийк Парк. Клоувър каза, че снимките му би трябвало да се получат много добре, но сигурно е пускала

затвора твърде бързо, защото главата му винаги излизала размазана, в движение, въпреки предупрежденията ѝ да стои неподвижно.

— Почти сигурно е мръдвал нарочно, за да размаже чертите на лицето си — промърмори Холмс.

— Но аз мисля, че една или две фотографии на братовчеда се получиха — каза Кинг. — Просто не отговаряха на високите стандарти на Клоувър.

— Адамс пази ли все още тези фотографии? — попита Холмс. — На братовчеда, както и на госпожица Лорн?

— Сигурен съм, че ги пази — отвърна Джон Хей. — Сега всичките са етикетирани и прибрани в архиви.

— Но той никога няма да ви позволи да ги видите — каза Кларънс Кинг. — Адамс не може да говори за Клоувър, камо ли за смъртта ѝ, и никога не би показал фотографиите ѝ на когото и да било. Дори онези на баща ѝ, Хенри или техния архитект Ричардсън, които е показвала публично.

— Затова трябва да проникна в дома на Адамс — когато не присъства прислугата — преди той да се прибере следващата седмица — каза Холмс. — Ако Клоувър Адамс е успяла да направи ясни фотографии на приятния млад братовчед на Ребека Лорн, това ще е едва втората снимка на убиеца-анархист, с която ще разполагат тайните служби и полицията. Незаконният син на полковник Моран и негово гениално протеже, Лукан.

— Ако Клифтън е този... Лукан — каза Хей, оградил с пръстите на идеално поддържаните си ръце лежащата на бюрото снимка, — тогава коя е Ребека Лорн?

— Майката на Лукан, която той уби скоро след като реших, че работят заедно върху убийството на Клоувър Адамс — каза Холмс.

Той взе фотографията от Хей и внимателно я прибра в джоба си.

— Това е ранна снимка — имам я от години, господа — на майката на Лукан, покойната американска оперна дива, актриса и изкусна изнудвачка на име Ирен Адлер.

ГЛАВА 19

Холмс последва своя човек в следобедния влак от Вашингтон за Ню Йорк Сити.

Този следобед детективът се беше превъплътил в идеалния образ на зле платен средностатистически бюрократ или кабинетен плъх: тъмният му костюм бе приличен, но само толкова; обувките му бяха лъснати, но изтъркани на петите; филцовата му шапка беше изчеткана, но си личеше, че е стара; очуканото старо куфарче бе претърпкано с папки, листове хартия и писалки. Този бюрократ беше червенокос, с гъсти непокорни къдри, които стърчаха на всички страни изпод шапката, и рижи бакенбарди — които американците наричаха „сайдбърнс“ още от времето на Гражданската война, когато генерал на име Бърнсайд ги беше направил популярни — стигащи почти до ъгълчетата на устата му. Щръкналите му, пожълтели и донякъде прогнили зъби придаваха на чиновника заешки вид (а Холмс знаеше, че хората обикновено извърщат поглед или поне не се вглеждат внимателно в лица с щръкнали или неподдържани зъби). Бузите му пламтяха не от изчервяване, а от някакъв постоянен, на вид нездрав, червеникаво-розовеещ обрив.

Още една причина да не се взира отблизо в него.

Този бюрократ или чиновник четеше обеден вашингтонски вестник и всеки път, когато плякката на Холмс се извърщаше назад от мястото си в предната част на вагона, единственото, което виждаше, беше вдигнатият вестник.

Холмс всъщност нямаше никакво желание да прекара следобеда на 27 март — същия понеделник, в който бе разкрил самоличността си на Джон Хей и Кларънс Кинг — в следене на този човек до Ню Йорк, но осъзна, че едва ли щеше да има друга възможност. Около смъртта на Клоувър Адамс се бе заплела сложна паяжина и Холмс знаеше, че преди да проникне в нея, трябва да проследи някои от нишките — поне онези на най-близките приятели на Клоувър, които са били наблизко по време на смъртта ѝ — за да види докъде ще го отведат.

Специално тази можеше да не го отведе доникъде и Холмс предпочиташе да прекара следобеда си в подреждане на кореспонденцията, която Хей бе обещал да му предаде. Освен това трябваше да проникне в имението на Хенри Адамс, което се намираше до къщата на семейство Хей. Беше го отложил за следващия ден, вторник, след смрачаване. Клара Хей му бе казала, че прислужниците на Адамс, които бяха получили няколко дни почивка заради продължителното отсъствие на господин Адамс, щяха да се върнат в сряда следобед, 29 март, за да започнат да проветряват и подготвят къщата за предстоящото завръщане на стопанина им в събота, първи април.

Така че проследяването на този мъж трябваше да стане или днес, или може би никога, и Холмс надникна над ръба на разгънатия вестник, поглеждайки към широкия гръб и главата с късо подстригана руса коса. Напълно възможно бе плячката му да скочи от вагона на някоя от многобройните гари по линията до Ню Йорк и Холмс трябваше да е готов да го последва на мига. Като се постарее да го направи абсолютно небрежно.

След двете пълни години зад граница, Лондон му липсваше. Липсваше му стаята на Бейкър Стрийт 221Б, липсваше му госпожа Хъдсън — и дори Уотсън — но особено силно му липсваше градът. В един етап от подготовката за бъдещата му професия като детектив-консултант, Холмс бе прекарал цяла година, карайки един от лондонските файтони. Ласкаеше се, че познава всяка улица, булевард, кръстовище и малка уличка в централната част на града. Дори си беше поставил за цел да запомни всеки магазин, работилница, склад и благороднически дом в центъра — херкулесовска задача, която изглеждаше още по-невъзможна заради факта, че от хиляда осемстотин и седемдесета Старият Лондон биваше събарян и застрояван наново с трескава бързина като никой друг град на света. Заведения и магазини, съществували на адресите си в продължение на век и половина, внезапно затваряха или се местеха заради скочилите наеми, докато „модните“ квартали в града процъфтяваха и се множаха.

Но най-важното бе, че Холмс знаеше влаковете и разписанията в Англия, и особено в Лондон. Двамата с Уотсън притежаваха по един „Пътеводител на Брадшоу“, които се бяха износили от употреба. Майкрофт Холмс — за голямо раздражение на детектива, тъй като

внушителният му брат всъщност не ходеше никъде — беше наизустил националния „Пътеводител на Брадшоу“ и можеше да цитира всяко разписание за всяко време на деня или нощта, включително и всички връзки.

Шерлок Холмс подозираше, че Майкрофт просто искаше да се изфука.

Но в Англия поне Шерлок винаги носеше жълтия „Брадшоу“ в джоба си или в чантата. Тук, в Америка, той не беше открил нищо, което да може да се сравни с великолепия „Пътеводител на Брадшоу“... само ненадеждни разписания на тази или онази компания. Можеше само да се надява, че влакът наистина отиваше в Ню Йорк.

Докато се носеха на север, Холмс си мислеше за Хенри Адамс, за покойната Клоувър Адамс, за Кларънс Кинг, Джон Хей и Клара Хей. Всички те криеха тайни, които имаха връзка с разследването на Холмс, дори самата Клоувър Адамс. Мъртвите, знаеше Холмс, криеха ревниво тайните си в гроба, но не толкова ревниво, колкото живите.

Той знаеше, че Хенри Джеймс е познавал Клоувър Адамс от дълги години, още преди тя да се омъжи за Хенри Адамс. А през живота и кариерата си Холмс бе срещал малцина, които да пазят тайните си толкова добре, колкото Хенри Джеймс. Но той вече знаеше тайната на тайните, за която Джеймс бе готов да умре, за да запази.

Двамата не го бяха обсъждали, разбира се, но и Шерлок Холмс, детективът, и Хенри Джеймс, писателят, се бяха обрекли на безбрачие. Холмс се бе отказал от всякакви планове за романтичен или сексуален живот, за да може да посвети изцяло времето и жизнената си енергия на кариерата си. Холмс знаеше, че ако притисне Джеймс, писателят ще каже същото; той вече бе писал, че сега, като „стар ерген“, повече няма да мисли за брак, защото е женен за изкуството си.

Но Холмс знаеше, че тук има и още нещо. На кораба от Франция имаше много привлекателни мъже и жени — по палубата често се разхождаха мъже и жени, хванати за ръце, както и мъже с мъже, жени с жени.

Детективът не знаеше дали Джеймс играе вист, покер или бридж, или някаква друга игра на карти, в която прикриването на емоциите да играе важно значение, но беше наясно, че безстрастното лице на Джеймс щеше да му е от огромна полза. Той рядко показваше някаква реакция, дори на изненадващи заявления или разкрития. Но веднъж,

без дори да усети, че Холмс го наблюдава, Хенри Джеймс се бе загледал за не повече от секунда в двама шумни, смеещи се, безгрижни млади американци, които вървяха хванати за ръце по палубата със свободата, типична за американските мъже, и тогава Холмс успя да улови сложната смесица от чувства в погледа му: завист, копнеж, силно желание и — отново — онзи странен глад. Тренираното око на Холмс не улови в него сексуален подтекст, но със сигурност беше емоционална реакция.

Този факт въобще не го интересуваше; от значение бе само, че това е най-голямата тайна на Джеймс — както и някакъв прикрит срам заради здравето му и болките в гърба, и заради отношенията с по-големия му брат Уилям; а онова, което я омаловажаваше още повече, беше, че няма никаква пряка връзка нито със сериозните дела, които бяха довели детектива в Америка, нито със странния случай на смъртта на Клоувър Адамс.

* * *

След твърде многото спирки в предградията, влакът от Вашингтон най-накрая спря в депо Грاند Сентръл, на пресечката на Четирийсет и втора улица и Парк Авеню. Тази триетажна викторианска сграда не беше новата шестетажна гара Грاند Сентръл, която Холмс и Джеймс щяха да видят в началото на века, а още по-малко Гранд Сентръл Термина, който щеше да се издига на същото място след 1913 година.

Депото Гранд Сентръл, което виждаше Холмс, представляваше огромна сграда с формата на сватбена торта, с тъмни портали за релсите, по които няколко теглени от коне влакове се отправяха към центъра на Манхатън, и огромни табели с надписи за линиите НЮ ЙОРК И ХАРЛЕМ, НЮ ЙОРК И НЮ ХЕЙВЪН и НЮ ЙОРК И ХЪДСЪН РИВЪР.

Човекът на Холмс, който очевидно познаваше добре лабиринта от връзки, слезе бързо от вагона, изкачи се по стълбището, прекоси оживеното открито пространство и се затича да хване конния трамвай, който продължаваше по Парк Авеню. На Холмс не му оставаше нищо друго, освен да се затича още по-бързо — сериозен спринт с

развяващи се бакенбарди и ръка, притиснала шапката към главата му — и да успее да скочи в тролея в последната секунда.

Ако жертвата му се обърнеше назад, веднага щеше да го забележи. Но Холмс можеше да види, че човекът, когото следеше, вече бе заел една от седалките в предната част на трамвая и не обръщаше внимание на нищо, забил поглед в разгънатия вестник.

Холмс знаеше, че мъжът е член на няколко доста елитни (за американците) клубове, сред които два, в които си имаше постоянна стая — „Юниън К्लъб“ на пресечката на Шейсет и девета улица и Парк Авеню и „Сенчъри К्लъб“ на Четирийсет и втора Източна Петнайсета улица. Освен това мъжът държеше стая в хотел „Брънсуик“ на Медисън Скуеър, на ъгъла на Пето Авеню и Двайсет и пета улица.

Холмс знаеше, че крайната му цел не е „Юниън К्लъб“, защото обектът му остана в бавния трамвай и след като конете потеглиха на юг по Парк Авеню. Адресът на клуба предполагаше, че от железопътното депо човекът на Холмс би трябвало да завие на север по Четирийсет и втора улица. Същото се отнасяше и за стаята в „Сенчъри К्लъб“, тъй като наскоро елитното заведение се беше преместило на Седма Западна Четирийсет и трета улица, което също би означавало завой на север след гарата.

Ако мъжът, когото следеше, се беше запътил към хотел „Брънсуик“ — където, знаеше Холмс, държеше постоянна стая — той би трябвало да слезе най-късно на Двайсет и пета улица, тъй като „Брънсуик“ се намираше на две пресечки източно от мястото, където Пето Авеню се срещаше с Двайсет и пета улица.

Но мъжът, който седеше леко прегърбен и изглеждаше погълнат от следобедното издание на нюйоркския вестник, закупен на Гранд Сентръл, не слезе на спирката на Двайсет и пета улица, нито на следващата, Двайсет и трета улица. Значи не отиваше нито в „Юниън К्लъб“, нито в „Сенчъри К्लъб“, нито в често посещавания хотел „Брънсуик“.

На Юниън Скуеър трамваят леко се разклати при преминаването върху линията към Бродуей и подмина четирите пресечки на Четвърто Авеню, достигайки до Лафайет Стрийт. Човекът на Холмс не слезе на нито една от тях. Когато Лафайет Стрийт се сля със Сентър Стрийт и пред тях се появи сградата на кметството, мъжът стана и се приготви да скочи от тролея. Холмс изчака конете да изминат още една пресечка,

преди също да скочи и да се върне назад през тълпата от пешеходци, без да изпуска от поглед главата и раменете на мишената си.

Той веднага разбра къде отиваше човекът и се изненада. Беше предположил, че ще прекосят Ийст Ривър, че мишената му ще се качи на някой от фериботите. Фактът, че не се запътиха към фериботната площадка, го зарадва; той бе посещавал Ню Йорк няколко пъти, след като 1883 година бяха завършили строежа на Бруклинския мост, но никога досега не беше имал повод или възможност да мине по него. Фериботите винаги бяха изглеждали като по-разумния начин да се направи връзката между Манхатън и Стейтън Айленд или Бруклин, точно както бяха постъпили двамата с Хенри Джеймс седмица и половина по-рано.

Той видя как мъжът плати таксата на гишето на металната будка и се изкачи по металната стълба към платформата за чакане. Холмс се бе наредил шести или седми зад него на опашката, плати своите пет цента и се присъедини към тълпата на платформата. Трамваите се движеха по линиите в централната част на моста, над тях имаше пешеходни пътеки, а от двете им страни се простираха пътни платна за карета и други превозни средства; Холмс знаеше, че на моста няма спирки. Затова спокойно се качи в задната част на вагона, в който се бе качил неговият човек, и се настани с гръб към мишената си. В близките прозорци се виждаха отраженията на предната част на вагона, но детективът знаеше, че ще е много трудно — и несъмнено безсмислено — мъжът да скочи от влака в движение.

Холмс си отбеляза за в бъдеще — макар че едва ли щеше да му се наложи да работи върху случай, свързан с трамваите, минаващи по Бруклинския мост — че вагоните бяха като на най-новите и най-модерни нюйоркски влакове, движещи се по издигнатите над улиците релсови пътища: двукрили плъзгащи се врата, отварящи се към открити платформи, с красив парапет от ковано желязо, удобни седалки и големи прозорци.

Нюйоркчани и бруклинци отдавна бяха свикнали с факта, че вагоните нямаха мотори, които да ги задвижват, но понякога някой турист възкликваше изненадано, когато вагонът внезапно потегляше от гарата, задвижван сякаш от собствената си енергия. Холмс знаеше, че под релсите бе прокаран непрестанно движещ се стоманен кабел, към който се закачаха вагоните. Известно му беше, че Сан Франциско има

далеч по-сложна система от кабелни трамваи и че там улиците са далеч по-стръмни. И въпреки това човек можеше да усети как вагонът се изкачва по наклона на висящите пътища.

Шерлок Холмс не беше от хората, които се впечатляваха от творенията на природата или човека. За вторите не намираше приложение в работата си, с изключение може би на връзката им с различните сцени на местопрестъпления; първите винаги бе считал за мимолетни по отношение на мащабите на времето и незначителното участие на човечеството в него. Холмс беше изучавал Дарвин още като момче и бе останал не само с усещането, че той и всички, които познава, си имат свое място в света, което могат да изгубят за части от секундата, но и че пирамидите и всякакви други „велики творения“ са също толкова нетрайни, колкото и пясъчният замък на брега на Брайтън.

Катедралите и старите внушителни сгради не пораждаха никакви емоции у Холмс — с няколко изключения, като Лондонския мост или Биг Бен, като последният по-често се чуваше, отколкото виждаше в гъстата мъгла. Те бяха отличителните белези на града, в който той работеше и който обичаше по някакъв свой строго контролиран начин.

Но сега, поглеждайки нагоре, Холмс трябваше да признае, че каменните кули на Бруклинския мост — тъкмо преминаваха под първата двойка, която се издигаше над реката — бяха наистина впечатляващи. Десетилетия наред най-високата структура в Ню Йорк беше заострената кула на църквата „Тринити“ с нейните 284 фута. Само три години по-рано Ню Йорк Уърлд Билдинг, която се намираше на ъгъла на Парк Роу и Франклин Стрийт, стана най-високата сграда в града с 309 фута. И макар каменната арка на кулата, през която в момента преминаваше трамваят, да беше само 117 фута, а кулите да се издигаха само на 159 фута над пътните платна и железопътната линия, на 276 и половина фута над самата река, самата им каменно-готическа мощ впечатляваше до известна степен невпечатлителния Холмс.

Той знаеше, че запомнянето на тези точни числа е просто загуба на ценно пространство в менталния му таван — височините на арките, кулите и пътищата на този мост почти сигурно нямаше да му помогнат в разгадаването на някой случай — но детективът беше попаднал на тази информация по време на една от многото безсънни нощи, прекарани в четене на един от двайсет и пет тома на новото, девето

издание на „Енциклопедия Британика“ от 1889 година. Уотсън беше определил покупката му като глупаво пилеене на пари, тъй като Холмс вече притежаваше шестото и осмото издание, но детективът ценеше високо своето девето издание. За нещастие — и въпреки факта, че брат му Майкрофт бе онзи с невероятните математически способности — щом Шерлок Холмс се сблъска с фактите във формата на числа, той откри, че е невъзможно да ги забрави.

„Този на вид свръхестествен мост, поддържан от кабели, спускащи се от две каменни кули, които се издигат на 276 фута над реката. Америка — помисли си той, не за пръв път, — е нация с мащабни мечти и твърде често със способността да ги осъществява.“

Междувременно вагонът започна да се спуска по наклона след втората кула и забави ход, приближавайки Бруклинския терминал, чиято желязна структура беше още по-сложна и от нюйоркската, и гениалната „Стиска на Пейн“, захващаща го за кабела, внимателно се отпусна. Холмс знаеше за уреда на полковник У. Х. Пейн само защото в средата на осемдесетте един от администраторите му беше наел детектива да разследва възможно нарушаване на условията по патента на стиската, тогава използвана единствено в Сан Франциско от компания, която смяташе да пусне кабелни трамваи в Париж.

Холмс последва човека си по улицата и през кратка поредица от пътувания с конни трамваи; накрая мъжът слезе и закрачи пеша по неравното калдъръмено продължение на Флатбуш Авеню, следван на половин пресечка от детектива. Мишената му нито веднъж не погледна назад през рамо, нито се спря пред някоя витрина, за да провери в отражението си дали не е преследван.

Холмс знаеше, че някога Бруклин — с изключение на ирландските и негърските райони на север покрай реката — е бил богат, самодостатъчен град с широки, сенчести улици и много внушителни къщи. Кварталът, в който се намираха в момента, недалеч от мястото, където бяха съборили много стари сгради, за да построят пътища към Моста, далеч не изглеждаше внушителен. Прилична триетажна къща, с корнизи и ограда, боядисани в модерните розово, морскосиньо, ментовозелено или с багрите на залеза, можеше да е обградена от западнали стари сгради, чиито обитатели са се отказали да ги поправят или поддържат.

Човекът на Холмс изкачи четирите стъпала към една от похубавите къщи, отключи входната врата, извика нещо, което детективът не успя да чуе добре заради голямото разстояние между двамата, и веднага две малки момичета и жена с бебе в ръцете се хвърлиха да го прегръщат.

Момичетата, бебето и жената бяха чернокожи — като жената имаше особено тъмен цвят на кожата. Двете момичета, облечени с чисти бели рокли, бяха по-светлокожи, но имаха ситно накъдрени коси, които бяха грижливо сресани, заплетени и вързани с чисти панделки. Нямаше никакво съмнение, че това бе едно любящо посрещане. Този факт леко изненада Холмс. Мъжът, когото бе следил цял ден, беше бял.

* * *

— Да, имат три деца. Двете по-големи са момичета — каза госпожа Бейнс, жената с липсващия преден зъб.

— Малкото, бебето, е момче. И преди са имали момче, беше им първото, но то умря — каза госпожа Янгфелд, възрастна жена с посивяла коса. Нейна беше къщата от другата страна на улицата. — Кръстиха първото момче, онова, което умря, Лирой.

Лирой, помисли си Холмс. *Краля*^[1].

Той се беше отървал от гъстото лицево окосмяване, перуката и щръкналите предни зъби и си бе разделил косата на път, използвайки щедро крем за коса. Сега носеше дебели очила без рамки. В левия джоб на самото му се виждаха седем молива. От куфарчето си беше извадил голяма папка, която изглеждаше пълна с официални формуляри.

Беше станало късно и в няколко къщи на Хъдсън Стрийт не отговориха на почукването му — бял мъж на прага в очевидно цветнокож квартал — но госпожа Янгфелд и нейната гостенка и добра приятелка госпожа Бейнс, която живееше малко по-надолу по улицата, надникнаха през прозореца и решиха, че превзето изглеждащият Холмс не представлява заплаха.

Не проявиха особен интерес, когато Холмс им обясни, че името му е господин Уилямс и че провежда „местно преброяване“, за да може

Бруклинската квартална доброволческа асоциация да увеличи местните паркове и площадки, но щом извади по два долара, които щеше да плати на всяка в замяна на отговорите им на няколко въпроса за съседите, те веднага започнаха да се отнасят по-сърдечно с него.

— И фамилното им име е Тод? — попита Холмс, свивайки устни, докато ровеше из множеството формуляри в папката.

— Точно така — каза госпожа Янгфелд. — Джеймс и Ада Тод. Искате ли да знаете и имената на децата?

— Мисля, че няма да е необходимо — отвърна Холмс. — Но вие казахте, че в семейството има две момичета и едно момченце.

— Чакат още едно дете — обади се госпожа Бейнс. — Ада ми каза, че старата им къща вече им е прекалено малка.

— Случайно да знаете на каква възраст са? Приблизително ще свърши работа. — Холмс говореше с леко съскане през непрекъснатото свитите си устни. Той беше правителствен бюрократ, на когото му *харесваше* да е правителствен бюрократ. (Веднъж, в раздражението си, бе обвинил брат си Майкрофт в това, а той веднага му беше отговорил, провлачвайки бавно думите: „Но, братко, аз не *работя* за британското правителство. Нерядко аз *съм* британското правителство“.)

— Господин Тод е около петдесет и една-петдесет и две годишен. Ада ще навърши трийсет и две на идния девети април — каза госпожа Янгфелд.

Холмс не коментира разликата във възрастта. Беше я забелязал със собствените си очи в намаляващата вечерна светлина.

— А имате ли представа кога са се оженили? — попита той със свити устни, подсвирквайки си леко. Поредната графа за попълване. Поредната кутийка за отбелязване.

— Какво ги интересува Доброволческите нещо си на Бруклин кога законна съпружеска двойка се е оженила? — сопна му се госпожа Бейнс. Ръцете ѝ се бяха свили в юмруци, опрени на кокалестите ѝ хълбоци.

— На двайсет и втори септември, хиляда осемстотин осемдесет и осма — каза госпожа Янгфелд.

Госпожа Бейнс се обърна с ококорени очи и се вторачи в приятелката си.

— Ила, откъде... знаеш? Точната дата, когато се е омъжила Ада? Аз не си спомням дори своята годишнина.

— Помня числа и дати — каза госпожа Янгфелд. — Тоти, твоята годишнина е на четиринайсети декември... не че има някакво значение, защото Хенри избяга преди четири години.

Госпожа Бейнс извърна поглед и тропна с крак.

— Ада ми каза, че двамата с Джеймс са се оженили в Ню Йорк, в дома на леля й на Западна двайсет и четвърта улица — продължи да разказва госпожа Янгфелд на Холмс, който бързо си записваше. — Каза, че за церемонията повикали цветнокож методистки пастор от някаква църква на Осемдесет и пета улица. Докарали органистка да им свири и имали торта с бяла глазура.

Госпожа Бейнс изгледа смразяващо приятелката си, но не каза нищо.

— Почти приключих тук — каза Холмс. — Работата на господин Джеймс Тод... той в газовата компания ли работи?

— Не, тук сте се объркали! — засмя се госпожа Бейнс. — Мъжът на Ада, Джеймс, е камериер в спалните вагони, дошъл е от Балтимор. Главен прислужник. Работи за Нюйоркските железници, но... горката Ада... те непрекъснато го пращат из цялата страна: Пенсилвания, Мичиган, Охайо, Илинойс, Масачузетс... дори до някои места в Канада.

— Онтарио и Квебек — каза госпожа Янгфелд.

— Където и да го изпращат, той отсъства ужасно дълго — рече госпожа Бейнс, очевидно вбесена, че приятелката й и съседка знае толкова много. — Ада си стои сама вкъщи, отново чака дете, сама по цял ден се грижи за двете момичета и бебето. Тоя мъж може и да изкарва добри пари като главен камериер, но твърде често не си е вкъщи.

— Повече няма да отнемам от времето ви, дами — каза Холмс, прибра папката и намести очилата на носа си. — Много ми помогнахте. Информацията ви за семейство Тод и останалите ви съседи ще помогне на Бруклинската квартална доброволческа асоциация да финансира чудесна игрална площадка тук.

— За децата има предостатъчно празни места, където да играят — каза госпожа Бейнс. — Онова, от което наистина се нуждаем, е един хубав, чист, порядъчен *салун*, като онези, които имахме на Флатбуш Авеню, преди Моста да събори всичко.

— О, млъквай, Тоти — каза госпожа Янгфелд. Поглеждайки Холмс в очите, тя каза: — Тя не говореше сериозно, господин Уилямс.

Холмс кимна, повдигна учтиво шапката си, отстъпи назад към тротоара, завъртя се леко настрани, сякаш се канеше да се отдалечи, но после отново се обърна към двете жени.

— Простете ми, ако въпросът ми ви се стори коравосърдечен... той е включен в преброяването, но рядко се налага да го задавам...

Двете дами зачакаха.

— Случайно ми се удаде възможност да *видя* господин Джеймс Тод, без да имам удоволствието да се запозная с него — каза тихо Холмс, показвайки видими признаци на смущение. — Господинът имаше сини очи, руса коса — не беше останало много от нея, но определено беше руса — и много светъл цвят на кожата...

Госпожа Бейнс се засмя сърдечно.

— И вас е заблудил — рече тя, разкривайки дупката в иначе безупречната поредица от бели зъби.

— Заблудил... — започна Холмс.

— Джеймс Тод се преструва — каза госпожа Янгфелд. Тя също звучеше смутено. — Казал на Ада, че се преструва още от дете.

— О, да — каза госпожа Бейнс, без да спира да се смее. — Джеймс Тод е *много* добър в преструвките.

— Преструвки? — рече Холмс. — Искате да кажете, че се преструва на...

— Бял — каза госпожа Янгфелд. — Джеймс Тод не изглежда черен, но съпругата му Ада ни е казвала дузина пъти, че дядо му и майка му са били роби-работници в Каролина. Голямо мешане на расите е ставало с онези роби и много от родените деца се опитват да минат за бели тук. Макар че малцина изглеждат толкова бели като Джеймс Тод.

— Но поне се е оженил за една от своите — каза госпожа Бейнс. Холмс повдигна шапката си за последен път.

— Благодаря ви отново, дами.

* * *

В нощния влак към Вашингтон Холмс осъзна, че е много уморен. Утрешният ден щеше да е отрупан с работа, защото трябваше до обяд да разреши загадката кой изпраща ежегодните картички с надпис „Тя беше убита“ и след смрачаване трябваше да проникне в имението на Хенри Адамс — деликатна задача в модния, пълен с полицаи район, където бяха избрали да живеят семействата Хей и Адамс.

Той вече знаеше една от тайните на първоначалните Пет купи — господин Кларънс Кинг, „най-желаният ерген на Америка“ според приятеля му Джон Хей и автор на редакционни статии в „Сенчъри Магазин“, беше женен за цветнокожа жена на име Ада Коупланд от септември 1888 година. Нямаше никакво съмнение — поне за съседите му — че двете момичета, оживялото бебе-момче, починалото бебе-момче на име Лирой и бебето, което тепърва щеше да се роди, са негови. Самият Холмс беше забелязал колко светла бе кожата на бебето и на едното от момичетата, особено в сравнение с абаносовата им майка.

Разкриването на тази тайна на „Петте купи“ беше добро начало, знаеше Холмс, но оставаше да открие тайните на Джон и Клара Хей, на Хенри Адамс и дори на покойната Клоувър Адамс.

Беше му пределно ясно, че всички живи мъже и жени си имат тайни. Повечето, като Кларънс Кинг — който умишлено подвеждаше най-близките си приятели с веселите си приказки за това, че го привличат единствено „мургавите дами от Южните морета“ — криеха тайни в тайните.

Малцина, като Хенри Джеймс и самия Холмс, криеха тайни в тайните в тайните.

Една от малките тайни на Холмс беше напредила за себе си, преди да напусне Бруклин. Бяха минали твърде много часове от сутрешната му инжекция хероин и преди да се качи на ферибота до депото Гранд Сентръл, Холмс си намери една празна колиба в Бруклин, където си приготви хероиновия разтвор и си го инжектира на спокойствие. През целия следобед бе изпитвал болка, физическа и психическа, и облекчението, което го заля след инжекцията, беше като изпратено от бога.

Сега Холмс затвори очи и направо задряма, докато влакът летеше в нощта.

[1] От *le roi* (фр.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 20

— Скъпи ми Хари! — извика Джон Хей. — Не можеш просто така да ме изоставиш точно сега!

— Със сигурност не те изоставям — отвърна Хенри Джеймс. — Просто слагам учтиви граници на натрапването ми, въпреки щедрото и очевидно безгранично гостоприемство, което ми оказвате двамата с Клара. Нали си спомняш, че ми помогна да си намеря стая под наем наблизо през 1883, когато за последно идвах тук на посещение при Адамсови.

— Но онова беше нещо съвсем различно! — каза Хей. Беше вторник сутринта и двамата мъже се намираха в кабинета. Хей бе информирал Джеймс, че слугите са му докладвали за завръщането на „господин Сигерсон“ — с ниско нахлупена шапка и вдигната яка — в стаята му още преди зазоряване. — Сега имаме Холмс и неговите загадки — продължи Хей. — Това е твърде интересно, за да се изправя срещу него сам. Ти просто *трябва* да го споделиш с нас.

— Отново поднасям извинения за това, че доведох тук детектива предрешен и под чужда самоличност... — започна Джеймс.

— Глупости — извика Хей, отхвърляйки извиненията с махване на ръка. — Това е изключително вълнуващо преживяване, каквото не бих пропуснал за нищо на света. Погледни с какво е занимавал секретарите ми целия вчерашен следобед и тази сутрин.

Джеймс погледна към кутиите с пликове и картички, с които бяха отрупани всички бюра и маси в кабинета.

— Едва ли ще позволиш на този... непознат... да чете личната и работната ти кореспонденция — каза Джеймс, който не успя да скрие изненадата в гласа си.

Хей се засмя.

— Разбира се, че не, скъпи ми Хари. Това са пликове и картички, на които са напечатани само адресите, макар че той ще сравнява първите редове със зловещите картички, които ние от „Петте купи“ получаваме ежегодно. Разбираш ли, всичките адреси и послания са печатани на пишеща машина. Вчера сутринта Холмс ми каза, че —

надявам се да го цитирам вярно — „Една пишеща машина има същата индивидуалност като почерка на човек“.

Джеймс изсумтя презрително.

— Така че наистина трябва да останеш — настоя Хей. — Нуждая се от съветите ти, стари приятелю. Проблемът е много деликатен, особено след като Адамс се прибере у дома.

— О, да — отвърна Джеймс. — Нали нямаш намерение да...

— Да му кажа, че английският детектив Шерлок Холмс разследва самоубийството на Клоувър? — довърши Хей. — В никакъв случай. Знаеш много добре, че Хенри никога няма да се съгласи да говори за онзи ужасен декемврийски ден. Адамс ще се разгневи и ужаси от самата *мисъл*, че някакъв детектив се рови в тлеещите отломки на болезнените му спомени.

— Можем само да се надяваме — каза Джеймс, — че онова, което Адамс не знае, няма по-късно да го нарани по някакъв начин. Лъжите и премълчаванията винаги намират начин да изплуват на повърхността, особено между близки приятели.

Думите му накараха Хей да се намръщи и помълчи известно време, докато накрая не каза:

— Основният въпрос всъщност е дали да кажа на Клара за всичко това. Тя страстно колекционира всички издадени разкази за тъй наречените приключения на нашия нов приятел.

— Да кажеш на Клара какво? — попита Клара Хей от вратата, която бе отворила тихо, докато двамата приятели разговаряха на висок глас.

* * *

След като заключи вратата на стаята си, Джеймс взе чадъра си — макар в този топъл мартенски вторник небето да беше ясно — и излезе на разходка, която според Хей щеше да продължи около две мили, за да разгледа Капитолия и Библиотеката на Конгреса. Хей беше добавил, че ако Хари иска да разгледа красивата нова сграда на Томас Джеферсън, която се строеше в момента и след няколко години щеше да приеме увеличената Библиотека, ще трябва да прибави още някоя

друга пресечка към разходката си, за да види извисяваща се предна фасада, която гледа към Втора улица С. И.

Джеймс изпитваше угризения, че беше казал на приятеля си, че иска просто да се пораздвижи и да поразгледа забележителностите, когато всъщност имаше наум далеч по-зловеща причина да посети Библиотеката на Конгреса в Капитолия.

Следобеда на предишния ден Хенри Джеймс бе извършил може би най-неджентълменското действие в целия си живот.

Прислужничките чистеха стаята на „господин Сигерсон“, когато Джеймс се качи на горния етаж. Те изнасяха чаршафите и застилаха нови, докато проветряваха стаята от наслоения цигарен дим, и бяха оставили вратата широко отворена.

Джеймс се спря и надникна вътре. Холмс беше излязъл по-рано, опитвайки се да скрие лицето си зад периферията на ниско нахлупената си шапка и високо вдигнатата яка на шлифера си, но почти сигурно се беше предрешил като някой друг. Никой не можеше да каже кога щеше да се върне. Тъй като прислугата се бе заела първо с оправянето на леглото му, стаята му се намираше в пълен хаос — по пода се валяха дрехи, навсякъде бяха пръснати книги, по скъпите масички имаше разпиляна пепел, карти на Вашингтон и Ню Йорк лежаха разгърнати върху пръснатите по пода обувки и чорапи. Някое разхвърляно младо момче, решено да ядоса родителите си със своята немарливост, едва ли щеше да се справи по-добре.

Но на облегалката на един от столовете беше праметнато сакото, което Холмс бе носил сутринта предишния ден, когато беше разговарял с Хей, Кинг и Джеймс в кабинета на Хей.

След като погледна гузно през рамо и видя, че няма никого, но с ясната мисъл, че разполага само с няколко секунди, в които да тършува, Джеймс влезе бързо в стаята и опипа предния джоб на сакото. В началото на разговора им Холмс бе извадил четири фотографии, а им беше показал само три от тях — на полковник Себастиан Моран, размазаният образ на младия Лукан Адлер и една стара фотография на жената, за която каза, че се е наричала Ирен Адлер, преди да се представи за приятелката на Клоувър Адамс, Ребека Лорн.

Така и не им бе показал четвъртата фотография.

Джеймс не очакваше да намери нещо, затова се изненада, когато измъкна от джоба четирите снимки и една телеграма. Три от тях бяха същите, които детективът им бе показал в понеделник сутринта, но на четвъртата — доста официална, човекът бе облечен в черен смокинг със старомодна висока якичка, и очевидно изрязана от по-голяма фотография — се виждаше около четирийсет– или петдесетгодишен мъж, гладко избръснат, със странно хлътнали бузи и пронизващ поглед изпод внушителните вежди. Няколко кичура прошарена черна коса висяха над странните му вълчи уши.

В облеклото на мъжа и леко прегърбената му стойка имаше нещо професорско, но и доста хищническо в начина, по който изпитото лице се бе издало напред, а черните рамене се издигаха зад него. Колкото и строга да беше позата му, на Джеймс му се стори, че зърва езика на мъжа, уловен, докато облизва едва видимите малки, но смущаващо остри зъби.

Телеграмата беше адресирана до Шерлок Холмс, до поискване, и бе изпратена до най-близкия вашингтонски клон на *Уестърн Юнион*; на нея бе отпечатана датата на предишния ден, и гласеше:

ПОТВЪРДЕНО, МРЕЖАТА НА МОРИАРТИ
РАЗПРОСТРАНЕНА ВЪВ ФРАНЦИЯ ГЕРМАНИЯ
ИТАЛИЯ И ГЪРЦИЯ ТЧК МРЕЖА ЗА ФИНАНСИРАНЕ
И ПОДДРЪЖКА НА ПРЕСТЪПНИЦИ И АНАРХИСТИ
ВЪВ ВАШИНГТОН НЮ ЙОРК БАЛТИМОР И ЧИКАГО
ТЧК ДЕЙСТВАЙ ВНИМАТЕЛНО ТЧК
МАЙКРОФТ

Джеймс прибра фотографиите и телеграмата обратно в джоба на самото и бързо излезе в коридора, точно когато една от прислужничките се появи зад ъгъла, понесла чисти чаршафи.

Тя отстъпи встрани, за да позволи на Джеймс да продължи към стаята си, и писателят не забеляза в почтително наведения ѝ поглед признаците, че е разбрала за прегрешението му.

* * *

Джеймс прекоси малкия парк и тръгна на изток по Пенсилвания Авеню, като от време на време хвърляше по някой незаинтересован поглед през желязната ограда, заобикаляща обширната затревена площ край северната част на Белия дом. На ъгъла сви на юг по Петнайсета улица С. 3. и продължи през още няколко пресечки напред, преди да завие на югоизток, към южното разширение на Пенсилвания Авеню С. 3.

След като измина с бърза крачка една миля по Пенсилвания Авеню, на Джеймс му се наложи да изчака за момент, докато успее да прекоси улицата между каретите и колите, теглени от тежкотоварни коне, преди да продължи по Конститушън Авеню и да измине още половин миля на изток. Беше решил да хвърли поглед на новата сграда на Томас Джеферсън, само за да може по-късно да каже на Хей, че я е видял.

След още две пресечки на юг, по Втора улица, той се озова пред новостроящата се сграда — три етажа от впечатляващия нов дом на Библиотеката вече бяха изградени, но обвивката ѝ все още бе кука и фасадите бяха окичени с кранове, въжета, скрипци и такъми, каквито се виждаха по корабите, и решетки от желязо и дърво, крепящи празния терен между високите колони на третия етаж. Цялата площ около издигащата се сграда беше осеяна с номерирани гранитни блокове, палети с дъски, защитени от капризите на времето с насмолен брезент, натоварени коли, работници и дори още кранове, скрипци и кабели.

Джеймс можеше да продължи да върви на юг и след това да свие към Капитолия по Индипендънс Авеню, но той предпочете да се върне обратно към Ийст Капитол Стрийт и да премине през празното разкаляно пространство, което може би някога е било неподдържана градина — като внимаваше да не стъпи встрани от тясната калдъръмена пътека — преди да се изкачи по стълбището към източния вход на Капитолия.

* * *

Същата сутрин, когато Джеймс и Хей бяха чути от Клара, писателят очакваше или скандал, или приятелят му да излъже, но не се

случи нито едно от двете. Хей призна всичко на съпругата си. Вместо да се ядоса, че е била подведена, Клара Хей бе във възторг, че техният гост „Ян Сигерсон“ всъщност се е оказал предрешеният детектив Шерлок Холмс. Джеймс предположи, че Хей й бе разкрил всичко, защото не беше сигурен кога точно Холмс ще се появи пред Клара и прислугата без дегизировката си като Сигерсон.

— О, той е майстор на преструвките! — ахна Клара, притискайки възторжено длани пред гърдите си като в молитва. — Каква чест е за нашия дом да приеме като гост Първия в света и най-изтъкнат детектив-консултант. С нетърпение очаквам да споделя с Мари и Елън...

— Не трябва да казваш на никого, скъпа — прекъсна я Хей, вдигайки предупредително показалеца си. — Господин Холмс е тук под чужда самоличност на изключително сериозна мисия, доколкото разбирам, в която животът му може да бъде застрашен, ако се разчуе за присъствието му в Америка. Това до голяма степен е причината Хари да ни помоли да запазим в тайна посещението на Холмс.

— О, да, естествено... разбирам... но след края на приключението — каза Клара Хей и притисна преплетените си пръсти към устните, сякаш за да ги запечата засега. Тя продължаваше да се усмихва широко. — Трябва да донеса януарския брой на „Харпърс Уикли“, в който е отпечатан „Картонената кутия“! О, и февруарския „Харпър“ с разказа „Жълтото лице“! Трябва да попитаме господин Холмс какво е мнението му за хрониките на приключенията му, написани от доктор Уотсън!

Хей улови ръцете на съпругата си.

— Клара, скъпа, не трябва да смуцаваме нашия гост. Господин Холмс не е автор на тези... публикувани приключения... не бива да го забравяш. Възможно е да има елементи на преувеличаване или дори някои неудобни елементи в тези разкази, които да смуцават господин Холмс.

— Разбира се, разбира се — каза Клара, без да спира да се усмихва. И Джеймс беше сигурен, докато се качваше бързо по стълбището, за да си вземе чадъра, за да може да излезе преди Холмс да се е събудил, че броевете на „Харпърс Уикли“ щяха да се появят на долния етаж и в обсега на вниманието на Холмс още преди денят да е изтекъл.

Когато Джеймс беше казал на Хей, че смята да мине през Библиотеката на Конгреса, за да поразгледа, Хей бе настоял да напише „кратка препоръка“. Джеймс не смяташе, че ще му е необходимо за една, както смяташе той, обществена библиотека, но пхна малкото листче в джоба на самото си и не се сети за него, докато не беше спрял от някакви нисши библиотекари на вратата на затрупаната с книги зала на Библиотеката в Капитолия.

Естествено, тъй като Хей си беше Хей, той беше адресирал „кратката препоръка“ до Библиотекаря на Конгреса, някой си Ейнсуърт Ранд Спофърд. Нисшите библиотекари, които работеха на бюрото до входа, скочиха от местата си, след като прочетоха бележката от Хей, запърхаха като уплашени гълъбчета около Джеймс и след това най-главният от тях лично повлече писателя нагоре по стълбището към кабинета на Библиотекаря на Конгреса.

Самият Спофърд беше слаб, възрастен мъж, с нездрав цвят на лицето, рошава прошарена брада и дълга изтощена коса, която висеше на кичури от оплешивяващата му на темето глава. Лицето му бе доминирано от носа, който според Джеймс спокойно би могъл да е изсечен от някой от гранитните блокове, въргалящи се около новостроящата се Библиотека.

Библиотекарят излезе иззад огромното си бюро, за да разтърси ръката на Джеймс, макар това да беше по-скоро подаването на някакво мъртво, бяло, безгръбначно нещо, отколкото разтърсване.

— Добре дошли, господин Джеймс. За Библиотеката на Конгреса вашето посещение е чест. С какво можем да ви помогнем днес?

Джеймс се смути за миг. Той си беше представял, че проучването му тук ще бъде анонимно, невидимо.

— Може би искате да разгледате нашата колекция от вашите чудесни романи и сборници? — настоя Ейнсуърт Ранд Спофърд. Той продължаваше да стои до Джеймс и като че ли не се чувстваше в свои води, ако не седеше зад огромното си бюро.

— О, господи, не, не — възрази Джеймс. — Нуждая се само от няколко минути, за да проведе едно... проучване... както великодушно би го нарекъл някой.

— Разбира се! — извика Спофърд, потривайки кокалестите си ръце, сякаш двамата току-що бяха сключили важна сделка. Библиотекарят докосна някакво сложно устройство на бюрото си и секунда по-късно в стената от книги се отвори невидима врата, през която мълчаливо влезе висока, слаба дама.

— Това е госпожица Милър, моята главна помощник-библиотекарка — каза Спофърд. — Нашият почетен гост днес, госпожице Милър, прочутият американски писател Хенри Джеймс.

Тъй като госпожица Милър беше спряла на три ярда от него, твърде далеч дори за полови егалитарното американско ръкостискане, прочутият американски писател Хенри Джеймс се поклони леко.

Госпожица Милър, видя Джеймс, беше абсолютна карикатура на библиотекар. Висока, слаба до степен да изглежда кокалеста, с прибрана в непривлекателен кок коса, облечена с грозен кафяв памучен сукман, под който беше облякла нещо, наподобяващо закопчана догоре мъжка риза, мънички бифокални очила, кацнали на върха на дългия ѝ нос, и табелка с името ѝ, закачена върху лека издатина, която би могла да бъде и лявата ѝ гърда, под наподобяващия зебло плат на роклята ѝ. Д. МИЛЪР.

„Д. Милър — помисли си Джеймс. — Моля те, боже, не.“

— Малкото име на госпожица Милър е Дейзи, така че вече можете да се смятате за добри познати — каза Библиотекарят Ейнсуърт Ранд Спофърд с дрезгав лай, който би трябвало да представлява някаква форма на смях.

Госпожица Милър се изчерви леко. Джеймс погледна надолу към обувките си, които се бяха покрили с неприятен на вид прах по време на разходката му покрай строителната площадка.

— Господин Джеймс желае да проведе някакво проучване, госпожице Милър — говореше Спофърд. — Ако имате нужда от допълнителна помощ, господин Джеймс, можете веднага да ме потърсите... — И меката ръка отново се протегна.

Джеймс докосна реликвата и последва госпожица Милър през входа в стената.

Обикновената библиотекарка... без главно Б... го поведе през лабиринта от задръстени с книги малки кабинети до тесен, висок три етажа коридор, който, както Джеймс с изненада установи, представляваше самата Библиотека на Конгреса. Или поне част от нея.

Книгите запълваха не само всеки свободен рафт, но бяха струпани и на пода, край железния парапет на всеки мецанин, и върху всяка свободна маса, бюро и повърхност.

Госпожица Милър забеляза изненадания му поглед.

— Когато Библиотекар Спофърд зае поста си през 1864 година, назначен от самия президент Линкълн — каза тя с изненадващо чувствен глас, — Библиотеката на Конгреса притежаваше по-малко от шейсет хиляди тома, голяма част от които бяха дарение от частната библиотека на Томас Джеферсън. Сега разполагаме с почти четиристотин хиляди... надминали сме Бостънската обществена библиотека като най-пълнен библиотечен източник на Америка... и намерението на Библиотекар Спофърд е до три години, когато трябва да се преместим в новата Сграда на Томас Джеферсън, книгите ни да достигнат един милион.

— Достойно за похвала — чу гласа си Джеймс, докато двамата вървяха по препълнения коридор, криволичейки между купчините книги. — Наистина достойно за похвала. Прекрасно.

Двамата се спряха на един кръстопът от коридори. Навсякъде под тавана на тесния коридор, който се извисяваше на три етажа над главите им, се виждаха купчини книги.

— Как мога да ви помогна, господин Джеймс?

— Ами... мислех си... — заекна прочутият писател. — Тоест, чудех се дали имате една доста неизвестна книга по физика или математика, озаглавена „Силата, движеща един астероид“?

Госпожица Милър се засмя тихо и смехът ѝ се оказа толкова приятен и мелодичен, колкото стържещ беше този на началника ѝ.

— Книгата на професор Мориарти! Разбира се, че я имаме, макар да сте прав, господин Джеймс... тя е много рядка. Но Библиотекар Спофърд продължава да изпълнява първоначалната цел на Библиотеката — да увеличи колекцията си от научни и математически книги.

Джеймс обхвана с двете си ръце дръжката на чадъра си и кимна, опитвайки се да скрие изненадата си от това колко бързо се беше сетила тя за автора на книгата.

— Добре че потърсихте помощ, сър — каза госпожица Милър. — Защото се наложи да ограничим достъпа до тази книга.

— Нима? За това неизвестно и техническо заглавие? Защо, госпожице Милър?

— Ами, след онази публикация на новинарската агенция „Ройтерс“ преди две години — както и след статията в „Ню Йорк Таймс“, препечатана от лондонския „Таймс“ — за изчезването на професор Мориарти във водопада Райхенбах заедно с английския детектив Шерлок Холмс, получихме твърде много искания от обикновени посетители в Библиотеката, желаещи да видят тази ценна книга. Страхувахме се, че ако я оставим без надзор, някой може да я открадне ако не за друго, то просто заради новинарската ѝ ценност.

— Ах — каза Джеймс.

— Оттук, господин Джеймс. — Госпожица Милър го поведе към една тясна желязна стълба между хаотичните купчини с книги.

* * *

Следващите два часа имаха доста странна образователна стойност за Хенри Джеймс.

Ако го бяха оставили да се оправя сам, както първоначално беше възнамерявал, той никога нямаше да успее да открие книгите на професор Мориарти, или каквито и да е справки за него, но госпожица Милър намери в Библиотеката на Конгреса на Съединените щати всичко, което имаше някаква връзка с вече прочутия — или прословут — професор.

Първите две книги, които донесе, бяха често споменаваната „Силата, движеща един астероид“ — двеста и девет страници, изпълнени с неразбираеми уравнения и много малко текст, точно както беше рекламирана — и една по-тънка книжка от шейсет и осем страници, озаглавена „Трактат за бинома на Нютон“. Втората е била публикувана още през 1871 година, същата, според кратката бележка на гърба, в която Джеймс Нолан Мориарти бе получил двете си степени, по математика и по приложна физика, в Юнивърсити Колидж, Дъблин. Книгата беше издадена от малка дъблинска издателска къща, за която Джеймс не бе чувал никога, и беше посветена на Карл Готфрид Нойман, професор от университета в Лайпциг.

Джеймс никога не беше чувал за професор Нойман, но госпожица Милър го увери, че той е важна личност, споменавана често в немските и други чуждестранни математически списания, и дори му донесе книгата на Нойман *Das Dirichlet'sche Princip in seiner Anwendung auf die Riemann'schen Flächen*^[1], за да му го докаже.

Джеймс сигурно се беше зачудил как може един студент от Тринити Колидж в Дъблин да е бил толкова напреднал, че да посвети първата си книга за математическа теория на професор в Лайпциг, но вместо това обясни на госпожица Милър, че се интересува предимно от биографията на професор Мориарти — и от всякакви фотографии на професора, ако разполага с такива.

Той виждаше любопитството в погледа ѝ, но госпожица Милър бе твърде голяма професионалистка, за да попита: „Да не би да възнамерявате да пишете книга за човека, който уби Шерлок Холмс?“. Тя бързо се отдалечи, за да потърси повече материали в различните научни секции на лабиринта от купчини, рафтове и заключени стаи, който представляваше Библиотеката на Конгреса.

За по-малко от час Джеймс разполагаше с всичко за човека, когото Шерлок Холмс бе нарекъл на хартия „Наполеон на престъпния свят“, а в разговор на четири очи бе заявил, че е просто творение на въображението му.

Дори датата и мястото на раждане не съвпадаха. В алманаха „Кой кой е в европейската математика“ от 1884 година се твърдеше, че професор Джеймс Мориарти — второ име не беше дадено — автор на „Трактат за бинома на Нютон“, е роден в Дъблин през 1846 година. В справочник на Юнивърсити Колидж, Дъблин, където професор Джеймс Н. Мориарти беше записан като професор по математика от 1872 до 1878 година, беше дадена 1849 като година на раждане, а като място на раждане — Грейстоунс; госпожица Милър помогна на Джеймс да го намери на картата на Ирландия и се оказа, че това е малко село между Дъблин и Уиклоу.

Значи ако Мориарти беше все още жив, ако не бе загинал във водопада Райхенбах, на колко години щеше да е сега — на 47 или на 44?

Следващата изненада за Джеймс беше годината на публикуване на „Силата, движеща един астероид“ от лондонско издателство, за което той не беше чувал — 1890. Дори Мориарти да се беше родил на

по-късната отбелязана дата, то той щеше да е на 41 в годината на издаването на книгата. Твърде стар, съдейки по малкото, което бе успял да разбере Хенри Джеймс, за да издава първата си голяма публикация в областта на математиката. Един от преподавателите в Оксфорд беше казал веднъж на Джеймс, между другото, че математици като Чарлс Доджсън, известен на света като Луис Карол, обикновено издават най-добрите си творби още преди да са навършили трийсет.

Докато разглеждаше неразбираемите — за него — йероглифи на математическите уравнения в „Силата, движеща един астероид“, той се улови, че мърмори на глас:

— Само ако имах и най-малката представа за какво става дума в тази книга...

— Чувала съм някои от посещаващите ни учени да я обсъждат — каза госпожица Милър, мислейки, че е задал въпроса на нея. — Очевидно въпросният астероид се разглежда в светлината на нещо, известно на астрономите и математиците като „Задачата за трите тела“. Вземаме две произволни небесни тела и тяхното гравитационно привличане, взаимното им приливно-отливно въздействие, въртенето им около оста им, ориентацията им в триизмерното пространство, и така нататък — можем да обясним всичко с термините както на модерната, така и на класическата математика... Но когато добавим трето тяло... тогава очевидно въртенето около оста, ориентацията и дори траекторията на астероида стават неизчислими. Постигнението на професор Мориарти в тази книга, ако съм разбрала правилно математиците и учените, е, че е показал това, което не може да бъде изчислено.

— Много интересно — каза Джеймс, макар нейното резюме на чуждите анализи изобщо да не му беше от полза. Миг по-късно заговори отново: — Очевидно няма никаква възможност да се открие снимка на професор Мориарти.

— Моля ви, елате с мен, господин Джеймс. — Госпожица Милър — Джеймс се опитваше да не мисли за неуместното й малко име — закрачи пред него, размахвайки лакти като някой войник, отиващ на война.

Наложи се да се изкачат до помещение, което като че ли бе прашният таван на Капитолия (макар че доколкото можеше да прецени Джеймс, то не се намиреше под големия купол) и госпожица Милър

трябваше да отключи още три врати, преди да влязат в стая, препълнена с хиляди внимателно подредени списания.

— Математика... европейски... конференции... — мърмореше под носа си госпожица Милър, давайки с ръка знак на Джеймс да седне на единственото подходящо за целта място — нисък стол, разположен зад нещо, приличащо на ученически чин, в средата на невъзможно претъпканата стая. Джеймс беше сигурен, че в следващите години няма да се отърве от кошмарите за тази Библиотека.

— Ето! — извика тя най-после и извади някакво немско списание със заглавие, което беше твърде дълго, наумлаутено и наготичено, че Джеймс да си прави труда да го разчита. Госпожица Милър го отвори на страница трийсет и шест и заби пръста си във фотографията на осмина мъже на средна възраст, които стояха в редица с лице към камерата. Надписът отдолу, на немски, гласеше: „Конференция по висша математика и астрофизика, Университет на Лайпциг, юли, 1892 г.“.

Под всеки от мъжете бе написано името му, но на Джеймс не му беше необходимо да ги чете. Той веднага откри Мориарти, най-накрая вдясно — същата оплешивяваща глава, провиснала тъмна коса, гущероподобната извивка на врата му и проблясък на език между тънките, бледи устни. Това беше точно снимката, която бе измъкнал тайно от джоба на Холмс същата сутрин. Детективът сигурно я беше откъснал от някой брой на същото това списание.

„Професор Джеймс Н. Мориарти, Лондон.“ Не беше посочена принадлежност към никой университет. Но я имаше датата на конференцията — юли, 1892. Повече от година след като Холмс и съобщенията в пресата бяха определили Мориарти като загинал във водопада Райхенбах през май 1891!

Убеден, че няма да успее да намери нищо повече за този Лазар в Библиотеката на Конгреса, Джеймс се престори, че си записва някои неща, и увери извиняващата се госпожица Милър, че не, не, въпреки привидната оскъдност на наличната информация, тя му е била от неоценима помощ. *Неоценима.*

Той стана и се обърна да си върви, но не можа да намери пътя дори до стълбището. Госпожица Милър го попита кой изход на Капитолия би предпочел да използва.

— Главния... предния вход, мисля — отвърна Джеймс.

— Чудесно — каза услужливата госпожица Милър. — Така ще можете да видите същинския Капитолий.

Тя го преведе през няколко стълбища, през лабиринта между безкрайните купчини книги, който не би могъл да преодолее сам, през дългите, високи, задръстени коридори и накрая го въведе в официалното мраморно фоайе, под величествения купол на самия Капитолий. Хенри Джеймс беше впечатлен не от колосалните римски размери на сградата, а от почти гръцката ѝ бяла чистота. И светлината на ранния следобед, която озаряваше мраморните подове, беше прекрасна.

Когато излезе навън през високия портал и се озова пред големите колони, през които се разкриваше гледка към Белия дом, отдалечен на по-малко от миля, Джеймс се обърна към библиотекарката.

— Госпожице Милър, отново бих искал искрено да ви благодаря за неоценимата помощ в малкото ми проучване.

Той повдигна леко шапката си и тръгна да слиза по стъпалата, но се спря и отново се обърна, чувайки гласа на госпожица Милър, която го викаше по име.

— Господин Джеймс, аз... — Тя кършеше ръце и се червеше. — Може да не получа втори шанс, затова се надявам да не сметнете за неучтиво, ако се възползвам от възможността да ви благодаря искрено за вашата творба, която смятам за прекрасен и проникателен роман за женското съзнание.

„Дейзи Милър? — помисли си Джеймс. — Горката жена има да научи още много за живота.“ Това определено се отнасяше и за него в онези години, докато пишеше това популярно, но повърхностно книжле.

— Благодаря ви, госпожице Милър — отвърна лицемерно той. — Но едноименното заглавие бледнее пред истинската красота и проникателност на съименничката си.

— Едноименно... — повтори госпожица Дейзи Милър и бузите ѝ се обагриха в още по-наситено алено. — Не, господин Джеймс... Нямах предвид романа ви „Дейзи Милър“. Той беше задоволителен... като развлечение. Не, имах предвид чудесния „Портрет на една дама“.

— Ах, колко мило — промърмори Джеймс в брадата си, докосна отново шапката си, поклони се леко, обърна се и заслиза по белите

каменни стъпала, почуквайки леко с върха на чадъра си. Задоволителен като развлечение? За коя се мислеше тази грозна, спаружена стара мома?

* * *

Вече минаваше обяд. Джеймс все още не беше готов да се върне в дома на семейство Хей, затова се огледа за някое място край Капитолия, където да си поръча лек обяд. Имаше предвид бистро или колбасарница, но успя да намери само някакво заведение за студени закуски — очевидно подходящо за нуждите на чиновниците, които имаха съвсем кратка обедна почивка — където предлагаха студени сандвичи и хладко кафе. Но масите отвън бяха празни в този следобеден час и той с удоволствие седна на сянка, отпи от кафето си и се замисли за значението на онова, което бе видял и научил в Библиотеката на Конгреса.

До този следобед Джеймс беше твърдо решен да се сбогува със семейство Хей, за предпочитане преди завръщането на Хенри Адамс по-късно през седмицата, и да се прибере сам в Лондон. Каквото и отчаяние да го бе тласнало към Париж и брега на река Сена в онази нощ, то вече бе отминало, беше се разсеяло, и сега той искаше единствено да се освободи от лепкавата паяжина на дегизировки и фалшиви самоличности, в която го бе оплел този индивид Холмс, който и да беше той.

Но сега, когато със сигурност знаеше, че Холмс — под което и да е име — го беше излъгал, че е измислил професор Джеймс Мориарти само за да може той да „умре“ заедно с него във водопада Райхенбах, и след като бе видял fotografia на истинския Мориарти както в джоба на Холмсовото сако, така и в европейското списание за математика и астрофизика, Джеймс изпитваше мрачна решимост да остане с приятелите си, семейство Хей и Хенри Адамс, докато този „Шерлок Холмс“ не се разкриеше изцяло като измамника и шарлатанина, какъвто бе в действителност.

Подсилен от новооткритата си решимост, Джеймс тръгна по живописния път обратно към Лафайет Скуеър и дома на Джон и Клара Хей.

Хей, в състояние на някакво странно въодушевление, изтича по стълбите, за да го посрещне и да го поведе към кабинета си в мига, в който прислужникът го пусна в къщата.

— Той тъкмо се кани да ни го разкрие — рече приятелят му. — Просто те чакаше да се върнеш, Хари.

— Да разкрие... — рече Джеймс. Той чувстваше как върху него се спуска воал от страх всеки път, когато този индивид Холмс „разкриваше“ нещо.

В кабинета на Хей цареше пълен хаос — картичките и пликовете бяха извадени от кутиите им и бяха пръснати навсякъде. Джеймс с изненада видя Клара, която беше вътре заедно със съпруга си, и Холмс, който не бе предрешен като Сигерсон.

— Клара — каза Джеймс с известно смущение, — ти също си част от това...

— О, да, да! — извика Клара Хей, уважаваната вашингтонска матрона, докато стискаше като някоя ученичка пръстите му с едната си ръка, а с другата размахваше два броя от списание „Харпърс Уикли“. — И господин Холмс ми даде своето мнение за „Сребърният пламък“ и „Жълтото лице“ и...

— Тишина! — извика Джон Хей. Дипломатът, известен със своето хладнокръвие, не беше на себе си от въодушевление. — Всеки момент ще чуем за пръв път резултатите от сравняването на печатните шрифтове!

Шерлок Холмс очевидно се намираше в центъра на вниманието и му се наслаждаваше, стиснал в ръката си картичките с надпис „Тя беше убита“, заедно с няколко плика и напечатани листове хартия.

— Известна ми е пишещата машина, на която са били напечатани тези анонимни картички — заяви Холмс, показвайки им два шрифта, които съвпадаха, — както, несъмнено, и човекът, който ги е напечатал.

— За бога! — извика Джон Хей. — Кой е той, човече?

Холмс вдигна поглед от лупата, с което разглеждаше различните текстове.

— Кой — попита той, повдигайки съвпадащите шрифтове, — е този... Самюъл Клемънс?

[1] Принцип на Дирихле и приложението му върху Риманова повърхнина (нем.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА 21

Холмс чакаше неспокойно обитателите на дома да заспят. Той пушеше лула след лула в стаята си, като от време на време открехваше вратата и се ослушваше. Но стъпките и шепненето на прислугата продължиха дълго след като двамата Хей и Хенри Джеймс се бяха оттеглили в спалните си.

Най-накрая всичко утихна. Холмс отвори широко прозореца на стаята си — същия, който гледаше към тъмния заден двор на къщата на ъгъла между Ейч Стрийт и Шестнайсета улица — взе тежката си чанта с взломаджийски инструменти, измъкна се от стаята и се спусна по стълбището. Носеше черен пуловер под мекото черно сако, черни работнически панталони и черни обувки с каучукови подметки, които беше поръчал специално на „Чарлс Ф. Стийд и Компания“, фабрика за щавене на кожи в северната част на Англия. Той премина на пръсти през кухнята, отвори безшумно вратата, изниза се навън и използва един от взломаджийските си инструменти, за да я заключи зад гърба си.

Задният двор на семейство Хей, по-голямата част от който бе заета от градина, гледаше към задния двор на Адамсови, като ги разделяше една висока тухлена стена. Холмс прехвърли през нея въже с малка кука накрая, провери дали се е закачила и за десет безшумни секунди се изкатери по стената и скочи от другата ѝ страна. Тукашната градина заемаше една шепа място и в задната си част имотът на Адамсови бе доминиран от конюшната, проектирана от същия архитект, който бе създал двете къщи — но тази нощ тя беше празна.

Хенри Джеймс му бе разказал, че Хенри Робсън Ричардсън е проектирал и построил къщите на Хей и Адамс приблизително по едно и също време, но конструкциите им бяха различни. Холмс бе прекарал доста време в пиене на чай с Клара Хей този следобед, показвайки повече от учтив интерес към разположението на двете големи сгради. Сега се придвижваше към къщата на Адамс с план на вътрешността ѝ в главата си.

Хенри Адамс вече нямаше куче. Къщата беше тъмна, с изключение на няколко запалени газени лампи. Високата черна маса на конюшната се издигаше зад гърба му. Холмс си беше отбелязал, че всички прозорци на първия етаж в дома на Адамсови са защитени с решетки от ковано желязо.

Задната врата на кухнята бе най-подходящото място за проникване и Холмс знаеше, че най-лесният начин да го направи е да пререже кръгъл отвор в стъклото — желязната решетка нямаше да пречи на инструмента му — но така щеше да остави следи от незаконното си влизане. Той постла меко парче плат на земята пред вратата и се отпусна на едно коляно върху него. Можеше да се справи с ключалката за по-малко от минута, но преди да си тръгнат за през нощта, прислужниците бяха залостили вратата с две резета от вътрешната страна. Щеше да се наложи да разглоби цялата ключалка, да бръкне вътре с парче твърда тел, което беше окривил за тази цел, да издърпа резетата, да влезе и след това да сглоби отново ключалката. Цялата операция щеше да отнеме близо час, но тъй като Холмс нямаше намерение да излиза през същата врата, щеше да го направи само веднъж.

Той погледна към звездите. Още нямаше един часа. Разполагаше с достатъчно време.

Щом се озова в кухнята, Холмс прилекна и остана така няколко минути, пазейки пълна тишина — контролираше дишането си до такава степен, че и самият той да не може да го чува — без да прави нищо друго, освен да се ослушва в празната къща. Джон и Клара Хей бяха споменали, че прислужниците на Адамс са пуснати в почивка за три дни, преди да се върнат и да приготвят къщата за завръщането на Хенри Адамс в петък, и инстинктите на Холмс му подсказваха, че огромната къща наистина е празна.

Той запали един ръчен газен фенер, не по-голям от дланта му, и спусна металното му покривало така, че да пропуска само слаб лъч светлина право напред. След няколко минути беше сглобил отново ключалката, бе заключил и залостил с резета вратата и се промъкваше тихо по тесните стъпала на задното стълбище, използвано от прислугата.

Макар и двете къщи да бяха проектирани в така наречения романски стил, домът на Адамсови имаше различно вътрешно усеждане

и различни външни пропорции. Холмс беше посочил на Джеймс изобилието от кули, кулички, фронтони и огромни комини в дома на семейство Хей; къщата на Адамсови — обитавана сега единствено от вдовец и прислугата му, разбира се — беше с по-семпъл, по-модерен външен вид, а единствената ѝ архитектурна украса бе двойният бял свод на входа.

И двете сгради имаха по четири етажа, но Адамсовата имаше равна фасада. Една от стаите на втория етаж беше кабинетът на Хенри Адамс и Холмс откри за нула време заключената му врата. В съседната стая, чиято врата също бе заключена, някога се беше помещавала малката фотографска лаборатория и тъмна стаичка на Клоувър Адамс, в която — според Клара Хей — сега се съхраняваха грижливо описаните фотографии, направени от мъртвата жена.

Холмс се справи за по-малко от минута с елементарната ключалка и щом се озова в стаята без прозорци, усили отново пламъка на фенера си и започна да преглежда чекмеджетата с фотографски плаки и снимки.

Беше се доверил на прочутата подреденост и деловитост на Хенри Адамс и не остана разочарован. Адамс беше направил опис и архивирал повечето от фотографските изображения на Клоувър след смъртта ѝ през декември 1885 година. На Холмс му бяха необходими само няколко минути, за да открие дневника с описа — част от който бе написан на машина, а остатъкът — с четливия почерк на Хенри Адамс — и ключа за специално конструирани архивни шкафови.

Том 7 — стр. 24 — # 50.23 — „Р. Лорн, февр., 1884“, снимката, надписана със сбития почерк на Клоувър: „Ребека Лорн, права, в римски костюм“.

Холмс намери снимката, извади я и приклепна, за да съсредоточи светлината от фенера върху нея.

Жената видимо се чувстваше неудобно, „римският костюм“ беше изработен доста аматьорски, а лицето ѝ бе извърнато в полупрофил към камерата. Но нямаше никакво съмнение, че „Ребека Лорн“ беше жената, която Шерлок Холмс познаваше като Ирен Адлер. Той върна фотографията на мястото ѝ.

Том 7 — стр. 9 — #50.9 — „Р. Лорн“, без дата, надписана с почерка на Клоувър: „Ребека Лорн с банджо“. Допълнено отново с нейната ръка — „Много добра“.

Холмс насочи тесния лъч на фенера към снимката. *Наистина* много добра фотография на Ирен Адлер/Ребека Лорн. Жената беше по-възрастна, отколкото я помнеше Холмс, но все пак си оставаше доста привлекателна. Клоувър Адамс я беше изправила в ъгъла на стая, близо до прозорец, и я бе накарала да хване банджото така, сякаш свиреше. Холмс беше виждал това банджо и преди.

Лицето на Лорн/Адлер бе обърнато към прозореца и леко извърнато напред, за да улови меката светлина. Клоувър беше използвала широкоъгълни лещи — Холмс предположи, че са Долмайерови лещи, които бяха навлезли във фотографията приблизително по времето на смъртта на Клоувър — и беше постигнала образ, намиращ се някъде по средата между портрет и кадър от ежедневието.

Том 7 — стр. 10 — #50.10 — „Р. Х., февр. 8, 1884“, дата и надпис като на първата фотография, която бе видял Холмс, надписана отново с почерка на Клоувър: „Ребека Лорн, права, в римски костюм“. Лицето ѝ отново бе леко извърнато настрани. Холмс остави снимката на мястото ѝ.

Том 9 — стр. 17 — #50.106 — „Олд Суит Спрингс, Вирджиния, юни, 1885, Ребека Лорн и братовчед ѝ Клиф Ричардс, Х. А.“ „На площада пред къщата“ — гласеше надписът със старателния почерк на Хенри Адамс.

Холмс извади малката си лупа и огледа снимката. Ребека Лорн гледаше право в камерата и само горната част на лицето беше скрита под бонето ѝ, но нейният „братовчед Клифтън Ричардс“ беше навел главата си така, че периферията на шапката му скриваше цялото му лице. Фигурата му бе достатъчно атлетична, за да е на Лукан Адлер, но човек нямаше как да е сигурен. Холмс върна снимката в папката ѝ.

Том 9 — стр. 21 — #50.108 — „Олд Суит“. Снимката бе надписана с почерка на Хенри Адамс: „Изглед от къща с хора на площада“. И отново се виждаше част от лицето на „Ребека Лорн“, но мъжът, все още Клифтън Ричардс, ако се съди по облеклото и шапката му, беше извърнал лицето си настрани.

Холмс тихо изруга. От поредицата оставаше само още една фотография.

Том 9 — стр. 23 — #50.109 — „Олд Суит Спрингс, юни, 1885, Ребека Лорн и братовчед“ — „На поляната на фона на къщата“.

Надписът бе изцяло с почерка на Хенри Адамс.

Клоувър очевидно бе направила снимката, без да предупреди обектите си. Дватамата стояха във високата трева, която им стигаше почти до кръста. Главата и раменете на „Ребека Лорн“ бяха размазани, сякаш тя бе обърнала глава, за да чуе нещо, което ѝ казваше застаналият до нея мъж.

Лицето на мъжа — който не знаеше, че Клоувър го снима — беше идеално фокусирано. Това бе единственият ясен образ на младия Лукан Адлер, който някога бе запечатван на снимка.

Сърцето на Холмс подскачаше в гърдите му. В джобчето на архива имаше две еднакви снимки; той извади едната, освети я с тесния лъч на фенера, за да се убеди, че лицето е също толкова ясно, както и на първата фотография, и я прибра във вътрешния джоб на самото си, близо до сърцето. После прибра първата снимка в папката, затвори и заключи високия шкаф с множество чекмеджета.

Тъкмо се канеше да излезе от стаята, когато от долния етаж се чуха гласове.

* * *

— ... Да ме вдига от леглото посред нощ... — боботеше гневно някакъв мъж.

— Не е негова вината, че времето в Атлантика се е развалило... — казваше втори, по-възрастен мъж.

— ... Вкъщи два дни по-рано, без предупреждение... — оплакваше се трети, по-млад мъж.

— Трябва да се сменят чаршафите в голямата спалня, да се проветри навсякъде, да се проверят кърпите и... — говореше една жена на друга, която не спираше да я прекъсва с оплаквания от късния час.

— В телеграмата не пише по кое време сутринта ще пристигне господин Адамс — отново се чу гласът на възрастния мъж. — Нека да приготвим всичко сега и после всички да се върнат за проверка в седем сутринта. Изпратих Мартин да съобщи на останалите от персонала.

— По дяволите — прошепна Холмс. Той угаси мъничкия си фенер и тръгна на пръсти към задното стълбище.

Прислужниците — които почти сигурно бяха главният иконом, двамата помощник-икономи, домакинката и още поне двама от нейните хора — се качваха по главното стълбище. Очевидно Хенри Адамс щеше да се върне няколко дни по-рано и прилежната му прислуга щеше да се погрижи всичко да е готово за него на сутринта.

— По дяволите — повтори Холмс и се изкачи по тясното задно стълбище до третия етаж. Непокритите с килим стари дървени стъпала изскърцаха под тежестта му.

— Чухте ли това? — извика един от помощник-икономите.

— Ако е крадец, ще бъде доста неприятно изненадан — разнесе се плътният глас на главния иконом.

— Да повикам ли полицията? — попита домакинката.

— Не — отвърна икономът. — Уилям, Чарлс, вземете два ръжена от камината. Донесете един и за мен. Уилям, ела с мен да проверим стаите отзад и задното стълбище.

По-голямата част от третия етаж беше заета от стаите на прислугата. Холмс трябваше да се придвижи опипом до стълбището — което бе достатъчно стръмно, за да може да се определи и като стълба — и докато мъжете трополяха по стъпалата към втория, а след това и към третия етаж, подвиквайки си един на друг, докато проверяваха стаите, Холмс се изниза на пръсти към тавана. Вратата беше заключена и той изгуби ценни минути, докато я отключваше в почти пълната тъмнина с помощта на взломаджийските си инструменти. После влезе в мухлясалия таван.

Мъжете бяха проверили всички стаи на втория етаж и сега се суетяха на третия. Наложиха се да рискува и да запали фенерчето си в таванското помещение, което беше претърпано със стари пътнически сандъци, един шивашки манекен, издигащ се пред детектива като обезглавен труп, още куфари и стара клетка за птици. Холмс продължи да се отдалечава на пръсти от вратата, докато гласовете се приближаваха все повече и някой започна да се изкачва по стълбата към таванското помещение. Детективът шареше с тесния светъл лъч по наклонения покрив, докато накрая не откри неизбежната капандура.

За щастие, тя се намираше точно над два високи пътнически сандъка и той се изкатери по тях като по стълба. Напрегна всичките си сили и повдигна капака, като се надяваше, че трополенето по стълбите ще заглуши лекото изскърцване на пантите.

След това се измъкна на стръмния и хлъзгав покрив.

Капандурата се намираше в задната част на полегатия покрив, която гледаше към задния двор и конюшните. Благодарейки наум на Х. Х. Ричардсън, който не беше жалил качествените материали при строежа на сградата — дебели подови дъски, които не поскърцваха под каучуковите му подметки, а сега и покривът с три пласта здрави керемиди — Холмс се придвижи бързо към по-високите комини и фронтони на къщата на семейство Хей.

Ако човек гледаше откъм улицата или бе застанал пред дома на семейство Адамс, двете големи тухлени сгради изглеждаха като долепени една до друга, но всъщност Ричардсън бе оставил между източната стена на Адамсовия дом и западната стена на къщата на семейство Хей осемнайсетинчово празно пространство. Холмс се приготви да го прескочи — тясната черна бездна като че ли бе дълбока около петдесетина фута — знаейки, че съседният покрив се намира на малко по-голяма височина от този, на който стоеше.

Дочувайки шумове откъм капандурата, Холмс изключи въображението си и скочи. Плъзна се назад по стръмната, грапава повърхност към черната пропаст, но успя да спре спускането, като разпери всичките си крайници и заби пръстите на ръцете и краката си в керемидите.

Пред капандурата на покрива на Адамс започнаха да излизат мъже.

Холмс се плъзна два фута вляво. Главният комин, в който се събираха отдушниците на многобройните камини в източната половина на къщата на Адамс, се намираше в тази част на покрива и бе висок поне двайсетина фута. Холмс се промъкна встрани, оставяйки го между себе си и капандурата, за да може да се скрие от появилите се на покрива на Адамс мъже, докато се катери по много по-стръмната северна част на покрива на семейство Хей. Той се претърколи през изпъкналия ръб между двете части на покрива и се сниши от другата му страна точно когато главният иконом и двамата му помощници достигнаха до източния край на покрива на Адамс и осветиха с ярките си фенери празното източно крило на покрива на Хей. Част от високата триъгълна фасада, гледаща към Ейч Стрийт, Лафайет Скуеър и Белия дом, скриваше Холмс от погледа на всеки, който можеше да се намира там.

Когато прислужниците на Адамс се убедиха, че на покрива им няма никакви крадци, те предпазливо се върнаха обратно към капандурата — като в един момент дори се хванаха за ръце — и се спуснаха обратно в таванското помещение.

Холмс продължи да се промъква на пръсти, като от време на време се подпираше с ръце на ужасно стръмния покрив; той се изкатери нагоре по изпъкналия ръб на покрива, след което свърна на север към най-високата му точка, издигаща се на почти седемдесет фута над тротоара.

Вместо два огромни комина — един в западната и един в северната част — каквито имаше на покрива на Адамс, тук стърчаха цели шест черни комина с различна големина.

Холмс си позволи да се плъзне надолу по стръмния покрив, докато краката му не опряха в един висок тесен комин. Там се отпусна за миг, дишайки тежко, и се заслуша в самотното потракване на някаква карета, движеща се по Шестнайсета улица.

Някой прибираще конете в конюшната на Адамсови. Холмс нямаше представа къде са били откарани за времето, докато Хенри Адамс бе пътувал, но сега конярите ги връщаха обратно в отделенията им в два часа след полунощ. Няколко фенера и поне една ярка електрическа крушка осветяваха двора на конюшната, градината, цялата западна част на покрива и западната стена на комина, зад който се криеше Холмс. Той погледна часовника си и тихо въздъхна.

Това изобщо не влизаше нито в първия, нито във втория план за измъкване от предполагаемо празната къща на Хенри Адамс и връщане в стаята му в дома на семейство Хей. Но поне си беше направил труда да *измисли* и план С. Докато конярите настаняваха конете в отделенията им, опитвайки се да работят колкото се може потихо, Холмс извади от торбата си намотаното на кълбо въже.

Щеше да е доста притеснително, ако не бе преценил правилно дължината му. Притеснително и — като се имаше предвид височината на къщата — може би фатално.

Накрая всички коне бяха прибрани по местата им, фенерите угаснаха, изчезна дори светлината в кухнята, която озаряваше задния двор, и Холмс предположи, че икономите, домакинката и останалите прислужници, които бяха работили до толкова късно през нощта, се бяха прибрали в стаите си, за да поспят.

Той погледна отново часовника си, осветявайки го за миг с малкото си фенерче.

Беше почти четири сутринта. Прислужниците на семейство Хей щяха да се събудят скоро и да започнат да вършат задълженията си.

Холмс потупа с ръка скритата над сърцето му снимка, прибра фенерчето в торбата, убеди се, че я е закопчал добре, и праметна ремъка ѝ през глава, нагласяйки я на хълбока си. Разполагаше с две намотани на кълба въжета, едното късо и другото по-дълго и тежко. Преди години, в Алпите, се беше научил да се спуска с двойно въже. Сега завърза единия край на по-късото въже на клуп, прехвърли другия му край около комина, завърза го с двоен рибарски възел, подкрепен от още няколко възела, и прекара по-дългото въже през клупа. След това стисна двойното въже между краката си, прехвърли го под дясната половина на задника си, през гърдите, и го праметна през лявото рамо, подхващайки го с дясната си ръка — нещо, което първият му водач в Алпите беше нарекъл *dulfersitz*.

Стискайки здраво двойното въже, което бе прехвърлено през клупа на здраво завързаното около комина котвено въже, и увисналата надолу по-дълга част на двойното въже, която образуваше неудобния *dulfersitz*, Холмс предпазливо започна да се спуска от стръмния фронтон в западната част на покрива, която гледаше към задния двор на семейство Хей.

Тази сутрин — всъщност предишната сутрин, осъзна той — както и следобед той беше обиколил задния двор под претекста, че иска да изпусне някоя лула, а всъщност за да огледа и да изчисли приблизително каква бе височината между земята и най-тесния от шестте комина, който се намираше точно над неговата стая на втория етаж. Сега трябваше да разчита единствено на приблизителните си изчисления, както и на това, че никой от прислужниците, които обикаляха коридорите след полунощ, не беше усетил течение в коридора и не се бе вмъкнал в стаята, за да затвори прозореца, който Холмс беше оставил отворен. В един прекрасен ден някой от работниците, които ремонтираха покрива, щеше да открие котвеното му въже, но точно тази вечер Холмс изобщо не мислеше за това. Излягайки се назад до почти хоризонтално положение, той започна постепенно да отпуска рапелното въже с лявата си ръка, докато увиваше продължението му около дясната си китка, и заслиза по

стената на огромната тухлена къща; след миг скочи на четири крака върху перваза на тъмния прозорец на третия етаж, за който се бе уверил по-рано през деня, че принадлежи на стая, използвана за склад.

Накрая се озова пред прозореца на втория етаж, като внимаваше да се държи по-далеч от стъклото — нали не искаше да обяснява как прозорецът на собствената му спалня се е счупил през нощта. Предпазливо стъпи с каучуковите си подметки върху перваза, оттласна се и се залюля достатъчно навътре, за да успее да сграбчи тежката месингова рамка на леглото и да стъпи здраво на пода.

След като остави снимката на Ирен Адлер и Лукан Адлер върху нощната си масичка, Холмс се върна до отворения прозорец и издърпа дългото въже, като внимаваше при падането му да не се удари в стъклото на долния прозорец. После бързо го намота и го прибра в черната си торба. Здраво завързаното котвено въже щеше да си остане на покрива.

Нощният въздух беше прохладен и той остави прозореца си отворен, докато не изсъхна потта от цялото това катерене, скачане и спускане с въже.

След това Холмс съблече взломаджийските си дрехи — като грижливо ги сгъна — изми се в умивалника, облече нощната си риза и нагласи часовника си да звъни в девет сутринта. Двамата с Хенри Джеймс заминаваха за Ню Йорк с влака в 10:42.

Холмс беше оставил малкото си фенерче на масичката до леглото и преди да заспи, го запали и насочи тесния му лъч за последен път върху снимката, надписана от Хенри Адамс — „Олд Суит Спрингс, юни, 1885, Ребека Лорн и братовчед“ — „На поляната на фона на къщата“.

Втренчил поглед в лицето на младия мъж, Холмс му отправи мислено въпроса:

— Защо уби майка си?

ГЛАВА 22

— След като корабът ни акостира на пристанището, реших да мина през редакцията на „Сенчъри“; та значи седях си там на техния диван от конски косми, четейки ранна коректура на новата ми книга „Тъпакът Уилсън“ — разказваше Клемънс, — когато открих, че някакъв нагъл кучи син ми е бърникал из пунктуацията. *Моята* пунктуация, господа! Пунктуацията, която толкова грижливо бях обмислил и бях усъвършенствал с толкова усилия! Седях там и виждах нови и нови проявления на вандалската му ръка, докато накрая натрупалият се в мен гняв изригна и изразих на глас мнението си за всеки издател, редактор, секретарка и момче за всичко в редакцията на „Сенчъри“. Докато крещях, установих, че гневът се беше трансформирал във вулкан и думите, които използвах... да речем, че не бяха подходящи за употреба в което и да е неделно училище.

— И какво стана с редактираното копие? — попита Хауълс.

Клемънс наведе глава и го погледна изпод рунтавите си вежди.

— Беше ми обяснено, както някой би обяснил таблицата за умножение на разлигавен идиот, че виновният коректор няма равен на себе си, че е дошъл не откъде да е, а от Оксфордския университет, и че думата му в „Сенчъри“ се счита за, цитирам, „свещена, окончателна и неподлежаща на съмнение“.

Хауълс вече се усмихваше широко. Джеймс леко разтегна устни и наведе брадичката си към гърдите. Холмс седеше с леко наклонена настрани глава, в израз на учтиво очакване.

— А поговори ли си с този току-що-дошъл-от-Оксфорд майстор, чиито коректури са „свещени, окончателни и неподлежащи на съмнение“? — попита Хауълс, който очевидно много пъти беше играл ролята на партньор за комичните коментари на Клемънс.

Седяха в очакване на следващото ястие и Клемънс пушеше намръщено пура, рошавите му вежди бяха сбърчени гневно, брадичката бе вирната упорито, а цялата горна част на тялото му имитираше бик, готов да се хвърли срещу тореадора. Той извади пурата изпод гъстите мустаци, които бяха започнали да побеляват.

— Поговорих си — отвърна той. — Изправих се срещу него в кабинета на издателя, за да използвам горкия човек като свидетел, ако случайно се стигне до убийство. Бях като същински вулкан. И то толкова разбушуван вулкан, че не остана нито един неопърлен клетник в редакцията на „Сенчъри“. Издателят и неговият оксфордски коректор бяха като Помпей и Херкулан пред моя Везувий.

— И какво казахте на този ваш посегател върху пунктуацията? — попита с мек глас Хенри Джеймс.

Клемънс насочи яростния си поглед към другия писател.

— Казах и на двамата, че не ми пука, ако ще оксфордското чудо да е архангел, пратен от Небесата, той пак не може да бъде безочливото си невежество върху *моята* пунктуация. Казах, че в никакъв случай няма да го позволя. Казах, че не мога нито да стоя, нито да седя в една и съща стая с дори една страница от коректура, върху която този безмозъчен дърдорко е оставил фекалийните си следи. Междувременно Херкулан и Помпей вече бяха отстъпили чак до прозореца и аз имах предчувствието, че са готови да скочат през този дващестетажен портал. Така че сграбчих архангела за копчето на сакото му, преди да направи своя опит за летене, и му обясних, че цялото това... нещо... трябва да бъде оправено и пунктуацията ми да бъде възстановена такава, каквато я бях напечатал. След това обещах да се върна на следващия ден, тоест днес, точно на обяд, за да прочета напарфюмираната коректура.

Хауълс вече се смееше на глас. Холмс никога не беше виждал Джеймс да се усмихва толкова широко. Детективът си позволи леко да се усмихне.

След като смехът около масата утихна — обядващите на съседните маси им хвърляха погледи, след което обсъждаха нещо на нисък глас, като очевидно това нещо беше кърдросият писател, който беше захапал между зъбите си кубинска пура — Хауълс каза:

— Кога напусна Европа, Сам? И от кое пристанище?

— От Генуа — отвърна Клемънс. — На парахода „Лан“. Хванах го, както вече споменах, вчера сутринта.

— Това е доста бърз преход — рече Джеймс.

— Капитанът каза, че знаел пряк път — каза Клемънс, изпускайки гъст облак дим. — И, бога ми, наистина успя!

Хауълс, когото Джеймс познаваше като сериозен мъж, не спираше да се смее и не се отказваше от ролята си на партньор в комедията.

— Пряк път през Северния Атлантик? — рече през смях той. — Можеш ли да ни кажеш какъв е тайният маршрут на капитана на „Лан“?

Клемънс се облегна назад и скръсти ръце.

— Боя се, че не мога. Малка групичка от предвидливи пътници начело с мен, разбира се — планирахме да откраднем секстанта на офицера и така да научим дължината и ширината, на която се намирахме.

— Осъществихте ли плановете си? — попита Холмс.

— С пълен успех, сър — отвърна Клемънс. — Просто забравихме, че никой от нас не знае как да работи с тоя уред. Така след като няколко часа си играхме с тромавото нещо, ние успяхме единствено да определим, че точното ни местоположение е или в Централна Африка, или, също толкова невероятно, в Саскачеван.

Хауълс вече виеше, но Клемънс продължи да се мръщи.

— И не открихте никакви улики за същността или посоката на този трансатлантически пряк път? — попита Джеймс, като си позволи при думата „улики“ да хвърли един бърз поглед на Холмс.

— Никакви — отвърна Клемънс. — По-точно би трябвало да кажа никакви, с изключение на онзи път, когато със спътниците ми видяхме пингвини да танцуват и лудуват върху ледените блокове, пред които „Лан“ си проправяше път.

— Пингвини! — извика Хауълс и се разсмя още по-силно. Хенри Джеймс внезапно осъзна, че сериозният и често меланхоличен писател, абсолютно сериозен редактор и пълноценен гражданин, Уилям Дийн Хауълс, използваше присъствието на Самюъл Клемънс като извинение да се държи отново като момче.

— Естествено, предположихме, че пингвините са всъщност сервитьорите и портиерите на кораба, облечени все още в официалните си униформи — продължи Клемънс, — които бяха получили разрешение от капитана да се позабавляват малко на леда.

— Не! — извика Хауълс и по бузите му се застичаха сълзи. Шумно изразеното отрицание по-скоро беше свързано с молба към Клемънс да му позволи да си поеме дъх.

— Уви, твърде късно осъзнахме пингвинността им — рече със съжаление в гласа Клемънс. — Вече бях дал щедри бакшиши на трима от тях. Но поне единият прояви благоприличието да скрие лицето си под горната си перка или крило, или както там се нарича това нещо.

Хауълс продължаваше да се смее.

Келнерите поднесоха следващото им ястие.

* * *

Предишния ден, вторник, 28 март, когато Холмс обяви пред малката групичка в кабинета на Джон Хей, че пишещата машина, на която през последните седем години бяха печатани картичките с надпис „Тя беше убита“, е същата, на която бяха напечатани адресите и картичките до семейство Хей от някой на име Самюъл Клемънс, стаята изригна в изненадано бърборене. Хей беше онзи, който обясни, че Самюъл Клемънс е истинското име на прочутия писател, който пишеше под псевдонима Марк Твен.

— Веднага трябва да го разпитам — каза Холмс. — Хей или Джеймс ще ме придружат.

— Боя се, че това е невъзможно — отвърна Хенри Джеймс. — През последните няколко години четох в лондонската преса, че господин Твен... господин Клемънс... и семейството му се намират на продължителна обиколка из Европа — Германия, Швейцария, Италия — още от 1891, мисля. Нещо, свързано с дългове, настойчиви американски кредитори и силния долар на Континента. Последното, което прочетох, бе, че Клемънс и семейството му са се преместили от Флоренция в Бад Нойхайм, където господин Клемънс се възползва от минералните бани за ревматизма си.

Холмс изглеждаше оклюмал, докато Джон Хей не каза весело:

— Всъщност извадихме късмет. Само преди две седмици получих писмо от Сам... от господин Клемънс... в което ми пише, че ще отплава от Италия на двацет и втори този месец, отправяйки се към Ню Йорк, където ще проведе няколко работни срещи. Мисля, че накрая ще отскочи и до Чикаго, за да се срещне там с някого и да разгледа Световното Колумбово изложение, преди да се върне в Европа след шест седмици.

— Той ще е в Ню Йорк? — попита Холмс.

— Би трябвало — или поне ще пристигне всеки момент — отвърна Хей.

— Трябва веднага да отидем там — настоя детективът.

Клара Хей бързо стрелна с поглед съпруга си и Джон Хей вдигна ръце.

— Уви, аз съм твърде зает тази седмица — с обществени и други дела — за да успея да отделя време за пътуване до Ню Йорк. Но съм сигурен, че Хари с удоволствие би ви придружил. Мисля, че двамата с Клемънс все още не са се запознавали. И, Хари... Сам ми писа, че смята да обядва с Хауълс веднага след като пристигне в Ню Йорк. Вероятно ще успееш да се присъединиш към тях.

— Кой е Хауълс? — попита Шерлок Холмс.

— Уилям Дийн Хауълс — каза Хей. — Стар приятел на Хари и на Сам, самият той сравнително популярен писател и известен критик. Хауълс беше редактор на художествена литература в „Атлантик Мантли“ от седемдесет и първа до осемдесет и първа — помогна не само за издаването на книгите на приятели като Хари и Сам, но и за популяризирането им — освен това до осемдесет и втора списваше своя колонка в „Харпърс Уикли“.

— Добре — каза Холмс. — Джеймс може да ме представи, когато тримата стари колеги-литератори се разговарят, и така по-лесно ще подхванем случая на Клоувър Адамс. Ако бъдете така добър да телеграфирате на Хауълс за пристигането ни, можем да тръгнем за Ню Йорк още днес.

— Но... — започна Джеймс, но не успя да открие нито една причина за отказ, освен собственото си нежелание.

— Клемънс може да е отнесъл пишещата си машина в Европа — каза Хей.

— Няма значение — отвърна Холмс. — Важното е сега да ни каже кой е имал достъп до нея между шести декември 1885 и шести декември 1886 година.

— Но това... — започна Клара Хей, ала се спря. — Разбирам. Ако всички картички са били надписани по едно и също време, вие смятате, че това може да е станало във времето между самоубийството на Клоувър и първата годишнина от смъртта й... първия път, когато получихме напечатаните на машина картички.

— Предполагам, че не смятате Самюъл Клемънс... Марк Твен... за заподозрян! — възкликна Джон Хей.

— Само пишещата му машина — отвърна Холмс. — И преди да продължим с разследването, трябва да разберем кой е имал достъп до нея след смъртта на Клоувър Адамс.

— Някой може да ги е подготвил *преди* смъртта ѝ — каза Клара Хей.

Холмс леко се усмихна на домакинята си.

— Може би. Но този човек също би могъл да е и убиецът ѝ. Кое е още една причина да разговарям с тази личност Твен-Клемънс колкото се може по-скоро. — Обръщайки се към Хенри Джеймс, Холмс извика: — Бързо, Джеймс. Пригответе си багажа и да тръгваме. Играта започва!

* * *

— Какво те накара да се върнеш в Щатите, Сам? — попита Хауълс.

— Бизнес — изръмжа мъжът между хапките печено ребърце. Само бизнес. Пари, дългове и бизнес. Бизнес, дългове и пари. Снощи вечерях с Андрю Карнеги.

Джеймс, макар да не обръщаше особено внимание на старите и новите милионери, беше впечатлен.

— Как мина вечерята? — попита Хауълс.

— Екстра — отвърна Клемънс. — Карнеги искаше да говорим за яхти, за цената на златото, за британското кралско семейство, за библиотеки, за живота на семейството ми в Европа през последните няколко години, за швейцарските домашни учители и най-вече — и то доста обстойно, смея да заявя — за вятърничавата му схема как Съединените щати да погълнат Канада, Ирландия и цялото Обединено кралство в една Американска общност. Аз, от друга страна, исках да поговоря с него да ми заеме малко пари... или по-точно да инвестира малко капитал в чудесни и абсолютно сигурни спекулации.

— Сигурен съм, че разговорът се е оказал продуктивен — каза Джеймс.

Клемънс отново сбърчи вежди.

— Разказах на Карнеги за инвестицията ми в „Каолатайп“, в различни други изобретения и игри, които със сигурност ще имат голям успех, в моята издателска компания и особено в наборната машина на господин Пейдж, само в която досега съм изсипал около сто и деветдесет хиляди долара, без да видя и едно проклето... без да видя отвратителното нещо да работи както трябва за повече от две минути.

— Какво каза господин Карнеги за тези възможни инвестиции?
— попита Хауълс.

— Наведе се напред и ми прошепна тайната си как човек да забогатее и да остане богат — отвърна Клемънс с нисък заговорнически глас.

Останалите трима мъже около масата, включително Холмс, също се наведоха заговорнически напред, за да чуят тайната на експерта Андрю Карнеги.

— Карнеги каза — прошепна Клемънс, — и ще цитирам дословно... „М'чето ми, сложи всичките си яйца в една кошница и я пази като зеницата на окото си“.

Докато Хауълс и Джеймс се смееха, а Холмс само се усмихваше под мустак, Сам Клемънс продължи да се мръщи.

— И го каза абсолютно сериозно — изръмжа той през смях.

— Може би наборната машина на Пейдж е твоята кошница — каза Хауълс.

Клемънс изсумтя.

— Ако е така, значи е кошница без дъно или дръжки.

— Защо просто... как го казвате вие, американците?... не зарежете тоя неизгоден бизнес? — попита Холмс.

— Инвестирал съм твърде много — изръмжа Клемънс. — Като бизнесмен направо съм създам лоша репутация на думата „глупак“. Така каза Ливи. Така каза и мускулестият ми приятел-пастор Джо Туичъл. Така казват всичките ми приятели, които не са затънали до ушите в дългове. Но аз все още се надявам, че машината на Пейдж ще се окаже пътят към моя успех и сигурността на семейството ми. Разбирате ли, това чудо не само набира идеално буквите, но и подравнява автоматично... нещо, което никоя наборна машина на планетата не може да направи. Добрите новини са, че в момента се сглобяват четирийсет или петдесет бройки от изумителната машина на

Пейдж, и „Чикаго Трибюн“ ще изпробва една от тях. Преди да приключа с това пътуване, планирам да измина осемстотинте мили до Чикаго и да поговоря с Пейдж. Целта ми е по време на този разговор да разтрогна партньорството ни...

— Но Джеймс Пейдж може да е много убедителен в разговорите на четири очи — предположи Холмс.

— Убедителен? — извика Клемънс толкова силно, че неколцина от клиентите на заведението се обърнаха към масата му. — Ами, всеки път, когато уредя нещата така, че да наближи денят на страшния съд за Пейдж, намерението ми да изтегля инвестицията си е окончателно и съдебните дела застрашително надвисват над главата му, изобретателят разиграва поредното блестящо представление, което може да засрами дори Едуин Бут — сълзи, искрени обещания, сърцераздирателни уверения, наранено достойнство, списък от факти и цифри, които могат да пратят в кома дори дипломиран счетоводител, и всичко това поднесено със злочестата физиономия на искрено наранен човек, която би могла да удари в земята дори басет с хемороиди. Джеймс Пейдж е способен да убеди дори риба да излезе от водата, за да се поразходи с него. Колкото и големи да са убедеността и решимостта, които съм насъбрал за времето преди срещата ни, всеки път, когато съм с Пейдж, аз му вярвам. Нищо не мога да направя. Ливи казва, че човекът не е никакъв изобретател, а хипнотизатор. Според мен той е един от най-смелите и величествени лъжци, които са завличали спечеленото с усилия богатство на трудолюбив писател. И накрая му давам поредните петнайсет, двайсет и петдесет хиляди долара само заради качественото му представление.

На масата се възцари неловко мълчание, нарушавано единствено от подрънкването на чиниите, отнасяни от келнерите. После Хауълс се прокашля.

Холмс беше чувал за Уилям Дийн Хауълс, дори беше чел един от романите му и не намираше нищо необичайно във вида на писателя-редактор-критик: солидна фигура, късо подстригана коса — отъняла на челото и темето до такава степен, че Хауълс сресваше малкото останали му къдрави кичури напред — гъсти мустаци, които почти бяха побелели, интелигентен поглед и тих глас.

— Знаеш ли, за мен това е най-важната — някой дори би могъл да я определи като „историческа“ — вечер — каза той.

— И защо? — попита Клемънс. — Заради надценената посредственост на това донякъде изветряло бордо.

Хауълс не обърна внимание на коментара му.

— Тази вечер двама от най-прочутите ми автори, и двама от най-старите ми и скъпи приятели, вечерят с мен. Вече бях започнал да си мисля, че това никога няма да се случи.

— Чел съм — каза Хенри Джеймс, — че Марк Твен и аз сме толкова различни в литературно отношение, колкото Северния и Южния полюс.

— Никога не съм разбирал този изтъркан израз — каза Клемънс. Съдейки по всичко, което знаем за Арктика, и онова, което сега наричат Антарктика, двата полюса може би повече си приличат, отколкото се различават. Така че когато казват, че ние сме двата полюса на Хауълс, те може би имат предвид, че и двамата сме студени, пусти, невероятно отдалечени, невъзможни за достигане и опасни за пътниците.

— Каквото и да означава — каза Джеймс, твърдо решен да не позволи на глупостите на Сам Клемънс да го отклоняват от въпроса, — ти, Хауълс, особено по време на годините ти в „Атлантик Мантли“, успя да направиш литературни сензации и от двама ни.

— Глупости — отвърна Хауълс, отхвърляйки признанието с махване на добре поддържаната си ръка. — И двамата сте обречени на литературно безсмъртие. За мен просто беше чест да издам творбите ви и да напиша есета за тях.

— Често не подписваше хвалебствените критически есета, които отпечатваше в списанието си, дори когато книгите ни бяха публикувани на части в него, Хауълс — засмя се Клемънс, на когото според Джеймс виното бе започнало да влияе. — Оценявам го, както и, убеден съм, господин Джеймс, но ако имахте редакторски борд за етика и ревьюта...

— Знам, господин Клемънс — прекъсна го Джеймс, преди шегата да премине в обида, — че всъщност вече сме се срещали — или поне сме се ръкували — и преди.

— По какъв случай? — попита Клемънс. Вече бяха преминали на пури и вино след вечерята и Джеймс ясно виждаше, че Марк Твен се наслаждава и на двата порока, докато се опитваше да фокусира погледа си върху Джеймс.

— На петнайсети декември, хиляда осемстотин седемдесет и четвърта — каза Джеймс. — Имаше галавечеря в Паркър Хаус в Бостън, която отбелязваше първата година на „Атлантик“ след преминаването му в ръцете на новите му собственици. Вие също бяхте там, господин Хауълс... — Джеймс се обърна към домакина си и кимна.

— Имаше много други известни писатели — които сега се издават в „Атлантик“ — както и редактори, различни преподаватели от Харвард и Принстън, архитекти, чиновници — макар онази вечер да липсваше преподобният Хенри Уорд Бийчър...

— Ах — възкликна Клемънс. — Това беше в първите дни от скандала с Елизабет Тилтън, нали? Уви, горкият Бийчър... Познавах го, Хорацио... сестра му Хариет ми беше съседка в Нук Фарм в Хартфорд. Толкова много жени бяха влюбени в горкия Хенри Уорд — или поне в проповедническия му глас — а след това, по време на скандала, повечето суфражетки се обърнаха против него като харпии: Елизабет Кейди Стентън, Виктория Удхъл, дори другата му сестра, Изабела Бийчър Хукър. Всички искаха главата му.

— Но сестра му Хариет, която ви е била съседка в Хартфорд, го поддържаше, нали? — попита Хауълс.

— Да — рече Клемънс. — До самия край. И тъй като този месец се навършват шест години, откакто преподобният Бийчър получи онзи внезапен удар, аз вдигам чаша в негова памет и за всички нещастни мъже, които са тормозени от разни брантии и харпии заради дребните си прегрешения.

Четиримата мъже отпиха сериозно от чашите си за Бийчър и неговото прелюбодеяние.

Останалите маси в ресторанта на хотела вече бяха празни. Келнерите стояха прави, очевидно в очакване, скръстили облечените си в ръкавици ръце на чатала. Джеймс знаеше, че вечерта е приключила и че трябва да говори сега или да изгуби всякаква възможност.

— Господин Клемънс — каза той. — Хауълс спомена, че утре пътувате за Хартфорд.

— Да — отвърна Клемънс. — Необходимост. Пари, дълг и бизнес. Но съм там само един ден. Утре вечер се връщам при доктор Райс.

Джеймс знаеше, че Клемънс е отседнал в дома на доктор Кларънс С. Райс, специалист по уши и гърло, сред чиито прочути пациенти бяха госпожица Лилиан Ръсел, застаряващият актьор Едуин Бут — споменат по-рано от Клемънс — и Енрико Карузо.

— С господин Холмс се чудехме дали не можем да пътуваме до Хартфорд заедно с вас — каза Джеймс. — И може би да ви убедим да спрете в дома си тук, на Фармингтън Авеню.

Клемънс го погледна така, сякаш беше помолен да глътне змия.

— Случайно знаете ли дали вашата пишеща машина все още е в дома ви в Хартфорд? — попита бързо Холмс.

Клемънс се обърна, за да погледне към детектива.

— Пишещата ми машина?

— По-рано споменахме, че през годините след смъртта на Клоувър Адамс няколко картички, напечатани на тази машина, са били изпратени на Хенри Адамс, Джон и Клара Хей и Кларънс Кинг. Разглеждането на тази машина може да помогне при разследването ми.

— Разследването ви? — повтори Клемънс. Той се наведе по-близо до Холмс. — През цялата вечер се държах учтиво, но вече наистина трябва да попитам... вие *наистина* ли сте Шерлок Холмс? Холмс от Бейкър Стрийт 221Б? „Хайде, Уотсън, ставайте! Чака ни работа!“. Шерлок Холмс?

— Аз съм — рече Холмс.

— Значи тогава вие... и Джеймс, и ти също, Хауълс, ако нямате някаква важна работа... сте добре дошли да ме придружите утре до Хартфорд и може би ще успеем да влезем в къщата, ако телеграфирам предварително — тя е дадена под наем, разбирате ли — но първо, господин Холмс, трябва да отговорите на най-належащия въпрос, който ме тормозеше през цялата вечер, изпълнена с хубава храна и фриволности.

— Ще го направя, ако мога — отвърна Холмс.

Клемънс се наведе още по-близо към детектива.

— Въпросът е съвсем прост, сър... вие истински ли сте, или сте литературен герой?

— Това е едно от нещата, които се опитвам да открия при разрешаването на случая на Клоувър Адамс и „Петте купи“ — рече Холмс.

Клемънс само го погледна и не каза нищо.

Хауълс даде знак, че иска сметката, платиха, и тъй като Джеймс и Холмс бяха отседнали в същия хотел, хотел „Гленъм“ на Бродуей, двамата мъже изпратиха Клемънс и Хауълс до файтоните, които чакаха край тротоара.

— Хайде, Хауълс — каза Клемънс, — ще вземем този и аз ще те оставя по пътя към двореца на доктор Райс.

— Но това съвсем не ти е по път... — възрази Хауълс.

— Качвайте се на файтона, сър — обяви Клемънс. — Няма да е прилично двама джентълмени на нашата възраст и с нашето положение да бъдат арестувани за сбиване на тротоара по това време на нощта. — Той извърна опасния си поглед към Джеймс и Холмс. — Захванали сте се с безплодна задача, господа, но този Голям глупак никога не отказва компанията на други глупаци. Ще се видим утре в Гранд Сентръл Стейшън в девет сутринта.

ГЛАВА 23

Уилям Дийн Хауълс ги придружи до Хартфорд онзи четвъртък — Холмс не беше сигурен защо, тъй като бе предположил, че Хауълс има работа в Ню Йорк — и по-ужасен от заобикалящия ги пейзаж беше единствено разговорът им. По време на това пътуване Шерлок Холмс научи повече за издателския и писателския бизнес, отколкото му беше необходимо.

Клемънс и обикновено сдържаният Джеймс се съгласяваха един с друг на висок глас, докато Хауълс предпочиташе да слуша, а Холмс се опитваше да подремне.

— Издателският бизнес се променя бързо, и то не към по-добро — казваше Клемънс.

— Съгласен съм — отвърна Джеймс.

— Списанията искат нов тип истории, ако изобщо искат някакви — каза Клемънс.

— Абсолютно съм съгласен — рече Джеймс. — Продажбите на разказите ми са намалели главоломно. Писателите, които предпочитат късата форма, повече не могат да се издържат с писане.

— А романите на абонаментен принцип — които някога изкарваха прехраната на собственото ми издателство — постепенно изчезват.

— Съвсем вярно, господин Клемънс.

— Тогава как, бога ми, се очаква да си изкарваме надниците? — попита настоятелно Клемънс между дръпванията от хаванската си пура.

— Дори серийните романи изчезват от списанията.

— Много трудно се уговарят издатели, много трудно — промърмори Джеймс.

— Хенри — каза Хауълс и уморените му очи живнаха. — Помниш ли преди девет години — мисля, че беше в началото на осемдесет и четвърта — когато книгата ми „Възходът на Сейлъс Лапъм“ излизаше на серии в „Сенчъри“ едновременно с твоята „Бостънци“?

— Бях силно поласкан, че скромният ми ранен опит в писането дели печатарска площ с твоя шедьовър — каза Джеймс. Уилям Дийн Хауълс прие с кимане комплимента.

Холмс забеляза почти неуловимата, прикрита, но въпреки това — поне за него — забележима промяна в лицето на Хенри Джеймс. Изражението, което изчезна преди някой да осъзнае, че го е видял наистина, напомни на Холмс за благоприлично малко момиче, което се кани да каже или да направи нещо пакостливо.

— Господин Клемънс — рече Джеймс, — някога случвало ли ви се е да прочетете „Бостънци“?

През лицето на самоуверения Клемънс премина странно смутено изражение.

— Ами... не, сър... господин Джеймс, все още не съм имал това удоволствие.

— Питам — рече съвсем тихо Джеймс с едва доловима усмивка, — защото един мой английски приятел спомена, че е присъствал на банкет в Бостън горе-долу по същото време — хиляда осемстотин осемдесет и четвърта, мисля — когато вие сте заявили от подиума, и мисля, че ще ви цитирам точно: „Бих предпочел да ме запратят в рая на Джон Бъниан^[1], отколкото да седна да прочета «Бостънци».“

Холмс беше смаян от смелата фронтална атака на Джеймс срещу Клемънс. Детективът го познаваше съвсем отскоро, но всичко, което бе забелязал досега у поведението на писателя — *всичко* — предполагаше, че Джеймс е готов почти на всяка цена да избягва споровете, а ако бъде принуден да се намеси, предпочиташе да го направи с изтънчени намеци и завоалирани иронични нюанси. А сега се изправи пред Клемънс като адмирал Нелсън срещу френската или испанската флотилия — право срещу тях.

Очевидно смаян беше и Самюъл Клемънс/Марк Твен. Лицето на писателя, което обикновено бе оживено от толкова много драматични смръщвания или контролирани изражения на преувеличена изненада или веселие, сега изглеждаше също толкова озадачено, открито и прочувствено смутено, колкото и лицето на единайсетгодишно момче, хванато, докато бърка в буркана със сладки.

— Аз... той... аз... — заекна Клемънс и бузите му изглеждаха така, сякаш всеки момент ще се пръснат от разширилите се капиляри. — Не беше... определено няхах предвид... *подиуми... банкети!* —

Последните две думи бяха произнесени с отвратен тон и подчертани от Клемънс с махване на ръката, сякаш се опитваше да разнесе някаква неприятна миризма. Той се приготви да си запали нова пура, съсредоточавайки върху действието цялата си енергия, макар че в пепелника димеше предишната, от която все още оставаха около две трети.

По бледото, застинало лице на Уилям Дийн Хауълс Холмс се досети, че точно той е предал обидните думи на Джеймс преди почти десет години.

Джеймс остави тежкото мълчание да продължи още няколко възхитителни секунди, след което каза:

— Но, сър, много читатели — а и след като мина доста време, включително и стоящият пред вас — напълно споделят мнението ви за недостатъците на „Бостънци“. Освен това напълно и чистосърдечно съм съгласен с вас, сър, че няма по-ужасен ад от това човек да попадне в рая на Джон Бъниан.

* * *

Известно време цареше мълчание. Клемънс дръпваше от пурата си, Джеймс и Хауълс пушеха цигарите си, а Холмс пуфтеше с лулата си. Четиримата мъже се спогледаха през изпълнената с напрежение, но колегиална синкава мъгла.

— Хенри — каза Хауълс, след като си прочисти гърлото, — ти разшири дейността си, както биха казали бизнесмените, към театъра, нали?

Джеймс кимна скромно.

— Преди три години, по молба на господин Едуард Комптън, адаптирах романа си „Американецът“ в пиеса. Той не беше съвсем подходящ за драматизиране, но пренаписването и редактирането на пиесата ми осигуриха тъй необходимия театрален опит.

— Беше ли поставена на сцена? — попита Клемънс.

— Да — отвърна Джеймс. — И дори имаше известен успех. Както в провинцията, така и в Лондон. Следващата драма, която ще напиша, ще бъде изцяло за театъра и няма да е адаптация. Ако трябва да бъда искрен, донякъде чувствам, че най-накрая съм открил

истинското си призвание. Намирам драматическото писане, с наблягането му върху *сценичността*, за много по-интересно от романа или късата форма, не сте ли съгласни с мен?

Клемънс изсумтя.

— Аз адаптирах книгата си „Позлатеният век“ в пиеса, известна повече като „Полковник Селърс“ заради яркия главен герой, изигран от Джон Т. Реймънд. Познавате ли Реймънд, господин Джеймс?

— Не сме се запознавали, нито съм гледал някое от представленията му — отвърна Джеймс.

— Той е идеалният полковник Селърс — каза Клемънс. — Това се случи по време на президентството на Грант и той присъства на едно от представленията в Ню Йорк; едни мои приятели ми казаха, че през цялото време от балкона се чувал смехът на президента.

— Значи е било комедия? — попита Джеймс.

— Отчасти — отвърна Клемънс. — Поне Джон Т. Реймънд я направи да изглежда като такава. На мен би ми допаднало повече, ако беше изиграл прочутата си сцена с яденето на ряпа повече в духа на чистия патос на бедността, с каквито намерения я бях написал аз, отколкото като чисто комедиен елемент, в какъвто я превърна Реймънд. Но не мога да се оплача. „Полковник Селърс“ събра десет хиляди долара в първите си три месеца и смятам, че ще ми донесе още седемдесет и пет или сто хиляди долара, преди пиесата или аз, или и двамата, да умрем от старост.

Четиримата мъже отново потънаха в мълчание, докато вулгарността от обявяването на това колко пари е спечелил някой за работата си остана да се носи във въздуха заедно с дима от пури, цигари и лули. Холмс огледа изучаващо Самюъл Клемънс. В по-голямата си част работата му зависеше както от разчитането на улики, така и от разчитането на хора. Преценката на качествата на даден човек, на правдивостта на думите му или на убедителността на личността му водеше до повече разкрития в детективската работа, отколкото проверката на отпечатъците от стъпки или типа цигарена пепел, останала на местопрестъплението. Клемънс, забеляза Холмс, използваше вулгарността като инструмент — не само за да шокира публиката си (а публика бяха всички, които се намираха около него), но и с надеждата да стигне още по-далеч, до някакво по-висше ниво на хумор или фарс.

По-висше поне за Клемънс.

Сякаш прочел мислите на Холмс, Клемънс извади пурата от устата си и се наведе напред.

— Ами вие, господин Джеймс? Какво мислите за печеленето на пари от писането на пиеси за някакви си обикновени актьори?

Джеймс се усмихна.

— Имам приятели, които биха zakлеймили тези пари като позорни.

— Бога ми, та те са позорни! — извика Клемънс, плескайки се по коленете. Момчешкото смущение и вината бяха изчезнали, заменени от момчешки ентусиазъм. — А богатството, натрупано напоследък от писането на пиеси за театъра от, да речем, онзи ирландец Оскар Уайлд, е *два пъти* по-позорно!

— Два пъти по-позорно? — повтори Хенри Джеймс.

— Два пъти по-позорно — потвърди Клемънс. — Защото не е ваше и определено не е мое.

* * *

Хартфорд беше скучно градче, в което се развиваше само един бизнес — на всеки скучен ъгъл се виждаха кантори на застрахователни компании и нямаше никакви значими административни сгради — но когато каретата, с която четиримата мъже пътуваха към Нук Фарм, зави по Фармингтън Авеню, Холмс и Джеймс осъзнаха красотата на стария квартал на Марк Твен.

Къщите бяха големи, но се различаваха една от друга — очевидно архитектите ги бяха проектирали според желанията на клиентите си. Всеки парцел покриваше по няколко акра и макар предните дворове на някои къщи да имаха железни огради, които ги отделяха от павираната улица, по-големите имоти като че ли се сливаха в горите и поляните, без да бъдат разделяни от огради.

— Виждате ли онази беседка? — каза Клемънс, сочейки към дърветата между две красиви къщи. — Двамата с Хариет Бичър Стоу си поделихме разходите по построяването ѝ, тъй като се намира точно върху невидимата линия, която разделя имотите ни. Срецахме се често там в топлите летни дни или свежите есенни утрини, за да си

разказваме истории или да обсъждаме неизбежния залез на Западната цивилизация.

— Тя жива ли е още? — попита Холмс. Още от детството му „Чичо Томовата колиба“ се бе играла с успех по лондонските сцени.

— О, да — отвърна Клемънс. — Вече е почти на осемдесет и една, мисля, и продължава да е все така миловидна и проклета. Малката жена, както я нарече президентът Линкълн при първата си среща с нея, чиято книга запали голямата война.

Каретата им спря, за да пропусне две бавно движещи се товарни коли със строителни материали, и тъй като мъжете продължаваха да гледат към беседката сред дърветата, Клемънс продължи:

— Някои нощи, когато не можех да заспя, се измъквах навън, за да поседя на перилата на беседката, да попуша и да се повъзхищавам на звездите и лунната светлина. Често госпожа Стоу вече беше там. Разговаряхме почти до разсъмване — две щастливи души, гонени от безсъние.

— Човек би се запитал — рече Хенри Джеймс, — какво ли са обсъждали под звездната или лунната светлина два толкова изтъкнати и разностранни таланта. Природата на злото? Миналото и бъдещето на чернокожата раса в Америка? Мисли върху литературата и драматургията?

— Най-вече — каза Клемънс, изваждайки пурата от устата си, — обсъждахме болешките си. Особено преди господин Стоу да почине през осемдесет и шеста. Тя споделяше своите; аз ѝ се оплаквах от моите.

Холмс забеляза, че при тези думи Хауълс се усмихна. Очевидно докато чакаха товарните коли да се източат покрай тях, щяха да чуят поредната история на Сам Клемънс.

— Спомням си една нощ — започна Клемънс, изпускайки синкави струйки дим във въздуха, — след като тя изброи всичките си болешки, убедена, че те са признак на приближаващата ѝ смърт... милата дама беше почти същата хипохондричка като мен... аз с изумление установих, че изброените проблеми отговаряха точка по точка на моите... на поредицата от болешки и симптоми, от които се бях излекувал!

Холмс скръсти ръце. Товарните коли вече ги бяха подминали и каретата им зави по една калдъръмена улица, която криволичеше

нагоре по нисък хълм.

— Казах й... — продължи Клемънс. — Казах й: „Хариет, наскоро моят доктор ме излекува точно от такива неразположения. Съвсем същите!“. „И какви лекарства ви предписа?“, попита ме малката госпожа Стоу. „Ами, никакви! — отвърнах аз. — Докторът ми каза да си взема двумесечна почивка от тежкото пиянство, непрекъснатото пушене и нередовните, но чести пристъпи на буйно богохулстване. Хариет — казах й, — спрете ругаенето, пиенето и пушенето за няколко месеца и ще се оправите“.

Клемънс ги погледна през завесата от дим, за да се убеди, че са погълнати от разказа му.

— „Господин Клемънс! — извика тя. — Никога не съм си позволявала такива ужасни неща“. „Никога ли?“ — казах аз и, честно казано, господа, бях ужасен. „Никога“ — повтори Хариет Бичър Стоу и загърна раменете си с шала, защото нощта беше доста хладна. „Ами, тогава, скъпа моя — заявих аз с безкрайна тъга, — за вас няма никаква надежда. Вие сте като балон, който пада към земята, и нямате никакъв баласт, който да хвърлите през борда. *Вие сте пренебрегнали пороците си*“.

Каретата спря на върха на хълма и пред очите им се появи някогашният дом на Самюъл Клемънс. Макар все още да беше негова собственост, обясни им той, през последните две години двамата с Ливи го бяха дали под наем на някой си Джон Дей и съпругата му Алис, дъщеря на Изабела Хукър, за двеста долара на месец. Клемънс каза, че им е телеграфирал предварително и този следобед Джон и Алис нямаше да са си у дома; къщата щеше да е изцяло на тяхно разположение.

Холмс слезе от каретата и погледна към къщата. Слънчевата светлина създаваше богата смесица от сенки и цветове по триетажната сграда, изградена от розово-оранжеви тухли. Косите фронтони и петте балкона придаваха на голямата къща вид на замък. Главният ѝ прозорец се намираше на двуетажна кула и гледаше към навеса над входната алея.

Клемънс забеляза какво гледа детективът.

— Някой беше написал или казал, че съм искал тази част да прилича на лоцманска кабина на речен кораб — рече той, угасяйки

пурата си в бордюра. — Но това не е вярно. Изобщо не влизаше в плановете. Получи се, както казват, по щастлива случайност.

Клемънс извади един ключ от саксията на верандата, отключи вратата и я отвори, за да влязат останалите.

Малко по-нататък по коридора се намираха гостните стаи и Холмс веднага разбра, че това е дом, посветен на добрия вкус и качествените предмети. В ергенската стая на Шерлок Холмс и дневната на Бейкър Стрийт 221Б може и да царуваше пълен хаос — всъщност само докато не се намесеше госпожа Хъдсън — и всичко да беше разхвърляно където му падне, вместо да бъде сгънато и прибрано на мястото му, но Холмс усещаше кога един дом е добре подреден, веднага щом го видеше. В момента гледаше точно такъв.

— Деветнайсет стаи, седем бани — обясняваше Клемънс, сякаш бе агент за продажба на недвижима собственост, възнамеряващ да им продаде къщата. — Във всички бани има тоалетни с течаща вода, което си беше куриоз по времето, когато я построихме. Навсякъде има домофони, за да може всички да разговарят помежду си от всеки етаж. В тази приемна — влезте, господа — в онази малка ниша ей там виждате първия телефон в Хартфорд. Тъй като аз бях един от първите, които монтираха адското устройство, телефонните събеседници, с които можех да говоря, не бяха много.

Това е стаята за рисуване... Щампите от гравюри по стените са на Локууд де Форест.

— Партньор във фирмата, основана от господин Тифани — додаде Хауълс.

— Тази малка оранжерия беше мястото, където моите момичета разиграваха пиесите си — каза Клемънс, сочейки към парника, пълен с растения. — Нали виждате как пердетата могат да бъдат дръпнати напреки, като театрални завеси. — Клемънс замълча и се вгледа в стаята така, сякаш виждаше за пръв път както нея, така и съседните стаи.

— Това е... много странно — рече той със задавен глас. — През първата година, която прекарахме зад граница, двамата с Ливи оставихме на склад всички мебели, килими, вази, легла и други дреболии, но когато Джон и Алис наеха къщата, вместо да ги оставяме сами да я обзавеждат, ние им предложихме цялото обзавеждане... срещу малка допълнителна сума. Обаче...

Клемънс отиде до библиотеката и после отново се върна в стаята за рисуване. Над широката, извита полица над камината имаше голям прозорец, който гледаше към двора. Клемънс го потупа с ръка.

— Това беше моя идея. Малко неща са по-уютни от това да си седиш вкъщи в някой зимен ден и с цялото си семейство да гледате как пада снегът над пропукващия огън в камината. — Той погали с ръка малките дърворезби и вазички, наредени върху полицата и върху шкафовете за книги от двете ѝ страни. — Джон и Алис са подредили всичко точно така, както го бяхме направили ние — каза той със странен глас. — Всяка ваза и килим, които двамата с Ливи сме купили по време на първите ни пътешествия. Всяка една дърворезба и украшения, които децата ни толкова обичаха. — Той докосна една от дърворезбите върху полицата. — Знаете ли, всяка неделя Суси, Джийн и Клара искаха да им разказвам истории за различните украшения и картини, които бяха подредени върху горните рафтове и върху тази полица. В края на процесията висеше поставена в рамка картина с маслени бои на котешка глава; в другия край бе глава на красиво младо момиче в реални размери, наречена „Емелин“, акварел в импресионистичен стил. Между двете картини бяха подредени дванайсетина или петнайсет дребни антикварни предмети... о, да, имаше и картина с маслени бои от Илайхю Ведър, „Младата Медуза“. Така че моите момичета поискаха да измислям романс — винаги импровизиран, без предварителна подготовка — и в този романс трябваше да включва всички дреболии и трите картини. Винаги трябваше да започвам с котката и да завършвам с Емелин. Не ми бяха позволени никакви почивки. Всяка дреболия трябваше да бъде въведена в историята според мястото ѝ в процесията. За тези дреболийки нямаше почивен ден, нямаше спокоен ден, нямаше шабат. В техния живот нямаше мир. Те бяха предопределени за една безкрайна поредица от насилие и кръвопролития. С времето джунджурийките и картините започнаха да показват признаци на износване. Защото бяха преживели толкова много и толкова кръвопролитни приключения в романтичните си кариери.

— Добра практика за един писател — подсмихна се Хауълс.

— Историите ми често включваха цирк — каза Клемънс. Той като че ли не беше чул думите на Хауълс. Като че ли дори не си спомняше, че заедно с него в стаята има и други хора.

— Момичетата наистина обичаха историите за цирка, затова аз обикновено го вплитах...

Клемънс изглеждаше замаян. Той направи няколко крачки, олюлявайки се, и по-скоро се свлече, отколкото седна в едно от креслата.

— Сам? — възкликна Хауълс.

— Добре съм — отвърна Клемънс, поставяйки длан пред очите си, сякаш искаше да скрие сълзите си. — Просто... разбирате ли, просто всичко е на мястото си.

Останалите стояха мълчаливо, без да знаят какво да кажат.

— Обещах на Ливи, че дори да се срещна с някои от старите ни хартфордски приятели, за да ги убедя да инвестират в начинанията ми, никога няма да се доближа до къщата на Фармингтън Авеню. Но щом минах през прага, веднага ме обзе безумното желание отново да събера цялото си семейство тук... и то веднага... и никога повече да не напускаме тази земя. Със сигурност не и за да отидем в Европа.

Клемънс отпусна ръката си и се огледа замаяно.

— Всичко е на мястото си. Всичко, което двамата с Ливи толкова обичахме, което търсехме да закупим или обсъждахме да купим, докато бяхме млади. Когато момичетата бяха все още бебета или току-що бяха проходили.

Той се обърна и погледна в очите първо Хауълс, след това Джеймс и накрая Холмс.

— Колко грозно, безвкусно, отвратително бяха обзаведени къщите, които видях в Европа, господа. Сравнете ужасността на барока със съвършения вкус на този приземен етаж, с хармонията на великолепните му цветове и пропития навсякъде дух на мир, спокойствие и абсолютна удовлетвореност. Това просто е най-прелестният дом, съществувал някога.

— *Наистина* е красив, Сам — каза Хауълс.

Клемънс като че ли не го чу.

— Сякаш някаква мрачна, злобна магия ме беше накарала да забравя за вида на стария ни дом — рече тихо той, говорейки на себе си. — Това... това... — Той едновременно плесна с ръце по облегалките на креслото си, тропна с лачените си обувки по пода, сякаш искаше да обхване всичко в обяснението си. — За мен това място, господа, е омайващо ярко, великолепно, уютно и истинско, и в

този момент се чувствам така, сякаш внезапно съм се събудил от някакъв продължителен кошмарен сън. В този момент се чувствам така, сякаш никога не съм го напуснал, и ако просто извърна глава... — Той го направи и погледна към стълбището. — ... и ще видя как скъпата ми Ливи се появява откъм изискания горен етаж, следвана от мъничките ни деца. — Клемънс отново се обърна и погледна към останалите. — Но със сърцето си чувствам, че не ми е писано. Това *никога* няма да се случи.

След тези думи никой не каза нищо.

Клемънс отново покри очите си с ръка и рязко се изправи.

— Стига с тези глупости — рече отсечено той. — Да се качим в билиардната зала на третия етаж, където държа пишещата си машина... онзи дяволски инструмент, около който изобретателно се завъртя разследването на господин Холмс.

---

[1] Джон Бъниан (1628–1688) — английски християнски писател и проповедник, автор на творбата „Напредъкът на поклонника или Пътешественикът от този свят до онзи“ (1678–1684) — една от най-известните алегии, изключително популярна за времето си. — Б.пр.

↑

ГЛАВА 24

Джеймс и Хауълс вървяха на известно разстояние след Клемънс и Холмс, и когато стигнаха на площадката между втория и третия етаж, Хауълс докосна Джеймс по ръкава, за да го накара да спре.

— Това беше спалнята на Сам и Ливи — прошепна той, сочейки към вратата в дъното на коридора, докато Клемънс и Холмс продължиха да се изкачват нагоре, изгубвайки се от погледите им. — В Италия си бяха купили едно изумително грамадно легло с толкова изкусно изваяна лицева дъска, че Сам и Ливи винаги спяха с глави към долното табло, за да може тя да е първото нещо, което видят на сутринта. Джон и Алис Дей донесоха собственото си легло, така че изваяното чудо на Сам и Ливи все още е на склад.

Джеймс кимна, но Хауълс продължаваше да го придържа леко за лакътя.

Със свободната си ръка посочи към друга врата нататък по коридора и прошепна:

— Когато идвах на гости тук, винаги спях в онази стая. Много пъти съм се будил от някакви тихи звуци в един, два, дори в три сутринта; когато надниквах навън през вратата, виждах Сам, облечен в нощната си риза, стиснал в ръка щека за билиард... да обикаля коридорите в търсене на партньор за игра.

— Угаждахте ли му? — прошепна Джеймс.

— Почти винаги — отвърна Хауълс с тихо кискане. — Почти винаги.

Внезапно по стълбището прогърмя гласът на Клемънс:

— Вие двамата ще се качвате ли, или сте заети да ровите из чекмеджетата в търсене на съкровище? Искам да поиграя билиард с някого. Най-прочутият детектив-консултант в света не знае как да играе и отказва да се научи!

* * *

Хенри Джеймс оглеждаше билиардната зала на американския писател и си водеше бележки наум. Стените на помещението, което се намираше на върха на най-високата кула, издигаща се над къщата, бяха боядисани в яркочервено, което граничеше с розовото. По-голямата му част бе заета от билиардна маса с размери пет на десет фута, и Джеймс си отбеляза, че тя е от най-новия, последен модел с шест дупки и външни джобове от златист плат, украсена с пискюли на всеки ъгъл и на средата на всяка дълга страна. Билиардните джобове приличаха на коледни чорапчета и създаваха празнично усещане в стаята, а скосеният покрив я правеше да изглежда като онова, което всъщност си беше — игрална зала в таванска стая.

Подът беше изцяло покрит с персийски килим, който вкарваше нови (и по-ярки) червени петна в заплетения дизайн. Тухлената камина в дъното на залата лежеше успоредно на центъра на масата и Джеймс можеше да си представи колко уютна беше тази малка стая с висок таван през зимата или в някоя студена и бурна лятна нощ. До камината се намираше грубо изработен шкаф с открити рафтове, с височина около пет фута. В него все още имаше няколко книги и купчини списания.

На няколко фута зад далечния край на билиардната маса имаше малко писалище с маслена лампа, но осветлението нощем всъщност се осигуряваше от четири големи газени лампи, които висяха ниско над масата, поставени в месингов полилей с четири пръчки. Зад билиардната маса и писалището се виждаше врата, през която се излизаше на един от балконите; слънчевата светлина нахлуваше през ветрилообразния прозорец над вратата и през високите, тесни прозорци от двете ѝ страни, създавайки малки светли правоъгълници върху пода.

На стената, която се падаше от лявата му страна, нямаше врата, но високите ѝ прозорци имаха цветни стъкла, изрисувани с кръстосани билиардни щеки, димяща пура между тях и пенеща се халба бира над центъра на кръстосаните щеки.

— Фамилният ми герб — каза Клемънс, който вече беше запалил нова пура и крачеше напред-назад между камината и билиардната маса, стиснал щека в ръката си. — Фамилният герб на Шекспир е включвал само някаква хилава писалка на синапен фон, както го определя Бен Джонсън. Мисля, че моят е по-добър.

Джеймс забеляза, че темата с кръстосаните щеки се повтаря и върху боядисания таван. В отдалечения лъв ъгъл, пред нисък квадратен прозорец, върху малка маса беше поставена пишеща машина, върху която като че ли имаше няколко линотипни реда. Холмс вече бе при нея.

— Мога ли да сложа машината на онази маса и да я изпробвам?
— попита детективът.

Клемънс го удостои с кратък поглед.

— Разбира се. — Той извади пурата от устата си и се вторачи в Хауълс и Джеймс. — И така, господин Джеймс, ще се присъедините ли към мен за една бърза игра на бiliarд, за да определим кой ще е световният англо-американски литературен шампион по бiliarд?

— Уви — отклони поканата му Джеймс, — аз не мога да играя. Никога не съм играл. Никога не бих си позволил риска да повредя това идеално зелено сукнено поле с опита си да се науча да играя.

— Отказвате? — каза Клемънс с очевидно разочарование. — Сигурен ли сте, сър? Бiliarдът е най-забавната и добра игра във всичките си варианти, а когато играя зле и си изпускам нервите, това със сигурност също ще ви развесели. Освен ако, разбира се, не сте от типа методистки проповедници, които намират клетвите, епитетите, богохулствата и изобретателните сквернословия за осъдителни.

Джеймс вдигна ръката си, с дланта навън, и подкрепи отказа си, отстъпвайки назад. Забеляза, че обзавеждането в стаята изобщо не си подходжда: имаше още няколко малки маси, плетени столове, люлеещи се столове и още два, които му приличаха на кръчмарски столове от Дивия запад. Той си избра едно от малкото тапицирани кресла и седна в него.

— Много добре. — Клемънс изпусна облак дим. — Хауълс, стари неприятелю, скъпи приятелю, точна ръка, оставаме само двамата с теб... отново.

Хауълс заобиколи масата, за да си избере щека от опрените на стената край камината.

— Моля, забележете — каза Шерлок Холмс, — че празните бели картички, които слагам в машината, са идентични по размер, структура и съдържание на памук с онези, които Хенри Адамс, семейство Хей и Кларънс Кинг са получавали всеки декември на годишнината от

смъртта на Клоувър Адамс. Нед Хупър също е получавал такава всяка година, преди ненавременната му смърт миналия декември.

— Откъде знаете, че имат същото съдържание на памук и всичко останало? — попита Клемънс.

— Позволих си свободата да анализирам картичката под микроскоп и с един портативен апарат за химически анализ, който донесох от Вашингтон — отвърна детективът.

Холмс нагласи картичката и напечата няколко думи. След миг всички се събраха около него.

ТЯ БЕШЕ УБИТА.

Детективът беше подредил шест от картичките, получени от семейство Хей, и една, която бе взел назаем от Кларънс Кинг, и сега започна да поставя новата картичка под всяка една от старите за сравнение.

— Виждате ли — каза Холмс, — нацърбяването на „а“, лекото повдигане на „т“ над останалите букви, формата и замъгляването в заоблената част на „б“ и запълнените ъгли на „ш“.

Никой не каза нищо. Сега, когато вниманието му бе насочено изцяло към малките несъвършенства, Джеймс можеше да види, че всички картички са били напечатани на тази машина. Освен това забеляза, че всеки малък проблем бе далеч по-отчетлив върху картичката, която Холмс бе напечатал току-що.

Детективът като че ли прочете мислите му.

— Работата с машината е увеличила нацърбванията и проблема с неравността — каза той. — Тъй като оригиналните седем картички, които имаме тук, изглеждат абсолютно еднакво, стигам до заключението, че те са били напечатани по едно и също време, преди поне седем години, когато семейство Хей, Кинг и най-вероятно господин Адамс са получили първите си картички на шести декември хиляда осемстотин осемдесет и шеста.

Клемънс протегна напред свитите си в юмруци ръце, сякаш очакваше да му бъдат сложени белезници.

— Признавам си. Ще се предам доброволно.

Устните на Холмс потрепнаха в нетърпелива смянка от усмивка.

— Господин Клемънс, предполагам, че изобщо не е било трудно някой от гостите ви да се качи в билиардната зала по всяко време на деня и да прекара там няколко минути в печатане на десетина картички?

— Напълно е възможно — каза Клемънс, захапа отново пурата си и закрачи обратно към билиардната маса. — Дори нощем никой, освен мен, не би обърнал внимание на звука от тракането на машината.

Джеймс се прокашля.

— Нямахте ли нужда от пишещата си машина през последните години, които прекарахте в Англия и Европа? — попита той.

— Очевидно не — отвърна Клемънс, докато се навеждаше над масата и нагласяше щеката си за удар. — През последните няколко години в Европа отново се върнах към писането на ръка и — в редките случаи, когато имах нужда от печатна версия на някой от ръкописите ми — наемах стенографка, която освен с уменията си за бързо писане, разполагаше и с пишеща машина.

— Господин Клемънс, мога ли да изискам от вас да ми предадете имената и последните известни адреси на цялата прислуга, която е работила за вас през хиляда осемстотин осемдесет и шеста? — попита Холмс.

— Списъкът трябва да е някъде в къщата — изръмжа Клемънс. Ще го намеря още днес, преди да сме си тръгнали. Сега вече можем ли да продължим играта?

— Разбира се — отвърна Холмс.

Клемънс удари бялата топка, запращайки я в грозда от чакащи топки. Три от тях, които бяха или ударени от топката му, или бяха рикоширали в стените, влязоха в три от джобовите. Клемънс се изправи и натърка с тебешир върха на щеката си, а Хауълс се намръщи и се наведе над масата.

— В билиярда това се нарича негърски късмет — обяви Клемънс.

— Пазехте ли книгата за гости от хиляда осемстотин и пета до времето, когато започнахте пътуванията си? — попита Холмс.

— Да — отвърна Клемънс. — Едва ли сме ги взели с нас, а Джон и Алис Дей си имат собствена книга за гости. Онази маса, до която

седите, господин Холмс, има чекмедже — да, само повдигнете леко покривката...

Холмс измъкна четири подвързани с кожа тефтера.

— Мога ли... — започна детективът.

Клемънс кимна.

Хауълс удари бялата топка и тя се сблъска с две други топки и се удари в две от стените, преди да влезе в джоба.

— Каква гадост, проклетие — промърмори бившият редактор.

— Ще ги подреда и ще започнем отново — каза му Клемънс. — Не знам защо започнах да предпочитам този тип бiliarд пред карамбола, заради който изгубих толкова време, енергия и пари през младежките години. Повечето от масите в Англия и Европа дори *нямат* джобове.

Докато Клемънс вадеше бялата топка и подреждаше останалите в триъгълника в центъра на масата, Холмс каза:

— Господин Клемънс, вие и семейството ви сте имали стотици посетители... всяка година.

— Ами, да... — потвърди Клемънс, провлачвайки последната гласна. — Нямам какво да крия, господин Холмс. Напълно спокойно признавам, че тайно изрязах страниците, върху които мадам Лафарж и Нейната пишеща глутница от девствени кючекчийки бяха написали имената си и бяха оставили коментар за посещението си.

Холмс вдигна поглед от четирите тефтера, изпълнени със стотици почерци.

— Може би, ако е възможно...

— Да, да — прекъсна го Клемънс. — Тези четири книги за гости покриват цялата осемдесет и пета, включително времето до юни деветдесет и първа, когато всички отплавахме за Европа. В тях са вписани имената на всичките ни гости, които са преспивали у нас. Вземете ги със себе си, но искам Хей да ми ги върне в добро състояние. Защото, разбирате ли, аз съм убеден, че някой ден биографите ми ще имат нужда да се позоват на тия книги, след като приключат с непосредствената си задача да изчистят репутацията ми.

— Благодаря ви — промърмори Холмс, — но няма да е необходимо да ги взимам със себе си. Достатъчно е само да запамеля страниците от месец декември осемдесет и пета и всичките от

осемдесет и шеста. — Холмс започна да прелиства страниците, изпълнени с имена и коментари, прокарвайки пръст по редовете.

— Можете да *запаметите* стотици имена и коментари само от едно изчитане? — попита Клемънс. Джеймс долови в тона му съмнение.

Пръстът на Холмс застина и той погледна към останалите.

— За зла участ, паметта ми работи така още от малък. Видя ли веднъж нещо, мога да си го спомня по всяко време. Това е повече проклятие, отколкото дарба.

— Трябва да е изключително полезно при вашата работа — рече Хауълс.

— Доста, понякога — отвърна Холмс. — Но ми бяха нужни години, за да се науча умишлено да забравям неща, които няма да са ми от полза.

— Напомнете ми никога да не играя покер с вас, господин Холмс — каза Сам Клемънс.

Но Холмс отново беше погълнат от книгата за гости и пръстът му бързо се плъзгаше по страниците.

Клемънс сви рамене и даде знак на Хауълс, който се наведе напред, прицели се в бялата топка и я изстреля към триъгълника от скупчени сфери. Топките се пръснаха на всички страни. Една влезе в джоба. Хауълс продължи — вкара втора, после трета, преди да пропусне при четвъртия опит.

— Предполагам, че играем осма топка — рече той.

— Аха! — възкликна Клемънс, тръсвайки пепел в пепелника. — Предположенията са опасно нещо, Хауълс! Всъщност играем стрейт — първият с петнайсет точки печели.

— Какво можете да ми кажете за играта на бiliarд въз основа на онова, което видях досега? — попита Хенри Джеймс, докато Клемънс се приготвяше за следващия си удар.

— Ами — рече Клемънс, — като наблюдавате едновременно Хауълс и мен, можете да видите, че ако топката ви се плъзне в непосредствена близост до топката, в която се целите, и резултатът застрашително виси на кантар, трябва да повдигнете единия си крак; после едното рамо; после да извиете тялото си в хармония с движещата се топка; и в момента, когато топката изглежда на ръба на сблъсъка, изстрелвате яростно двете си ръце нагоре. Щеката ви

вероятно ще счупи някой полилей и ще се подпали от плисналата струя газ, както много пъти ми е демонстрирал Хауълс точно в тази стая, но това няма никакво значение; направили сте всичко възможно, за да повлияете на крайния резултат.

* * *

Играта продължи, Клемънс очевидно печелеше, когато Холмс неочаквано завърши с преглеждането на дебелата книга за гости, затвори я рязко и каза:

— Ребека Лорн и братовчед ѝ са ви гостували през февруари, осемдесет и шеста?

— Лорн? Лорн? — каза Клемънс и рязко извърна главата си, покрита с гъста грива от бяла коса. — О, да, спомням си тази жена и свенливия ѝ братовчед... как му беше името? Карлтън? Не... Клифтън. „Клиф“ с едно „ф“, както го наричаше госпожица Лорн. Нямаше да мога да ви кажа, че е било през февруари осемдесет и шеста, не толкова скоро след самоубийството на Клоувър Адамс.

— Откъде ги познавахте? — попита Холмс.

— О, срещнах госпожица Лорн предишното лято... не, беше ранна есен, точно след като Конгресът бе заседавал... отседнах за няколко дни у Хей и Адамс, защото лобирах пред конгресния комитет за авторските си права. Доколкото си спомням, тя прекарваше доста време с госпожа Адамс... с Клоувър. Хенри Адамс не беше на себе си от притеснение заради нещастieto на Клоувър... затова се преместих у семейство Хей... и по всичко личеше, че Ребека Лорн е единствената приятелка, която редовно я посещаваше в онези мрачни времена.

— Но как така тя и братовчед ѝ Клифтън се оказаха в Хартфорд и прекараха нощта у вас два месеца след смъртта на Клоувър? — попита Холмс. — Да не би самите вие да сте се сприятелили или да сте поддържали кореспонденция с госпожица Лорн и нейния братовчед?

— Бога ми, не! — отвърна Клемънс. — Доколкото си спомням, двамата просто се появиха една неделя, за да поднесат почитанията си. Една неделя в средата на месеца, ако не се лъжа.

— Четиринайсети февруари — каза Холмс, който гледаше толкова напрегнато със сивите си очи, че сигурно щеше да уплаши

Клемънс, ако писателят-хуморист не се бе загледал в нищото, опитвайки се да си спомни Ребека Лорн и нейното посещение.

— Точно така — каза Клемънс. — Но не трябва да забравяте, детективе, че това е било преди повече от седем години. Госпожица Лорн и нейният братовчед Клифтън минаха да поднесат почитанията си, защото те, или поне Ребека Лорн, са били наясно, че съм познавал Клоувър Адамс от години, а останаха да прекарат нощта тук, защото същия следобед се развихри ужасна снежна буря. Спомням си, че Ливи настоя да останат с нас, вместо да се опитат да стигнат до гарата. Мисля, че тогава се бяха запътили за Бостън... не на гости, доколкото си спомням, а защото се канеха да се преместят там от Вашингтон.

Клемънс се облегна на щеката си, натърка върха ѝ със синия тебешир и погледна Холмс също толкова напрегнато.

— Какъв е този интерес към госпожица Лорн, господин Холмс? Да не би тя да е... заподозряна... в това ваше разследване?

— Тя е неизвестен фактор, господин Клемънс — каза Холмс, без да потрепне под пронизващия поглед на писателя. — Госпожа Адамс... Клоувър... е познавала Ребека Лорн само от година и въпреки това през седмиците и месеците преди предполагаемото самоубийство на госпожа Адамс двете като че ли са били най-близки приятелки.

— *Предполагамо* самоубийство? — излая Клемънс. — Как е възможно да не е самоубийство, господин Холмс? Самият Хенри Адамс намери тялото ѝ, все още топло след изпития цианкалий във фотографския ѝ проявител.

— А госпожица Ребека Лорн е чакала пред къщата — каза Холмс. — Възможно е госпожица Лорн да е последният човек, видял Клоувър Адамс жива.

— Погрешно са ви информирали, господин Холмс — излая Клемънс и лицето му под белите мустаци потъмня. — Знам от самия Хенри Адамс, че той е намерил госпожица Лорн да чака пред къщата им на Ейч Стрийт 607, защото тя отивала на посещение у Клоувър, но се наложило да изчака, защото никой не отговорил на позвъняването.

Холмс кимна.

— Научили сте от самия Хенри Адамс, че жената, която се е наричала Ребека Лорн, е казала, че се наложило да изчака отвън, защото никой не отговорил на позвъняването. Но въпреки това съществува възможността госпожица Лорн да е била при Клоувър

Адамс през няколкото минути, в които Хенри Адамс е отсъствал, и по-скоро да е излизала от къщата на Ейч Стрийт 607, отколкото да е чакала отвън.

— Абсурдно! — извика Клемънс.

— Възможно — каза Холмс.

— И какво имавте предвид, когато казахте „жената, която се е наричала Ребека Лорн“, сър? Коя друга би могла да бъде?

— Действително — рече Холмс.

Джеймс наблюдаваше размяната на реплики с огромен интерес и сега очакваше Холмс да разкрие теорията си, че Лорн е жената, която той бе познавал като Ирен Адлер.

Вместо това детективът попита хумориста:

— По време на кратката визита на госпожица Лорн тук, в Хартфорд, или при по-ранните ви срещи във Вашингтон, тя оставяла ли е у вас впечатлението, че е запозната с театралния живот?

— Театралния живот — повтори Клемънс, запалвайки нова пура.
— Не знам какво искате... почакайте. Почакайте. Сега, като го споменахте, си спомних, че след посещението им казах на Ливи: „Тази жена е играла на сцена“. Да, бога ми, сега си спомних!

— Тя споменавала ли го е? — попита Холмс.

— Не, не, изобщо — засмя се Клемънс. — Но веднъж, когато братовчед й Клифтън зае погрешния стол на вечеря — до нея, а не както постъпват двойките или гостите на масата на домакина — тя каза: „Пълно фиаско“. Друг път, когато една вечер играехме билиард — госпожица Лорн, или която там е тя, играеше дяволски добре — тя се обърна към братовчед си, който се канеше да удря, и му пожела успех с „Разбий!“^[1]. Доколкото съм запознат, тези фрази са малко познати извън театралните среди.

— Наистина ли смятате, че Ребека Лорн може да е била на горния етаж заедно с Клоувър Адамс, когато тя... когато е била изпита отровата? — попита Уилям Дийн Хауълс, без да пуска билиардната щека. Той бе мълчал толкова дълго, че сега всички обърнаха главите си към него.

— Възможно е — отвърна Холмс. — Но по-вероятно жената, приела името Ребека Лорн, е била оставена отвън на пост, за да вдигне шум, ако Хенри Адамс се върне по-рано... както и се е случило.

Джеймс примигна. Досега не беше чувал тази част от догадките на Холмс и тя прозвуча с мрачна правдоподобност.

— Да вдигне шум... — промърмори Клемънс, който очевидно не беше доловил скрития намек.

— За да не бъде хванат мъжът, когото тя е наричала братовчеда Клифтън, че прави нещо в стаята на Клоувър — поясни Холмс.

— Но Адамс е отишъл веднага горе — каза Хауълс, чието лице беше побледняло от ужас. — И е намерил само тялото на Клоувър на пода.

— Макар старата къща на Адамсови да е много по-малка от сегашния му дом, тя също е имала задна стълба за прислугата — заяви Холмс. — Проверих го.

Сам Клемънс издиша синкав дим.

— Значи е могъл тихичко да се спусне по задните стъпала, докато горкият Адамс се е качвал по главното стълбище — произнесе с дрезгав глас той. — И да се измъкне през задния вход, естествено. — Клемънс се обърна към Холмс. — Известна ли ви е истинската самоличност на този „братовчед Клифтън“?

— Да — каза тихо Холмс, без капчица триумф или превъзходство в гласа. — Във Вашингтон или Бостън изобщо не е бил регистриран никакъв Клифтън Ричарде, с изключение на шестте месеца преди смъртта на Клоувър, когато този „Клифтън“ е работел в отдела по фотографски материали на Държавния департамент. Точно той е осигурил новия проявител — с цианкалий — на Клоувър Адамс. Напуснал е — и е изчезнал напълно — през януари осемдесет и шеста, само няколко седмици след смъртта на госпожа Адамс. Истинската му самоличност — потвърдена с абсолютна увереност от мен едва вчера — е на Лукан Адлер, международен анархист и смъртоносен убиец.

— Мили боже! — извика Клемънс, захвърляйки с трясък билиардната щека върху облечената със зелено сукно маса. — Двамата с Ливи сме дали подслон на убиец и убийца. Можели сме да бъдем отровени на собствената ни маса. Промушени с нож през нощта. Задушени до смърт в собствените ни легла!

Холмс леко се усмихна.

— Може би, но едва ли. Те не са се интересували толкова от вас, колкото от Клоувър Адамс. Месеци наред са затваряли кръга си около нея.

— Но защо? — попита Клемънс. — Клоувър засегна някои от членовете на едно вашингтонско учреждение, но определено никой не я мразеше дотолкова, че да иска да я убие.

— Точно това се опитвам да разкрия — рече Холмс. — На този етап се притеснявам, че бившата актриса и авантюристка Ирен Адлер и нейният син Лукан Адлер са организирали убийството на госпожа Адамс единствено за да ме накарат да дойда в Щатите.

Останалите трима мъже просто се втрениха безмълвно в детектива. Най-накрая Джеймс каза:

— Да ви докарат в Америка през декември осемдесет и пета или през зимата на осемдесет и шеста?

— Не — отвърна Холмс. — Да ме накарат да дойда, след като Нед Хупър ми представи уликата във вида на картичките. Да ме накарат да дойда тук *сега*.

Всички се умълчаха за миг. След това Клемънс взе щеката на Хауълс, облегна я на стената заедно със своята и каза:

— Господа, елате с мен, ако обичате.

* * *

Джеймс беше предположил, че Клемънс ще ги разведе из къщата — каретата и кочияшът все още ги чакаха отвън — но вместо това домакинят им ги поведе към покрития балкон на втория етаж. Той беше доста обширен, с прекрасен изглед и седем люлеещи се стола, които ги очакваха в сянката.

— Моля, седнете, господа — каза Клемънс. — Можете да си изберете който и да е стол, с изключение на този. — Той отпусна ръцете си върху облегалката на един жълтеникавокафяв стол с доста протъркани възглавнички. — Бог да благослови Джон и Алис Дей заради това, че са запазили всичко на мястото му.

След като всички насядаха, Хауълс и Джеймс запалиха цигари. Холмс започна да чисти лулата си. Клемънс намери още една пура в джоба си, отхапа края ѝ, изплю го през парапета и я запали с доволно сумтене. Джеймс беше пушил пури, но не претендираше да е познавач на многобройните им марки. По пушека можеше да разбере единствено, че пурата на Клемънс е от евтините.

Клемънс улови погледа му.

— Преди пуших цигари като вас, господин Джеймс. Но Оливия ми каза, че това е противен навик и определено не влияе добре на здравето ми. Затова, на принципа, че единственият начин да се откажеш от един лош навик е като го замениш с друг, още по-лош, аз започнах да пуша пури.

Хауълс се изсмя, макар че сигурно беше чувал тези думи много пъти.

— Но наистина спазвам съветите на Ливи да се ограничавам — продължи Клемънс. — Рядко пуша повече от една пура накуп.

— Някога опитвали ли сте се да се откажете, господин Клемънс? — попита Холмс.

Джеймс веднага се сети за спринцовката на Холмс и пристрастеността му към онова, което ежедневно си инжектираше. Холмс също пушеше непрестанно, сменяйки лулата с цигари. Наистина ли се интересувахе дали Твен е намерил начин да се откаже от пристрастеността си към тютюна?

— О, разбира се — засмя се Клемънс. — Човек може лесно да се откаже от пушенето. Правил съм го стотици пъти.

Джеймс видя, че Хауълс се усмихва, а Холмс кимва на думите му. Писателят знаеше, че те са част от предварително подготвена и отрепетирана реч, произнасяна от подиуми и сцени много пъти, но Джеймс не се обиди от това, че го бяха превърнали в поредната публика. Очевидно Клемънс непрекъснато се нуждаеше от публика.

Но той просто се умълча и известно време никой не заговори. Единствените звуци, които се чуваха, бяха несинхронизираното поскърцване на столовете им, обкръжаващите ги птичи чуруликания и шумоленето на листата. Джеймс се зачуди дали големите брястове, кестени и кленове не са се разлистили повече от обичайното за края на март. По-малкият кучешки дрян беше във вихъра си. Хенри Джеймс си спомняше как зимата сковаваше в мраз и сняг имота им в Кеймбридж понякога дори до късно през април, както се случи в онази година, когато починаха родителите му и той остана, за да се оправи със застраховката, обещаните пари и дълговете. Спомни си как той и Алис Джеймс — *другата* Алис Джеймс, съпругата на Уилям — умоляваха в писмата си брат му да не се връща от творческия си отпуск в Англия. Присъствието му само щеше да обърка безнадеждно и без това

съществуващата бъркотия — с парите, които отиваха за Уилки и останалите, с решението на Хенри да се откаже от своя дял от скромното състояние на баща им в полза на сестра им Алис, с участието на леля Кейт и сестра му Алис във всичко това. Уилям беше останал в Англия и Европа, но не и преди да ги заплаши стотина пъти, че се качва на следващия кораб, заминаващ за Щатите.

Онези няколко месеца бяха изпълнени с тъга, но и с дълбоко удовлетворение за Хенри Джеймс. Този път поне той бе несъмненият и неоспорим водач на семейството — на неговите финанси, на неговата сигурност, на бъдещето му — сега, когато и двамата им родители ги нямаше — и усещането му харесваше. Харесваше му да е свободен и далеч от сянката на могъщия му по-възрастен брат Уилям.

Вятърът отново разклати листата и Джеймс се наслади на гледката от големия балкон. Оттук се виждаше бялата беседка, нуждаеща се вече от боядисване, където Клемънс бе прекарвал звездните нощи в разговори с Хариет Бичър Стоу. Или поне той така твърдеше. Джеймс беше чел, че възрастната дама, вече на повече от осемдесет години, бе почти инвалид. А откакто бе починал съпругът ѝ, тя вече нямаше вдъхновение нито за живот, нито за идеи.

Джеймс си спомняше, че бе прочел романа „Чичо Томовата колиба“ година или две след публикуването му през 1852 година. Тогава Хенри Джеймс младши беше само на десет години, но веднага бе прозрял в недодяланата мелодрама на романа силната пропаганда, която бе заложена в основата му, изпълнена със стереотипи и нехудожествени преувеличения, почерпени не от реалния живот. Но освен това бе усетил и пламъка на яростта и негодуванието, които движеха авторката, и — макар и едва десетгодишен — Хенри Джеймс вече беше изпълнен с увереността, че той никога не би могъл да напише или да нарисува, или да създаде каквото и да било със същата безгранична страст. Неговите творби, знаеше той още преди да стане ясно в каква посока ще поеме творческият му път, щяха да бъдат здравомислещи — внимателно обмислени и планирани.

Самюъл Клемънс завъртя стола си така, че да може да гледа право в Джеймс, и каза:

— Преди няколко месеца вечерях с брат ви във Флоренция.

— Нима? — отвърна учтиво Джеймс и сърцето му се сви. Уилям му беше писал за тази среща. Той, разбира се, я смяташе за нещо

значимо, най-вече заради възможността да сподели мъдростта си с този селяк, който толкова самонадеяно бе отхвърлил книгата на по-малкия му брат Хари „Бостънци“. Но накрая, спомняше си Джеймс, след множество италиански ястия и няколко бутилки вино, Уилям се бе оказал дълбоко впечатлен от двойствената личност на Марк Твен/Самюъл Клемънс.

— Разговаряхме до късно — докато келнерите не започнаха да вдигат шум с метлите си и да се покашлят дискретно, за да ни подсказват, че времето за затваряне на флорентинския ресторант отдавна е минало — каза Клемънс. — И последните два часа прекарах предимно в слушане на брат ви.

„Сигурен съм, че е така — помисли си Хенри Джеймс. — Същото е с мен, със съпругата му и с повечето от събеседниците му.“

— Намирах се в нещо като омая — каза Клемънс. Той се обърна към другите двама мъже. — Нали и двамата сте чували за великолепната книга на господин Уилям Джеймс „Принципи на психологията“?

Холмс кимна, но Хауълс рече с престорен гняв:

— Да съм чувал? Сам, аз не само написах една от първите положителни рецензии за книгата, а и пръв ти я *препоръчах*! Купих втора бройка и ти я изпратих по пощата със съвет да я прочетеш, въпреки отвращението ти от „сухите“ книги, ако си спомням правилно. А аз... си спомням правилно.

— Това е една невероятна книга — продължи Клемънс, сякаш Хауълс изобщо не си беше отварял устата. — Но по време на разговора ни във Флоренция, Уилям Джеймс отиде още по-далеч в разсъжденията си за определенията — и разликите между — „личното аз“ и „аз-образа“.

„О, боже“ — помисли си Джеймс и се опита да успокои мислите си, като отново се загледа в далечната беседка.

— Господин Холмс — извика Клемънс, навеждайки се към слабия мъж в черен костюм, който въпреки топлия ден, носеше и дълъг черен шал. — Харесва ли ви да сте детектив?

— Това ми е работата — отвърна Холмс след кратка пауза.

Клемънс кимна, сякаш отговорът го беше удовлетворил напълно.

— Публикуваните истории за вашите приключения стават все по-популярни тук и, доколкото разбирам, в Англия.

Холмс не отговори нищо.

— Доволен ли сте от начина, по който доктор Уотсън и господин Дойл представят приключенията ви? — притисна го Клемънс.

— Никога не съм имал удоволствието да се запозная с господин Дойл — каза тихо Холмс. — Що се отнася до писането на Уотсън — много пъти съм му казвал, че малките му романтични истории, базирани върху моите случаи, неправилно наблягат върху драмата и понякога, признавам, мелодрамата, вместо да представят чистата, сигурна наука на дедуктивното мислене, която би могъл да сподели със заинтересованите и интелигентни читатели.

Холмс се наведе напред, облягайки се върху бастуна си.

— Освен това — продължи той, — Уотсън и неговият редактор и агент, господин Дойл, изпитват силен страх от споменаването на имената на всеизвестни публични фигури — както и на съвсем неизвестни или дори на точни места или часове — в издадените разкази. Твърде често това води до голямо объркване в самата история. Публикуваните версии почти не отговарят на моите записки по тези случаи.

— Но ви харесва да сте детектив? — попита отново Клемънс.

— Това ми е работата — повтори Холмс.

Клемънс се засмя и се плесна по коленете.

— Бога ми, смятам да напиша книга, озаглавена „Том Сойер — детектив“. С комбинацията от многообичания ми литературен герой и вашата професия, сър, ние ще продадем милион бройки!

Холмс не отговори нищо.

— Насладете се на лулата и цигарите си, господа — извика Клемънс. — Защото аз възнамерявам да ви обясня гениалните определения на господин Уилям Джеймс за доста различаващите се „лично аз“ и „аз-образ“ и да покажа на господин Холмс защо може да е прав, като смята, че не съществува!

---

[1] В оригинала: Break a leg, букв. „Счупи крак!“. Сега идиомът е широко разпространен, но наистина е тръгнал от театралните среди. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 25

— Братът на нашия приятел Хенри Джеймс, Уилям, вижда „личното аз“ на всеки един от нас като активен фактор, изпълнител от първо лице, един вид — онази част от нашето съзнание или съществуване, която ни поставя цели и определя действията ни за постигането на тези цели, независимо дали те са свързани със сближаването с някое красиво момиче, или възприемането ни като най-добри писатели на нашето поколение — каза Клемънс между дръпванията от пурата си. — Някой да не е съгласен с това определение?

За момент никой не отговори и Джеймс отново се заслуша в шумоленето на вятъра в клоните на близките дървета. Тогава Холмс каза:

— Това донякъде се подразбира, може би дори може да се нарече очевидно.

— Точно така! — извика Клемънс. — Тогава сигурно ще се съгласите и с определението на господин Уилям Джеймс за „аз-образа“ като самоотражение в трето лице... което разсъждава върху отличителните черти на характера ни, като например „Аз дружелюбен човек ли съм?“, или върху вярванията ни, като „Наистина ли вярвам във всемогъщия Бог?“, или „Всъщност харесвам ли шоколад?“, или което проверява състоянието ни... „Ядосан ли съм, че Клемънс само ми губи времето?“, и така нататък.

— Каква връзка има това с въпроса дали господин Холмс съществува, или не? — попита Хауълс.

Клемънс отпусна ръка върху коляното на приятеля си.

— Търпение, Хауълс. Търпение. — Той отдръпна ръката си и сплете пръсти върху корема си, залюлявайки стола. След това извади пурата от устата си и тръсна пепелта върху дървения под на балкона. — Братът на нашия приятел Хенри Джеймс, Уилям, ми обясни, че тези две части на всеки един от нас, аз-ът, какъвто ни е известен, и аз-ът, като субект на познание, са в непрекъснато взаимодействие, като понякога дори се съревновават помежду си.

— Как е възможно това? — попита Холмс. — Най-съкровеното „аз“ на човек, неговата душа, така да се каже, не може да бъде разделена на основание съперничество.

— А дали не може? — рече Клемънс. — Не сме ли ние, в най-дълбоката си същност, разделени в отношението към себе си? „Аз-образът“ пита: „Не съм ли добър човек?“, и се надява да е така, дори когато нашето „лично аз“ извършва егоистични и безразсъдни действия, с които наранява съпругите ни, децата ни, най-близките ни приятели. Не сте ли срещали, господин Холмс, бунтовници, които извършват най-ужасни неща — дори убиват — и въпреки това твърдят, че са добри хора, благородни хора, а техните гнусни престъпления са просто временни отклонения, извършени, така да се каже, против волята им?

— Срещал съм — отвърна след известно време Холмс. — Но не мога да разбера каква е връзката с въпроса дали съм истински човек, или литературен образ, който съществува само в ограниченото пространство на нечие писателско въображение.

Клемънс кимна и тръсна пепел на пода.

— Нашата малка лодка е претоварена, господин Холмс, но ние вярваме, че лека-полека ще стигне до брега. Нашето „лично аз“ е в действие; нашите „аз-образи“ преценяват действията ни, докато ние се убеждаваме, че въпреки всичко сме добри люде. И тъй като „аз-образът“ се превръща в „емпирично аз“, както го нарича брат ви — онази наша страна, която хората виждат и познават — значи то става известно на света. — Той издиша малък облак дим и измъкна сгънат лист хартия от джоба на жилетката си.

Всички мълчаха, докато Клемънс разгъваше листа хартия и го поднесе пред очите си, за да го прочете.

— Както пише вашият брат, господин Джеймс, „често съм изправен пред необходимостта да възприема някое от емпиричните си «аз» и да пренебрегна останалите. Ако беше възможно, нямаше да се откажа да съм едновременно красив и дебел, и добре облечен, и велик атлет, и да печеля по милион годишно, да бъда остроумен, бонвиван и покорител на дамските сърца, а същевременно да съм философ, филантроп, държавник, воин и изследовател на Африка, както и моден поет и светец. Но това е абсолютно невъзможно. Делата на милионера са несъвместими с идеалите на светеца; филантропът и бонвиванът са

несъвместими понятия; душата на философа не може да живее в една телесна обвивка с душата на женкаря. Погледнато отстрани, толкова различни характери като че ли могат да се съчетаят в един човек. Но е достатъчно да се развие един от тях, за да заглуши веднага останалите. Човек трябва внимателно да проучи всички страни на своята личност, за да потърси спасение в развиването на най-дълбоката, най-силна страна на своя «аз». Всички останали страни на нашето «аз» са призрачни, само една от тях има реално основание в нашия характер и развитието ѝ е сигурно. Неуспехите в развитието ѝ са истински неуспехи, които пораждат срам, а успехът е истински успех, който ни носи истинска радост“.

Настъпи продължително мълчание — типично за групите, на които току-що са им прочели дълъг пасаж от книга — и накрая Хауълс заяви с жален глас:

— Сам, как, за бога, се случи точно *сега* да имаш тая страница подръка?

Клемънс се ухили и погледна към Хенри Джеймс.

— Преди десетина минути, в библиотеката, я откъснах от книгата „Принципи на психологията“ на брата на този човек.

— Срамота — каза Хауълс.

— По-добре да се счупи ръката на човек, отколкото да се разкъса книга — промърмори Джеймс.

— О, книгата е здрава — заяви Клемънс. — Но се признавам за виновен, че откъснах страница от красивата книга на Уилям. Страница... тъъ... Той огледа листа от двете страни. — Страници триста и девета и триста и десета.

— Непростимо — обяви Хауълс.

— Ще направя всичко възможно, за да я поправа — каза Клемънс. — Нали знаете, че самият аз съм в бизнеса с подвързване на книги. — Той се обърна към Шерлок Холмс. — Този пасаж не ви ли убеди, че дори да се смятате за литературен герой, неуспехите и победите ви си остават ваши?

— Абсолютно *не* — отвърна Холмс. — Ако съм пионка на някой бездарен писач, нито неуспехите ми, нито победите могат да се нарекат мои.

Клемънс въздъхна.

— Всичко е ясно обяснено за това теоретично „аз“, така да се каже, сборът от поведението, решенията и собствеността във всеки един определен момент — каза Хауълс. — Но какво става с „личното аз“? Къде е то през цялото това време?

След като никой не отговори на въпроса, Джеймс се прокашля и каза:

— „Личното аз“ познава всички минали мисли и ги обсебва — но извън времето, така да се каже — тъй като самото „лично аз“ е мисъл, която прескача от миг в миг, всеки път различна от тази в предишния момент, но същевременно я е погълнала заедно с всичко, което последната е смятала за свое.

Останалите трима го гледаха така, сякаш беше изпуснал газове. Хауълс пусна угарката си на пода и я стъпка с крак. Холмс бе отпуснал лулата в скута си.

— Разбирате ли — продължи Джеймс, макар да знаеше, че би трябвало да замълчи, — логиката на Уилям е, че понеже потокът на мисълта у всеки от нас се променя непрекъснато, няма причина да допускаме, че извън самия поток съществува нещо постоянно. Никаква душа. Никакъв главен дух. Никакво его. По-скоро има импулси на съзнание — мисли, които се обединяват в себе си и заради себе си — които, измежду всичко останало, са свързани и с непосредствените усещания на тялото. И Уилям смята, че всички тези мисли... като върховни „лични аз-ове“... могат да си спомнят и присвоят потока предишни мисли. Но „личното аз“ е винаги в движение, винаги се променя — като част от много по-голям поток на съзнанието, би казал някой.

Сам Клемънс хвърли угарката от пурата си през парапета на балкона.

— Да. Горедолу това обсъждахме с господин Уилям Джеймс във Флоренция — поне докато не дойде време за еспресото.

— Обсъдили сте всичко това със словоохотливия ми брат само докато е траяла вечерята? — попита Джеймс.

— В никакъв случай! — извика Клемънс. — Това беше дълга *италианска* вечеря, последвана от бренди и кафе, и десерт и сирена, а после още бренди и накрая еспресото. Светът е бил създаден за по-кратко време. Или поне полуостровите и фиордите.

— Но ти говориш за идентичност, Сам, а не за реално съществуване — каза Хауълс.

— А не са ли те едно и също? — попита Клемънс. — Малкото ми куче ме познава, следователно аз съм си аз. Идентичност, добри ми господа!

— Малкото ми куче ме познава, следователно съм аз? — попита хладно Джеймс. — Това ли е дълбочината и широтата на братовата ми философия?

— Не съвсем — отвърна Клемънс. — Вашият брат Уилям ми обясни, че в най-широк смисъл аз-ът на един мъж е сбор от всичко, което той може да нарече свое: не само тялото, неговите болести и психическите му сили, но също така и дрехите, съпругата му и децата, предците и приятелите му, конкурентите и върлите му врагове, репутацията и работата му, земите, конете, яхтите и банковите му сметки.

— Аз нямам яхта — рече тихо Хауълс. — *Non navigare, ideo non esse.*

Джеймс и Холмс изненадаха сами себе си, като се разсмяха на глас. Хауълс не плаваше с яхта, следователно *не* съществуваше.

— *Ego navigare, ergo sum* — каза Холмс. — Само че не съм. Не плавам, имам предвид.

Сега вече и Сам Клемънс се присъедини към смеха.

Внезапно Хауълс извика: „Вижте!“ и посочи с пръст.

Един елен се стрелна през сенчестата ливада зад дома на Хариет Бичър Стоу и се скри в храсталаците в северния ѝ край, а мъжете на балкона се умълчаха. Джеймс се чудеше дали да не предложи да си тръгват; двамата с Холмс ги чакаше продължително пътуване с влак.

Клемънс заговори, но гласът му прозвуча странно, напрегнато, резервирано.

— Точно преди миналата седмица да отплавам от Генуа — каза тихо той, като вече не се люлееше в стола, — дъщеря ми Сузи отпразнува дваисет и първия си рожден ден. Това ме обезпокои по някаква причина — не само защото дъщеря ми пораста и никога повече няма да е моето малко момиче, което, бог знае, си е достатъчно обезпокоително. Собственият ми рожден ден беше миналия ноември — навърших петдесет и седем години — и си спомням как си мислех, всъщност си мисля и до днес, че ми се иска да беше седемнайсетият

или деветдесет и седмият, която и да е възраст, само не и петдесет и седем.

След като никой не каза нищо, Джеймс се улови да мисли за собствения си петдесети рожден ден — до който оставаха по-малко от две седмици — и как се беше кълнял, че докато навърши петдесет, ще бъде признат за майстор в своята сфера на работа. Вместо това едва успяваше да издаде някой нов разказ. Опитваше се да започне отначало като писател — на петдесет години! — да спечели състояние, като пише за сцената. Ентусиазмът му от тази трансформация затихваше с всеки изминал ден, откакто бе напуснал Париж и бе отплавал за Америка.

Той знаеше, че Хауълс е на петдесет и шест години. Клемънс, както се беше оплакал, скоро щеше да навърши петдесет и осем. Едва трийсет и девет годишен, Холмс бе младежът в групата.

— Хората се чудят защо се връщам толкова често в Щатите — и защо ще продължа да го правя, независимо от продължителността на изгнанието ми в Европа — продължи Клемънс, — затова когато ме попитат: „Защо ходите толкова често дотам, господин Твен?“, аз им отговарям... „Ами, отчасти заради здравето ми, отчасти, за да науча пътя“. Но го правя най-вече, господа, защото искам да убедя своя „аз-образ“, че наистина съществувам, че в господин Самюъл Клемънс има нещо повече от дрехите му, съпругата и децата му...

Четиримата бяха спрели да се люлеят и сега тримата мъже гледаха белокосия хуморист.

— Разбирате ли, господа, сънувах, че съм се родил, пораснал съм и съм станал кормчия на кораб по Мисисипи — каза Клемънс почти шепнешком. — Сънувах, че съм миньор и журналист в Невада и пилигрим на хубавия кораб „Квакер Сити“ и пиша много популярна книга за пътешествията ми зад граница, и че имам жена и деца, да, и отивам заедно с тях да живея във вила край Флоренция... и този сън не спира да се повтаря, и понякога ми се струва толкова реален, че почти започвам да вярвам, че е истина. Но няма как да се каже... *няма как да се каже със сигурност*, господин Холмс, господин Джеймс, скъпи ми Хауълс... защото ако някой бъде подложен на изпитание, то също ще бъде част от съня, което означава, че просто ще подпомогне заблудата. Ще ми се да знаех... ще ми се да знаех... — Клемънс наведе поглед и за един ужасен миг Джеймс си помисли, че той може би плаче.

— Да знаеше какво, Сам? — попита Хауълс.

Клемънс вдигна глава и очите му бяха сухи. Хладни, с изморен и отнесен поглед, но сухи.

— Ще ми се да знаех дали всичко това е сън или истина — рече той.

— Ливи е истинска — каза Хауълс. — Тя е онази неоспорима точка в реалността, за която можеш да се хванеш, когато черното куче и сините дяволи започнат да те дърпат надолу.

— Ливи... Оливия — каза Клемънс и кимна. — Неотдавна написах нещо за Адам и Ева... за това как Адам не знаел как се нарича новото същество, създадено от реброто му, и колко бил озадачен от всичките тези нови събития, над които нямал никакъв контрол. Разбирате ли, той я е ненавиждал. Тя нарушила идеалното спокойствие на самотния живот, който водел в Градината. Но годините минаваха и аз накарах Адам да промени мнението си. „Виждам, че съм сбъркал за Ева — казва той. — Защото е по-добре да живееш *извън* Градината с нея, отколкото *вътре* без нея.“

Джеймс си помисли, че Клемънс е приключил с дългото си отклонение, но хумористът се прокашля и каза:

— Когато най-накрая Ева умира, след като е прекарала векове заедно с Адам, той издялва надгробния ѝ камък от дърво и върху него издълбава надпис: „Където беше тя, *там* беше Раят“.

Клемънс се огледа със смутено изражение.

— Е, ние обсъждахме реалността и самоличността на господин Холмс, господа. Господин Холмс...

Той погледна към детектива.

— Господин Холмс, вие ще имате самоличност, докато на света има лупи и карираны шапки с наушници и две козирки.

Хауълс се подсмихна.

— О, мили боже! — изстена Холмс. Той сви ръцете си в юмруци и ги опря върху коленете си. — Художникът на „Странд“, онзи, който рисува тази моя версия — каза детективът, — се нарича Сидни Паджет. Никога не съм имал съмнителното удоволствие да се запозная с него, и той, от своя страна, никога не ме е виждал. Никога не съм позволявал моя фотография или фотогравюра да се появи в който и да е вестник, независимо колко сериозно е било престъплението или колко хитри са били престъпниците. Паджет има само смътна

представа, получена от разказите на Уотсън, за това как изглеждам или как се обличам. Тъй като от „Странд“ първоначално възнамерявали да поверят илюстрациите на по-големия брат на Сидни, Уолтър, може би единственото му утешение е, че по-малкият му брат използвал него като модел за мен. Тоест за детектива Шерлок Холмс от илюстрациите на „Странд“.

Холмс удари силно с бастуна си по дървения под на балкона.

— Наистина притежавам подобна мека шапка с наушници, но не може да се каже, че я нося постоянно, както може да се предположи от илюстрациите на Паджет. И да, понякога наистина пътувам с вълнено палто с висока яка, но така пътуват хиляди други английски джентълмени, които напускат града. Ето я и лупата, която използвам, за да изследвам прах, пепел, частици, нишки и други дребни улики... — Холмс бръкна в джоба на самото си и извади мъничка лупа без дръжка; тя беше дебела и с черна рамка, като онези, които се използват за увеличаването на детайли в голяма карта.

Клемънс и Хауълс се смееха на избухването на Холмс; против волята си се подсмихна и Джеймс.

— Какво пък — каза Клемънс, докато Холмс седеше мълчаливо, облегнат на бастуна си, — аз мога само да си мечтая за запазена марка като вашата шапка, палтото с висока яка и лупата, господин Холмс. Бог ми е свидетел, че обичам да бъда известен и да ме разпознават по улиците. Да ми простят Провидението и презвитерианците, но аз живея заради известността и моето собствено незначително късче слава. Аз вярвам, че животът е достатъчно кратък и без да го изживееш незабелязано от мнозинството. Ако не бяхте станали известен със своята шапка, господин Холмс, може би аз щях да нося такава. Толкова ми харесва да се отличавам в тълпата.

— Сложи си такава шапка в някой германски или американски град — рече Хауълс, — и ще се отличаващ в някоя лудница.

Джеймс отново се подсмихна.

— Носете бяло — каза Шерлок Холмс.

— Моля? — рече Клемънс, докато подготвяше следващата си пура.

— Облечете бял костюм... но с обикновени черни обувки — каза Холмс.

— От време на време лете нося бели костюми — каза Клемънс, дръпвайки от пурата си, за да я разгори. — Прекрасен, удобен бял ленен костюм. И, да, с обикновените ми черни обувки, което е смъртен грях и неописуем *faux pas* в Нюпорт и в няколко клуба, в които са ме канили. Но, уви, когато температурите скочат и настъпи сезонът на белите костюми, аз съм просто един сред многото.

— Носете ги през зимата — каза Холмс. — Носете ги целогодишно.

— Целогодишно? — повтори Клемънс и погледна към Хауълс, който само се усмихна и сви рамене. — Ако го направя, *наистина* ще ме вкарат в лудница.

— С вашата известност... слава всъщност — рече Холмс, — и с косата ви като бяла грива, това ще бъде прието като атрактивна ексцентричност, прищявка на велик и забавен човек. Ще се отличавате във всяка тълпа поне от септември до май. Белият костюм ще се превърне във ваша запазена марка в обществото. Вижте, идва Марк Твен!

Клемънс се засмя заедно с останалите, но погледът му проблесна пресметливо.

Хенри Джеймс, който си беше позволил да се потопи във всеобщото настроение — което му се случваше твърде рядко — каза:

— Господин Клемънс, ако някой ви попита защо през цялата зима носите бял ленен костюм, кажете му, че чистотата е от първостепенно значение за вас и че сте осъзнали, че мъжете носят черни костюми просто за да прикриват мръсотията и саждите. Колко седмици или месеци — години дори — минават между отделните почиствания на тези тъмни костюми? Не, сър... вие отказвате да бъдете част от тази подозрително тъмна тълпа. Чистотата е най-близо до светостта, можете да кажете, а Марк Твен е най-близо до белия си ленен костюм.

Този път Клемънс се разсмя с цяло гърло заедно с останалите.

* * *

Хауълс остана заедно с Клемънс в Хартфорд, и хумористът направи следобеден кръг от посещения и вечеря със стари приятели от

Кънектикът, които може би имаха пари за инвестиране или заем. Джеймс и Холмс хванаха следобедния влак за Ню Йорк, откъдето щяха да се качат на вечерния влак за Вашингтон.

— Хенри Адамс ще си бъде вкъщи само след няколко дни — каза Джеймс, след като направиха прекачването в Ню Йорк. — Любопитен съм как ще се представите пред него... като безстрашния норвежки изследовател Ян Сигерсон или като лондонския детектив-консултант Шерлок Холмс. Разбира се, вие двамата с Джон Хей разполагате с три или четири дни, за да изберете най-добрата линия на поведение.

Холмс четеше малък пътеводител на Чикаго, който си беше купил в павилион на Гранд Центръл, но сега погледна към Джеймс, който седеше срещу него.

— Боя се, че двамата с Хей няма да имаме повече време, за да обсъдим тези неща. Господин Адамс се връща днес — почти сигурно преди ние двамата да се върнем в дома на господин Хей.

Джеймс примигна.

— Но Джон Хей каза... прислугата каза... всички казаха... — Той възвърна самообладанието си и се облегна на бастуна си. — Сигурен ли сте в това, господин Холмс?

— Напълно, господин Джеймс.

— Значи ще бъдете представен на Адамс като Шерлок Холмс или като господин Сигерсон? — попита Джеймс.

— С малко повече късмет утре сутринта ще сме се преместили в онези намиращи се наблизо стаи под наем, за които ви спомена господин Хей. Сигурен ли сте, че са задоволителни?

— Бяха през осемдесет и трета, когато за последно идвах тук и Клоувър Адамс уреди да отседна там — отвърна Джеймс. — Светли, чисти стаи — а Хей каза, че всеки от нас ще има отделна стая.

Холмс кимна.

— Уединението ще помогне на разследването ми.

Джеймс се загледа в пейзажа, покрай който минаваха, към малките бели къщи, червени плевни, наскоро разорани ниви и малки късчета гора, озарени от топлата светлина на залязващото слънце. Когато отново се обърна към спътника си, той каза:

— Доколкото разбирам, вие предпочитате да бъдете представен на Хенри Адамс като себе си — като Холмс.

— Това ще опрости нещата — отвърна Холмс и в продължение на половин час двамата пътуваха в пълно мълчание.

— Господин Джеймс — каза най-накрая Холмс, — тъй като известно време може да нямаме възможност да разговаряме насаме, позволете ми да кажа, че теорията на вашия брат Уилям за „личното аз“ и „аз-образа“, която ни представи господин Клемънс, ми беше изключително интересна.

Джеймс кимна одобрително и потисна въздишката си. Вече петдесет години оставаше в сянката на по-големия си брат, и макар искрено да обичаше Уилям — част от Джеймс все още искаше да го следва наоколо и непрекъснато да бъде с него, както правеше като малко момче — щеше да е приятно вече, на петдесетгодишна възраст, да пристъпи в светлината на собствената си известност, на собствените си постижения, на собствения си живот.

— Споменавам го — продължи Холмс, — защото откривам същия анализ на полифоничната диалогичност на многобройните азове и особено на духовното ядро, която „личното аз“ непрекъснато улавя в потока на мисли и събития — брат ви толкова гениално го е нарекъл „поток на съзнанието“ — и във вашето писане, сър. Тоест във вашите разкази, романи и герои. Изумен съм как двама братя, които през повечето време са разделени от цял един океан, могат толкова умело да стигнат до една и съща интерпретация и обяснение на човешкото съзнание — вашият брат от научна гледна точка, а вие от литературна, и то дори още по-мощно.

За пръв път от години Хенри Джеймс изгуби дар слово. Накрая успя да каже само:

— Благодаря ви, сър. Чели сте творбите ми? — Той долови странните нотки в гласа си при задаването на този въпрос.

— От години чета и се наслаждавам на творбите ви — отвърна Шерлок Холмс. — Поради причини, които може да са твърде очевидни, намирам вашата „Принцеса Касамасима“ за възхитително изследване върху това как работническата класа в Англия и Америка се обръща към анархията... и към тероризма.

Джеймс отново кимна скромно на събеседника си. Писателят беше прекомерно доволен от своята „Принцеса Касамасима“. Първо, защото романът беше съвършено различен от „Дейзи Милър“ и

многого му разкази за първата среща на млади американки с Европа, но книгата получи малко и смесени отзиви от критиката.

И сякаш отново прочел мислите му, Холмс каза:

— Прочетох една рецензия в „Таймс“, която критикуваше романа — и вас — заради твърде наситените социални контакти в неделите. — Детективът поклати глава и се усмихна. — Този критик, както вероятно и мнозина от вашата висша класа, просто не разбират, че за чуждестранната работническа класа, която описвате, неделните следобеди са единственото време, в което те *могат* да развиват някаква социална дейност.

— Точно така! — възкликна Джеймс, който, за да напише романа, в който разказваше за работниците с чуждестранен произход, беше направил по-задълбочени проучвания, отколкото за която и да е друга от книгите си. — Благодаря ви, че сте го осъзнали.

— Затворът, толкова умело описан в книгата ви, е „Милбанк“ — каза Холмс. — Видях ви там — вътре в затвора — рано една декемврийска утрин през осемдесет и четвърта. Придружаваше ви един от навъсените дневни надзиратели; той ви водеше към женското крило — сигурно беше решил, че то няма да подейства толкова угнетяващо върху чувствителността на един прочут писател. Но надзирателят с малкия фенер вървеше толкова напред, че вие изглеждахте сам, докато се промъквахте по тесните метални стълби покрай килиите, отърквайки раменете си в студените каменни стени.

— Да! — възкликна изуменият Джеймс. — Но по време на посещението ми не видях друг джентълмен там. Нито дори директора на „Милбанк“, с когото се бях свързал, с помощта на един мой любезен приятел в Уайтхол, за да получа разрешение за посещението. Къде бяхте вие, сър? Вероятно в процес на предаване на някой злодей, когото двамата с доктор Уотсън току-що сте били заловили?

— Бях затворник — отвърна Холмс. — Видях ви през мъничката шпионка на вратата на килията ми — пазачите твърде често ги мързи дори да я затворят — преди да изкачите стълбите към женското отделение.

— Затворник? — ахна Джеймс. Той знаеше, че изумлението му се е изписало на лицето.

— Прекарах там дегизиран почти два месеца — ако затворническото облекло, следите от побой и остро недोхранване

заради помията, която предлагат в „Милбанк“, могат да се нарекат дегизировка — и планът ми беше да се сближа с друг затворник, за когото бях сигурен, че е убиец на млади жени, но признавам, господин Джеймс, че неведнъж през ума ми минаваше мисълта, че ако нещо се случеше с инспектор Лестрейд и директора на затвора, и до ден-дневен щях да си лежа в „Милбанк“.

— Кой беше убиецът? — попита тихо Джеймс.

— Един завършил в Оксфорд адвокат на име Монтагю Друит^[1] — каза Холмс със замъглен поглед, сякаш гледаше назад във времето. — Освен това Друит беше учител с отбелязани в характеристиката периодични умопомрачения и една неделя е бил открит край училището, в което преподавал, омазан с кръв. Вътре в училището се намирало мъртвото и подложено на вивисекция тяло на някоя си Мери О’Брайън, една от ученичките му. Друит е намерен за виновен от съдилището от по-нисша инстанция, но остана в затвора „Милбанк“ само няколко дни повече от мен. Имаше приятели по върховете, особено в Инс ъф Корт^[2], и на втория процес го обявиха за невинен — приеха обяснението му, че наминал през училището в неделя, за да си вземе учебниците, за да се подготви за уроците в понеделник, намерил госпожица О’Брайън там мъртва и в скръбта си я прегърнал — което обяснява голямото количество кръв по дрехите му.

Нито у господин Друит, нито в близост до мястото, където бе извършено престъплението, не бе открит нож, затова съдът го освободи. Той беше джентълмен, разбирате ли — каза Холмс. — Но аз видях тялото на госпожица О’Брайън, преди да го отнесат. То беше разчленено, сър. Тялото ѝ бе изкормено и нарязано на парчета — и всяко парче беше мушкано и кълцано, докато бе станало почти на кайма. Дори най-състрадателният джентълмен не би прегърнал творението на този касапин.

— Значи според вас той е виновен? — попита Джеймс.

— След като го освободиха, аз намерих ножа в близкия канал, където го беше изхвърлил — каза Холмс. — На него дори бяха издялани инициалите му. И стоях в една и съща килия с него цели седем седмици. Той никога не призна престъплението си, Уотсън... Ужасно съжалявам, господин Джеймс... но в усамотението на онази тъмна, влажна килия край Темза, Друит ми говори достатъчно със самодоволна усмивка за това, че никой не е разкрил престъплението,

което, според моето професионално мнение, той почти се похвали, че е извършил.

— И Скотланд Ярд сигурно са го арестували, след като сте им показали ножа и сте им разказали за поведението му? — каза Джеймс.

— Скотланд Ярд пропуска много неща, господин Джеймс — включително този нож при претърсването на терена веднага след извършването на престъплението. Включително фамилната история на пристъпите на лудост у Друит. Но Скотланд Ярд не иска да афишира нещата и престъпниците, които изпуска.

— Какъв ужас — каза Джеймс, виждайки Холмс в нова и странна светлина. — Какво се случи с господин Монтагю Друит?

— След като го освободиха от „Милбанк“, той направи още по-успешна кариера като адвокат — отвърна Холмс. — Когато през осемдесет и осма убийствата в Ийст Енд, извършени от тъй наречения Джак Изкормвача, привлякоха вниманието на пресата, аз отидох заедно с господин Андерсън от Криминалния отдел, за да разгледам заподозрените. През този период имаше още няколко убийства на жени, но аз бях сигурен, че убийствата на Изкормвача са само пет — горките дами Чапман, Страйд, Никълс, Едоус и някоя си Мери Кели, която бе познавала убитата през осемдесет и трета госпожица О'Брайън. Бях убеден, че мъжът, който се крие зад самоличността на Джак Изкормвача, е господин Монтагю Друит.

— Но Джак Изкормвача така и не беше заловен! — настоя Джеймс.

— Не, но трупът на Монтагю Друит беше изхвърлен от Темза на трийсет и първи декември хиляда осемстотин осемдесет и осма — рече Холмс. — Полицията го определи като самоубийство.

— А беше ли... самоубийство? — попита Хенри Джеймс.

— Не — отвърна Холмс. Сивите му очи излъчваха такава студенина, че Джеймс би ги описал като нечовешки, змийски. Но змия, която беше едновременно доволна и дълбоко натъжена.

Внезапно Хенри Джеймс почувства как го залива хлад и настръхва.

Най-накрая каза:

— Благодаря ви отново за коментарите върху моята „Принцеса Касамасима“. Поласкан съм, че някой като вас, с око за детайлите, одобрява проучването ми.

Холмс се усмихна.

— Спомняте ли си местоположението на хотел „Гленъм“, където снощи вечеряхме с господин Клемънс?

— Разбира се — отвърна Джеймс. — На Бродуей 995.

— Добре, господин Джеймс — рече Холмс. — На десет пресечки от този хотел се намират над трийсетина бирхалета, профсъюзни зали, аудитории и дори църкви, в които анархистите се срещат всяка седмица. Защото вашите американски анархисти са предимно социалисти, а вашите американски социалисти са предимно германци... сравнително скоро пристигнали германски имигранти, ако трябва да бъда по-точен.

— Никога нямаше да се досетя за това, сър — каза Хенри Джеймс. — По-голямата част от работниците в моята „Принцеса Касамасима“ бяха германци, разбира се, но причина за това бе преобладаващото мнение... стереотип, така да се каже, в Англия.

— Немските квартали в Долен Ийст Сайд в Ню Йорк са връзката с деветдесет и осем процента от анархистките настроения и дейности в Америка — продължи Холмс, сякаш Джеймс не беше казал нищо. — Открих, че са съсредоточени предимно в Десети, Единайсети и Седемнайсети градски район. Германците наричат тази част от Ню Йорк *Kleindeutschland* — „Малка Германия“, макар да съм сигурен, че нямаше нужда да ви го превеждам. Този район граничи с Четиринайсета улица на север, с Трето Авеню и Бауъри на запад, с Дивижън Стрийт на юг и с Ийст Ривър на изток. Той е бил *Kleindeutschland* още от Гражданската война.

— Но вие, сър, едва ли твърдите, че всички германски имигранти в Ню Йорк са анархисти.

Холмс продължаваше да се усмихва.

— Разбира се, че не — отвърна тихо той. — Но твърдя, че изненадващо голям брой от вашите германски имигранти са донесли със себе си социализма от Европа, а в сърцевината на най-фанатичния социализъм тлеят въгленчетата на днешния анархизъм и терор.

— Трудно мога да повярвам на това — рече Джеймс.

— Между хиляда осемстотин шейсет и първа и хиляда осемстотин и седемдесета година — продължи Холмс, — някъде около 0,3 процента от вашите имигранти са от Австрия и Унгария, по-малко от осем хиляди души. Между хиляда осемстотин осемдесет и първа и

хиляда осемстотин и деветдесета над 6,7 процента от вашите имигранти са германци или австрийци, почти седем процента от общия имигрантски поток. Близко осемдесет и две хиляди души, повечето от които са предпочели да живеят в най-населените части на Ню Йорк или Бруклин, а не да се придвижат на запад. И процентът им нараства драматично. Демографите, които работят в департамента на брат ми Майкрофт в Уайтхол, предричат — и то, чувствам, с голяма увереност — че до хиляда и деветстотната година цели шейсет процента от цялото ви имигрантско население ще бъдат германци, почти шестстотин хиляди германски мъже, жени и деца, а до хиляда деветстотин и десета германците от нисшата класа ще достигнат почти двайсет и пет процента от всички имигранти, наброявайки повече от два милиона души.

— Но сред тях със сигурност има германски имигранти, които са усърдни работници, богобоязливи... имам предвид, че споменахте само няколко бирхалета... — заекна Джеймс.

— Само сега, през хиляда осемстотин деветдесет и трета, съществуват повече от двеста германски бирхалета, които са свързани с анархисткото движение в Ню Йорк — каза Холмс. — Много от тях са от типа, който те наричат *Lokalfrage* — сигурни места — където могат да говорят свободно или да провеждат социалистически сбирки, на които открито да обсъждат анархистките си планове.

Холмс се наведе напред, отпускаяки тежестта си върху бастуна.

— И да, вашите германски имигранти са много трудолюбиви, господин Джеймс — мога да го потвърдя, защото работих заедно с тях при най-нечовешки условия във фабриките в Ню Йорк. Но мнозинството от тях отказват да учат английски език. А образованите сред тях — а грамотността е на много високо ниво сред германската общност, както несъмнено знаете — са прочели и приели идеите на техните европейски комунистическо-анархистки философи, като Бакунин, и напоследък са се прехвърлили към още по-крайни комунистическо-анархистки лидери като Пьотр Кропоткин, Ерико Малатеста и Елизе Реклю. Вашите германски емигранти са донесли със себе си не само способността да работят усърдно шест дълги дни в седмицата, но и омразата си към висшите класи и интереса си към анархията, и... у малцинството от тях, което все пак е твърде голямо

като брой... готовността да прибегнат към бомбите, въстанията и политическите убийства на радикалната анархия.

Холмс потупа разсеяно бастуна си, сякаш собствените му размишления го бяха разстроили.

— Социалистите — и анархистите — използват своите бирхалета *Lokalfrage* като клубове за трейдюнионистки организации, певчески дружества и германски организации за взаимопомощ. Но анархистите, включително онези от най-опасния вид, господин Джеймс, също се срещат там, складират оръжия там, изготвят планове си за покушения там. И снощи от хотел „Гленъм“ ние можехме да отидем до поне дузина от тези *Lokalfrage*.

Джеймс изпитваше отчаяна нужда да смени темата. Много от героите му в „Принцеса Касамасима“ бяха германски емигранти-работници, но Хенри Джеймс всъщност не познаваше такива германци, никакви работници. Германците, които познаваше, бяха учители, професори, артисти и литератори от самата Германия.

— Но човекът, когото търсите... — каза той, — този Лукан Адлер... той не е германец.

— Не — отвърна Холмс със странна нотка в гласа. — Лукан Адлер не е германец.

Макар Джеймс да знаеше, че трябва да замълчи и да сложи край на този смуцаващ разговор, той попита:

— Издирването на човека, отговорен за смъртта на Клоувър Адамс — издирването на Лукан Адлер, копелето на господин Себастиан Моран — има дълбока лична връзка с вас, нали, господин Холмс?

Холмс го погледна със студените си сиви очи и кимна едва забележимо.

— Сигурно е заради раните — рече Джеймс. — Онези ужасни огнестрелни рани, които ви е нанесъл Лукан Адлер.

Невероятно и необяснимо защо Шерлок Холмс се усмихна. Той праметна дългия черен шал около врата си по претенциозния маниер, с който Джеймс вече беше свикнал, отметна главата си назад и брадичката му щръкна под тази странна, почти сърдечна усмивка.

— Съвсем не — отвърна той. — Раните са просто цена, която плащам заради професията ми. Но е вярно, че причините да търся Лукан Адлер са много по-дълбоки от опита да спася неназовани

обществени фигури от най-ужасния убиец-анархист в света. Разбирате ли, господин Джеймс, Себастиан Моран отведе малкия Лукан от Ирен Адлер, обяви го за свой и го отгледа като свое копеле, макар никога да не даде името си на момчето. Той обучи Лукан в тъмното изкуство на убийствата, което владееше отлично, и младият Лукан, на не повече от двайсет и една годишна възраст, се усъвършенства дори повече сам, надминавайки Моран както като добър стрелец, така и като наемен убиец.

Холмс погледна Джеймс право в очите; Джеймс му отвърна с уплашен, но изпълнен с дълбоко любопитство поглед.

— Повярвайте ми, имам много повече причини да намеря Лукан Адлер, отколкото мога да споделя сега — рече Холмс. — Той трябва да бъде умъртвен. Но преди това се надявам да успея да поговоря с него.

---

[1] Един от заподозрените, че е Джак Изкормвача. — Б.пр. ↑

[2] Традиционни професионални асоциации на адвокатите в Англия и Уелс. — Б.пр. ↑

ЧАСТ 2

1.

ПРОКЛЕТИЯТ КРЪСТ НА СТЕНАТА

Хенри Адамс се събуди в собственото си легло в къщата на Лафайет Скуеър и за момент не можа да се ориентира. Въздухът му се струваше твърде хладен. Леглото — твърде познато. Утринната светлина — твърде мека. И подът не се движеше.

Адамс беше прекарал добре последните два месеца, безделничейки в Хавана с приятели, след това две седмици в имението на сенатор Дон Камерън в „Кофин Пойнт“ на остров Света Елена, ала най-голямо удоволствие му доставиха „геоложките проучвания в кораловите рифове“ със зоолога Александър Агаси, син на прочутия геолог Луи Агаси, от борда на удобната му яхта „Дивата патица“.

Но сега си беше вкъщи — на мястото, което предпочиташе да избягва през седемте години след самоубийството на съпругата му — и след сутрешната баня той намери дрехите си, подредени върху леглото от собствения му камериер, а не от някой от хората на Дон Камерън.

След самотата през последните седем години Адамс бе очаквал да почувства някакво облекчение, когато файтонът му — както бе пожелал, на гарата го беше посрещнал единствено кочияшът му — се спря пред къщата на Ейч Стрийт, която се намираше точно до дома на семейство Хей, ако не за друго, то поне заради това, че най-последно бе настъпил краят на ежедневните му напоследък социални контакти — първо с Филипс в Хавана, след това със семейство Камерън, после с Агаси и накрая отново с Камерънови.

Но вместо това, щом приближи познатите сводове над входната врата, той отново усети как го залива старата вълна от депресия.

Клоувър не беше умряла в тази къща, разбира се, иначе той никога нямаше да се върне в нея. Бяха планирали да се преместят тук в първия ден от 1886 година, след приключването на двугодишния обстоен ремонт на сградата, но Клоувър бе изпила своя отровен проявител на шести декември.

Но проклетият кръст, за който бе настояла въпреки съпротивата му, все още си беше там, над изкусно изработените спираловидни орнаменти на сводовете.

Двамата с Клоувър бяха в „Бевърли Фармс“ онзи юли, когато кръстът — проклетият кръст — беше добавен към фасадата. Хенри бе помолил приятеля си Тед Дуайт от Библиотеката на Държавния департамент да надзирава изработването на орнаментите и му беше написал: „Ако видиш работниците да отливат някой християнски символ, накарай ги да престанат“.

Архитектът им Х. Х. Ричардсън бе настоял, че мястото между прозорците над главните колони се нуждае от някаква украса, затова Хенри бе предложил на Клоувър там да гравират паун, тъй като — според неговите разбирания — цялата нова сграда, заедно с красивите произведения на изкуството, обзавеждането и съдържанието ѝ, беше начин да се изфукат пред Вашингтонското общество, към което двамата с Клоувър се отнасяха с пренебрежение. Ричардсън се беше борил като лъв, крещеше и вилнееше. Може би, мислеше си Хенри Адамс, защото по време на превръщането на този огромен мавзолей в място за живеене, огромният архитект бе принуден да търпи виковете и оплакванията на Хенри.

Но после се оказа, че Клоувър тайно (от гледна точка на Хенри) беше наредила върху тухлената стена между прозорците да бъде поставен изкусно украсен кръст. Когато новината за кръста достигна до ушите на Адамс в „Бевърли Фармс“, строителите вече бяха свършили работата си. Това силно го притесняваше. Нито той, нито Клоувър бяха вярващи. Често се шегуваха с лицемерно набожните си вашингтонски познати, които бяха успели да вградят християнски символи в зидарията или в орнаментите от вътрешната украса на скъпите си нови домове.

Когато Тед Дуайт му писа, за да му съобщи, че кръстът е бил добавен от занаятчиите под наблюдението на Ричардсън по настояване на госпожа Адамс, Хенри му отговори с писмо, в което с безгрижен тон, или поне той се надяваше, че е звучал така, казваше: „Новината ти за кръста изпълни сърцето ми с тъга и посипа устните ми с кокаин“. После добавяше: „Не се бой, Тед, съвсем скоро ще го замажем с цимент“.

Но, разбира се, това така и не стана. Затова той писа на Дуайт: „Солидна работа, *fait accompli* от камък, така че не мога нито да възнегодувам, нито да се оплача, макар той да ми изглежда като проява на лошо изкуство и лош вкус. Всичките ми възражения бяха напразни и от сега нататък ще трябва да си държа езика зад зъбите“. Но освен това той помоли Тед да не казва все още на никого за кръста, защото „вашингтонци са толкова бърбиви, че човек просто трябва да избягва да им дава храна за клюките“.

Бог му бе свидетел, че само шест месеца след поставянето на кръста, Клоувър им беше осигурила храна за сплетничене, която щеше да им стигне за няколко години — чрез декемврийското ѝ самоубийство, когато бе открита лежаща на пода в дневната им в Малката бяла къща на Ейч Стрийт 1607.

Върху кръста, който се намираще над двете сводести врати, бе гравирен медальон с неопределим крилат звяр. Със сигурност не беше Пегас. Не беше точно грифон, нито пък дракон — макар на Адамс да му се искаше да бъде. Каквото и да бе имала Клоувър наум, когато беше наредила на Ричардсън да добави тази украса, то оставаше загадка и до днес, но още през лятото и есента на онази съдбова хиляда осемстотин осемдесет и пета, Хенри беше писал на приятелите си, че „проклетият кръст и крилатото същество са предсказатели на бъдещето“ и че го изпълват „с ужас“.

И все още го изпълваха. Той нямаше представа защо не се бе отървал от кръста и летящото чудовище след смъртта на Клоувър, като единствената причина бяха може би честите му отсъствия от къщата през последните седем години.

Според Адамс цялата ужасна година беше изпълнена с поличби. Пролетта на 1885 година, когато пасторът се бе опитал да внуши на Клоувър — с изключителна загриженост, съчувствие и внимание — че баща ѝ наистина умира, Адамс я беше чул да казва: „Не, не, не... всичко изглежда нереално. Почти не разбирам за какво говорим или защо изобщо сме тук. И щом ми изглежда нереално, значи наистина е такава. Или поне нереалната съм аз“.

И през онова горещо, нещастно, безкрайно и безсмислено лято в „Бевърли Фармс“, докато Ричардсън изпълняваше тайната заповед на Клоувър да монтира онова отвратително нещо върху фасадата на зашеметяващо скъпия им нов дом, Адамс беше чул — и то неведнъж

— съпругата му да казва на сестра си: „Елън, аз не съм истинска. О, направи ме истинска. За бога, направи ме истинска. Ти... всички вие... сте истински. Направи ме и мен такава“.

И докато онази сутрин Адамс закусваше сам — през последните седем години той често бе закусвал, обядвал и вечерял сам, когато се намираше в къщата си и не пътуваше — той си мислеше за проклетия кръст на стената и за онова противно, горещо лято в „Бевърли Фармс“, за нарастващата меланхолия на Клоувър и... да... за лудостта.

Но той твърдо изхвърли всички тези мисли от съзнанието си и отиде в кабинета, за да прегледа купчината от непрочетени и неизпратени писма.

* * *

Вече беше късно сутринта, когато главният му иконом почука тихо, влезе и каза:

— Господин Холмс е дошъл да ви види, сър.

— Холмс! — извика Адамс. — Богове! — Той остави писалката си, закопча сакото и излезе бързо във фоайето, където Холмс тъкмо подаваше шапката и палтото си на помощник-иконома.

— Скъпи ми Холмс! — извика Адамс, пристъпвайки напред, за да разтърси ръката на приятеля си със специалното ръкостискане, включващо придържане на лакътя с лявата ръка, което бе запазил за старите си приятели, с които всъщност не беше особено близък. — Нямах представа, че си в града — продължи Адамс. — Моля, влез! Ще останеш ли за обяд?

— Мога да остана само за малко — отвърна Холмс. — След час трябва да хвана влака за Бостън. Но с удоволствие бих поседнал с теб в кабинета ти за няколко минути и бих изпил чаша кафе.

Адамс нареди да приготвят прясно кафе и поведе Холмс към кабинета си. С височината си от метър и седемдесет той никога не се беше чувствал висок — дори сред по-ниските американци от деветнайсети век — но винаги се бе чувствал особено нисък редом с Оливър Уендъл Холмс младши. Макар и петдесет и две годишен, Холмс си оставаше младши, защото прочутият му баща все още беше жив. Все още не бе зачеркнал леко омаловажаващата добавка към

името си, както десетина години по-рано бе направил Хенри Джеймс, след смъртта на *неговия* баща. Но при Оливър Уендъл Холмс младши дори младшата част като че добавяше допълнително величие.

Още докато стоеше с Холмс във фоайето, Адамс осъзна, че старият му познат е станал още *по-красив* с годините — висок, изправен, високата якичка се опитваше да скрие единствения му недостатък (вратът, който според някои беше твърде дълъг), с идеално завити мустаци, които едва бяха започнали да се прошарват, и коса, разделена на идеален път, която силно контрастиреше с оплешивяващото теме на Хенри Адамс. (И не само оплешивяващо, знаеше Адамс, а и все още белещо се заради многобройните изгаряния на слънце, които бе изстрадал на остров Света Елена и на яхтата на Агаси, макар непрекъснато да бе носил моряшко кепе или сламена шапка).

Когато пристигна димящото кафе, Адамс осъзна, че макар да беше само на петдесет и пет, три години по-възрастен от Холмс, съдбата му бе да става все по-дебел, по-плешив и, да, по-нисък, докато Холмс почти сигурно щеше да запази изпънатата си, висока и горда стойка до деветдесетгодишна възраст и вероятно щеше да достигне апогея на мъжката си красота, когато стигне осемдесетте.

— Какво те води във Вашингтон, Уендъл? — попита Адамс. — Сигурно си дошъл, за да се видиш с Върховния съдия Фулър?

— Да, със съдия Фулър и с президента Кливланд — отвърна Холмс, отпивайки предпазливо от кафето. Не понечи да обясни защо ще се среща с президента и Адамс нарочно не попита.

Холмс бе съдия във Върховния съд на Масачузетс от 1883 година и най-проницателните наблюдатели, които Адамс познаваше, очакваха, че не след дълго той ще стане Върховен съдия на този щат. Други бяха готови да се обзаложат, че преди края на десетилетието Холмс щеше да е член на Върховния съд на САЩ, макар Адамс да се съмняваше в това.

— Как е госпожа Холмс? — попита Адамс. — Добре, надявам се.

— Фани се чувства добре, благодаря. — Веднъж Джон Хей беше споделил насаме с Адамс за лекото пренебрежение, което винаги се промъква в гласа на Уендъл, когато той споменава съпругата си. Между Хей и Адамс съществуваше мълчаливо съгласие, че ако някога

бе съществувал абсолютно дружески брак, то този на семейство Холмс бе точно такъв.

Холмс остави чашата и чинийката ѝ на трикракия поднос, който икономът беше сложил върху ниския библиотечен шкаф до креслото му.

— Наминах да те поразпитам за слуховете, които чувам — рече той с привичния си рязък маниер.

— Слухове? — Сърцето на Адамс заби силно, както ставаше винаги, когато чувстваше, че трябва да бъде нащрек. Лизи Камерън никога нямаше да разкрие съдържанието на писмата, които си разменяха — особено на последното му и най-интимно писмо, което Адамс бе изпратил от Шотландия до Париж само няколко месеца по-рано. И въпреки това пулсът му се ускори.

— За гостите на семейство Хей — каза Холмс.

Адамс си позволи да повдигне въпросително вежда.

— Не знаех, че Джон и Клара имат някакви специални гости, но пък от известно време пътувам доста.

— Хей ми го каза преди няколко минути, когато минах през тях — каза Холмс. — Но твоята прислуга сигурно коментира посетителите... моята определено го прави.

— Прислужниците ти в *Бостън* обсъждат гостите на семейство Хей? — извика Адамс с усмивка.

— Разбира се, че не, но аз вече няколко дни съм във Вашингтон и винаги водя със себе си личния си камериер и готвача.

Адамс сплете пръсти под брадичката си и открито се усмихна.

— Нямах време да се послушам какво си шушука прислугата. Но, Холмс, ти трябва непременно да ми кажеш клюката.

Холмс махна с ръка — Адамс забеляза дългите, тънки пръсти с идеален маникюр — и каза:

— Сигурно е, че Хенри Джеймс се е върнал. Прекарал е цялата седмица у семейство Хей... очевидно без малко съм го изпуснал. Наел си е квартира наблизо. У госпожа Стивънс, мисля.

— Последния път, когато Хари беше тук, преди десетина години, мисля, Клоувър го покани у нас — рече тихо Адамс.

Холмс кимна нетърпеливо.

— Преди да се върна тук, минах през госпожа Стивънс, но Джеймс и неговият спътник — другият гост у семейство Хей през

изминалата седмица — вече бяха излезли.

— Чудя се защо ли се е върнал Хари — рече замислено Адамс. Точно преди Хенри Джеймс да напусне Америка през 1883 година, след смъртта на родителите му и проблемите, създадени от завещанието на баща му и имотите в Олбъни, Адамс го беше чул да се кълне, че това ще е последното му посещение в Щатите. Домът му сега е в Англия и Европа, бе казал старият им приятел.

— Каквото и да го е накарало да се върне, той се опитва да пази посещенията си в тайна — рече Холмс.

Адамс изпъна пръсти и забарабани по брадичката си.

— Защо му е на Хари да го прави? Освен ако... но Уилям е в добро здраве и, както последно чух, е със семейството си в Италия или Швейцария, или някъде другаде, а мисля, че не е имало проблеми със завещанието на сестра им Алис. Миналата година госпожица Лоринг донесе прахта на клетото момиче у дома, за да бъде погребана във фамиленото място в Кеймбридж.

— Може би тайната е свързана със спътника на Джеймс — или по-скоро спътници — рече тихо Холмс, навеждайки се напред. — Двама мъже. И двамата доста странни, както чувам.

Адамс потупа с пръсти по долната си устна. Ако клюката на Уендъл се отнасяше до някаква физическа връзка, която Хари най-после си бе позволил да осъществи с друг мъж — при срещите си с Хари в Англия и на Континента Адамс бе усетил почти идеално прикритото увлечение на Джеймс към някои от по-младите му приятели-артисти — то той изобщо не искаше да слуша за това. Надяваше се, че изражението и позата му, макар и привидно неутрални, са успели да предадат това послание на често твърде невъзприемчивия и понякога недискретен Уендъл.

— Кои са тези негови спътници? — попита Адамс, без да показва особено любопитство. — Сигурно са безукорни, щом Хари ги е представил на семейство Хей. — Присети се за слухове за личния живот на Оскар Уайлд, но с усмивка прогони абсурдната мисъл, че това може да се отнася и до Хенри Джеймс. Хари, който обичаше клюките също толкова, колкото и останалите от мъжката им писателска компания, вероятно бе най-прикритият човек, когото Адамс бе познавал.

— Сигурно, сигурно — промърмори Холмс. — Но един от гостите — Хей казва, че си е тръгнал преди няколко дни — е бил норвежец или може би швед, Ян Сигерсон, сигурно си чел за него през последните една-две години. Някакъв изследовател.

Адамс отпусна малките си ръце в скута.

— Сигерсон... Сигерсон... Да, спомням си смътно името. Норвежец е, мисля. Преди година-две се появи в новините за кратко, изкачил някаква планина или открил някакъв проход в Хималаите, нали така? А може и да е прекарал известно време в Тибет. Това е необичайно. — Адамс говореше като пътешественик-ветеран. След смъртта на Клоувър той се беше скитал из Южния Пасифик в продължение на почти година заедно с художника Джон Лафарж. Една телеграма от Париж... от Лизи Камерън... го беше накарала да се втурне обратно като глупак, прекосявайки цялата планета.

Адамс изхвърли тези мисли от главата си.

— Да, спомням си нещо за Ян Сигерсон — каза той. — Значи изследователят е дошъл в Америка заедно с Хари. Странно, но не виждам причина Хари да държи присъствието му в тайна от старите си приятели, освен ако господин Сигерсон отчаяно не се опитва да избегне публичността и Хари го е изчакал да си тръгне, преди да уведоми останалите от нас.

— Всъщност вторият гост на Хей, също спътник на Джеймс, е накарал прислугата да шушука — рече Холмс, изваждайки часовника си, който държеше в джобчето на жилетката си заедно със своя „Фи Бета Капа“ ключ, и погледна колко е часът. Разстоянието от дома на Адамс до гарата беше късо и Хенри бе забелязал, че Холмс е оставил файтона да го чака отвън.

— Искаш ли да отгатна името на втория джентълмен? — попита Адамс с поредната приятелска усмивка.

— И след сто години няма да се сетиш — каза съдия Холмс с тежък, премерен тон. — Това е Шерлок Холмс.

Адамс се разсмя от сърце, като дори запляска с ръце по коленете си под бюрото.

— Смейеш се — отбеляза Холмс. Старият познат на Адамс — знаеха се от повече от трийсет години — не бе известен с особено чувство за хумор, поне не от типа хумор като на Джон Хей или

Кларънс Кинг, но откакто облече черната тога на съдия от Масачузетския съд, той като че ли съвсем се бе лишил от него.

— Но Шерлок Холмс не е ли литературен герой? — каза Адамс, без всъщност да задава въпрос. — Творение на Артър Конан Дойл? Хари да не е довел господин Дойл на посещение във Вашингтон?

— Не, довел е Шерлок Холмс — повтори Холмс. — Почти успях да накарам Хей да си признае, макар че той като че ли се беше заклел да го пази в тайна. Но не само прислугата му шушукаше, че лондонският детектив е гост в дома, но и Клара Хей, след като накарала приятелките си да се закълнат, че ще си мълчат, им разказала за престоя на Шерлок Холмс в дома ѝ.

— Може би е някой твой английски роднина? — попита Адамс със закачлива усмивка.

— Не и от тези, които познавам — каза Холмс и погледна отново часовника си. — Трябва да тръгвам, ако искам да видя как натоварват багажа ми, преди да се кача във влака.

Но преди да се изправи, Адамс каза:

— Този Шерлок Холмс ли е вторият наемател на госпожа Стивънс, който си се опитал да видиш заедно с Хари тази сутрин?

— Да — отвърна Холмс, който вече се беше запътил с широка крачка към фойето, където главният иконом Адисън стоеше и държеше в ръцете си палтото, шапката и бастуна на съдията.

— Какво искаш да направя? — попита тихо Адамс, когато двамата мъже застанаха пред отворената врата. Въздухът в късната мартенска утрин бе все още студен. — Да гледам през прозореца и да ти докладвам дали този Шерлок Холмс изглежда въображаем, или не?

— Ти все още не излизаш твърде често да вечеряш навън, нали, Хенри? — попита безцеремонно Холмс.

— Не твърде често — отвърна Адамс. През седемте години след смъртта на Клоувър той се беше сдобил с репутацията на отшелник и вече не получаваше покани — с изключение от Кларънс Кинг, когато беше в града, или Джон Хей, старите членове на „Петте купи“. — Знаеш как е в този град — чу се да казва той, — ако приемеш нечия покана за вечеря, после трябва да върнеш услугата. Обикновено вечерям тук с някой познат вдовец или с млад ерген.

— Ами, Хей ще те покани на вечеря в неделя, заедно с един млад вдовец, когото и двамата познаваме добре, и тъй като се смята, че

господин Шерлок Холмс ще бъде сред останалите гости, аз се надявам, че ще ми пишеш за *това*.

— Млад вдовец, когото и двамата познаваме добре... — започна Адамс, докато изпращаше Холмс навън под свода и проклетия кръст. — Да не би да имаш предвид...

— Точно него имам предвид — отвърна Холмс с глас, който прозвуча почти троснато за чувствителния слух на Адамс. — Момчето.

— Момчето... мили боже — бе единственото, което Адамс успя да изрече.

Той махна с ръка след файтона на Холмс — макар да знаеше отлично, че Уендъл никога не се обръща — и колата се скри зад ъгъла.

— Момчето — промърмори Адамс, чувствайки, че е направил голяма грешка, като се е прибрал у дома няколко дни по-рано от планираното. — Мили боже.

2.

НА СЕДЕМ ИНЧА ПОД НИВОТО НА ЕТАЖА И ПРОДЪЛЖАВА ДА ПОТЪВА

Холмс се чувстваше много по-удобно в новата си квартира у госпожа Стивънс, отколкото като гост в дома на Джон и Клара Хей. Вярно, че дори в пансиона Хенри Джеймс живееше заедно с него, но вратата към неговите стаи се намираше доста по-нататък по дългия коридор и те вече не се виждаха толкова често, нито се налагаше да се хранят заедно. Но най-важна беше свободата му — вторият етаж си имаше собствен вход и дървено стълбище, и всеки един от квартирантите си имаше собствен ключ за входната врата. Холмс вече можеше да излиза и да се прибира, когато си пожелае — в каквато дегизировка си избере — без да попада под изпитателните погледи на Хенри Джеймс или на прислугата на семейство Хей.

Тази сутрин не се беше предрешил на никого; бе облякъл ушития си в Лондон костюм, жилетка, цилиндър и ръкавици, дълъг черен шал и носеше бастуна си, в който беше скрито остро като бръснач трийсетинчово острие.

От другата страна на Лафайет Скуеър Холмс си спря един двуколесен файтон и каза на кочияша да го откара до щаба на полицейското управление на ъгъла на Пета и Луизиана. Щом стигнаха дотам, той накара кочияша да спре от другата страна на улицата, срещу старата занемарена сграда.

Наложи му се да почака само десетина минути, преди главният суперинтендант на Вашингтонския полицейски департамент Уилям С. Мур да се появи на стълбището. Той погледна раздразнено часовника си и махна с ръка на един файтон. Холмс нареди на кочияша си да последва файтона, макар да знаеше накъде се е запътил.

Холмс никога не се беше срещал с началника на вашингтонската полиция, но бе разгледал внимателно снимките му и не можеше да събърка тази бяла брада в стила на генерал Робърт Е. Лий. Освен това знаеше, че раздразнението, на което бе станал свидетел, се дължеше на факта, че началникът не беше свикнал да бъде призоваван *никъде* от

никого, а най-малко в незначителната Малтби Билдинг по заповед на някой си от Държавния департамент.

Файтонът на Холмс спря край тротоара на ъгъла на Ню Джърси Стрийт и Конститушън Авеню точно когато Мур се изравни и едва не се сблъска с бившия главен суперинтендант на Вашингтонския полицейски департамент Уилям Дж. Брок. Докато брадата на Мур изглеждаше гъста, бяла и пухкава, брадата на бившия главен суперинтендант Брок бе рехава и посивяла, което отговаряше напълно на изтощения му вид.

— Какво правите тук... — започна Мур.

— Бих могъл да ви питам същото, сър — сопна му се Брок.

Двамата мъже искрено се ненавиждаха. На всичкото отгоре Холмс и бившият главен суперинтендант на полицията се познаваха лично. Брок имаше причина — или поне той така си мислеше — да мрази Холмс дори повече, отколкото презираше настоящия главен суперинтендант.

Холмс изчака двамата мъже, които продължаваха да мърморят недоволно, да влязат в сградата, и едва тогава слезе от файтона си и плати на кочияша.

Предишната седмица Холмс беше разпитал Джон Хей за Малтби Билдинг, споменавайки само, че е минал покрай някаква странно изглеждаща сграда, а Хей се беше разсмял и му бе обяснил, че вина за това има асансьорът в сградата, защото Малтби Билдинг, пететажна жилищна сграда, закупена двайсет години по-рано за нуждите на Сената, е била построена от нюйоркски предприемач на мястото на стар обор. Всъщност, беше обяснил Хей, сградата е била построена върху песъчлив терен, „което се отнася до толкова много неща във Вашингтон“. Масивният асансьор започнал да потъва в пясъка, повличайки след себе си цялата сграда надолу, и сега, когато човек реши да влезе в него, подът му ще се намира на седем инча по-високо или по-ниско от етаж. „На всичкото отгоре — додаде Хей след поредната порция смях, — все още заетите кабинети в Малтби Билдинг са ужасно студени през зимата, направо нетърпими през лятото и ужасно тесни през всички сезони.“

„Идеално“ — си беше помислил Холмс и бе телеграфирал на брат си Майкрофт, за да накара Уайтхол да „призове“ началниците Мур и Брок и някои други в Службата по инспекция на параходите на

четвъртия етаж в сградата. Главен инспектор на въпросната служба беше някой си Джеймс А. Дисмънт, който бе предупреден от Държавния департамент за сутрешната инвазия, но не му бе обяснена причината за сбирката. Сега, когато изнервеният чиновник на Дисмънт, някой си Андрю Макуилямс, ако се съди по табелата на бюрото му, въведе Шерлок Холмс в претъпкания кабинет на главния инспектор, той се озова сред глъчка от разгневени гласове — над които се извисяваше този на Уилям С. Мур.

Холмс потропа силно по пода с бастуна си и всички глави се обърнаха към него.

— Господа — рече той с най-заповедническият си глас, — аз съм господин Шерлок Холмс и по моя молба — предадена чрез Уайтхол, вашия президент и вашия Държавен департамент — сме се събрали тук тази сутрин. Господин Дисмънт — Холмс кимна към объркания Главен инспектор на службата по инспекция на параходите, — налага се да използваме вашия кабинет само за около четирийсет и пет минути, и приканваме вас и вашия чиновник, господин Макуилямс, да напуснете сградата и през следващия един час да се насладите на прекрасния пролетен ден.

Дисмънт изду бузи, сякаш се канеше да възрази, но после огледа лицата на важните личности, събрани в кабинета му, кимна отсечено и излезе, като затвори внимателно вратата зад гърба си. Холмс провери дали главният инспектор и секретарят му са напуснали приемната, след което се обърна към същите онези зачервени лица, готови да изригнат срещу него. Той вдигна облечения си в ръкавица показалец.

— Стоп! — каза детективът. — Преди да отправите своите възражения и искове, ви моля да разберете, че тази среща беше одобрена от Нейно величество кралица Виктория и президента Кливланд, и е уредена от нашия Уайтхол и вашия Държавен департамент... точно заради необходимостта от пълна конфиденциалност.

— Моят кабинет в полицейския щаб щеше да е абсолютно подходящ! — прогърмя главният суперинтендант на полицията Мур през белите си мустаци.

— Не, суперинтендант Мур, нямаше да е — отвърна тихо Холмс. — Не само защото входът към полицейския щаб на Пета и Луизиана се наблюдава от разузнавачи... шпиони, бихте ги нарекли вие... на които

плащат местните престъпни банди, но в тяхната ведомост са записани и някои хора от вашия персонал и от полицейското управление.

— Това е... *възмутително*! — изрева Мур.

— Също толкова възмутително, колкото и обвиненията, че моите детективи са корумпирани, които господин Холмс отпрати преди повече от десет години! — отсече рязко бившият главен суперинтендант на полицията Брок. — Изгубих поста си през хиляда осемстотин осемдесет и трета заради разпространяването на подобни слухове.

Холмс кимна.

— Много жалко — рече тихо той. — Бях поканен в Америка, за да разследвам покушението срещу вашия президент Гарфийлд... точно, за да проверя дали убиецът Шарл Гито е свързан с анархистките конспиратори, които по-късно се опитаха да убият кралица Виктория. Разследването ми разкри, че Шарл Гито е действал сам и е бил движен от мотиви, създадени в изкривеното му съзнание. Но същото това разследване разкри корупционните практики сред много членове на вашето детективско бюро — включително приемането на пари от известни анархистки конспиратори.

Брок обърна гръб на Холмс и отиде до прозореца, за да погледне навън.

Преди Мур да се развика отново, Холмс каза:

— Нека ви представя другите трима господа, за чието присъствие настоя президентът Кливланд.

Холмс кимна към един нисък, красив мъж, който стоеше близо до Брок и прозореца. Мустаците на господина бяха намазани с восък и завити по френска мода, тъмната му коса беше зализана, но всякакви мисли за контешки вид биваха попарени от квадратната му челюст, плътните устни и авторитетния поглед.

— Господин Уилям Рокхил, ако не се лъжа — каза Холмс. — Изпълнителен секретар на Третия помощник държавен секретар и наша свръзка с Държавния департамент и различните европейски правителства, в случай че се наложи да контактуваме с тях.

Рокхил се поклони леко на Шерлок Холмс.

— *Un plaisir de vous rencontrer*^[1], мосю Холмс. — Той се поклони и на останалите. — Господин вицепрезидент. Господа.

Детективът посочи с жест високия мълчалив мъж с бяла коса, разделена на път по средата, единствения в стаята, освен Холмс, който беше гладко избръснат.

— Вие сте господин Дръмънд, предполагам?

Високият мъж се поклони леко.

— Андрю Л. Дръмънд, на вашите услуги.

— Господин Дръмънд е настоящият Началник на тайните служби към Министерството на държавната хазна — рече Холмс.

Дръмънд леко кимна. В ясните му сини очи като че ли проблесна веселие.

— Какво общо, по дяволите, имат Държавният департамент и Държавната хазна с тази история? — прогърмя гласът на суперинтендант Мур. — И във връзка с това — суперинтендантът вдигна бастуна си и посочи Холмс, — кой, по дяволите, *сте вие* и кое ви дава правото да призовавате Главния суперинтендант на вашингтонската полиция?

Преди Холмс да успее да отговори, шестият, последен човек в стаята, единственият, който все още не беше представен, около шейсетгодишен, мълчалив, оплешивяващ мъж с мустаци, който стоеше в сенките в ъгъла, рече тихо:

— Аз ще отговоря на това, суперинтендант Мур. Аз съм вицепрезидентът Адлай Е. Стивънсън. Господин Шерлок Холмс, най-прочутият и уважаван детектив-консултант на Англия, поиска свикването на днешната среща от името на президента Кливланд, който моли всички присъстващи за пълно съдействие по въпрос от национално значение.

— Господин вицепрезидент... — заекна главният суперинтендант на полицията Мур и млъкна. Холмс знаеше от Хей и някои други хора, че вицепрезидентът Адлай Стивънсън, издигнат от помощник-началник на Националната пощенска служба до вицепрезидент по прищявка на партията на Кливланд по време на Демократическата конвенция през 1892 година, можеше да се появи на почти всяко парти или сбирка във Вашингтон и нямаше да бъде разпознат. (Холмс нямаше да се изненада и четири години по-късно, в края на 1897 година, когато щеше да прочете в една малка статия в лондонския „Таймс“: „Попитан дали президентът Кливланд някога е търсил мнението му по някой въпрос, вицепрезидентът Адлай Е.

Стивънсън отговори: «Не още. Но до края на мандата ми все още остават няколко седмици.»“).

— Проблемът, който стои пред нас, господа — каза Холмс, забелязвайки, че дори бившият главен суперинтендант на полицията Брок е отклонил вниманието си от прозореца, — са планове на анархистите за убийството на Нейно величество кралица Виктория и монарсите, императорите и избраните лидери на поне дванайсет други държави, като се започне с убийството на президента Гроувър Кливланд преди или на самия първи май.

* * *

Именно вицепрезидентът Стивънсън се зае да сведе избухналата глъчка до поредица от въпроси и отговори към спокойния Шерлок Холмс.

Началникът на тайните служби Дръмънд: Доколко достоверна е информацията относно покушението срещу президента Кливланд, господин Холмс?

Шерлок Холмс: Изключително достоверна, сър.

Началникът на тайните служби Дръмънд: Има ли някакви конкретни детайли в това предупреждение, или е просто обичайната неопределена заплаха?

Шерлок Холмс: В най-конкретната заплаха до този момент се споменава, че покушението срещу президента Кливланд ще бъде извършено на първи май... социалистическия международен празник на работещите след инцидента на „Хеймаркет“... най-вероятно когато официално обяви откриването на Световното Колумбово изложение в Чикаго.

Секретарят от Държавния департамент Рокхил: За операция, подобна на площад „Хеймаркет“, ли става дума, господин Холмс? Банди? Бомби? Яростна стрелба по полицията и срещу президента?

Шерлок Холмс: Подобна възможност винаги съществува... но според информацията ни покушението по-вероятно ще бъде извършено от двама убийци, наети от анархистите.

Началникът на тайните служби Дръмънд: Известна ли е самоличността на тези наемни убийци?

Шерлок Холмс: Да. Това са фотографиите на двамата мъже. По-възрастният сигурно ви е добре познат... полковник Себастиан Моран. По-младият е и по-способен... двайсетгодишният Лукан Адлер... а на тази фотографска плака е първата официална снимка на Адлер. Моля, внимавайте със стъклото. Можете ли да направите копия в близък план от тази плака, началник Дръмънд?

Началникът на тайните служби Дръмънд: Разбира се. *(Поднася фотографската плака на Клоувър Адамс под светлината, а останалите мъже се скупчват около него, за да зърнат лицето.)* Боже... Този Адлер е още момче.

Шерлок Холмс: Тази фотография е направена преди почти седем години, господа. Лукан Адлер е бил на тринайсет години... момче, както сам казахте. Но още тринайсетгодишен, той е бил забележителен ловец и стрелец с пушка, и вече се е обучавал за убиец от наставника си, полковник Себастиан Моран.

Бившият главен суперинтендант на вашингтонската полиция Брок: Кой е направил тази фотография на Лукан Адлер?

Шерлок Холмс: Боя се, че на този етап не мога да ви разкрия тази информация. Но ви уверявам, че младият мъж на снимката наистина е Лукан Адлер и че лицето му, макар и по-ъгловато и грубо, изглежда по същия начин и днес.

Началникът на тайните служби Дръмънд: Откъде знаете как изглежда сега, господин Холмс?

Шерлок Холмс: Сблъсквал съм се с него през последните години.

Бившият главен суперинтендант на вашингтонската полиция Брок: *(Със саркастичен смях.)* Какво? Прочутият Шерлок Холмс се е „сблъсквал“ с нашия убиец и човекът не е в затвора? Как е възможно това? Да не би способностите на прочутия детектив да отслабват с възрастта, сър?

Шерлок Холмс: Лукан Адлер ме преследваше, господин Брок. И преди две години вкара три куршума в мен, макар и от изключително голямо разстояние. Чист късмет беше, че оцелях с помощта на факта, че куршумите бяха изцяло покрити със стомана — като на военните муниции — затова преминаха през тялото ми, вместо да се разплескат вътре. Ако бяха обикновени куршуми, по-меки, щяха да поразят дробовете ми, сърцето и гръбнака.

(Възцарява се продължително мълчание.)

Главният суперинтендант на вашингтонската полиция Мур: Какви доказателства... въз основа на какво... трябва да повярваме в съществуването на тази мащабна анархистка конспирация? Че датата първи май е определена за покушение срещу президента? Това ли е всичко?

Шерлок Холмс: Въз основа, сър, на определени сведения, събрани от тайните служби на Нейно величество. Информацията е потвърдена от новия префект на парижката полиция, мосю Луи Жан-Баптист Лепин, и от инспектор Ано от френската *Сюрте*, както и от допълнителни сведения, събрани от белгийските и френските тайни служби. И накрая, господа, ние действаме въз основа на допълнителна информация, получена при собствените ми разследвания през седемте години, след като представих доказателства на чикагската полиция относно клането на площад „Хеймаркет“.

Бившият главен суперинтендант на вашингтонската полиция Брок: Господин Холмс, всеобщото мнение в Съединените щати днес е, че процесът Хеймаркет е несправедлив фарс, разигран от нечестен съдия и прекалено усърдни прокурори. Всеобщото мнение, господин Холмс, е, че петимата обесени мъже са мъченици на работническото движение — мъченици на борбата за осемчасов работен ден.

Шерлок Холмс: Ако това, което казвате, е вярно, господин Брок, значи всеобщото мнение в Съединените щати е пълна глупост.

Главният суперинтендант на вашингтонската полиция Мур: Господин Холмс, почти сигурно е, че новият губернатор на Илинойс, господин Алтджълд, ще помилва тримата осъдени мъже от „Хеймаркет“, които получиха присъди от по петнайсет години, вместо смъртно наказание... Шваб, Фийлден и Нийбе. Помилване с пълна амнистия. Както каза господин Брок, сега хората са на мнение, че целият Хеймаркетски процес е бил фарс — нечестен — и че Фишер, Линг, Парсънс, Спайс и Енгел са екзекутирани несправедливо.

Шерлок Холмс: Само четирима от осъдените мъже са били обесени, сър... Енгел, Спайс, Парсънс и Фишер. Линг, който е направил бомбата, се е самоубил, като е сдъвкал в килията си капсула динамит. Лицето му се пръснало на парчета. И въпреки това минали няколко часа, преди да умре.

Бившият главен суперинтендант на вашингтонската полиция Брок: И въпреки това сега, седем години по-късно, губернаторът Алтджълд и много, много други хора твърдят, че тези мъже са герои на работническата класа.

Шерлок Холмс: Тези осем мъже бяха убийци и заговорници. Доказах го за нуждите на чикагската полиция и съдилищата. Не на последно място чрез разбиването на техния шифър в анархисткия вестник *Arbeiter-Zeitung*... шифър, който координираше правенето на бомбите, въоръжаването на анархистите и засадата, която бяха подготвили на полицията в онзи първи май на площад „Хеймаркет“.

Началникът на тайните служби Дръмънд: Но никой не успя да залови мъжа, за когото се смяташе, че всъщност е хвърлил бомбата... Шнаубелт.

Шерлок Холмс: Рудолф Шнаубелт.

Началникът на тайните служби Дръмънд: Да. Шнаубелт просто се изпари. Изчезна. Вероятно завинаги.

Шерлок Холмс: Не завинаги, началник Дръмънд. Намерих Рудолф Шнаубелт във Франция преди пет години.

(Стаята отново се изпълва с глъчка, докато вицепрезидентът Стивънсън не вдига ръка. Когато всички се умълчават, той с жест дава думата на началника на вашингтонската полиция.)

Главният суперинтендант на вашингтонската полиция Мур: Не съм чул нищо за арестуването на Шнаубелт.

Шерлок Холмс: Страхувам се, че господин Шнаубелт умря, преди да бъде задържан. Той се хвърли от прозореца и се удави в бързата швейцарска река, която течеше отдолу. Но не и преди да признае — или да се похвали, по-скоро — за участието си в заговора и че на четвърти май хиляда осемстотин осемдесет и шеста година собственоръчно е хвърлил бомбата срещу полицията от закътана уличка, излизаща на площад „Хеймаркет“.

Бившият главен суперинтендант на вашингтонската полиция Брок: Значи, господин Холмс, разполагаме единствено с вашата дума за... признанието на Рудолф Шнаубелт.

Шерлок Холмс: Моята дума и думата на още двама изключителни полицейски офицери, които бяха заедно с мен, когато Шнаубелт сипеше хвалбите си, а после се опита да избяга.

Началникът на тайните служби Дръмънд: Можете ли да ни кажете имената на тези мъже, господин Холмс?

Шерлок Холмс: Разбира се. Първият беше моят колега-детектив инспектор Лепин, за когото споменах по-рано, а вторият полицейски офицер, който чу признанието на Шнаубелт — и ни помогна да измъкнем трупа му от реката — беше един млад и изключително обещаващ нов член на брюкселската полиция, младши инспектор на име Еркюл Поаро. Но стига за старите случаи. Какво възнамерявате да направите вие, господа, през следващите четири седмици — или по-малко — за да спасите живота на президента Гроувър Кливланд?

* * *

Холмс се отдалечи от групичката и се облегна на един шкаф, пълен с наредби и спецификации за котлите на параходите.

Вицепрезидентът Стивънсън пристъпи напред и се обърна към останалите присъстващи.

— Президентът — каза той, — нареди тази група — и всички останали, които сметнем за необходимо да поканим — да се събира на всеки две седмици, за да обсъжда проблема с охраната. Мисля, че неделя сутрин, десет часа, е подходящо.

— Неделя! — извика Брок. — Сега ще трябва да жертвам неделите си и неделните служби със семейството си заради тази... сянка или призрак на заплахата? Освен това вече нямам никаква официална власт в полицията. Няма никакви причини да съм тук.

— Президентът пожела да участвате в тази първа сбирка — отвърна тихо вицепрезидентът Стивънсън.

— И по каква причина точно? — попита настоятелно мършавият бивш главен суперинтендант на вашингтонската полиция.

— Вашето детективско бюро беше разядено от корупция, когато подадохте оставка — каза Шерлок Холмс. — Вие напуснахте, много от тях останаха и сега заемат дори по-високи постове. Детективите, на които плащат бандите или анархистите, могат да окажат съдбоносно влияние върху нашите планове. Необходимо е вашето експертно мнение по този въпрос. С други думи, сър, президентът на

Съединените щати нареди вие да станете онова, което американските престъпници наричат, мисля... плъх.

Брок изсумтя, но очевидно не намери какво да отговори на това.

— Така, да продължаваме тогава — каза Стивънсън, сякаш някакво незначително предложение беше прокарано пред Сената. — Суперинтендант Мур, моля, обяснете ни ролята на вашия департамент в охраната на президента.

Суперинтендантът се прокашля.

— Вашингтонската полиция охранява президента, когато той се появява на обществени събития в столицата.

— Офицерите ви придружават ли президента при отиването му на тези събития и напускането им? — попита Стивънсън.

— Не, господин вицепрезидент.

Бледото закръглено лице с посивели мустаци огледа присъстващите.

— Кой придружава президента при пътуванията му из града?

Мълчание.

— Кой защитава президента, когато той се намира в Белия дом? — попита Стивънсън.

— Полицията на Белия дом — отвърна суперинтендант Мур.

— Тази част влиза ли във вашата юрисдикция, суперинтендант Мур?

— Непряко, господин вицепрезидент. — Мур отново се прокашля. — Ние обучаваме новобранците и ги изпращаме в тази част, но полицията на Белия дом е автономна единица.

— Кой командва полицейските части в Белия дом? — попита Стивънсън.

— Сержант О'Нийл, сър — отвърна суперинтендант Мур.

— Сержант О'Нийл?

— Да, сър.

— Колко офицери са на ваше подчинение в целия вашингтонски полицейски департамент, суперинтендант Мур?

— Двеста, господин вицепрезидент.

— Без да се брои полицията на Белия дом?

— Да, сър.

— А колко офицери са зачислени в Белия дом?

— До тази пролет бяха трима, господин вицепрезидент — каза суперинтендант Мур. — Но количеството и интензивността на смъртните заплахи, които получава президентът Кливланд, доведоха до увеличаване на бройката до двацет и седем.

— Които работят на три смени, двацет и четири часа дневно, предполагам.

— Повече или по-малко, господин вицепрезидент.

— Значи по всяко време на денонощието животът на президента е пазен от около деветима полицейски офицери-новобранци.

— Да, сър — каза Мур, в чийто глас прозвуча обида. — Но това е много повече, отколкото е получавал който и да е друг президент, с изключение на президента Линкълн, който понякога беше ескортиран от федералната кавалерия или пехота, разквартирувана в района на Белия дом.

— Но не и в онази нощ в театър „Форд“ — отбеляза вицепрезидентът Стивънсън.

— Не, сър — каза Мур. — Войникът, който обикновено е бил зачислен да стои пред ложата му в театъра, отсъствал онази вечер.

— Когато на първи май президентът Кливланд отиде в Чикаго, за да открие Световното изложение пред тълпа от над сто хиляди души, колко от вашите хора или от полицията на Белия дом... или от армията, като стана дума... ще го придружават? — попита Стивънсън.

Настъпи мълчание и мъжете се спогледаха.

Най-накрая суперинтендант Мур отговори:

— Николко, господин вицепрезидент. Когато главата на правителството пътува до други градове, охраната му се поема от полицейските сили на този град.

Стивънсън изгледа продължително суперинтендант Мур. Погледът му беше все така мек, както и гласът му, но във въздуха се усещаше напрежение. След това вицепрезидентът се обърна към високия началник на тайните служби.

— Господин Дръмънд — каза Стивънсън, — доколкото разбирам, вашият департамент има известен опит от последните месеци в охраната на президента?

— Незначителен, сър — отвърна Дръмънд. — Както знаете, ние разполагаме с добре обучени и въоръжени агенти, и няколко пъти през

изминалите седмици полицията на Белия дом ни помоли да осигурим допълнителна охрана за президента Кливланд.

— В Белия дом, или когато го напускаше? — попита вицепрезидентът.

— Когато го напускаше, за да участва в някое обществено събитие — отвърна Дръмънд.

— Това е работа на вашингтонската полиция, сър — сопна му се суперинтендант Мур. Беше очевидно, че той едва сега разбира за намесата на Тайните служби в полицейските дела.

— Да, суперинтендант, наясно сме с това — кимна Дръмънд. — Но по време на събития като обръщението на президента към огромните тълпи в Сити Парк миналата Коледа, нашият департамент беше разположил там само трима униформени служители, които да го пазят. По молба на полицията на Белия дом — вероятно заради получените заплахи — ние изпратихме шестима от нашите въоръжени агенти, облечени в ежедневно облекло.

— Не е било необходимо — сопна се главният суперинтендант Мур.

Без да обръща внимание на главния суперинтендант на Вашингтонския полицейски департамент, вицепрезидентът Стивънсън каза:

— Началник Дръмънд, тайните служби към Министерството на държавната хазна не са ли се опитвали да придружават президента и по време на обиколките му на града?

— О, да! — извика бившият главен суперинтендант Брок и се изсмя. — Шестима мъже във файтон, който трополи след екипажа на президента и се опитва да не изостава, се изгубват на Кей Стрийт! Какъв фарс беше това! Цялото население на Вашингтон се забавляваше с глупостта им.

Дръмънд наведе глава.

— Следването на президента от агенти в отделна кола се оказа неефективно, господин вицепрезидент. А е напълно разбираемо, че президентът Кливланд и съветниците му няма да искат агентите в президентската карета с тях.

Вицепрезидентът скръсти ръце.

— Началник Дръмънд, ако Конгресът прехвърли на тайните служби редовните задължения по охраната на президента — двайсет и

четири часова охрана тук, във Вашингтон, и навсякъде, където пътува президентът — колко време ще ви е необходимо, за да поемете тези задължения?

Дръмънд примигна.

— Ще се наложи да наемем и обучим още агенти, господин вицепрезидент. В момента просто нямаме достатъчно хора за двайсет и четири часова охрана на президента дори само тук, във Вашингтон. И тези агенти трябва да бъдат добре обучени... задълженията на телохранителите изискват специални умения извън компетенциите на обикновения полицаи.

— Глупости — рече Мур.

Дръмънд изглежда студено главния суперинтендант.

— Обучени ли са офицерите от вашингтонската полиция да се хвърлят пред човека, когото трябва да охраняват? — попита той с нисък, твърд глас. — За да поемат с тялото си куршума, предназначен за него?

— Разбира се, че не — излая Мур. — Самата идея за това е абсурдна. Полицията залавя заподозрения или осуетява изстрела на бъдещия убиец, преди да е успял да стреля. Те не са обучени на самоубийство.

— Ефикасните агенти от тайните служби, назначени да пазят държавния глава, ще трябва да се обучат точно на такива тактики — рече с равен глас Дръмънд. — Да спрат покушението с всички възможни средства. Ако трябва дори да поемат куршума със собственото си тяло, за да защитят президента.

Мур извърна глава и погледна през прозореца.

— Колко време, господин Дръмънд? — повтори вицепрезидентът.

— До началото на следващата година, господин вицепрезидент, за пълна, двайсет и четири часова защита, навсякъде, където пътува президентът. Ще трябва да отворим нови бюра в различни американски градове. Да обучим някои агенти за работа с пълния арсенал, необходим за предварителна охранителна дейност.

Стивънсън кимна с тъга, сякаш бе очаквал да чуе това.

— Но междувременно можете да осигурите специална охрана? Когато ви бъде поискана?

— Да, сър — отвърна Дръмънд.

— Уредете поне осем от вашите агенти да пътуват заедно с президента Кливланд до Чикаго през май — каза вицепрезидентът.

— Да, сър.

— Мога ли да предложа нещо, господа? — попита Шерлок Холмс.

Всички се обърнаха към детектива-консултант, който си беше позволил да седне на единия ръб на празното бюро.

— Бих предложил, началник Дръмънд, агентите, които ще следват отблизо президента, да бъдат избирани заради височината и дебелината на телата им.

— Но хората няма да могат да виждат президента! — извика бившият главен суперинтендант Брок.

— Точно това е идеята — каза Холмс. — Все пак е жалко, че тази висока фаланга от телохранители няма да може да ограда президента, когато той поздравява сановници или говори пред събрана тълпа. Но колкото по-близо се намират до него, толкова по-защитен ще бъде той.

Дръмънд кимна и си записа нещо.

— Сред най-добрите ни агенти има такива високи и едри мъже — каза тихо той. — Ще се погрижа те да се намират най-близо до президента, когато той отива някъде или стои сам.

— Абсурд — каза бившият главен суперинтендант Брок.

Без да обръща внимание на Брок, вицепрезидентът Адлай Е. Стивънсън кимна на Холмс и каза:

— Значи ще продължим да се срещаме тук в неделя, господа, докато не уточним подробностите по прехвърлянето на задълженията на охраната на държавния глава. — Той отново погледна към Холмс, а след това отмести поглед към Брок и настоящия главен суперинтендант на вашингтонската полиция. — Макар че за следващите ни срещи присъствието на някои от хората тук няма да е належащо.

— Как ще наречем този комитет, сър? — попита Рокхил от Държавния департамент.

Стивънсън се усмихна леко.

— Тъй като се събираме в кабинета на главния инспектор от Службата по инспекция на параходите, аз предлагам да наричаме малката ни групичка Комитет по инспекция на параходите. Някакви възражения?

Никой не се обади.

Преди мъжете да се запътят към изхода, вицепрезидентът Стивънсън каза:

— Един последен въпрос, господа. Кой отговаря за връзката с чикагската полиция за охраната на президента при откриването на Световното изложение на първи май?

Последва неловко мълчание.

— Аз бих могъл да се заема с това, сър — каза най-послед Дръмънд.

— Както и аз — рече главен суперинтендант Мур. — И без това смятах да изпратя някоя друга телеграма.

Шерлок Холмс се надигна от мястото си.

— Следващата седмица отивам в Чикаго, за да уредя някои неща — каза той, докато слагаше кожените си ръкавици. — За мен ще е удоволствие да работя с началник Дръмънд и неговата тайна служба като свързка с чикагската полиция.

Шестимата мъже слязоха по двама с асансьора. Холмс се взеше с вицепрезидента. Когато се озоваха долу, двамата внимателно излязоха от кабинката на тежкия асансьор, който беше потънал на седем инча под нивото на първия етаж.

Главният инспектор на Службата по инспекция на параходите и неговият секретар стояха във фойето с почервенели от негодувание лица.

— Благодаря ви, господин Дисмънт — каза вицепрезидентът на изнервения главен инспектор. — Ще се свържа с вас във връзка с бъдещото използване на кабинета ви в някой от следващите уикенди.

— Това е абсурдно — промърмори Дисмънт, когато двамата със секретаря му скочиха от седем инча височина в асансьорната кабина, за да се качат в кабинетите си, а Холмс задържа входната врата, за да пропусне вицепрезидента.

Щом излязоха на тротоара, Стивънсън се обърна към детектива.

— Така ли е, господин Холмс?

— Кое, сър?

— Всичките ни усилия... не, целият този разговор за опитите за покушение от анархистите не е ли... абсурден? Не се ли държим всички абсурдно?

— Скоро ще разберем, господин вицепрезидент. — Холмс докосна периферията на цилиндъра си с дръжката на бастуна и тръгна по Конститушън Авеню.

---

[1] За мен е удоволствие да се запознаем (фр.). — Б.пр. ↑

3.

ЗЪБИ КАТО НАДГРОБНИ КАМЪНИ И УКРОТЕНИ КОТАРАЦИ

В събота сутринта Хенри Джеймс получи бележка от Джон Хей, в която той го молеше да намина следобед — по всяко време този следобед — за да проведат разговор, който нямало да отнеме повече от няколко минути.

Джеймс наистина намина през къщата на ъгъла на Ейч и Шестнайсета улица, като грижливо подбра времето на посещението си така, че да е доста след обяда и да оставя достатъчно време до следобедния чай, за да не кара Хей да се чувства задължен да му предлага нещо.

Още докато Джеймс оставяше шапката и палтото си на Бенсън, Хей се появи от кабинета си и забърза към фойето, за да се ръкува с него. Благодарил му за идването и го поведе към гостната стая.

— Винаги съм се възхищавал на двата вида каменна облицовка, които с Клара подбрахте за тази стая — каза Джеймс, настанявайки се в дълбокото кожено кресло, което му предложи Хей.

— Така ли? — попита Хей и се огледа, сякаш от доста време не беше виждал облицовката — и дори самата гостна. — Доколкото си спомням, африканският мрамор се нарича Аврора Помпадур, а останалото е мексикански оникс.

— Любимата ми комбинация в прекрасния ти дом ще си остане жълтата камина в библиотеката с червеникаворозовото огнище — каза Джеймс.

— О, да... Адски трудно намерихме този камък. Всичко бе или твърде червено, или твърде розово, или... нещо друго. Накрая се спряхме на този убиточервен порфир... „Боасе Д'Ориан“ мисля, че го наричат. Искаш ли да пийнеш нещо, Хари?

— Не... благодаря. Просто приемам посещението си като почивка наред обичайната ежедневна разходка. Така умът ми сам се насочва към работата. Обмислям нова пиеса, но все още нямам нещо

конкретно, което да споделя. — Джеймс побърза да добави последното изречение, за да е сигурен, че няма да говорят за работата му.

— В такъв случай ужасно съжалявам, че така се вмъкнах в съботния ти следобед — каза Хей. — Но мисля, че ти дължа едно предупреждение.

— Предупреждение?

— И извинение — каза Хей. — Двамата с господин Холмс ще бъдете поканени на малко вечерно парти, утре вечер, нищо претенциозно, просто Адамс и неколцина приятели ще се съберат тук, в старата крепост. Половината от искрените ми извинения е заради късната покана.

— А другата половина? — промърмори Джеймс.

— Когато пристигна, ти ни помоли да бъдем дискретни — тоест да не разгласяваме присъствието ви — но това беше преди почти две седмици, Хари. Знаеш с каква скорост се разпространяват слуховете в този малък град, въпреки всичките ни усилия.

— Разбира се — рече Джеймс. — И се радвам да чуя, че Адамс се е върнал; с нетърпение очаквам да се видя с него.

— Той казва, че никога не вечеря навън — каза Хей, някак разсеяно.

— Но и двамата знаем, че това са глупости. Хенри не е организиран кой знае колко големи вечерни партита у тях, но си е все така общителен. Просто иска да *изглежда* като саможивец.

— Мисля, че го разбирам — каза Джеймс. — Мога ли да попитам кой друг ще присъства, освен Адамс? Кинг не се е върнал в града, нали?

— Поне аз не знам — отвърна Хей. — Телеграфирах до неговия „Юниън Клъб“ в Ню Йорк, но все още не съм получил отговор. Вероятно вече е някъде под земята в Мексико, заровен до ушите в самородно злато или диаманти.

Джеймс чакаше.

— Останалите на партито са обичайните заподозрени — продължи Хей. Джеймс си спомняше твърде добре посещението на една посредствена пиеса — някаква комедийно-романтична мелодрама всъщност — в Лондон, заедно със семейство Хей, и как дни след това Джон не спираше да повтаря (на Джеймс) онази изключително незапомняща се фраза: „На партито ще присъстват всички обичайни

заподозрени“. Познавайки доста тесния социален кръг, в който се движеха семействата Адамс и Хей, Джеймс успя поне отчасти да разбере защо Хей намираще фразата „обичайните заподозрени“ за толкова забавна.

— Дон и Лизи ще дойдат — каза Хей. — Както и Лодж и Нани, разбира се. И Адамс... всъщност всичко е организирано, за да го приветстваме с добре дошъл. И... о, да... когато миналата седмица попита за децата, аз ти казах, че Алис, Хелън, Кларънс и Дел все още имат занятия в училище, но този уикенд Дел се прибира от академията „Сейнт Пол“ и Хелън също ще бъде с нас.

— Чудесно — каза Джеймс, който ненавиждаше деца около себе си — дори попораснали деца — на партитата. — Отдавна не съм ги виждал. В последното си писмо спомена, че Дел доста е пораснал.

Седемнайсетгодишният Аделберт — „Дел“ — Хей винаги се бе струвал на Хенри Джеймс (а вероятно и на баща му Джон Хей) доста несъобразително, скучно, безинтересно момче. Но Джеймс не беше виждал никое от четирите деца от поне пет години, когато цялата фамилия Хей се изсипа *en masse*^[1] в Лондон.

— Невероятно се е издължил — засмя се Хей. — Сега Дел е поне метър и осемдесет и тежи повече от деветдесет килограма. И е станал доста добър атлет в „Сейнт Пол“. През есента отива в Йейл и смята да се заеме с футбол. Футбол, Хари. Американски футбол, в който някой рядко използва краката си.

— Футбол? — рече Джеймс с безизразен тон. Думата, в американския контекст, не му говореше почти нищо. — Не онова, което наричаме сокър?

— Не, съвсем различна игра — отвърна Хей. — Очевидно е била измислена — или по-скоро адаптирана — от европейските футбол и ръгби, в по-голямата си част ръгби, мисля, и правилата ѝ са били формулирани преди десетина и повече години от някакъв студент в Йейл по онова време, някой си Уолтър Кемп, който станал спортен директор... главен треньор по футбол... каквото и да значи това. В момента футболът е много популярен в „Айви Лийг“, Хари. Очевидно от няколко години между Харвард и Йейл се провежда ежегодно състезание по футбол. Миналата година някакъв гений от Харвард на име Лорън Деланд въвел нова унищожителна маневра или движение, или... нещо... наречено „летящ клин“ — нямам представа какво

означава това — но въпреки това Йейл отново успели да спечелят с шест на нула. Дел умира от нетърпение да започне да тренира при Уолтър Кемп.

— И Хелън също ще бъде тук утре вечер? — попита Джеймс. Той беше готов да си избодне и двете очи с тъп нож, ако това щеше да го отърве от спортната тема. — Вече трябва да е на... осемнайсет?

— Да — отвърна Хей. — И напоследък се е посветила изцяло на писането на поезия и дори на няколко разказа. Не ѝ позволявай да те сгащи в ъгъла, Хари.

— Последния път в Лондон беше прелестна и освежаваща тринайсетгодишна събеседница — рече Джеймс. — Мога само да си представя колко приятно ще е да бъда „сгащен в ъгъла“ от нея, за да обсъждаме всякакви литературни неща.

— Адамс трябва да се срещне с Шерлок Холмс — каза Хей с внезапно сериозен глас. — Това е основната причина за тази сбирка... не че Адамс нямаше да поиска да се види с *теб*, Хари, при първа удобна възможност. Доста се разстрои, че е пропуснал първата ти седмица тук. Но не бях сигурен какво да му кажа... за цялата тази история с Холмс. Според теб кой ще се появи утре вечер — Шерлок Холмс или Ян Сигерсон?

— На чие име си изпратил поканата? — попита Джеймс.

— До господин Холмс.

— Тогава се обзалагам, че ще се появи господин Холмс.

— Ах... едва не забравих — каза Хей, докато изпращаше Джеймс през фоайето до входната врата. — Освен това поканихме... както Адамс и Уендъл често го наричат... Момчето.

— Момчето — рече замислено Джеймс. — О, имаш предвид... о! Ох, мале. О, боже. Все забравям, че тези дни е във Вашингтон.

— Накарах го да обещае, че ще се държи възможно най-прилично — каза Хей.

Усмивката на Джеймс излъчваше три части ирония и две части предвкусване.

— Ще видим. Ще видим.

* * *

Шерлок Холмс беше поканен като „господин Шерлок Холмс“ на вечерята у семейство Хей, затова той се появи като господин Шерлок Холмс. Вторият и третият му пътнически сандък най-после бяха пристигнали чрез Британското посолство във Вашингтон, така че сега той се бе облякъл по последна лондонска мода, с бяла вратовръзка и черен фрак, меки лачени обувки, които бяха толкова излъскани, че можеха да бъдат използвани за сигнално огледало в спешни случаи (но не твърде меките черни обувки „Капецио“, тип „Оксфорд“, които бяха толкова популярни сред младите, готвещи се за дълга нощ с много танци), черна къса пелерина, поръбена с пурпурна лента, висок шест и половина инча цилиндър от най-чиста коприна, официална жилетка с ревери и изрязана предница, искрящобяла официална риза с висока права яка, и — тъй като това бе вечеря, а не бал — без бели ръкавици.

Останалите мъже бяха облечени по същия начин — нямаше и следа от не толкова официалното (и, за Холмс, определено посредствено) „смокинг сако“ — а след като беше представен от Хей, детективът трябваше да признае първенството на Хенри Адамс за най-старото, най-износено и най-красиво сако за вечерта, макар че чисто новият лъскав костюм на Хенри Кабът Лодж сигурно струваше много повече от износеното съвършенство на Адамс. Единственият мъж, който не изглеждаше като роден да носи дрехите си, бе натрупалият мускули и дебеловрат син на Хей, Дел, който изглеждаше така, сякаш всеки момент ще пръсне костюма си по шевовете.

Дамите, с изключение на няколко изпуснати кичура коса, също поддържаха най-високите стандарти на модерния френско-американски дизайн.

Групата разполагаше само с няколко минути за представяне и учтиви разговори, преди да ги поканят в трапезарията.

Холмс не можа да не се възхити. Той беше вечерял с Уелския принц, с Краля на Скандинавия и с други елитни и изтънчени домакини в Англия, Франция и по света, но не можеше да си спомни да е виждал по-красива стая, полилей или маса. Осъзнавайки, че трапезарията спокойно би могла да приеме петдесетина гости на банкет, даван от Държавния департамент, Холмс се наслади на начина, по който Клара Хей я бе подредила така, че да отговаря идеално на нуждите на дванайсет души — четири жени и осем мъже.

Макар мъжете да бяха повече от жените, Джон и Клара Хей бяха успели да компенсират това с внимателно разпределение на местата на гостите си и с красиви украшения в средата на масата, които не скриваха лицата на събеседниците. След като намериха местата си — зад всеки стол имаше по един прислужник с бяла вратовръзка и фрак, който им помагаше при сядането и ставането — Холмс отдели минутка, за да се наслади на разпределението на гостите.

Начело на масата седеше не Джон Хей, както можеше да се очаква в собствения му дом, а Хенри Адамс. Мястото му подчертаваше темата на вечерта, „Добре дошъл у дома, Хенри“, но Холмс подозираше, че столът е с малко по-висока седалка и допълнителна възглавничка върху нея, за да може ниският оплешивяващ мъж да е на нивото на останалите гости.

В долния десен край на масата — откъм страната на Холмс — седяха първо наскоро заклелият се масачузетски сенатор Хенри Кабът Лодж (издокаран стилно чак до идеално подстриганите брада и мустаци, но с бездушен поглед — *изключително* бездушен), след това флегматичната, но въодушевена Клара Хей (чиято рокля от наситеносин копринен сатен и украса от паунови пера с гранатов цвят, с ръкави и декоративна лента от гранатов копринен сатен и кадифе, щеше да е поразяващо оригинална, ако не беше представена в мартенския брой на „Харпърс Базар“), после сенаторът от Пенсилвания Джеймс Доналд Камерън (чиито тъмни очи изглеждаха също толкова тъжно клюмнали, колкото и гъстите му мустаци), до него Шерлок — който установи, че седи точно срещу Хенри Джеймс, и веднага разбра, че в това няма нищо случайно, тъй като от централните си места на масата те можеха да задават въпроси към всички останали — а от лявата страна на Холмс седеше младият „Дел“ Хей, усмихнат и несръчен, който обаче явно се чувстваше удобно на официална вечеря в елитната компания на Хенри Адамс, сенатор Дж. Доналд Камерън, писателя Хенри Джеймс и Хенри Кабът Лодж, конгресмена-милиардер с ледения поглед, който този месец беше станал сенатор.

В дъното на масата, от лявата страна на Холмс, седеше другият „специален гост“ на вечерта, членът на Комисията по реформа на държавната администрация Теодор Рузвелт. Хенри Джеймс беше споменал, че Адамс, Хей, Кларънс и покойната Клоувър Адамс

понякога бяха наричали младия Рузвелт „Момчето“, но иначе Холмс не знаеше почти нищо за този човек.

Ала детективът беше заинтригуван от онова, което виждаше. Теодор Рузвелт излъчваше агресия дори и при най-обичайните си действия — да помогне на младата Хелън Джулия Хей да седне на стола си от лявата му страна, след това да заеме собствения си стол и да се огледа от двете си страни. С малките си очички, присвити зад пенснето, подстригания по военному мустак и редицата от зъби, които изглеждаха странно подравнени отгоре и отдолу, конски зъби, свирепата гримаса на готов за разплод жребец, и мощното стегнато тяло, пред което високата фигура на Дел Хей изглеждаше някак дребна, ухиленият Теодор Рузвелт изглеждаше готов да се нахвърли срещу всеки един от насядалите около масата хора.

„Или да ги изяде цели“ — помисли си Холмс.

За обиграното око на Холмс, осемнайсетгодишната дъщеря на Джон Хей, Хелън Джулия, която седеше от лявата страна на Рузвелт, беше едно от онези рядко красиви същества, които всъщност отговаряха на образа на новото „Гибсъново момиче“ — дълга бяла шия, косата сресана назад покрай идеално оформената глава и събрана в игрива бухнала фризура, меката ѝ шифонена рокля подчертаваше съвременния идеал за жена — висока и слаба, но с пищни бюст и ханш, която същевременно излъчва интелигентност, смесена с блясъка на здраво тяло.

По-нататък на масата седеше Хенри Джеймс, чиято оплешивяваща глава като че ли излъчваше допълнителен блясък под светлината на полилея. Холмс веднага усети, че Джеймс се намира в собствени води дори на тази маса, край която седяха двама сенатори, мъж, който беше внук и правнук на американски президенти, няколко от най-богатите хора в Америка, четирима прочути историци, три от най-красивите жени, които Холмс беше виждал от години, и енергичен млад канибал, демонстриращ зъбите си с размерите на надгробни камъни.

Семейство Хей очевидно бяха избрали да надарят Джеймс с красота и от двете му страни — Хелън Джулия отдясно и Нани Лодж отляво.

Нани Лодж, която седеше между Хенри Джеймс и Джон Хей, беше очарователна по типичния за Позлатения век начин — слаба,

светлокоса, с тънко кръстче, прелестни ръце и благ характер — но най-забележителното нещо в четирийсет и три годишната застаряваща красавица бяха очите ѝ... очи, които приятелят на Холмс, Уотсън, щеше веднага да нарече „омайни“ и които Маргарет Чанлър беше описала в писмата си като „цветът на небето, когато звездите започнат да блещукат“.

Но когато в онзи неделен ден на втори април 1893 година Холмс се спря за миг, за да разгледа внимателно тези очи — Нани се беше обърнала наляво към Джон Хей и изобщо не усети изучаващия му поглед — през ума му не минаха никакви такива поетични сравнения; той просто си отбеляза странната, мека наситеност на цвета на очите на госпожа Кабът Лодж и си спомни за нея едва години по-късно, когато новият му приятел, художникът Джон Сингър Сарджънт, оплаквайки се, че никога не е имал възможността да нарисува Нани Лодж, каза: „Имах възможността да я огледам толкова добре, че със сигурност щях да успея да предам поне част от цялата доброта и интелигентност на изражението ѝ и незабравимата синева на очите ѝ“.

Може би.

От другата страна на Нани Лодж и веселия, смеещ се Джон Хей, на края на масата, до господин Адамс, седеше истинската красавица на вечерта — Лизи Камерън.

Горестната съпруга на сенатор Камерън, беше прошепнал Хенри Джеймс на Холмс, докато двамата влизаха в дома на семейство Хей, бе най-прекрасната и най-популярна жена във вашингтонското общество. Детективът веднага разбра защо. Роклята на Лизи Камерън беше едновременно най-семплата и най-дръзката от всички стилно облечени дами на масата. Раменете ѝ бяха разголени и бели. Ръцете ѝ бяха дълги, абсолютно бели и завършваха с длани с дълги пръсти, които изглеждаха така, сякаш Бог ги бе създал, за да гаят мъжките лица и коси. Тя имаше дълга шия, неукрасена с никакви бижута или шалчета, и интелигентно овално лице. Тази вечер косата на Лизи беше събрана назад в свободен кок, който изглеждаше като естествено продължение на главата ѝ.

Тя не се усмихваше често, беше забелязал вече Холмс, но въпреки това с извитите си вежди, дълбоки тъмни очи и идеално оформена уста, Елизабет Шърман Камерън беше сред най-редките

представителки на своя пол — жена, чиято красота сияе, когато не се усмихва и дори когато изглежда изключително строга.

През няколко минути, докато се настаняваха по местата си, Холмс беше разбрал достатъчно от почти неуловимите погледи и почти незабележимите реакции, за да е наясно, че петдесет и пет годишният Хенри Адамс, който бе с двайсет и две години по-възрастен от Лизи Камерън, бе влюбен в нея; че техният домакин Джон Хей, без дори да поглежда към съседката си отляво, с езика на тялото си и с напрежението, което излъчваше, показваше, че е лудо влюбен в Нани Лодж.

Хенри Джеймс, забеляза Холмс (както можеше и да се предположи), се наслаждаваше на красотата на Лизи по начина, по който една котка се наслаждава на купичка мляко, от която не възнамерява да пие. Хенри Кабът Лодж приемаше красотата на приятелката на съпругата си за нещо типично за позицията им в обществото, младият Дел Хей бе познавал Лизи Камерън през по-голямата част от живота си и очевидно я приемаше като една от приятелите на родителите му, а Теодор Рузвелт ѝ посвещаваше по някоя от зъбатите си, застрашителни усмивки с невинната благосклонност на щастливо женен мъж. Сенатор Джеймс „Дон“ Камерън — който щеше да навърши шейсет след два месеца — изглеждаше толкова отчаян, сякаш го смазваше тежестта на рогата, които мечтаеха да му сложат десетките и стотици мъже, копнеещи за Лизи Камерън.

Холмс чувстваше — и знаеше — че Лизи Камерън флиртуваше и флиртуваше, изкушаваше и флиртуваше, но всъщност не даряваше никого с благоволенieto си. Нито горкия Адамс, който, както Холмс щеше да научи скоро, беше изминал десет хиляди мили през Южния Пасифик заради приканващата телеграма на Лизи от Париж, но откакто бе пристигнал, тя непрекъснато го отбягваше. Нито горкия Джон Хей, който — както Холмс усети веднага — все още не бе признал физическото си привличане към дамата и който, след неизбежното отблъскване, щеше да се присъедини към Хенри Адамс и обвития в мъгла легион от десетки други мъже, на които бе отредена ролята на „укротени котараци“ в живота на Лизи Камерън.

Освен това Холмс чувстваше — и знаеше — че Лизи Камерън е опасна и коварна личност. Със сигурност — след като Холмс изключи

себе си и тъй като нито професор Мориарти, нито Лукан Адлер очевидно не присъстваха тази вечер — най-опасната и коварна личност в стаята.

Поднесоха стридите и вечерята официално започна.

[\[1\]](#) Накуп (фр.) — Б.пр. [↑](#)

4.

СТРЯСКАЩ НЕДОСТИГ НА ПОТАПНИЦИ

Докато гостите разговаряха преди вечеря, Хенри Джеймс отиде в кухнята, за да поздрави готвача на семейство Хей, мъж на име Чарлс Ранхофер, който известно време бе работил като личен готвач на Уилям Уолдорф Астор — най-богатия човек в Америка, преди да се премести в Англия през 1891 година. Шеф Ранхофер се канеше да издаде готварска книга, която съдържаше повече от хиляда страници, наречена „Епикуреецът“. Тя щеше да се продаде по цял свят в повече екземпляри от който и да е роман на Хенри Джеймс.

Джеймс се беше запознал с Ранхофер, докато гостуваше в „Ленсдаун хауз“, наетото от Астор имение в Лондон, и често бе чувал отлични отзиви за главния готвач и за работата му в ресторант „Делмонико“ на Пето Авеню.

Тази вечер прочутият шеф беше твърде зает да се вихри из огромната кухня на семейство Хей и да раздава команди на персонала, затова Джеймс просто му пожела успех... но първо успя да хвърли едно око върху менюто, което Чарлс бе изготвил за вечерта...

МЕНЮ

Huîtres en coquille Ruedesheimer
Potage tortue verte Amontillado
Caviare sur canapé Médoc
Homard à la Maryland Royal Charter
Ris de veau aux champignons
Selle de mouton
Pommes parisiennes Haricots verts
Suprême de volaille
Pâté de foie-gras, Bellevue [нечетливо]
Sorbet à la romaine

Цигари
Печен примкар, майонеза с целина Clos de Vougeot
Портвайн Fromage Duque
Glacée à la napolitaine Château Lafite

Мадейра стара резерва

Цигари беше зачеркнато, което Джеймс абсолютно одобряваше, особено в смесена компания, а и напоследък във висшето общество бе станало демоде пушенето да се включва в официалното меню.

* * *

След стридите поднесоха супа, леко ястие, на което Джеймс не обърна почти никакво внимание, защото разговаряше с красивите жени от двете му страни, последвано от рибно блюдо.

Първите десетина минути от разговора преминаха най-вече в задаване на въпроси — почти изключително от дамите на масата — към Шерлок Холмс. Наистина ли е детектив-консултант? С какво се занимават детективите-консултанти? Наистина ли приключенията му са толкова вълнуващи, колкото са описани в „Странд“ и „Харпърс Уикли“?

— Боя се, че на последния въпрос не мога да отговоря — каза Холмс с официалния си, но приятелски английски акцент. — Изминали са само година или две, откакто тези тъй наречени хроники на моите случаи бяха издадени от доктор Уотсън и честно казано, все не намирам време или възможност да прочета която и да е от тях.

— Но те основават ли се на истината? — попита Хелън Джулия Хей.

— Напълно е възможно — отвърна Холмс. — Но целта на моя приятел, доктор Уотсън — и неговия редактор и агент господин Дойл — е да развличат читателите. А според мен чистата истина и развлечението рядко се спогаждат.

— А Сребърен пламък? — попита Клара с решителен глас. — Този случай е реален, нали?

— Кой или какво е Сребърен пламък? — попита Холмс.

Клара леко се смути, но успя да каже:

— Случаят... името на състезателния кон, който беше откраднат... а после избяга... историята от последния брой на „Харпърс Уикли“.

— Признавам, че никога не съм чувал за английски състезателен кон на име Сребърен пламък, госпожо Хей — каза Холмс.

— Виждаш ли, Клара — обади се Джон Хей. — Казах ти, че всичко е измислица. Когато съм в Англия, губя цяло състояние на състезателните писти, а никога не съм чувал за жребец на име Сребърен пламък.

Холмс се усмихна.

— През осемдесет и осма имах един малък случай с кон на име Морски бриз — в онази година той спечели надбягванията „Сейнт Леджър“ и „Епсъм Оукс“ — но неговото „изчезване“ се изразяваше единствено в едно нощно скитане. Съседът го намерил във фермата си, а аз използвах детективските си способности, за да проследя ясните отпечатащи от копита в калта до дома на съседа.

Всички се засмяха, но Клара продължи да настоява:

— Значи треньорът му не е бил намерен мъртъв? — попита тя.

— Всъщност беше — отвърна Холмс. — Но това се оказа нещастен случай. Горкият човек извел Морски бриз за вечерната му разходка, очевидно забелязал някакъв проблем с дясното задно копито на коня, коленичил зад кобилата — което в никакъв случай не е добра идея — и запалил клечка кибрит в тъмното, още преди да вдигне копитото за оглед. Морски бриз ритнал веднъж, инстинктивно, и главата на нещастния човек просто... — Холмс огледа сияещите лица около сияещата маса. — Тоест умрял веднага от нараняване в главата. Но не е имало никакъв умисъл.

— И без това в разказа Сребърен пламък е жребец — каза Клара Хей. — Не кобила.

Всички се разсмяха заедно с нея.

Насочвано от умелите Джон Хей и Хенри Адамс, вниманието на гостите скоро се отклони от Холмс и постепенно всички се включиха в разговорите. Дванайсет души беше близо до идеалния брой за

задушежни разговори на масата, особено при наличието на такива сдържани хора като Хенри Кабът Лодж, Дон Камерън и усмихващия се, внимателен, учтив, но мълчалив Дел Хей.

А Джеймс си припомни, че на Адамс и Хей — както и на покойната Клоувър — не им липсваше нито образование, нито гордост, за да пускат остарели каламбури.

— Вчера горкичкият ни Вито Пом Пом се прибра с наранено оченце — каза Нани Лодж на висок глас, за да бъде чута от седящата от другата страна на Джеймс Хелън Джулия Хей, но успя да привлече вниманието на всички.

Реакцията не закъсня.

— Какъв ужас — каза Хенри Адамс. — Така, припомни ми, Нани... Вито Пом Пом някой от прислужниците ви ли беше, или роднина?

— *Хенри* — въздъхна госпожа Лодж. — Знаеш много добре, че Вито Пом Пом е нашият любим померан^[1].

— *Твоят* любим померан, скъпа — промърмори Хенри Кабът Лодж с неодобрителен басов глас, който накара кристалния полилей да потрепери.

— Колко странно — каза Джон Хей. — А аз си мислех, че новите закони за имиграцията са сложили край на потока померански бежанци^[2] в страната. Каква трагедия.

Нани Лодж се намръщи кокетно на Хей, който седеше от лявата ѝ страна.

— Моята диагноза е, че Вито Пом Пом най-вероятно страда от коткаракт — каза Хенри Адамс.

— А още по-вероятно от *котаракт* — додаде Хей.

Онези, които си позволяваха да се смеят на подобни неща — към тях със сигурност не принадлежаха нито сенатор Лодж, нито сенатор Камерън, а Дел Хей се колебаеше дали да се присъедини, или не — се изкискаха.

— Можеше да е още по-зле — рече тихо Хенри Джеймс. — Нашият приятел Вито можеше да бъде открит напълно вкученен.

След съвсем кратка пауза последваха нови кискания. Лизи Камерън се засмя на глас — със свеж, младежки, естествен смях.

Тогава, без всякаква връзка с темата и с характерното за младите хора безгрижие, Хелън Джулия Хей се обърна към всички:

— Някой възнамерява ли да посети Международния панаир в Чикаго това лято? Аз съм сигурна, че ще отида! Навсякъде, където четох за Белия град, казват, че е великолепен!

— Това не е точно Международен панаир, скъпа — каза баща ѝ. — Чикаго е домакин на Световното Колумбово изложение, което отбелязва четиристотин години от откриването на Америка от Колумб.

— Но Изложението започва през хиляда осемстотин деветдесет и *трета* — каза Дел.

Хенри Джеймс разпери ръце.

— Колумб пропуска откриването на Америка с... колко?... около две хиляди мили между континента и Тринидад?

— Две хиляди сто седемдесет и три мили от мястото, където седим сега — каза Хенри Адамс.

— Значи на Колумб са му трябвали още две хиляди ето седемдесет и три мили, за да открие Америка — продължи Джеймс. — Изложението пропуска годишнината от това не-откриване само с една година. Вървим в правилната посока.

Хей се обърна към Адамс.

— Сигурен ли си за допълнителните сто седемдесет и три мили?

— Абсолютно — отвърна Адамс с лека, немирна и доста очарователна усмивка.

— Знаете ли, че когато Колумб е слязъл на Тринидад, островът е бил населен от групи, които са говорили карибски и аравакски език? — попита Хелън; в гласа ѝ се долавяше не задоволство, че знае такива неща, а по-скоро очакване.

— Как се наричат жителите на Тринидад? — попита Лизи Камерън. — Тринидадци?

— 'Дадци за по-кратко — каза Джон Хей.

— Мис Хей е права за това, че местните са говорили само карибски и аравакски — рече Теодор Рузвелт; гласът му сякаш отекваше дори когато говореше тихо. — Но това е станало чак след померанското нашествие на острова през хиляда четиристотин трийсет и девета.

Вече бяха на четвъртите си чаши вино и смехът се лееше с лекота.

— Вито Пом Пом разбира само аравакски? — рече Нани Лодж. — Колко жалко.

— Може би затова тази малка гадна топка косми не може да научи и най-елементарните команди — изръмжа сенатор Хенри Кабът Лодж.

Нани размърда застрашително пръстите си с лакирани нокти срещу съпруга си.

— Но аз не искам да пропусна Панаира и Белия град, и Колелото на господин Ферис, и Шоуто за Дивия запад на господин Коуди, и... всичко — извика Хелън Джулия Хей с гласче като на осемгодишно момиченце.

— Няма причина да ги пропуснеш — каза сенатор Дон Камерън. — Никой от нас няма да тръгне за Европа преди юли. Изложението се открива на първи май. По някое време през май ще пусна няколко частни вагона и всички ще отидем заедно за няколко дни. Съгласен ли си, Адамс?

Хенри Адамс промърмори нещо, но погледна към Лизи Камерън и кимна утвърдително.

— Хей?

— Абсолютно. С теб сме, Дон.

— Господин Холмс, ще се присъедините ли към нас? — попита Камерън. — Ще паркираме вагоните близо до входа на Панаира и ще има място за спане за всички.

— Благодаря за поканата — отвърна Холмс, кимвайки. — Може би ще отида на Изложението доста по-рано. Ще видим.

Хелън Джулия Хей не запляска с ръце, но допря дланите си една до друга като малко момиче, подготвящо се за молитва. Усмивката ѝ, помисли си Джеймс, наистина можеше да бъде наречена с изтърканото определение *сияйна*.

Отстъпвайки от обичайния вечерен протокол, първото ястие, което тази вечер бе тънки парчета овнешко филе с малко сос грейви в затоплена чиния, беше нарязано от шеф Ранхофер в трапезарията и поднесено между двете предястия. Прислужниците се появиха и бързо напълниха чашите на всички с шампанско.

— Трябва да отбележа — каза сенатор Дон Камерън, — че това е ужасно добро шампанско. Струва ми се, че ми е познато, но не мога да го определя. Какво е, Джон?

— „Роял Шартър“ — отвърна Хей.

— Аз си мислех, че само на „Делмонико“ им е позволено да предлагат „Роял Шартър“! — прогърмя Рузвелт.

— Така е — каза Хей. — Само там.

— Е, аз бих предпочела да прекарам цялото лято на Изложението в Чикаго, отколкото в скучната стара Европа, в скучната стара Швейцария — каза Хелън.

— Мисля, че това лято ще бъдем само няколко седмици в Зермат и Люцерн, заедно със семейство Камерън, Лодж и господин Адамс — каза Клара Хей. — През юли и август Панаирът просто ще трябва да продължи без нас.

— И правилно — каза Адамс. — Бях на Световното изложение през седемдесет и шеста и, с изключение на предупреждението, че телефоните ще нахлуят в домовете ни, цялата работа беше просто твърде раздухана и безполезна. По-скучна и от Швейцария, Хелън.

— С изключение на частта, където скалпираха Къстър — каза Джон Хей. — Това вече беше забавно.

— Джон! — извика Клара.

Хей послушно отпусна ръце в скута си и придоби смирен вид.

— Бъфало Бил и неговото Шоу ще бъдат на Чикагското изложение — каза Рузвелт. — Чух, че може да разиграят разгрома на Къстър, като Седящия бик лично ще изиграе ролята си. Звучи ми като страхотно забавление.

— Не е ли бил Лудия кон заедно със Седящия бик, когато са направили засадата на Къстър? — попита Дел.

— Да, да — прогърмя Рузвелт, извъръщайки цялата горна част на тялото си, за да може всички да се насладят на усмивката му. — Но ние сме убили Лудия кон през седемдесет и седма.

— Вашата история на Дивия запад ще бъде издадена скоро, нали, господин Рузвелт? — попита Лизи Камерън.

Рузвелт кимна, но същевременно наведе някак срамежливо глава.

— Да. Нарича се „Завоюването на Запада“ и първи и втори том ще бъдат издадени още това лято. Но макар че години наред работих върху нея, не смея да споменавам за драсканиците си в компанията на толкова велики историци.

Това си беше абсолютно вярно, помисли си Джеймс. Хенри Адамс бе може би най-почитаният жив американски историк и книгите

му за администрациите на Джеферсън бяха същински шедеври. Книгата на Джон Хей за бившия му началник Ейбрахам Линкълн, написана в сътрудничество със стария му приятел Джон Николай, се продаваше добре в Америка и в Европа и се считаше за основен източник на информация за президентството на Линкълн. Предците на Хенри Кабът Лодж не само лично бяха познавали Джордж Вашингтон, а и той самият имаше научна степен върху историята на Вашингтон. Младият Рузвелт, макар очевидно да бликаше от енергия и интелектуална мощ, тази вечер имаше защо да проявява скромност в компанията на колеги историци.

„Или политици всъщност“ — помисли си Джеймс.

Внезапно гласът на Дон Камерън се извиси изненадващо силен. Джеймс почти беше забравил, че този Съпруг на печалния образ всъщност е американски сенатор.

— Няма защо да се притеснявате от мен, комисар Рузвелт. Аз не съм писал исторически книги за никого и нищо. Нито пък възнамерявам да го правя. Предпочитам да *чета* исторически книги и биографии в тишината на кабинета ми.

— Но, Дон, ти можеш да пишеш за толкова много неща — каза Джон Хей. — Бил си военен министър при президента Грант по време на Индианските войни, нали?

Камерън кимна.

— Живеем в интересна епоха — каза Адамс. — Само за няколко години... или поне на стар човек като мен ми се струват няколко... ние преминахме от кървавото изстребление на цялата армия на Къстър и тероризирането на западните територии от индианците към това да плащаме, за да гледаме как Седящия бик играе себе си в Шоуто за Дивия запад на господин Коуди. Кръвопролитие без кръв. Битка без смърт.

— Господин Рузвелт — каза Нани Лодж, — вие имате ранчо някъде на запад... или поне *имахте*. Някога стреляли ли сте по индианец?

Джеймс се вгледа внимателно в младия мъж. Той знаеше, че Рузвелт бе купил ранчото и се беше преместил в него, след като любимата му съпруга Алис бе починала при раждането на дъщеря им през 1884 година. Според Адамс и Клоувър Рузвелт никога повече не бе споменал името на Алис на публично място. Скоро след смъртта ѝ

той бе оставил новородената си дъщеря — наречена Алис — на отглеждане при сестра си, а самият той се беше преместил в пустошта на територията Дакота, за да започне нов живот като ранчери и каубой.

Рузвелт надари Нани с още по-широка усмивка — нещо, което Хенри Джеймс не смяташе, че е възможно.

— Госпожо Лодж, стрелял съм по индианци, бели главорези, пияни мексиканци, трезви мексиканци, мечки гризли, вълци, скорпиони, гърмящи змии и стотици други разновидности на най-презрените божии творения. И обикновено като стрелям, улучвам.

— Смятате ли, че индианците са сред най-презрените божии творения, господин Рузвелт? — попита Лизи Камерън.

Когато Рузвелт се обърна към Лизи, ярката светлина, отразена от кристалните призми на полилея, накара стъклата на пенснето му да проблеснат като два кръгли сигнални огъня.

— Като военен министър, госпожо Камерън, вашият съпруг е знаел много добре — каза той, без да спира да се усмихва, — че най-справедливата от всички войни е войната срещу диваците... макар да е вярно, че тя може да се окаже най-ужасната и най-нечовешката. Цялото цивилизовано човечество е в дълг към грубите, жестоки заселници, които изтласкаха диваците от западните ни земи с пушки „Ремингтън“ и ножове „Боуи“.

— Значи според вас в бъдещето на нашата нация няма място за различните индиански племена? — попита Джон Хей с тих, но напрегнат глас.

— Американци и индианци, бури и зулуси, казаци и татари, новозеландци и маори — излая Рузвелт. — Всеки път белият победител, колкото и ужасни да са делата му, е полагал основите на бъдещото величие на могъщ народ. От изключително важно значение е Америка, Австралия и Сибир да бъдат изтръгнати от ръцете на техните червенокожи, чернокожи и жълтокожи местни собственици и да се превърнат в наследство на доминиращите световни раси.

Шеф Ранхофер беше докарал количката с основното ястие за вечерта — разкошен и претенциозен пай с месо, приготвен от нарязан терин от гъши дроб и глазирани с желе трюфели, подредени на пластове и запечени в сложна форма на наutilus — и сега прислужниците режиха пая и поднасяха затоплените чинии, но никой, с изключение на Рузвелт, не започна да се храни, дори след като

порциите на всички бяха поднесени и очевидно засегнатият готвач се оттегли в кухнята. Всички чакаха следващите думи на Рузвелт.

Той продължи да се храни с апетит, говорейки между отделните хапки:

— Разбирате ли — рече той, отмествайки погледа си от димящото парче пай към Лизи Камерън, — спечеленото с толкова усилия господство на бялата раса над диваците и техните земи на този континент роди една нова човешка раса... американската раса, както е описано с подробности в скромните ми томове на „Завоюването на Запада“.

Хенри Адамс се прокашля.

— Моят британски издател ми изпрати копие от ръкописа на новата книга на Чарлс Пиърсън — мисля, че ще излезе в началото на следващата година — озаглавена „Национален живот и характер“. О, господин Холмс, случайно да сте чували за господин Пиърсън? Или да сте го срещали?

— Да, чувал съм за него — каза Холмс. — Но не сме се срещали. Мисля, че съвсем наскоро се оттегли от Парламента.

— Точно така — потвърди Адамс, докато бъркаше по джобовите на самото и жилетката си. — Преписах си една от неговите... за евентуална рецензия... само да... а, ето го. — Той извади сгънат лист хартия, пригладил го на масата до недокоснатия, но все още димящ пай, наведе се напред така, че оплешивялото му теме засия под ярката светлина на полилея, и каза: — Страховете на господин Пиърсън за идващия нов век... и за близкото бъдеще както на Америка, така и на Европа... са представени по следния начин.

Адамс зачете гладко, с уверен глас.

— Някой ден, и то може би доста скоро, европейецът, който просто наблюдава отстрани, ще се огледа и ще види земното кълбо, опасно от непрекъснатата зона, населена с черни и жълти раси, които вече няма да са толкова слаби, че да не проявяват агресия, и ще са се освободили от своите опекуни; те ще са независими, със собствени правителства, ще са монополизирали търговията в своите региони, ограничавайки индустрията на европейците; китайците, местните жители на Индустан, държавите в Централна и Южна Америка, до това време населени предимно от индианско население... ще бъдат представяни от флотилиите си в Европейските морета, канени на

международни конференции и търсени за съюзници в споровете между страните от цивилизования свят. Гражданите на тези държави ще бъдат приети в социалните отношения между белите раси, ще се тълпят по английските хиподруми или във френските салони, ще сключват смесени бракове. Няма защо да твърдя, че ако това се случи, нашето върховенство ще бъде унижено... Ние ще се пробудим, за да открием, че сред нас си проправят път, побутват ни и дори ни изтикват встрани същите онези хора, на които гледахме като на наши роби и смятахме, че са обречени да служат на нуждите ни. Единственото ни утешение ще бъде мисълта, че всички тези промени са били неизбежни.

Адамс сгъна листчето хартия, прибра малките си очила за четене и погледна към другия край на масата, където младият Теодор Рузвелт продължаваше да му се усмихва.

— Не сте ли съгласен, господин Рузвелт? — попита Адамс.

— Пиърсън говори предимно за черната и жълтата раса — рече Рузвелт. — Дойде ли моментът, когато те ще се превърнат във военна или търговска заплаха за нас, наследниците на негрите и днешните китайци ще са достигнали интелектуалното ниво на атиняните. Тогава на американската раса... и английската, разбира се... просто ще им се наложи да сключват споразумения с друга цивилизована нация с неарийска кръв, точно както се случва в момента с маджарите, финландците и баските. Така и трябва да бъде, защото нашият Творец не е създал белите европейци и американци за живот и размножаване в горещите райони на Африка, Южна Америка и Индия. Само тук, на нашия континент — и белите руснаци на техния, белите австралийци на техния — трябва по същество да елиминираме диваците и техните култури, за да може американската раса да управлява в собствения си дом.

— Може би ще пожелаете да рецензирате книгата на господин Пиърсън — рече Адамс.

— Ще го направя! — отвърна Рузвелт с още по-широка усмивка.

— Ще помоля издателя му да ви изпрати копие.

— Междувременно искрено ви препоръчвам пая — обади се Клара Хей. — Трюфелите са изключително вкусни и се надявам всички да са забелязали изкусния начин, по който ги е подредил шеф Ранхофер. След пая ще похапнем малко шербет, а после... после... мисля, че идва ред на примкарите.

— Примкари? — рече Хенри Кабът Лодж. — А не потапници^[3]?

— Очевидно напоследък е почти невъзможно човек да открие потапници — рече Джон Хей. — Вероятно заради липсата на любимия им див кервиз или заради изчезването на блатистите им местности, или, както казват някои, заради прекомерното им изстребване.

— Най-вероятно ги крият умишлено — заяви Хенри Адамс. — Наговорили са се да вдигнат цените на потапниците в ресторантите и кланиците. Знаете ли, че почти две трети от приличните ресторанти в Ню Йорк са притежавани, официално или чрез подставени лица, от евреи?

Всички продължиха да се хранят, с изключение на Дел Хей, който попита:

— Наистина ли?

— Чистата истина — отвърна Адамс. — Създаването на изкуствен недостиг на патици на пазара, за да се вдигне цената им, е точно онова, в което тези хора — евреите — ги бива изключително много.

Отново настъпи мълчание.

— Какво пък — каза Хенри Кабът Лодж, обръщайки се наляво към очевидно разстроената Клара Хей, — примкарите са също толкова вкусни, колкото и потапниците, а според мен нищо не може да надмине невероятния терин от гъши дроб, който ни беше предложен тази вечер. Моите поздравления не само за готвача, а и за прелестната ни домакия.

Клара се усмихна и се изчерви. Прислугата събра чашите за кабернето „Щайнбергер“, което бяха поднесли заедно с гъшия дроб, и напълниха новите, по-големи чаши с „Кло дьо Вужо“. Разговорът продължи.

* * *

От началото на вечерята бяха минали почти два часа и половина и ако всичко приключеше сега — ако всички се бяха разотишли веднага след подбраната селекция сирена — няколко живота щяха да поемат по съвсем различен курс. Но *glacée à la napolitaine*^[4] приповдигна духовете и последните вина за вечерта (преди брендито

за мъжете в библиотеката, разбира се) — „Шато Лафит“ и мадейра резерва — поддържаха чудесно, макар че Дел Хей като че ли беше достигнал лимита си за вино още когато поднесоха „Дуке Порто“ със сирената, че дори и по-рано, когато разляха „Кло дьо Вужо“ за пая с месо. Осмата и деветата чаша вино за вечерта накараха Дел да се умълчи, дори да се навъси малко, но развърза и без това сладкодумните езици на повечето хора край масата. Само Шерлок Холмс и сенатор Камерън не казваха почти нищо; Хенри Кабът Лодж беше разказал една забавна история с поднасянето на сирената, и все още бе в бърливо настроение.

Внезапно Хелън вдигна чашата си с вино.

— Пихме за толкова много неща, но все още не сме вдигнали тост за завръщането на чичо Хари в Съединените щати!

— Правилно! — извика Джон Хей и всички пиха за завръщането на Хенри Джеймс.

— Искрено се надявам, че този път господин Джеймс ще остане в Америка — каза Теодор Рузвелт. Очите на младия мъж блестяха, но Джеймс бе забелязал колко малко вино беше изпил комисарят.

Той отвърна с усмивка на коментара, но каза:

— Уви, скоро ще трябва да се върна в скромния си малък лондонски апартамент в Кенсингтън. Изкарвам си хляба с писане и още по-рядко намирам време да се насладя на възхитителни вечери като тази. Истинско удоволствие, Клара. Джон.

Клара Хей се изчерви и се усмихна, а съпругът ѝ кимна.

— Не, сериозно говоря — рече Рузвелт. — Новата американска раса се нуждае от своите писатели. Америка има нужда емигриралите ѝ писатели да се върнат у дома и да пишат за Америка. Не сте ли съгласен, господин Холмс?

Холмс, който от доста време само слушаше мълчаливо, реагира единствено с учтива усмивка на неуместния въпрос на Рузвелт. Младият мъж сигурно беше пропуснал факта, че той е англичанин.

— Но чичо Хари *пише* за американци — възрази Хелън.

— И то дотолкова, че издателите и литературният ми агент са изпаднали в отчаяние — добави Джеймс с усмивка.

— Четохте ли „Портрет на една дама“? — попита Хелън Рузвелт. — Невероятен словесен портрет на американската жена.

— И издаден преди повече от десет години, приблизително по време на последното идване на господин Джеймс в Съединените щати — каза Рузвелт. — Ще повторя — Америка се нуждае от писателите си, които трябва да се върнат у дома от Европа или каквито там декадентски и удобни скривалища са си намерили, за да опознаят отново родината си и народа ѝ.

Хей се наведе напред, за да се намеси, но Джеймс отвърна с усмивка:

— Мога да се обзаложа, господин Рузвелт, че вие не сте написали всяка дума от „Завоюването на Запада“, докато сте били в Запада. Вашите записки, спомени и проучвания със сигурност са ви подготвили да продължите писането на тези ценни томовете и когато сте се намирали в Ню Йорк или Вашингтон, или, предполагам, дори на борда на някой параход, плаващ към далечни земи.

— Разбира се — каза Рузвелт и стисна юмрук в странен жест на оправдание. — Но съм живял на запад. Ловувал съм на запад. Проследявал съм и съм залавял лоши хора и съм се изправял лице в лице с готови да убиват индианци на запад. Живях на запад и се връщах няколко пъти там, преди да започна да пиша първата страница от книгата си за Запада.

— А аз живях в Америка и се връщах няколко пъти в нея години наред, преди да отида в Европа, за да пиша върху различни теми, но най-често за сблъсъка на американци с Европа — отвърна тихо Джеймс.

— Но сте напуснали страната преди трийсет години, сър, като сте се връщали единствено за да гостувате... — прогърмя силният, настоятелен глас на Рузвелт.

— Боя се, че не само за гостувания — отвърна натъжено Джеймс.

— Били сте на подходящата възраст, за да се запишете в армията по време на Гражданската война, а така и не сте го направили. — В гласа на Рузвелт прозвучаха странни триумфални нотки; grosмайстор, който премества офицера си на атакуваща позиция.

В обикновено хладните сиви очи на Хенри Джеймс проблеснаха пламъци.

— По-малките ми братя, Уилки и Боб, получиха наранявания в тази война, сър. Уилки служеше под командването на полковник Шоу в Петдесет и четвърти масачузетски полк с предимно цветнокожи

войници, получи ужасни рани по време на нападението над форт Уогнър. Ужасни рани, господин Рузвелт... беше намерен по чиста случайност сред купчина умиращи войници от един наш семеен приятел, Уилям Ръсел, който отишъл да търси собствения си син — Кабът загина във форт Уогнър. Никой не вярваше, че Уилки ще оживее, и седмици наред той лежа на мръсната носилка, с която го донесоха у дома, на пода край входната врата. Брат ми Уилки страдаше от болките и осакатяванията от тези рани до края на живота си през ноември хиляда осемстотин осемдесет и трета. Така че аз познавам Гражданската война, господин Рузвелт. Вие сте били на... колко?... осем години, когато Войната свърши?

— Седем — отвърна Рузвелт.

— Толкова много мъже служиха и страдаха толкова много — каза Джон Хей. — Гражданската война беше кошмар, от който цяла една нация — целият ни народ — не може да се събуди.

Джеймс се извърна и погледна към Хей. Стори му се интересно, че чува подобен коментар от човек, който беше натрупал състояние от написването на книга за Линкълн и който на двайсет и две годишна възраст бе прекарал над четири години в центъра на това унищожително торнадо, наречено война.

— Аз не се притеснявам от недостига на американски автори — каза Хенри Джеймс. — Огледайте хората около тази маса. Почти всички тук пишат и издават творбите си, или скоро ще започнат да го правят... да, за теб говоря, скъпа Хелън.

Дъщерята на Хей се изчерви красиво.

— Аз нито пиша, нито възнамерявам да се занимавам с писане — рече Клара Хей.

— Ти написа готварска книга, скъпа моя — обади се Джон Хей.

— Искам да кажа — продължи младият Рузвелт, който просто не можеше да се спре, — че Америка, която излиза в центъра на световното внимание, просто не може да приеме или да толерира този тип дребнави писачи — изключая всички присъстващи, разбира се — които напускат страната, защото, с цялата им деликатна, мекушава чувственост, те решават, че не могат да играят мъжка роля сред истинските мъже, и затова отиват там, където ще намерят заслон от бурите, закаляващи смелите души.

Всички около масата шумно си поеха дъх. Джон Хей затвори очи за секунда, докосна челото си с дългите си бели пръсти и се нареди да каже нещо, но Джеймс го възпря, вдигайки два пръста на лявата си ръка.

— Господин Рузвелт — каза той, без да отмества пламтящите си очи от двуцевния стоманено-стъклен вторачен поглед на младия мъж, — първо, смятам, че в този случай е редно да се използва думата „чувствителност“, а не „чувственост“. Второ, струва ми се, че Комисията по реформа на държавната администрация ще да е изключително свиреп хабитат, щом подслонява и изхранва такива лъвове като вас. Уважението ми към правителствените бюрократи току-що нарасна неимоверно.

Рузвелт отвори уста, за да отговори, но Хенри Джеймс продължи със същия нисък, мъркащ глас:

— Но, уви, скъпи ми господине, смисълът на всичките ви резове тази вечер не подлежи на каквото и да е интелигентно възприятие както заради наистина възхитителната непоследователност на изказванията ви, така и заради пуерилността на тяхното свръхопростенчество.

Лизи, Нани и Хелен се засмяха. Погледът на озадачения, объркан Дел прескачаше от Рузвелт към Джеймс и обратно. Джон Хей допря върховете на пръстите на двете си ръце, свивайки побелелите си устни. Клара Хей гледаше объркано гостите си, докато прекрасното ѝ вечерно парти се разпадаше на парчета като полково знаме под тежък мускетен обстрел.

— Вашите изречения, господин Джеймс — процеди Рузвелт през огромните си стиснати зъби, — на живо са също толкова неразбираеми и непонятни, каквито са и на хартия.

Хенри Джеймс го надари с почти ангелска усмивка.

— По този въпрос сте на едно мнение с по-големия ми брат Уилям, господин комисар.

— Значи със сигурност отиваме на Чикагската Колумбова експозиция през май, нали? — попита Хелън.

— С нетърпение очаквам да видя Статуята на богинята Република на Дениъл Честър Френч — чух, че е висока шейсет и пет фута — издигната точно в средата на Белия град и лагуните — каза Лизи Камерън.

— Признавам, че много ми се иска да видя Статуята на богинята на лова Диана на Сен Годен, поставена, както чувам, на самия връх на селскостопанската палата на Макким, Мийд и Уайт — каза Нани Лодж.

Джеймс погледна наляво. Доколкото му бе известно, Хенри Адамс никога не говореше за Клоувър или за смъртта ѝ, но щеше ли да се включи в обсъждането на вече прочутата статуя на Огюст Сен Годен, която се издигаше над гроба ѝ в гробището Рок Крийк? Или споменаването на статуята щеше да го накара да замълчи задълго?

Адамс погледна към Джеймс и, сякаш прочел мислите на стария си приятел, попита:

— Хари, ти не си виждал скулптурата на Сен Годен на гроба на Клоувър в Рок Крийк, нали?

— Не, Хенри. Не съм ходил там, откакто я завършиха.

— Тогава утре трябва да отидем да я видим — каза Адамс. — Искате ли да дойдете с нас, господин Холмс?

— С огромно удоволствие.

— Значи е решено — каза Адамс, който сякаш не забелязваше ошашавените погледи на семействата Лодж, Камерън и Хей. — Ще дойда да ви взема от госпожа Стивънс с моя открит кабриолет някъде около десет сутринта.

— Добре — отвърна Джеймс, който за пръв път в живота си не знаеше какво да каже. Нямаше ни най-малка представа защо Хенри Адамс изведнъж беше пожелал да отведе двама души, единият от които напълно непознат, да видят гроба на съпругата му и траурната статуя.

Джон Хей се изправи.

— Защо дамите не се оттеглят в гостната, а ние, господата, да се уединим в библиотеката на бренди и пури или цигари?

— Подкрепям предложението — каза сенатор Лодж. Всички наставаха.

Свирепият поглед на Рузвелт не се откъсваше от брадатото лице на Джеймс.

— Размекната маса от изнежена безсмисленост — промърмори той под носа си, докато прислужниците издърпваха назад столовете и красиво облечените мъже и жени тръгнаха в различни посоки.

Джеймс се обърна към Рузвелт, усмихна се леко и остана така, докато Джон Хей шепнеше нещо в ухото му. Хенри Джеймс отвърна с приглушен глас, но достатъчно високо, за да го чуе Холмс, който се намираше от другата страна на масата, и вероятно Рузвелт в дъното на масата.

— ... Може би очаквах нещо повече от това най-обикновено чудовищно олицетворение на безпрецедентен отекващ рев.

Четирите жени бързо напуснаха стаята. Осмината мъже се запътиха към библиотеката с доста по-отмерена крачка. Докато излизаха от трапезарията, единственият, който се усмихваше, беше Шерлок Холмс.

---

[1] Порода декоративни кучета, шпиц. — Б.пр. ↑

[2] Померания — немско-полски регион на южното крайбрежие на Балтийско море. — Б.пр. ↑

[3] Примкари, потапници — видове патици. — Б.пр. ↑

[4] Неаполитански сладолед (фр.). — Б.пр. ↑

5.

КВАНОН, СПОКОЙСТВИЕ, МЪЛЧАНИЕ ИЛИ СКРЪБ

Сутринта на понеделник, трети април, предвещаваеше почти идеален пролетен ден. Въздухът бе прохладен и свеж след нощните превалявания, но топлото слънце обещаваеше температура около двайсетте. На всяка улица се виждаха разлистени дървета, цъфнали череша и кучешки дрян, а цветните лехи пред къщите постепенно започваха да се оцветяват.

Джеймс и Холмс чакаха пред пансиона на госпожа Стивънс, когато Адамс се появи със стария си открит кабриолет, теглен от два големи лъскави коня. Кочияшът скочи от капрата и отвори вратичката. Холмс и Джеймс се качиха и се настаниха срещу Адамс, който седеше, отпуснал двете си ръце върху дръжката на бастуна. Той се усмихваше.

— Толкова се радвам, че намерихте време да дойдете днес с мен. — Адамс се обърна към кочияша и каза: — Върни се обратно към Лафайет Скуеър, Саймън.

Холмс и Джеймс се спогледаха. Лафайет Скуеър се намираше само на няколко пресечки оттам. Да не би Адамс да възнамеряваше да ги откара у дома си — или у Хей?

Не. Когато стигнаха до Лафайет Скуеър, кочияшът не спря и потропването на масивните копита на конете продължи да отеква във високите сгради, обграждащи обраслия с дървета площад. Днес тревните му площи изглеждаха особено зелени. Холмс погледна към статуята на яхналия кон Андрю Джаксън, която се издигаше в центъра на площада.

Адамс проследи погледа му и каза:

— Когато ставаше дума за тази статуя, съпругата ми Клоувър винаги я наричаше „Джаксън на неговото конче-люлка“. Не беше далеч от истината... това е първата бронзова статуя, изливана в Америка, и първата статуя на кон, изправен на задните си крака. Уви, скулпторът, някой си Кларк Милс, никога преди това не бил виждал подобна статуя и се боя, че това си е проличало в крайния продукт.

Холмс се усмихна, но улови погледа на Хенри Джеймс. Всички знаеха, че Хенри Адамс никога не говореше за мъртвата си жена, но ето че го беше направил.

— Всъщност — продължи Адамс, — накарах Саймън да ни прекара оттук, преди да продължим за гробищния парк Рок Крийк, защото не знаех дали Хей ви е разказал историята на някои от къщите около площада, господин Холмс. Случилото се тук може да представлява интерес за човек с вашата професия.

— Не — отвърна Холмс. — С изключение на вашата къща и тази на господин Хей, никой не ми е споменавал нищо за останалите.

— Тази високата, тясна къща тук... — каза Адамс, посочвайки я с бастуна си, но без да го вдига високо, върхът му само леко се подаде над вратата на кабриолета. — Беше я наел генерал Джордж Маклелън по време на Гражданската война. Джон Хей разказва интересната история за една нощ, когато президентът Линкълн — следван по петите от двайсет и три годишния Хей — отишъл, за да разговаря с генерала... малкия Бонапарт, както обичал да го наричат... но Маклелън бил излязъл. Линкълн и Хей седнали в гостната, за да го чакат. Почти цял час по-късно дребничкият генерал — дребничък само на ръст, уверявам ви, защото Маклелън вярвал, че е роден за диктатор и имал навика когато говори за Линкълн, да го нарича „истинска горила“ — влязъл, видял, че Линкълн го чака, и се качил по стълбището на горния етаж. Според Хей минал още около половин час и най-накрая Линкълн попитал един слуга дали генерал Маклелън ще слезе долу. „О, генералът си легна, сър“ — отвърнал слугата.

— Невероятно — рече Хенри Джеймс.

Адамс се усмихна.

— Точно това казал Хей на президента, докато се прибирали в Белия дом в тъмното и дъжда. Той заявил, че Линкълн — че никой президент на Съединените щати — не може да търпи подобна безочливост. Отговорът на Линкълн бил: „Готов съм да изтърпя този човек, стига да спечели войната за нас“.

— Много интересно — рече Холмс, — макар да не откривам връзка с професията ми.

— Така е — отвърна Адамс. — Но тук... — Бастунът посочи към друга къща, няколко врати по-нататък. — Тук е живял полковник Хенри Ратбоун, който е бил промушен от Джон Уилкс Бут в театър

„Форд“ същата вечер, когато там е бил убит президентът. — Адамс млъкна и погледна към Холмс. — Реших, че това може да ви заинтригува, господин Холмс, тъй като проявявате силен интерес към покушенията.

— Полковникът оживял ли е? — попита Холмс.

— Да, да... оживя. Полковник Ратбоун се сборил с Бут, след като актьорът прострелял президента в тила, но Бут бил въоръжен и с кама, освен с пистолета си, и нанесъл жестоки рани на ръката и главата му, преди да скочи на сцената и да изкрещи мелодраматичното си *Sic semper tyrannis*^[1]!

— Не четох ли някъде, че полковник Ратбоун обвинявал себе си заради това, че не успял да спре Бут? — попита Джеймс.

— Точно така — отвърна Адамс. — Раните му зараснали, но мъката, че не успял да предотврати покушението, смазвала горкия Ратбоун. Преди десет години, докато служел като американски консул в Германия, полковникът убил съпругата си Клара — като я застрелял и я намушкал с нож няколко пъти — и щял да убие и трите си деца, ако някой не се появил тъкмо навреме, за да го спре. Полковникът казал на полицията, че е невинен, че истинският убиец се е скрил, заедно с останалите, зад картините на стената.

— Къде е той сега? — попита Холмс.

— В едно убежище за душевноболни в Хилдесхайм, Германия — отвърна Адамс. Черният бастун отново се вдигна. — Тази тухлена къща е домът на държавния секретар Уилям Сюзард и, в нощта на покушението срещу Линкълн, Сюзард е бил нападат в леглото от друг убиец, умствено недоразвит гигант на име Луис Пейн, който влязъл в къщата — почти едновременно с убийството на президента в театър „Форд“ — и казал, че носи лекарство за пациента, което трябва да достави лично.

— Пациента? — рече Холмс.

— Сюзард претърпял наскоро сериозен инцидент с каретата си и освен останалите наранявания, си счупил и челюстта и носел метална шина. Пейн промушил сина на Сюзард и след това се нахвърлил като демон върху горкия прикован към леглото Сюзард, намушкал го с огромния си нож няколко пъти в лицето, гърдите и ръката... и продължил да го мушка и след като Сюзард паднал в тясното

пространство между леглото му и стената. Но очевидно металната шина, гипсът и дебелите превръзки спасили онази нощ живота му.

— Синът му? — попита Холмс.

— Той също оживял, но останали ужасни белези — рече Адамс. — Пейн беше обесен, разбира се... заедно с останалите заговорници. Така, а онова дърво там...

Адамс отпусна бастуна си върху вратичката, докато кабриолетът се приближаваше към едно дърво, засадено в малък кръг от пръст край тротоара.

— Точно тук, през февруари хиляда осемстотин петдесет и девета, конгресменът Даниъл Сикълс — прочут развратник, комарджия и лъжец далеч над обичайното конгресменско ниво — застреля и уби младия Филип Бартън Кий, сина на Франсис Скот Кий, който ни даде „Знаме, обсипано със звезди“. Сикълс се беше оженил, след като успя да съблазни доста екзотична петнайсетгодишна дама на име Тереза Балиоли, и петте години на брака им бяха... как да ги нарека... „експлозивни“? И макар Сикълс да поддържаше връзки с много други жени — той отведе в Англия известната проститутка Фани Уайт и я представи на кралица Виктория, и то докато горката Тереза беше бременна — щом научи, че Кий е любовник на жена му, той пресрещна горкия човек... точно там, до това дърво... и го простреля няколко пъти.

— Знам за този случай — каза Холмс. — Сикълс беше оправдан, поради... как го нарекоха?... временно умопомрачение, причинено от изневяратата на жена му. Отбелязах си го в досиетата си, защото доколкото ми е известно, това е първият случай в която и да е англоговоряща страна, при който „временното умопомрачение“ се приема като причина за оправдателна присъда в процес за убийство.

Адамс кимна.

— Сикълс нае най-добрите адвокати в града, включително Едуин Стантън, бъдещия военен министър на Линкълн, и някой си Джеймс Ти Брейди, който, също като Сикълс, се бе издигнал чрез Тамани Хол^[2].

— Сикълс не беше ли ранен по време на войната? — попита Джеймс, който като че ли се наслаждаваше на доста необичайната екскурзия.

— Да, изгуби крака си при Гетисбърг — отвърна Адамс. — Но това не го спря да се върне набързо във Вашингтон на четвърти юли, в деня след раняването му и ампутацията, за да стане първият човек, изключвайки президентските военни телеграфисти, който е разказал как е протекла битката. Очевидно като бригаден генерал е обърнал всичко и е искал да представи първо своята гледна точка... което и успя да направи. Сикълс беше голям приятел на госпожа Линкълн и прекарваше доста време с нея. Можете да видите крака, ако желаете.

— Да видя крака? — рече Шерлок Холмс.

— Да, когато го ампутирали в армейската хирургическа палатка в онзи следобед на втори юли, шейсет и трета, Сикълс настоял да запазят крака му и поръчал да изработят за съхранението му малка кутия във формата на ковчег. Подари го на Военния медицински музей — той се намира само на няколко пресечки оттук — където и до днес е изложен под стъклен похлупак, заедно с малко гюле, което според Сикълс е с размерите на онова, което откъснало крака му. Всяка година през юли Дан Сикълс посещава крака си... често в компанията на привлекателни млади жени. Саймън, спри колата, ако обичаш.

Кабриолетът спря отново, Адамс посочи към красива тухлена сграда, която гледаше към площада — можеше да се нарече имение — и каза:

— Това е къщата — дом на Бенджамин Тейлоу през хиляда осемстотин петдесет и девета — в която отнесли смъртно ранения Филип Бартън Кий. Той умрял на пода във всекидневната и се говори, че петното от кръвта му все още си личи на дървото под красивия персийски килим. Както семейство Тейлоу, така и настоящите обитатели на къщата твърдят, че призракът на Кий и до днес броди из дома.

— Кои са настоящите обитатели? — попита Холмс.

— Сенатор Дон Камерън и съпругата му Лизи купиха къщата през хиляда осемстотин шейсет и шеста — каза Хенри Адамс. Той докосна гърба на кочияша с бастуна си. — Карай към гробището Рок Крийк, Саймън.

* * *

Адамс беше казал, че пътят от Лафайет Скуеър до гробището е около пет мили и през по-голямата част от пътя двамата с Хенри Джеймс разговаряха: двама мъже на средна възраст, седнали на приказка, обсъждат общи приятели, различни художници или писатели. Вече беше доста топло, кабриолетът се движеше бавно, потракването на конските копита бе равномерно като метроном, и Холмс придърпа периферията на шапката ниско над очите си, за да може да размишлява на спокойствие.

Той се беше изумил от спокойствието, което Хенри Джеймс бе проявил предишната вечер, изправен срещу яростната атака на Теодор Рузвелт по време на вечеря. В отминалия век или дори в първите десетилетия на този век, думи като „мекушав“ и „изнежен“ щяха да доведат до изпращането на секунданти и среща на разсъмване, застанали един срещу друг в очакване, със заредени пистолети. Холмс се изненада, че Джеймс беше останал за бренди и пури; той смяташе, че писателят ще се извини и ще се прибере по-рано сам в пансиона на госпожа Стивънс. Но всъщност младият Рузвелт, който се чувстваше неловко в библиотеката на Хей, след като се бе държал толкова неприлично на вечеря, пръв им пожела лека нощ и си тръгна. Скоро след това — някъде около полунощ — се извини и Холмс отново се изненада, че Джеймс предпочете да остане.

Детективът не спираше да си напомня, че Джеймс, Хей и Адамс са стари приятели. И въпреки това му беше трудно да си представи как *кое* и *да* е приятелство би издържало на подобни публични обиди — или защо Джеймс беше проявил такова спокойствие и въздържание в компанията на двама от тези приятели, които не само бяха поканили човека, нанесъл оскърблението, но и не бяха казали нищо, за да защитят Джеймс.

Кабриолетът продължи по Четиринайсета улица С. 3., сви на изток по Харвард Стрийт, след няколко пресечки зави наляво по Шърман Авеню и след това на североизток по Ню Хемпшир Авеню. Холмс позволи на апатията, която го връхлиташе понякога след сутрешната инжекция хероин, да обхване тялото му и докато балансираше на ръба на съня, умът му работеше усилено, въпреки обхваналата го дремливост. Той знаеше, че през следващите седмица-две трябва да разреши загадката на Клоувър Адамс и човека, който всяка година изпращаше картичките, защото трябваше да е в Чикаго

преди средата на април. Разполагаше с точно четири седмици преди откриването на Колумбовото изложение на първи май, където президентът Кливланд трябваше да натисне бутона, който щеше да запали електрическите светлини, да активира някакъв уред, който да сваля покривалото на огромната статуя на Сен Годен и да включи стотиците, ако не хиляди различни машинарии на Панаира.

А в телеграмите от Майкрофт продължаваше да пише, че наетият от анархистите убиец Лукан Адлер ще бъде там, за да убие президента.

Холмс осъзна, че Адамс е казал нещо, предназначено за него.

— Съжалявам — рече той, като се поизправи и побутна назад шапката си. — Бях леко задрямал и не чух думите ви.

— Тъкмо сочех онзи покрив и купола горе вдясно — каза Адамс. — Това е Войнишкият дом, където президентът и госпожа Линкълн отиваха да отдъхнат на чист въздух през летата по време на Гражданската война. Разбира се, през трите десетилетия след войната, Вашингтон се разпростря далеч отвъд Войнишкия дом, Рок Крийк Парк и гробището Рок Крийк, което е малко по-нататък. Когато господин и госпожа Линкълн идваха тук, за да избягат от горещината, това все още беше селски район.

— А господин Хей идваше ли с президента? — попита Холмс.

Адамс се подсмихна.

— Много рядко. Линкълн оставяше Джон и Николай в задушния Бял дом, за да наваксат с документацията. Хей беше изключително добър в подправянето на подписа на господин Линкълн и пишеше повечето от писмата, които би трябвало да са от президента. Ще се изненадате колко от най-прочутите писма на Линкълн всъщност са били написани от младия Джон Хей.

Холмс издаде онзи странен звук, наподобяващ лай на тюлен, който при него често минаваше за смях.

— Гетисбъргското обръщение може би? — каза той. — Говори се, че е било надраскано набързо на гърба на един плик.

— Точно този документ не, мисля — рече Адамс, усмихвайки се може би както на мисълта, че Хей е написал Обръщението, така и на необичайната форма и сила на смеха на Холмс.

Хенри Джеймс, който беше скрил оплешивяващата си глава под сламена шапка, каза:

— Сигурно се отегчихте ужасно снощи, господин Холмс, с всичките разговори за червенокожите индианци, както ги наричат вие, англичаните.

— Не съвсем. Отдавна изпитвам интерес към различните племена и народи на индианците на този континент.

— Имали ли сте възможността да се срещнете лично с индианец? Лице в лице, така да се каже? — попита Адамс. — Може би когато Шоуто за Дивия запад на Бъфало Бил Коуди е посещавало Лондон?

— При малко по-интересни обстоятелства — каза Холмс. — Всъщност няколко сиу оглала ме научиха на скромно количество думи от езика лакота. — В момента, в който произнесе тези думи, той съжали, че ги е казал.

— Наистина ли? — попита Хенри Джеймс с непресторено любопитство. — Можете ли да ни кажете как се стигна до това?

Проклинайки се наум, че е разкрил толкова много, Холмс се замисли дали може да намери начин да избегне разказването на историята, но реши, че няма как да стане.

— Когато бях дващесетинагодишен — започна да разказва той, докато кабриолетът продължаваше да се поклаща, — се увлякох силно по театъра и реших да стана актьор. Трупата, с която пътувах — репертоарът ѝ включваше предимно Шекспир — пристигна в Америка на осемнайсетмесечно турне и аз дойдох с тях. Изнасяхме представления в Денвър и в по-населените златотърсачески градове в територия Колорадо, като Крипъл Крийк и Сентръл Сити, когато директорът на трупата реши, че преди да се отправим към Сан Франциско, трябва да изнесем представление в Дедууд, територия Дакота, тъй като бил само „на две крачки“ в Блек Хилс. Естествено, „двете крачки“ ги изминахме за пет дни в конвой от цели шест дилижанса, с които превозвахме хората и реквизита. На два пъти се наложи всички да слизаме, за да преплуваме придошлите реки, които се изпречваха на пътя ни. Дилижансите ги изтегляха на другия бряг с въжета. Пристигнахме в Дедууд на дващесет и девети юни хиляда осемстотин седемдесет и шеста година...

— Четири дни след клането на Къстър — каза Адамс.

— Точно така. Нямаше никакви отворени пътища на изток, запад, север или юг — а железницата още не беше стигнала до Блек

Хилс — затова трупата ни беше принудена да остане там пет седмици. Изнасяхме представления пет вечери в седмицата и едно обедно в събота, но скоро започнах да слизам с коня си сутрин надолу по хълма и да прекарвам времето си с малка група сиу оглала, лагеруващи близо до Беър Бют, висок хълм, който се издигаше наред равнината и беше свещен за тях.

— Човек би си помислил, че американската кавалерия е обградила тези сиукси... или дори нещо по-лошо — каза Хенри Джеймс.

Холмс кимна.

— Групичката им се състоеше предимно от жени, деца и възрастни мъже. Всъщност повечето от мъжете бяха лечители — наричани от сиуксите *wičasa wakan* — и бяха дошли при Беър Бют седмици преди Къстър да бъде разбит край Литъл Бигхорн, която те наричаха Калната трева, за да говорят с някакъв безсмъртен лечител, вероятно митичен, на име Робърт сладкия цяр. Предполага се, че този Робърт сладкия цяр живее в пещера някъде в Беър Бют. Но да, макар тази групичка да беше достатъчно безобидна, местните кавалеристи, разквартирувани в Бел Фуш, бяха прибрали оръжията на всичките възрастни мъже. Изхранването на групата от около петдесетина сиукси зависеше изцяло от говеждото, което им даваха кавалеристите, и те всичките бяха измършавели и изгладнели.

— Но един или повече от тях са намерили време, за да ви научат на езика си — рече Адамс.

— Да. А аз им носех храна при всяко свое посещение. Възрастните веднага я раздаваха на децата.

— Любопитен съм — каза Джеймс. — Какво научихте от каубоите, пияниците, мулетарите, ловците на бизони, индианските бойци, дезертъорите от кавалерията и златокопачите през петте седмици, които трупата ви прекара в Дедууд?

Холмс се усмихна леко.

— Че те предпочитат „Хамлет“ или „Макбет“ пред „Както ви се хареса“. Но любима им беше „Тит Андроник“.

Кабриолетът слезе от широкото и прашно Ню Хемпшир Авеню и продължи по Алисън Стрийт. Пред тях се издигаше изградената от камък и ковано желязо входна арка на гробището Рок Крийк.

* * *

Докато кабриолетът се движеше сред зеления пейзаж, преминавайки през хвърляните от дърветата сенки, Адамс обясни как осемдесет и шестте акра на гробището Рок Крийк са били планирани в „селски градински стил“, който е бил ужасно популярен преди Гражданската война. Интересът към класическите гръцки и римски гробища беше довел до изграждането на модерни гробищни паркове като този, които служеха както като място за последен покой на починалите, така и като обществени паркове. Според Адамс хората водеха тук децата си на пикник в неделя или просто се разхождаха из парка.

— Клоувър обичаше конете — каза Адамс, — и двамата често идвахме да яздим тук. Сигурен съм, че много пъти сме минавали през мястото, където сега се намира гробът й. — След тези думи той извърна глава и се умълча.

По пътя не срещнаха нито други карети, нито пешеходци. Холмс беше уверен, че гробищният парк разполага с малка армия от градинари, които поддържат тревните площи окосени и плевят и поливат красивите цветни лехи, но не видя нито един работник. Някъде по средата на дългата извита алея, преминаваща между две тревни площи, осеяни с дървета и надгробни камъни, кабриолетът спря.

— Моля, последвайте ме, господа — каза Хенри Адамс.

* * *

Районите с надгробни камъни бяха разделени от затревени площи, за да не остават хората с впечатлението, че се разхождат върху гробовете, но Адамс ги поведе към една асфалтирана пътека, която минаваше, криволичейки, под няколко дървета и прекосяваше още открити пространства. Надгробните камъни, покрай които минаваха, бяха изкусно направени. Холмс осъзна, че Адамс ги води към нещо, приличащо на масивна зелена стена от висок жив плет, примесен със засаден нагъсто самодивски чемшир или някаква широколистна негова

американска версия, която със сигурност оставаше зелена цялородишно.

Адамс ги поведе към единия му край, където от стъпаловидна каменна основа се издигаше висока десетина фута гранитна колона, обвита в клоните на близките дървета.

— Това е важната част от паметника — каза Адамс, докосвайки изсечената в гранита емблема, представляваща два презастъпващи се пръстена. Всеки пръстен имаше диаметър от около дванайсет инча и двата бяха гравирани с малки листенца като преплетени лаврови венчета. В гранита около пръстените се забелязваше лека вдлъбнатина.

Без да спира, Адамс ги поведе покрай листатата плоча. Дърветата се издигаха във висока двајсетина фута зелена стена, сред която се виждаше тесен проход.

— Внимавайте къде стъпвате — каза той, влизайки в прохода между дърветата. Предупреждението беше добре дошло, защото макар земята да бе покрита с чакъл, от него стърчеше циментовия ръб, разделящ лехите.

Тримата мъже преминаха през зеления портал, качиха се на малко по-висока платформа, покрита с чакъл, и застинаха на място.

— Мили боже — каза Хенри Джеймс.

Шерлок Холмс, който малко се интересувахе от надгробните скулптури от която и да е епоха, неволно въздъхна.

Стояха върху повдигнат шестоъгълен подиум с ширина двајсет и няколко фута. Три от стените му бяха заети от каменни пейки, чиито облегалки за ръцете бяха направени във формата на грифонові криле с изсечени каменни нокти, сграбчили каменни топки.

А в центъра на шестоъгълника, срещу трите пейки, се издигаха паметник и скулптура.

Върху повдигнатата гранитна основа, облеганата на висок гранитен блок с капител в класически стил, седеше грамадна бронзова статуя на мъж или жена, облечена в роба, която увиваше тялото и главата ѝ като капишон, и освен скритото в сянката лице се виждаше само голата дясна ръка от лакътя до пръстите.

Холмс пристъпи напред, последван от Хенри Джеймс.

— Хенри — каза Джеймс, — ти ми изпрати фотографии, но нямах представа...

— Не, фотографиите не разкриват всичко — отвърна Адамс. — Лизи Камерън ми пращаше снимки, докато бях в Южния Пасифик, но едва когато видях паметника със собствените си очи, през февруари миналата година, осъзнах въздействието му. Много пъти през последните две години, без да ме виждат или чуват, седях тук и наблюдавах хората, които за пръв път виждаха статуята. Коментарите им варираха от интересни до жестоки и детински.

Видимите части от масивната бронзова човешка фигура нямаха определен пол. Вдигнатата ръка беше силна, пръстите се сгъваха под брадичката, но самата фигура можеше да е както мъжка, така и женска. В сдържаната извивка на бузата, в солидната брадичка и в правата линия на носа имаше някакво прерафаелитско съвършенство, но всъщност очите — почти притворени в размисъл, със спуснати скръбни клепачи — разграничаваха статуята от всякаква епоха или школа в изкуството, класическа или някаква друга.

— Сякаш неговото... или нейното... лице под този капишон е потънало в пещерата на мисълта — каза Джеймс.

— Когато двамата с Джон Лафарж се върнахме от Япония през осемдесет и шеста, буквално затрупахме Сен Годен с фотографии и картини на Буда, опитвайки се да го вдъхновим — рече тихо Адамс. — По време на продължителното ми скитане из Южния Пасифик говорех за статуята — която Сен Годен още не беше направил — като за „моя Буда“, но това не е никакъв Буда.

„Така е“ — помисли си Холмс. Всичките статуи на Буда, които беше виждал в Далечния изток, излъчваха спокойствие и хармония; тази фигура предаваше на човека, който я гледаше, най-дълбокото усещане за загуба, отсъствие, мисъл, болка и дори мъка — всички чувства, които Буда и търсещите просветление негови последователи бяха оставили зад себе си.

Холмс си отбеляза мислено, че масивната, облечена в роба фигура седи на някаква пейка или голям камък, облеган на изправения гранитен блок. Краката на фигурата — невидими под полите на робата — бяха стъпили върху голям равен камък с големина около три фута, който, от своя страна, беше положен върху хоризонтална гранитна плоча, свързана под прав ъгъл с отвесния гранитен блок.

Когато човек се придвижеше наляво или надясно, очите на забулената скулптура като че ли го следваха. Гънките на робата се отпуснаха тежко между покритите колене на бронзовата статуя, които бяха започнали да лъщят от многото докосвания на човешки ръце.

— Тази творба има ли си име? — попита Холмс, който не спираше да се движи наляво и надясно, усещайки как притворените очи го следят.

Адамс седна на пейката срещу статуята и кръстоса крак върху крак.

— Искате ми се да я нарека „Божествено спокойствие“ — рече той. — Но няма да е правилно, нали? В тази скулптура има нещо повече от спокойствие — или всъщност ѝ липсва спокойствие. Приятелят ми Лафарж я нарича „Кванон“, на двойничката на китайската богиня Гуанин, която видяхме в Япония. Петрарка би казал: *Siccome eterna vita è veder Dio* (да видим Бог, е като вечен живот). Според мен истинският художник — или вгълбена душа — трябва изключително много да внимава да не ѝ даде име, което масовата публика би могла да възприеме като ограничаване на същността ѝ.

— Пейките? — попита Джеймс, обръщайки се към Адамс.

— О, Станфърд Уайт проектира пейките и цветните лехи, и очевидно вкара още повече ориенталски елементи, отколкото Сен Годен. Работниците на Уайт скриха цялата площадка под огромна шатра, която стоя тук повече от месец през зимата на деветдесета. Но крилете на грифона... не са точно в традицията на Шакиямуни, която двамата с Лафарж бяхме имали предвид, когато се върнахме от Япония. Макар според мен тази скулптура да е *върховният* Сен Годен — най-доброто, което някой би могъл да получи от този велик творец.

Джеймс се обърна отново към скулптурата и каза:

— Сен Годен измислил ли ѝ е име?

— Няколко — отвърна Адамс. — Любимото му — научих го последния път, когато чух някой да го пита за това — е „Мистерията на живота след смъртта“ — но той знае, че не е подходящо. Сен Годен е майстор на камъка, не на думите.

— „Аз умът съм на страхливия и тежката уплаха“ — обади се Джеймс.

— Да — рече Адамс.

— Този стих не ми е познат — каза Холмс.

— Това е от поемата „Брама“ на Емерсън — поясни Джеймс и изрецитира:

*Ако убиецът си мисли, че убива,
или убитият се мисли за убит,
те трънливия път не познават,
дето пазя и напред-назад изминавам.*

*Далечина и забрава са близки за мен,
светлина и сенки се преплитат.
Богове изчезнали ми се явяват,
едно и също са за мен позор и слава.*

*За болни смятат тези, дето ме оставят,
за полетелите пък съм криле;
съмнявам се и съм съмнение,
и съм химнът, дето брамините пеят.*

*Могъщи богове към мене се стремят,
напразно се стремят свещените Седмина,
но ти, смирен последователю на бога,
открий ме и ще се завърнеш в рая.*

Холмс кимна.

— Докато бях в Индия, опитвайки се да медитирам под едно огромно свещено смокиново дърво... което в сегашните модерни времена ми се струва малко като храстче — каза Адамс, — аз написах своя поема, в която се опитах да обобщя истински трансценденталния момент. Справих се по-зле дори от Емерсън.

— Моля те, Хенри, кажи ни я — рече Джеймс.

Адамс се наклони да тръсне глава, но после разпери ръцете си настрани върху облегалката на пейката и тихо изрецитира:

Живот и време, мисъл, свят, вселена,

*и мястото, където те започват — във самотна
мисъл
за чистота във тишина.*

След това, поглеждайки едновременно към Джеймс и Холмс, Адамс се засмя доста гръмогласно.

— Простете ми — рече той след миг. — Но поемата на Емерсън ми напомни за нещо, което Клоувър написа на баща си през зимата на... осемдесет и осма, мисля. Надявам се, че ще я цитирам точно: „Затиснати сме от добрата стара зима: опитите за пързаляне с шейна, безбройни и комични. «Ако шейнарят мисли, че шейнува», Ралф Уолдо Емерсън би го насочил към Брайтън Роуд да види как се прави това“.

Холмс и Джеймс се засмяха тихо. Джеймс улови погледа на Холмс и каза:

— Искане ми се да се поразходя сред надгробните камъни. Ще се върна след няколко минути.

След като Джеймс се промъкна през малкия проход сред зеленината, Адамс се изправи и каза:

— Добре. Господин Холмс, двамата трябва да си поговорим откровено.

* * *

— Знам защо сте тук, Холмс — каза Адамс. — Защо сте дошли във Вашингтон. Защо сте повели и горкия Хари със себе си.

— Хей ви е казал — рече Холмс. Той се наведе напред, облегал и двете си ръце върху дръжката на бастуна, докато Адамс остана седнал.

— Не. Не ми е казал... все още. Но ще го направи. Джон никога не би позволил да изглеждам като глупак или да ме правят на такъв. Ние сме повече от приятели, Холмс. Ние сме като братя.

Холмс кимна, чудейки се каква част от истината знае или подозира Адамс.

— Но аз веднага разбрах, че сте дошли, за да разгадате тъй наречената „мистерия“ на картичките, които ние, оцелелите Купи,

получаваме на всяка годишнина от смъртта на Клоувър — каза Адамс. — И така... затова ли сте тук?

— За да я разгадая?

— Да. — Кратката сричка изплющя в замрелия следобеден въздух като камшик.

— Не — отвърна Холмс. — Знам, че картичките са били напечатани на пишещата машина на Самюъл Клемънс. Прегледах списъка му с гости от Коледа на осемдесет и пета до декември осемдесет и шеста... времето, през което са били напечатани картичките.

— И стеснихте ли списъка на заподозрените?

Холмс разпери пръсти, без да отлепя дланите си от дръжката на бастуна.

— Ребека Лорн и нейният братовчед Клифтън са прекарвали една нощ там през онази година. Както и Нед Хупър. Както и останалите Купи, с изключение на Кларънс Кинг. *Вие* също, господин Адамс.

Адамс кимна отсечено.

— Вие всъщност подозирате Ребека Лорн?

Холмс извади една фотография от джоба на самото си и пристъпи напред, за да я подаде на Адамс. Тя беше изрязана от театрална програма за полска опера и снимката на оперната дива, която беше поставена на корицата, бе на британската певица и актриса Ирен Адлер.

— Това като че ли е същата жена — каза Адамс. — Трудно е да я разпозная, заради грима и сложната прическа. Госпожица Лорн винаги се обличаше по-семпло.

— Това е същата жена — каза Холмс.

— И какво като е? — попита Адамс. — Това не решава нищо.

— Как разбрахте каква е причината за идването ми тук, щом Хей или Джеймс не са ви казали нищо? — попита Холмс. — От Нед Хупър, предполагам?

Адамс се усмихна, върна снимката на Холмс и скръсти ръце.

— Обичах Нед Хупър и бях съсипан, когато научих за смъртта му миналия декември. Преди това Нед идваше при мен почти всяка година, сам, и ме молеше да помоля властите да се заемат с тъй наречената „мистерия“ на картичките от шести декември. Преди две години, на първи януари, той ми обеща... заплаши ме... че ако не

направя нещо, той ще отиде в Лондон, за да наеме прочутия детектив Шерлок Холмс.

— А вие какво му казахте тогава?

— Ако не се лъжа, казах му, че съм си мислел, че прочутият детектив Шерлок Холмс е литературна измислица — отвърна Адамс.

Холмс кимна. Двамата мъже се умълчаха за известно време. Някъде сред зеленината, по дългите криволичещи алеи на гробищния парк, премина карета.

— Любимата ми съпруга отне сама живота си, господин Холмс каза най-после Адамс с нисък глас. — Затова през последните седем години нито съм писал, нито съм говорил за нея, освен с най-близките си приятели.

— И въпреки това днес говорите свободно за нея — рече Холмс.

— Защото днес смятам да поискам от вас да прекратите това безполезно издирване, да се върнете в Англия и да ме оставите сам с моите спомени, господин Холмс — каза Адамс. Всяка дума бе произнесена остро и отсечено, като куршуми, изстреляни от картучница „Гатлинг“.

— Задължен съм на клиента си, сър — отвърна Холмс.

Адамс се засмя, но това беше тъжен смях.

— Наистина обичах Нед Хупър, господин Холмс. Но същата лудост, която беше обсебила Нед, се забелязваше у Клоувър, у баща ѝ и у много други членове на семейство Хупър. Вината не е на никого. Но Нед бе обречен, също като горката Клоувър, сам да отнеме живота си. Вашият „клиент“, господин Холмс, страдаше от многопластова лудост. Бихте ли продължили разследването си, ако знаете, че всяка фалшива улика или криворазбран факт, които бихте открили в тази „мистерия“, ще ме наранят така, както ако бих погълнал насила парчета счупено стъкло?

— Намерението ми не е да ви нараня, господин Адамс. Нито вас, нито някой друг, с изключение на онзи, който стои зад тези...

— *Проклети* да са намеренията ви! — прекъсна го Адамс. — Още ли не разбирате? Нед Хупър написа онези картички, докато беше на гости на Клемънс през хиляда осемстотин осемдесет и шеста. Нед е онзи, който всяка година на шести декември изпраща картичките на останалите от „Петте купи“.

— Той ли ви го каза? — попита Холмс, който отдавна бе обмислил и тази възможност. Но присъствието на Ирен и Лукан Адлер в последните месеци от живота на Клоувър Адамс го беше убедило в обратното.

— Не, не и с толкова много думи — рече Адамс. — Но Нед беше неуравновесен, деликатен, готов да се пропука или счупи при всяко сътресение... и точно самоубийството на сестра му беше сътресението, което окончателно го срина. Смъртта на Клоувър беше *безсмислена*, господин Холмс — логика имаше само за нея и за собствените ѝ болка и отчаяние — а Нед никога не би приел, че някой, който е толкова важен за него, може да си отиде просто така, без причина.

— Може би — отвърна Холмс. — Но в този случай страховете на Нед като че ли се основават повече върху подсказващи злонамереност факти, отколкото върху безобидна лудост. Истинските самоличности на Ребека Лорн и нейния братовчед Клифтън са...

— Имам предложение за вас, господин Холмс — прекъсна го Адамс.

Холмс зачака.

— Всички сме чували какъв майстор на дедукцията сте, господин Холмс... колко добър детектив сте. Но никой от нас, сигурен съм, че дори Хари, не е виждал дори най-незначителното доказателство, че можете да разгадате *каквото и да било* с вашите тъй наречени дедуктивни сили.

— Какво трябва да направя, за да ги докажа? — попита Холмс.

— Да разрешите една загадка, която сам ще ви поставя — отвърна Адамс.

— Загадката на картичките от шести декември...

— Не! — извика Адамс. — Загадка, която аз съм ви приготвил. Ако я разгадате до пет часа утре следобед, можете да останете — дори ще ви помагам във вашето разследване. Ако се провалите, тогава трябва да ми дадете джентълменската си дума, че ще напуснете града, ще напуснете тази страна и ще изоставите завинаги така наречената „мистерия“ около смъртта на съпругата ми. Съгласен ли сте?

— Ще ми кажете ли в какво се състои загадката, която сте ми подготвили?

— Не — отвърна Адамс с равен глас. — Ако наистина сте такова чудо на наблюдателността и дедукцията, както ви описват във вашите... литературни творби, тогава ще можете сам да разберете каква е загатката и да я разрешите до утре следобед. А ако не *сте*, ако не *можете* да го направите, тогава ще трябва да се сбогувате и да ме оставите на мира.

Холмс повдигна бастуна си и потупа с него дясното си рамо. Накрая отговори:

— Не мога да се върна в Лондон, докато не приключа другата си задача, но съм съгласен да напусна Вашингтон и да изоставя разследването на смъртта на съпругата ви.

Адамс отново кимна напрегнато.

— Откривате каква е загатката и я разрешавате до утре, пет часа следобед, или напускате Вашингтон и ме оставяте на мира. Договорихме се.

Двамата мъже помълчаха няколко мига, без да свалят погледите си един от друг, и тогава през зеления плет се появи Хенри Джеймс и ги сепна.

— Пропуснах ли нещо? — попита той.

---

[1] Това застига тираните! — думи на Брут след убийството на Гай Юлий Цезар. — Б.пр. ↑

[2] Политическо съобщество в Демократическата партия на САЩ, което от 1790 до 60-те години на XX век контролира партийните номинации и персонажи в политическия живот на страната. — Б.пр. ↑

6.

И СЛЕПЕЦ ЩЕШЕ ДА ГО ЗАБЕЛЕЖИ

Хенри Джеймс умираше от любопитство.

След като се върна в ограденото от жив плет място пред паметника на Клоувър, той веднага разбра, че нещо се бе случило между Шерлок Холмс и Хенри Адамс, но никой от двамата не каза какво е станало... нито призна, че изобщо е имало нещо такова. Ала по време на обратното пътуване Холмс и Адамс бяха ужасно мълчаливи и единственото, което Адамс каза, беше: „Довиждане засега, приятели“, когато кабриолетът спря пред пансиона на госпожа Стивънс, за да остави там Холмс и Джеймс.

Холмс продължаваше да мълчи дори след като се прибраха във временното си жилище. Когато Джеймс попита детектива дали иска да излязат заедно на вечеря, Холмс отговори само:

— Благодаря, но може би няма да вечерям.

След което се прибра в стаята си.

Джеймс прекара остатъка от следобеда, седнал край прозореца в собствената си стая, като пушеше, гледаше в страниците на един роман, без да е способен да се съсредоточи върху него, и не изпускаше от поглед входа и късата пътечка към къщата, които се намираха точно под прозореца му.

Когато час преди да се спусне мракът Холмс най-после се появи, облечен с твърде дебело вълнено палто, пелерина и вълнена шапка с наушници, вързани с връвчици отгоре, понесъл малка брезентова чанта, Джеймс грабна бастуна и цилиндъра си и слезе бързо по стълбите, за да проследи детектива. Холмс определено беше облечен като джентълмен, но Джеймс си помисли, че брезентовата чанта го прави да изглежда повече като водопроводчик или занаятчия, който се прибира у дома след работа.

Джеймс предполагаше, че Холмс рано или късно щеше да го забележи, затова беше готов да се измъкне с думите, че е излязъл

малко да се поразходи. Но Холмс не погледна нито веднъж през рамо и като че ли не забелязваше Джеймс, който крачеше след него.

Детективът измина три пресечки и влезе в една телеграфска кантора. Джеймс пристъпи в сенките край входа на една затворена галантерия и заразглежда вратовръзките, изложени на една от витрините, като междувременно наблюдаваше отражението на входа на кантората и чакаше Холмс да се появи, което той направи след няколко минути.

Детективът вървеше бързо, подсвирквайки си, като от време на време въртеше бастуна си, и само след няколко минути вече приближаваше пресечката на Дванайсета улица С. 3. и Пенсилвания Авеню, където старият хотел „Къркууд Хаус“ изживяваше последните си месеци, преди да бъде съборен. Джеймс издебна за пролука в оживения трафик от карети и някой друг автомобил, прекоси Пенсилвания Авеню и когато стигна до отсрещния тротоар, Холмс просто беше изчезнал. Джеймс продължи да върви по улицата, но побавно, чудейки се дали Холмс не се е шумугнал в някоя от търговските сгради. Сенките ставаха все по-дълги и слънцето почти бе залязло, когато Джеймс прекоси една тясна уличка и пред него внезапно изскочи Холмс и му препречи пътя. Джеймс съзря за миг стоманеното острие на скритата в бастуна на детектива сабя, но Холмс бързо я прибра обратно в ножницата и сребърната закопчалка изщрака.

— Джеймс — каза Холмс и тихо се засмя. — Тъкмо си мислех, че е малко рано за Лукан Адлер.

Думите му накараха Джеймс да примигне. Нима Холмс очакваше, че анархистът-убиец го следи? Това ли беше една от причините детективът да приеме поканата за вечерята у семейство Хей предишната вечер... за да се разчуе новината, че Шерлок Холмс е във Вашингтон, и враговете му да го нападнат?

Холмс излезе от уличката, подсвирна и махна с ръка на един от файтоните-двуколки, които бяха спрели край тротоара пред хотела „Къркууд Хаус“.

Щом се настаниха в него, Холмс нареди на кочияша да продължи още две пресечки на запад и после да завие надясно.

— Отиваме ли някъде? — попита Джеймс, осъзнавайки в същия миг колко е абсурден въпросът му. Те можеха, естествено, да се връщат

обратно в пансиона на госпожа Стивънс — макар запад да не беше правилната посока.

— Трябва да помисля, а често установявам, че продължителната разходка с файтон благоприятства сериозното мислене — отвърна Холмс. — Не сте ли стигали до същия извод, господин Джеймс?

Джеймс изсумтя уклончиво. Всъщност не си спомняше някога да е размишлявал дълбоко, докато се е возил във файтон. Докато пътуваше сам във влака, да, и най-вече докато беше в банята или правеше сутрешната си разходка, но не и когато бе във файтон. Мислено си водеше бележки за посоката, в която се движеха, когато Холмс подвикваше на кочияша: „Тук надясно“, „Наляво, кочияш“, „Тук право напред, докато не ви кажа“.

— Имате ли някаква причина да мислите за нещо? — попита Джеймс. — Или изскочи нещо ново, върху което и двамата трябва да помислим?

Той знаеше, че рискува, като задава толкова директно въпроса — рискува да бъде отрязан или поставен в неловко положение — но Джеймс беше изпълнен с ужасно любопитство още откакто се бе върнал при мемориала на Сен Годен и беше открил Холмс и Адамс да седят в напрегнато мълчание.

— Да — отвърна Холмс, — но е възможно да е нещо твърде лично... за Адамс, за останалите ви приятели тук... така че сигурен ли сте, че искате да го чуете?

Джеймс не се замисли дори за миг.

— Сигурен съм.

* * *

Холмс му предаде накратко разговора и споразумението, което бяха сключили с Хенри Адамс в гробището.

— Но вие дори не знаете каква е загадката? — попита Джеймс, едновременно изненадан от решението на Холмс и облекчен, че детективът скоро ще остави приятелите му на мира.

— Нямам никаква представа — каза Холмс.

— Разпитахте ли Адамс за нея... получихте ли поне някаква подсказка?

— Не — отвърна Холмс. — Вие познавате Хенри Адамс, господин Джеймс — а аз разполагам само с онова, което двамата с Нед сте ми разказвали за него, и с впечатленията от снощната вечеря и днес — така че смятате ли, че е бил искрен, като ми каза, че тук има някаква загадка?

Джеймс помисли известно време, докато двуколката продължаваше да потраква по пътя и кочияшът получи поредното „Тук завийте надясно, кочияш“ от Холмс. Пейзажът беше типично вашингтонски — хубави къщи, тук-там търговски сгради, следвани от празни полета, после още дървета и къщи.

— Да — каза най-накрая Джеймс. — Адамс може да е... *закачлив* е думата, която ми хрумва... особено когато е в компанията на Хей, Кларънс Кинг или Сам Клемънс... и пази личния си живот ревниво, както дракон пази златото си, но ако тук няма никаква загадка, той никога не би избрал тази абсурдна... игра. Просто щеше да настоява да оставите него и приятелите му на мира.

Холмс, който не спираше да поглажда ръката си със свалените ръкавици, кимна разсеяно.

— И вие, Джеймс, нямате никаква представа каква би могла да е тази загадка?

— Не знам за друга, с изключение на тази, която ви доведе тук — смъртта на съпругата му преди седем години — отвърна Джеймс. — Но пък през последните десет години съм общувал с Адамс или в епистоларна форма, или когато той е посещавал Лондон, или когато сме се срещали случайно някъде на Континента.

— Убеден съм, че загадката, за която говори, се намира тук, сега — рече Холмс. — Не е никаква главоблъсканица, на която се е натъкнал в Лондон или някъде другаде.

— Можете ли някак да налучкате каква би могла да е тази загадка? — попита Джеймс.

Холмс плесна с ръкавиците по дланта си, намръщи се и отвърна остро:

— Аз *никога* не налучквам, Джеймс. Никога.

— А имали ли сте някога подобен случай преди? — попита Джеймс.

— Какво имате предвид, сър?

— Имам предвид случай, в който, за да разрешите загадката, първо трябва да разберете дали изобщо има загадка.

— По косвен начин — отвърна Холмс. — Често ме канят като консултант просто заради някаква странност — защо баща кара дъщеря си да смени спалнята си, след като е чула нещо през нощта, такива неща — и едва тогава откриват, че зад странността се крие истинска мистерия. Но никога не са ми поставяли задачата да откроя загадката, да я извлека от заобикалящия ме свят, като при това ми дават само двацет и четири часа... — Той погледна към дългите сенки и избледняващата слънчева светлина. — Дори вече по-малко... за да я разреши. Спрете тук, кочияш. — Холмс удари с бастуна си по покрива на двуколката.

Когато слязоха, Джеймс се огледа, но не разпозна мястото.

— Ето ви един малък стимул да ни изчакате, докато се върнем — каза Холмс на кочияша, докато му подаваше абсурдно голям брой, по мнението на Джеймс, златни монети. Кочияшът се ухили и докосна с два пръста шапката си от боброва кожа.

— Елате, Джеймс — каза Холмс и тръгна забързано по страничната уличка, която се отклоняваше от авенюто, по което бяха дошли.

И едва когато забележа изградената от камък и ковано желязо входна арка, Джеймс осъзна, че се бяха върнали в гробището Рок Крик.

* * *

— Очаквате ли да намерите своята загадка тук? — попита Джеймс, докато двамата вървяха по павираната алея, криволичеща из огромния гробищен парк.

— Не задължително — отвърна Холмс. — Но ако искаме да повървим, докато размишляваме върху този проблем, това определено е най-подходящото място за целта.

— Съвсем скоро ще стане *тъмно* подходящо място.

И наистина беше така. Кацналото над хоризонта червено кълбо на слънцето прозираше през клоните, надгробните камъни и паметниците. Сенките на дърветата ставаха все по-дълги и постепенно

се сливаха в разширяващи се петна тъмнина. Скоро щеше да е твърде тъмно, за да могат да се разчитат надписите по надгробните камъни, които отразяваха последните слънчеви лъчи за деня.

— Нося фенер, в случай че се нуждаем от него — каза Холмс и разтръска брезентовата торба, която носеше. После се зае да разпали лулата си. Обикновено на Хенри Джеймс му харесваше миризмата на горяща лула, но Холмс си беше избрал толкова евтин и силно миришещ тютюн, че докато вървяха, Джеймс мина от другата страна на детектива, за да избегне дима.

— Джеймс, спомняте ли си господин Адамс да е споменавал за някакви мистерии по време на вечерята снощи?

— Боя се, че заради непрекъснатите усилия на господин Рузвелт да се проявява като грубиян, голяма част от разговора по време на вечерята просто ми се губи — отвърна Джеймс.

Холмс се спря и изгледа писателя през кълбящия се дим.

— Вие никога не губите *нищо*, Джеймс. Знаете го много добре и аз също го знам.

Джеймс не каза нищо и двамата възобновиха разходката си. Слънцето се скри и триизмерността на всичко, което ги заобикаляше, се изгуби в приятния сумрак. С изчезването на сенките и отразеното сияние на слънчевите лъчи всички дървета, паметници, ниските надгробни камъни и затревените хълмчета придобиха доста по-плосък вид.

— Имаше някаква мистерия в липсата на патките-потапници — каза Джеймс. — Но всъщност въпросът бе повдигнат от Клара Хей, когато ни каза, че ще вечеряме примкари, а всъщност нейният съпруг обяви, че изчезването на потапниците от ресторантите и магазините си е донякъде загадка.

— А Хенри Адамс разреши тази загадка — рече Холмс. — Зад изчезването им стоят евреите... както и зад толкова *много* други престъпни дела.

Тонът на Холмс не остана незабелязан от Джеймс и той се нареди да обясни какво е искал да каже приятелят му, да заяви, че обикновено Адамс е изключително либерален човек, но е изключително предубеден, когато стане дума за евреи.

Холмс прекъсна извиненията му с махване на бастуна си.

— Няма значение, Джеймс. Много англичани споделят тази недоверчивост и омраза към евреите, но в тази страна, разбира се, всички тези чувства са засенчени от отношението на американците към повече от осем милиона негри, които не се считат за пълноправни граждани и дори не се смятат за човешки същества.

Джеймс без малко да каже „Не и тук, на Север“, но си спомни, че се намираха във Вашингтон, окръг Колумбия, който всъщност никога не е бил част от Севера. Внезапно го връхлетя яркият спомен за онзи красив пролетен ден през 1863 — 23 май — когато той умишлено не отиде да гледа парада по Бийкън Стрийт, в който участваше и брат му Уилки с неговия полк — прочутия негърски 54-ти Масачузетски полк под командването на младия (и естествено бял) полковник Шоу. Хенри Джеймс, общо взето, си губеше времето в Харвард, почти не посещаваше часовете по право и използваше цялото време, за да чете литературни произведения, но в онзи ден, когато часовете бяха отменени, за да могат младите мъже от Харвардския университет да отидат да изпратят маршируващите полкове, Джеймс бе останал в квартирата си да чете. По-късно откри, че по-големият му брат Уилям — който също учеше в Харвард — беше направил същото. Джеймс бе убеден, че Уилям също нямаше обяснение защо не се е присъединил към семейството, приятелите си и всички останали хора, които се бяха събрали да гледат парада.

За миг Джеймс изпита угризения, че е използвал нараняванията на братята си Уилки и Боб предишната вечер в язвителния си отговор към Теодор Рузвелт. Раните на Уилки бяха толкова ужасни, а болката толкова силна в онези дни, докато лежеше на плесенясалата, окървавена носилка край входната врата, където го бяха оставили, а по-късно Уилки бе проявил такава смелост, когато се върна на активна служба в полка си, че преживяното беше променило завинаги нещо у писателя. Той се презираше заради това, че бе въвлякъл страданията на Уилки в спора.

Но освен това знаеше, че дори онзи 23 май 1863 година да се повтореше, той пак нямаше да отиде на Бийкън Стрийт да гледа как брат му Уилки и неговият полк, сияещи, мъжествени хора в цветущо здраве, с приповдигнат дух под покритите със слава знамена, маршируват към гарата, отивайки на война.

Сепна го рязкото почукване на металния връх на бастуна на Холмс по паважа.

— Трябва да предположим — ако, както вие смятате, Адамс играе честно — че неговата тъй наречена „мистерия“ е свързана по-скоро с онова, което ни разказа днес, а не със снощната вечеря.

— Това ми се струва много вероятно — отвърна Джеймс, внезапно изпълнен с досада. — Но нали си спомняте, че аз пропуснах разговора ви край паметника на Клоувър, докато се разхождах.

— Да — рече Холмс и поведе Джеймс встрани от пътеката, по тревата.

Писателят видя гъстите дървета, заобикалящи мемориала на Клоувър, и каза:

— Според вас паметникът може да е улика?

— Мисля, че там има пейка, на която мога да седна и да попуша, докато мислим — отвърна Холмс.

Двамата безмълвно се приближиха до задната част на паметника. Когато стигнаха до гранитния блок, Холмс каза:

— Странно... Адамс ни каза, че *това* е важната част от паметника. — Той предпазливо докосна гранитния блок с бастуна си.

— Няма нищо странно — отбеляза Джеймс. — Колкото и въздействаща да е скулптурата на Сен Годен, точно преплетените пръстени от тази страна на паметника — той се повдигна на пръсти, за да докосне гравираниите пръстени, — символилизират брака им.

— Да, сигурно — рече Холмс, праметна бастуна през рамото си като пушка и се вгледа с присвити очи в тъмния каменен блок. Джеймс си помисли, че детективът не звучи твърде убедено.

След това Холмс премина през тесния проход между дърветата и живия плет. Вътрешният терен с шестоъгълника, пейките и скулптурата беше доста тъмен. Холмс седна на пейката, която се намираше точно срещу статуята, остави тежката брезентова торба до себе си, положи до нея бастуна и кръстоса крака, докато палеше лулата си.

— Какво пропуснах, когато ви оставих двамата сами днес следобед? — попита Джеймс.

— Показах му снимката на актрисата Ирен Адлер, за която съм сигурен, че е изиграла ролята на приятелката на Клоувър, Ребека Лорн, в месеците преди смъртта ѝ. Адамс каза, че не е сигурен дали това е

същата жена. Поиска да се откажа от разследването. Отвърнах, че съм задължен на клиента си, което накара Адамс да ме наругае и...

— Той ви е наругал? — попита Джеймс, като дори не се опита да скрие изненадата и недоверието в гласа си. Това изобщо не беше в характера на Хенри Адамс, когото познаваше от години.

— Наруга ме — повтори Холмс, — след което ми обясни, че макар да е обичал брата на Клоувър, Нед, тази лудост е характерна за цялото семейство Хупър. Заяви просто, че задачата ми е поставена от един луд човек и че точно Нед е бил онзи, който е напечатал картичките и ги е разпрацал на „Петте купи“...

— Има ли доказателство за това? — попита Джеймс. Той бе обмислял тази възможност и тя му се беше сторила много по-смислена от която и да е друга хипотеза.

— Няма — отвърна Холмс. — Просто така смята.

— Има ли още нещо?

Холмс разтвори дланите си. Джеймс си представи как от тях в мрака излитат бели гълъби.

— Всъщност не. Тогава той ме предизвика да открия и разгадам тази „мистерия“ и вие се върнахте.

— Това не ми звучи като...

— Тишина, моля! — сопна се Холмс. В първия момент Джеймс реши, че Холмс е чул как някой се приближава, и се приготви отново да се изправи лице в лице с Хенри Адамс. Но през малкия проход между дърветата не се появи никой и Джеймс осъзна, че Холмс иска тишина, за да може да мисли.

Писателят погледна към издигащата се пред тях скулптура и макар да беше невъзможно — върхът на бронзовата статуя бе по-нисък от редицата дървета и дори от гранитния блок зад нея — забулената фигура като че ли излъчваше повече светлина от всичко останало в тъмното оградено място.

Холмс продължи да седи и да пуши, размишлявайки, поне още двайсетина минути. Джеймс нямаше нищо против тишината и спокойствието, макар сгъстяващият се мрак леко да го притесняваше. Сепна се, когато детективът най-после заговори със силен глас:

— „Много пъти през последните две години, без да ме виждат или чуват, седях тук и наблюдавах хората, които за пръв път виждаха

статуята. Коментарите им варираха от интересни до жестоки и детински.“

— Какво? — извика Джеймс. — Мислех си, че днес за пръв път виждате този паметник!

— Така беше — рече Холмс. — Така е. Това са думи на Адамс от днес следобед — каза ги и пред двама ни.

— Да — рече Джеймс, изпращайки силната си памет назад като прожектор. — Това бяха точните му думи.

— „Без да ме виждат или чуват, седях тук и наблюдавах“ — цитира отново Холмс. Детективът разпери ръце в сумрака, за да обхване и трите пейки, заемащи едната половина на шестоъгълника. — Къде ли може да седи и да наблюдава, без да го виждат, Джеймс?

— Според мен е имал предвид, че е улавял реакциите на хората, когато не са му обръщали внимание — каза Джеймс. — И че е чувал коментарите им.

— И аз така възприех думите му — рече Холмс и се изправи, — но вие знаете дори по-добре от мен, че Хенри Адамс не е нехаен към езика. Използвал е умишлено точно тези думи — *без да ме виждат или чуват, седях тук и наблюдавах*. Тук някъде има местенце, където може да седи и да подслушва незабелязано.

— Със сигурност не е тук, на пейките — каза Джеймс.

— Не, трябва да е някъде извън това пространство — каза Холмс. — Спомняте ли си дали някъде отвън има пейка, която да се намира достатъчно близо, за да се чуват гласовете и да се вижда кой седи на тези пейки?

— Не съм забелязал никаква, докато се разхождах днес — отвърна Джеймс, — но аз, разбира се, не търсих пейки. Размишлявах.

— Да разберем тогава — каза Холмс. — Можем заедно да отидем да потърсим.

— Тук ще е твърде тъмно, за да може да се различи каквато и да е фигура отвън — възрази Джеймс.

Холмс чукна лулата си в пейката, за да изтръска остатъците от пепелта, и я прибра в джоба на палтото си.

— Именно — рече той. — Това ще бъде нашият заместител. — Той извади фенера от торбата, постави го върху лявата облегалка на пейката, запали го и вдигна капака му. Лъчът на фенера осветяваше

само прохода през дърветата. Оставяйки торбата и фенера на пейката, Холмс се запъти нататък.

Навън не беше толкова тъмно. Пролетният здрач запълваше небето с лека сивота, макар една или две от по-ярките звезди вече да се бяха появили. Имаше не съвсем, но почти достатъчно светлина, за да може да се чете.

— Какво пречи Адамс да е седял някъде в тревата? — попита Джеймс, махвайки с ръка към хълмчетата и падините в тревните площи.

— Можете ли да си представите вашия приятел Адамс, седнал на тревата в гробището? — засмя се Холмс.

Джеймс поклати глава.

— Значи на някоя пейка край паметник. И трябва да е от тази страна, защото това е единственият проход между дърветата, през който може да се надникне вътре.

Холмс посочи с върха на бастуна си надясно, докато самият той тръгна наляво. Двамата се разделиха, оглеждайки паметниците в търсене на пейка.

След няколко минути Джеймс извика:

— Този тук е плосък. Човек може да седи на него!

Холмс отиде при него. Над главите им прилепи и лястовици описваха дъги в небето.

— Този надгробен камък е достатъчно висок и широк, за да бъде използван за удобна пейка — рече Джеймс, потупвайки го с ръка.

— Тогава защо не седнете върху него?

Джеймс се намръщи на тона на детектива.

— Не мога. Това все пак е надгробен камък.

— Точно така — рече Холмс, — а освен това трябва да приемем, че Адамс предимно наблюдава и слуша през деня.

— Хей ми каза, че Адамс идвал често в това гробище и че го наричал свой истински дом — каза Джеймс.

Холмс кимна разсеяно.

— Оттук няма да се виждат добре хората, които седят или стоят в заграденото пространство — отбеляза той.

Джеймс погледна. Детективът беше прав. През тесните пролуки между дърветата се виждаше съвсем слабо сиянието на фенера и практически цялата площ на шестоъгълника бе скрита от погледа.

— Освен това се намира на около шейсет крачки от онази част, която е пред статуята, и дърветата представляват допълнителна преграда — продължи Холмс. — Твърде далеч е, за да могат да се чуват хората, които разговарят на нормален глас.

— Къде тогава... — започна Джеймс.

— Дърветата и живият плет! — обяви Холмс, като се устреми обратно към все по-притъмняващото оградено място.

Двамата прекосиха външния периметър почти едновременно.

— Да разбирам ли, че търсим нещо подобно на онова, което ние, американците, наричаме „параван за лов на патици“? — прошепна Джеймс. Не беше съвсем сигурен защо шепне.

— Да — отвърна Холмс. — Някакво укритие в храсталака. — Той махна с бастуна си. — В Англия наричаме „паравани“ законен бизнес, който служи за прикритие на някакво престъпно занимание.

— Ако намерим така наречения параван — рече Джеймс, — пак няма да сме разгадали най-важния въпрос.

— И какъв е той? — попита Холмс, разгръщайки храсталака както с ръка, така и с бастуна си.

— Дали сме на лов за потапници, или за примкари.

Те продължиха да търсят, без да разговарят. Не откриха нищо — дърветата си бяха просто дървета, храстите — просто храсти. Нямаше никакво укритие, освен ако някой не се промъкнеше с усилие в бодливия храсталак, а Джеймс познаваше Адамс достатъчно добре, за да знае, че това никога нямаше да се случи.

Двамата се върнаха при фенера и Холмс спусна капака му, оставяйки очите им да привикнат отново към тъмнината. Но вместо да си тръгне или отново да седне на пейката, той остана прав за няколко минути, като очевидно беше потънал в мислите си. Докато го чакаше, Джеймс се чудеше дали приятелят и хроникьор на Холмс, доктор Уотсън, прекарваше голяма част от времето си в чакане детективът да излезе от вгълбеното си мислене.

— Разбира се! — възкликна Холмс и щракна с пръсти. — Действам като пълен глупак. Дори слепец щеше да го забележи! — Той взе фенера, вдигна капака му и го отнесе до скулптурата, като освети първо едната ѝ страна, после и другата, оглеждайки я отблизо, а след това и по-отдалеч.

Джеймс остана на мястото си. Той намираше мрачната статуя на Сен Годен за смуцаваща дори през деня; на слабата светлина от фенера тя си беше направо плашеща.

— Елате — каза Холмс, като се върна бързо при пейката, за да си вземе торбата; после спусна капака на фенера наполовина, оставяйки само съвсем тънък лъч светлина.

— Вкъщи ли се прибираме? — попита Джеймс.

— Не — отвърна Холмс. — Отиваме зад паравана на Хенри Адамс.

7.

ПОСТОЯННО ЧЕРВЕНО СИЯНИЕ В ТЪМНОТО

Естествено, че бяха преплетените пръстени.

В продължение на няколко минути Холмс и Джеймс опипваха вдлъбнатината около гравираниите в гранита колелца, като детективът промърморваше от време на време: „Това е важната част от паметника“, „Паметникът е бил скрит под шатра в продължение на месец и половина“, „Защо му е на някой да защитава гранитна плоча от атмосферните влияния?“, „Адамс само дете не ми нарисува карта със стрелки в тревата, които да ми сочат пътя“.

По време на първите три опипвания Холмс не откри нищо. Но след това напипа малка ниша, съвсем лека назъбеност, в долната част на десетинчовия десен пръстен.

— Отстъпете назад — каза той на Джеймс и измъкна от торбата един от взломаджийските си инструменти: много къс железен лост с връх, заострен като на длето. Оказа се подходящ. Иззад гранита се чу леко изщракване и двата пръстена се завъртяха навън под почти прав ъгъл. Холмс натисна единия от тях. Част от гранита се отвори навътре, разкривайки абсолютно тъмен коридор.

— Мили боже! — извика Джеймс, отстъпвайки бързо назад, сякаш се страхуваше да не бъде погълнат от черната дупка.

Преди да влезе, Холмс насочи тънкия лъч светлина на фенера към тъмното пространство — и добре че го направи. На около четиринайсет фута от прага в пода се виждаше квадратна дупка — на едната ѝ страна беше облежната стълба и тя бе достатъчно широка, за да може в нея да се промъкне един човек. Право напред, в дъното на коридора, беше разположен странен на вид тапициран стол, до който можеше да се стигне, като се пристъпва внимателно по двата малки перваза, изсечени в гранита от двете страни на дупката. Вътрешността на паметника нямаше правилна форма, отвсякъде стърчаха бронзови издутини и назъбени метални парчета.

— Статуята е куха — каза Холмс и в гласа му не прозвуча изненада, защото го беше осъзнал още докато седеше на пейката. Той прибра инструмента си в торбата, хвана я, заедно с бастуна си, в едната си ръка, в другата вдигна фенера, влезе вътре и премина по тесния перваз откъм страната на дупката, където бе облежната стълбата, след което насочи светлината на фенера към входа. — Внимавайте, когато влизате, Джеймс.

— Няма да влизам вътре — отвърна писателят. Откакто се беше отворил проходът, той стоеше на няколко крачки от паметника.

— Добре — рече Холмс, — тогава се върнете при двуколката, която ни чака на Ню Хемпшир Авеню. Няма да се бавя много тук. — Той започна да избутва панела, за да затвори входа.

— Чакайте! — внезапно се обади Джеймс. — *Влизам.* — Едрият писател пристъпи изключително внимателно във вътрешността на паметника и премина по издутината покрай лявата страна на дупката.

Холмс насочи светлината на фенера към входа.

— Трябва да проверя дали отварящият механизъм от вътрешната страна не се нуждае от ключ, за да не се окажем... а, ето го. — Холмс поработи върху механизма и панелът се плъзна обратно на мястото си.

Двамата бяха затворени в гробницата.

— Първо стълбата — каза Холмс и освети желязната стълба, която се спускаше в дупката. Тя имаше парапет и стъпала и се спускаше на дълбочина от около осем фута. На дъното не се виждаше нищо, докато Холмс не осъзна, че стената в дъното на малката шахта, която се намираще откъм страната на статуята, всъщност е черна завеса.

— Бихте ли подържали фенера, за да ми светите, докато слеза долу? — попита Холмс.

— Не! — извика Джеймс. — Искam да кажа... не можете да го направите. Не бива! Това е... всичко това... там долу... ужасно е! — Последното беше произнесено със задавен шепот, защото самото място предразполагаше към шепнене.

Холмс се вгледа в лицето на спътника си под светлината на фенера; знаеше какво точно — според Джеймс — лежеше зад онази черна завеса: стъкленият ковчег с гниещите останки на Клоувър Адамс. *Как ли ще изглежда след седем години?* За нещастие, Холмс

знаеше твърде добре как изглежда едно тяло, което е мъртво от седем години. Той прошепна:

— Не, не, мисля, че не, Джеймс. Вашият приятел Адамс е странен, може би дори луд по нечии стандарти, но в лудостта му има система. Убеден съм, че там долу няма да открием нищо ужасно или отвратително.

Той подаде фенера на Джеймс и остави торбата и бастуна си върху тапицирания стол, поставен до кръглия железен стълб, който служеше като вътрешна подпора на статуята.

— Спуснете го малко надолу — каза Холмс и когато Джеймс протегна фенера напред, детективът слезе няколко стъпала надолу. — Сега аз ще го взема. — Белите пръсти на високия мъж се протегнаха към металната халка на фенера.

Когато стигна до дъното на дупката, Холмс се спря за момент и огледа всичките ѝ стени. Шахтата беше тясна, съвсем малко по-широка от раменете му, и щеше да създава проблеми на всеки, който страдеше от клаустрофобия. Холмс се усмихна, мислейки си, че сигурно изглежда като някой археолог, който току-що е открил гробница в Египет, Вавилон или Троя.

Но по трите гранитни стени не се виждаха никакви йероглифи, нито никакви ръчки или ниши, никакви улики. Само стълбата и черната завеса.

Холмс повдигна фенера и поотвори още малко капака му. После повдигна завесата и пристъпи напред, опипвайки предпазливо с крак гранитния под.

— Какво виждате? — достигна до него напрегнатият, дрезгав шепот на Джеймс.

— Момент само — отвърна Холмс.

Помещението представляваше правоъгълна призма с ширина около шест фута и дължина около осем; беше разположено под основата на скулптурата и шестоъгълника. Холмс изчисли, че над главата му сигурно има поне два фута плътен цимент или дори гранит. Покрити с пръст.

В гранита от лявата му страна, приблизително на височината на рамото му, беше изсечена дълга ниша. Тя бе пълна с книги. Точно вдясно от него се издигаше малка гранитна колона, също на височината на рамото му. Върху нея беше поставен малък фенер.

Холмс се изкуши да го запали със запалката за цигари — светлината му сигурно щеше да е по-силна от тази на собствения му фенер — но не искаше да оставя следи от присъствието си тук.

В останалата част от дясната гранитна стена беше изсечена по-голяма ниша, която се издигаше на около три фута над пода; върху долната ѝ част беше проснат дюшек с няколко възглавници. Цялото легло бе дълго около шест фута и Холмс трябваше да подвие крака, за да легне върху него. Дори не се опита. Леглото беше оправено и той докосна с ръка одеялото и чаршафите: те бяха топли, а не студени или мухлясали. Сигурно редовно ги сменяха.

Холмс беше готов да се обзаложи, че в целия си петдесет и пет годишен живот, това бе единственото място, където Хенри Брукс Адамс някога бе оправял леглото си.

В дъното се виждаше втора малка гранитна колона с поставен върху нея фенер. До него лежеше книга. Холмс я взе — беше подвързана с кожа — и я освети с фенера си.

„Светилото на Азия“ от сър Едуин Арнолд. При издаването ѝ през 1879 година книгата беше разбунила духовете в Америка и Англия, но Холмс бе прочел само малка част от нея, преди да я зареже. Намираше стила на Арнолд за непоносимо отегчителен. Но въпреки това помнеше рецензията в лондонския „Таймс“, написана от бележития японист Лафкадио Хърн, след преиздаването ѝ през 1883: „И все пак някоя езотерична форма на Будизма може да се окаже религията на бъдещето... Та какво представлява раят от всички християнски вярвания, ако не нирвана — изчезването на индивидуалността в безкрая“.

Наистина, помисли си Холмс.

След като внимателно остави книгата на мястото ѝ над възглавниците, Холмс мина през завесата и се върна в тясната отвесна шахта.

— Слезте долу, Джеймс.

— Не мога — разнесе се шепотът му.

— Наистина трябва да го направите — рече Холмс. — Иначе цял живот ще се чудите дали съм ви казал истината. Повярвайте ми, тук няма нищо смуцаващо.

До слуха му се донесе странен звук, наподобяващ приглушен истеричен кикот. После Джеймс прошепна задъхано:

— Всичко в този момент е смущаващо, Холмс. Ние обезпокоихме един добър човек, нахълтахме непоканени в скръбта му, а може би и в лудостта му. Поведението ни е престъпно. Неописуемо.

— Съгласен съм — отвърна Холмс. — Но стореното — сторено. Слезте и се огледайте, след това повече нямаме работа тук.

— Вдигнете малко фенера — прошепна Хенри Джеймс и започна трوماво да слиза по железната стълба.

* * *

Пет минути по-късно двамата отново се намираха в надземната част от паметника. Тапицираният стол беше достатъчно широк, за да могат и двамата да седнат върху него, като опрат краката си в малките первази от двете страни на шахтата.

— Оттук няма видимост навън — прошепна Джеймс. И наистина беше така. Под светлината на фенера можеха да различат чертите на лицето на скулптурата, но макар отвън очите ѝ да изглеждаха празни, оттук се виждаха две овални пластини — метални, не бронзови — които покриваха отворите. Холмс беше забелязал допълненията към иначе отворените, сведени очи, когато бе поднесъл фенера по-близо, за да огледа статуята.

— Търсете ръчка — прошепна той. — Тези пластини са прикрепени към... ах!

Ръчката на механизма се намираше от лявата страна на Джеймс.

— Сложете ръката си върху нея, но все още не я натискайте — прошепна Холмс в ухото на Джеймс. — Изчакайте първо да угася фенера и очите ни да се адаптират към тъмнината.

Холмс не се чувстваше твърде удобно седнал толкова близо до друг човек. Той усещаше как Джеймс се отдръпва встрани, отпускатки тежестта на тялото си върху левия крак, за да избегне докосването.

— Сега — прошепна Холмс.

Металният прът над очите се размърда, повдигайки почти безшумно капаците над очите.

Видимостта беше добра — главата на статуята бе наклонена напред и лицето се скриваше отчасти от капишона, но очните отвори бяха по-големи от реалните човешки очи, така че когато Холмс се

залепи за дясното око, а Джеймс за лявото, те можеха да видят целия шестоъгълник, пейките, дори звездите над дърветата. Мястото беше празно.

След миг двамата отново седнаха. Видимостта все още беше добра.

— Ето как Адамс вижда и чува реакциите на хората, без да бъде видян или чул — прошепна Джеймс.

Холмс кимна.

— Не съм сигурен, че това... — започна Джеймс, но замълча, когато Холмс го стисна здраво за лакътя.

Някой беше влязъл в заграденото от дърветата място.

Холмс и Джеймс се наведоха напред, като инстинктивно не приближиха очите си твърде близо до отворите, за да не се забележи проблясването им под звездната светлина.

Холмс не можеше да различи нищо, освен два обути в панталони крака — това определено не беше жена с рокля — но мъжът като че ли бе много слаб и много висок. Това впечатление се потвърди, когато той седна на пейката срещу скулптурата и раменете му щръкнаха над много високата каменна облегалка — по-високо и от тези на Холмс, докато детективът седеше там.

Джеймс се наведе и прошепна в ухото на Холмс:

— Това не е Адамс!

Холмс го накара да замълчи със силно стискане за лакътя. Скърцането на чакъла под ботушите или обувките на мъжа се чуваше доста силно и Холмс заподозря, че ограденото място усилва звука. Подозираше също, че Адамс е поискал нарочно от Станфър Уайт да постигне този ефект — което бе причината за високите облегалки на пейките и каменния триъгълник. Холмс се притесняваше, че всеки звук от вътрешността на скулптурата може да се чуе отвън.

Джеймс схвана посланието и отново се наведе напред.

Известно време мъжът не направи нищо. Очите на Холмс все повече привикваха към безлунната нощ и той вече можеше да види ръцете на мъжа, разперени встрани върху облегалката на пейката — същата поза, която детективът беше заел по-рано.

След няколко минути безмълвно наблюдение, мъжът отпусна ръцете си и Холмс успя да различи бледи пръсти, които докосват

джобовете на сако или късо палто, ясно чу шумоленето на кибрит и мъжът се наведе напред, за да си запали цигара.

Запалената кибритена клечка трябваше да освети лицето на мъжа, но Холмс видя само сияние, прерязано от тъмна дъга. Веднага се досети, че мъжът носи широкопола шапка и периферията ѝ скриваше лицето му.

Дали това бе случайност, или бе направено нарочно? Шерлок Холмс никога не правеше предположения, но интуицията му подсказваше, че е по-скоро второто.

Двамата с Джеймс седяха на стола, неудобно притиснати един към друг, като не смееха дори да дишат свободно, докато мъжът си пушеше цигарата.

Самотен червен проблясък в тъмнината. Невидимо лице. Само една червена точка.

Накрая мъжът си допуши цигарата, последва едва различимо движение на бледите ръце и той запали втора. Периферията на шапката отново прикри лицето му.

„Той си играе с нас“ — помисли си Холмс.

Не очакваше Лукан Адлер да го открие толкова скоро, но разбра, че може би е подценил скоростта на разпространение на слуховете за пристигането му, слухове, които разпространяваха не само семейство Хей, прислужниците им, семействата Кабът Лодж и Камерън, и Рузвелт, а също така и Клемънс, и Уилям Дийн Хауълс. Лукан беше съвършеният хищник и Холмс осъзна, със стягане в гърдите, което твърде много приличаше на страх, че е предоставил на този хищник-убиец предостатъчно време, за да го открие.

„Тогава защо съм жив?“ — помисли си Холмс и усети, че несъзнателно е плъзнал дясната си ръка в джоба на палтото си.

Вместо успокояващата дръжка на пистолет — той все още не беше намерил време да си купи някакъв тук, във Вашингтон — пръстите му напипаха късата мека дръжка на полицейската палка, която беше донесъл със себе си. Краят на палката, под твърдата кожа, бе натъпкан с пясък и при правилно използване тя гарантирано щеше да повали и най-грамадния противник по лице на земята.

В джоба на панталона си Холмс носеше съгваем нож с четириинчово острие. В торбата с взломаджийските инструменти най-

близкото до оръжие беше късият лост, който бе използвал, за да отвори паметника.

„Великият Шерлок Холмс — помисли си Холмс с ирония, потискайки паниката, която бе изпитал секунда по-рано. — Участва в престрелка със сгъваем нож и полицейска палка.“

Не беше възнамерявал да се изправи срещу Лукан Адлер рамо до рамо с Хенри Джеймс. Но сега се чувстваше уверен, че така е по-добре. Почти бе сигурен, че Лукан знае, че Холмс и още някой се намират вътре в паметника и го наблюдават.

Червеното сияние изчезна. Холмс се напрегна, стисна дръжката на палката. Поне ако Лукан влезеше в паметника — Холмс не се и съмняваше, че анархистът-убиец ги е наблюдавал как влизат вътре — мястото нямаше да е достатъчно, за да може да прояви уменията си в точна стрелба.

„Идеалното място за двубой с палка или нож, особено с отворената шахта, за която Лукан може и да не знае“ — помисли си Холмс.

И с Хенри Джеймс вътре.

Пламна трета клечка. Отново наведена напред глава, периферията на шапката прикрива лицето. Отново проблясването на цигарата в пълния мрак.

Останаха там повече от половин час, според изчисленията на Холмс, като се взираха в непознатия мъж, който гледаше тях. Или поне гледаше към статуята, която през нощта беше просто тъмна фигура. Холмс бе почти сигурен, че човекът отвън не е Хенри Адамс дори да грешеше за височината на мъжа, щеше ли Адамс да си сложи подобна шапка? — и с всяка изминала минута растеше убеждението му, че това е Лукан Адлер, който си играе с него и с Джеймс, както котка си играе с мишка в минутите преди да ѝ отхапе главата.

Краката на Холмс започнаха да изтръпват от неудобната поза, но по-лоша бе засилващата се болка в трите рани от куршуми. Най-зле бе онази на хълбока му. Холмс осъзна, че зает с размишленията върху загадката на Адамс, бе забравил да си бие втората инжекция хероин. Липсата му като че ли караше раните да болят още повече.

Десет минути след запалването на третата цигара Холмс доближи устните си до ухото на Джеймс — можеше да помирише скъпата помада в косата му — и прошепна:

— Останете тук... аз отивам там.

По-скоро усети, отколкото видя, как Джеймс поклати глава, но детективът отново го стисна здраво за лакътя, повтаряйки му отново да не мърда от мястото си.

„Може би Лукан все пак не ни е видял как влизаме в паметника — помисли си Холмс. — В такъв случай Джеймс има шанс да оцелее, дори Лукан да ме убие.“

Детективът пристъпи внимателно върху гранитния перваз, напипа фенера и го вдигна с лявата си ръка. Щеше да го запали отново, когато се озовеше отвън, и бързо да затвори капака му. „Но лъчът светлина, проблясващ в лицето на Лукан, може да...“.

Той не довърши мисълта си, защото всъщност не вярваше, че това е възможно да се случи.

Погледна за последен път, за да се увери, че фигурата и цигарата все още са там, прескочи чевръсто торбата с взломаджийските инструменти, намери опипом механизма за отваряне на плочата и го натисна. Чу се тихо изщракване, но за напрегнатия слух на Холмс то прозвуча като изстрел от пушка.

Нахлулият въздух се оказа студен и Холмс осъзна колко се е затоплило тясното пространство за времето, докато двамата с Джеймс са седели вътре, излъчвайки телесна топлина.

Щом се озова отвън, Холмс пое риска да натисне панела и да го затвори отново — поредното недопустимо изщракване — за да осигури на Джеймс поне минимален шанс за оцеляване, ако в заграждението наистина чакаше Лукан Адлер.

Той коленичи, измъкна с едно бързо движение механичната запалка от джоба на панталоните си и запали фенера. Предният му капак беше плътно спуснат, така че единствената светлина се излъчваше от пламъка на запалката — и тя му се струваше безкрайна и видима за всички, намиращи се в гробището.

Когато щракна запалката и запали фенера, той гледаше настрани, за да запази нощното си зрение, но въпреки това се наложи да примигне няколко пъти, преди да започне да вижда отново. Стиснал фенера в протегнатата си лява ръка, готов да отвори с едно движение капака на фенера при нужда, Холмс извади палката и тръгна напред.

С уверена крачка се запъти към прохода между дърветата, който осигуряваше достъп до заграденото място. През отвора не проникваше

никаква светлина. Холмс внимаваше къде стъпва, но не искаше и да върви твърде бавно. Все пак изненадата и може би внезапният лъч светлина, насочен към очите на Лукан, бяха може би единствената надежда за Холмс да оцелее през следващите няколко минути.

Той стигна до прохода между дърветата и се спря, навеждайки се напред, за да надникне иззад ъгъла. Той знаеше, че дори с това бързо движение щеше да се превърне в мишена за експерт-убиец с приготвен пистолет. Макар облаците да бяха забулили звездите, извън ограденото място беше по-светло, отколкото вътре, и главата му щеше да се очертае доста ясно.

Никакъв изстрел. Никакъв звук.

Холмс погледна отново, напрягайки очи, но не забеляза нито огънчето на цигарата, нито фигурата на мъжа на пейката. В заграденото пространство вече беше твърде тъмно. Той осъзна, че облаците са се появили по някое време през последните четирийсет и пет минути, докато двамата с Джеймс бяха наблюдавали червеното сияние на цигарата, а не тъмната фигура на мъжа.

Няма причина да чакам повече, помисли си Холмс. Той вдигна високо фенера, но не видя нищо, освен тъмнина, пред себе си. Закрачи бързо напред и звукът от хрущящите под краката му клони бумтеше като лавина в ушите му.

В мига, в който изскочи от прохода, пръстите му избутаха нагоре капака на фенера и дясната му ръка с палката се вдигна нагоре.

Мястото на пейката, където беше седял мъжът, бе празно.

Къде се е преместил? От което и да е място в ограденото пространство той щеше да има идеална видимост за изстрел.

Холмс се поколеба дали да не затвори капака на фенера — така щеше да елиминира снайперистките умения на Лукан, двамата мъже щяха да останат в тъмнината, разчитайки единствено на усета си, а Холмс разполагаше с нож и палка — но установи, че нетърпението му е твърде голямо за подобна тактика на изчакване.

Той се придвижи бързо напред, държейки фенера далеч от тялото си, насочвайки лъча му в различни посоки. Пейките бяха празни. Покритият с чакъл шестоъгълник пред статуята беше празен. Теренът около гранитния блок и бронзовия монумент бе празен.

Зад пейките. Това щеше да е първият избор на Холмс за укритие, ако чакаше някого, когото да застреля.

Холмс скочи върху пейката, а после и върху облегалката ѝ, след което се приземи с приклякване от другата ѝ страна, близо до живия плет. Лъчът на фенера освети тесния коридор между каменната пейка и дърветата.

Празен.

Все така приведен, детективът се втурна напред, придържайки главата си наведена ниско под ръба на облегалката на пейката. Когато стигна до първия ъгъл, той остави фенера на земята, насочвайки лъча светлина наляво.

Никакъв изстрел. Никакъв звук.

Холмс се огледа, видя, че и тази част от коридора е празна, не забеляза никакви наскоро направени проходи в живия плет, и забърза към следващия ъгъл, без да си прави труда да спира, преди да завие край него. Беше готов да запрати фенера напред в секундата, в която установи, че няма да успее да се приближи достатъчно, за да заслепи противника си с него.

Нищо.

Холмс навлезе в следващата част от коридора и огледа живия плет. Някой би могъл да си проправи път между клоните на дърветата и храстите и да се измъкне навън, но Холмс със сигурност щеше да го чуе, докато се приближаваше.

След като се увери, че е сам в заграденото пространство, той вдигна високо фенера и тръгна към подиума с бронзовата статуя. Приблужи я предпазливо, представяйки си Хенри Джеймс мъртъв, тялото му пуснато в отвесната шахта, силните очи на младия убиец залепени за единия очен отвор на статуята, а дулото на пистолета — към другия. Дупките бяха достатъчно големи, за да може през тях да премине револверен куршум.

Полите на палтото му се отъркаха в листака, докато се промъкваше към седналата, замислена, излъчваща сила статуя. Комбинацията от мрак и ярката светлина на фенера разкри гънките на робата, сенките под капишона, правия нос и масивната брадичка, сгънатата в лакътя и вдигната нагоре ръка с изчезващи под бронзовата брадичка и буза пръсти.

— Джеймс? — Холмс беше произнесъл името с нормалния си, разговорен тон и силата на гласа му в тъмната нощ го накара да подскочи.

Никакъв отговор.

По-силно...

— Джеймс?

— Тук съм — разнесе се странно приглушен глас от главата на статуята.

Холмс си представи едрия писател в тясното пространство, с притиснато към двойната му брадичка дуло на пистолет. Всъщност дори не беше сигурен, че приглушеният глас принадлежи на Хенри Джеймс.

— Как се казваше онзи ваш роман, който казах, че харесвам? — попита Холмс, все още притиснат към дясната страна на статуята, за да не може да бъде видян от вътрешността ѝ.

— Какво? — Този път отекващият глас прозвуча повече като Джеймсовия. Като един раздразнен Джеймс.

Холмс повтори въпроса си.

— „Принцеса Касамасима“ — прозвуча гневният отговор. — Но какво общо има това със случващото се, за бога?

Холмс се усмихна и пристъпи пред забулената фигура. Неволно се обърна и погледна през рамо.

— Къде е той? — попита детективът статуята.

— Нямам никаква представа, Холмс. — Този път гласът се чуваше по-ясно и със сигурност принадлежеше на Джеймс, макар и приглушен от бронза. — Веднага след като излязохте, проблясъкът от цигарата изчезна. Не видях човекът да се движи... нито го видях да излиза през прохода. Той просто... изчезна.

— Добре — отвърна Холмс. — Значи го изпуснах. Бихте ли взели торбата ми на излизане?

— Много е тъмно — каза Джеймс през единия очен отвор. — Не мога да видя къде стъпвам. Шахтата... не мога да открия отключващия механизъм... Ще се опитам, но...

— Сега, като се замисля, по-добре да дойда да ви взема — каза Холмс. — Останете на стола още малко, аз ще донеса фенера.

Но вместо да излезе през прохода и да заобиколи паметника, Холмс прекоси шестоъгълника, отпусна се на едно коляно и започна да оглежда чакъла около пейката. След това направи същото и при останалите две пейки. После мина зад тях и също огледа внимателно

земята. Тъкмо оглеждаше чакъла на площадката, когато откъм статуята отново се разнесе приглушен звук.

Холмс се приближи до нея и вдигна фенера.

— Какво беше това, Джеймс?

— Какво, за бога, правите там? — изръмжа натъженото безполово лице.

— Търся цигари и/или пепел — отвърна Холмс. — Видяхме, че Лукан — онази фигура в тъмното — изпуши поне три цигари докрай; и двамата усетихме миризмата на тютюн в тъмнината, но никъде не откривам следа от пепел или изгоряла цигара. Сигурно е тръскал пепелта в дланта си, след което я е прибрал заедно с угарките в джоба си. Не смятате ли, че такова поведение е твърде подозрително за невинен човек, Джеймс?

— Проклетата да е цигарената пепел — отвърна засенченото бронзово лице. — Елате да ме измъкнете оттук, Холмс. Повече от час имам нужда да се облекча.

* * *

Когато двамата стигнаха до Ню Хемпшир Авеню, двуколката и кочияшът ги нямаше.

— Този негодник! — извика Джеймс, имайки предвид кочияша. — Проклетият кочияш прибра парите ви, но въпреки това си е тръгнал.

— Доста време ни нямаше — рече Холмс. През целия път от паметника той беше държал раменете си изгърбени, докато не го заболяха, очаквайки удара от куршум, чието свистене нямаше да чуе. Двамата стояха и оглеждаха напрегнато широката, но пуста улица. Тук нямаше улично осветление, нито къщи с осветени прозорци.

— Може би нашият пушещ приятел го е наел — предположи Джеймс. — Какво ще правим сега?

— До пансиона на госпожа Стивънс са по-малко от четири мили, така че ще вървим пеша — каза Холмс. Той знаеше, че колкото и да се опитва да се отпусне, тялото му ще очаква удара от куршум през целия път. Както и през всеки час и минута в следващите дни и нощи, докато проблемът не бъде разрешен.

Няколко минути по-късно двамата стигнаха до самотен уличен газен фенер, който стърчеше на кол в моравата пред тъмна къща. Светлината му очертаваше жълтеникав овал върху пътната настилка и освети и двамата, когато Джеймс се спря за секунда.

„Това е идеалното място“ — помисли си Холмс. Лукан в тъмнината зад къщата или в мрака под дърветата от двете страни на улицата. Мишената му — всъщност мишените, ако Лукан беше в особено кърваво настроение — застинаха като елени пред лъча светлина на незаконен ловджийски фенер.

— Някак си съм успял да си загубя часовника — каза Джеймс. Колко е часът?

Холмс можеше само да се надява, че писателят не е изгубил часовника си *вътре* в паметника. На следващата сутрин Холмс щеше да уведоми Хенри Адамс, че е разгадал малката му мистерия, че е намерил и е влязъл в най-скъпия „параван за лов на патици“ в историята, но нямаше никакво намерение да му разкрива участието и на неговия приятел Хенри Джеймс.

Сега остави на земята тежката си брезентова торба, извади часовника си на верижка от джоба на жилетката си и го поднесе пред Джеймс така, че писателят да може да го види.

— Петнайсет минути след полунощ — каза Холмс. Джеймс кимна едва забележимо, вдигна торбата на Холмс и отново закрачи.

След полунощ, помисли си Холмс и забърза след другия мъж, докато чакълената настилка хрущеше под краката им. Вече беше вторник — четвърти април — рожденият ден на Шерлок Холмс.

Току-що беше навършил трийсет и девет години.

8.

УИГИНС ВТОРИ ПРИСТИГНА УСПЕШНО В НЮ ЙОРК ДНЕС

Сутринта след абсурдната и смуцаваща мелодрама в гробището Рок Крийк, Хенри Джеймс се събуди изпълнен с решимост веднага да направи *нещо*. Просто не можеше да реши какво. Да се върне веднага в Англия. Да отиде при Хенри Адамс с признание и искрени извинения за това, че е нахлул в най-тайното му уединено място? (Не, не... при мисълта за онова легло в каменния саркофаг под земята, близо до погребаните останки на Клоувър, Джеймс не само настръхваше, но и усещаше леко гадене. Никога нямаше да спомене за това пред Адамс, нито щеше да му намекне по някакъв начин, че знае за тайния свят под скулптурата на Клоувър. Нито пък щеше да сподели с Джон Хей. Никога.)

Докато в онази дъждовна вторнична сутрин Джеймс се къпеше, подстригваше късата си брада и се обличаше — съжалявайки за стотен път, че не беше взел със себе си Смитс, посредствената си готвачка, и нейния още по-посредствен и впиянчен съпруг, който му беше прислужник — той реши да съобщи на глуповатата дъщеря на госпожа Стивънс, че отново би желал да закуси в стаята си. Вече беше излязъл в коридора да я търси, когато се натъкна на човека, който най-малко искаше да види — господин Шерлок Холмс, вир-вода и със зачервени бузи, събличащ водонепроницаемия си шлифер, който едва не се блъсна в него.

— Тъкмо вас търсех! — извика Холмс толкова добродушно, сякаш предишната вечер не бяха нахълтали в най-съкровено място на един добър човек. — Слезте в трапезарията на госпожа Стивънс, за да поговорим, докато си похапваме добре.

— Мисля да закуся в стаята си — отвърна Джеймс с хладен тон. Холмс като че ли не долови студенината във въздуха.

— Глупости. Толкова много неща имаме да обсъдим, Джеймс, а разполагаме с толкова малко време. Хайде, слезте в трапезарията като добър приятел.

— Нямам никакво намерение да обсъждам каквото и да било, свързано със снощните... събития — рече Джеймс.

Холмс дори се усмихна.

— Добре. Аз също. Имам по-важни новини. Чакам ви в трапезарията.

И Холмс му обърна гръб в едно от внезапните си, почти спазматични (макар и необичайно грациозни) движения и се запъти към стълбището, ръсейки дъждовни капки от шлифера, който носеше праметнат през ръката си.

Джеймс се спря пред стълбището. Трябваше ли да отреже Холмс и да установи едни по-хладни и официални отношения, каквито трябваше да бъдат те от самото начало? Или просто да преглътне и да изслуша „по-важните новини“?

Накрая гладът надделя над етичните съображения и Джеймс заслиза по стълбите.

* * *

— Изнесох се от удобната къща на госпожа Стивънс — заяви Холмс, докато похапваше закуската си в английски стил от боб, яйца, наденички и препечени филийки, която всяка сутрин успяваше да омая госпожа Стивънс да му приготви.

Незнайно защо, Джеймс се стресна.

— Кога? — попита той.

— Тази сутрин.

— Защо? — попита Джеймс секунда преди да осъзнае, че не иска да знае отговора и че и без това не е негова работа.

— Нещата взеха да стават твърде опасни — отвърна Холмс, поглъщайки кафето си на огромни глътки. Джеймс беше забелязал, че обикновено детективът се отнася с безразличие към храната, но понякога — като тази сутрин например — той като че ли не просто ядеше, а зареждаше някакъв парен двигател с гориво.

— Който и да беше човекът с цигарите снощи, голяма е вероятността да ни е проследил дотук, за да ми навреди... накратко, да ме убие — рече Холмс, изяждайки с удоволствие яйцата си. — Ако

продължа да живея тук, ще застраша вас, госпожа Стивънс, дъщеря ѝ и всички останали около мен.

— Но вие не сте сигурен, че мъжът от снощи е... убиец — каза Джеймс, запъвайки се пред последната мелодраматична дума.

— Не. Изобщо не съм сигурен — съгласи се Холмс. — Но засега предпочитам да не рискувам живота на приятелите ми.

Нещо в тази фраза — „приятелите ми“ — накара Джеймс да почувства вътрешна топлина. И той се мразеше, че се чувства така. Тази личност Шерлок Холмс определено не беше включена в неговия строго контролиран и непрекъснато ревизиран списък от приятели, и от негова страна беше изключително арогантно да предполага, че отношенията им са стигнали до такова ниво.

И въпреки това Джеймс продължаваше да чувства топлината.

Холмс довърши закуската си и запали цигара. Детективът никога не ядеше жълтъка на пърженото си яйце и това бе една от причините Джеймс да не обича да закусва с него; винаги, когато допушваше цигарата си, детективът я забождаше в полутечния жълтък, оставяйки края ѝ да стърчи като някой артилерийски снаряд, който не е успял да избухне. Този отвратителен навик винаги бе дразнил Хенри Джеймс, а тази сутрин направо му се догади.

— Не съм особено гладен — излъга той, избута чинията си напред и се приготви да стане. — Желая ви късмет с новото ви жилище...

— Чакайте, сър. Чакайте — рече Холмс и дори постави дългите си цигуларски пръсти върху ръката на Джеймс, сякаш се канеше да го задържи със сила, ако писателят се опита да стане и да си тръгне. Има още нещо, което трябва да ви кажа.

Джеймс зачака, но с нарастващо раздражение, тъй като цигарата на Холмс продължаваше да изгаря, а полутечният жълто-оранжев жълтък си седеше там, сред остатъците от закуската, като разтекло се биволско око. Чакаше, защото искаше да разбере къде е отседнал Холмс... ако това наистина беше краят на абсурдното им приключение.

— Ще ми кажете ли къде сте се преместили? — попита Джеймс, изумен от собствената си груба прямота.

— Не, за всички е по-добре да не знаете, Джеймс.

„Не казвай нищо“ — заповяда си Джеймс. През последните дни на няколко пъти беше излизал от образа на „Хенри Джеймс, писателя“,

който бе изграждал в продължение на почти петдесет години. Време беше отново да бъде себе си. Наблюдател, а не инициатор. Предпазлив слушател, а не бръщолевещ глупак. И въпреки това се чу да казва:

— А ще напуснете ли Вашингтон? Питам само в случай че Хей или Адамс, или... някой друг... пожелае да узнае.

— Ако ви се наложи да се свържете с мен — каза Холмс, — оставете бележка в този магазин. — Той щракна механичната си писалка и надраска бързо нещо на една от визитните си картички.

Джеймс погледна адреса. Беше на един магазин за пури на Конститушън Авеню.

— Ще живеете в магазин за пури? — не се сдържа и попита той.

Холмс издаде онзи рязък, лаещ звук, който при него минаваше за смях.

— Съвсем не, скъпи ми Джеймс. Но собственикът ще ми препрати всяко съобщение по някое момче, което ще ми го донесе на адреса, където живея, или ще ми го изпрати по телеграфа. По някаква причина, известна само на американците, магазините за пури работят денонощно, така че можете да се свържете с мен по всяко време на деня.

Джеймс кимна, прибра визитката на Холмс в портфейла си, пхна го обратно в самото си и тъкмо се нагани да стане, когато на прага се появи госпожа Стивънс, следвана от младо момче.

— Той ви носи съобщение, господин Джеймс. — Жената се поколеба, сякаш разчела изражението на писателя, и додаде: — Познавам момчето. Казва се Томас. Той разнася съобщения между най-добрите домове и семейства около Лафайет Парк. Ако искате да изпратите отговор, убедена съм, че в неговите ръце ще е на сигурно място — и няма да бъде прочетен, докато не стигне получателя си.

Джеймс кимна, прекъсвайки последния й коментар, че младият Томас не може да чете. Той махна на момчето да се приближи.

Разгъвайки хартията, писателят установи, че тя е от личните канцеларски материали на Джон Хей.

Скъпи Хари,

Ако пожелаеш да наминеш през дома малко след следобедния чай — да речем към 5:15 или по това време —

ще се радвам да обсъдя с теб един важен (и може би спешен) въпрос. С нетърпение очаквам да те видя.

Твой покорен слуга,

Джон Хей

П.П. Моля те, не казвай на господин Холмс за посещенията си. Много е важно.

Госпожа Стивънс предвидливо бе донесла със себе си малко преносимо писалище, в случай че Джеймс реши да отговори. Той се възползва. Закривайки с ръка листа хартия от Холмс, той прие поканата на Хей и каза, че ще бъде там точно в 5:15 следобед — доста особен час, помисли си Джеймс, но пък Джон Хей беше човек, посветил живота си на странностите още като секретар на президента Ейбрахам Линкълн.

Джеймс подаде бележката и една монета на момчето с думите:

— Достави го лично на човека, който те изпрати тук с посланието, синко.

Макар и да не можеше да чете, в очите на момчето проблесна интелигентност, когато кимна.

— О, не е необходимо да му плащате, господин Джеймс — каза госпожа Стивънс. — Сигурна съм, че човекът, който го е пратил тук, вече го е сторил.

— Няма значение — рече Джеймс и с едно махване на ръката отпрати Томас.

В този момент други две момчета бяха въведени от дъщерята на госпожа Стивънс, която изглеждаше объркана от внезапния наплив на куриери. Едното момче беше на възрастта на Томас, макар и не толкова добре облечено, а другото бе юноша, който носеше ливреята на куриер на Уестърн Юниън.

— Съобщение за господин Холмс — каза по-опърпаното момче.

— Телеграма за господин Холмс — каза по-голямото момче.

Джеймс все още изпитваше желание да стане и да си тръгне, но остана на мястото си от чисто любопитство. След като Холмс се преместеше — бог знае къде — двамата може би повече нямаше да се

видят. Всичките възбуждащи интереса събития от изминалите две седмици може би завинаги щяха да останат загадка.

Холмс заби угарката си в средата на жълтъка и Джеймс извърна глава настрани, за да потисне надигащото се гадене.

Детективът бързо прочете телеграмата, остави я на масата до салфетката си, каза „Отговор няма да има“ на момчето от Уестърн Юниън, което докосна с два пръста шапката си и си тръгна, след което той махна с ръка на другото момче, което носеше личното съобщение. Прочете го бързо, сграбчи писалището, което Джеймс беше използвал, за да напише своя отговор, и каза:

— Връщам се след минутка, Джеймс. Само ще изпратя нашия млад Меркурий до вратата, докато пиша отговора.

Госпожа Стивънс и дъщеря ѝ вече бяха излезли. Момчето с телеграмата си беше тръгнало. Останал сам, Джеймс ясно чуваше стъпките на Холмс и втория куриер по паркета във фоайето, а след това и проскърцването на пантите на входната врата, когато те излязоха на верандата. Противната цигарена угарка продължаваше да стърчи от сърцето на кървящия жълтък.

Наблизо лежеше телеграмата, забравена от Холмс до салфетката му.

„Не — помисли си Джеймс. — В никакъв случай.“

Той се изправи, сякаш се канеше да тръгне към стаята си на горния етаж, обърна се надясно, вместо наляво, и повдигна горната част на сгънатата телеграма.

УИГИНС ВТОРИ ПРИСТИГНА УСПЕШНО НЮ
ЙОРК ДНЕС ТЧК ЗНАЙ ЧЕ СКОТЛАНТ ЯРД И
РАЗУЗНАВАТЕЛНИТЕ АГЕНЦИИ ТУК И ВЪВ
ФРАНЦИЯ ДОКЛАДВАТ, ЧЕ МРЕЖАТА НА МОРИАРТИ
Е АКТИВИРАНА В ПАРИЖ, БЕРЛИН, ПРАГА, РИМ,
БРЮКСЕЛ, АТИНА, ЛОНДОН, БИРМИНГАМ, НЮ
ЙОРК, ЧИКАГО И ВАШИНГТОН ТЧК НЯМА
ПОТВЪРЖДЕНИЕ ЗА МЕСТОНАХОЖДЕНИЕТО НА
ЛУКАН АДЛЕР ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ПЕТ СЕДМИЦИ
ТЧК ПАЗИ СЕ
МАЙКРОФТ

Джеймс бързо пусна горната част на телеграмата и тръгна към стълбището в другия край на стаята, защото чу обичайните забързани стъпки на Холмс по паркета, а след това и по плетения килим в гостната. Беше стъпил на първото стъпало с вдигнат крак към второто, когато Холмс врхлетя в трапезарията. Детективът забеляза телеграмата, сгъна я и я прибра в джоба на сако си при другото съобщение, без да показва никакво притеснение, че някой може да я е прочел.

— Значи се връщате в стаята си — каза Холмс.

— Ей богу, Холмс — каза Хенри Джеймс, чувствайки нуждата да постави тази карикатура на джентълмен на мястото му. — Вашите дедуктивни умения... как успявате да го направите?

Вместо да покаже гняв или раздразнение, Холмс просто издаде лаещия си смях, повдигна бастуна си — онзи, знаеше Джеймс, в който беше скрита сабя — и каза:

— Добре тогава, довиждане засега, макар да съм убеден, че пътищата ни отново ще се пресекат след време.

— Мисля скоро да отплавам за Англия — рече Джеймс. Не беше убеден защо го каза, тъй като все още не го бе решил със сигурност. Разсеяно докосна джоба на жилетката си, където лежеше кутийката от слонова кост с прахта на сестра му Алис.

— Ами, добре, тогава сигурно повече няма да се видим — отвърна Холмс. С почти *радостен* тон, помисли си Джеймс и го изгледа с прикрит гняв. — Довиждане — каза детективът, обърна се и се запъти бързо към входната врата, подсвирквайки си някаква евтина вариететна мелодийка, която прозвуча някак познато на Джеймс. Нещо, което беше чувал в „Олд Мо“ на Дръри Лейн.

Джеймс осъзна, че повече от минута след като външната врата се затръшна, той продължаваше да стои на стълбището с вдигнат на второто стъпало крак, като статуя на човек, вкаменен от погледа на Горгоната Медуза. А още по-лошото бе, че очакваше Холмс да се върне, да каже, че е променил намеренията си и не мисли да се изнася.

Госпожа Стивънс влезе в трапезарията, за да разчисти масата, видя Джеймс да стои като замръзнал на стълбището със странно изражение на лицето и очевидно се изуми.

— Всичко наред ли е, господин Джеймс? Имате ли нужда от нещо?

— Всичко е наред, госпожо Стивънс. Просто отивах в стаята си, за да попиша малко. Приятен ден, мадам.

— Приятен ден и на вас, господин Джеймс. — Тя изкриви врат, за да го проследи с поглед как се изкачва по стъпалата, сякаш беше наета от Холмс... или Майкрофт... или Мориарти... или Лукан Адлер... да го шпионира.

* * *

Джеймс се намери да почука — тоест вдигна свитата си в юмрук ръка, за да почука, но реши вместо това да натисне новия електрически звънец — точно в пет и петнайсет.

Сутринта и следобедът бяха доста трудни. Опитва се да пише — работейки върху новата пиеса, която беше обещал на популярния актьор-мениджър Джордж Аликсандър — но макар пансионът на госпожа Стивънс да бе сравнително приятно местенце, той си оставаше пансион. Шумове, разговори на висок глас между работниците и глуповатата дъщеря, шумовете от двама мъже, които разглеждаха и хвалеха на висок глас вече празната стая на Холмс, дори госпожа Стивънс си припяваше, докато гладеше в малката стая до кухнята или когато си беше отворила прозореца, докато простираше прането на въжето след спирането на дъжда — всички се бяха наговорили да разсейват необичайно напрегнатия и раздразнителен Хенри Джеймс. Стотици пъти несъзнателно докосваше издутината от кутийката от слонова кост в джоба на жилетката си и се чудеше какво да направи. Да се върне обратно в Англия? Да отиде на семейното гробище в Кеймбридж и най-накрая да изпълни дълга си, погребвайки там прахта на сестра си? Да отиде при Уилям и семейството му във Флоренция, Женева или където там се намират в момента? Би могъл да разговаря с Уилям — понякога. Е, рядко. Всъщност почти никога.

Междувременно се радваше на поканата от Джон Хей. Джеймс се чувстваше като човек, който, навел се през парапета на палубата, за да види по-добре нещо отдолу, е паднал през борда. Поканата му беше дошла като хвърлен от умела ръка спасителен пояс с привързано за него въже, което да го издърпа.

Бенсън отвори вратата и, след като даде знак на един прислужник да вземе мокрото палто, цилиндъра и бастуна на Джеймс, поведе писателя направо към познатия кабинет на Хей. Когато вдигна глава от огромната купчина документи и видя застаналия на прага Джеймс, Джон скочи на крака, заобиколи бюрото си и се ръкува с него, стискайки здраво рамото му с другата си ръка. Жестът почти наподобяваше прегръдка — която, разбира се, щеше да ужаси и поразии Хенри Джеймс — но сега просто го накара да изпита онова приятно чувство, което бе сигурен, че е изгубил.

— Толкова се радвам да те видя, Хари — каза Хей, докато водеше Джеймс към удобното кресло, разположено срещу широкото бюро, придържайки го за лакътя. Когато Джеймс се настани в креслото, Хей подскочи, седна на ръба на бюрото — изумително пъргаво за мъж, който щеше да навърши петдесет и пет през октомври, помисли си Джеймс — и извика:

— И така, минаха петнайсет минути от обичайното време за чай на „Петте купи“, което беше винаги точно в пет, но това няма да ни попречи така или иначе да пийнем чай — призракът на Клоувър няма да възрази, макар че може да чуем някое друго почукване откъм ей онази масичка там — или пък може вместо това да пийнем малко наистина добро уиски.

Джеймс се поколеба. Беше му твърде рано за силно питие, а и той твърде рядко посягаше към уискито, но денят беше дъждовен, в камината весело пропукваше огън и мисълта за едно питие му се стори привлекателна, дори изкушаваща.

— Това истинско шотландско уиски без *Е* ли е — попита той, — или е някое от вашите американски киселочи с вмъкнато *Е*?^[1]

Хей се засмя.

— О, уверявам те, че е шотландско, Хари. Никога не бих засегнал поангличанчените ти сетива с някой киселоч или подло, нежелано *Е*. — Хей даде знак на Бенсън, който сякаш се разтвори във въздуха.

— Имам дванайсетгодишно малцово „Кардю“ от Спейсайд, отлежало в дъбови бурета, което намирам за по-добро от повечето двайсет и една годишни малцови уискита — продължи Хей, заобикаляйки бюрото, за да седне в стола си с висока облегалка и кожена тапицерия. — Единственият му недостатък е, че човек може да

го купи само в Спейсайд, така че трябва или да пътувам дотам всеки път, когато съм в Англия, или непрекъснато да плащам на някого, за да пътува до Спейсайд, да го купува, да го опакова и да го изпраща тук.

— С нетърпение очаквам да го опитам — каза Джеймс, макар да знаеше, че беше пил дванайсетгодишно малцово „Кардю“ с Пол Жуковски, и то дори в салона на лейди Улзли, благодарение на вкуса на съпруга ѝ, фелдмаршал виконт Улзли, който бе вдъхновил „образа на съвременния генерал-майор“ в оперетата „Пиратите от Пензанс“ от Джилбърт и Съливан.

Още преди Хей да заговори отново, Бенсън се появи със сребърен поднос, върху който бяха подредени гарафа „Кардю“, кристални чаши за уиски, бутилка с газирана вода, кана с обикновена вода и малка купчина подложки с герба на Джон Хей. Когато Бенсън се обърна към писателя и повдигна вежда, Джеймс каза:

— Чисто, ако обичате.

— За мен с малко вода, както обикновено — рече Хей.

Когато Бенсън излезе, затваряйки тихо вратата зад себе си, двамата мъже вдигнаха чаши — бюрото беше твърде широко, за да се чукнат — и Хей каза:

— *Amicus absentibus*.

Джеймс се изненада от наздравицата — за кой точно от липсващите им приятели щяха да пият? — но кимна и отпи от кехлибареното уиски. Беше отлично. Джеймс знаеше достатъчно за уискито, за да прецени, че това е меко и добре балансирано, а след преглъщането му оставаше някакъв сладък, опушен вкус, без да е твърде натрапчив. Никакво „парадиране“, което често се срещаше при повечето сингъл малц уискита.

Джеймс кимна отново, този път признавайки качествата на уискито, като през цялото време си мислеше: „Кой липсващ приятел или приятели?“.

— Хари, ще говоря направо — каза Хей, облягайки се напред върху бюрото; държеше чашата си стисната с двете ръце над купчината документи. — Двамата с Клара се надяхахме, че ще размислиш и ще отседнеш отново у нас през остатъка от престоя си във Вашингтон.

Това има ли връзка със снощи? Сърцето на Джеймс биеше болезнено в гърдите му — всички мъже в рода му имаха проблеми със

сърцето, които накрая ги разболяваха — затова отпи отново от уискито, за да си спечели повече време за размисъл. Не, не можеше да повярва, че Холмс е разказал на някого за присъствието на Джеймс в гробището и във вътрешността на скулптурата на Клоувър. Беше обещал, че ще си мълчи. *Какво е едно обещание за човек, който всъщност не е джентълмен?*

— Защо, Джон? — попита тихо той. — Прекарах достатъчно време тук като твой гост и спокойствието след нашето нахлуване сигурно ти е добре дошло.

— Беше тук заедно с Холмс — каза Хей, — или с Холмс, представящ се за онзи норвежки изследовател Ян Сигерсон, което по свой начин също беше доста забавно. Но двамата с Клара така и не получихме възможността да си поговорим с теб.

Джеймс облегна брадичката си върху гърдите в поза, която половин век по-късно щеше да стане известна като „чърчилска“.

— Освен ако — продължи Хей, облягайки се назад в стола си и отпивайки някак забързано от уискито, сякаш наслаждаването на аромата му не беше част от цялото удоволствие, — не планираш скоро да напуснеш града. За Кеймбридж? Или може би обратно към Англия? Париж?

— Не, не планирам скорошно отпътуване. — Джеймс осъзна, че е взел това решение, докато произнасяше думите. — Но стаята ми при госпожа Стивънс е доста удовлетворителна.

Хей се ухили под грижливо подрязаните си мустаци.

— Удоволителна за някой новоизбран конгресмен-ерген може би, Хари, но определено не за писател. Ти пишеш, нали?

„Твърде малко, твърде малко“ — помисли си Джеймс. Но пък планът все пак беше да се самоубие в Париж, и част от привлекателността на този план бе да сложи край на всички крайни срокове и — как се изразяваха американците? — *да махне от главата си агента, сценичните продуценти и всички останали, които зяпаха с малките си човчици в очакване да бъдат нахранени.*

— Направих няколко скромни опита за следващата си пиеса — каза Джеймс с печален тон, отговарящ на изражението на лицето му. — Просто няколко записки.

Хей отново се ухили.

— Предполагам, че си се чувствал удобно в стаята си по време на престоя ви тук, но ние разполагаме с доста по-голям апартамент за гости в дъното на крилото, намиращо се точно срещу онова, в което бяхте отседнали. Не ви разположихме там, защото е доста далеч от главното стълбище, но ако ни окажеш честта да ни гостуваш отново, този апартамент ще бъде твой — спалня и доста по-голяма дневна, и двете с камини, разбира се, а дневната разполага със собствена доста богата библиотека. Цветните плочки в банята са доста по-светли от онези в предишната ти баня, но умивалниците са мраморни, кранчетата са от сребро и ти гарантирам, че ще разполагаш както с гореща, така и със студена вода.

Джеймс си пое дълбоко дъх, опитвайки се да оформи отказа си по най-учтивия възможен начин. Всъщност онова, което му пречеше да се съгласи, беше близостта на Хенри Адамс — мъжа, чиято тайна беше нарушил толкова грубо.

— А и колкото и да е приятно местенцето на госпожа Стивънс — продължи Хей, стиснал вече празната си чаша, — не вярвам, че тя може да ти осигури толкова добър личен камериер, колкото ние.

— Личен камериер — повтори Джеймс, усещайки странно изтръпване в цялото тяло. *Така ли се чувства героят в някой роман, когато авторът подтиква него или нея да действат по начин, противоречащ на природата им или на здравия разум?* Искаше му се да може да зададе този въпрос на Холмс и дори потупа джоба на самото си, в който лежеше визитката на детектива с името и адреса на онзи магазин за пури, чрез който Джеймс можеше да се свърже с него.

— Да, и то не кой да е личен камериер — заяви Хей, навеждайки се още по-напред над бюрото, — а Грегъри, един от най-отдавнашните ни и най-доверени служители.

Джеймс си спомни високия белокос мъж, когото наричаха Грегъри. Прислужникът излъчваше достойнство и тиха изпълнителност.

— Грегъри името му ли е, или фамилията? — попита Джеймс.

— Фамилията — отвърна Хей. — Мисля, че името му е Терънс. Грегъри не само е най-подходящият човек да разпалва огнищата ти и да приготвя дрехите ти сутрин, но и бръсне по-добре от всеки друг мъж в персонала ни.

— Наистина изпитвам огромна неохота отново да досаждам на теб и Клара... — започна Джеймс.

Хей вдигна ръцете си с дланите напред, след което бързо ги разпери настрани, сякаш отваряше врата или избутваше нещо.

— Това няма да е като първото ти гостуване, когато беше гост със... е, някой би ги нарекъл задължения на гост: да слизаш да вечеряш с нас, да поддържаш разговор, да ми правиш компания на обяд и други такива. Не, апартаментът за гости ще бъде твой — намира се на североизточния ъгъл и през прозореца може да нахлува лек шум от уличното движение, но той е съвсем тих — нашето момче Дел живя известно време в тези стаи, но се прибра в своята, преди да се върне в колежа. Намираше апартамента за *твърде* тих. *Твърде* голям.

„Може би стаите в апартамента са обитавани от духове“ — помисли си Джеймс. Усмихна се при мисълта, че няма да има нищо против няколко ектоплазмени посещения. Може би сестра му Алис щеше да му даде идея какво да прави с прахта ѝ, която беше откраднал.

— ... И ежедневно почистване от домашните прислужници, разбира се, но само когато си навън — продължаваше Хей. — И ще можеш да се храниш по всяко време в стаята си, ако пожелаеш... Грегъри ще бъде както твой прислужник, така и портиер. И, разбира се, ще разполагаш с ключ от входната врата, за да можеш да влизаш и излизаш, когато ти се прииска, без да притесняваш никого.

— Признавам, че се чувствам малко самотен в пансиона на госпожа Стивънс — рече Джеймс, който вече се беше предал. Можеше да си почине. Можеше да пише.

— Нищо чудно... особено след като господин Холмс си тръгна толкова внезапно — каза Хей. Той като че ли не забеляза лекото повдигане на веждите на Джеймс. — Значи си съгласен, Хари?

Джеймс кимна.

— Чудесно! — извика Хей. — Ще изпратя няколко момчета с колата, за да докарат пътния ти сандък и останалия багаж.

Минута по-късно двамата стояха край отворената врата, наблюдавайки пролетния дъжд и наслаждавайки се на аромата на свежа трева и листа. Появи се двуместната карета за Джеймс — камериерът Грегъри седеше на капрата до кочияша, скрит под червен

чадър — а миг по-късно добродушният коняр, с кожен каскет, обсипан с дъждовни капчици, докара и колата за багажа.

— Джон, откъде знаеш, че Холмс се изнася? — попита Джеймс.
— Това се случи едва тази сутрин.

Хей се ухили и тупна с длан писателя по дясното рамо, като същевременно разтваряше чадър, за да придружи Джеймс до двуколката.

— Хари, Хари... Човек никога не трябва да подценява бързината, с която и най-незначителните новини се разпространяват из Вашингтон. Особено около Лафайет Парк. Дъщерята на хазайката ти, каквато е глуповата, разказала всички подробности за Холмс на нашия лакей, вероятно на сутрешния пазар, преди още да сме станали и да сме се облекли.

Джеймс се настани върху приятно миришещата кожена седалка на покритата двуколка. Хей сгъна чадъра и тупна по покрива с дървената му дръжка.

— До скоро, Хари.

Джеймс измина няколко пресечки в пълно мълчание. Дъщерята разказала на лакея за ранното напускане на Холмс, той пък го споменал пред другите прислужници, които, от своя страна, го предали на Клара и Джон — това беше абсолютно логично.

Но Хенри Джеймс не вярваше и на една дума.

---

[1] В британския вариант на английския уискито се пише whisky, а в американския — whiskey. — Б.пр. ↑

9.

МНОГО КОЛОЕЗДАЧИ СИ КУПУВАТ СОКОИЗСТИСКВАЧКИ

Сутринта на рождения ден на Шерлок Холмс се оказа приятно продуктивна. У дома — или поне в апартамента на Бейкър Стрийт в Лондон, за който все още мислеше като за дом — той често спеше почти до единайсет или дори до по-късно в онези скучни периоди между отделните случаи. След това закусваше и се връщаше в леглото. Естествено, кокаиновата смес, която си инжектираше по време на тези скучни периоди, допринасяше за летаргията му — нещо, което този нов хероин, който си биеше в Щатите, като че ли не правеше — но пък винаги бе нащрек, когато работеше по някой случай.

Точно в тази сутрин на четвърти април той се събуди на зазоряване и излезе, за да си потърси ново място за живеене — същият онзи стар хотел „Къркууд Хаус“ на ъгъла на Дванайсета улица С. 3. и Пенсилвания Авеню, покрай който двамата с Джеймс бяха минали предишната вечер. Носеха се упорити слухове, че старият хотел ще бъде съборен всеки момент, но той предлагаше доста удобства, които Холмс одобряваше: скъпи завеси, избелели от слънчевата светлина, великолепно изработени столове, показващи признаци на износване, които дори покривките им не можеха да скрият, комбинация от вежливо обслужване, смесено с дискретност и усет кога гостите предпочитат да бъдат оставени да се оправят сами. Холмс разбираше защо повечето преуспели търговски агенти бяха все още верни на това място.

Той нае трима сигурни мъже — за които гарантираше управителят на „Къркууд Хаус“, тъй като един от тях беше синът му — и колата им, за да откарат чантите и пътническия му куфар от пансиона на госпожа Стивънс, без да вдигат много шум.

После, малко след като магазините отвориха, Холмс си купи пистолет. Беше забелязал големия брой оръжейни магазини из Вашингтон и влезе в онзи, който се намираше най-близо до „Къркууд Хаус“, минута след като продавачът отвори. Под стъклените плотове

бяха подредени най-различни пистолети, някои от които очевидно бяха направени за каубои-разбойници, и още толкова бяха окачени по стените. Въздухът миришеше приятно на стомана и смазка.

— Мога ли да ви помогна, господине? — попита мустакатият продавач.

— Имате ли някакви нови *сокоизстисквачки*^[1]?

— Да, сър, абсолютно, сър. С каква дължина на цевта — два или три инча?

— Три.

— Да, при триинчовите дула точността е по-голяма — рече продавачът, докато отваряше стъкления плот и изваждаше оръжието.

„Да, с триинчово дуло може би ще успея да улуча стената на хамбар, ако се намирам вътре в него и стрелям от близко разстояние — помисли си Холмс. — Може би.“

— Какъв калибър предпочитате, сър?

— Трийсет и осми S&W — отвърна Холмс.

— Предлагаме и трийсет и втори, сър. Малко са по-евтини и съвсем малко по-леки.

— Трийсет и осми, ако обичате — рече твърдо Холмс.

Продавачът тържествено демонстрира малкия пистолет — а той *наистина* беше по-малък от повечето револвери в магазина — отвори барабана, за да покаже на клиента, че оръжието не е заредено, след което го подаде на Холмс.

Детективът отбеляза, че патроните за „Смит и Уесън“ трийсет и осми калибър може да влизат малко трудно в гнездата, после затвори барабана и протегна ръка, целяйки се в тухлената стена в дъното на магазина.

— С едно натискане на спусъка се превърта барабанът и се задейства ударникът — каза продавачът.

— Да — рече Холмс и натисна два пъти спусъка на сухо. Това не беше особено добра практика, но бе необходима, за да свикне с новия револвер.

— Тогава значи ви харесват *сокоизстисквачките* със скрито чукче? Случайно да сте колоездач, сър?

— Точно така — отвърна Холмс. — Никак няма да е добре да натисна, без да искам, петлето и пистолетът да ми гръмне в джоба на панталона, нали?

— Няма, сър. Доста колоездачи купуват *сокоизстисквачки*. Много са популярни. Гарантирам ви, че този пистолет няма да стреля, ако паднете от колелото. — Продавачът се поколеба и се прокашля. — Значи вие, сър, сте ревностен почитател на колоезденето?

— Точно така — потвърди Холмс. — Направо съм луд по него.

— Нямаме обаче твърде много клиенти от Англия... не го казвам като нападка или нещо подобно, сър. — Бузите на продавача пламнаха, щом осъзна, че е пристъпил границите в общуването си с един джентълмен.

— Напълно разбирам — отвърна Холмс с усмивка. — Тук човек се нуждае от нещо за стрелбата по мишени с американските си приятели, нали?

— Разбира се, сър.

— Необичайна ми е липсата на петле — каза Холмс. — Оръжието прави ли често засечка?

— Не, сър. Не и марката „Смит и Уесън“. Най-надеждното двойно действие. Изглежда странно, съгласен съм, но е най-доброто оръжие, което можете да носите в себе си скрито, когато нямате големи джобове. А и да имате, по-големите пистолети издуват плата на джобовете, нали?

— Така си е — съгласи се Холмс. — Колко искате за пистолета?

— Пет долара, сър.

— Малко скъпичко ми се вижда.

— Ще добавя и две кутии с патрони към *сокоизстисквачката*, сър.

— Дадено — рече Холмс.

— Да ви го опаковам ли, сър?

— Не — отвърна Холмс. — Ще го нося в джоба.

* * *

И малко по-късно, когато посети Джон Хей, Холмс носеше пистолета — зареден, с изключение на едно празно гнездо — в единия голям външен джоб на туиденото си сако, а двете кутии с патрони — в другия. Когато Холмс се появи, бившият дипломат тъкмо седаше да закусва, и детективът го увери, че посещението му няма да отнеме

повече от няколко минути и че с удоволствие ще изпие чаша кафе, докато Хей си похапва.

Колкото се може по-лаконично — и без да споменава нито приключението в гробището Рок Крийк от предишната вечер, нито зловещата фигура, пушеща цигара в тъмното — Холмс обясни, че се изнася от пансиона на госпожа Стивънс, налага се, уви, и че е загрижен за безопасността на господин Джеймс.

— Но Джеймс няма никакви врагове във Вашингтон! — извика Хей.

— Едва ли има врагове където и да е било по света — отвърна Холмс. — Но аз имам. И ме уведомиха, че може и да са известени за присъствието ми във Вашингтон... дори да знаят настоящия ми адрес в пансиона на госпожа Стивънс.

Хей го погледна притеснено и попи с ленена салфетка брадата и идеално подрязаните си мустаци.

— Но те със сигурност не биха... невинен човек като Хари...

— Вероятността е нищожна — рече Холмс. — Но не можем да разчитаме на това. Точно тези хора пренебрегват всички закони на здравия разум и приличието. Не бих могъл да спя спокойно, представяйки си как се появяват в пансиона на госпожа Стивънс, приближават се до господин Джеймс...

Хей впи поглед в детектива.

— Ще бъде ли семейството ми в опасност, ако Хари отседне тук?

— Ни най-малко.

— Откъде сте толкова сигурен, сър? — Учтивият тон на Хей се изпари за миг, заменен от резкия, разпитващ глас на прокурор.

— Тези... хора... може да не са запознати с литературната слава на Хенри Джеймс — отвърна Холмс, — но съм убеден, че познават отлично *вашата* репутация, господин Хей, и не биха направили нищо на вас или вашето семейство... или вашия гост... което би направило обществено достояние присъствието им тук.

— Тогава ще покана Хари да намине днес и ще настоявам... ще *настоявам*, казвам ви... да отседне отново у нас — заяви Хей. Холмс се възхити на духа на мъжа, който бе способен да вземе такова важно решение за няколко секунди.

— Можете ли да го помолите да намине към пет и петнайсет? — попита Холмс.

— Да, щом искате. — Хей погледна детектива с присвити очи. — Има ли някаква особена причина да изберете този час?

— Просто не искам да се сблъскам с господин Джеймс след като се изнеса от приятния дом на госпожа Стивънс, а точно по това време може да се наложи да бъда в района.

— Значи изрично ще уточня пет и петнайсет — каза Хей и понечи да се изправи, след като Холмс стана от стола.

— Не, моля ви, не ставайте, и ви благодаря за тази услуга — рече Холмс.

— Ако се наложи да се свържа с вас... — започна Хей.

Холмс му подаде една от визитните си картички с написания на ръка адрес на магазина за пури.

— По някакви необясними причини този магазин работи денонощно — каза детективът. — И ми обещаха да ми предават по най-бързия начин всяко получено съобщение, адресирано до мен.

Холмс и Хей си стиснаха ръцете и детективът бързо излезе, за да успее да хване Хенри Джеймс, преди писателят да е наредил да отнесат закуската в стаята му.

---

[1] Прякор, даван от колекционерите на револвера със скрито петле „Смит и Уесън“. — Б.пр. ↑

10.

МАЛЪК БУКЕТ ОТ БЕЛИ ВИОЛЕТКИ

Холмс почука на входната врата на Хенри Адамс точно в пет — часа, който бе посочил в изпратената рано сутринта бележка, и който Адамс бе приел в отговора, получен от детектива на закуска.

Вратата се отвори веднага и пред Холмс се появи строгото лице на възрастен иконом; детективът вече познаваше по физиономия и имена всички прислужници на семейство Хей, но не беше представян официално на никого от персонала на Хенри Адамс.

Икономът не каза нищо, затвори вратата зад детектива, кимна с глава, давайки знак на Холмс да го последва, и го поведе направо към стълбището, което Холмс беше виждал единствено в сумрака на онази нощ, когато тайно се бе промъкнал в къщата. Когато го отведе в кабинета, навъсеният иконом изчака Адамс да му кимне иззад отрупаното с листове, но не разхвърляно бюро, преди да затвори вратата зад Холмс. Нямахме нито обявяване на пристигането му, нито поздрав, нито дори „Моля, сър, последвайте ме“, но може би Адамс беше наредил на дългогодишния си прислужник да не разговаря с Холмс. Във всеки случай, детективът не почувства обида. Той огледа с известен интерес отрупания с книги кабинет. Личеше си, че принадлежи на образован човек, и се осветяваше не само от разположените върху бюрото и масата лампи, а и от големите прозорци, някои от които имаха прозрачни, а други — цветни стъкла. През прозрачните стъкла Холмс можеше да види президентския Бял дом от другата страна на улицата.

Адамс нито се изправи, нито заговори, затова Холмс пое инициативата. Той отиде до бюрото, остави цилиндъра, ръкавиците и бастуна върху единия стол и се настани в другия, който се намираше точно срещу бюрото на Адамс.

— Поставете ме в непоносима ситуация, господин Шерлок Холмс — рече тихо оплешивяващият мъж, — но не чак толкова тихо,

че Холмс да не долови притаения гняв и раздразнение в гласа на Адамс.

Вместо да изкаже несъгласие или да изкоментира по някакъв начин, Холмс просто кимна.

— Направих моята... загадка... прекалено проста, нали? — попита Адамс. — Твърде много улики.

— Всъщност точно колкото трябваше — отвърна Холмс. — И не всичките бяха оставени умишлено.

— В бележката ви от тази сутрин пишехте само, че сте разгадали мистерията и сте погледнали към света през очите на опечаления. Това, предполагам, означава...

— Че съм влязъл в паметника? — довърши Холмс. — Да.

Хенри Адамс погледна към натрупаните върху бюрото му листовے хартия и за момент лицето на мъжа — както и плътта на почти оголения му скалп — придобиха толкова ужасяваща бледност, че Холмс се притесни дали възрастният мъж не е получил сърдечен удар или инсулт. Но след това Адамс отново го погледна и се поизправи в стола си.

— В такъв случай — рече той с леко потреперващ глас, — ви е известна най-голямата тайна в живота ми, господин Холмс. Проявих твърде голяма глупост и самоувереност да дам на човек... като вас... достатъчно лесни следи към тайната и сега вече я знаете. — Тялото на Адамс внезапно потрепери, сякаш през него беше пуснат ток. — Не сте казали на Джеймс, нали?

— Не съм разговарял нито с Джеймс, нито с когото и да било по този въпрос, нито снощи, нито тази сутрин — заяви Холмс, усещайки как стомахът му се свива при това адвокатско извъртане на истината.

Адамс кимна.

— Благодарен съм ви за което. — Ученият въздъхна и сгъна ръцете си на бюрото. — И сега какво, господин Холмс? Да поговорим за каква сума пари става въпрос?

Холмс можеше да се възмути от думите му — и се изкушаваше да го направи — но се въздържа.

— Приемам само заплащане за услугите ми като детектив, господин Адамс — отвърна студено той. — Не и да ми плащат като на изнудвач.

Изражението на Адамс не се промени.

— Тогава колко искате да получите за детективската си работа в този случай, господин Холмс?

— Един долар — отвърна Холмс. — Който вече ми беше платен — преди две години — от брата на покойната ви съпруга, Едуард.

— Нед — рече Адамс с неочаквана болка в гласа.

Холмс отново кимна.

Внезапно Адамс като че ли се отръска от замайването си.

— Извинете ме — рече той, надигна се леко от стола и дръпна въженцето на стената. — Не ви попитах дали искате чай... или кафе... или чаша уиски?

— Не искам нищо, благодаря.

Адамс се отпусна отново в стола си.

— Вие — рече много тихо той, — сте може би единственият жив човек, който знае какво чудовище съм аз.

— Опечален мъж — отвърна Холмс. — Не чудовище. Никога не съм ви смятал за чудовище. Опечален мъж, тъгуващ за любимата жена, който е намерил уникален начин да наблюдава как останалите оплакват изгубената му любов.

Адамс едва не се изсмя.

— Ако бяхте чули някои от коментарите... ако бяхте видели някои от шутовщините им при първата им среща със скулптурата на Сен Годен. Ако ги бяхте чули как гадаят каква ли е стойността на паметника, как критикуват импозантността му или липсата на религиозен контекст, или отсъствието на веселие в надеждата и абсолютна увереност във вечното изкупление. Ние сме странен и необясним вид, господин Холмс.

— Така е.

— Какво искате, сър? — попита Хенри Адамс.

— Искам... трябва... да разкрия истината за смъртта на съпругата ви Клоувър преди повече от седем години — заяви Холмс.

— Тя изпи цианкалий и умря почти мигновено — отвърна бързо Адамс. — Няма какво толкова да се обсъжда, камо ли да се разкрива.

Холмс въздъхна и се наведе напред, облягайки лактите си върху бюрото на Адамс.

— Извинете ме за прямотата, господин Адамс. И ще продължа да съм все така пряк и откровен, докато не приключим разговора. Но

знайте, че коментарите и въпросите ми не са породени от жестокост, а от нуждата да си изясня всичко.

Адамс се облегна назад, но погледна твърдо в острите сиви очи на Холмс.

— Смъртта на госпожа Адамс едва ли е била почти мигновена — продължи Холмс с тих, но твърд глас. — Публикувал съм монографии върху повече от триста отровни субстанции или комбинации от тях — техните симптоми, смъртност по скалата от едно до сто, мирис, ефикасност. Цианкалият, в доза, достатъчна, за да убие госпожа Адамс, би трябвало да изгори езика и гърлото ѝ. Точно тази отрова спира способността на тялото да обработва кислорода — тоест, жертвата се задушава. Но в продължение на няколко ужасни минути госпожа Адамс щеше да се дави и да се опитва да си поеме дъх, може би щеше да разкъса якичката на роклята си в опит да диша. Щеше да се гърчи и да падне на пода, където отровата щеше да ѝ гарантира още няколко минути ужасни конвулсии. След това...

— Достатъчно! — извика Хенри Адамс и плесна толкова силно с длан по бюрото си, че звукът отекна като изстрел от пистолет.

Вратата се отвори почти незабавно и възрастният иконом подаде глава.

— Сър... добре ли сте? Чух...

Без да вдига поглед, Адамс кимна и изрече с надебелял глас:

— Добре съм, Хобсън. Повече няма да имам нужда от теб отпред.

— Да, сър. — Вратата безшумно се затвори и Холмс чу онова, чиято липса бе забелязал по-рано — стъпките на иконома, които се отдалечаваха първо по коридора, а след това и по стълбището.

Холмс насочи вниманието си към Адамс и почувства напрегнатия му поглед. Ако очите бяха остри ножове, с този си поглед възрастният мъж можеше да обезглави и изкорми Холмс.

— Защо ми казвате тези неща? — попита Адамс с подрезгавял глас.

Холмс посочи към една от стотиците подвързани с кожа книги, подредени по рафтовете на стената.

— „Отровите и въздействието им върху тялото“ на Седфърд, девето издание. Всички тези подробности са ви известни, господин Адамс. Проучили сте тази отрова също толкова внимателно, както сте

проучили администрацията на Томас Джеферсън. Търсели сте истината, колкото и непоносима да е била тя. Аз също.

— Да, добре. — Ученият си пое дълбоко дъх. — Всекидневната, в която открих тялото на Клоувър, изглеждаше така, сякаш в нея са се борили трима моряци — разкъсани завеси, преобърнати маси, разбити лампи, възглавници, раздрани от ноктите ѝ, нападали от перваза кристални предмети. И лицето на Клоувър... изглеждаше чудовищно, изкривено от ужас, господин Холмс.

Детективът кимна. След минутка мълчание той рече:

— Излъгали сте полицията и вестникарите, господин Адамс.

Адамс рязко вдигна глава и изпъна рамене. Слабите следобедни слънчеви лъчи проблясваха върху плешивото му теме и свитите юмруци. Наблюдавайки изражението му, Холмс за миг си спомни за демонските маски, които бе виждал в един театър *НО* в Киото.

Но Адамс не каза нищо. Холмс забеляза, че свитата в юмрук ръка на учения се плъзва към чекмеджето, и се зачуди дали там няма пистолет. Новата *сокоизстисквачка* — заредена — лежеше в предното джобче на туиденото му сако.

— Казали сте на полицията и вестникарите, че сте оставили съпругата си сама в неделя сутринта, защото е трябвало да посетите зъболекаря си — каза Холмс. — Това не е било истина.

Дребното тяло на Адамс се заклати напред-назад, сякаш реагираше на душевната му борба. Най-накрая той каза:

— Не, не беше истина.

— Защо излязохте онази сутрин, господин Адамс?

— Двамата с Клоувър се скарахме. Жестоко. — И сякаш осъзнавайки законовия смисъл на тази дума, той бързо добави: — За Клоувър и мен беше „жестоко“, макар едва да повишихме гласове. Ние сме от хората, които не си крещят. Никога.

— Но сте спорили.

— Да.

— За какво? — попита Холмс.

— Клоувър беше силно разстроена — можеше да се каже отчаяна — и онази сутрин непрекъснато плачеше, почти бе изпаднала в истерия, защото всяка неделя в този час тя винаги пишеше на баща си. Който вече беше мъртъв.

— Карали сте се заради емоциите ѝ или заради писането на писмото? — попита Холмс.

— Аз настоявах, че трябва да си изгради нова неделна рутина — рече Адамс. — Да напише писмо на сестра си Елън. След всичките тези месеци да превърне неделите в ден за нещо по-различно от меланхолия и скръб.

— Тя наистина е написала това писмо до сестра си, или поне част от него, след като сте излезли — каза Холмс. — Казала ѝ, мисля, че ще го цитирам точно: „Не мога да ти опиша с думи колко търпелив и любящ е Хенри“, и след това в последния, недовършен параграф: „Хенри беше — и все още е — неописуемо нежен и по-добър от всички вас, взети заедно“. Според вас защо е написала точно това, след като сте се скарали и вие сте излезли, господин Адамс?

Адамс изглеждаше като писател, който е принуден да гледа как цялото му творчество изгаря лист по лист в огъня.

— Не знам, господин Холмс. Нито пък знам откъде сте научили точното съдържание на писмото на Клоувър до Елън.

— Полицията ми даде копие — отвърна Холмс, махвайки с ръка, сякаш става дума за нещо тривиално, което не си струва да се обсъжда. Той се прокашля и продължи: — Написаното звучи така, сякаш госпожа Адамс пише нещо като предсмъртна бележка на сестра си, в която се старее да свали всякаква вина от вас.

Адамс само поклати глава; дали в знак на отрицание, или просто защото беше объркан, Холмс не можеше да каже.

— Малко преди това — продължи Холмс, — в писмото до сестра си госпожа Адамс пише, цитирам по памет: „Ако притежавах и капчица характер или доброта, щях да ги използвам, за да се върна към живота“. И това е краят на писмото. Защо се върнахте толкова бързо у дома, господин Адамс? След само десет минути ходене пеша? Знам, че онази сутрин не сте имали час при зъболекаря си.

Адамс взе писалката от бюрото си и я хвана с двете си ръце, сякаш се канеше да я счупи.

— Защото бях... разтревожен — отвърна най-после той. — Притеснен. Осъзнах, че съм постъпил много подло, като съм изоставил Клоувър сама в онази къща, когато тя се чувстваше толкова зле.

— На полицията сте казали, че при връщането си по Ейч Стрийт сте заварили госпожица Ребека Лорн да чака пред входната врата.

Попитала ви е дали денят е подходящ да се качи горе при Клоувър.

Адамс не отвърна нищо. Обикновено плашещо интелигентните му очи сякаш бяха замъглени — „Полупрозрачното було на спомена“ — помисли си Холмс.

— Защо излъгахте и за това, господин Адамс? — попита детективът.

Адамс примигна.

— Кой казва, че съм излъгал?

— Аз. Сблъскали сте се с Ребека Лорн, която е излизала през входната врата към Ейч Стрийт. Тя е плачела — истерично, точно както госпожа Адамс преди това. Трудно ѝ е било да ви разкаже какво е заварила, когато се е качила в стаята на госпожа Адамс, нали, господин Адамс?

— Да. Наложил се да я отведе във фоайето, за да не стане никой свидетел на истерията ѝ... отне ми няколко минути да я успокоя до такава степен, че да може да ми разкаже какво е намерила на горния етаж.

— Как е влязла? — попита Холмс, навеждайки се отново напред.

— Какво?

— Сигурен съм, че когато сте излезли навън, за да успокоите гнева си, сте заключили вратата след себе си — каза Холмс. — Как е успяла Ребека Лорн да влезе в къщата ви?

— О, месец или два по-рано Клоувър ѝ беше извадила ключ — отвърна почти разсеяно Адамс. — Имахме намерение да отидем до Ню Йорк, за да понапазаруваме — напразни надежди, както се оказа — и Клоувър беше дала на госпожица Лорн ключ за къщата, за да наминава да наглежда прислугата и да проверява дали цветята са поливани редовно.

— Ребека Лорн е открила тялото на госпожа Адамс в разхвърляната всекидневна, не вие — рече Холмс. Изречението не беше произнесено като въпрос и Адамс реагира единствено с леко кимване.

Накрая той заговори с глухия глас на човек, който е преминал през ада и знае, че ще трябва отново да слезе в него.

— През онези последни месеци като че ли единствено Ребека Лорн успяваше по някакъв начин да утеши скръбта на Клоувър по баща ѝ. Клоувър вече не се виждаше с приятелите си. Ще е прекалено

да твърдя, че двете с госпожица Лорн бяха неразделни през онези летни и есенни месеци, но Ребека бе единственият човек, когото Клоувър с нетърпение очакваше да види.

— Предишната вечер двете не бяха ли посетили госпожа Камерън — Лизи Камерън? — попита Холмс.

Адамс отново примигна.

— Да. Лизи беше повалена от... грип, мисля. Клоувър я посети, а госпожица Лорн я придружаваше. Занесоха ѝ цветя и книга.

Холмс извади снимката на Ирен Адлер от джобчето на самото си и я подаде на Хенри Адамс.

— Това Ребека Лорн ли е?

Адамс раздвижи снимката напред-назад пред очите си, за да я види по-добре.

— Ами... да, като че ли е госпожица Лорн. Роклята ѝ тук е по-... „ефектна“ може би е правилната дума... и тя изглежда малко по-млада от последния път, когато я видях, но като че ли наистина е Ребека.

Холмс прибра снимката.

— Това е реклама в театрална брошура на някоя си Ирен Адлер — родена в Америка, но обучена в Европа.

— Обучена в какво? — попита Адамс.

— Опера, театрално изкуство и изнудване — отвърна Холмс. — Най-вече в последното умение.

— Не го вярвам.

— Помните ли братовчед ѝ, някой си Клифтън Ричардс?

— Разбира се — рече Адамс. — Той работеше във фотографския отдел на Държавния департамент. — Мъжът млъкна и погледът му отново се замъгли. — Точно той донесе на Клоувър новия проявителен разтвор, който съдържаше цианкалий.

— Истинското му име е Лукан — заяви Холмс. — Може би Лукан Адлер. Вероятно е син на Ирен Адлер.

Адамс отново поклати глава.

— Вие не сте виждали и не сте разговаряли с Лукан — с този братовчед Клифтън — в деня, когато сте засекли Ребека Лорн да излиза от къщата ви... в деня, когато Клоувър умря?

— Не.

— Значи той може да е бил в къщата и да е слязъл по задното стълбище, когато вие сте изтичали нагоре по главното, и сигурно се е

измъкнал през задния вход — рече Холмс.

— Странно и възмутително предположение — заяви Хенри Адамс. — Не разполагаме с никакви доказателства, че братовчед й Клифтън е бил с нея в дома ми в онзи ужасен ден.

— Да — отвърна Холмс, — но знаем със сигурност, че „Клифтън Ричардс“ е убиецът Адлер. И без да разпитаме Ирен Адлер — вашата тъй наречена Ребека Лорн — просто няма как да разберем истината за онзи ден. А в броя на лондонския „Таймс“ от месец март осемдесет и шеста има некролог на Ирен Адлер.

Адамс отново поклати глава, като този път направи отрицателен жест, сякаш искаше да отблъсне думите на Холмс или тяхното значение.

— Не, не... тази Ирен Адлер не може да е същата жена, която аз опознах толкова добре през годината преди смъртта на Клоувър. През годините съм пращал писма до госпожица Лорн, на името на госпожа Бракстън от Бостън. И тя винаги ми е отговаряла.

— Наскоро? — попита Холмс и наостри уши като ловджийска хрътка.

— Последното й писмо до мен е от миналата есен, мисля — рече Адамс. — Сам разбирате, че вашата покойна актриса не може да е госпожа Ребека Лорн Бракстън от Бостън.

— И почеркът й винаги е бил един и същ? — попита Холмс.

— Да, разбира се — отвърна Адамс. — Но аз ще ви покажа писмата. Сам ще прецените. Госпожа Бракстън никога не ми е изпращала написани на машина послания като онези проклети ежегодни картички, които вие толкова несръчно и агресивно разследвате.

— Кога се е омъжила госпожица Лорн?

— Две години след смъртта на съпругата ми — рече Адамс. — Госпожица Лорн се премести в Бостън през януари хиляда осемстотин осемдесет и шеста, само месец след... след. Изпрати ми съобщение за брака си през август осемдесет и осма. Знам само, че съпругът й е по-възрастен от нея и че си изкарва хляба чрез морска търговия с Индия.

— Мога ли да видя тези писма? Нейните до вас, имам предвид. Не вашите до нея.

Холмс очакваше да чуе отказ, дори груби думи, но Адамс сигурно беше очаквал подобна молба; той извади от голямото

чекмедже на бюрото си малко снопче пликове, завързани с розова панделка.

— Прочетете ги, господин Холмс. Можете дори да ги вземете с вас, стига да обещаете да ги върнете. Няма да намерите нищо в писмата на Ребека Лорн Бракстън до мен — нито в късичките ми послания до нея, ако дамата ви позволи някой ден да ги прочетете — освен обикновен разговор между застаряващ вдовец и приятелката на съпругата му, приятелка, която също като съпруга, все още е в траур след тези седем години. — Тонът на Адамс беше равен, почти делови.

Холмс прие мълчаливо снопчето писма.

— Още нещо... още една *мистерия*, ако искате я наречете, господин Холмс — рече Адамс.

Холмс остави писмата в скута си и зачака.

— Всяка година на шести декември — каза Адамс. — Годишнината от смъртта на Клоувър. Откривах, или Хей и останалите ми приятели са откривали, докато аз съм пътувал из Южния Пасифик, малък букет от бели виолетки, любимите цветя на Клоувър, поставени на гроба на съпругата ми в гробището Рок Крийк. Сигурен съм, че Ребека Лорн ги е поставяла на всеки шести декември.

— Откъде сте толкова сигурен? — попита Холмс. — Тя ли си призна?

— Не, никога не съм го споменава в кореспонденцията ни — отвърна Адамс. — Просто го знам. Все още не съм й писал, за да й благодаря, но някой ден ще го направя.

— Но вие казахте, че госпожица Лорн... вече госпожа Бракстън... е живяла в Бостън през тези седем години.

— Да.

— Господин Адамс... наистина ли вярвате, че на всеки шести декември Ребека Лорн Бракстън изминава всичкия този път до Вашингтон и, без да ви се обади, оставя този букет от бели виолетки на гроба на съпругата ви?

— Да, господин Холмс. Тя никога не говори за това в писмата си, но аз съм сигурен, че този акт на добрина е нейно дело. Напълно отговаря на характера на жената, която познавам от хиляда осемстотин осемдесет и пета. Ребека Лорн беше и все още е добър човек, господин Холмс. Тя бе *приятелка* на съпругата ми. Да смятам, че тя по някакъв начин е свързана или — опази боже — отговорна за смъртта на жена

ми — смърт от меланхолия, както често си мисля аз — е нещо повече от ужасна грешка, господин Холмс. Това е изследователска небрежност. Освен това е груба клевета.

— Благодаря ви за отделеното време, господин Адамс — рече Холмс, като се изправи и взе шапката, ръкавиците и бастуна. Адамс остана седнал.

— Скоро ли напускате Вашингтон? — попита ученият.

— Ще попътувам малко във връзка с това разследване и... още едно... но по всяко време можете да се свържете с мен чрез онзи магазин за пури — отвърна Холмс.

— Нямам какво повече да ви кажа по този въпрос — рече Адамс. — Ще съм ви благодарен, ако върнете писмата, преди да отпътувате. Можете да ги предадете на Хобсън. Не виждам повод да се срещаме и да разговаряме отново.

Холмс кимна.

— Сам ще намеря пътя навън, господин Адамс. Благодаря ви за отделеното време и съдействие. — Детективът потупа с ръка малкото снопче писма в джоба на гърдите си.

Но Хенри Адамс отново се беше заел с документите на бюрото си и не вдигна поглед.

Холмс се спря до отворената врата, усещайки, но без да го вижда, разхождащия се някъде по коридора Хобсън.

— Само още един въпрос, господин Адамс.

Адамс вдигна глава. Нямаше въздишка, мръщене или завъртане на очите, и Холмс за пореден път се възхити на самообладанието на историка.

— Вашите прозорци, които са с прозрачни стъкла — рече Холмс, — предлагат изключително добра гледка към дома на президента, особено към онези два прозореца.

Адамс не каза нищо. Не обърна глава, за да погледне към прозорците, които сочеше Холмс, но и не беше необходимо. Той беше работил в този кабинет и бе виждал тази гледка всеки ден от 1886 година насам.

— Случайно знаете ли, господин Адамс, на коя стая в Белия дом са тези прозорци и — колкото и странен да ви се стори въпросът ми — дали президентът Кливланд често я посещава?

— Мога само да ви кажа, че когато двамата с госпожа Адамс посетихме президентския дом по време на първия му мандат, тази стая служеше за кабинет и приемна на сестрата на президента, госпожица Роуз Елизабет Кливланд, която де факто бе Първа дама до хиляда осемстотин осемдесет и шеста, когато господин Кливланд встъпи в брак. Мисля, че това е единствената брачна церемония на действащ държавен глава в историята на Белия дом, която е била проведена на негова територия. Доколкото ми е известно, след като господин Кливланд отново пое кабинета преди месец, този път сестра му не се върна с него във Вашингтон. Мисля, че е станала администратор в някаква малка колежанска институция в Индиана... Лафайет, Индиана, ако трябва да съм точен. Често е публикувала статии върху проблемите, които днес наричат *феминистки* — тоест правата на жените. Чел съм, че е участвала в Първия международен конгрес за правата на жените в Париж миналата година. Така че нямам представа за какво се използва сега стаята зад онези прозорци. Знам само, че сестрата на президента няма да е там.

Холмс се усмихна на пълния отговор и учтивия тон, с който историкът бе отговорил на един толкова глупав въпрос, благодари с кимване и затвори вратата зад гърба си.

Докато бързаше към чакащата го двуколка, преди Хенри Джеймс — който навестяваше съседите — да го е видял, Холмс знаеше, че разговорът с Адамс му беше разкрил поне един важен факт: кабинетът на историка бе идеалното място за убиец-снайперист от ранга на Лукан Адлер.

11.

КОЛЕЛОТО НА ВРЕМЕТО

В първите ден-два след завръщането си в дома на семейство Хей, Хенри Джеймс се чувстваше толкова спокоен и щастлив, както не се бе чувствал от началото на годината. Апартаментът му в дъното на втория етаж беше голям, удобен и усамотен. Ако предпочетеше абсолютното уединение — както през първите няколко дни — камериерът му Грегъри му носеше менюто преди всяко хранене и Джеймс сам си избираше какво да закусва, обядва или вечеря, без да се съобразява с домакините си.

През тези първи няколко дни той се наслаждаваше на отсъствието на Холмс, както и на пълното изчезване на ужасната болка от подагра, която беше започнала да го тормози около Коледа и Нова година в Лондон. Вече нямаше угарки, забити в яйчените жълтъци; нямаше безсъдържателни разговори за заговори и покушения; нямаше среднощни посещения на гробища и промъкване в надгробни паметници с тайни проходи. Джеймс се чувстваше свободен. В отсъствието на Холмс той можеше да си почива, да пише или просто да се разхожда и да мисли. Или, ако му се прииска, да си резервира билет за следващия параход до Англия. Нещата просто се бяха развили по най-добрия възможен начин.

Тогава защо, чудеше се той на седми април, петък, в онази първа седмица в дома на семейство Хей, беше налегнат от апатия и меланхолия, както през март, когато беше решил да отиде в Париж, за да се удави в Сена?

Лежейки в леглото си онази нощ, разпръснал върху одеялото цялото литературно съдържание на куфара си, Джеймс прелистваше тетрадките си. Пазарът за къси разкази като че ли беше пресъхнал, а издателите както в Англия, така и в Америка бяха започнали да се отказват от издаването на поредици, които — в духа на Дикенс — го бяха ангажирали с писане в продължение на години. Последните му два романа, „Отражателят“ и „Трагичната муза“, вторият публикуван

три години по-рано, през 1890, не се бяха продавали добре. Както и сборникът с разкази „Писма от Асперн“.

По-късно през годината трябваше да бъдат издадени три нови книги: есето му върху изкуството „Картина и текст“ през юни; „Есета в Лондон“, сборник, в който отдаваше почит на многото приятели, починали напоследък, трябваше да се появи по-късно през лятото; и накрая сборникът му с разкази „Личният живот и други истории“.

Но нито една от тези книги не беше голям роман. А сборниците му от есета и разкази никога не му носеха много пари или признание.

Беше ясно, че литературният свят бе забравил за Хенри Джеймс. Или, размишляваше писателят, самият той някак се беше отдалечил от него. Затова предишната година се бе появило намерението, което предшестващо решението му да се самоубие, да започне нова и финансово (а донякъде и социално) обезпечена кариера, пишейки за театъра.

Първата му пиеса, „Американецът“, която представляваше доста свободна адаптация на романа му със същото име (толкова свободна, че първоначално Джеймс беше озаглавил пиесата „Калифорниецът“), беше поставяна седемдесет пъти на сцена в Лондон и още няколко седмици в провинцията, преди и след лондонската премиера. На Джеймс му бе харесало да чете пиесата в четири действия на актьорите, както би направил един френски автор-режисьор, да ги наблюдава как репетира, да им носи пиле, супи и друга лека храна по време на продължителните репетиции. Да ги окуражава. Да се шегува с тях. *Да взима участие.* Да бъде приет. Да се смее с останалите и да ги кара да се смеят с духовитите си забележки — те по-късно влизаха в пиесата, която постепенно се развиваше и променяше.

Колко различно беше това от десетилетията, прекарани в дисциплинирана изолация, докато пишеше десетките разкази и романи. И за какво беше целият този труд? Бе спечелил достатъчно пари, за да си наеме прекрасния апартамент в „Де Вер Гардънс“, който беше негов дом от 1886 година. Но дори там се чувстваше неспокоен. През последните години умишлено се бе отказал от почти всички социални сбирки вечер и в края на седмицата, които обичаше толкова много, за да има повече време за писане. Посвещаването на работата беше неговата нова мантра и за да го осъществи, му се наложи да спре да приема покани за вечеря пет дни седмично, да отказва на богатите

буржоа, които непрестанно го канеха в провинциалните си къщи и ирландски имения, за да ги развлича с духовити забележки и клюки.

Но макар да обичаше да работи в самота, работата му вече не се отплащаше с достатъчно средства, долари или паундове, нито със слава.

О, не че той някога бе копнял за слава! Не! Изкуството винаги беше на първо място. Винаги. Но Джеймс винаги си бе представял, че преди да навърши петдесет, работата би трябвало да му осигури финансовата свобода да... Да прави какво? Може би да си купи английска вила край морето. Малка къща, разбира се, спретната виличка в допълнение към апартамента в „Де Вер Гардънс“. Уютна къщичка, в която да кани литературните си приятели и брат си Уилям със семейството му, когато идват в Англия. Място, където би могъл да кани по-младите си приятели-мъже — Пол Бурже, да речем, или Едмънд Гос. В уединение.

И накрая, след всичката му работа, театралната труппа беше пренаписала изцяло Джеймсовата „меланхолична“ — по думите им — пиеса и бе превърнала „Американецът“ в недотам успешна комедия.

Въпреки че принцът на Уелс бе дошъл да гледа „Американецът“ в Лондон и бе подтикнал продуцента да опита с „втора премиера“ на скъсената и пренаписана пиеса за петдесетото ѝ поставяне на сцена, като Джеймс отново помогна за напълването на скъпите места и ложи със своите литературни дружки и приятели от висшето общество, публиката си оставаше рехава и накрая Джеймс трябваше да се съгласи с критиците. Пиесата, към която той и сестра му Алис бяха подходили с такъв оптимизъм, се беше провалила. Той знаеше, че бе изоставил литературните си корени, за да направи една „качествена пиеса“, и готовността му да угоди на прищевките на другите беше превърнала сериозния му роман в абсурдна сценична мелодрама. Литературният критик А. Б. Уолкли бе написал за непрекъснатите промени в сценария: „Какво, господин Джеймс? Нима успяхте да направите всичко това «между обяда и влака до предградията?»“. Джеймс беше сигурен, че точно Уолкли стоеше зад анонимната рецензия, твърдяща, че Джеймс е предложил на публиката просто един „грубо издялан сценичен американец със силен акцент, забележително, вдъхващо страхопочитание палто и любима, често повтаряща се фраза“.

Едуард Комптън, продуцент и изпълнител на главната роля, наистина прекаляваше с американския акцент — при едно от последните гледания на пиесата Джеймс ясно чу окарикатурения американски английски — а повтарящата се фраза, която беше сложил в устата му (след като Комптън му беше казал, че подобни фрази са важни за сценичния герой), беше: „Точно това искам да видя“ — която, при последното преглеждане на сценария на осакатената, окуцяла, кастрирана пиеса, като че ли беше всяко трето изречение на американския герой на Комптън.

Що се отнася до грамадното палто с цвят на шоколад, Комптън си беше харесал дрехата по време на репетициите и провинциалните представления. „Дава на публиката усещане за същинската природа на американеца“, беше казал актьорът-продуцент след първото изиграване на пиесата извън Лондон. Но сега Джеймс ясно осъзнаваше абсурдността на избора. Един от критиците питаше в рецензията си дали всички американци дерат бизони, за да носят косматите им кожи вместо палта. Друг сравняваше гигантските кафяви копчета на Комптън с шоколадови кексчета.

Най-хубавото нещо, написано от критиката за госпожица Елизабет Робинс, изпълнителката на главната женска роля в „Американецът“, беше, че играта ѝ в някои от последните представления е „с една идея по-малко сомнамбулска“. В началото критиците определяха играта ѝ — в ролята на инертна жена, слушател, наблюдател — като „граничеща с истерия, ако не и напълно умопобъркана“. Джеймс сам се беше убедил, че горката актриса изобщо не е подходяща за ролята на пасивна и безстрастна жена; критиката я засипа с всякакви определения, от побъркана, през истерична, след това сомнамбулска, сякаш е натъпкана с лауданум, достигайки до „с една идея по-малко сомнамбулска“. След последните ѝ успехи в ролите на Хеда и Нора в изненадващо популярните пиеси на Ибсен, приковаването към позорния стълб за изпълнението ѝ на Клеър в „Американецът“ я караше да плаче след всяко представление.

Джеймс се чувстваше така, сякаш плачеше заедно с нея.

В рецензията си за „Ера“ един анонимен критик беше обобщил първия театрален опит на Хенри Джеймс по следния начин: „Всички ние с нетърпение очакваме появата на нашата сцена на литературните мъже, но само при условие че те носят със себе си своята литература“.

Истината, която се криеше в това изявление, нарани Джеймс повече, отколкото бе готов да признае. Той си спомняше писмото, което бе изпратил на Хенриета Рубел през 1890, в първите дни на продължителната му борба с „Американецът“: „Написах голяма (и ужасно добра) пиеса в четири действия, с която се надявам да спечеля състояние“.

Да, наистина беше *голяма*. Но накрая Джеймс трябваше да признае, че не е „ужасно добра“. В много отношения беше просто ужасна.

Спомни си, че писа на приятеля си Робърт Луис Стивънсън, който сега се намираше на отдалечен остров в Южния Пасифик: „Увлечението ми по тази работа може да се мери само с неопитността ми“, но в същото писмо твърдеше разпалено: „Виждам как формата се разгръща пред мен, сякаш е кралство, което чака да бъде покорено“. Но в края на същото това противоречиво писмо той казваше на Стивънсън: „Кралство, да, но по моите стандарти — по *нашите* стандарти, мой далечен, но винаги близък приятелю — презряно кралство на тези невежи скотове, директорите, и на глупавите *cabotins*“^[1].

А в по-скорошни времена, натиснат от подагратата преди решението си да замине за Париж, той беше писал на Стивънсън:

Не ме съди — опростенческата и ограничаваща нужда ме сграбчи с жестоката си ръка и бях принуден по един или друг начин да се сдобия с парите, които не мога да печеля чрез литература. Книгите ми не се продават и по всичко си личи, че същото чака и пиесите ми. Затова, без да ми мигне окото, възнамерявам да напиша поне половин дузина.

В онази петъчна вечер през април 1893 година, само една седмица и един ден преди петдесетия си рожден ден, Джеймс осъзна, че така и не е успял да схване напълно какво точно изисква писането за театъра. И все пак бе донесъл в куфара си три завършени комедии, драма, написана специално за една актриса, чиято възраст отдавна бе надхвърлила тази на създадената специално за нея героиня, разширени

записки върху още пет пиеси и пълните три действия на сериозна драма, която възнамеряваше да озаглави „Гай Домвил“.

В една от по-ранните бележки си беше направил списък от имена за едноименния герой на тази пиеса, разказваща за самотна издънка на богато семейство, който е призван от манастира, за да избира между Божиите заповеди и продължаването на рода чрез брак и деца. Джеймс носеше и първоначалните записки, които беше направил години по-рано във Венеция, след като бе чул анекдота за един послушник, който бил принуден да избира или да се отрече от свещения си обет, или от продължаването на рода си. Тогава смяташе, че може да го развие в разказ, и му беше дал временно заглавие „Героят“:

Ситуацията, в която се намира някогашен член на богато венецианско семейство (забравих кое), който станал монах и бил изведен почти насила от манастира си и бил върнат обратно в светския свят, за да не изчезне фамилното име... — абсолютно задължително било да се ожени.

Джеймс отдавна се беше отказал от „Героят“ като заглавие за сценичната версия на разказа, беше добавил няколко драматични — може би мелодраматични — пласта към основния избор, който трябва да направи героят, и беше решил, че от всичките възможни имена за героя му — имена, които изпълваха две страници в една от тънките тетрадки в куфара му — най-много му харесва „Домвил“. Повече време му отне да открие подходящо първо име за героя — тогава в главата му се беше въртяло „Бой“, просто защото му харесваше звученето — но през последните няколко месеца в съзнанието му бе изкристализирало „Гай“. *Гай Домвил*. И очевидно действието вече нямаше как да се развива във Венеция.

Но щеше ли героизмът на главния — и изключително мъжествен — герой да се изрази в приемането на брака без любов (брак, в който един злодей със злодейското име Девениш се опитва да примами Гай Домвил), или героят щеше да устои на изкушението и да се отрече от живота, любовта, семейството и всякакво бъдеще за името на благородната фамилия, завръщайки се към свещените обеда и безбрачието?

Докато лежеше в полумрака в стаята си, а слабата светлина от нощната лампа осветяваше единствено бледите му ръце и малката купчина тетрадки, Джеймс си представяше как двойното отрицание в края на пиесата напълва със сълзи очите на чувствителните души сред публиката. Представяше си как претенциозно облеченият му главен герой изрича с гръмовен глас; „Аз, милорд, съм последният от рода Домвил!“. Всички в театъра или щяха да плачат, или да мълчат изумено.

Но дали щеше да е така?

Джеймс имаше чувството, че всеки момент ще заплаче. Искаше му се Шерлок Холмс да се върне.

* * *

На следващия ден, събота сутринта, точно една седмица преди очаквания с ужас рожден ден, току-що приключил със закуската си — Грегъри беше изнесъл таблата с обичайната си експедитивност веднага след като Джеймс позвъни — и облечен в майсторски ушит кафяв костюм на райета и жилетка, Хенри Джеймс седна на масичката до отворения прозорец на чудесната си стая и написа следното:

След препятствията, разочарованията, *déboires*^[2] на омразната театрална търговия, няма нищо по-успокояващо от това да си припомня, че литературата седи търпеливо на прага ми и че трябва само да дръпна резето, за да пусна вътре изящната мажа форма, която все пак е най-близка до сърцето ми и с която далеч не съм приключил. Пускам я и познатите славни часове се завръщат; преживявам ги отново — добавям поредната маша тухла към литературния монумент, който трябва да довърша.

Джеймс се спря и погледна към написаното. Пълни глупости. Сантиментални бръцоловения. Той си беше поставил за цел да натрупа състояние, пишейки за театъра, и нямаше никакво малко резе,

което да дръпне и да пусне онази уютна — и финансово незадоволителна — литературна форма да се промъкне обратно на пръсти.

И какви бяха тия саомнителни приказки за строежа на „малък литературен паметник“, тухла по тухла? Флобер беше попарил тази самонадеяност доста изразително с коментара си: „Книги се правят не като децата, а като пирамидите, и са също толкова безполезни. Те си остават в пустинята. Чакали пикаят в подножието им и буржоазията се катери по тях“.

Хенри Джеймс скоро щеше да навърши петдесет, и макар да бе засаждал литературния си овес със страст и непоколебима дисциплина, в този безрадостен момент той силно се съмняваше, че някое от литературните му деца ще го надживее. Или в най-добрия случай — с повече от няколко години.

Провалили се бяха дори опитите да накара себеподобните си — или поне по-младите си, интересувачи се от литература приятели — да го наричат „учителю“ — *Maître*. А когато отстъпваха пред настояванията му, те го обръщаха на шега. Не, не съществуваше никакъв „литературен монумент“, никакъв паметник, издигнат „тухла по тухла“ с търпеливо умение. А що се отнася до временните „паметници“, в чието изграждане бе вложил толкова много усилия, критиците-чакали наистина ги бяха препикали, отегчените буржоа — особено в Америка — се бяха изкатерили върху тухлите му и бяха надраскали инициалите си с нокти и ножове върху толкова грижливо издяланите плочи.

Предишната година беше написал един разказ, който харесваше ужасно много, озаглавен „Колелото на времето“. Главният герой в него, поредното отражение на личността му, видяно през потъмнено стъкло, размишлява много за отминалата младост, докато очаква четирийсет и деветия си рожден ден. За младостта...

Той скърбеше за нея, тя му липсваше, опитваше се да си я върне; но промените в Лондон го караха да чувства, че си е отишла завинаги. Може би съществуваше някаква компенсация в това да си на петдесет, някакво завъртане на замъгления телескоп, някакъв изглед от върха на хълма;

това беше просто едно кръгло, противно, глупаво число, което вероятно би накарало човек да се възгордее, да си мисли, че вдъхва уважение. А междувременно, така или иначе, да мрази да е на четирийсет и девет.

Но сега, когато кръглото, омразно число петдесет беше надвиснало над главата му като товарен влак в нощта — също толкова непроницаемо, също толкова ужасяващо, също толкова неизбежно — той бе готов да даде всичко, за да си остане на четирийсет и девет завинаги, а ако това не беше възможно, то поне за още няколко години.

За свой ужас, Джеймс осъзна, че е на път да се разплаче. Може би онова младо розово американско прасе Теди Рузвелт все пак беше право; може би той наистина бе твърде мекушав в мислите и творбите си.

* * *

Джеймс умираше от желание да напише писмо на някого. Но не можеше, не биваше... това пътуване до Америка трябваше да остане тайна от приятелите и епистоларните му събеседници.

Глупости. Той беше човек на словото в по-широк смисъл от обичайния литературен. Всеки ден Хенри Джеймс пишеше писмо на някого, обикновено няколко писма до няколко души. Всъщност писането и получаването на писма беше начин да поддържа контакт с живота.

В момента изпитваше непреодолима нужда да напише на Констанс Фенимор Улсън писмо за онова, което му се бе случило през последните седмици. Знаеше, че през март Фенимор бе навършила трийсет и три — беше ѝ изпратил остроумно писмо, с което ѝ честитеше рождения ден — така че тя сигурно щеше да разбере притесненията му от навършването на петдесетте. Доколкото си спомняше, те никога не бяха обсъждали темата с остаряването. Отношенията с Фенимор — американска писателка, която също като Джеймс от десетилетия беше избрала самозаточението в Европа —

бяха най-близкото до романтична връзка с жена, която Джеймс си бе позволявал някога.

Той, разбира се, нямаше никакви романтични чувства към Фенимор, никакви плътски или сексуални отношения с нея — голото женско тяло го привличаше само в изключително малко на брой класически картини и скулптури. Всъщност голата мъжка фигура го докосваше по някакъв дълбок, силен, макар и неопределен начин — още от деня, в който Джеймс влезе в стаята, където Нюпортската художествена група на брат му Уилям рисуваха от натура, и видя братовчед им Гас да им позира гол. Но в един момент, по време на няколкото седмици, докато двамата с нея бяха отседнали в наетата от Фенимор вила над Венеция — тя в стаите си на горния етаж, Джеймс удобно разположен в апартамента на долния етаж — той беше придобил *някаква* представа какво е да живееш с жена.

Да си женен.

Фенимор, разбира се, беше мъжествена по много начини — изключително независима, болезнено, но по мъжки амбициозна като писателка и поетеса, готова да прекъсне и най-интересния разговор с Джеймс, докато седят на широката тераса на вила Бачиери край Белосгуардо, наблюдавайки залеза, за да се захване за писане — но освен това беше жена със своите женски загадки. Месеци след като Фенимор бе напуснала квартирата си в Оксфорд, Джеймс най-после осъзна, че тя беше дошла тук — в зимния сумрак на Англия, който ѝ действаше толкова депресиращо; тя се нуждаеше от слънчева светлина, иначе настроението ѝ бързо падаше — за да бъде до него, докато сестра му Алис умираше.

До *него*. Той бе приемал меланхоличното ѝ присъствие за даденост през цялото време. Едва след като тя напусна Оксфорд, тласкана от раздразнение, ако не и от явен гняв, той усети липсата ѝ.

Фенимор би могла да бъде описана в някое литературно произведение като забавна ексцентричка със слухови проблеми, които тя не признаваше и които правеха разговорите с нея доста трудни, особено в някой салон или на претъпкано обществено място. Ала Джеймс знаеше, че тя е не по-ексцентрична от него. Дори по-малко. Но поне Фенимор, доколкото му бе известно, не криеше *някаква* дълбока тайна.

Предишната година, точно когато Фенимор заминаваше за пореден път за Швейцария и Италия, държейки се с него по-грубо от всякога, Джеймс беше осъзнал не само че тя бе живяла през цялото това време в Оксфорд, за да бъде близо до него, да му предложи подкрепата си в последните месеци от живота на сестра му, но и че сега, след като Алис си бе отишла, тя очакваше повече внимание от него.

Често се уговаряха да се срещат в различни европейски градове и дори малки селища, като винаги отсядаха в различни хотели, но се срещаха, за да се разхождат и да вечерят заедно, да обикалят из художествените галерии или да ходят по концерти, на които Фенимор се наслаждаваше, въпреки проблемите със слуха. Възможно ли бе да е очаквала нещо повече от това?

Възможно ли бе да е влюбена в него?

Джеймс грижливо избягваше да бъде виждан с нея, когато наблизко имаше някакви техни общи приятели. Срещаха се в затънтени градчета, вечеряха в хотели и ресторанти, които бяха достатъчно хубави, но в които Джеймс беше сигурен, че никога няма да се натъкнат на някой от техните приятели. Не че се срамуваше от нея, защото Констанс Фенимор Улсън бе сред най-интересните и изтънчени американски писатели, които той познаваше в Европа. Той просто се ужасяваше, и сега вече бе готов да го признае, че някой друг ще си помисли същото като сестра му Алис, която бе написала лекомислено на Уилям или някой друг от семейството им: „О, Хари. Той е някъде на Континента, флиртува с Фенимор Улсън“.

Той позволяваше на умиращата си сестра да си прави такива шегички. Ако го беше направил някой друг, дори — особено — брат му Уилям, това щеше да го съсипе.

Но той бе живял с Фенимор в Белосгуардо, беше живял с нея по нейните правила, чувствайки се удобно в техния странно сходен и въздържан начин на живот на двама приятели-ергени-посветени-на-работата-си, и онези седмици го бяха променили по някакъв начин. Най-вече го накараха да осъзнае колко ужасно, ужасно самотен е всъщност.

Година по-рано, през май 1892, само месец след четирийсет и деветия си рожден ден, Джеймс беше посетил Фенимор, докато тя се приготвяше да напусне Оксфорд, и след това се беше прибрал направо

у дома, за да напише един откъс от разказа си „Колелото на времето“. В него четирийсет и девет годишният главен герой Морис Гланвил, пренебрегнал — като двайсетгодишен младеж — една обикновено изглеждаща, но скрито очарователна своя приятелка, Фани Нокър, я среща отново, десетилетия по-късно, на Континента. Съпругата му вече е починала, оставяйки му само няколко спомена за любовта между тях и една дъщеря с невпечатляващ външен вид.

Когато четирийсет и девет годишният Морис среща отново Фани, която сега е вдовицата госпожа Треджънт, той изумено осъзнава, че тя се е превърнала в една от онези редки красавици, които достигат разцвета си в късна възраст. И тя има син — поразително красив и смел син, малко по-голям от доста едноцветната, обикновена дъщеря на Морис.

В разказа синът на Фани повтаря постъпката на Морис, пренебрегвайки младата Фани Нокър и попарвайки надеждите ѝ за брак, въпреки усилията на двамата им родители да ги съберат. Дъщерята на Морис е просто твърде обикновена за красивия младеж.

Но истинската изненада в разказа е когато Морис разбира, че през всичките тези години си е останал тайната страст на Фани Нокър Треджънт. Една необявена любов. Неосъзната любов. Която обаче е център на живота ѝ.

В онзи майски ден, след като посети странно изнервената и бързо напуснала къщата Фенимор, Джеймс веднага се прибра у дома и написа сцената, в която Морис размишлява върху тази непозната страст, откритие, доставило му „удоволствие, почти толкова голямо, колкото и изумлението му“.

Тя се беше борила, беше се предала, беше се приспособила; но през цялото време беше мислила за него. Бе приела задълженията си и ги беше изпълнявала, бе пропъдила всяка слабост и беше водила порядъчен живот; но скритият пламък така и не бе угаснал. Образът му непрекъснато се бе появявал пред очите ѝ, същността му бе останала загнездена в съзнанието ѝ и тя никога не се бе лишила от сладостта на надеждата, че някой ден ще го види отново и ще го опознае. Не беше направила нищо, за

да го постигне, но съдбата бе отвърнала на молитвите ѝ. Жените са способни да правят чудеса с чувствата си, чудеса от вярност, и в някои моменти сърцето на Морис Гланвил биеше ускорено пред това величествено видение. Той вече като че ли разбираше чудото, което беше разкрасило така Фани Нокър — чудото на героичната хрисимост, приетата болка и победения егоизъм. То никога не се появяваше за една нощ, а идваше с живеенето заради другите. Тя продължаваше да живее заради тях; беше му невъзможно да съзре нещо друго, освен факта, че тя живее заради него. Времето за страст беше отминало, но времето за самоотдаване нямаше край.

Той бе написал тази сцена — беше публикувал този разказ — изпълнен през цялото време с тайно самодоволство, с ясното съзнание, че пише за неизказаната страст на Констанс Фенимор Улсън към него. Миналата година все още не беше признал напълно пред себе си силата на тази връзка, но сега напълно я осъзнаваше.

Освен това разбра — и тази мисъл го стисна за гърлото — че може би е описал себе си в онзи пасаж. Че е описал своята непризната, неосъзната нужда — не любов, не страст, никога желание, а обикновена непреодолима нужда — Фенимор да присъства в живота му, да бъде до него, за да облекчи ужасния товар на самотата, да го обгражда с почти мъжкото си разбиране и отчетливото си женско присъствие.

„Мили боже — помисли си Хенри Джеймс в онази съботна утрин, седмица преди петдесетия си рожден ден, — трябва да се махна оттук, далеч оттук.“

Можеше да отиде в Бостън, да остави прахта на Алис в мраморната урна на гроба ѝ, където госпожица Лоринг беше положила кремираните останки на сестра му. След това щеше да се прибере у дома. У дома, в Англия.

Едно нещо беше сигурно: след като Шерлок Холмс бе изчезнал от живота му, въпросът, повдигнат от детектива — дали е истински човек, или литературен образ, което би превърнало Хенри Джеймс в спомагателен литературен герой, в помощник от типа на доктор

Уотсън, който трябва просто да се възхищава на дедуктивните способности на Холмс — вече не беше актуален. След заминаването на Холмс, който бе отишъл да върши делата си, каквито и да бяха те, Хенри Джеймс се бе превърнал отново в най-обикновено живо, дишащо човешко същество. Макар и изключително надарено и талантливо.

* * *

На вратата внезапно се почука; Джеймс каза „Влез!“, без да се замисли, и в стаята с танцувална стъпка влезе Клара Хей.

— Трябва да видиш това, Хари, просто трябва! — извика тя лекомислено като млада девойка. Сграбчи лявата му ръка с двете си ръце и направо го издърпа от стола и повлече изумения писател към вратата. — Не ти трябва палто, Хари. Навън е топло като в летен ден. А и е само на две крачки. Просто трябва да го видиш! Не е за изпускане, толкова е удивително.

— Кое да видя? — успя да попита Джеймс, докато се спускаха бързо по широкото главно стълбище към входната врата, отворена широко и придържана от Бенсън.

— Летящите Вернети!

* * *

На зелената трева на Лафайет Скуеър Парк се беше събрала тълпа, гледаща нагоре към къща, за която Клара му напомни, че е на семейство Камерън. Джеймс видя Лизи Камерън в предните редици на тълпата (но не и съпруга ѝ Дон, разбира се — той трябваше да е на работа), заслонила очите си с длан, за да вижда по-добре. Джеймс забеляза и други съседи от висшето общество, предимно омъжени жени, събрани в източната част на парка, докато по-обикновените хора, сред които и няколко улични работници, все още стиснали в ръце метлите си, стояха по-отзад. Някои от жените — Джеймс зърна младата Хелън Хей — използваша театрални бинокли, за да виждат по-добре.

Но всички гледаха нагоре. Клара посочи с пръст. Джеймс също заслони очи с длан и се опита да открие онова, което всички бяха зяпнали.

Ето ги. Един мъж и едно момче вървяха по ръба на огромния стръмен покрив, прекосявайки опасното разстояние между две групи комини. Мъжът носеше нещо като колчан на гърба и от него стърчаха най-различни четки и метли със странни пропорции.

— Коминочистачи? — попита Джеймс, изумен, че Клара го е довякла на поляната под горещото слънце заради някакви си коминочистачи.

— Гледай! — извика Клара Хей.

Джеймс установи, че наблюдаването на мъжа и момчето, които се движеха предпазливо по високия покрив, поражда у него известно напрежение, защото те се намираха на височина от почти шейсет фута, а покривът на Камерънови беше твърде стръмен и ако някой от тях се подхлъзнеше, падането му бе неминуемо.

Внезапно Джеймс и тълпата ахнаха в един глас, когато момчето направи акробатично колело напред върху тесния ръб, а мъжът, улавяйки колчана само за каишките, за да не се изсипят четките, направи стойка на ръце, опирайки се върху хлъзгавите керемиди от двете страни на върха.

Двамата изглеждаха доста странно. И мъжът, и момчето — то беше на около единайсет или дванайсет години, не по-голямо — бяха ужасно слаби и облечени в черни дрехи, които изглеждаха така, сякаш им бяха с няколко номера по-малки. Джеймс установи, че това е направено умишлено, защото чорапите и ризите, които се подаваха изпод маншетите, бяха с червени и черни райета при кльощавия мъж и зелени и черни при момчето.

Странностите се допълваха от факта, че големият коминочистач имаше щръкнала нагоре оранжева коса, напомняща за прическата на индианец мохоук, а щръкналата коса на момчето, която стърчеше във всички посоки, беше боядисана в наситенозелен цвят. Лицето на мъжа беше боядисано в бяло — като череп — а очите му се губеха в кръг от черна боя. Лицето на момчето също беше боядисано в бяло, с изключение на тънката червена линия на устните му. Ефектът — поне за Джеймс — беше изключително смущаващ.

Внезапно измършавялото на вид момче грабна колчана с четки от мъжа-плашило и приклепна ниско; човекът-череп се наведе към момчето, праметна се през него в идеално изпълнено салто, приземи се на крака и веднага се наведе, а момчето скочи на гърба му.

Тълпата изохка в синхрон и някои от онези, които стояха най-отпред, отстъпиха назад, сякаш искаха да се отдалечат от мястото, където ще паднат мъжът и момчето.

Докато наблюдаваше как мъжът в червени и черни райета — дългите му бели пръсти наистина приличаха на кости на скелет — сваля похлупаците на тройния комин в края на билото на покрива, Джеймс почувства как върху него като наметало се спуска някакво усещане за нереалност. С движещи се в унисон пръсти, оранжевокосият мъж и зеленокосото момче използваха късо въже, за да привържат похлупаците към основата на комина.

След това скелетоподобният мъж, чиито черни обувки приличаха на балетни пантофки, подскочи право нагоре във въздуха, разтваряйки широко крака, и се приземи върху двете страни на широкия четири фута троен комин.

Тълпата отново ахна като един човек, помисли си Джеймс (който също беше ахнал, макар и не твърде шумно), когато момчето просто се хвърли напред във въздуха, шейсет фута над земята, изпълнало ръцете си напред като гмуркач, скачащ от скала в морето. Само че под него нямаше вода, а шестетажна пропаст, на чието дъно имаше твърда пръст, трева и каменен тротоар.

Високият коминочистач с оранжевата коса улови момчето във въздуха и го задържа; ужасяващо слабите му ръце продължаваха да стърчат напред, а краката му бяха изпълнати назад. После скелетоподобният мъж завъртя момчето така, че ръцете и главата му да сочат право надолу към тясната вътрешност на комина. Едва тогава Джеймс забеляза, че двамата коминочистачи са завързани през кръста с някакви странно сплетени на възли въжета, като двама алпинисти, закрепени един за друг на Матерхорн.

Високият кльоцав коминочистач започна бавно да отпуска момчето надолу, докато извън невъзможно тесния комин не останаха да стърчат само прасците и обувките на малкия. Накрая пусна глезените му и тълпата застана в унисон, докато всички не видяха, че мъжът е стиснал и двете въжета в ръцете си. Той започна да отпуска

въжето, оставяйки го да се плъзне първо през едната му ръка, а после през другата, като през цялото време се накланяше все повече назад, стъпил на ръба на тесния перваз на комина, разчитайки на тежестта на момчето да поддържа баланса му; накрая вече изглеждаше невъзможно да се изправи отново.

Джеймс извърна поглед.

— Невероятно, нали? — попита Клара Хей. — Опияняващо!

— Изключително — промърмори Джеймс, който не искаше да нарани чувствата на домакинята си. През тези няколко секунди, докато наблюдаваше двамата души на покрива, той беше получил световъртеж и гадене. „Какви ненормални същества са тези“ — беше единствената му свързана мисъл.

— Наричат се Летящите Вернети — продължи Клара, очевидно без да забелязва внезапната бледност на Джеймс. — Баща и син, смята Лизи Камерън. Тази седмица те чистят комините само на някои от най-хубавите къщи, на най-изисканите семейства, и Лизи цяла седмица умира от нетърпение да стигнат и до нейната.

— Изключително — повтори Джеймс, без да поглежда отново към спектакъла, макар тълпата наоколо да ахкаше и стенеше при всяко поредно невъзможно изпълнение.

— Лизи каза, че са изключително талантиливи — продължи Клара, като говореше на Джеймс, но гледаше нагоре. — Затворили са всички стаи, преди да започнат чистенето на комините — а бог знае, че някои от тези стари къщи се нуждаят от сериозно чистене — и тя ми каза, че са покрили с вестници абсолютно всичко в затворените стаи, преди да започнат да стържат в комините.

— Изключително — каза Джеймс. Насочи погледа си към Белия дом, който се издигаше от другата страна на улицата. — Мисля да се поразходя малко — продължи той. — Ще се видим по-късно следобед или довечера, Клара.

Тя не отговори. Дланите ѝ бяха притиснати една към друга като в молитва, устата ѝ беше отворена, тя бе напълно погълната от поредната смъртоносна абсурдност, извършваща се високо горе, на покрива на Лизи Камерън.

* * *

След това, дори много години по-късно, Хенри Джеймс така и не успя да си обясни защо избра да направи точно онова, което направи в следващите часове. „Ако — неизменно добавяше той към мисления си въпрос, — наистина аз бях онзи, който избра да направи онези неща.“ Поведението му, чувстваше Джеймс, подходеше повече на някой недобре изграден герой от сензационен роман на Уилки Колинс или Х. Райдър Хагард.

За щастие, на излизане от къщата бе успял да вземе със себе си копринения си цилиндър и бастуна, въпреки подвикванията и настояванията на Клара, затова сега не се налагаше да се връща в дома на семейство Хей. Джеймс зави на изток по Пенсилвания Авеню и закрачи бързо, без да обръща глава, когато тълпата в Лафайет Скуеър Парк ахваше или охващаше.

Летящите Вернети бяха пример точно за типа идиотско американско шоуменство и глупости от сорта на хляб-и-зрелшца, които бяха задържали Джеймс в Англия и Европа през всичките тези години. Коминочистач, който рискува живота на сина си, ако наистина момчето му беше син, а не някой сирак, прибран от приют и обучен да извършва идиотски акробатски изпълнения на височина от шейсет фута, за да спечели одобрението на такива като семействата Камерън, Лодж и Хей, и намусения Хенри Адамс. Джеймс нямаше да се изненада, ако президентът Гроувър Кливланд и съпругата му бяха излезли на моравата пред Белия дом и ахкаха също толкова силно, колкото елитът на обществото, събран в Лафайет Парк.

Америка беше нация, която отказваше да порасне. Тя бе вечното дете, огромно, розово, пълничко бебе, вече притежаващо някои ужасни оръжия, които дори не знаеше как да държи добре, камо ли да ги използва както трябва.

Джеймс махна с ръка на една двуколка и каза на кочияша да го откара до най-близката параходна компания.

Щом стигнаха до доста луксозната кантора на параходната компания, Джеймс нареди на кочияша да го изчака, влезе вътре и плати за билет от Ню Йорк до Лондон на борда на новия параход „Веселие“ на Норт Джърмън Лойд Лайн, който щеше да отплава от Ню Йорк в 7:30 вечерта следващия вторник, 11 април. Смяташе да посрещне рождения си ден в морето.

Джеймс знаеше, че германският кораб не можеше да постигне рекордните скорости на, да речем, „Сити ъф Нью Йорк“ (5 дни, 23 часа и 14 минути) или „Сити ъф Перис“ (5 дни, 23 часа и 50 минути), но за сметка на това „Веселие“ беше изумително комфортен. Освен това Джеймс беше наясно, че американските и британските параходни компании измерваха маршрута си между фара Санди Хук и Рочис Пойнт, на входа на Куинстън Харбър; Норт Джърмън Лойд Лайн и Хамбург-Америкън — между фара Санди Хук и Нийдълс, край Саутхемптън.

Озовеше ли се в открито море, той нямаше закъде да бърза и разчиташе, че повечето пътници ще говорят немски, така че нямаше непрекъснато да го въвличат в разговори (макар че той говореше немски свободно).

Изпълнен със задоволство, че след три дни заминава за Англия, Джеймс отиде при очакващата го двуколка и съобщи на кочияша следващата си дестинация.

На гарата Джеймс направи резервация (и плати) за билет първа класа до Нью Йорк; влакът тръгваше от Вашингтон на следващия ден — неделя — следобед. Освен това си купи билет от Нью Йорк до Бостън за понеделник сутринта, с връщане в Нью Йорк рано във вторник сутринта, като така му оставаше достатъчно време преди вечерното отплаване на „Веселие“.

След това накара кочияша да го откара до най-близката телеграфна кантора, откъдето резервира стая за неделя вечер в луксозния нюйоркски хотел, където бе отсядал по-рано при идванията си в Нью Йорк, след което направи втора резервация за една нощ в познат му хотел в Бостън. Реши, че там няма да търси стари приятели, а Уилям и цялото му семейство все още бяха в Европа. С малко повече самодисциплина, помисли си Джеймс, докато отива към гробището, за да остави прахта на Алис на гроба ѝ, може да пропусне преминаването покрай старата къща в Кеймбридж, където бе живяло цялото им семейство, с леля Кейт и всички останали. Освен това не искаше да вижда и огромния дом на брат си Уилям на Ървинг Стрийт 95 в Кеймбридж. Трябваше специално да планира маршрута си до гробището и обратно.

Мислейки за по-големия си брат, Джеймс написа телеграма, която трябваше да бъде изпратена едновременно до Флоренция и

Люцерн — според разписанието, което бе изпратил на Джеймс няколко седмици по-рано, Уилям би трябвало някъде в този период да премести семейството си от Италия в Швейцария — но Джеймс знаеше, че в това отношение брат му бе същият като баща им: изобщо не уважаваше разписанията.

Сигурно съдържанието на телеграмата бе причина телеграфистът да изгледа с любопитство Джеймс, но дори това бе достатъчно, за да накара писателя да се усмихне:

УИЛЯМ — В МОМЕНТА СЪМ В АМЕРИКА С
ЧОВЕК, КОЙТО ИЛИ ВЯРВА, ЧЕ Е ДЕТЕКТИВЪТ
ШЕРЛОК ХОЛМС, ИЛИ НАИСТИНА Е ШЕРЛОК
ХОЛМС И СЛЕДОВАТЕЛНО ВЯРВА, ЧЕ Е
ЛИТЕРАТУРЕН ГЕРОЙ ТЧК НЯКАКЪВ СЪВЕТ?
СЪОБЩЕНИЯТА ЩЕ МИ БЪДАТ ПРЕПРАТЕНИ ОТ
ДОМА НА ДЖОН ХЕЙ ВЪВ ВАШИНГТОН — ХАРИ

Това вече щеше да обърка отнасящия се винаги с превъзходство към него по-голям брат.

Накрая попита дали може да използва някое от момчетата на Уестърн Юниън, за да отнесе бележка на адрес в града — отвърнаха, че ще му струва само петнайсет цента и ще му осигурят хартия и плик; така че Джеймс написа върху плика адреса на магазина за пури, чрез който Холмс бе казал, че може да получава съобщения, взе белия лист хартия, започна да пише; стигна до „Напускам Вашингтон утре, неделя“ и спря. Не можеше да се сети за нищо подходящо, което да каже. А и случващото се не касаше Холмс по никакъв начин. Той бързо написа името си (незнайно защо, едва не добави и „младши“, което не бе използвал повече от десетилетие), над адреса на магазина за пури написа: „За г-н Ш. Холмс — Лично“, плати на хората от Уестърн Юниън за това, че ще използва момчето им, и му даде десет цента бакшиш.

След като уреди всичко, Джеймс накара кочияша да го остави на Конститушън Авеню, на няколко пресечки североизточно от Лафайет Скуеър, за да може, с малко късмет, да стигне обратно до дома на семейство Хей, без да се сблъсква с тълпата, която продължаваше да се

възторгва от опасните въздушни премятания на Летящите Вернети. Цялата тази похабена енергия и излагане на опасност от нараняване или дори смърт, само за да бъдат изчистени няколко комина. Абсурд.

Той тръгна на юг и когато стигна до пресечката, внезапно застина на място. За секунда остана като ударен от гръм, първоначално не съвсем уверен, но после абсолютно сигурен.

Професор Джеймс Мориарти — високо бледо чело, рехава коса над ушите, старомодна якичка, черен фрак и тънки бели пръсти — вървеше бързо на югозапад по тротоара от другата страна на съседната улица, в противоположна на Джеймс посока.

„Това не е моя работа — помисли си яростно Джеймс. — Той е просто един застаряващ математик и професор по звездна физика, вече знаеш, че съществува от снимката в научното списание в Библиотеката на Конгреса, *и това не е моя работа.*“

Джеймс си повтори това три пъти наум, като мантра, но после сви надясно и последва професор Мориарти на дискретно разстояние, като се стараяше да не бърза и да се движи от другата страна на улицата.

---

[1] Лоши актьори (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Огорчения (фр.). — Б.пр. ↑

12.

ПЛЪХ. ШИБАН ПЛЪХ.

Хенри Джеймс никога преди не беше следил някого, но скоро установи, че това е сравнително проста работа. Откри, че трябва просто да се движи на една пресечка или малко повече зад професор Мориарти, и то от другата страна на улицата, от време на време да се забързва, за да не го изпусне от погледа си, когато професорът завиваше наляво или надясно по някоя нова улица, и да отстъпва встрани в сенките на някоя витрина няколкото пъти, когато професорът се спираше. Помагаше му фактът, че Мориарти никога не поглеждаше през рамо, нито пък се спираше, за да погледне наляво или надясно, докато вървеше забързано към крайната си цел. Всеки път, когато до ушите на Джеймс достигаше ритмичното почукване на бастуна на професора по паважа, той знаеше, че се е приближил твърде много, и изоставаше с трийсетина ярда.

Двайсет или трийсет минути след началото на преследването Джеймс осъзна, че вече няма ни най-малка представа къде точно във Вашингтон се намира. Ясно си спомняше, че в един момент тръгна на запад, към следобедното слънце, след което последва забързано крачещия Мориарти наляво — на юг — после на запад и отново на юг, но нямаше представа в кой квартал се намира. Не му помагаша уличните знаци и дори уличните лампи бяха изчезнали още преди няколко пресечки, а когато погледна надолу и установи, че от известно време под краката му дори няма тротоар, това му подейства като шок.

След внушителните къщи и старомодните, очарователни магазини Мориарти го беше отвел в район с порутени тухлени складове и някоя друга занемарена колиба. Дори улицата беше станала по-тясна, а в един момент Джеймс вече следваше Мориарти по мръсни тесни улички, които бяха по-скоро пътеки, отколкото улици. Над покривите бе надвиснала някаква странна, неприятно миришеща зелена мъгла. Нетипична за Вашингтон, знаеше Джеймс, но не можеше да се сравнява с гъстите лондонски мъгли. Зачуди се дали не е

последвал Мориарти в онази част от града, която Джон Хей наричаше Фоги Ботъм.

Но, странно — и от полза за анонимността му — по тези кални улички имаше много повече хора и превозни средства, отколкото в по-хубавите части на града. Джеймс осъзна, че повечето хора тук се движеха на групи и почти всичките бяха мъже. Един или два пъти зърна жени в опърпани дрехи, едната очевидно беше пияна и бързаше да се махне от пътя на мъжете и колите, но повечето от пешеходците бяха мъже, облечени в работнически дрехи — едри, заплашителни на вид „контета“, носещи опръскани с кал костюми на широки райета и жилетки с потресаващо ярки цветове.

Мориарти продължаваше да върви, без да се оглежда. Тълпата — сганта всъщност — от груби мъже се разделяше пред него, сякаш професорът бе някакъв нечестив Мойсей, а грубияните бяха просто тъмните вълни на Червено море.

Осъзнавайки, че дрехите му, бастунът и самото му държание „изпъкват“ в тази част на града, Хенри Джеймс се спря на една мръсна пътека, която минаваше за тротоар, и сериозно се замисли дали да не се върне по най-бързия начин в по-приличните части на града.

„Как? Накъде? Ами ако някой ме спре?“

От тези мисли го побиха тръпки, но в този момент забеляза, че трима мъже приближават професор Мориарти. Не се ръкуваха с него — нито му подадоха ръце — но дори от такова разстояние Джеймс успя да разбере, че четиримата мъже се познаваха. Или по-скоро, че тримата едри грубияни — зле облечени, от мръсните филцови шапки до скъпите, но кални обувки със странни, заострени носове — познаваха професор Мориарти. Мъжете бяха едри — с широки рамене, големи ръце, големи корemi — но Мориарти се извисяваше и над тримата. С наподобяващото череп лице, изпъкнало чело и плешиво кубе, покрито само с няколко сресани настрани косъма, професорът приличаше на добре облечен труп, гледащ отвисоко към крадците на трупове.

Те си размениха няколко думи и тръгнаха наляво по улицата. Чувствайки погледите на минаващите покрай него мъже, Джеймс реши да продължи с преследването и бързо се запъти към ъгъла.

Задънена улица. Беше къса, завършваше при масивен склад без прозорци и не се забелязваше никой, освен Мориарти и новите му

приятели.

Джеймс отстъпи назад зад ъгъла, секунди преди единият от мъжете да погледне през рамо към празната кална улица.

Когато Джеймс се осмели отново да надникне, двама от мъжете тъкмо отваряха една тежка дървена плъзгаща се врата. През отворената врата се носеха звуци от голяма група — Джеймс не можеше да каже дали са животни, или хора. Когато Мориарти влезе след първите двама вътре, третият отново се обърна назад, но не и преди Джеймс да успее отново да се скрие от погледа му зад ъгъла на оградата. После вратата се затвори. На десетина крачки от нея имаше и врата с нормални размери, но тя бе изработена от масивно дърво и Джеймс нямаше представа дали води към същото място, където беше влязъл Мориарти. А и вероятно беше заключена.

Джеймс стоеше зад ъгъла и се тресеше от страх. Точно това бе думата, осъзна той, *тресеше се*.

Какво да прави?

Можеше да се измъкне от този неприветлив квартал — не беше сигурен в това, защото не помнеше всички завои и промени в посоката, които го бяха довели в тази част на града — и да намери някое сигурно момче, което да отнесе второ послание до Холмс чрез онзи магазин за пури.

Но Холмс със сигурност нямаше да успее да дойде, преди Мориарти да е завършил делото си, което го беше довело в този склад. А Хенри Джеймс не вярваше, че детективът ще има хладнокръвието да продължи. Освен това Холмс беше излъгал, уверявайки го, че професор Джеймс Мориарти, предполагаемият мозък на престъпния свят, не съществува; че е просто частица от въображението на Шерлок Холмс, създадена изцяло за да оправдае фалшифицираната смърт на детектива и последвалото изчезване от света.

Е, това не беше истина. Джеймс го беше видял на снимката от 1892 година на математиците, присъстващи на Конференцията по висша математика и астрофизика в Лайпциг, а сега го беше зърнал и със собствените си очи.

Но какво да прави?

Можеше да напусне квартала и да потърси полицаи. Но какво престъпление беше извършил Мориарти? Единственото, което бе видял Джеймс, бе вървящият по обществената улица — или пътека,

както беше в случая — професор, и всичко, което писателят знаеше за този човек, бе, че той е напълно легитимен английски математик и физик. Полицията можеше да прибере *него*, Джеймс, в затвора за подаване на фалшиво оплакване.

Най-логичният избор за него беше да се обърне и да напусне — бързо — опасното предградие (Джеймс усещаше, че трябва да тръгне на север и изток, за да може поне да се измъкне от района на Фоги Ботъм), да се прибере в удобния дом на семейство Хей и да забрави засега за професор Джеймс Мориарти. Когато случайно някога отново се срещне с Шерлок Холмс, той щеше да му разкаже забавната история, че във Вашингтон пътят му се е пресякъл с този на истинския Мориарти.

Да, това бе единственото логично и здравомислещо нещо, което би могъл да направи.

Джеймс си пое дълбоко дъх, влезе в задънената уличка и се запъти към склада с тайната надежда, че плъзгащата се врата няма да се отвори при приближаването му. Ами ако Мориарти и тримата грубияни излязат точно когато той стигне до нея? Човек няма как да се оправдае, че се е изгубил, когато е влязъл нарочно в къса задънена улица.

Плъзгащата се врата не се отвори.

Джеймс пристъпи вдясно от нея и се спря пред масивната дървена врата. Положи ръка върху бравата ѝ с надеждата, че не е заключена. Би трябвало да е. Приличаше повече на врата на кантора, отколкото на вход към голямото, шумно помещение, в което бяха влезли Мориарти и грубияните. След като се убедеше, че е заключена, Джеймс щеше да се обърне и забързано, но с достойнство, щеше да се отдалечи, с ясното съзнание, че е направил всичко по силите си, за да разбере какво е намислил Мориарти.

Вратата беше отключена.

Джеймс я отвори още по-широко, готов да се обърне и да побегне, ако вдигне силен шум или види някого.

Вътре цареше пълна тъмнина. Лъч сивкава светлина нахлуваше през тясната стълба, издигаща се право пред него. Стъпалата ѝ бяха покрити с плътен слой прах, което означаваше, че не се използва често.

Джеймс влезе и изчака очите му да привикнат с мрака.

Тясното стълбище беше застрашително стръмно и се издигаше между две тъмни, плесенявали стени. Горната му част не се виждаше в тъмното — може би дори липсваше, доколкото Джеймс можеше да разбере от мястото си — но щом очите му се адаптираха, той осъзна, че горе на стената беше окачено малко газениче, от което се разнасяше слаба светлина.

Той тръгна напред на пръсти, като се опитваше да не издава никакъв звук, страхувайки се от неизбежното проскърцване на старите стъпала, но скоро осъзна, че по този начин изкачването на стълбата ще му отнеме поне десет минути. Освен това тя бе направена от масивно дърво. Стъпалата не издадоха нито звук. Може би прахта заглушаваше допълнително стъпките му.

Джеймс продължи да върви с нормален ход — почти нормален, осъзна той, тъй като продължаваше да прехвърля по-голямата част от тежестта си върху пръстите на краката — и когато стигна до най-тъмната част на стълбата, разпери ръце и ги опря в стените. Нямаше парапет. Джеймс първо опипваше всяко стъпало с пръстите на краката си, преди да се отпусне с цялата си тежест върху него. Най-накрая се озова в обсега на слабата светлина на газеничето.

Нищо. Просто тясна площадка с потрепваща светлина. Никакви врати или прозорци. Джеймс се обърна наляво и видя, че натам продължава ново, също тъй стръмно стълбище, водещо към друго неясно сияние.

Премина през общо четири такива стръмни стълбища и три пращни, слабо осветени площадки, преди да стигне догоре. Вдясно имаше врата. Горната ѝ половина беше остъклена и стъклото беше матирано. Джеймс погледна към пода; в прахта се виждаха единствено неговите стъпки. Той натисна напуканата порцеланова дръжка.

Вратата беше заключена. Джеймс приложи цялата си сила, дори натисна вратата с рамо, но тя си остана затворена. Знаеше, че може да използва бастуна си, за да разбие стъклото и по този начин да влезе, но тази мисъл се задържа в главата му по-малко от секунда. Звукът на разбитото стъкло можеше да привлече цялата банда на професор Мориарти.

Той се обърна и се намери да се спусне обратно по стръмното стълбище, когато забеляза нещо на лявата стена, намираща се срещу вратата. Или по-скоро чу някакъв звук, който идваше оттам.

Приличаше на неясно мърморене на голяма тълпа — може би като от публика преди началото на представление. Но всички дочути думи бяха нецензурни. Ако това наистина беше публика, то пиесата сигурно беше вулгарна кокни мелодрама.

В дървената стена беше изрязан правоъгълник. Джеймс се наведе и видя големи дървени райбери в четирите му ъгъла. Завъртя ги навън и дървеният правоъгълник падна в ръцете му. Шумът вече се чуваше доста по-ясно и през отвора, който очевидно беше капак в тавана, проникна светлина. Джеймс бързо върна капака на мястото му, затвори го с един от райберите, отиде до газеничето и го угаси.

През стъклото на отсрещната врата проникваше достатъчно светлина, за да може Джеймс да открие отново капака и да го отвори. Остави го изключително предпазливо на пода и напъха главата си до раменете в отвора.

Скоро установи, че там няма под, а само дълги широки греди — едната от тях, намираща се точно пред него, беше широка поне дваинча — които се простираха над голяма празнина. Широките греди бяха разположени на около петнайсетина фута една от друга, а на пет или шест фута под тях се виждаха по-малки покривни греди, с размери два на четири инча, обърнати с тясната страна нагоре. Към по-малките греди беше привързана някаква тел, от онези, с които — според Джеймс — правеха кокошарниците. На телта беше окачен фалшив под, направен от тънък картон или брезент. По-голямата му част беше посипана с нещо бяло, като сняг, събрано на малки купчинки и дюни. Джеймс осъзна, че се намира на високия таван на огромния склад, в който бяха влезли Мориарти и тримата мъже.

Но на около десетина фута пред него фалшивият под свършваше и отдолу се надигаха светлината и шумът. Джеймс чу плътен глас, който се опитваше да привлече вниманието на тълпата.

Ако искаше да види нещо, Джеймс трябваше да пропълзи по гредата. Той подпря бастуна си на стената и запълзя на четири крака.

Възнамеряваше да спре, преди да достигне края на фалшивия под, но осъзна, че оттам не се вижда добре, затова се снижи и продължи да пълзи напред, докато само краката му под коленете останаха в тъмното.

Под него се простираше широко пространство с покрит със стърготини дървен под. Сигурно се намираше поне на шейсет, може би

дори на седемдесет фута над събраната долу тълпа. За секунда му се зави свят и той се вкопчи с ръце и крака в гредата, но вероятността да бъде видян от някой отдолу беше практически нулева. Долната част на помещението беше ярко осветена от електрически лампи с метални абажури, но те висяха на дълги метални жици от най-долните греди. Всичко, което се намираше над тях, щеше да бъде скрито в сумрака.

Джеймс лежеше неподвижно на гредата, опитвайки се да контролира дишането си и да разбере какво точно става долу.

Поне стотина души бяха насядали по варели и щайги на няколко отделни групички. На Джеймс всичките му приличаха на джебчий и улични обирджии, но те се бяха разделили на различаващи се помежду си групи — племена — а трийсетината мъже в една от групите изглеждаха просто като обикновени работници. Джеймс осъзна, че тези мъже разговаряха предимно на немски. Останалите крещяха на гърления американски английски.

Всички мъже гледаха към издигнатата платформа. Джеймс зърна стара метална везна в дъното на платформата, разбра, че „снегът“, който бе видял върху брезента, всъщност е кокоши пух, и реши, че складът някога е бил последна спирка на хиляди пилета, преди да бъдат обработени. Това обясняваше и вонята, която бе приписал на неизмитите тела на събраните долу мъже.

На платформата се виждаха двама души. Професор Мориарти седеше на стол с висока облегалка, малко по-назад. Другият мъж, с дебела пура в устата и накривено бомбе на квадратната му глава, беше онзи, който се опитваше с викове да привлече вниманието на тълпата и да я накара да млъкне.

Най-накрая мъжете утихнаха и насочиха вниманието си към говорещия.

— Така, всички важни банди са тук и все още нямаме убити — извика набитият мъж на платформата. — Това поне е *нещо*. Вече показваме напредък.

Никой не се засмя. Някой от немскоговорящите мъже превеждаше на останалите.

— Кълпепър го няма — чу се глас от тълпата.

— Кълпепър е мъртъв! — изкрещя друг. — Някой го пуснал от трийсетина-четирийсет фута право върху дебелата му глава.

Това вече ги разсмя. Мъжът на платформата размаха ръце, за да ги накара да замълчат.

— Е, докато хората на Кълпепър решат кой ще заеме мястото му, ние ще продължим с нашия проект и после ще им предадем какво сме решили.

— *Какъв проект?* — извика някакъв дебел мъж от предните редици. — Чуваме само разни големи приказки за много, много пари и нищо конкретно.

Преди човекът на платформата да заговори отново, един мъж от първата редица на немската група извика:

— *Защо ни доведохте тук с тези... престъпници?*

Останалите стотина и повече мъже избухнаха в гръмовен смях, някой извика „тези... *престъпници*“ обратно към германците. Други извадиха вездесъщите си автоматични ножове.

Мъжът на подиума отново размаха ръце, опитвайки се да въведе ред.

— Както ще чуете след малко, ние се нуждаем от анархистите за...

— Социалисти! — изкрещя германският работник, който се беше обадил преди малко.

— Тези социалисти анархисти — поправи се мъжът на платформата, — за нашия план. Те са необходимост. Професор Джеймс Мориарти ще ви обясни.

Едрият мъж кимна на Мориарти и седна на своя стол, докато професорът бавно се изправи и с отмерени крачки излезе напред.

— Господа — започна Мориарти и нещо в скелетестата му фигура с хлътнали очи накара пълната с мъже зала да утихне, — никой от вас не ме е виждал досега, но всички сте чували името ми. През последните две години и половина плановете ми са донесли повече пари на всяка една от вашите... организации... отколкото сте изкарвали някога.

Разнесе се тихо мърморене и Джеймс осъзна, че то изразяваше съгласие и одобрение.

Мориарти вдигна два пръста. Тишината се спусна като завеса.

— През следващия месец — продължи професорът с тих глас, който обаче достигаше до всеки ъгъл на огромното помещение, — вие

и аз ще спечелим повече пари... истинско състояние... отколкото са били печелени някога в дългата история на престъпните начинания.

Всички продължаваха да мълчат. Накрая се извиси писклив глас, изпълнен със съмнение:

— Как?

— Точно на обяд на първи май — рече Мориарти, — президентът на Съединените щати ще натисне бутона, който ще запали всеки един електрически уред на Колумбовото Световно изложение. Стотици хиляди хора ще го гледат. Една секунда след като направи това, президентът Кливланд ще бъде убит — прострелян с далекобойна пушка от един от най-добрите убийци на света.

Тишината като че ли се сгъсти.

— В следващите петнайсет минути — продължи Мориарти, — вицепрезидентът на Съединените щати, заедно с държавния секретар и министъра на правосъдието също ще бъдат убити. Кончината им е внимателно планирана и гарантирана. В следващия един час кметовете и началниците на полицията в Чикаго, Вашингтон, Ню Йорк, Балтимор, Филадельфия, Бостън, Синсинати и още поне осем столици на европейски държави също ще бъдат убити.

— И как това ще ни донесе дори едно проклето пени? — извика някой от задните редове.

Мориарти се усмихна. Дори от високото място, на което се намираше, Хенри Джеймс видя тази ужасяваща усмивка, която го накара да се разтрепери и да се вкопчи още по-здраво в гредата.

— Нашите анархистки... социалистически... приятели в тази страна и из цяла Европа — рече той, сочейки немскоговорящите работници, — по даден сигнал ще нападнат полицейските сили в Чикаго, Вашингтон, Бостън, Лондон, Берлин... всички градове, които споменах, и още толкова. Полицията ще бъде нападната от засада на определени места в определени часове. Нашите анархистки приятели ще бъдат по-добре въоръжени от всякога — с пушки и пистолети, големи количества динамит и гранати — и времето на нападението трябва да бъде спазено точно. През този един час на първи май, който ще започне с публичната екзекуция на ръководителя на Съединените американски щати, площад „Хеймаркет“ ще изглежда като дребна, незначителна репетиция, каквато всъщност беше.

Внезапно Джеймс изпита ужасна нужда да кихне. Целият брезент беше посипан с кокоши пера, същото се отнасяше и до всички греди около него. Той стисна носа си с пръсти и започна да се моли наум.

— А ние кога... — попита някакъв мъж от тълпата с нисък, недоверчив глас.

— Вие кога ще се намесите? — завърши вместо него Мориарти. Скелетът отново се усмихна. Над стисналите носа му пръсти Джеймс видя как мъжете от първите редици страхливо отстъпиха назад.

— Когато паднат главите на ръководителите на тези потиснически правителства — каза Мориарти. — Когато те бъдат отрязани... — поясни той за по-неинтелигентните от публиката му. — Без кметове, началници на полицията и федерални чиновници ще настъпи пълен хаос. И в този хаос вие ще правите онова, в което сте най-добри... ще грабите. Ще плякосвате. — Той замълча и езикът му се стрелна навън като змийски, облизвайки устните му. — Но не напосоки. И не без предварително планиране. Не, вие ще ограбите най-богатите домове в Ню Йорк и Чикаго, Вашингтон и Бостън, и всички други градове. Най-пълните банки. Най-богатите федерални и щатски златни хранилища. Ще грабите по план, който аз съм начертал и скоро ще споделя с вас... план, който е съвсем лесен и разбираем.

Отделните викове се сляха във всеобщ рев на одобрение и въодушевление.

— Ще бъде като при шибаните наборни бунтове в Ню Йорк, само че тоя път няма да дойде шибаната армия — изкрещя един мъж.

Джеймс си спомни наборните бунтове през 1863 година. Скоро след битката при Гетисбърг. Когато в Ню Йорк въведоха задължителна наборна служба — дотогава тя беше доброволна — уличните банди, съставени предимно от ирландци, се надигнаха в граждански бунтове, които продължиха дни наред. Домовете на някои от най-богатите фамилии в Ню Йорк бяха нападнати, жените бяха изнасилвани, откраднати бяха пари, картини и мебели. Цели квартали изгоряха до основи. Една ирландска банда подпали приют за чернокожи деца, като уби няколко от тях, просто ей така, за забавление.

— Ще бъде като нюйоркските наборни бунтове на хилядна степен — рече Мориарти, надвиквайки шума. — И вие сте прави... този път американската армия няма да бъде изпратена от бойното поле,

за да спасява обсадените и малобройни полиции и милиции. Цялата плячка ще бъде... ваша.

Той се обърна и се върна при стола си.

Внезапно, сред въодушевените резове, един мъж с ловджийска пушка в ръка скочи от мястото си и посочи със свободната си ръка нагоре, право към мястото, където Хенри Джеймс лежеше вкопчен в гредата, опитвайки се да е невидим.

— Плъх! — изкрещя мъжът с налудничави нотки в гласа. — Шибан плъх!

Преди Джеймс дори да успее да си помисли да запълзи назад, мъжът вдигна пушката си, прицели се право в Джеймс и стреля. Петима или шестима от останалите мъже, които също носеха ловджийски пушки, скочиха и също започнаха да стрелят по него.

13.

„ЩЕ НАКАРАМ ЛУКАН АДЛЕР ДА УБИЕ ВСЕКИ, КОЙТО ГОВОРИ С ПОЛИЦИЯТА“

Хенри Адамс и Джон Хей имаха телефони в домовете си. Хей използваше своя през цялото време, особено във връзка с консултантската работа, която вършеше за Държавния департамент. Адамс не обичаше да използва своя, но често се обаждаше на Джон Хей, който живееше в къщата, долепена до неговата. Всъщност те разговаряха през две стени, и заради статичните шумове в слушалките, пропукванията и преплитащите се линии сигурно щеше да им е по-лесно просто да отворят прозорците и да започнат да си подвикват.

— Опитваш се да се измъкнеш от вечерята, нали, Хенри? — попита Хей, след като в продължение на минута-две слушаше приказките на Адамс. Вече беше събота следобед.

— Ами... като че ли не бях особено добра компания на последната ти сбирка — рече Адамс. — Хората в постоянно лошо настроение не бива да бъдат допускани до празничните сбирки на висшето общество.

— Това правило би важало за деветдесет и три процента от нас — засмя се Хей.

— И съответно ще подобри качеството на общуването — рече Адамс.

— Така е, Хенри, така е. Но ти ела довечера. Просто ще хапнем по ергенски.

— Ами прекрасните дами, включително дъщеря ти Хелън? — попита Адамс.

— Нани Лодж, Хелън, Клара и Едит Рузвелт — която е съвсем за малко в града при съпруга си — ще разливат кафе на голямото благотворително събиране на ДАР в помощ на ветераните от Гражданската война — отвърна Хей.

— Къде ще се проведе тази година?

— В ротондата на Капитолия.

— Ще умрат от студ или от задух.

— Вероятно и двете.

— Лизи Камерън ще бъде ли там?

— Не, тази вечер е на опера.

— С Дон?

Хей се изсмя.

— Кога за последно си виждал Лизи на опера или на някое друго културно събитие, придружавана от съпруга си *Дон*?

— С кого тогава? — попита Адамс.

— С братовчед си — какмубешеимето. Достопочтения старец, който умори от скука дори железните дилафи у Вандербилтови миналия ноември.

— Спомена Едит Рузвелт, което означава, че Момчето също ще присъства довечера — каза Адамс. — Наистина ли искаш отново да хвърлиш Хари и Теди в една яма?

— Момчето мрази да го наричаме с детското му име „Теди“ — рече Хей.

— Мрази и да му викаме Момчето, но ни обича повече, отколкото го мрази. Наистина ли смяташ отново да сложиш на една маса Хари и Теди?

— Теди ужасно се разкайва за действията и думите си при последното ни събиране — каза Хей.

Този път беше ред на Адамс да се изсмее.

— Никога не съм виждал Теодор Рузвелт да се разкайва за нещо, което е казал, направил, намушкал или застрелял.

— Така е — съгласи се Хей. — Но след като размислил, вероятно под влиянието на Едит, той осъзнал, че думи като „мекушав“ и „страхливец“ не са подходящи за употреба в разговор с един от най-изтънчените писатели на Америка.

— Щеше да е по-забавно преди петдесет години — каза Адамс. — Или дори трийсет. Вече щяхме да сме избрали секундантите, а те вероятно щяха да са избрали терена и да са смазали и заредили pistolетите си.

— На мен Хари ми изглежда повече като човек на острието — отвърна Хей. — А той щеше да получи правото да избира оръжията.

— И щеше да избере остроумието — отбеляза Хенри Адамс. — Най-остроото му и точно оръжие.

— Но Теди наистина съжалява и моли за възможност да покаже, че наистина може да се държи прилично — каза Хей. — И иска да бъдеш свидетел на доброто му поведение.

— Бях свидетел последния път, когато го показва — отвърна Адамс. — Мисля, че беше през седемдесет и трета или седемдесет и четвърта.

— Сериозно, Хенри. Довечера ще бъдем само мъже. Ще спорим за политика — учтиво, разбира се — ще се почесваме където ни се иска, ще се оригваме, ще говорим като моряци, ще пием като моряци и ще вдигаме тостове за липсващите представителки на нежния пол, докато накрая Бенсън и другите ми хора не ни отнесат до леглата. Поканил съм доктор Грейнджър, защото... е, знаеш защо.

Адамс знаеше. Доктор Илайъс Грейнджър беше по-възрастен от повечето от тях, малко над шейсетте вече, и беше в дълбок траур от четири години, когато почина съпругата му. В присъствието само на мъже Грейнджър можеше да се отпусне и да се потопи във веселието, което бе негов отличителен белег преди смъртта на жена му. В смесена компания, при присъствието на жени, той вече рядко говореше, сякаш това щеше да нарани чувствата на мъртвата му съпруга. Адамс, който вече от седем години беше вдовец, мислеше, че го разбира. Ако не беше Лизи Камерън и, до по-малка степен, Нани Кабът Лодж, той сигурно вече нямаше да приема покани за вечери — поне не такива, на които присъстват и представителки на нежния пол. Напоследък той не само присъстваше на подобни смесени вечери, но и беше подновил прочутите си „закуски“ — които се провеждаха по-скоро към обедните часове, отколкото сутрин — в присъствието на Лизи, Нани и други местни наслади.

— Звучи ми добре, а и харесвам стария Грейнджър — рече Адамс, — но...

— Преди да продължиш след това „но“ — прекъсна го Джон Хей, — забравих да ти кажа, че и Кларънс Кинг ще бъде тук. С неговото прословуто настроение тип „празнични звънчета“, и доколкото познавам Кларънс — и с истински такива.

— Кинг! — извика Адамс. — Мислех, че е тръгнал към Мексико или Чили, или Патагония, или към някое от онези места, където са неговите предпочитани смугли дами.

— И аз така си мислех, Хенри, но се е върнал в града... за кратко, както разбирам... и с удоволствие ще вечеря с нас.

— Кой още ще идва довечера? — попита Адамс.

— Теди и Джеймс, разбира се, Кинг, Ръдиард Киплинг ще се откъсне за малко от любимия си клуб „Космос“...

— Бих дошъл само за да чуя някой от разказите на Киплинг — рече Адамс, — но всеки път, когато присъства Теди и разказва някоя от своите истории, Ръдиард подвива крака като някое младо девойче и слуша очарован цяла нощ.

— Един велик разказвач разпознава друг велик разказвач — каза Хей. — Камерън не може да дойде, но Кабът Лодж ще присъства отново...

— Докато жена му разлива кафе и реже кексове под Големия купол — каза Адамс.

— Точно така. А що се отнася до Хари... казах ли ти, че той отново отседна у нас? Поне докато е във Вашингтон, мисля.

— Не — отвърна Адамс тихо. — Не си ми го споменавал.

— Ами, така е — рече Хей. — И довечера ще сме с доста неофициално облекло, за разлика от предишната вечеря.

— Хари Джеймс неофициален — промърмори Адамс. — Това вече не мога да си го представя по никакъв начин. — Той се поколеба няколко секунди и се прокашля, преди да заговори отново: — А... господин Холмс ще присъства ли отново?

Хей не забеляза странния му тон или просто не му обърна внимание.

— О, не — отвърна той. — Холмс е изчезнал. За последно чух, че е напуснал града, вероятно се е върнал в Англия. При всички случаи тази вечер няма да е тук и това ме радва.

— Защо? — попита Адамс.

— Защото дъщеря ми Хелън е обсебена от този човек — излая Хей. — Онзи ден ме попита колко печели един детектив и могат ли доходите му да издържат женена двойка с охолството, на което е свикнала. Освен това се чудеше дали великите детективи получават рицарски звания от кралица Виктория.

— Мили боже! — извика Адамс. — Едва ли го е казала точно така.

— Приблизително — рече Хей. — О, Сен Годен ще бъде тук довечера, но каза, че ще си тръгне рано, преди коняка и пурите — дяла от гранит статуята на някаква сенаторска съпруга.

— И тя му позира през нощта?

— Всеки път, когато сенаторът е извън града — отвърна Хей.

— Киплинг, скъпият ни Кларънс Кинг, Сен Годен, Кабът Лодж без Нани — той почти не си отваря устата в присъствието на Нани, но в мъжка компания може да е доста духовит — и шанс, разбира се, за място на първи ред за втория тур между Момчето и Хари — рече Адамс. — Не мога да го пропусна. Ще дойда.

— В настроение „празнични звънчета“?

— Всъщност имам една шутовска шапка, която мога да донеса със себе си и дори да се изкуша да си я сложа, след като отворим четвъртата бутилка — каза Адамс.

— Запази шутовската шапка за младия Теодор... за всеки случай — подсмихна се Хей.

Двамата продължиха да се смеят и след като прекъснаха разговора.

* * *

Гръмотевичният рев на пушките, макар и на петдесет фута под него, оглуши Джеймс. Над брезента, който покриваше по-тънките греди, се разхвърча кокоша перушина. По-дебелата и по-високо разположена греда, върху която стоеше самият той, се разтресе, улучена от няколко сачми. Вкопчен в по-тясната страна на гредата, едрият Джеймс усети как няколко от тях разкъсват левия му ръкав и надупчват ръката му. Стисна здраво зъби, за да не извика.

— Не успяхте да го улучите! — извика един от събралите се долу бандити. — Внимавайте... дай на мен... — Разнесоха се два бързи изстрела, чийто отчетлив звук показваше, че са по-скоро от винтовка, а не от ловджийска пушка. Джеймс усети, че поне единият куршум се е забил в гредата му на шест или осем фута пред него. Цялата греда се разтресе като дърво под първия, най-силен удар с брадва.

— Улучих го! — изкрещя мъжът веднага след изстрелите. Тълпата изрева.

Джеймс се осмели да погледне надолу.

Повечето от мъжете, с изключение на анархистите, вече бяха наставали от сандъците и се бяха събрали в групичка, потупвайки се със смях по гърбовете, забравили за враждата между отделните банди. Мъжът с пушката държеше за опашката един огромен сив плъх — съвсем мъртъв — и обикаляше в кръг, получавайки аплодисментите на престъпните си колеги.

— ТИШИНА! — Гласът на Мориарти прозвуча толкова силно и властно, че Хенри Джеймс едва не изгуби равновесие и не се изтърколи от гредата си. Тълпата веднага утихна.

— През следващата седмица Гроугън ще посети всеки един от водачите ви и ще предаде точни инструкции за онова, което трябва да направите на първи май, какви оръжия трябва да носите и какви ще ви бъдат дадени, къде точно ще бъдат поставени засадите за полицаите и информация за това къде анархис... простете... социалистите ще започнат да взривяват. Това е за тази вечер. Можете да се връщате в районите и бирхалетата си, но напускате склада на малки групи. Не искаме полицаите да хванат някой от вас тази вечер, камо ли да арестуват цели групи. Ще накарам Лукан Адлер да убие всеки, който говори с полицията — дори ако този човек е задържан под стража в щаба на полицията.

Това като че ли отрезви тълпата и я накара да замълчи. Мъжът с винтовката захвърли настрани мъртвия плъх. Групичките започнаха да се измъкват през главния портал и задните изходи на стария склад.

Джеймс се наведе, за да види отново Мориарти, но на платформата стоеше само гангстерът на име Гроугън. Професорът беше изчезнал.

* * *

Джеймс продължи да лежи върху високата греда, докато мускулите и костите му не го заболяха дотолкова, че му се прииска да изкрещи. Лежа там, докато и последният човек от събраните бандити и анархисти не излезе смело през плъзгащите се врати; остана на мястото си, докато мъжът, когото нарекоха Гроугън, не угаси лампите и

не си тръгна. И продължи да лежи още цял час, че и повече, заслушан в топуркането на плъховете по съседните греди.

Сигурен беше, че всеки момент ще чуе тежки стъпки по стълбището. Беше затворил капака зад себе си, използвайки забитите от вътрешната страна колчета, поставени точно за тази цел, но беше сигурен, че ако някой се качи по стълбите и запали газеничето, ще види, че външните райбери са завъртени настрани, и ще отвори капака.

Накрая вече не можеше да търпи болката и тъмнината. Надигна се на четири крака и замаян започна да пълзи на заден ход, докато подметките му не се удариха в капака. Отвори го колкото се може внимателно и тихо.

Промъкна се през отвора и се озова на тъмната площадка, но краката не го държаха. Наложил се да се изправи, опирайки се с две ръце на стената, и се облегнал на нея, дишайки тежко; коленете и гърбът го боляха повече, отколкото нараняванията по ръката му под разкъсаните от сачмите ръкави на палтото и ризата.

През матовото стъкло на вратата, която се намирал от другата страна на абсурдно тясната площадка, не прониквал никаква светлина. Възможно ли бе да е лежал толкова дълго на онази гредка, че навън да се е стъмнило? Накани се да засили пламъка на газеничето, но размисли. Ако някой го чакаше на тъмните стълби, светлината щеше да превърне Джеймс в идеалната мишена.

Той намери шапката си и бастуна на същото място, където ги бе оставил на площадката.

Спомняйки си колко стръмно и тясно беше стълбището, той започнал да слиза предпазливо в тъмнината, като плъзгал едната си ръка по стената, а с бастуна в другата опипвал стъпалата.

На всяка площадка с примигващо газениче той очаквал да види някого, който го чака. Но нямало никого. И въпреки това, когато измина последната поредица от стъпала и застана пред вратата, през която беше влязъл, му трябвало минута или две, за да събере кураж и да я отвори. Ужасна мисъл го накара отново да потърси опора в стената: *Ами ако са я заключили? Ако са ме затворили вътре?*

Не бяха. Джеймс излезе навън. Задънената уличка беше празна; единственият човек, който се виждал в сумрака, беше той.

До края на задънената уличка и началото на непавираната улица бяха около шейсетина нормални крачки, но те се сториха като половин

миля на изпитващия силни болки писател.

Той зави надясно по безименната улица, опитвайки се да си спомни в каква посока се намират по-цивилизованите части на града. На улицата имаше и други хора — само мъже, доколкото можеше да види — но те се бяха събрали на групички около няколкото осветени кръчми. Джеймс се придържаше близо до тъмните сгради от другата страна на улицата, вървеше там, където би трябвало да има тротоар, ако това бе истинска улица. А и там поне имаше по-малко конски фъшкии.

Докато вървеше, Джеймс размишляваше върху реакциите си, докато беше лежал на онази гредка над крадците, обирджиите, изнасилвачите, подпалвачите и професор Джеймс Мориарти. Беше се страхувал със сигурност — особено когато мъжът бе извикал „Плъх!“ и край него бяха полетели сачми — но заедно със страха беше почувствал и още нещо, което бе сравнително ново за Хенри Джеймс — възбуда? Вълнение? Странно, необяснимо удоволствие от всичко това странно и непознато нещо, което се случваше с него?

Зачуди се дали, докато сърцето му биеше лудо и възбудата му бе затихнала в онези напрегнати моменти на гредата, когато си бе помислил, че са го открили, когато се разнесоха изстрелите, дали тогава не беше преживял нещо, което си мислеше, че никога няма да получи възможността да преживее, след като бе избегнал службата в армията по време на Гражданската война. Дали брат му Уилки бе изпитал същата възбуда пред опасността в минутите или часовете преди да получи ужасните си наранявания? Как иначе да си обясни нетърпението на Уилки да се върне в частта си няколко месеца след като бе получил такива непристойни, гнойни и невероятно болезнени рани?

И брат му Боб, който беше казал, че е „харесал“ армейския живот по време на войната. Възможно ли бе преживяното от Джеймс този следобед да беше по някакъв начин свързано с обикновената радост от битката, за която пишеха братята му? Джеймс си спомни за братовчед си Гас — онова красиво бледо червенокосо голо тяло под следобедната светлина в деня, когато Джеймс бе влязъл в класа по рисуване от натура — дали Гас бе изпитал същата възбуда пред опасността и радост от опасността по време на месеците служба, преди да бъде убит от снайперист и тялото му да не бъде открито? Дали Гас беше чул

звук от изстрела, който бе отнел младия му живот? Ветераните твърдяха, че това не става — никой не чува фаталния изстрел, защото науката е доказала, че сачмата или куршумът пътуват по-бързо от звука — но Джеймс си спомняше, че беше чул силен гръм от пушка преди гредата, върху която лежеше, да завибрира. Това беше... вълнуващо.

Той продължи да върви сякаш часове, докато и последните следи от светлина не се скриха от небето. Напълно изгубил ориентация, Джеймс се запъти към светлината, отразена от ниските облаци. Там трябваше да има улични лампи. Кое то означаваше, че това е пътят към цивилизацията.

Няколко пъти различни мъже се отделяха от групичките си и прекосяха улицата в негова посока, и всеки път Джеймс си мислеше: „Това е то!“, но никой не го закачи. Никой дори не го заговори с изключение на една странно гримирана дама на нощта — от онези улични проститутки, които си вършеха работата в покрити с брезент бараки във вонящи улици — с бяло като тебешир лице и кървавочервени уста, от които се показаха жълти зъби, когато му извика:

— Търсиш си забавление, нали, господин джентълмен, сър?

Джеймс кимна на привидението и бързо премина от другата страна на улицата.

Когато най-после стигна до калдъръмена улица — с трамвайни релси по средата! — с газени лампи на всеки ъгъл, той си позволи да въздъхне с облекчение. Тук трябваше да има пътни знаци. Копторите бяха останали зад гърба му.

И точно в този момент трима мъже изскочиха от една странична уличка и му препречиха пътя.

— Изгуби ли се, приятел? — попита по-високият, брадат и мръсен мъж. Вторият бе също толкова висок, но по-едър и имаше подрязани бакенбарди вместо брада. Джеймс зърна проблясък от златен зъб, когато светлината на уличната лампа за миг докосна лицето на първия. И двамата високи мъже носеха широкополи шапки, които изглеждаха вкоравени от пот и мръсотия и нагризани от плъхове. Третият мъж, който препречваше пътя на Джеймс, все още трудно можеше да се нарече мъж: това бе шестнайсет- или седемнайсетгодишно момче, високо почти колкото другите двама, но много по-слабо. От лицето му се виждаше най-вече носът, а мазната

коса, която падаше над очите му, и големите зъби накараха Джеймс да се сети за плъха, който бандитите бяха отстреляли на гредите.

— Пуснете ме да мина, моля — рече Джеймс и пристъпи напред към брататия мъж със златния зъб.

Той отстъпи встрани, но вторият едър мъж препречи пътя на Джеймс. Тримата го обградиха от три страни. Писателят погледна над раменете им, но не видя нито полицаи, нито пешеходци, нито един почтен човек, на когото да извика за помощ.

— Хубави гети — каза водачът на бандитите. След това се изхрани и нарочно изплю една кафява тютюнджийска хрчка върху левия крак на Джеймс.

Вторият мъж докосна разпрания ръкав на писателя.

— Кървиш, приятел. По-добре ела с нас да те превържем.

Джеймс се опита да отстъпи наляво, към улицата, но момчето и първият мъж отново му препречиха пътя. Те пристъпиха агресивно напред и Джеймс осъзна, че постепенно отстъпва назад към тъмната уличка, от която се бяха появили. Той се спря.

Водачът се озова толкова близо до него, че писателят подуши миризмата на уиски и чесън в дъха му, когато мъжът прокара пръсти по предницата на палтото и жилетката му.

— Шибани гети, шибан цилиндър, шибан бастун със сребърна дръжка — каза брататият, — но в джобчето няма шибан часовник. Къде е?

— Аз... изгубих го — каза Джеймс.

— Немарлив негодник си ти, нали? — рече вторият мъж. — Но се обзалагам, че не си изгубил шибания си портфейл, нали, господин Гети?

Джеймс се изпъна в цял ръст и стисна здраво дръжката на бастуна, макар да знаеше, че ще се нахвърлят върху него, преди да успее да го вдигне, за да се защити.

Почувства как нещо остро докосва корема му и погледна надолу; най-младият мъж бе опрял в него нож.

— Джеймс! — извика познат глас от другата страна на улицата.

Писателят и тримата крадци обърнаха едновременно глави натам. Джеймс едва успя да потисне кикота си — предизвикан най-вероятно от истерия — тъй като двама мъже, които най-малко бе очаквал да срещне, сега вървяха забързано към него. Теодор Рузвелт

беше извикал името му, а с него, облечен в по-изискан костюм от предишния път, беше Кларънс Кинг.

Докато двамата мъже приближаваха тротоара, брадатият крадец — висок над метър и осемдесет — погледна към високия метър и седемдесет Рузвелт и Кинг, който беше малко по-нисък от него, и каза:

— Готов съм да се обзаложа на една бутилка, че *те* имат часовници.

— Не задълго, мамка му — каза неговият също толкова висок, мускулист и мръсен партньор.

14.

ДОБЪР КОЛКОТО „БОСТЪН БИЙНИЙТЪРС“

Младият крадец отдръпна ножа си от корема на Джеймс и го притисна до бедрото си, докато Рузвелт и Кинг приближаваха групичката.

— Джеймс! — каза отново Рузвелт и, без да обръща внимание на тримата бандити, разкри в усмивка идеалните си едри зъби под златното пенсне. Сините му очи сияеха, сякаш в радостно очакване на нещо. — Какъв късмет да те срещнем! Двамата с Кинг се надяхахме да те открием... тръгнали сме към дома на Хей за вечеря.

Лешниковите очи на Кларънс Кинг излъчваха много повече студенина от сините на Рузвелт. Момчето нямаше бастун, но Кинг носеше със себе си своя, който Джеймс бе видял за пръв път в дома на Хей: дръжката му беше от някакъв лъскав камък, природно оформен като птичи клюн.

Двамата високи крадци се спогледаха и брадатият водач кимна. Джеймс предположи, че те просто безмълвно се бяха договорили да ограбят, набият — и вероятно да убият — и тримата „богаташи“, които бяха срещнали в покрайнините на Нощния град. Джеймс не знаеше дали тези тримата са били на срещата с Мориарти... и осъзна, че това няма никакво значение. Беше се опитал да предупреди приятелите си със знаци, докато се приближаваха по улицата, но вече беше твърде късно. Шестимата мъже се бяха събрали в доста плътен кръг на входа към тъмната алея.

— Добър вечер, господа — каза младият Рузвелт на крадците, продължавайки да се усмихва с невъзможно бялата си усмивка. — Благодаря ви, че придружихте приятеля ни дотук. Сега той ще тръгне с нас.

Двамата високи мъже се отместиха вдясно, препречвайки мястото за отстъпление на Кинг или Рузвелт. Кльошавият младеж, който остана близо до Джеймс, отново беше вдигнал ножа.

Водачът перна леко с мръсните си пръсти жилетката на Рузвелт.

— На края на тая верижка виси хубав часовник, нали, четириочко? — рече той, показвайки жълтите си зъби.

— Разбира се, че виси — отвърна студено младият Рузвелт.

— А в джоба ти има портфейл, нали? — додаде братият мъж.

Усмивката на Теодор стана някак по-широка.

— Да — отвърна тихо той. — И ще си остане там. Вие тримата си гледайте работата и никой няма да пострада.

Двамата високи крадци избухнаха в смях и най-младият се присъедини към тях с неприятно пискливо кискане.

Водачът посегна с ръка. Вторият мъж извади нож, почти идентичен с онзи, който най-младият крадец бе насочил към корема на Джеймс.

— Не ме докосвай — каза Рузвелт на братия крадец. Високият мъж с шапката сигурно имаше поне двајсет паунда и двајсетина сантиметра височина в повече.

— И какво ще направиш, ако *те* докосна, четириочко? — Едрите мръсни ръце се насочиха към едрото тяло на Теодор и проблясващата верижка на часовника.

На доста добър немски — който Джеймс разбираше — Рузвелт каза:

— Ще те сритам в топките, ще накарам зъбите ти да нагризат коляното ми и после ще ти ударя една глава така, че ще ти пръсна нищожния мозък.

Джеймс забеляза, че младият Теодор не е сигурен в немската дума за „удрям с глава“, и просто използва приблизителното *Kopfbütten*. Той също така използва неофициалната форма *du*, с която възрастните се обръщат към близките си, децата и животните. Стана ясно защо го е направил, когато използва *fressen* за „ям“ — за кучетата и други животни се използва *fressen*, докато за хората — *essen*. Теодор внимателно свали пенснето си, прибра го във вътрешния джоб на жилетката си и се потупа по джоба. Усмивката му сега беше напрегната и огромните зъби вече не проблясваха.

Високият водач се изсмя и каза:

— Тук си имаме двама дребни германци, момчета. Да им пръснем задниците.

Двамата високи мъже пристъпиха напред. Рузвелт и Кинг отстъпиха бързо три крачки назад, сякаш се приготвяха да избягат. С

няколко широки крачки водачът се опита да отреже пътя на Теодор.

Рузвелт разпери широко ръце, изви назад масивното си тяло и изрита високия мъж между краката със засилване по начин, какъвто Хенри Джеймс беше виждал само на игрището за ръгби. Лъскавият нос на малкия, скъп ботуш на Теодор почти потъна в уязвимия чатал на водача. Ударът беше толкова силен, че Джеймс видя как краката на водача на крадците буквално се отлепят от земята.

Високият мъж се свлече на колене и започна да се гърчи, а шапката му падна, когато наведе главата си напред. Стисна чатала си с две ръце и от устата му се изтръгна нечовешки стон.

Когато главата му се наведе напред, дясното коляно на Теодор се вдигна по-бързо, отколкото кракът му при ритника. Джеймс чу изщракване на зъби и големият нос на мъжа изхрущя.

Тялото на крадеца се отметна назад — лицето му беше омазано с кръв — но затворените му очи вече бяха на нивото на очите на Теди Рузвелт. Той сграбчи крадеца за раменете, дръпна го към себе си и заби огромното си, квадратно рузвелтско чело в лицето на водача с такава сила, че звукът, който се чу, наподобяваше удар на брадва в тънко дърво.

Водачът падна по гръб и не помръдна.

Другият крадец не наблюдаваше безучастно. Той бе протегнал ръката си, в която стискаше нож, и я размахваше бавно наляво и надясно, докато заобикаляше Кларънс Кинг, за да го намушка.

Кинг беше праметнал тежкия си бастун през рамо и сега замахна с него като с бейзболна бухалка. Хенри Джеймс никога не бе играл бейзбол като малък, но брат му Уилям беше... и обожаваше играта. А през последните две седмици Джеймс бе принуден да търпи ентусиазма, с който Джон Хей се отнасяше към този спорт, затова когато Кинг направи своя мощен замах, Джеймс предположи, че той прилича повече на баърите от „Бостън Бийнийтърс“ — за които се смяташе, че ще спечелят шампионата тази година — отколкото на някой от подавачите на вечно последните „Вашингтон Сенатърс“.

Клонестият камък на края на бастуна улучи нападащия крадец в лицето. Джеймс видя и чу как едната му скула изхрущява, носът се чупи и двамата със стоящия до него млад крадец трябваше да отскочат назад, за да избегнат гейзера от кръв и зъби, който изригна в тяхна посока. Големият мъж изпусна ножа си и падна на четири крака.

Дребничкият Кларънс Кинг си беше пуснал шкембенце, но годините, прекарани в катерене из планините и копаене в мините, бяха превърнали бедрата и ръцете му в мощни двигатели. Той изрита мъжа в гърба толкова силно, че крадецът се плъзна по лице напред в сгурията, покриваща алеята, влачейки ръце след себе си.

Момчето, което беше левак, отскочи от Джеймс и замахна с ръка, за да забие ножа си в хълбока на Кларънс Кинг.

Точно преди Коледа Хенри Джеймс беше писал на Уилям, че е качил твърде много килограми, че напоследък коремът му върви няколко инча пред него и това не му харесва. Беше казал на Уилям, че е наел тренъор по фехтовка за три двучасови тренировки седмично, и че това упражнение — колкото и да му харесваше — не беше свалило и една унция от теглото му.

Сега Джеймс вдигна собствения си бастун и го стовари върху китката на момчето като чук. Прицелът му беше изненадващо точен — той чу как дръжката на бастуна се удари звучно в костта на китката и ножът падна на земята.

Младият крадец извика от болка, но той беше много, много бърз. Падна на едно коляно, за да грабне ножа, преди Джеймс дори да е успял да вдигне повторно бастуна.

Кинг пристъпи напред и затисна с излъскания си, но тежък ботуш острието на ножа. Младият крадец дръпна, но дръжката се откъсна от острието.

— Работнически нож — каза Рузвелт, застанал до падналия водач. — Дават ги с тонове на индианците. Нищо не струват.

Кинг беше прехвърлил бастуна в лявата си ръка и внезапно извади от джоба на палтото си сгъваем нож, който разтвори с едно врътване на китката. Острието беше огромно за сгъваем нож — дълго поне седем инча, прецени Джеймс, и адски наточено.

Кинг опря заострения му връх на милиметър под лявото око на младия крадец и натисна достатъчно силно, за да пусне малко кръв и да накара пишман-разбойника да изпъшка ужасено. Джеймс почти бе готов да повярва, че Кинг ще извади окото на момчето като уличен търговец, който вади топка сладолед в гореща лятна нощ.

— Ето ти един урок, момче — изсъска Кинг. — Ако си решил да се биеш с нож, донеси си *истински* нож. Иначе ще се сдобиеш с белег.

Кинг дръпна ножа през бузата на младия крадец — плисна кръв.

Момчето изпищя, притисна с две ръце разрязаната буза, през която вече се виждаха венците му, стана и побягна в нощта.

Джеймс само гледаше двамата мъже, които лежаха на земята, докато отекващите стъпки на момчето заглъхнаха в тъмната алея. Подскочи, когато някой леко го докосна по лакътя, но това беше просто Рузвелт.

— Ударът ви беше доста ловък, господин Джеймс.

— Много ловък според мен — рече Кинг, докато почистваше дръжката на бастуна си от калта и сгурията.

— Десният ви ръкав е разпран и окървавен — каза младият Теодор. — Момчето ли направи това?

— Не — отвърна Джеймс, изненадан колко силно прозвуча гласът му. — Аз... паднах, докато слизах от един трамвай. Просто го разкъсах малко на чакъла.

Кинг и Рузвелт се спогледаха, но не казаха нищо. После се отдалечиха от двете фигури, които лежаха на земята, едната, стенеща и плачеща, другата — все още в безсъзнание.

Кинг завъртя почищения си бастун.

— Наистина отивахме на вечеря у Хей. Ще ни придружите ли, господин Джеймс?

— С удоволствие, господин Кинг — отвърна писателят.

Две пресечки по-нататък — където уличните лампи бяха разположени по-нагъсто, магазините бяха отворени, улиците бяха равно павирани и тротоарите се появиха отново — те видяха един преминаващ файтон, който беше достатъчно голям, за да побере и тримата, и Рузвелт го повика с едно рязко изсвирване, което накара коня да подскочи.

15.

ПАНИКАТА ПРЕЗ '93

Когато Рузвелт, Кинг и Джеймс почукаха на вратата, повечето от гостите още не бяха пристигнали, но Хей веднага забеляза неугледния външен вид на Хари и нареди на главния иконом Бенсън и на още един прислужник на име Нейпиър да му помогнат да се качи в стаята си. Доктор Грейнджър, който беше пристигнал по-рано, за да може да пийне уиски и да поприказва със стария си приятел Хей, погледна към ръкава на Джеймс и каза:

— Най-добре да се кача заедно с вас горе и да хвърля един поглед на това.

— Не е нищо особено — каза Джеймс.

— Само ще си взема чантата от прислугата — каза докторът.

Рузвелт, който отново носеше пенснето си, се ухили и каза:

— Доктор Грейнджър носи докторската си чанта на светски мероприятия?

— Доктор Грейнджър носи винаги със себе си докторската си чанта — рече Кларънс Кинг.

Когато се качи горе, Джеймс изрита гетите от краката си и когато Нейпиър ги вдигна с думите: „Веднага ще ги почистя, сър“, Джеймс му се сопна:

— Не, изгори ги.

Винаги щеше да вижда противното петно от тютюн върху единия, колкото и чист да беше.

— Елате в банята, където е по-светло — нареди доктор Грейнджър. — Я виж ти, стая за гости със собствена баня, течаща вода и електрическо осветление. Какви невероятни неща се случват!

Луксозната баня беше светла и стерилно чиста като хирургическа стая и след като Джеймс свали мократа си скъсана риза и я захвърли в ъгъла, доктор Грейнджър погледна наранената му ръка и каза:

— Как казахте, че сте си наранили ръката?

— Сkochих твърде рано от трамвая и паднах върху сгурията — отвърна Джеймс, отклонявайки погледа си настрани.

Понякога сините очи на Грейнджър можеха да са закачливи като на Теди Рузвелт и той просто хвърли един бърз поглед на Джеймс, преди да каже:

— Добре, но точно тази улица, изглежда, е била павирана със сачми.

Нейпиър донесе малка извита бяла тава и доктор Грейнджър използва някакъв наподобяващ машина инструмент, за да измъкне една по една сачмите; дрънченето им при пускането в тавата накара Джеймс отново да се изчерви. Доктор Грейнджър извади дванайсет сачми и намаза с йод — или нещо също толкова болезнено — всички рани и разкъсвания.

— Няма увредени мускули — каза докторът. — Съвсем слабо са разкъсали кожата. Ако не знаех какво се е случило, бих могъл да се закълна, че сте претърпели лек ловен инцидент, като сте били прострелян с ловна пушка от известно разстояние.

— Аз не ловувам, сър — отвърна Джеймс и започна да облича чистата бяла риза, която Бенсън беше извадил от гардероба.

— Изчакайте минутка — каза доктор Грейнджър. — Едва ли искате йодът да остави петна по ръкава на ризата ви, а на мен не ми се иска тези рани да се инфектират. Дайте ръката си тук... над умивалника.

Грейнджър извади от чантата си навити на руло превръзки и ножица и само след минутка цялата ръка до лакътя на Джеймс беше внимателно превързана.

— По-добре ли се чувствате? — попита Грейнджър.

— Чувствам се като глупак и... — Джеймс вдигна бинтованата си почти до лакътя ръка, — като египетска мумия.

— Почакайте, не обличайте още ризата — каза докторът. Той пълнеше спринцовка с някаква тъмна течност от мъничко шише.

— Вижте, не мисля... — започна Джеймс, но докторът вече беше забил инжекцията в рамото на писателя. — Какво беше това?

— Просто нещо за болката, което ще намали вероятността да се разболеете от тетанус — отвърна докторът, докато затваряше чантата си.

„По дяволите“ — помисли си Джеймс. Той беше разпознал морфина и трябваше да се обади по-рано. Двамата с Катрин Лоринг се бяха обучили как да бият дози морфин на сестра му Алис в последните месеци преди смъртта ѝ... тя всъщност почина, потънала в морфинови сънища... и Хенри Джеймс се беше заклел да не позволява на никого да вкарва тази субстанция във вените му. Твърде късно.

А и божата намаля. *Много*. Джеймс се замисли за Шерлок Холмс и противните му инжекции и се зачуди дали това чувство на олекване... почти щастие... може също да е резултат от забранените инжекции.

— Ако започна да бръщолева като идиот по време на вечерята — каза Джеймс, — ще обвиня вас и вашата игла, докторе.

— Ако всички не започнем да бръщолевим като идиоти след третото ястие — отвърна докторът, — ще трябва да обвиним Хей, че не ни е осигурил достатъчно вино и друг алкохол.

* * *

Когато останалите гости се събраха, тъкмо преди да се отправят към трапезарията, Хей забеляза, че Джеймс е угрижен. Той внимателно го хвана за лакътя на лявата ръка, изведе го в коридора и рече:

— Какво има, Хари? Мога ли да помогна с нещо?

Джеймс се усети, че хапе устната си.

— Колкото и абсурдно да звучи, Джон — рече тихо той, — разбрах, че просто трябва да се свържа с господин Холмс. Спешно е.

— Шерлок Холмс? — възкликна домакинът му. — Мислех, че е напуснал града.

— Може и да е — каза Джеймс, — но наистина трябва да му предам нещо. Остави ми адреса на един магазин за пури тук, в града, така че ако икономът ти намери някое момче, което да отнесе съобщение...

— Можем да направим нещо по-добро, Хари. Можем да проверим дали в магазина има телефон и направо да им се обадим.

— Защо, за бога, ще му трябва телефон на един магазин за пури? — рече Джеймс, потискайки поредния нетипичен за него порив да се изхили на глас.

Хей сви рамене и го поведе към кабинета си.

— Живеем в странна епоха, Хари.

Джеймс беше забелязал телефона в кабинета на Хей, но никога не беше виждал домакина си да го използва. След няколко минути общуване с някакъв човек, който, както разбра Джеймс, трябваше да е „операторът“ — или може би това бяха няколко души — Хей се ухили, подаде апарата на Джеймс и каза:

— Господин Туил е на телефона. Той е управител на магазина за пури, за който ти е казал Холмс, и е там в момента. — Хей излезе от стаята, оставяйки Джеймс сам вътре.

— Ало, ало, ало? — рече Джеймс, чувствайки се като идиот.

Когато двамата с господин Туил се представиха, Джеймс каза:

— Доколкото ми е известно, някой във вашия магазин получава и предава съобщения на господин Шерлок Холмс. Абсолютно наложително е... спешно е... да се свържа с него веднага. Или да разговарям с него, ако е там в момента.

— Господин Шерлок Холмс, сър? — пропищя гласът на Туил през шумоленето и бръмченето на телефонните линии.

— Да.

— Английски джентълмен, сър?

— Същият!

— Не, той не е идвал в магазина, откакто ми заплати за тази дребна услуга да му препредавам съобщенията. Два или три пъти дневно изпраща по едно момче да ги прибира.

Джеймс въздъхна. Осъзна, че ако не се чувстваше толкова... лек... в момента, сигурно щеше да се задъхва от безпокойство, че не може да предаде на Холмс изключителната новина за онова, което беше видял и чул този следобед.

— Добре — рече той. — Бихте ли записали, ако обичате, едно съобщение, и го предайте колкото се може по-бързо на господин Холмс?

— Веднага щом момчето му се появи, сър.

— Добре. Съобщението гласи... пригответе ли си лист и писалка?

— Молив, сър.

— Съобщението гласи... — Джеймс замълча за миг, за да го формулира. — Днес проследих професор Мориарти до една негова

среща тук, във Вашингтон. Чух... да, да, ще диктувам по-бавно.

— Можете да продължите, сър. Чули сте...

— Чух го да споделя плановете си за първи май с няколко... групи. Наложително е да се свържете веднага с мен. Тръгвам си с влака утре... тоест неделя, девети април... следобед. Спешно трябва да поговорим. Подпис, Джеймс. Ще ми го прочетете ли, ако обичате?

Туил го прочете, Джеймс поправи няколко дребни грешки в записките на човека, след което линията заглъхна, писателят несръчно закачи слуховия апарат върху стойката за говорене и после върна цялото приспособление обратно на рафта му.

* * *

Виновен сигурно беше морфинът — ако наистина беше морфин — но вечерното парти беше едно от най-приятните, които си спомняше Хенри Джеймс. Той не спря да се смее. Събитията от деня би трябвало да са надвиснали като тъмни облаци над мислите му, но вместо това спомените за криенето върху високата гредка, за Мориарти, за престъпниците и анархистите и уличния сблъсък с крадците (кървав сблъсък, за който не подсказваха нито поведението на Теди Рузвелт или Кларънс Кинг, нито никакви пръски или петна по официалното им облекло) като че ли изпълваха Джеймс с радост и енергия, каквито не бе изпитвал от години. Той беше облякъл нова риза и вечерно сако.

Хей отново седеше начело на масата, следеше разговорите и ги насърчаваше при нужда — каквато почти не се появяваше в тази изцяло мъжка компания. Джеймс бе получил почетното място от дясната страна на домакина им, а вдясно от него седеше старият му познайник Ръдиард Киплинг. На сватбата на Киплинг през 1892 година в Лондон, Джеймс му беше предал булката, госпожица Кери Бейлстиър, и в допълнение към взаимната им симпатия, всеки от двамата мъже беше почитател на литературния талант на другия. На Джеймс умът му не го побираше защо Киплинг — който в творбите си разкриваше толкова много от гордостта и позора на Британия — беше избрал да живее в Америка.

До Киплинг седеше Хенри Адамс, а до него беше Теди Рузвелт. Тази вечер Огюст Сен Годен бе заел стола в противоположния край на

масата, точно срещу Джон Хей. Джеймс се възхищаваше от скулптурите на Сен Годен до такава степен, че трудно можеше да го опише с думи — според него скулптурата на гроба на Клоувър Адамс показваше не само достигнали съвършенство умения, но и изумителен кураж, който не пробуждаше никакво усещане за „надежда, задгробен живот или благовест и алилуя“^[1], както го беше изразил онзи бездарен драскач По, а само бездънно чувство за тъга и загуба.

До Сен Годен, от дясната страна на масата, седяха Кларънс Кинг, доктор Грейнджър и Хенри Кабът Лодж, който се падаше отляво на Хей.

Тази вечер всички мъже край масата проявяваха изключителна духовитост, но в центъра на вниманието, доколкото можеше да прецени размътеният от адреналина и морфина мозък на Джеймс, бяха Киплинг и Рузвелт. Двайсет и седем годишният Киплинг, който беше прекарал зимата в дома им в заснежения Върмонт и чиято съпруга Кери беше родила съвсем наскоро, на 19 декември, беше обект на множество поздравления и потупвания по гърба. Един ден Джеймс щеше да напише: „За мен Киплинг представлява най-абсолютното олицетворение на гениалността (като нещо отделно от чистия интелект), което съм срещал някога“.

— Много мило от страна на Джоузефин да избере двајсет и девети декември за свой рожден ден — каза младият писател, — тъй като моят е на трийсети, а Кери е родена на трийсет и първи. Така всичко се подрежда идеално.

Доктор Грейнджър — чийто нос беше започнал да се зачервява от питиетата, без това по някакъв начин да се отразява на дикцията му — попита дали след появата на бебето им е станало по-топло в къщата край Братълбъро, която Киплинг наричаше Къщичка Блаженство.

— Скъпото ми бебе не е толкова голямо, за да излъчва достатъчно количество телесна топлина — засмя се Киплинг, — но разхождането напред-назад с нея на ръце нощем, когато плаче, много помага да се затопля.

Разговорът се прехвърляше от тема на тема, но Джеймс продължаваше да си мисли за невероятните събития, на които бе станал свидетел през деня, и за спешната нужда да се свърже с Шерлок Холмс.

Киплинг и Рузвелт бяха засипани от въпроси за любимия им клуб „Космос“, който се намираше от другата страна на Лафайет Парк и обединяваше Тейлоу Хаус с къщата на Доли Медисън. И двамата бяха побъркани на тема занимания на открито и клуб „Космос“, освен че беше може би най-елитният и влиятелен мъжки клуб в Америка, удовлетворяваше тази им страст.

— Преди пет години поставихме началото на една малка организация, наречена Национално географско дружество — каза Теди Рузвелт.

Киплинг се разсмя и когато го попитаха за причината, отговори:

— Простете ми, но си спомних как нашият приятел Теодор се представи за пръв път в клуба с мисълта да стане член. Двайсет от най-старите членове струпаха на масата в трапезарията няколкостотин фосилни кости и накараха Теодор да идентифицира колкото може от тях.

— И успя ли? — попита Кларънс Кинг, който очевидно знаеше отговора и вече се усмихваше.

Киплинг отново се засмя. Джеймс забеляза колко приятен беше този смях, мъжествен и плътен, но не и подигравателен.

— През следващите няколко часа Теодор не само идентифицира фосилните кости, но ги раздели на купчинки според различните съществуващи и изчезнали животни, на които принадлежаха — само дето не ги свърза в скелет, господа — като през цялото време обясняваше хранителните, хищническите и размножителните навици на всяко животно.

— Оттогава Теди е знаменитост в клуб „Космос“ — каза Хей, без да обръща внимание на Рузвелт, който се намръщи при употребата на галеното име от детството му.

Всички, дори Джеймс, разказваха анекдоти на различни теми, но преди да отворят четвъртата бутилка, Киплинг започна да моли Рузвелт да разкаже историята си за „гризлото в храсталака в Дакота“.

Рузвелт се ухили и започна. Историята беше кратичка, с точното количество подробности, но според Хенри Джеймс беше особено забавна. Огромното гризли, изглежда, било старо и късогледо — почти сляпо. Рузвелт бил изгубил очилата си при спускането по един стръмен горист склон, така че бил точно толкова сляп, колкото и мечката. Първият му изстрел пропуснал.

— Пропуснах сърцето, но я улучих в задните части — каза Рузвелт, следвайки първото правило на добрия разказвач никога да не се усмихва или да се смее на собствените си истории. — Мечката се шмугна в един върбов храсталак, който ми се стори твърде гъст — особено без очилата ми — и аз не умирах от нетърпение да се напъхам сред онези храсти, където, още преди да успея да вдигна пушката си, двамата с господин Гризли щяхме да се озовем очи в очи. А онази сутрин животното изобщо не беше в настроение...

Накрая все пак Рузвелт влязъл в храсталака, за да отвлече вниманието на мечката. След като цял час се опитвал да я примамва навън, той най-накрая решил да навлезе надълбоко между върбите, проправяйки си път с дулото на своя „Уинчестър“, стиснал огромен нож „Бауи“ между зъбите. Описанието на тази картинка беше достатъчно, за да накара всички да избухнат в смях, и Джеймс се присъедини към тях.

— Слепец преследва слепец — каза Рузвелт. — Накрая се оказа, че мечката е по-сляпа, така да се каже. Или аз извадих по-добър късмет.

Джеймс хареса анекдота — и нямаше никакво съмнение, че случилото се беше истина — но той му напомни, че никой от тях — Кинг, Рузвелт или самия той — не беше споменал за уличната свада с крадците. Хенри Джеймс не знаеше какъв е етикетът в обсъждането на насилствени улични схватки — може би от джентълмените не се очакваше да ги споменават, ако накрая се окажеха победители — или може би Кинг и Рузвелт искаха да му спестят смущението по същия начин, както може би му бяха спестили жестокия побой или дори намушкването с нож. Джеймс си отбеляза мислено, че героят в някоя от книгите му трябва да се държи точно по този начин, ако му се наложи да отиде на вечеря веднага след подобна свада.

Но се съмняваше, че някой от героите му щеше да преживее подобен сблъсък.

Разговорът се насочи към скорошните събития, но мислите на Хенри Джеймс продължаваха да гравитират около следобедните събития и абсолютната необходимост да съобщи на някой от властите за планове на професор Мориарти да извърши покушение срещу президента, за бунта на анархистите и за акцията на бандитите.

Останалите мъже обсъждаха финансови дела — особено големия шум около „Паниката на ’93“, която така и не бе се беше развихрила съвсем — което предостави на Джеймс идеалната възможност да потъне в собствените си мисли, без това да изглежда невъзпитано. Всички, които седяха около масата, с изключение може би на Теди Рузвелт, знаеха, че Хенри Джеймс е писател; той *нямаше* финанси. Това го спасяваше от безкрайните разговори за инвестиции, защото не можеше да си позволи нито една.

„Ако не успея да се свържа с Холмс — мислеше си Джеймс, — може би трябва да отида при кмета на Вашингтон или при полицейския суперинтендант. Или дори при самия президент Кливланд.“ Последната мисъл го накара да потрепне.

„Не е невъзможно. Неколцина от приятелите ми край масата — Хей, Кабът Лодж, може би младият Рузвелт — са вечеряли няколко пъти с президента, може би дори Адамс, който намусено признава, че познава всички президенти от последните години. Мога да си уредя спешна среща още утре сутринта.

И какво ще му кажа? — помисли си той. — Ще му докладвам, че докато съм се крил върху една гредка в изоставена птицекланица, случайно съм чул как професор Мориарти — който се смята за литературен герой от повечето хора, дори вероятно, напълно възможно, от най-върлия си враг Шерлок Холмс — планира да извърши покушение срещу президента на Съединените щати и десетина или повече други държавни глави, както и срещу висши политици в Америка и почти десетина други европейски държави... и не само да осъществи покушенията, но и едновременно с това да организира въстание на анархистите и гангстерски бунтове в множество градове тук и зад граница.“

— ... може да бъде проследена назад до спадането на котировките на житото на борсата в Буенос Айрес... — казваше Кабът Лодж.

Хей отхвърли хипотезата с махване на ръката. Вече всички пушеха пури, с изключение на Рузвелт, доктор Грейнджър и Джеймс.

— Всичко това са чисто и просто спекулации на железниците — каза Хей.

— Каквото и да е било или ще бъде, вие, деловите хора, говорите за тази „Паника през ’93“ още от ноември ’92. Най-добре нещо вече да

започне, защото иначе много спекуланти на къси позиции ще бъдат ужасно разочаровани.

„Това ли е прословутият план на Шерлок Холмс? Да сграбчи масивната ръка на президента Кливланд и да я дръпне от бутона, който ще стартира всички машини на Колумбовата експозиция няколко секунди след пладне на първи май, да натисне надолу едрия президент и да извика: «Лягай долу, глупако!», както се смята, че е постъпил младият капитан Оливър Уендъл Холмс с президента Линкълн във Форт Стивънс през 1864?“. Джеймс се съмняваше в това.

— Определено имаше ясен намек за паника през февруари, когато „Филадельфия и Рийдинг Рейлроуд“ фалира заради прекомерното си разширяване — каза Кабът Лодж.

— Според мен Кливланд се справи доста умело с кризата в хазната, като убеди Конгреса да анулира Закона Шърман за покупка на сребро само няколко дни след като положи клетва.

— За демократ — единственият, избран за президент, доколкото си спомням — Кливланд изглежда доста действен — каза доктор Грейнджър.

— Може би щеше да повали моята гризли с голи ръце — рече Рузвелт. — Ако се претеглят преди схватката, сигурно ще тежат еднакво.

— Престани, Теодор — рече Хенри Адамс.

„Не мога да отложа пътуването утре — мислеше си Джеймс. — Ако остана, крайт на всички тези конспирации или усложнения няма да може да им се види. Просто нямам друг избор, освен да разкажа за срещата на професор Мориарти с бандите и анархистите, и да повторя онова, което този — как го беше нарекъл лондонският «Таймс» след Райхенбах? — Наполеон на престъпния свят каза за планираните покушения, въстания и грабежи.

Попаднал съм в един от онези романтично-приключенски романи, които толкова презирам — нещо по-долно дори от изпълнените с насилие машини за пари на Х. Райдър Хагарт — и единственият начин да избягам от него е да забравя всичко, което видях и чух днес... всичко, което съм видял и чул през последните няколко седмици след Сена. Това е пътят на реалността. Или поне на литературата. Всичко останало ще е по-добре от този долнопробен приключенски роман, в който съм се озовал.“

— Движението за свободно сребро е непредсказуемият фактор в тази игра — рече Хей. — Особено след като американските фермери го подкрепят.

— Ако хората и отслабващите банки започнат да искат злато срещу банкнотите си... — рече бавно Хенри Адамс, сякаш размишляваше на глас.

— Повече от триста банки вече затвориха врати на Запад и в Средния запад — каза Рузвелт.

— На Запад и в Средния запад — повтори Хей и даде знак на прислужника да донесе нова бутилка вино, — всеки, който има два фишека или кутия от цигари, пълна с монети от двацет и пет цента, може да се обяви за банка.

„Трябва да тръгна утре — помисли си Джеймс, усещайки внезапна болка в гърдите и лявата си ръка. — Трябва да потегля утре. По пътя ще си купя градинска лопатка, за да мога тайно да закопая кутийката с прахта на Алис. Изкушавах се да отскоча до Нюпорт, където двете с госпожица Лоринг изглеждаха толкова щастливи, след като Алис построи онази къща на носа, но според мен Катрин Лоринг прекара достатъчно време в компанията на Алис. Не, моята скъпа, мила, саркастична, копнееща за смъртта Алис трябва да лежи в земята, където лежат родителите ни и леля Кейт.

След това трябва да побързам да се върна, за да хвана следобедния влак до Ню Йорк. Не бива да изпускам онзи немски параход — «Веселие» беше, нали? — който потегля във вторник сутринта. Кача ли се на борда му, вече ще мога да си отдыхна, да помисля, да отделя достатъчно време и енергия, за да разбера кое през последните няколко седмици е било реалност и кое — илюзия. Господин Шерлок Холмс просто ще трябва сам да се погрижи за тази многопластова мистерия. Едно нещо е сигурно — никога няма да се превърна в неговия обожавател го Бозуел, както доктор Уотсън, ако той е реална личност или дори продукт на литературното въображение на Конан Дойл, и съвместно да водят точна хроника на триумфите на детектива. Защото досега не съм станал свидетел на нито един триумф.“

В стаята се вмъкна един прислужник, носещ бял лист хартия върху сребърен поднос. Младият мъж прошепна нещо на Хей, който кимна и посочи Джеймс.

Беше телеграма. Джеймс не можеше да остави прочитането ѝ за по-късно — това сигурно беше отговорът на Холмс на новините му за Мориарти — затова я отвори и я прочете, държейки я ниско, под плота на масата. Телеграмата беше сравнително кратка и ясна:

ДЖЕЙМС, АКО ВИ Е УДОБНО, НЕКА СЕ
СРЕЩНЕМ В ПОНЕДЕЛНИК ТРИ СЛЕДОБЕД НА
ПРЕСЕЧКАТА НА 436 И ХАЛФ РИВИЪР СТРИЙТ В
БИЙКЪН ХИЛ, БОСТЪН ТЧК АКО НЕ ВИ Е УДОБНО,
ПАК ЩЕ СЕ ВИДИМ ТАМ ПО ТОВА ВРЕМЕ ТЧК

МОЖЕТЕ ДА ОСТАВИТЕ БАГАЖА СИ В НЮ
НОРТ ЮНИЪН СТЕЙШЪН НА КОЗУЕЙ СТРИЙТ В
УЕСТ ЕНД ТЪЙ КАТО СЪЩАТА ВЕЧЕР ЩЕ ХВАНЕМ
НОЩНИЯ ВЛАК ЗА ЧИКАГО ТЧК

ХОЛМС

---

[1] Цитат от „Гарванът“ на Едгар Алън По. — Б.пр. ↑

16.

ГОСПОД МОЖЕ ДА МУ ЗАВИДИ

В късната сутрин, някъде около час след като влакът на Джеймс замина за Ню Йорк и след това за Бостън, Шерлок Холмс позвъни на новия електрически звънец на вратата на Хенри Адамс. Отвори му високият главен иконом Хобсън, който не изглеждаше твърде радостен, че вижда Холмс.

— Господин Адамс все още се грижи за сутрешния си тоалет — каза той и се приготви да затвори вратата под носа на детектива.

— Няма проблем — отвърна Холмс, промушвайки се покрай високия мъж, като междувременно свали шапката си и я тикна в ръцете му. — С удоволствие ще изчакам господин Адамс в кабинета му.

Когато нервираният Хобсън отиде да съобщи на господаря си, Холмс влезе в кабинета, сипа си прилично количество скоч с капчица вода и се разположи в голямото кресло, което се намираше точно срещу огромното тапицирано със зелена кожа бюро на Адамс.

Вдигна два пръста и ги разположи успоредно на онзи прозорец на Белия дом, зад който някога се бе намирал кабинетът на сестрата на президента Кливланд — преди да бъде заменена от двайсет и една годишната му булка, госпожица Франсис Фолсъм. Тъй като в деня на сватбата им Кливланд беше на четирийсет и девет, обществото сигурно е било шокирано от огромната разлика в годините им — повече от двайсет и седем — или поне малко е било притеснено от факта, че този брак е твърде необичаен, защото Кливланд беше изпълнител на завещанието на бащата на Франсис, Оскар Фолсъм, и се беше грижил за Франсис след смъртта му; той ѝ беше купил жълта бебешка количка, когато тя е била само на няколко дни, и като че ли продължаваше да ѝ подарява неща в ярки цветове.

В тази неделна сутрин Холмс се беше срещнал с Комитета по инспекция на параходите — в който бившият главен суперинтендант на вашингтонската полиция Уилям Брок беше заменен от началник

Дениъл О'Мали, ръководителя на полицейските сили, отговарящи за охраната на Белия дом — и докато господин Рокхил, свързката с Държавния департамент, се оплакваше, че трябва да пропусне неделната църковна служба, Холмс разпитваше вицепрезидента Адлай Стивънсън къде възнамерява да бъде на първи май около обяд, по времето, когато президентът Кливланд трябваше да натисне бутона, задвижващ всички машини на Световното Колумбово изложение в Чикаго.

Вицепрезидентът Стивънсън се замисли за миг, после погледна в джобния си тефтер и накрая каза:

— О, ще бъда в Белия дом от десет сутринта до късно следобед. Среща и обяд с представители на настоящия режим във Филипините, след което ще участвам в подписването на официално споразумение с тях.

— Къде ще се проведат срещата и подписването, господин вицепрезидент? — попита Холмс.

Стивънсън се замисли, но после си спомни.

— О, в стаята, която сега наричаме Малка стая за преговори.

— Дали случайно това не е онази стая, чиито прозорци гледат на север и може да се види през парка? Която се намира точно срещу дома на господин Хенри Адамс? — попита Холмс. — Стаята, която е била кабинет на сестрата на президента Кливланд през първия му мандат?

— Ами, да, мисля, че е същата стая — отвърна вицепрезидентът Стивънсън.

Холмс се обърна към господин Дръмънд, изключително интелигентния началник на тайните служби към Министерството на държавната хазна, и към господин О'Мали. От краткия разговор сутринта, който Холмс бе провел с О'Мали, детективът не беше останал с впечатлението, че мъжът е особено умен.

— Разполагаме със сигурни признаци, че и срещу вицепрезидента Стивънсън ще бъде направен опит за покушение по същото време, когато президентът трябва да бъде убит в Чикаго. Малката стая за преговори се намира на по-малко от двеста ярда северно от прозорците на дома на господин Хенри Адамс.

— Да поискаме ли разрешение събитието да бъде преместено в друга стая? — попита О'Мали.

— Аз бих предложил да държите вицепрезидента и гостите му извън Белия дом през целия ден — отвърна Холмс. — Може би трябва да изберете някоя вътрешна стая в Държавния департамент и да запазите в пълна тайна мястото и събитието.

Дръмънд кимна и Холмс разбра, че това ще бъде направено.

— Виждате ли как някой с добра пушка ще има чисто поле за стрелба по Малката стая за преговори от някой от прозорците на Адамс? — попита Холмс, сочейки с пръст.

— Господин Адамс никога няма да го позволи — каза началник О'Мали.

— До къщата на Адамс се намира домът на полковник Джон Хей — информира Холмс суперинтендантът на полицията Мур. — Не можем да притесняваме толкова важни хора само заради... близостта им... до Белия дом.

— Разбира се, че не — рече Шерлок Холмс.

— Ще видя какво може да се направи и ще се свържа с вас другата седмица — каза Андрю Дръмънд.

Холмс разбра, че това означава, че домът на Адамс ще бъде внимателно претърсен, най-добрите места за стрелба ще бъдат анализирани от снайперисти и началникът на Тайните служби — департамент, който не беше задължен от Конституцията да пази президента — щеше да разположи свои хора там на първи май.

— Началник О'Мали — каза Холмс, — все още ли изпращате двама от хората си да пътуват заедно с президента?

— Ами — отвърна О'Мали и се огледа, сякаш очакваше някой да му подсказе правилния отговор, — мога да изпратя повече хора или по-малки хора.

— По-малко^[1] — поправи го Холмс. Такова насилие над английския език му действаше по същия начин, както когато видеше да бият кучета или коне без причина. А не беше кой знае какъв любител на кучетата или конете. Но веднъж беше казал на Уотсън, че използването на „по-малки“ вместо „по-малко“, както и употребата на „аз“ в изречения като „Той даде парите на Стела и аз“^[2] от страна на хора, които се смятат за добре образовани, трябва да бъде намалена драстично — ако не напълно премахната — чрез няколко добре премерени pistolетни изстрела и обяснителна бележка, окачена на гърдите на жертвите.

— Смятате, че трябва да изпратя по-малки от обичайното? — попита началник О'Мали.

Тук се намеси вицепрезидентът Стивънсън, който намигна съвсем леко на Холмс.

— Знаем, че съществува заплаха срещу Белия дом, началник О'Мали. А в сравнение с онези... фантоми... които търсят другите, полковник Себастиан Моран е далеч по-прочут стрелец и авантюрист. Може би е най-разумно в този ден да задържим всичките ви двайсет и седем отлични полицейски офицери в Белия дом. Все пак вие сте обучени да го защитавате от незаконно нахлуване, а не да обикаляте навсякъде с президента, за да го пазите.

— Така си е — отвърна О'Мали. — Освен това охраната на президента се полага на полицейския департамент в Чикаго. Градът-домакин винаги поема тази отговорност.

— Отговорността само отчасти е на чикагската полиция — каза началникът на Тайните служби.

Холмс погледна към Дръмънд. Досега никой не беше отварял дума за това по време на срещите им.

— Какво имате предвид? — попита суперинтендантът на вашингтонската полиция.

Малко преди групата да се събере, Холмс беше попитал Дръмънд насаме дали според него Чикаго има съмнителното удоволствие да притежава най-корумпирания полицейски отдел в страната. Най-накрая началник Дръмънд беше кимнал утвърдително.

— Сега, когато и последният от картела Туид напусна Ню Йорк и все още не са се появили техни наследници в подкупването, чикагската полиция е най-корумпираната. Това е в кръвта им. Но сред тях има и добри мъже и не са много онези, които биха се съгласили да помагат и съдействат за убийството на президента.

Холмс беше кимнал с разбиране.

Сега началник О'Мали произнесе с гръмък глас:

— Какво искате да кажете с това, че чикагският полицейски департамент няма да отговаря за безопасността на президента Кливланд?

— От вратата на хотел „Лексингтън“, докато стигне района на Експозицията — тъй нареченият Бял град в Джаксън Парк — за безопасността му отговаря чикагската полиция — отвърна Холмс. —

Но щом процесията влезе в неприкосновения терен на Световната Колумбова експозиция, групата, която директно ще отговаря за безопасността на президента на Съединените щати — да не забравяме и останалите четирийсет или петдесет висши сановници, които ще присъстват този ден, като всеобщият любимец, както разбрах, е президентът на Бразилия — е Колумбовата гвардия.

— Какво, по дяволите, е Колумбова гвардия? — попита О'Мали.

— Това е частен полицейски отряд, сформиран от Даниъл Бърнам специално за Световното изложение.

— И без чикагската полиция? — попита Мур.

— Без — отвърна началникът на тайните служби. — В района на Панаира Колумбовата гвардия ще има правото да задържа, разпитва и арестува — имат си един много симпатичен малък затвор точно до Мидуей Плезънс, но най-вече ще търсят изгубени деца, ще упътват хората, ще се намесват преди личните предпочитания към алкохола да се превърнат в обществен проблем и любезно ще се стараят стотиците хиляди клиенти, които са дошли на Изложението, да си прекарат добре.

— И колко на брой са тези Колумбови гвардейци? — попита вицепрезидентът.

— Около две хиляди, господин вицепрезидент — отвърна Холмс.

— Две хиляди! — изригна суперинтендант Мур. — Това е цяла армия!

— Мисля, че точно такава е било намерението на Даниъл Бърнам — рече Холмс. — Така нареченият Бял град ще бъде електрифициран много повече, отколкото в момента са Чикаго, Ню Йорк, Вашингтон или който и да е друг голям американски град. Приятните улични лампи и сияещи електрически „фенери“, блестящите магазинни витрини и прожектори, и светлината, струяща от огромните прозорци, и лампите по алеите, които ще осветяват шестстотинте акра на Панаира — в комбинация с най-високия брой обучени полицейски офицери, униформени и в цивилно облекло, на глава на населението — ще превърнат Белия град в най-безопасната градска среда в света.

— Стига да е достатъчно безопасна за президента Кливланд през няколкото часа, които ще прекара там — каза вицепрезидентът Стивънсън.

— С какви оръжия разполагат гвардейците? — попита Мур.

Холмс се усмихна.

— Повечето от тях носят свирка и къс меч в ножница.

* * *

Хенри Адамс влезе в кабинета си, облечен с домашен халат и чехли. Погледна намръщено детектива, който остана седнал в креслото.

— Виждам, че се чувствате като у дома си, господин Холмс.

Холмс се усмихна и кимна.

— И сигурно сте прекарвали времето си в ровене из чекмеджетата и шкафовете ми.

— Само колкото да си сипя нещо, докато ви чакам, господин Адамс. Отлично уиски.

— Не смятах да се виждам отново с вас — рече Адамс.

Холмс кимна.

Адамс заобиколи бюрото си и се поколеба, сякаш се чудеше дали да остане прав, показвайки на Холмс, че е нежелан, или да седне. Накрая седна.

— Мисля, че предишния път бях пределно ясен, господин Холмс — каза той, — че това е последната ни среща. Че няма какво повече да обсъждаме нито на обществени места, нито насаме.

Холмс извади от джоба си една от малките картички с надпис „Тя беше убита“ и я постави върху зелената преса за попиване, която лежеше върху бюрото.

— Това няма нищо общо с мен — каза Адамс. Той разкъса картичката на парчета и ги хвърли в кошчето за отпадъци.

— Нед Хупър ме нае да открия кой изпраща всяка година тези картички на вас и останалите живи от „Петте купи“, и тъй като той вече също е мъртъв, вие сте най-близкият му роднина, чрез покойната ви съпруга, на когото мога да докладвам за резултатите от разследването ми — рече Холмс.

— Както сам признахте — каза Адамс, — вие сте срещнали покойния брат на съпругата ми само веднъж, преди две години, и то за по-малко от час. Това едва ли ви дава правото да наричате Едуард

„Нед“ като приятелите и роднините му. Когато се налага да говорите за него, можете да използвате името „господин Фаулър“.

Холмс кимна.

— Господин Фаулър ми плати, за да използвам уменията си и да открия кой изпраща тези картички — както и, по собствените му думи, „да разбере дали Клоувър наистина е умряла от собствената си ръка, или по някакъв по-злокобен начин“ — затова в отсъствието на господин Фаулър ще докладвам на вас.

Адам се беше обърнал с лице към прозореца, но сега погледна към Холмс.

— Знаете кой ни е изпращал тези картички през последните седем години?

— Да.

Някакво овъглено дърво се разпадна в малката камина. Дори в затоплящите се пролетни дни Адамс продължаваше да поддържа огън в кабинета си. Холмс се зачуди дали овдовелият историк не чувства някакъв постоянен хлад.

След известно време, прекарано в мълчание, Адамс попита с рязък тон:

— И възнамерявате ли да ми кажете кой е?

— Не — отвърна Холмс.

Лицето на Хенри Адамс придоби ален цвят, макар устните му да пребледняха.

— Казахте, че тъй като клиентът ви, Нед, се е самоубил през декември, дългът ви повелява да докладвате на мен. Сега ми казвате, че няма да разкриете самоличността на човека, който през последните шест години ни преследва и тормози? Каква безочливост! Ако бях с няколко години по-млад, господин Холмс...

Холмс кимна, сякаш можеше да си представи как ученият Хенри Адамс пребива детектива.

— Достигнах до извода кой може да е човекът, който е написал и изпращал тези картички — рече той, — но настоявам лично да разговарям с този човек, и то насаме. Подобен разговор е невъзможен в момента, но ще го проведем в първата седмица от месец май.

— С две думи — сопна му се Адамс, — вие налучквате!

— Никога не налучквам — отвърна Шерлок Холмс. Той беше опрял събраните си пръсти в брадичката си и погледът му се беше

зареял някъде надалеч. Върху лицето му, което твърде често изглеждаше безстрастно, освен в случаите, когато изразяваше въодушевление или усилена мисловна дейност, сега се беше настанило сурово изражение. Тази суровост не се отнасяше до Хенри Адамс, но въпреки това историкът се чувстваше неспокоен.

— Предполагам, че не сте открили нищо друго, свързано със „загадката“ на смъртта на клетата ми съпруга... която никога не е била загадка — каза Адамс. Изречението беше прозвучало доста тромаво и Адамс, писател и редактор, се намръщи.

Холмс като че ли се беше завърнал от мястото, където го бяха отвели мислите му.

— О, напротив — рече почти безцеремонно той. — Потвърдих със сигурност, че Клоувър... госпожа Адамс... *е била убита.*

Адамс зяпна от изненада, но макар че успя бързо да затвори устата си и се опита да контролира изражението на лицето си, минаха поне трийсетина секунди, преди да заговори отново.

— Убита? Как? От кого? И поради каква причина?

— Очаквам да получа отговора на три от въпросите ви до две седмици — отвърна Холмс. — Що се отнася до „как“, няма никакво съмнение, че смъртта ѝ е резултат от поглъщането на арсеника във фотографския ѝ проявител. Но въпросът остава в списъка, защото все още не сме сигурни как е била погълната основата.

— Значи всъщност се оказва, че вие продължавате да гадаете — каза Адамс.

— Никога не гадая, сър.

— Имате ли дори някакви... как ги наричаха във вашите евтини детективски разкази... заподозрени?

— Знам, че убиецът е един от трима души — отвърна Холмс, — като вашето име е на трето място в списъка.

— Аз! — извика Адамс, скачайки на крака. — Как смееете да ме обиждате, непоносим... — Останал без думи, историкът посегна към бастуна си, който беше облегнат на стената зад него.

— Имали сте време, познания и достъп до отровата, а що се отнася до мотива, убийството на брачен партньор винаги е имало най-сложните, лични и неразбираеми мотиви — каза Холмс. — В този случай всички около вас знаят, че съпругата ви винаги е била подвластна на меланхолията — самата тя е писала писма до дома по

време на продължителния ви меден месец в Египет и други места, в които е признала на баща си, че е твърде... „завладяна от моя стар враг, меланхолията“, както се е изразила тя, мисля... за да разговаря с вас, нейния нов съпруг, или с когото и да било друг в продължение на почти две седмици. Подобна меланхолия, която от години е засенчвала всичко, в един момент започва да изтощава съпруга и вие самият сте описвали как тя е потъвала все по-дълбоко в тази нездравословна печал през онази последна година след смъртта на баща ѝ през март осемдесет и пета.

Хенри Адамс стисна зъбите си толкова силно, че скърцането им прозвуча по-шумно от пропукването на дървата в камината. Той вдигна като тояга тежкия бастун и кокалчетата на пръстите му побеляха от силата, с която го стисна.

Холмс не помръдна, за да се защити, когато Адамс се наведе през бюрото към него с вдигнат бастун, треперещ от гняв. Собственият му бастун беше облеган на съседния стол. Той не посегна към него, а остана спокоен на мястото си, вперил поглед в лицето на Адамс, с отпуснати спокойно в скута ръце.

Адамс хвърли бастуна на персийския килим и се срина в стола си, закрил очите си с ръка. След минутка изрече:

— Трябва да знаете, че не съм... убил... моята любима Клоувър.

— О, знам, че не сте — каза Холмс и опря лакти върху дървените облегалки за ръце на креслото, отпусайки брадичка върху сплетените си пръсти. — Но всеки компетентен полицейски офицер, а още повече компетентен и амбициозен областен прокурор, би могъл — и вероятно би успял, тъй като са ви разследвали толкова небрежно благодарение предимно на общественото ви положение и богатството ви — да ви изпрати на бесилото с благословията на съдебни заседатели с вашето положение в обществото.

Адамс отново зяпна, но този път не побърза да затвори устата си. Само погледна към Холмс през разперените си пръсти така, както дете би погледнало през пръсти към чудовището, криещо се в тъмния килер.

— Разполагали сте с достатъчно време, знаели сте къде госпожа Адамс държи смъртоносния арсеник и онази сутрин не е имало нито един прислужник, който да ви е видял да излизате за онова внезапно неделно посещение при зъболекаря ви. И тъй като изобщо не сте

ходили при него, сигурно сте се скрили малко по-надолу по улицата, близо до парка, и сте изчакали, докато Ребека Лорн не се е приближила до входната ви врата. Тя ви е послужила като алиби.

— Щом сте измислили всичко това — рече Адамс с дрезгав глас, — *защо не* вярвате, че съм извършил това убийство?

Холмс отиде до отворения шкаф, където държаха бутилките, наля си още скоч и сипа малко бренди за Адамс, оставяйки го на бюрото, вместо да му го подаде.

— Знам, че сте невинен не заради очевидните ви качества — отвърна той, — а защото не сте видели Ребека Лорн да чака пред входната врата на вашия дом, чудейки се дали да почука и да се качи горе, както сте свидетелствали пред полицията. По-скоро сте я видели да изхвърча от дома ви, оставяйки входната врата отворена, почти изпаднала в истерия. Всъщност тя, а не вие, първа е открила тялото на госпожа Адамс.

— Откъде знаете това? — попита настоятелно Адамс и отпи голяма глътка от брендите.

— Самият вие сте изтичали до дома на вашия лекар, който се намира през две пресечки — и сте се върнали на бегом с него — а по-късно доктор Чарлс Хегнър разказа на пресата, че шишенцето с цианкалий все още се намирало отворено на масата в дъното на стаята, където тялото на госпожа Адамс се е свлякло на пода пред любимия ѝ стол, и че на килима до нея се въргала празна водна чаша — каза Холмс. — Доктор Хегнър спомена също, че когато двамата сте пристигнали, госпожица Ребека Лорн ви чакала в съседната на спалнята на госпожа Адамс стая и че госпожица Лорн била толкова разстроена, че трябвало да ѝ даде успокоително. В полицейския доклад, изготвен след разследването на лейтенант Хамънд — който пристигнал с двама мъже двайсетина минути след вас и Хегнър, но се задържал там само няколко минути, защото вие сте пожелали да останете насаме с тялото на съпругата си — се споменава за позицията на тялото и шишенцето с цианид, което вече било затворено, но не се казва нищо за водна чаша на килима.

— Тази сцена се е запечатала завинаги в съзнанието ми — каза Адамс, — но и аз не си спомням никаква водна чаша на пода.

— Шишенцето с отровата е лежало върху масичката, намираща се на известно разстояние от мястото, където госпожа Адамс е лежала

на килима, преди да отнесете тялото ѝ на дивана — каза Холмс, потупвайки устните си с два долепени пръста. — Всички го признават. И въпреки това до тялото на съпругата ви има петно от разлят химикал. Домакинката ви спомена, че смъртоносната течност е обезцветила ръба на килима и малко от лакирания под. Каза, че хората ви са подстригали мъхнатата горна част на килима и са подменили дъската на пода, за да се отърват от петната.

Бузите и слепоочията на Адамс отново се оцветиха в червено.

— Домакинката ми е имала нахалството да разговаря с вас за...

Холмс вдигна ръце с изпънати срещу Адамс длани.

— Полицията не е направила кой знае какво разследване, сър, но прислугата е трябвало да даде показания по време на най-мрачните часове на вашия траур. Разбрах, че сте прекарали два дни и нощи насаме с тялото и после не сте обявили, че погребението на госпожа Адамс ще бъде на девети декември, за да могат да присъстват и останалите ви трима приятели от „Петте купи“. Във всеки случай, открих информацията за изцапания килим и под в записките на лейтенант Хамънд.

— И защо това е толкова важно? — извика Адамс.

— До тялото на госпожа Адамс се е въргаляла водна чаша, от която съпругата ви очевидно е изпила отровата, и когато вие сте се върнали заедно с доктор Хегнър, тя все още е лежала там — каза Холмс. — Петната по килима и по дъските на пода сигурно са се получили от остатъците от смъртоносната течност, която е била останала в чашата, когато госпожа Адамс я е изпуснала. И въпреки това чашата е била изчезнала половин час по-късно, когато е пристигнал детектив Хамънд.

Холмс се наведе напред и сивите му очи проблеснаха пронизващо като на хищник.

— Някой е отнесъл чашата в промеждутъка от този половин час — каза тихо той. — Три дни след смъртта вашата домакинка госпожа Соумс каза на полицията, че в кухненския шкаф, където обикновено държат чашите за вода, има само единайсет малки водни чаши. Комплектът се е състоял от дванайсет.

Адамс допи брендите си.

— Кой? Ако не прислугата, кой би могъл да махне чашата... митичната чаша, която дори не си спомням да съм виждал?

Полицията?

— Те казват, че не са, сър.

— Не... Не разбирам значението на водната чаша или... или на шишенцето с цианид — успя да промълви Адамс. — Защо са толкова важни?

— Много по-лесно е да *принудиш* някой да пие от чаша, отколкото от шишенце — отвърна Холмс.

Очите на Адамс сякаш изхвъркнаха от орбитите им.

— Да го принудиш? Някой е принудил Клоувър да изпие тази ужасна, разяждаща, болезнена, смъртоносна отрова?

— Да — отвърна Холмс. — Освен това от значение е и времето. В спалнята обикновено оставят ли се водни чаши?

— Не — рече Адамс с равен глас. — Клоувър мразеше кръглите петна, които оставяха по мебелите.

— А в прилежащата баня?

— Не — повтори Адамс. — В баните ни има чаши, но не от тези малките. А чашата на Клоувър си беше... на мястото... когато погледнах в банята няколко дни по-късно.

— За времето, през което вие сте отишли при зъболекаря си и после се сте върнали, заради шума, който е вдигнала госпожица Лорн, докато излизала през входната ви врата — започна Холмс и забеляза, че Адамс не го проправи, — би било много трудно за госпожа Адамс да мине през страничното крило и да слезе в кухнята, където са се намирали тези чаши... без да е била забелязана от госпожа Райън, вашата готвачка, която в същото време е работела в кухнята... а после да отнесе чашата горе и *след това* да премине през целия коридор на втория етаж, за да отиде в тъмната си стаичка, където се е намирал шкафът с фотографските проявители, и да се върне в стаята си, за да изпие отровата.

Адамс поклати глава, като човек, който сякаш се намира в някакъв лош сън.

— Нима предполагате, че... някой друг е отнесъл там чашата и шишенцето с отровата и се е скрил някъде на горния етаж, ослушвал се е и чакал тя да остане сама още преди да отида при зъболекаря ми?

— Напълно е възможно — каза Холмс.

— И това сигурно е била Ребека Лорн, която Клоувър харесваше и на която вярваше, и на която самият аз се доверих в дните след...

след... — изпъшка Адамс. — Трябва да е Ребека Лорн, защото само тя е можела да вземе чашата във времето между посещението на лекаря и пристигането на лейтенанта от полицията.

— Почти сигурно е взела чашата със себе си — заяви Холмс, — но тя не е единственият заподозрян, ако това е убийство, а не самоубийство. Има и още един.

Адамс се втрени в Холмс толкова напрегнато, че детективът почти се почувства изгорен от погледа на историка.

— Клифтън Ричардс... братовчедът на госпожица Лорн... също може да е замесен — каза Холмс. — Може да е бил в къщата и да се е измъкнал през задния вход, по стълбището за прислугата, и да се е озовал отвън още преди Ребека Лорн да е изтичала нагоре по стълбището, за да предупреди госпожа Адамс.

— Да я предупреди — повтори мрачно Адамс и с усилие фокусира погледа си върху Холмс. — Кой уби съпругата ми, господин Холмс? Умолявам ви... ако знаете, кажете ми.

— Ще знам със сигурност в следващите няколко седмици, господин Адамс. И точно затова искам да ви помоля за една услуга.

Адамс кимна съвсем леко.

— Убедих Джон Хей и Кабът Лодж да преместят с няколко седмици напред датата за посещението на Световното изложение в Чикаго, така че да присъстват на откриването на първи май; с частния им влак сигурно ще са там ден или два по-рано — каза Холмс. — А сенатор Камерън ще пътува с частната си яхта... „Великите езера“, мисля, че така я наричат... готов да хвърли котва на самия кей на Експозицията.

— Посещението на проклетата Експозиция ще помогне за разкриването на убийството на моята Клоувър и изправянето на убиеца или убийцата пред правосъдието? — попита Адамс.

— Да.

— Тогава ще отида заедно с Камерън, Хей, семейство Лодж и останалите. Макар че бях на Панаира във Филаделфия и едва не умрях от скука.

Холмс наистина се усмихна.

Докато се приготвяше да стане, Адамс го хвана за ръката и каза:

— Но защо им е да убиват Клоувър? Защо някой ще иска да навреди на тази умна, тъжна, самотна, мила жена?

Холмс се облегна назад, въздъхна и бръкна във вътрешния си джоб, откъдето извади малък син плик, завързан с розова панделка. Той беше отварян. Холмс извади отвътре написано на ръка писмо и го поднесе пред Адамс така, че историкът да може да си сложи очилата и да го прочете през бюрото.

Хенри Адамс се взря за миг в собствения си почерк, после промърмори нещо нечленоразделно и посегна към писмото.

— Не — рече Холмс, сгъвайки листа хартия, и го прибра отново във вътрешния си джоб. — Не мога да ви позволя да го скъсате, както направихте преди с картичката.

— Това е моя собственост! — изръмжа дребният историк.

Холмс кимна.

— Законово, да, сър. Макар да е собственост на друг човек.

— Защо ѝ е на Лизи... как успяхте... защо ви е дала точно това най-интимно писмо? Най-голямата ми глупост?

— Не ми го е дала — отвърна Холмс. — Дори не знае, че е у мен. Наложил се да го взема назаем. Когато разследването ми приключи, ще го върна на мястото, където тя го крие.

— *Разследване...* — изсъска презрително Адамс. — Четенето на личната кореспонденция на хората. Промъкването в будоарите посред нощ. Кражбата...

— Уверявам ви, че ще го върна през следващите няколко седмици — рече Холмс. — Госпожа Камерън няма да разбере, че съм взел писмото от скривалището. Просто трябваше да знам със сигурност какво са използвали Ребека Лорн и така нареченият Клифтън Ричардс, за да изнудват госпожа Адамс.

— Изнудват? — Гласът на Хенри Адамс прозвуча така, сякаш всеки момент щеше да започне да се смее истерично. — Тогава значи аз съм убил Клоувър Адамс. Аз съм причината, алфата и омегата за смъртта на моята мила.

— Не — отвърна Холмс. — За да реша този случай, бях длъжен да намеря и прочета това писмо, господин Адамс, но ви уверявам, че това не ми достави никакво удоволствие. В него не открих нищо лошо. Това бе просто писмо от един ужасно тъжен човек, който е бил изоставен от потъналата си в меланхолия съпруга не само през последните няколко месеца, а години наред... среднощно любовно писмо до друга жена, която той е познавал добре и на която силно се е

възхищавал. Наистина е било глупава постъпка, господин Адамс, но крайно човешка и разбираемо глупава.

— Вечерта на четвърти декември отидохме у семейство Камерън — каза Адамс с разфокусиран поглед, като омагьосан. — Два дни преди Клоувър... преди смъртта ѝ. Лизи Камерън беше болна и това необичайно много смущаваше Клоувър. Тя знаеше... всички знаехме... че болестта на Лизи до голяма степен се дължи на пародийния ѝ брак с Дон. Клоувър също го приемаше зле. Онази нощ взехме Ребека Лорн с нас... помня, че беше топло, изобщо не приличаше на декември.

За да развеселим Лизи, Клоувър бе донесла един огромен букет от жълти рози „Марешал Ниел“ — които не се намират лесно през декември във Вашингтон — и двете с Ребека отнесоха розите в стаята на Лизи. Познавате ли езика на цветята, господин Холмс?

— Донякъде.

Адамс се усмихна невесело.

— На езика на цветята, който беше толкова популярен тогава, жълтите рози означаваха „Твой съм със сърце и душа“. Това предаде тя на Лизи Камерън по-малко от четирийсет и осем часа преди смъртта си.

— Предавала е посланието на вас — рече тихо Холмс.

Адамс поклати глава.

— Ако Клоувър е знаела за моето... моето безумно, импулсивно писмо до Лизи от предишния юли... *това* писмо... — Той посочи джоба на гърдите на Холмс. — Ако се е опитвала да разбере дали е истина... ако Ребека Лорн я е дразнела със съдържанието на това писмо или дори с вероятността за съществуването му... и ако Лизи не е отрекла...

Холмс се пресегна през бюрото и леко стисна ръката на Адамс.

— Не позволявайте на въображението си да ви подведе, господин Адамс. Познавате доброто сърце на Клоувър. Цветното ѝ послание до болната ѝ приятелка почти сигурно е представлявало точно това — израз на любов и щедрост.

Но Холмс знаеше, че онази нощ бе имало някакъв сблъсък заради писмото от Хенри Адамс. Клоувър беше попитала Лизи Камерън дали е истина... дали съществува писмото от „моя Хенри“. Болна и в лошо настроение, Лизи се беше присмяла на тази мисъл, но се беше изхитрила и да не я отрече. Дори бе подразнила Клоувър и

Ребека заради това, че искат да видят „този любопитен документ“. Холмс знаеше всичко това, защото освен че бе измъкнал писмото от скривалището за писма на Лизи Камерън на дъното на чекмеджето в скрина ѝ, той беше задържал и дневника ѝ от 1885 година достатъчно дълго, за да прочете всички вписвания от първата седмица на декември. После дневникът беше върнат на мястото му — с известен риск за агента на Холмс, който се занимаваше с тези неща — но детективът запази юлското писмо заедно с още няколко писма, взети по същия незаконен начин от други домове, докато не приключат събитията през следващите седмици.

Холмс виждаше и усещаше, че Адамс е на път да се пречупи. Това бе мъжът, който, след смъртта на съпругата си, беше отпътувал за Южния Пасифик със своя приятел художник за три години и повече от трийсет хиляди мили безцелно скитане. Това беше мъжът, който бе заклел великия скулптор Сен Годен да пази тайна и след това го бе накарал да му построи онзи мавзолей за живите във вътрешността на изумителния паметник не в памет на съпругата му, а в памет на собствената му мъка.

Стиснал шапката и бастуна си в ръка, Холмс се спря и извади друг лист хартия от джоба си.

— Хей ми даде това, макар че всичките ви приятели го знаят. Клоувър... госпожа Адамс... е започнала да пише писмо на сестра си Елън малко след като в неделя сутринта сте излезли, за да отидете при зъболекаря си. Знам, че си спомняте думите, но може би ако ги чуете отново, това ще ви помогне да възприемете нещата по друг начин:

Ако притежавах и капчица характер или доброта, щях да ги използвам, за да се върна към живота. Не мога да ти опиша с думи колко търпелив и любящ е Хенри. Господ може да му завиди — час след час той търпи и се надява, и губи надежда... Хенри беше — и все още е — неописуемо нежен и по-добър от всички вас, взети заедно.

Холмс сгъна писмото и го пхна в джоба си при другото.

— Тя е написала това, господин Адамс, *след* като е научила за вероятното съществуване на юлското ви писмо до Лизи Камерън. Вече

ви е била простила.

Адамс се изправи и обърна бездънния си поглед към детектива.

— Кога трябва да се видим отново, господин Холмс? Какъв нов ад ме чака... очаква всички ни?

— В Чикаго — отвърна Холмс. След което напусна къщата тихо, без да се обажда на Хобсън.

---

[1] В оригинала О'Мали използва *less* вместо правилното *fewer*.
— Б.пр. ↑

[2] В оригинала — *I* вместо правилното *me* (мен). — Б.пр. ↑

ЧАСТ 3

ЕДНО

ЧЕТВЪРТЪК, 13 АПРИЛ, 10:00 ЧАСА

С частта от разказа ми за откриването на Световното изложение в Чикаго възнамерявах да обясня защо Хенри Джеймс — въпреки интуицията и привычките си — реши да придружи Холмс в този етап от приключенията на детектива. Но истината е, че самият аз не знам защо Джеймс го направи.

Всички ние познаваме хора, които могат да прикриват по-добре мислите си от други, но Холмс и Джеймс може би притежават най-трудните за разчитане умове в дългата ми практика на общуване с хора и проникване в мислите на героите ми. Здравата хватка на Холмс върху тайните и методите му на мислене е разбираема: детективът е самосъздал се джентълмен с фундамент и тайна история от лондонските улици и голямата част от живота му е представлявала един продължителен, опасен, смъртоносен номер, в който е използвал едновременно изключителен интелект и непобедима воля. Умът и сърцето на Холмс — каквото е останало от сърцето му — работят едновременно по начин твърде чужд и твърде труден за разбиране от нас. Или твърде непоносим, ако успеем да го разберем.

А мислите и чувствата на Хенри Джеймс са скрити под още по-дебел пласт от психическа броня. Също като Холмс, Джеймс се е създал сам — артистичното му Аз, майсторското му Аз, жененото-за-изкуството-му ергенско Аз — единствено чрез усилие на волята, може би следвайки афоризма на Джон Кийтс „Съзидателното начало създава само себе си“. Но за разлика от детектива, Джеймс се бе опитал да скрие същността си от самия себе си. Всяка дума, която е написал някога — като писма, като въведения, като литература — заплашва да разкрие нещо, макар и преходно, което писателят не иска да бъде разкрито. Самодисциплината му в избягването на подобни разкрития беше болезнено ефективна. Успехът му в прикриването на най-съкровенията му мисли и причините за повечето решения, които беше взел през живота си, ни отвеждат до онзи момент, в който можем само

да стоим отстрани до тази грижливо опакована и привидно противоречива конструкция, която представлява Хенри Джеймс, и да се чудим на изборите му.

Така или иначе, Джеймс беше избрал да последва Холмс в Чикаго и, с негово и ваше позволение, аз ще прескоча с няколко дни напред в строгата хронология на разказа, преди да се върна отново назад, към някои по-ранни събития.

През втория си ден в Чикаго Шерлок Холмс настоя да заведе Джеймс на кратка утринна екскурзия с лодка до новия Бял град на Колумбовото изложение. Малкият параход потегли от кея в центъра на Чикаго, недалеч от хотела, където бяха отседнали. Макар че не спря на Изложението и внимателно заобиколи огромния кей с движещия се тротоар, който все още се намираше в строеж и навлизаше много навътре в езерото, обиколката осигури на зяпачите деветдесетминутна гледка от езерото Мичиган към сградите на Изложението.

— Не съм сигурен каква е целта на тази разходка — каза Джеймс, който бе застанал до Холмс край бордовата ограда на шумния малък кораб. Модерният трипалубен параход, който беше обзаведен с по няколко редици седалки на всяка палуба, можеше спокойно да превозва около триста души — името му беше „Колумб“ и щеше да изпълнява ролята на ферибот до Изложението след официалното му откриване на първи май, с курсове на всеки час, за да откарва нови туристи и да връща изморените зяпачи до хотелите им в центъра на града — но днес на борда му имаше само петдесетина души на кратък круиз до Джаксън Парк и, с изключение на Джеймс и почти винаги безстрастния Холмс, всички останали пътници изглеждаха искрено въодушевени от шанса да зърнат някои от недовършените сгради.

— Показвам ви бъдещето — каза Холмс.

Когато корабчето беше напуснало кея в Чикаго, над бреговете на езерото се беше спуснала лека мъгла, но сега, при приближаването до Джаксън Парк, където щеше да се проведе Панаирът, мъглата се беше вдигнала и слънцето се бе появило, топлейки с лъчите си туристите и озарявайки всичко по крайбрежието като огромен прожектор, включен в небето. Джеймс знаеше, че технически погледнато, намиращият се на юг Джаксън Парк беше част от същинското Чикаго — на Шейсет и трета улица вече се виждаха няколко магазина и къщи — но крайбрежният район, където щеше да се проведе Изложението,

представляваше всъщност мочурлив, песъчлив и мъртъв пресушен терен, от който не се интересуваха дори спекулантите с недвижими имоти, изтласкващи границите на Чикаго все по-навътре в прерията след удължаването на железопътната система на града на мили отвъд покрайнините на съществуващото Чикаго.

Вече почти две години любима тема на американските вестници беше историята за това как прочутите архитекти на Изтока — най-добрите в страната, избрани от царя на Изложението Даниъл Хъдсън Бърнам — с ужас установили, че под пласта черна почва на заблатените острови в Джаксън Парк строителите ще открият още нестабилни пясъчни слоеве и просмукана с вода почва. А Бърнам искал от тези прочути архитекти да построят не върху твърда земя, както са били свикнали да работят в Ню Йорк и останалите терени на изток, а върху кал — плаващи пясъци всъщност — най-големите сгради в Северна Америка (а след довършването на Колелото на Ферис през юни, и най-високите).

Файтоните пътуваха поне час от центъра на Чикаго до Панаира в Джаксън Парк; за по-кратко време се стигаше с жълтите вагони на железницата — наричани „вагони за добитъка“ от хитрите жители на Чикаго — които се движеха по специална линия, водеща директно до Джаксън Парк и вратите на Панаира. Когато спекулантите отказали да отдадат под наем или да продадат въздушното пространство над водещите на юг, към Панаира, авенюта за по-малко от сто процента печалба, директорите на железницата проектирали за постоянния поток от жълти вагони специална, издигната на колони железопътна линия над тесните улички, за които не било необходимо да се закупува въздушно пространство.

На корабчето „Колумб“ му отне около двацет и пет минути, за да достигне до терена на Панаира в Джаксън Парк.

— Мили боже! — възкликна Джеймс.

През близо трийсетте години, прекарани в живот и пътуване зад граница, Джеймс беше видял достатъчно архитектурни чудеса, че новите сгради, с които американците толкова много се гордееха, да му изглеждат твърде малки или грозни, или твърде практични в сравнение с хилядолетната красота, на която се бе наслаждавал в Европа. Но Белият град беше нещо съвсем ново за него. В продължение на минута той просто стоеше, вкопчен в перилата, със зяпнала уста.

— Боже мой — повтори след миг с притаен дъх.

Някогашните мочурища бяха превърнати в една квадратна миля каменни улици, безброй бели сгради с невъобразими размери, извисяващи се скулптури, гигантски куполи, грациозни сводести мостове, зелени поляни, горист остров и полета с цветя.

Под дневната светлина сградите в Белия град сякаш пламтяха. Джеймс се усети, че примижава. Центърът на Чикаго беше сравнително нов — повечето сгради бяха построени след ужасния пожар през 1871 година — но сега писателят осъзна, че той е мрачен, мръсен, Черен град в сравнение с видението, което се беше разкрило пред очите му. В самото Чикаго тъмните тухлени сгради се извисяваха, за да попречат на светлината да достигне до по-ниските сгради и тротоарите. Улиците бяха дори по-мрачни, заради релсите на повдигнатата железопътна линия. С изключение на редките сгради, които гледаха към езерото Мичиган, Чикаго представляваше град на тъмнината, калта, шума и мръсотията. Джеймс знаеше, че любимият му Лондон беше също толкова мръсен — ако не и повече — но поне беше така любезен да прикрива мръсотията си в гъстите, опасни мъгли през по-голямата част от годината.

Холмс, който досега бе мълчал, внезапно влезе в ролята на екскурзовод.

— В Белия град има около четиринайсет от тези тъй наречени Големи здания. Това огромното, към което приближаваме сега, се нарича Здание на промишлеността и свободните изкуства и се простира на площ от три милиона квадратни фута. Само покривът е дълъг около триста шейсет и осем фута и е с височина двеста и шест фута — повече от тринайсет акра площ, които трябва да се боядисат. Освен Големите здания, в Белия град има още двеста павилиона, сред които са и онези, които представят всеки един от четирийсет и седемте щата в Съюза плюс всички територии.

Джеймс се усмихна, развеселен, че разполага със собствен екскурзовод с британски акцент. Някои от туристите се приближиха към парапета, за да чуят разказа на Холмс.

— Когато президентът Кливланд натисне бутона на първи май — продължи Холмс, който или не забелязваше останалите слушатели, или просто не им обръщаше внимание, — динамомашините на Белия град ще произведат три пъти повече електричество, отколкото

разполага в момента Чикаго, и над десет пъти повече, отколкото количеството, използвано на Изложението в Париж през 1889. В Белия град има повече от сто и двама хиляди лампи с електрически крушки и седем хиляди дъгови лампи, които ще осветяват булевардите, площадките, пътеките и фонтаните. Ще има съвсем малко тъмни ъгълчета и създателите на Белия град са наели своя собствена полиция — Колумбовата гвардия, съставена от две хиляди души — не само за да залавя онези, които са извършили престъпление или са нарушили спокойствието на туристите, но и за да *предотвратява* тези престъпления, преди да бъдат извършени. Според мен в Европа или в Америка няма друг град с толкова компетентна правоналагаща политика.

— А какво е онова грозно, недовършено нещо, което се намира малко на северозапад от голямото Здание на промишлеността? — попита Джеймс, сочейки с бастуна си. — Изглежда сякаш строят корпуса на Ноевия ковчег.

— Това ще е отговорът на Белия град на Айфеловата кула, която беше такъв хит по време на Парижкото изложение — рече Холмс. — Някой си господин Ферис строи гигантско колело, което теоретично може да побере по четирийсет души във всяка една от трийсет и шестте си кабинни с размерите на железопътни вагони. Пътниците ще се издигнат на двеста шейсет и четири фута над земята, където, както обещава господин Ферис и проектантите на Белия град, ще им се разкрие невероятна гледка към езерото Мичиган, Белия град, включително Мидуей Плезънс с всичките му разклонения, и очертанията на Чикаго на хоризонта. Това, което виждате сега, е само скелето на долната половина на огромното колело. Скоро ще докарат и ще монтират водещата ос, за която ми казаха, че е най-тежкото парче стомана, произвеждано някога на този континент. Валът ще има дължина четирийсет и пет фута и ще тежи четирийсет и шест тона, като ще е достатъчно здрав, за да издържи тежестта на стоманената рамка на колелото плюс кабините и натоварените в тях хора — това е шест пъти повече от теглото на някой от мостовете над река Охайо в Синсинати, с които вие, американците, толкова много се гордеете. Хората от Белия град и господин Ферис непрекъснато обещаваха, че голямото Колело ще бъде завършено и ще започне да вози пътници в средата на лятото, ако не и по-рано.

— Откъде имате цялата тази информация, Холмс? — попита Джеймс. — Не мислех, че тези факти и цифри ще ви заинтересуват.

Холмс се обърна с гръб към Белия град, облегна се на парапета и се усмихна.

— Истина е, че аритметиката не е силната ми страна, както често е отбелязвал брат ми Майкрофт. Но вчера ме разведоха наоколо, докато вие разговаряхте с болния господин Клемънс, а дори един тъпак може да запомни определени факти за кратък период от време. Нали точно така се завършват Кеймбридж и Оксфорд с почести, както, убеден съм, сам знаете.

Джеймс гледаше Белия град, докато „Колумб“ направи широк, предпазлив завои покрай дългия две хиляди и петстотин фута кей, навлизащ в езерото Мичиган; той беше пълен с работници и товарни коли, а в средата му постепенно придобиваше окончателната си форма дългият движещ се тротоар.

— Возенето на тротоара от мястото, където параходите ще оставят пътниците до входа на Изложението, ще струва десет цента — каза Холмс, без да се обръща, за да го погледне. — Предполагам, че първите посетители ще го изпробват само заради това, че е нещо ново.

Джеймс се възхищаваше на чистите лагуни и грижливо оформените поточета, които течаха през целия Бял град. Някой беше превърнал мочурливата земя в по-чиста, по-широка, по-просторна версия на любимата му Венеция.

— И всичко само за двайсет и един месеца — каза Холмс, сякаш четеше мислите на писателя.

— Къде ще произнесе речта си и ще натисне бутона президентът Кливланд?

Холмс се обърна и посочи с бастуна си.

— Виждате ли през колоните на перистила онзи купол, който се издига в другия край на лагуната — до покрития с брезент висок пиедестал, под който се крие огромната статуя на Републиката на Сен Годен? Да, същият с четирите павилиона, по един на всеки ъгъл. Това е Административното здание, където ще говорят президентът и останалите сановници. Те ще са обърнати с лице насам, към езерото и статуята, и може да се предполага, че всички алеи, чак до портала на перистила, ще бъдат запълнени от въодушевени американци.

Холмс подаде на Джеймс малък сгъваем телескоп. Писателят го притисна към окото си, фокусира го върху купола и каза:

— Това на горната тераса на Административното здание... точно под купола... ангели ли са?

— Осем групи ангели всъщност — отвърна Холмс. — Провъзгласяващи победата на Мира, макар че лично аз намирам това за твърде оптимистично. Освен стотиците електрически крушки по горната част и купола на Административното здание, по краищата на горната тераса са монтирани онези огромни газови факли, чиято цел е нощем да осветяват златния купол.

— Мили боже — каза Джеймс, насочвайки телескопа към безчетните мраморни дворци, всеки от които беше окичен със статуи, кубета, кули, арки, антаблемани и пищно украсени фризове. — Изненадан съм, че обитателите на Чикаго не са пожелали да се преместят в Белия град, след като Изложението приключи — додаде тихо той.

— След една-две зими ще побързат да се приберат в предишните си домове, може би дори още след няколко месеца в силните чикагски дъждовни бури — рече Холмс.

Джеймс свали телескопа.

— Какво имате предвид?

— Макар тук да са вложени много стомана и желязо — казаха ми, че повече от осемнайсет тона са използвани само при Големите здания — да не забравяме и дървесината, повечето от онова, което ви изглежда като мрамор, всъщност е стаф.

— Стаф?

— Така се нарича — каза Холмс. — Очевидно това е някаква екзотична смес от гипс, цимент и коноп — или някакви други растителни влакна — която е боядисана или напръскана така, че да прилича на камък. Всичките Големи здания, повечето от павилионите и голяма част от статуите и релефите, които виждате, са направени от стаф... изключително пластичен материал в полутечна форма, доколкото разбирам. По-лек от дървото. И все пак са използвали повече от трийсет хиляди тона стаф, за да изградят повечето от конструкциите в Белия град.

— Не са го построили за постоянно? — попита Джеймс, жегнат от разочарование. Въпреки всичко бе установил, че се гордее с онова,

което сънародниците му американци бяха създали за толкова кратко време.

— Не — отвърна Холмс, — макар че ако го боядисват редовно, може да издържи няколко години. Оставени на стихии, всички тези изумителни сгради, на които се възхищавате, ще се стопят и изгният за по-малко от година, също както сватбената торта на госпожица Хавишъм.

Джеймс му върна телескопа, който Холмс сгъна и прибра в големия си външен джоб. „Колумб“ направи голям завой на изток и пое обратно към брега и Черния град. Писателят си мислеше, че никоя друга нация не е по-добра от Америка в създаването на метафори за себе си; в този случай видението на едно красиво, безопасно, мраморно бъдеще щеше да е просто един сън без мрамора, който да го поддържа.

— И така — рече Джеймс, все още разочарован, че неговата американска Венеция се беше оказала просто някакъв си марципан, — предполагам, че бъдещето на Белия град не е наш проблем.

— Не е — съгласи се Холмс. — По един или друг начин всичките ни проблеми ще бъдат решени до края на първи май.

ДВЕ

ПОНЕДЕЛНИК, 10 АПРИЛ, 11:20 ЧАСА

Три дни преди пътуването на Джеймс с лодка до Белия град и в деня след като напусна приятелите си във Вашингтон, писателят стоеше на фамилния гробищен парцел в Кеймбридж. За последен път беше посещавал мястото преди малко повече от десет години, когато набързо се беше прибрал в Америка, за да бъде с умиращия си баща, но в момента, в който кракът му бе стъпил на пристанището в Бостън, той научи, че час по-рано баща му бе починал. През 1882, в навечерието на Нова година, Джеймс беше изкачил сам заснежения хълм към гроба на баща си, който само десет дни по-рано бе запълнен със замръзнала пръст. Уилям, който не беше успял да се прибере навреме от Европа, бе изпратил трогателно и лично писмо до баща си, което, също като Хенри, беше пристигнало след смъртта му. Денят беше много студен — макар зимното масачузетско небе да беше ясно — и Джеймс си спомняше както призрачния си дъх, който се кълбеше във въздуха, докато той четеше дългото писмо, така и засилващата се безчувственост на замръзналите пръсти на краката му. Дългото писмо на Уилям започваше със „Скъпи ми татко“ и продължаваше няколко страници, изпълнени с метафизични спекулации, които Хенри възприе до голяма степен като продължение на дебатите и споровете, водени десетилетия наред между Уилям и баща им. Писмото завършваше с „Лека нощ, свети татко. Ако не те видя отново — сбогом! Благословено сбогом!“. Джеймс беше сигурен, че в онзи ден не беше плакал, иначе сълзите щяха да замръзнат на бузите му.

Този априлски ден бе пълна противоположност на предишното му идване. През зимата той можеше да види белотата на далечното поле отвъд река Чарлс, а сега листата блокираха по-голямата част от гледката и, докато се поклащаха под топлия априлски бриз, Джеймс успя да зърне домовете и магазините, които през 1882 година не съществуваха там.

Година по-рано, когато Уилям отиде в Италия, той поръча да му изработят мраморна урна за прахта на сестра им Алис. Хенри прочете надписа, който бе избрал Уилям:

*ed essa da martiro
e da essilio venne a questa pace*

Джеймс веднага беше разпознал цитата — от Десета песен на „Рай“ в Божествена комедия на Данте — който си бе превел грубо „и след мъченичеството и изгнанието идва спокойствието“. Стори му се подходящ за изпълнения с болка, прикован към леглото живот на Алис. Тя наистина беше приела смъртта като начин да избяга от последните десетина години от живота си, макар Джеймс да знаеше — по-добре от всички останали в семейството им — че болката и приемането на смъртта бяха, почти до самия край, преобразени от пакостливото чувство за хумор на Алис и склонността ѝ да пародира всичко. Когато Уилям уреди дневникът ѝ да бъде издаден, само за членовете на семейството и без да поиска мнението на Хенри, Джеймс беше изпаднал в шок от цитирането на имена и осмиването на различни хора. Той лично би редактирал дневника, за да избегне обидните нападки срещу живи хора (някои от които вече бяха починали), но може би по-големият му брат Уилям беше прав... може би Алис щеше да се възпротиви на редакцията.

В едната си ръка Джеймс държеше елегантната кутийка, съдържаща част от прахта на сестра му, която бе задигнал от крематориума в Англия, а в другата стискаше матката лопатка, която беше купил в железарията недалеч от старата им къща на Болтън Стрийт. Но Джеймс удържа клетвата си и нито посети вече празния им някогашен дом, нито мина покрай впечатляващата къща на Уилям и неговата Алис — Алис, съпругата и майката — която се намираше на Ървинг Стрийт 95 тук, в Кеймбридж.

Джеймс се чувстваше така, сякаш бе предал сестра си. Планът му беше съвсем почтен — един от братята (той, в случая), а не госпожица Катрин Лоринг, да разпръсне прахта на Алис на място, където сестра им е била искрено щастлива. Джеймс просто не бе успял да намери такова място — поне не такова, където щастието да не е

зависело от бостънския брак на сестра му с госпожица Лоринг, какъвто бе случаят с дома им в Нюпорт. Джеймс знаеше, че ревността, която изпитва към Катрин Лоринг, е глупава и егоистична. Той никога не се беше чувствал така, докато Алис беше жива — просто се радваше, че някой може да накара сестра му да се усмихва и дори да се смее — но след смъртта на Алис и едноличното решение на госпожица Лоринг да донесе прахта ѝ на това священо място, гробищния парцел на семейство *Джеймс*, ревността и решимостта да намери подходящо място за *тази* прах се бяха засилили, вместо да изчезнат.

Но накрая се беше предал. Сестра му Алис се беше отличавала с уникална *цялост*, и прахта ѝ трябваше да се намира на едно място... или поне в непосредствена близост. Джеймс нямаше никакво намерение да отваря запечатаната мраморна урна.

След като се убеди, че никой не го наблюдава, Джеймс коленичи и изкопа малка дупка за кутийката. Изработена от нефрит и порцелан, тя му бе подарена в края на седемдесетте от Ричард Монктън Милнс, лорд Хотън, приятел на Хенри Джеймс старши. Баща му беше описал Хотън като енергичен и изпълнен с веселие човек — в онези години Хенри Адамс беше казал на младия Джеймс, че Хотън е „най-големият мислител на Лондон и ментор на хора... страшно много хора“, но лордът вече бе на шейсет и осем или шейсет и девет години, когато Хенри младши най-после се запозна с него и започна да присъства на пищните закуски и вечери, които привличаха прочути художници и писатели, сякаш те бяха просто пеперуди.

Кутийката за енфие от слонова кост, която Джеймс не можеше да използва за нищо, освен да я запази просто като произведение на изкуството, беше изработена от най-фин делфтски порцелан, покрита с деликатни гравюри на безполови човешки фигури, които, с разветите си роби, очевидно бяха светци или херувими, слезли от някоя картина от седемнайсети век. Малката кутийка излъчваше някаква духовност, още повече сега, когато съдържаше прахта на любимата му сестра.

Когато Джеймс я постави в тясната, но дълбока дупка и започна да я засипва с пръст, той си спомни една от вечерите му с лорд Хотън, на която присъстваха още Тенисън, Гладстон и доктор Хайнрих Шлиман — мъжът, открил и изкопал Троя.

След като приключи със своето изкопаване и запълване, Хенри се изправи — чувствайки внезапна болка във вечно наболяващия го

гръб — и изтупа панталоните си. Осъзна, че трябва да произнесе някоя кратка молитва, но сега в ума и сърцето му нямаше място за молитви. Той се беше сбогувал с Алис — тя бе единственият член на семейството им, на чието продължително и болезнено умирање бе присъствал. Погледна за последен път към урната, изпълнявайки нещо като церемония.

*ed essa da martiro
e da essilio venne a questa pace*

* * *

Когато седна във файтона, който го чакаше край гробището, Джеймс знаеше, че трябва да реши какво да прави. Единственото разумно нещо беше да хване влака за Ню Йорк, за който си бе взел билет за първа класа и който потегляше от гарата в Бостън след един час. Беше се разбрал с германската параходна компания да се качи на борда на „Веселие“ с целия си багаж още същата вечер, веднага щом пристигнеше в Ню Йорк. Щеше да получи отлична вечеря и да се наспи добре в каютата си първа класа на борда на елегантния лайнер, и „Веселие“ щеше да потегли за Саутхемптън (после с влака до Лондон, после у дома!) на сутринта. Джеймс дори нямаше да се облече и да излезе на палубата, за да наблюдава отплаването, защото никой нямаше да го изпраща; той просто щеше да спи до късно и да закуси в каютата си.

Но проблемът беше проклетата телеграма от Холмс — в която детективът му нареждаше да се срещнат на Бийкън Хил този следобед, след като влакът му отдавна щеше да е отпътувал. Холмс арогантно го разхождаше насам-натам, сякаш Джеймс беше пионка със собствен разум — но най-важното бе, че Джеймс трябваше да разкаже на Холмс за професор Мориарти и поразителната среща на бандитите и анархистите, която беше наблюдавал с риск за живота си. Това определено не беше нещо, което да може да опише в писмо, камо ли в телеграма.

И така, скоро трябваше да вземе решение. Кочияшът на файтона започваше да показва признаци на раздразнение, същото се отнасяше и до коня му.

Логиката му подсказваше, че изборът му беше само един. Да се махне от този кошмар. Да отиде на гарата, да се качи на влака за Ню Йорк, да се качи заедно с багажа си на кораба и да се настани в каютата си на борда на „Веселие“. Здравият разум и логиката му подсказваха, че е време Джеймс да се върне в апартамента си в „Де Вер Гардънс“ и да започне да работи върху пиесата, която щеше да му донесе цяло състояние.

— Кочияш — извика той. — Към централната гара. И по-бързо.

ТРИ

ПОНЕДЕЛНИК, 10 АПРИЛ, 15:38 ЧАСА

Холмс показно погледна часовника си, когато файтонът — приближаващ се почти в галоп — спря и от него слезе зачервеният Хенри Джеймс.

— Закъсняхте с почти осем минути, Джеймс — каза Холмс. — Вече си мислех да се откажа от вас и да се залавям за работа.

Джеймс беше платил на кочияша и сега лицето му пламна още повече.

— Не смейте да ми опявате, че съм закъснял за тази среща! Първо, вие ме обидихте в публична телеграма, като ми казахте да дойда, ако е удобно и *дори да не е удобно*. Това може и да е бил неуспешен опит за шега, господин Холмс, но не е нещо, което един джентълмен би направил при комуникациите чрез публични телеграми с друг джентълмен. Що се отнася до времето... първо на първо, вие много добре си спомняте, че изгубих своя ценен часовник, докато ме влачехте посред нощ из гробището Рок Крийк и разни други места, за които е по-добре да не споменавам, така че се налага да разчитам на обществените уреди за измерване на времето, които в Америка са прословути с неточността си. И накрая, трябваше да отида бързо до централната гара на Бостън, за да си взема багажа и да го прекарам през голямото улично движение до тази нова Северна Юнион Стейшън, която всъщност изобщо не се намира на север, а далеч на запад от градския център. После трябваше да прибера багажа си на гардероб в новата гара, която е дяволски претъпкана с народ по това време на деня, а след това и да се преборя с бостънчани, които, по скалата на Дарвин, са само на половин крачка зад канибалите от Южния Пасифик, що се отнася до отказа им да се научат да се редят на опашка, за да си хвана файтон, който да ме докара дотук. И няма да ви казвам какви *важни лични планове* ми съсипахте с това...

Джеймс млъкна, защото видя широката усмивка на Холмс, която го вбеси още повече.

— Като например да пропуснете отплаването на „Веселие“ утре вечер? — попита Холмс.

— Откъде... как успяхте да разберете... къде... — започна да заеква Джеймс.

— Уви — рече Холмс, — дори любимите ни телеграфни комуникации, дали свързани с общуването между джентълмени, или просто с резервирането на място на кораб, не са толкова поверителни, колкото би трябвало да бъдат. Остават документи и копия от документи, до които всеки ревностен воайор има лесен достъп — особено ако този ревностен воайор влезе в телеграфния офис точно след като изпращачът на телеграмата си е тръгнал. Много помага и ако той може да чете думите, обърнати на обратно, малък номер, който усъвършенствах още като дете.

Джеймс скръсти ръце над изпъкналия си корем, докато се опитваше да сдържи потока от гневни думи и изречения, които се натрупваха в главата му.

Файтонът все още не беше потеглил и Холмс извика на кочияша:

— Изчакайте тук още петнайсетина минути, уважаеми. — Той му подаде няколко сгънати банкноти; кочияшът кимна, докосна с два пръста периферията на шапката си и премести файтона до тротоара от другата страна на улицата.

— Нима смятате, че работата ни тук ще отнеме само петнайсет минути? — изсъска Джеймс с нисък глас, за да не го чуе кочияшът. — Изпуснах влака си и кораба до Англия заради нещо, което ще отнеме само *петнайсет минути*?

— Разбира се, че не — каза Холмс. — Както ви обещах, тръгваме за Чикаго след — той отново погледна часовника си, — почти деветдесет минути. Но належащият проблем, както сам ще се убедите, е, че тук няма адрес номер четиристотин дваисет и шест и половина... къщите от тази страна на улицата прескачат от четиристотин дваисет и шест направо на четиристотин дваисет и осем.

Джеймс въздъхна, очевидно изненадан от тъпотата на човека, когото мнозина наричаха „гений“.

— За къщите в тази част на Бийкън Хил е характерно да имат малка стая над помещението, където се прибират каретите — рече той. — Това са „половинките“, където пощальоните доставят пратките си.

— Аха! — възкликна Холмс, сякаш *сам* се беше досетил за този широко известен факт. — В дъното на алеята на номер четиристотин двайсет и шест има навес за карети или гараж — рече той, поемайки по павираната уличка.

Джеймс хвана високия детектив за ръкава.

— Протоколът е да се приближите до апартамента над гаража по пътеката. Трябва да тръгнем насам и да свием вляво, за да намерим входа към алеята.

— Какъв абсурден протокол — обяви Холмс и го последва с неохота. — Гаражът се вижда *точно там*. — Той вдигна ръката си и посочи, макар навесът, под който се прибираха каретите, да се беше скрил от погледа им.

Когато свиха наляво по следващата улица — всички тези улички и много от тукашните къщи бяха познати на Джеймс от детството му и от посещенията като възрастен в дома им на Болтън Стрийт — писателят хвана Холмс за ръката малко над лакътя и каза:

— Трябва спешно да ви съобщя нещо, Холмс. Наистина е важно. Много повече от проверката на този адрес, който почти сигурно няма да ни покаже нищо. Нека ви разкажа как преди два дни...

Холмс внимателно отмести ръката на писателя от ръкава си и каза тихо:

— Не се и съмнявам, че имате да ми кажете нещо важно, Джеймс. Но всяко нещо с времето си, старче. Сега ще поговорим с човека, който живее на този адрес, а после ще се върнем в Норт Стейшън и вие ще можете да ми разкажете всичко... както ви е удобно.

Джеймс бе готов да се обърне и да си тръгне. Лицето му отново пламна и той гневно погледна към профила на Холмс. Обеща си, че няма да обели нито дума, докато Холмс не го попита. Ами ако той, Хенри Джеймс, знаеше подробности за плановите на професор Мориарти да извърши на първи май множество покушения и да вдигне бунтове на анархисти и бандити? Ако Холмс продължеше да се държи така, Хенри Джеймс нямаше да сподели с детектива и капчица от тази жизненоважна информация.

— Кой живее в тези стаи? — попита Холмс, сякаш това беше най-важното нещо, което трябваше да научи днес. — Прислугата?

За миг Джеймс се поколеба дали да не си замълчи, но вродената му любезност изискваше да отговори на този елементарен въпрос.

— Не. Също както в Англия, ако семейството може да си позволи прислужници, те живеят в голямата къща, обикновено на последния етаж. Тези апартаменти обикновено се дават под наем на много ниска цена на бели хора — образовани хора — чиято професия или занаят са ги обрекли на бедност. На местните учители например или на някой студент, макар че те се считат за твърде буйни за тези тихи предградия... освен ако не представят няколко препоръчителни писма, разбира се.

— Разбира се — каза Холмс. Той беше открил стълбището, водещо към стаята или стаите над навеса за каретите, който все още се използваше — ако силната миризма на конска тор беше достатъчен индикатор за това — и нетърпеливо се заизкачва нагоре, взимайки по две стъпала наведнъж.

След няколко почуквания, които осигуриха на Джеймс достатъчно време, за да изкачи стълбището по-бавничко и да застане, леко задъхан, на площадката пред вратата, им отвори една дребна дама с побеляла коса и перде, замъгляващо дясното ѝ око.

Холмс свали цилиндъра си.

— Добър ден, мадам. Името ми е Шерлок Холмс, а това е моят колега, доктор... простете, господин Джеймс. Дойдохме при вас, защото аз съм стар приятел на госпожица Ирен Адлер, дамата, на която препращате писмата, изпратени дотук на името на госпожица Ребека Лорн Бакстър, и искам да науча настоящия ѝ адрес.

— Как казахте, че ви е името? — попита възрастната дама.

— Хм... господин Шерлок Холмс, мадам — повтори отчетливо той. — И с кого имам удоволствието да разговарям?

Жената с бяла коса, бледа бяла кожа и бяла катаракта се поколеба, преди да отговори:

— Госпожа Гадис.

— Случайно да сте били учителка дълги години, госпожо Гадис? — попита Холмс. — Дикцията ви предполага, че сте били.

— Преподавах в продължение на двайсет и осем години, преди да се пенсионирам с почести, а с пенсията си не мога да си позволя дори двете малки стаички над миризливата конюшня — каза госпожа Гадис. — Но дамата, която ми плаща пет долара месечно, за да ѝ препращам пощата, никога не ми е споменавала името ви, затова се боя, че ще трябва да затворя вратата, господин Холмс.

Колкото се може по-внимателно Холмс препречи вратата с левия си крак и някак безгрижно опря длан върху вратата.

— Трябва да е оставила някакви инструкции за мен при пристигането ми — рече бързо той. — Знам колко е закачлива госпожица Адлер. Сигурно има някакъв пъзел или въпрос, който да ми позволи да се легитимирам и да получа адреса ѝ от вас.

Госпожа Гадис присви здравото си око.

— Дамата, която ми плаща, за да ѝ препращам пощата — и аз няма да ви кажа къде, нито дали е под име, различно от госпожа Лорн Бакстър, което споменахте — наистина каза, че някой ден на вратата ми ще почука англичанин с йоркширски акцент, и тогава аз трябва да му задам един въпрос, за да потвърдя самоличността му.

Холмс държеше цилиндъра си в ръка, но сега го постави върху занизаната си назад коса и многозначително тупна с пръсти по него.

— Аз съм въпросният лондонски джентълмен — рече той с весел глас, опитвайки се да предразположи госпожа Гадис. — Сигурно сте се досетили по английския ми акцент.

— Акцентите могат да се налагат като шапки или чорапи — отвърна все още намръщената госпожа Гадис. — Но ще ви задам въпроса, който ми каза моята благотетелка... ако успея да си го спомня.

Джеймс едва не се усмихна, зървайки проблясъка на паника по лицето на Холмс, че няма да успее да открие Ирен Адлер заради отслабналата памет на една възрастна бивша учителка.

Но възрастта очевидно не беше замъглила ума ѝ така, както зрението.

— Ето какъв е въпросът, който трябва да задам на англичанина — каза госпожа Гадис, измъквайки го от паметта си като пожълтял пергамент от най-горния рафт. — Какви бяха последните ми думи към него при последната ни кратка среща?

Холмс се засмя.

— Последните ѝ думи към мен бяха: „Лека нощ, господин Шерлок Холмс“ — рече той. — Но аз не я разпознах, когато ми ги каза, защото двамата с приятеля ми доктор Уотсън тъкмо отключвахме вратата на дома ни на Бейкър Стрийт, когато онова слабо, младо момче, със зализана назад коса под кепето, облечено в голямо палто с

вдигната яка ми ги каза. Госпожица Адлер беше актриса и обича... или поне обичаше... да се дегизира също като мен.

— Думите са правилни — рече все още намръщената госпожа Гадис. — Почакайте тук и ще намеря листчето, където съм си записала адреса, на който препращам пощата.

Госпожа Гадис се върна за по-малко от половин минута — Джеймс надникна през рамото на Холмс към малкия ѝ, но уютен апартамент — и подаде на Холмс една картичка с думите:

— Мисля, че с това разговорът ни приключи, господин Холмс.

Детективът вдигна пръст в протест.

— Съвсем не — отвърна доволно той. — Благоприличието и дори обикновената учтивост ме задължават да ви платя някаква дребна сума, с която да изразя благодарността си за услугата, която вършите за приятелката ми госпожица Адлер, както и за помощта ви да открия тази моя стара приятелка.

Госпожа Гадис поклати глава, вдигна ръка, за да му попречи, и се наклони да каже *не*, когато Холмс ѝ подаде банкнота от двайсет долара и я пусна във въздуха, за да я принуда да я сграбчи. Това я накара да се откаже да казва каквото и да било.

— Учителите са най-недооценените и най-неовъзмездени хора от всичките ни професионални класи — рече бързо Холмс, пренебрегвайки неохотните опити на госпожа Гадис да му върне банкнотата. Докосна с пръст цилиндъра си и заслиза по стъпалата. Джеймс кимна и се усмихна насила на жената, преда да го последва.

* * *

Докато пътуваха обратно към Норт Стейшън, Джеймс поиска да види адреса, който пенсионираната учителка беше дала на Холмс. Веднага се досети, че се намира съвсем близо до Дюпон Съркъл във Вашингтон, ако не и точно там.

— Значи все пак изобщо не е напускала Вашингтон — промърмори писателят. — Сигурен съм, че през всичките тези години Хенри Адамс и Джон Хей са вярвали, че е извън града.

— Всъщност Адамс ми даде адреса в Бийкън Хил — рече Холмс. — И през всичките тези години е отговаряла оттам. Очевидно Ирен

Адлер е изпращала писмото от Вашингтон, като е прилагала и плик, надписан с адреса в Бийкън Хил, а госпожа Гадис го е препращала от Бостън. Срещу пет долара месечно, които са ѝ помагали за наема.

— Сигурен ли сте, че Ребека Лорн и Ирен Адлер са... били... една и съща личност? — попита Джеймс.

— Абсолютно. Дори да съм имал някакви съмнения, те изчезнаха след въпроса за удостоверяване на самоличността ми, който беше свързан с последните ѝ думи към мен в онази нощ в Лондон — мисля, че Уотсън описа този случай под заглавие „Скандал в Бохемия“, нелепо заглавие, защото той смяташе, че е редно да скрие самоличността на английска кралска персона.

— Изненадан съм, че приятелят ви Уотсън не е накарал краля да побегне, преследван от мечка — рече Джеймс.

Холмс го изгледа безизразно за няколко секунди, след което избухна в силен, почти грачещ смях, какъвто Джеймс беше чувал само няколко пъти. Резките лаещи звуци, които при Холмс минаваха за смях, винаги стряскаха писателя.

— Както и да е, това, мисля, беше първият му опит да представи някой от моите случаи... *първият разказ с главен герой Шерлок Холмс*, бих казал... който се появи в „Странд“.

Джеймс беше прочел разказа предишната седмица. Той беше включен в сборника на Клара Хей с истории за Шерлок Холмс. Или може би истории на Артър Конан Дойл... Джеймс не беше сигурен кое отговаряше повече на действителността, ако изобщо съществуваше такава.

— Винаги съм подозирал, че Ирен Адлер е останала във Вашингтон — каза Шерлок Холмс.

— Защо?

Холмс напомни на Джеймс за букета бели виолетки, които като по магия се появяваха всеки шести декември на гроба на Клоувър Адамс.

— Но вие не бързате да се върнете във Вашингтон и да се изправите срещу нея — установи Джеймс. Двамата приближаваха Норт Юниън Стейшън, която се намираше в западните покрайнини на Бостън.

— Не — отвърна Холмс. — Имаме билети за Чикаго и там ни чака много работа. Освен това адресът до Дюпон Съркъл не е

истинският адрес на Ирен Адлер. Това е просто поредната задънена улица... със смъртоносен край.

Джеймс кимна и махна с ръка, отхвърляйки вече обсъдената тема настрани.

— Сега вече мога ли да ви разкажа за онова, което открих във Вашингтон миналата събота? — попита той. — Уверявам ви, че е изключително важно.

— Вече стигнахме до гарата и тук трябва да се срещнем с един човек — каза Холмс. — Защо не ми го разкажете, след като се настаним в първа класа? Ще бъдем само тримата.

— Тримата? — повтори Джеймс.

ЧЕТИРИ

ПОНЕДЕЛНИК, 10 АПРИЛ, 16:10 ЧАСА

Според Хенри Джеймс с построяването на новата Северна железопътна гара Бостън беше отпразнувал настъпването на новата епоха. Архитектурата ѝ беше внушителна и в проектирането ѝ бе вложен много здрав разум: вместо да чакат отвън на студа и влагата под гигантски заслон, както беше в големите и малките лондонски гари, тук пътниците се спускаха по рампа във *вътрешността* на широката сграда и влакът пристигаше да ги вземе от долното топло и добре проветрено ниво.

Когато пристигнаха, Джеймс беше казал: „Трябва да си прибера багажа, за да го кача на влака“, но Холмс бе грабнал багажните квитанции от ръцете му с думите „Ще намеря някой експерт по въпроса, който да го направи вместо нас“, след което изчезна за миг в тълпата.

— Сигурен ли сте... — започна Джеймс. Най-големият му кошмар беше как пътническият му сандък или нещо друго от багажа му, включително чантата, която беше пълна с чернови на разказите му и дългите, три пъти пренаписвани ръкописи на настоящи и бъдещи пиеси, изчезват по време на някое от американските му железопътни приключения. Колко по-щастлив щеше да бъде, осъзна той, ако заедно с багажа си вече се намираше на борда на хубавия кораб „Веселие“ далеч от брега.

Холмс го поведе през тълпата по грациозните рампи към мястото, където табелите обявяваха, че влакът за Чикаго ще потегли след петнайсет минути.

— Ей ви де сте, гусин 'Олмс, гусин Джеймс, сър — пропя нечий глас с непогрешим кокни акцент.

Джеймс се сепна при вида на ниския, слаб като фиданка младеж, чиято общителна усмивка разкриваше местата, където зъбите му бяха пораснали само за да бъдат избити. Момчето очевидно принадлежеше на онази групичка, известна в Лондон като „деца на улицата“ още от

времето на Чарлс Дикенс. И въпреки това то беше облечено добре в пролетен английски костюм от туид, с ушити по поръчка сако и жилетка, удобни къси панталони и качествени вълнени чорапи до коленете, и лъснати хубави лондонски обувки. Дори шапката, която той свали, докато показваше на Холмс и Джеймс количката, напълнена с багажа им, беше нова и очевидно ушита в Шотландия.

— Дай билетите на служителя, който се намира през два вагона по-нататък, и той ще уреди да ни натоварят багажа — упъти го Холмс. — Донеси в нашето купе куфара на господин Джеймс — на него са изписани инициалите му — заедно с моето куфарче и малката жълто-кафява чанта.

— Както кажеш, шефе — отвърна момчето и се гмурна в гъстата тълпа, теглейки количката след себе си.

— Вярвате ли на това странно дете? — попита Джеймс.

Холмс го погледна със загадъчна крива усмивка.

— Повече, отколкото можете да си представите, Джеймс — отвърна тихо той. — Повече, отколкото можете да си представите.

Детективът отиде до една близка сергия, за да си купи вестници и списания, така че когато момчето се върна, те още не се бяха качили на влака. То подаде куфара на Джеймс и двете износени пътни чанти на Холмс, заедно с две багажни квитанции. После се вторачи в писателя с поглед, който не можеше да се определи точно като нагъл, но му липсваше съответната почтителност.

— Радвам се да ви видя отново, господин Джеймс — каза момчето. Джеймс чу „гусин Джеймс“ и беше почти сигурен, че може да изреди имената на улиците около църквата „Сейнт Мери-ле-Бой“, където този млад кокни си беше изкарвал хляба.

Писателят се замисли за всички носачи и куриери, с които си бяха имали работа по време на това пътуване, но нито един от тях не приличаше на това странно облечено момче — и той беше сигурен, че *преди* това пътуване никога не го бе виждал — затова рече студено:

— Мисля, че никога не сме се срещали, млади човече.

Отново онази широка, общителна, беззъба усмивка.

— Но вие ме видяхте и аз ви видях, че ме виждате, сър.

Джеймс се усмихна и поклати глава.

— Не мисля.

Перонът постепенно се изпразваше, тъй като повечето пътници в първа класа вече се бяха качили в купетата си. Джеймс и момчето стояха на разстояние десетина или дванайсет фута един от друг; внезапно младежът се устреми към писателя — толкова бързо и с увереност, граничеща с агресия, че Джеймс инстинктивно сграбчи бастуна си с две ръце — но момчето се спря на крачка пред него, вдигна ръцете си във въздуха, сякаш възхваляваше нещо, и със зашеметяваща бързина направи две премятания назад, преди да подскочи и да направи салто във въздуха, изпълвайки тялото си почти успоредно на перона за части от секундата, преди Холмс да сграбчи изпънатите му крака — които се увиха около кръста му — и да задържи момчето в хоризонтално положение със силните си ръце.

След това Холмс нададе вик, какъвто издаваха жонгльорите, момчето допря длани и изпъна ръцете си напред, сякаш се канеше да се гмурне във вода, а не в бетонната платформа или железопътните релси, и с почти нечовешка сила Холмс сграбчи хълбоците на вцепененото момче и го издигна на височина на раменете си; нададе нов вик — Джеймс осъзна, че така акробатите общуват помежду си — и подхвърли момчето над платформата, завъртайки го във въздуха, улови го за глезените и го задържа изправено, като допрените му длани почти докосваха тавана. После Холмс приклепна на едно коляно и момчето използва коляното му като трамплин, за да се оттласне във въздуха, да се превърти и да се приземи леко пред Джеймс, без да сваля вдигнатите над главата си ръце.

Това движение събуди спомените на Джеймс.

— Мили боже... вие двамата... скоковете от комина на покрива на Камерънови... — ахна той.

Усмивка пробяга по устните на Холмс.

— Вие имяхте оранжева коса, която напомняше на прическата на индианец мохоук — посочи го обвиняващо Джеймс. — А ти имаше щръкнала зелена коса — рече той на момчето.

— Хубаво е да те забелязват, шефе — ухили се момчето.

Джеймс продължаваше да примигва като заслепен от слънцето гущер. Той отново се обърна към Холмс.

— Защо „Летящите Вернети“?

— Баба ми по майчина линия беше Вернет — отвърна Холмс, произнасяйки името с правилното френско произношение. — Родът

Вернет бяха художници. Стори ми се, че Летящите Вернети звучи достатъчно акробатично.

— И за какво *точно* беше необходимо това? — извика Джеймс. — Хей и останалите ми казаха, че двамата коминочистачи-акробати са обикаляли цяла седмица къщите, като са започнали с дома на Кабът Лодж, минали са през къщата на Дон Камерън, където видях представлението ви, дори дома на Хей, където бяхте отседнали...

— Трябваха ми някои документи — отвърна спокойно Холмс. — Стари писма, ако трябва да бъда по-точен, макар че включваха дневника на една дама. След като коминочистачите покриха целия будоар на дамата с вестници, за да не изцапат със сажди, те заключиха вратата на стаята и забраниха на прислугата да влиза.

— Камините в спалните са доста тесни... — започна Джеймс.

— Господин Хенри Джеймс — заяви Холмс, пристъпвайки напред. — За мен е голямо удоволствие да ви представя Уигинс Втори.

Джеймс си спомни телеграмата от брата на Холмс, Майкрофт, която тайно беше прочел — „Уигинс Втори пристигна успешно в Ню Йорк днес“.

— А какво се случи с Уигинс Първи? — чу се той да пита.

— О, той вече порасна дотолкова, че не ми е от полза — отвърна Холмс.

— Освен това — рече през смях Уигинс Втори, — брат ми е в пандиза.

— За какво престъпление? — попита Джеймс.

— Ами... Светата троица, сър — отвърна Уигинс Втори. — Разбиване, нахълтване и съпротива при арест. Ши излезе след няколко години, сър.

— Уигинс Втори отговоря и на името Мот — рече Холмс. — Понякога се произнася като старата английска форма „Моут“^[1].

— Като някаква обикновена прашинка съм, но силна прашинка, гусин Джеймс — каза момчето.

Към тях се приближи един кондуктор и каза през облак пара:

— Време е да се качвате, господа.

* * *

Оказа се, че Уигинс Втори Мот има собствено спално купе, което се намираше точно до това на Холмс и Джеймс, но момчето остана с тях, докато влакът не остави зад себе си бостънските предградия и не продължи покрай малки бели ферми, каменни огради и зелени пасища.

— Така, аз отивам да видя онова, което янките наричат вагон-клуб, и да си взема една халба — рече Уигинс Втори, плъзвайки настрани вратата на купето.

— Те няма да продадат алкохол на момче — рече Джеймс.

— О, няма, сър — съгласи се Мот, подрънквайки с монетите в джоба си. — Но те ще разберат, че просто купувам две чаши за настойниците си, които са много любезни джентълмени.

След като двамата останаха сами, Холмс се наведе към седналия на мястото срещу него Джеймс.

— Искате да ми кажете нещо важно насаме, Джеймс.

Изненаданият Джеймс се нуждаеше от минута, за да подреди в мислите си събитията от изминалия уикенд, но накрая думите потекоха от устата му.

— Вие сте видели професор Мориарти на улицата и сте го последвали? — прекъсна го Холмс с развеселен глас.

— Да, нали точно това ви казвам!

— Как разбрахте, че е Мориарти?

— Защото видях негова фотография в едно списание за математика и физика в Библиотеката на Конгреса — избъбри Джеймс.

— Снимката е направена в Лайпциг миналата година, хиляда осемстотин деветдесет и втора, така че съм наясно, че сте излъгали два пъти — веднъж света, чрез разказа на доктор Уотсън, за вашата смърт и тази на професора във водопада Райхенбах, а след това излъгахте и мен, че сте измислили Мориарти — че той е просто част от въображението ви, както сам ми казахте. Защо ме излъгахте, Холмс?

Хладните сиви очи на детектива срещнаха гневния поглед на писателя.

— Всичко, казано от мен, което изкривява истината по някакъв минимален начин, е с цел да ви защитя, Джеймс — каза Холмс.

— „Изкривява истината по някакъв минимален начин“ — повтори Джеймс, изсумтявайки изразително. — Според мен отричането на съществуването на професор Джеймс Мориарти и

неговите планове за покушения и анархистки бунтове е нещо повече от „някакъв минимален начин“!

Холмс кимна бавно, сякаш все още не беше напълно съгласен с това колко сериозно беше нарушил принципите на честността, доверието, приятелството... което още повече ядоса Джеймс.

— Професор Мориарти е демон в човешка форма, Холмс! Аз го_ видях_! Чух го! Той планираше и координираше смъртта на стотици хора — неподозиращата нищо полиция в десетина града, президента и вицепрезидента на Съединените щати, бог знае още колко невинни зрители — с такова хладнокръвие, с каквото един бизнесмен би обявил пред персонала си новата кампания по продажбите.

— Доста добре казано, Джеймс — рече Холмс и устните му отново потрепнаха в одобрителна усмивка. — Наистина добре казано.

Джеймс само изсумтя. Не беше в настроение да приема хвалби от господин Шерлок Холмс.

— Продължете с историята за срещата ви в събота следобед — рече Холмс.

По-късно Джеймс с изненада установи, поглеждайки към часовника на детектива, че разказването на цялата история му бе отнело половин час. Той леко се беше изчервил, тъй като частта за криенето му на гредата, докато бандитите се редуваха да стрелят по „плъха“, прозвуча много по-цветисто от всичките му литературни творби.

Джеймс се подготви да бъде разпитван продължително от мръщещия се детектив, но Холмс каза единствено:

— Как се почувствахте?

— Как съм се *почувствал*? — Джеймс осъзна, че почти е изкрещял думите, погледна неспокойно към затворената врата на купето и снижи глас. — Дадох ви толкова много информация — за времето на покушението, за плановете за бунтовете на бандите и анархистките убийства из целите Съединени щати, в Лондон и Европа, а вие искате да знаете как съм се *почувствал*?

— Да — рече Холмс. — Например, когато си помислихте, че стрелят по вас и залпът е разтърсил гредата, върху която сте се намирали. Как се *почувствахте*, Джеймс?

Писателят замълча за миг. Той знаеше, че въпросът всъщност не заслужава отговор — имаше твърде много по-важни въпроси, на които

можеше и трябваше да отговори, свързани със събранието на бандитите и планове на професор Мориарти — но освен това осъзна, че неволно си беше задавал същия този въпрос през последните два дни. Как се беше почувствал по време на това абсолютно нетипично за начина му на живот и абсурдно нереално събитие. Уплашен? Да, но това не беше основното усещане.

— Жив — каза най-накрая той. — Почувствах се абсолютно... жив.

Холмс се ухили до уши, потупа Джеймс по коляното така, сякаш писателят беше ретривър, който е донесъл фазана цял и непокътнат, и каза:

— В такъв случай мисля, че следващите две седмици много ще ви допаднат.

---

[1] Mote (англ.) — прашинка. — Б.пр. ↑

ПЕТ

СРЯДА, 12 АПРИЛ, 8:05 ЧАСА

Холмс пристигна на площад „Хеймаркет“ и веднага забеляза инспектор Бонфийлд, който стоеше от другата страна на улицата, близо до една алея. По Деплейн Стрийт имаше голямо движение на коли и хора. Холмс изчака за пролука и притича през улицата, протягайки ръка на инспектора още преди да стъпи на тротоара.

— Радвам се да ви видя отново, господин Холмс — каза инспектор Бонфийлд.

— И аз вас, инспекторе. Поздравления за повишението ви. — Холмс беше идвал тук през месеците май и юни на 1886 година, събирайки улики за процеса на анархистите, отговорни за бунта на площад „Хеймаркет“, при който загинаха осем полицаи и трима цивилни. Тогава Бонфийлд беше още капитан, но информацията за осмината анархисти, която беше представил на процеса, бързо го направи инспектор и началник на детективското бюро към Департамента на чикагската полиция. Освен това Бонфийлд беше прикрепен към Колумбовото изложение, за да обучи и надзирава двестата цивилни детективи, познаващи физиономията и методите на действие на всеки джебчия, крадец и измамник в района. Тъй наречената „Колумбова гвардия“, издокарана в сините си униформи и, когато се наложеше, с жълто-червени пелерини, носеше симпатични малки декоративни мечове. Цивилните момчета на Бонфийлд носеха тежки палки, месингови боксове и заредени пистолети в джобовете на костюмите си.

— Повишиха неправилния човек — отвърна Бонфийлд, който изглеждаше все така скромнен, сдържан и компетентен, както бе установил Холмс седем години по-рано. — Всички награди трябваше да бъдат за вас, господин Холмс.

Детективът махна с ръка.

— Виждам, че сте поставили статуя в памет на онзи четвърти май — рече Холмс. — И униформен полицаи да я пази.

Бонфийлд кимна.

— Сложили сме 24-часова стража, господин Холмс. Вандалите — дали анархистите, или онези безбройни хиляди, които идват, за да почетат анархистите-убийци като социални герои — се опитаха да натрошат статуята с ковашки чукове, драскаха неприлични думи по нея, боядисаха я в зелено — много непочтително. Затова наш човек денонощно дежури тук.

Холмс извади лулата си и започна да я пълни с тютюн. Хенри Джеймс беше успял да го убеди, ако не за друго, то поне заради американските му приятели, да използва по-скъпа и не чак толкова стряскащо ароматна марка тютюн, докато е в Щатите.

— Никога няма да се сетите какво са планирали да правят на гробището Уолдхайм за четвърти май — каза Бонфийлд; лицето му изразяваше такъв гняв, какъвто Холмс никога не беше виждал у решителния млад мъж.

— Уолдхайм — повтори Холмс, докато разпалваше с дърпане лулата си и прибираше в джоба си — при трийсет и осемкалибровия пистолет — уникалната си запалка. — Това е мястото, където са погребани четиримата обесени анархисти, нали?

— Точно така — отвърна Бонфийлд. — Сега е олтар на „смелите организатори юнионисти“, които нападناха от засада мен и хората ми тук преди седем години. Ще откриват паметник на убийците — или мъчениците, каквото е мнението на популярната преса — и се твърди, че паметникът ще бъде по-висок от тази дваисетфутова статуя, издигната в памет на осмината полицаи, които загинаха в онзи ден. По предварителни изчисления за церемонията на радикалите на гробището Уолдхайм ще се съберат повече от осем хиляди души. Ако ние организираме възпоменателна церемония за загиналите полицаи, едва ли ще се съберат и десетина души.

— Историята е перверзен механизъм — обяви Холмс между пуфканията. — Той изисква кръв на мъченици — истински или измислени — така, както обикновените машини се нуждаят от масло.

Инспектор Бонфийлд изсумтя, забеляза пролука в уличното движение и слезе на пътя, махвайки с ръка на Холмс да го последва.

— След бунтовете и процеса покриха всичко тук с пътна настилка — каза той, — но вие си спомняте, че точно на това място — инспекторът посочи с върха на лъснатата си обувка едно с нищо

незабележимо място на пътя, — вие ми показахте яйцевидната вдлъбнатина в кедровия паваж от онова време, където първоначално беше паднала бомбата и... — Бонфийлд навлезе още повече в платното. — Точно *тук* забелязахте гладкия, овален кратер, където всъщност беше избухнала. Прокарвайки линия между малката вдлъбнатина и кратера — като използвахме червения конец по модела, който ни показахте — ние успяхме да установим, че бомбата е била хвърлена от онази алея, а не някъде на юг от напредващите полицейски сили, както се опитваше да убеди съдебните заседатели защитата.

Инспектор Бонфийлд беше толкова погълнат от спомените си, че не забеляза големия товарен вагон, теглен от четири огромни коня, който се приближаваше към него. Холмс сграбчи полица за лакътя и го издърпа на безопасно място на тротоара.

— Бомбата избухна точно под краката на полица Матайъс Деган — продължи Бонфийлд, който сякаш се намираше в някакъв транс. — Той ми беше приятел. Шрапнелът, който го уби, не беше по-голям от нокътя на палеца ви, господин Холмс. Докторът ми го даде и аз все още го пазя в бюрото си. Но той преряза бедрената артерия на Матайъс, който умря от загуба на кръв, точно там, където се намираха кедровите блокове. Умря в ръцете ми.

— Доказахме, че по шест от осмината простреляни полицаи — освен ранените от бомбените шрапнели — е било стреляно отвисоко — каза Холмс. — Някой е стрелял с пушка от онзи прозорец там, до алеята. — Той посочи към прозореца на магазина, гледащ към Деплейн Стрийт.

— Обвинението изложи това пред съдебните заседатели, но те не му обърнаха внимание — рече инспектор Бонфийлд. — Но вашата улика, господин Холмс, наистина доказва, че дърводелецът Рудолф Шнаубелт е човекът, който е хвърлил бомбата от онази алея по групата полицаи.

— Доказа го без всякакво съмнение — съгласи се Холмс. — Но вие така и не го арестувахте.

Инспектор Бонфийлд разпери ръце.

— Как да го арестуваме, когато не можахме да го намерим, господин Холмс? Проверихме всички следи, които показваха, че Шнаубелт е в Питсбърг, в Санто Доминго, че е умрял в Калифорния, че

проси по улиците на Хондурас, че живее охолан живот в Мексико. Онзи социалистически парцал — „Арбайтер Цайтунг“ — публикува писмо, за което се твърди, че е от Шнаубелт, и то беше изпратено по пощата от Кристияния в Норвегия. Този човек е фантом, господин Холмс.

— Този мъж — Шнаубелт — си живее добре като производител на фермерски инструменти в Буенос Айрес — каза Холмс. — Пристигнал е в Аржентина месец след бунта на площад „Хеймаркет“ и оттогава живее и просперира там.

— Защо не ни уведомихте за това?

— Изпратих телеграма с информацията — включително местоработата и адреса на Шнаубелт — на вашия суперинтендант през хиляда осемстотин осемдесет и седма година — отвърна Холмс. — Отговор не получих. Изпратих втора телеграма със същата информация, като този път добавих и двете имена, под които се представя Шнаубелт. И отново не получих отговор.

Бонфийлд беше свалил шапката си и изглеждаше така, сякаш се канеше да изскубе кичури коса с корените от главата си.

Холмс погледна часовника си и извади лулата от устата си.

— Става късно, инспекторе. Заедно с вас трябва да прегледаме маршрута, по който президентът Кливланд ще стигне до Изложението, а после ме очаква кратка обиколка на самия Бял град. Но трябва да побързаме, ако искаме да доприпикаме навреме до хотел „Лексингтън“.

— Ще оставим припкането на конете — каза инспектор Бонфийлд. Той изсвири и една лъскава черна карета, карана от униформен полицаи, ги приближи. Кочияшът скочи от капрата и им отвори вратата.

* * *

Две коли чакаха Бонфийлд и Холмс пред хотел „Лексингтън“ на пресечката между Двайсет и втора улица и Мичиган Авеню. Първата представляваше голям, покрит с брезент фургон, с три реда седалки, вместо обичайните две, плюс четвърта пейка, обърната с лице към останалите. Фургонът беше пълен с полицаи.

Втората представляваше открит файтон — доста по-удобен на вид — а кочияшът беше едър мъж с ясни сини очи и добре оформена прошарена брада, който приличаше малко на бившия президент Юлисис Грант. Холмс прецени по ръцете му, че мъжът е около шейсетгодишен, но лицето му не беше набръчкано, с изключение на бръчиците от смях покрай устата. Беше облечен в удобни кадифени работнически панталони и доста износени ботуши, но и доста скъпо на вид вълнено сако. Вниманието привличаше черната широкопола шапка, която бе бутнал назад, сякаш искаше бледото му зимно чело да хване малко тен под априлското слънце.

— Господин Шерлок Холмс — каза инспектор Бонфийлд, — имам честта да ви представя нашия бъдещ кмет, господин Картър Хенри Харисън.

Мъжът стисна ръката му твърдо, без да прекалява.

— За мен е истинско удоволствие да се запознаем, господин Холмс! — каза Харисън.

— Бъдещ кмет? — попита Холмс.

— Избраха ме за пети мандат — не последователен, за мой срам — на четвърти април — каза Харисън. — Но ще поема официално поста чак на дваисети. Тъй като кметът Уошбърн е твърде зает да се цупи и да опразва кабинета си, аз се възползвах от възможността да ви покажа маршрута, по който ще преведем президента Кливланд.

Единият от полицаите се приближаваше към колата на кмета и той тихичко се обърна към Бонфийлд:

— Опа, ето го и Маклафри.

По значките Холмс разбра, че Маклафри е суперинтендантът на чикагската полиция. Кметът Харисън го представи и последва ново ръкостискане, този път още по-ентусиазирано.

— Господин Холмс, с нетърпение очаквах да се запозная с вас! — обяви началник Маклафри. — Като надзирател в затвора в Джолиет, Илинойс, аз отговарях за създаването на първата американска пълна система *бертийонаж*. Вие също използвате тази система, мисля.

— Честно казано, познавам и уважавам мосю Бертийон^[1] и съм работил с него в Париж, но смятам, че много от категориите му за идентифициране на престъпници — дължина на костите, сантиметри на челото и всички такива — са доста неприложими. Затова

напоследък съм се съсредоточил почти изцяло върху пръстовите отпечатащи.

— Ах — рече суперинтендант Маклафри, който изглеждаше малко унил от липсата на ентусиазъм у Холмс относно системата *бертийонаж*. — Да, ами ние имаме и картички с отпечатащи. Повече от петстотин на този етап. Вие разполагате ли със собствени картички, сър, или зависите от картотеката на Скотланд Ярд?

— Със съжаление трябва да отбележа, че Скотланд Ярд все още не са възприели пръстовите отпечатащи като универсална практика — отвърна Холмс. — Но аз има един помощник, който посещава затворите, и ние си съставяме наша собствена картотека — снимки на заподозрения в анфас, отпечатащи от всички пръсти и обратната страна на дланта. В момента мисля, че имам около три хиляди подобни картички.

Суперинтендант Маклафри изглеждаше стреснат от тази информация.

— Боб — каза избраният кмет Харисън, — време е да потегляме. Ако искаш, можеш да пътуваш с нас, а Бонфийлд ще се вози с полицаите.

— Не, аз ще съм с хората ми — отвърна вдървено Маклафри. — За мен бе огромно, огромно удоволствие, господин Холмс, и се надявам да се видим отново при удобен случай, за да обсъдим методите на Бертийон и други криминалистически въпроси. — След като се ръкуваха отново, началникът на полицията закрачи обратно към препълнения фургон.

— Скачайте тук до мен, господин Холмс — рече Харисън. — Бони, ти сядай отзад заедно с господин Дръмънд. Познавате господин Дръмънд, нали, господин Холмс?

Холмс кимна на директора на тайните служби.

— Да. Удоволствие е да ви видя тук, сър.

Дръмънд се усмихна и отвърна с кимване.

— Така, време е — каза бъдещият кмет и леко потупа двата коня с камшика си.

— Предполагам, че президентът Кливланд ще отседне тук, в хотел „Лексингтън“ — каза Холмс.

— Да — отвърна Харисън. — В него се намира най-големият апартамент в целия град. Но ако трябваше аз да избирам хотела за

президента, щях да предпочета някой, който е на павирана улица.

Холмс беше забелязал, че тази отсечка от Мичиган Авеню е по-скоро жълтеникава пръст, отколкото паваж.

— Стига да не вали в деня на откриването, няма да има никакъв проблем — рече Харисън. — Това е единственият луксозен хотел, който се намира в най-южната част на града; построиха го миналата година, така че е логично да настанят президента в него. Оттук до Панаира са само двайсет-двайсет и пет минути път по Мичиган Авеню.

— Жалко, че суперинтендант Маклафри не прие да пътува с нас — обади се Дръмънд от мястото си зад кмета. — Трябва да обсъдим мерките за сигурност, които ще вземе чикагската полиция, както и охраната, която се извършва от Колумбовата гвардия.

Харисън се засмя и придърпа периферията на черната си шапка, за да скрие очите си от слънцето.

— Началник Маклафри е добър човек. И ревностен реформатор. В деня, когато бях избран, той ми изпрати оставката си.

— Защо? — попита Холмс.

Харисън се ухили.

— Всички неща, които Боб иска да реформира — хазарта, комисионите за партийните чиновници, пиенето, флиртовете с дами през нощта — са в повечето случаи неща, които ми харесва да правя.

— Кметът Харисън има силната подкрепа на работническата класа — обади се инспектор Бонфийлд иззад Шерлок Холмс. — Дори сред цветнокожите.

Холмс реши, че е чул достатъчно за местната политика. Повече от достатъчно всъщност.

— Колко хора служат в чикагската полиция, кмете? — попита той.

— Малко над три хиляди — отвърна Харисън. — Когато процесията тръгне от „Лексингтън“, тя ще бъде съпровождана от конни полицаи, но предполагам, че след нея ще се движат пеша или на кон няколкостотин местни жители. Ще се включат в парада, така да се каже.

— А в самия Панаир има някъде към две хиляди гвардейци — рече Холмс.

— Това са униформените полицаи — каза Бонфийлд. — Плюс около двеста цивилни детективи под мое командване — разположени в Белия град и по Мидуей Плезънс, където очакваме джебчиите и другите подобни да се развихрят.

— Подбрани детективи? — попита Холмс.

— Подбрани не само от чикагската полиция, а и от целите Съединени щати — отвърна инспектор Бонфийлд.

— Господин Дръмънд, ами вашите агенти? — обърна се Холмс към директора на тайните служби.

— Когато господин Дръмънд се появи тази сутрин — намеси се кметът Харисън, — и ми каза, че е от Министерството на финансите, аз бях сигурен, че с мен е свършено. Всичките ми данъчни задължения се стовариха върху главата ми.

— Някой ден и това ще стане, господин кмете — рече тихо Дръмънд.

— Някой ден. — След това се обърна към Холмс; — Когато президентът Кливланд стигне до Панаира, аз ще съм разположил там петдесет и петима агенти. Осмина от тях са снайперисти и са въоръжени с последен модел армейски снайперски пушки. Шестима ще бъдат неотстъпно до президента.

— Високи мъже, надявам се — каза Холмс.

— Няма по-нисък от метър и деветдесет — отбеляза Дръмънд. — Но, разбира се, никой от тях няма да стои пред президента, докато той произнася речта си на откриването.

— Колко коли ще участват в тази процесия? — попита Холмс.

Харисън отново се ухили.

— Предполагам, че ще има дваисет-дваисет и пет карети. Господин Кливланд и неговият антураж ще се возят в ландо. Най-претенциозните чикагци не спират да напират като хлебарки и всички искат да участват в процесията на президента Кливланд. Знам със сигурност единствено, че аз ще съм в последната карета, която и по ред да е тя.

— Защо така? — попита Холмс.

— Защото ще получа най-много ръкопляскания и доволни викове от тълпата в сравнение с всички останали в процесията — рече Харисън, който очевидно не се хвалеше, а просто констатираше факта.

— Не ми се иска президентът Кливланд да чуе, че съм популярен от него. Това може да нарани чувствата му.

— Ландото има ли покрив? — попита Дръмънд.

— Сгъваем — каза инспектор Бонфийлд. — Ще бъде спуснат назад, за да могат всички, дори онези във високите сгради, да могат да виждат президента. Освен ако не вали, разбира се.

— Молете се за дъжд — промърмори на себе си Дръмънд.

— О, господин кмете — каза Бонфийлд. — Господин Холмс ми съобщи, че знае местонахождението на Рудолф Шнаубелт... мъжа, който хвърли бомбата на площад „Хеймаркет“.

— Не е нужно да ми казваш кой е Рудолф Шнаубелт, по дяволите — изръмжа Харисън. — Имах достатъчно кошмари с проклетия кучи син. Къде е той според вас, господин Холмс?

— Знам точно къде се намира — отвърна Холмс и даде на кмета адреса на Шнаубелт в Буенос Айрес, след което му обясни за фермерските му дела.

— С Аржентина нямаме споразумение за екстрадиция, господин кмете.

— Знам го, по дяволите — отвърна Харисън. — Искам да кажа, *пипнете* го. Действайте скришом. Довлечете проклетия анархист в Чикаго за честен процес и много публично обесване.

— Ако аржентинските власти ни разкрият, това ще означава война — рече тихо Бонфийлд.

— Тъжен ще е денят, в който Съединените американски щати няма да могат да напляскат с камшик някаква си пиклива държавица като Аржентина — отвърна Харисън. — Добре, Бони, може пък да пратим някой долу, за да гръмне проклетия кучи син. Бум! После да снима трупа за чикагските вестници. Чиста работа.

— Ще говорим за това по-късно — каза Бонфийлд.

— Прав си! — засмя се Харисън. — До мен в колата седи най-любимият ми литературен герой за всички времена и аз мога спокойно да го разпитвам. Кажете ми, господин Холмс, в „Знакът на четиримата“, когато сте отегчен, вие си инжектирате седемпроцентов разтвор на кокаин в ръката или китката, нали така?

— Това беше навик, който изоставих, след като приятелят ми доктор Уотсън ме убеди, че — как точно го каза той? — резултатът не си струва усилията. — Холмс не виждаше причина да споменава

сутрешната си инжекция с далеч по-силния наркотик хероин, нито пък че възнамеряваше да си бие още две такива, преди денят да е свършил.

— А, добре! — извика Харисън. — Тогава кажете ми, ако мислите, че е редно, дали смятате, че в същото това приключение прекрасната госпожица Мери Морстън е изпитвала романтични чувства към вас? Дали се е задоволила, да речем, с брака си с доктор Уотсън?

Холмс вдигна поглед към синьото небе и въздъхна. Пътуването щеше да е ужасно дълго.

---

[1] Алфонс Бертийон (1853–1914) — френски криминолог, автор на системата бертийонаж за разпознаване на престъпници въз основа на антропологични мерки, възприета от френската полиция през 1888 година и използвана до въвеждането на пръстовите отпечатыци като метод за разпознаване. — Б.пр. ↑

ШЕСТ

СРЯДА, 12 АПРИЛ, 15:20 ЧАСА

— Да ви донеса ли нещо, което ще ви помогне да се почувствате по-добре? — попита Джеймс.

— Един четирийсеткалибров револвер, с който да си пръсна мозъка — отвърна Сам Клемънс. — Или по-скоро, тъй като съм набожен страхливец, малко безболезнена отрова, която да има вкус на лимонада.

— Нещо друго? — попита Джеймс. Той седеше в едно кресло до прозореца, на няколко фута от леглото, в което лежеше Клемънс. На нощното шкафче се виждаха лекарства и полупразни чаши, върху единствения друг стол се виждаше купчина вестници.

— Единият лекар казва, че е просто гаден грип и всеки ден през последните единайсет ми заявява, че още на следващия ден вече ще съм на крака — каза Клемънс между кашлянията. — Другият, който ме прегледа, обяви, че имам пневмония и при моята напреднала възраст... петдесет и осем... трябва да си оправя завещанието и да си взема мерки за ковчег. Изпитвам неудържим порив да ги вкарам и двамата в някоя дълбока яма и да видя кой ще успее да се измъкне жив.

Думите му накараха Джеймс да се усмихне.

— Какво изобщо доведе вас и господин Шерлок Холмс в хотел „Грейт Нортърн“? — попита Клемънс и остави смърдящата си пура настрана, за да отпие от високата чаша с цветна течност, намръщи се на вкуса ѝ и отново лапна пурата.

— Холмс го избра — отвърна Джеймс. Клемънс беше наел една от ъгловите стаи, които имаха три високи прозореца на извития еркер, и Джеймс ги беше отворил и трите, за да влиза сравнително чистия въздух от центъра на Чикаго. Хотелът се намираше на ъгъла на Джаксън и Диърборн и това бе единственото, което Джеймс знаеше за географията на Чикаго.

— Чул някакъв чиновник да казва на пиколото да отнесе кана с вода и лимони в стаята ви — додаде Джеймс. — Така разбрах, че сте

тук. Изненадах се. Когато ми казаха, че сте болен, реших да намина, за да ви видя.

— Много добросъседско от ваша страна — каза Клемънс и млъкна, за да се изкашля. Кашлицата му беше гръдна и хъхреща и Джеймс се наведе малко повече към отворения прозорец. — Утре смятам да замина за Ню Йорк, господин Джеймс, дори ако се наложи да го направя в ковчег и с парче старо сирене лимбургер на гърдите за по-голяма правдоподобност. Може да се наложи да ви помоля да станете един от носачите на ковчега.

Клемънс се закашля и отпи отново от чашата. След това си наля още от цветната течност от едно двеста и петдесетмилилитрово шишенце.

— Това някакъв сироп за кашлица ли е? — попита Джеймс.

— Някакъв — рече Клемънс и отпи голяма глътка. — Това е лауданум. Течен опиум. Дар от боговете. Вторият ми лекар не се свени да го предписва с литри. Засега е единственото нещо, което облекчава кашлицата ми.

„Чудесно — помисли си Джеймс. — Холмс си бие всеки ден онзи нов наркотик, хероина, а Клемънс — Марк Твен! — се е захванал с пристрастяването към лауданума.“

— Приключихте ли с всичко, което трябваше да свършите в Чикаго? — попита Джеймс. — В Хартфорд ни казахте, че трябва да се срещнете с някои хора.

Клемънс изсумтя.

— Показах наборната машина на Пейдж на неколцина инвеститори, но те са толкова ограничени, Джеймс. Ограничени. Настояват да видят работещ екземпляр на печатарската машина. Съмняват се, че ще си получат обратно парите, и то с лихва.

— А Пейдж няма ли работещ модел?

— Почти всяка седмица ми се обаждат, че има перфектен работещ модел — каза Клемънс. — Но когато тръгна към него, за да го видя, и стигна на петдесетина мили от него, машината или спира да работи, или Пейдж решава да я разглоби, за да ѝ направи някакви механични подобрения. Сега е в Чикаго, за да открие втора фабрика, макар първата все още да не е пуснала модел, който да работи повече от две минути.

— Видяхте ли се с господин Пейдж тук?

Клемънс отпи голяма глътка от чашата с лауданум и я допълни от бутилката.

— Той е изключително внимателен, посети болничната ми стая поне шест пъти, като всеки път се застояваше по няколко часа.

— И? — попита Джеймс, след като Клемънс се умълча, загледан в нищото.

— И помните ли — рече Клемънс, поглеждайки кръвнишки Джеймс изпод гъстите си бели вежди, — като ви казах, че Пейдж е способен да убеди дори риба да излезе от водата, за да се поразходи с него?

— Да.

— Ами, този път успя да убеди тази риба, която лежи пред вас, да излезе, да се поразходи с него, да се изкатери по едно дърво и да издава звуци като папагал.

Джеймс не знаеше какво да отговори, затова си замълча, опитвайки се да вдишва чистия въздух, който влизаше през прозореца, вместо противната миризма от евтината пура на Клемънс.

— Настоях — не помолих, нито поисках учтиво, а *настоях* — продължи Клемънс, — да ми бъдат върнати веднага последните трийсет хиляди долара, които бях вложил в проекта. Трябват ми. Бях ги заделил от малкото си издателско предприятие, за да ги инвестирам в печатната машина, но сега обстоятелствата изискват да взема от инвестициите в печатната машина, за да закрепя издателството си. Така че настоях в прав текст да получа трийсет хиляди долара от сто и деветдесетте хиляди, които налях в бездънната яма на Пейдж.

— И той плати ли? — попита Хенри Джеймс.

— Накрая му написах чек за още петдесет хиляди долара — изръмжа Клемънс. — За да може да направи онези „няколко последни подобрения“ преди автоматичната печатна машина да накара издателския свят да настръхне, а аз да стана милионер. — Клемънс се закашля жестоко и, след като си пое дъх и отпи от лауданума, каза: — Този път наистина здраво затънах. Ливи ще ме убие.

— Надявам се всичко да се оправи — каза Джеймс, който никога не беше инвестирал нищо, освен собствения си талант.

— Кажете как е вашият приятел Шерлок Холмс тези дни? — попита Клемънс.

— Днес отиде да се срещне с някакви хора в Белия град — каза Джеймс.

— Видяхте ли вече Изложението, Джеймс?

— Не още.

— Белият град е поредното нещо в този живот, което никога няма да видя — въздъхна Клемънс. След което попита направо: — Холмс все още ли смята, че може да е не истинска личност, а литературен герой?

Изненадан, Джеймс се поколеба, преди да отговори:

— Мисля, че да.

— Може и да е прав — рече Клемънс.

— Защо смятате така, сър?

— Прочетох разказите в „Странд“ и новелите, и този Шерлок Холмс ми се стори изключително нереалистичен персонаж. Приключенията му ми изглеждаха като изсмукани от пръстите.

— Може би си спомняте, че в Ню Йорк Холмс каза, че не му допада начинът, по който доктор Уотсън е представил него и дедуктивните му методи — каза Джеймс. — Разказите може и да са истина, но са написани от посредствен ум.

— През последните седмици доста мислих — рече Клемънс. — Съмнявам се, че „доктор Уотсън“ изобщо съществува. Просто онзи приятел Конан Дойл е създал измислен разказвач, който да представи измислените случки с измислен детектив.

— Холмс твърди, че Конан Дойл е агент и редактор на приятеля му Уотсън — каза Джеймс. — Казва, че доктор Джон Уотсън не обича да е център на вниманието и позволява на Дойл да го представлява.

— Ами, ако Холмс наистина е литературен герой и цялата тази история с покушението е част от някаква мелодраматична история? Някаква измислица? — каза Клемънс, закашля се отново и отпи от разтвора на лауданум. — Тогава къде сме ние с вас, господин Хенри Джеймс?

— Какво имате предвид? — попита Джеймс, макар да знаеше много добре накъде клони Клемънс.

— Това няма ли да означава, че ние също сме литературни герои? — рече Клемънс, поглеждайки го застрашително изпод рунтавите си вежди. — Вие сте избран като негов Санчо Панса... или може би

неговия Бозуел... а аз съм появяващ се от време на време комичен персонаж.

— Никога няма да съм неговият Бозуел — отвърна Джеймс с равен тон.

— Някога замисляли ли сте се, Джеймс, за връзката между вас и героите, които създавате?

— Не съм сигурен какво имате предвид — каза Джеймс, въпреки че разбираше отлично какво иска да каже хумористът.

— Имам предвид, че за тях вие сте Бог — заяви Клемънс, — точно както аз съм Бог в моите малки светове с измислени хора. Вие ги създавате. Заселвате ги в техните измислени места. Решавате какви чувства ще изпитват и кога е време да умрат. В тези светове ние сме Бог за нашите герои.

Джеймс поклати глава.

— Моите герои имат свой собствен живот — рече тихо той.

— О — изрече Клемънс и се задави в спазъм от гъргореща кашлица. — Това означава ли, че точно в този момент Изабел Арчър пие чай в Англия или Европа?

— Не — отвърна Джеймс, — но означава, че в нейния... на Изабела... характер има дълбини, които все още не съм изследвал.

— Това са писателски бръщолевеници — рече Клемънс и отпи от чашата си. — Ние обожаваме да се преструваме, че героите ни имат свой собствен живот... но те нямат, Джеймс. Вие го знаете и аз го знам. Ние ги размятаме наоколо като куклите в шоуто на Пънч и Джуди. Чели ли сте някои от книгите ми, сър?

— Все още не съм имал това удоволствие — отвърна Джеймс, изненадан от въпроса. Писателите не търсят у други писатели мнение за творбите си. Това просто не е прието.

Клемънс се засмя.

— Е, аз се опитах да чета вашите — рече белокосият писател. — Обявявам на висок глас, Джеймс, че четенето на вашата проза е като превод от средновековен германски. Вие имате четирийсет и два вагона, натоварени с подчинителни изречения, които са тласкани от мъничка група двигатели-глаголи с недостатъчна мощност, натикани в края на изречението. Четенето на книгите ви е като да слушаш някой уличен оратор как спори със себе си, прекъсвайки се на всеки няколко секунди.

Джеймс леко се усмихна.

— Брат ми Уилям би се съгласил с вас.

— И все пак... при Изабел Арчър и някои от другите ви герои... — гласът му заглъхна. Клемънс се обърна и отново впери свиреп поглед в Джеймс. — Знаете ли защо Изабел Арчър взе онова проклето самоунищожително решение в края на книгата? От самото начало ли решихте, че ще бъде така, или героинята ви придоби някаква самостоятелност и сама реши така да си съсипе живота?

Джеймс вдигна ръце с дланите напред. Той нямаше никакво намерение да обсъжда Изабел Арчър или която и да е от книгите или героите му с този опиянен от лауданума американец.

— Писателят или чува гласовете на героите в главата си, или не ги чува — каза Клемънс, говорейки на себе си. — Случайно да си спомняте, че преди пет години издадох една книга, озаглавена „Приключенията на Хъкълбери Фин“?

— Спомням си — отвърна Джеймс.

Клемънс отново го погледна.

— Месеци наред — години всъщност, след като бях изоставил книгата за известно време — аз чувах гласа на Хък в главата си толкова ясно, както чувах любимата си Ливи да ме вика за вечеря. Хък беше с мен дори когато заспивах нощем и ме чакаше да се събудя. А после... към онзи етап в историята, който би трябвало да е краят ѝ, когато са слезли от сала за последен път и приятелят на Хък, робът Джим, е заловен... Хък просто ме напусна. Замина за териториите без мен. Вече не чувах гласа му, не можех да гледам през очите му. Аз бях просто един човек, който записва думи на хартия.

— И какво направихте? — попита Джеймс, прикривайки интереса си към темата и отговора.

Клемънс облиза устните си.

— Докарах Том Сойер от *неговата* книга, превърнах Хък в постния второстепенен герой, какъвто беше в книгата за Том Сойер, и накрая позволих на най-важната книга, която някога съм писал, да се превърне в поредната детска книга — рече той. — Само игри и случайни съвпадения на обстоятелствата, без никой да пострада накрая, като позволих на Том, герой, за който знаех, че дори *не трябва да е в тази книга*, да взима всички решения.

— Неприятна ситуация — каза тихо Джеймс. — И съм сигурен, че подобно нещо се е случвало с всички нас, докато сме писали един или друг роман.

Клемънс поклати глава.

— Чели ли сте романа „Робърт Елсмиър“?

— Чувал съм заглавието, но не съм имал удоволствието да прочета книгата — отвърна Джеймс.

— Тя се превърна в голяма сензация преди около пет години и вдигна доста шум около себе си — каза Клемънс. — Беше написана от господин Хъмфри Уорд. Проповядваше християнство, основано върху социалната загриженост и помощта за ближния, вместо върху Светото писание и теологията. Създаде си доста врагове сред вярващите.

Джеймс чакаше.

— Както и да е — продължи Клемънс след известно кашляне и изхрачване, — преписах едно изречение от тази дълга, понякога мрачна книга, защото то има връзка с онова, което обсъждаме. Господин Уорд е написал — и аз си го спомням ясно — „Не мога да си представя Бог като архизаговорник срещу собственото Си творение“.

— Това не ми звучи особено радикално — отбеляза Джеймс.

Клемънс отново се обърна към него.

— Но *ние* сме Бог за света и героите, които създаваме, Джеймс. И кроим заговори срещу тях през цялото време. Убиваме ги, нараняваме ги и ги жигосваме, караме ги да губят надежди и любими. Ние ежедневно заговорничим срещу героите си. Но в книгата за Хък Фин аз се уплаших, Джеймс. Изгубих гласа на Хък и се уплаших. Или може би — вероятно — стана точно обратното. Толкова обичах Хъкълбери Фин, че не намерих сили да заговорнича срещу него и творението си, както би трябвало. Ако гласът на Хък беше останал с мен — ако бях намерил смелост да се вслушам в него — щях да оставя онзи негър Джим да бъде заловен и продаден в робство пред очите на Хък въпреки всичките му усилия — или поне щях да проявя милосърдие и да убия Джим и Хък, вместо да вкарам Том Сойер в разказа и да завърша историята като обикновена *детска книга*.

Клемънс изплю последните две думи.

— Какво общо има това с въпроса дали Шерлок Холмс е литературен герой? — попита безцеремонно Джеймс. Той

ненавиждаше самосъжалението у писателите и мразеше да бъде свидетел на подобни окайвания.

Клемънс започна да се смее, докато не се разкашля отново.

— Не разбирате ли, Джеймс? — каза най-накрая той. — Вие и аз сме само второстепенни герои в тази история за Великия детектив. Незначителните ни животи и кончини не означават нищо за Бог-писател, който и да е този кучи син.

— Имате ли някаква представа кой може да е този Бог-писател? — попита Джеймс. — Мислил съм си за това. Конан Дойл никога не би използвал свои живи съвременници в историите си... и със сигурност не би използвал истинските им имена. Холмс каза, че Уотсън е трябвало да представи Уелския принц като Краля на Бохемия в един от разказите си.

— Не е задължително да бъде Конан Дойл — рече Клемънс и наля последните остатъци от лауданума в чашата си, почти опрял брадичка в гърдите си. — Със сигурност е някакъв второстепенен ум, с по-нищожен талант от вас, може би дори от мен, определено по-нищожен от Артър Конан Дойл, което говори много. И може да е написано след трийсет години, или петдесет, или дори сто.

— Добре — каза Джеймс, опитвайки се да говори спокойно, макар да чувстваше тежест в сърцето си, — това поне би означавало, че продължават да ни четат дори след трийсет или сто години.

Настъпи продължителна тишина, нарушавана единствено от звуците на улицата, която се намираше на четиринайсет етажа под тях, и дрезгавите, хъхреци опити на Самюъл Клемънс да диша.

— Ако ние сме само литературни герои, вкарани в историята, за да правят компания на литературния образ на Шерлок Холмс, то какво следва да направим? — попита най-накрая Джеймс.

Клемънс се засмя.

— Аз заминавам за Ню Йорк утре сутринта, като по пътя може да спра в Елмира, ако ми се прииска. Вероятно ще съм твърде болен, за да изгледам процесията на ветроходите, която е планирана за този уикенд в пристанището на Ню Йорк, но съм готов да се лиша от два пръста на краката си, само и само да я видя. Не, сър, ако Богът-писател на тази история — колкото и да е кръвожаден — поиска да убие Сам Клемънс, ще трябва да го направи зад кулисите, така, както Шекспир е убил Фалстаф.

„Аз също трябва да си тръгна — помисли си Джеймс. — Да си възвърна свободата. Да си върна себе си.“

— Какво ще правите утре? — попита Клемънс.

— Холмс каза, че иска да ме заведе на обиколка с лодка до Белия град.

— Ами, насладете се на онова, което аз никога няма да видя — каза Клемънс.

— Ще се отбия утре, след разходката — каза Джеймс. — Да проверя дали не се нуждаете от нещо.

— Можете да кажете на пиколото — дребничкото момче със заешката устна — да съобщи на лекаря, че ми трябва ново шише лауданум — обяви Клемънс. — И сламка.

Джеймс кимна.

— Що се отнася до посещението ви утре — продължи Сам Клемънс, — то няма да е необходимо. По един или друг начин дотогава ще съм се отписал от тази история.

СЕДЕМ

ПЕТЪК, 14 АПРИЛ, 10:06 ЧАСА

Макар петъчната сутрин да беше сива, хладна и да се канеше да вали, Холмс нае едно открито ландо за пътуването им до Изложението. Джеймс си взе чадъра. Холмс носеше яркочервения си шал, който предпочиташе винаги, когато температурите падаха под 70 градуса^[1]. Кочияшът на капрата се беше опаковал във вълнени дрехи.

Този ден Холмс беше толкова мълчалив и сдържан, колкото словоохотлив бе предишния. Когато Джеймс го попита дали е ходил вече до Панаира по този път, Холмс каза, че кметът на Чикаго го е закарал дотам в сряда.

— Що за човек е кметът Харисън? — попита Джеймс.

— Разговорлив — отвърна Холмс. После, след моментна тишина, нарушавана единствено от звука на конски копита и преминаващи карета, той додаде: — И странно приятен човек. Почти сигурно е корумпиран, но мисля, че избирателите му го обичат.

— Каква е целта на днешната ни разходка? — попита Джеймс.

— Да разберем къде ще се скрие Лукан Адлер, за да извърши покушението — отвърна тихо, почти шепнейки, Холмс.

— Мисловният процес на убийците ми е напълно непознат — изсъска Джеймс.

— Добре — отвърна Холмс с нормалния си глас, — но реших, че ще искате да разгледате Изложението, преди да си тръгнете утре от Чикаго.

— Утре си тръгваме от Чикаго?

— *Вие* си тръгвате — натърти Холмс и праметна през рамо червения си шал.

* * *

Пътуването до южната част на града изглеждаше безкрайно, макар Джеймс с изненада да установи, че им е отнело по-малко от половин час.

— Оттук ли ще мине маршрутът на президента Кливланд до Панаира? — прошепна Джеймс.

Холмс кимна.

Джеймс огледа сградите, покривите и уличките.

— Имам чувството, че убиецът може да се скрие навсякъде наоколо.

— Чикагската полиция ще разположи повече от хиляда мъже по продължение на маршрута, така че никой да не може да се втурне към екипажа — обясни му полугласно Холмс. — Стотици други ще се движат зад процесията, тъй като кметът Харисън предположи, че поне двеста хиляди души ще продължат да следват файтоните поне през половината път. — Детективът се наведе към ухото на Джеймс. — Но това няма да има никакво значение. Лукан Адлер няма да стреля отблизо с пистолет. Той ще използва пушка. Вероятно далекобойна.

Тази мисъл стресна Джеймс.

— Последните двама президенти, убити през този век, бяха простреляни отблизо с пистолет — прошепна той.

Холмс кимна.

— Лукан Адлер ще използва пушка. И не е необходимо да се притесняваме за процесията както тук, така и на терена на Изложението.

— Не трябва ли? — учуди се Джеймс. — И защо не, за бога?

— На Лукан Адлер не му дреме за анархистката кауза — рече Холмс. — Свързал се е с тях, защото плащат добре. Той живее само за да убива, за предпочитане от разстояние. През последните две години така е убил единайсет чужди държавни ръководители или сановници.

— Това не е възможно! — извика Джеймс.

Холмс измъкна от туиденото си сако малък лист хартия, който представляваше списък с имена и държави.

— Мили боже! — промърмори писателят.

— Дватама със Себастиан Моран без малко не успяха да убият Нейно величество кралица Елизабет през хиляда осемстотин осемдесет и осма — каза Холмс. — А тогава Лукан беше още момче.

Вече не работи с Моран. Всички покушения от списъка са извършени само от него.

Джеймс изгуби ума и дума.

* * *

Двамата влязоха в Изложението през най-северния портал. Двама от членовете на Колумбовата гвардия, биещи на очи с униформите си от синьо зебло, провериха акредитивните писма, които им показва Холмс, а други двама отвориша широко крилата на вратата.

Пред тях, на повече от миля, се простираше Мидуей Плезънс. Джеймс видя табели, на които пишеше, че се намират на Авенюто на Народите. Когато писателят за пръв път чу за Мидуей Плезънс, той си представи малко по-голяма версия на карнавалите и панаирите, които беше посещавал. Но в продължение на тринайсет градски пресечки по авенюто се виждаха сгради и атракции с размерите на малки градове.

Те подминаха една солидна колиба, скована от дървени трупи, която му се стори доста странна атракция.

— Това е колибата на ужасяващия Седящ бик — каза Холмс. — За нещастие, господин Бърнам, директорът на цялото Изложение, не можа да доведе самия Седящ бик, защото армията го уби преди три години. Затова сега, когато не участва в шоуто за Дивия запад на Бъфало Бил, което се провежда точно край стените на Изложението, вътре живее вождът Дъжд в лицето. Дъжд в лицето твърди, че той е човекът, който е убил генерал Къстър, и съплеменниците му сиукси не го оспорват.

Джеймс погледна към мъжете, които носеха дебели дрехи от рунтави кожи. Сигурно им беше ужасно горещо, дори в този сравнително хладен ден.

— Лапландско село — каза Холмс. — Бог да им е на помощ през юли.

Край тях минаха няколко мъже с тъмнокафяв цвят на кожата, които носеха единствено няколко листа на кръста.

— Канибали — каза Холмс. — От Дахомей.

— За какво са му на Колумбовото изложение канибали? — попита Джеймс.

— Това е Световно изложение — отвърна детективът. — Даниъл Бърнам се опитва да доведе целия свят за милион американци, които никога не биха могли да си позволят да пътуват дотам.

— Що за човек е Бърнам? — попита Джеймс.

— Красив. Внушителен. Зает. И целеустремен. Много целеустремен.

— Сигурно трябва да е такъв, за да построи подобен комплекс за толкова кратко време. Но ми се струва, че до завършването му има още много работа.

— На първи май все още няма да е изцяло довършен — каза Холмс, — но с изключение на Колелото на Ферис, което продължава да се строи, всичко останало ще бъде почистено и ще изглежда завършено. Бърнам прищпорва екипите да работят денонощно, в буквалния смисъл.

Пред каретата им мина някакъв мъж, който водеше щраус на късичка каишка.

— Калифорния — каза Холмс, което не подсказа нищо на Джеймс.

— Мили боже! — каза писателят, когато минаха покрай нещо, което приличаше на австрийско село, с всичките му каменни къщи, кули и кръчми.

— Добро място за халба бира и някой шницел, щом Панаирът бъде отворен — каза Холмс.

Джеймс видя една празна площадка, самоуверено озаглавена ПАРК НА ВЪРЗАНИТЕ БАЛОНИ.

— С какво са вързани тези балони? — попита той.

— С въжета — отвърна Холмс.

Те продължиха към средата на Мидуей и сега Джеймс вече видя колко огромно ще бъде Колелото на господин Ферис. Само половината от двеста шейсет и четирифутовата структура беше завършена, но валът, който бе монтиран на върха на завършената ѝ половина, изглеждаше огромен колкото хоризонтално поставена секвоя, направена от стомана. Около работната площадка беше издигната защитна дървена ограда, но внезапно един от работниците на горните редове от стоманени греди и дървени рамки извика нещо и се запуска от ниво на ниво, като се залюляваше на ръце като някое живеещо по дърветата същество. Работникът скочи на най-долното ниво, използва

върха на седемфутовата защитна ограда като място за отскок и се приземи точно до спрялото ландо на Холмс.

Джеймс с изненада разпозна Уигинс Втори — младия Мот — облечен в същите работнически дрехи като останалите ковачи и дърводелци, които се трудеха върху Колелото на Ферис. Момчето беше спало на едно походно легло в стаята на Холмс през първата им нощ в Чикаго, а след това Джеймс повече не го беше виждал — а и не се беше сещал за него.

— Добр'утро, джентълмени — каза Уигинс.

— Привет, Мот — каза Холмс. — Виждам, че си си намерил работа.

Момчето се ухили до уши.

— Точно тъй, господин 'Олмс. С пълна заплата. Контрольорът вика: „Мот, тука, е няк'ъв изтърсак“, но господин Ферис, който контролира контрольора, вика: „Видях го да се катери, Бейнс. Той е кат' маймунка, тоя изтърсак, и е по-силен от повечето ти хора. Пусни го да работи на скелето и на стоманената част. Трябват ни повече маймунки“, вика. И тъй стана. О, и вече не съм Мот — тук ми викат Монк, накратко от „маймунка“.

— Притеснява ли те това име? — попита Джеймс, който се беше навел напред, облегнат на чадъра си, за да може да вижда и да разговаря с младежа.

Момчето отново се ухили.

— Много ми харесва, господин Джеймс. Разбирате ли, бандюгите из лондонските улици ми викаха Мот, по стария английски начин, дето звучи като Прашинка, знаете. И аз винаги съм бил прашинка в нечие око, и това хич не ми се нравеше. Макар че ми харесваше как говори Мот — е, и Монк сигурно ще говори по същия начин.

— Как говореше, като беше Мот? — попита Джеймс.

Отново широката, беззъба усмивка.

— Амче моят контрольор, господин 'Игинс, ни пита на обяд: „Как да омая една италианска дама, която живее в същия пансион като мен и май изобщо не ме забелязва?“. Никой не обели нито дума, 'щото господин 'Игинс има ужасен характер, тъй си е, но аз му викам: „Началник, господин 'Игинс, сър, първо отмерват една жига с върха на езика си и изтананикват един канарски танц с пъргавата си нога,

като същевременно изразявате черната си любовна мъка посредством бялото на очите си. Една нота полувъздъхвате, а другата четвъртизпявате, като ту търкаляте звука в гърлото си, сякаш поглъщате любовните слова, ту гъгнете носово, сякаш ги вдъхвате в гърдите си. И шапката, надвесена над очите ви, като сенник над лавка! С ръце в джобовете, сякаш излязъл от мухлясалите портрети или кръстосал ги на гръдния кош, ала заек на ръжен! И... това е важно, сър... никакво задържане на едно място: две-три трели и хайде на друго! Това са то тънкостите, това са то финостите, това са то изящностите на века! Чрез тях единствено се погубват онези девички, които чакат да се погубят и без тях, самички! На такова държание обръща внимание всяко женско създание. Това съм си купил с три пенита наблюдателност“, му викам.

Холмс отметна глава и се разсмя с характерния си лаещ смях. Джеймс само гледаше умно.

— Далеч ще стигнеш, Мот... искам да кажа Монк — рече Холмс и подаде на момчето една десетдоларова банкнота.

— Благодарско, сър — каза момчето и пхна банкнотата под шапката си. — Дано не ви създам неудобства, като не се прибера с вас в Англия, ама ще си потърся късмета тук, като стана американец.

— Съвсем не — засмя се Холмс. — С теб се работеше добре, когато беше Уигинс Втори от Бейкър Стрийт, но настъпи моментът да покажеш истинската си цена на света.

— Господин Ферис казва, че това Колело може да не е последното, което ще построи — рече момчето. — Макар че другите може да са по-малки. Ако работя добре на т'ва, високото колело, може да пътувам с останалите работници до други щати, дори до други държави.

— Така да бъде, Монк — каза Холмс и каза на кочияша да продължи. После се обърна и извика на момчето: — Ако някога имаш нужда от нещо — каквото и да е, Уигинс — знаеш къде да ме намериш.

Момчето се ухили и кимна.

— Знам — отвърна то. — Знам. Бог да ви благослови, господин Шерлок 'Олмс.

Когато продължиха напред, подминавайки първо Алжирското село, където забулени дами ги наблюдаваха през воалите си, а и една

празна улица, която според Холмс след една седмица щеше да е оживеното Кайро, запълнена с истински египтяни, Джеймс каза:

— Тези думи бяха от „Напразни усилия на любовта“. Откъде, за бога, ги е научил Уигинс?

— Водя своите най-обещаващи момчета на театър — каза Холмс. — Смея да заявя, че ако те бяха родени при по-добри обстоятелства, щяха да дораснат до министър-председатели, но всъщност са твърде умни и честни за парламента.

Джеймс размишляваше върху думите му, докато подминаваха гигантския зоопарк, допълнен с гигантски зоо миризми. Писателят чу лъв да реве и може би хипопотам да издава хипопотамски звуци. Не се обърна да погледне. Някъде от запад се донесе ревът на доволната тълпа, която гледаше Шоуто за Дивия запад на Бъфало Бил, което се играеше от седмици и продължаваше да привлича огромни тълпи.

Колата им сви надясно към заслепяваща редица от гигантски сгради, между които се виждаха канали, лагуни, мостове и езерца. Най-голямото езеро се намираше вляво от тях — Джеймс виждаше добре проектирания залесен остров в средата му — а поредицата от Големи здания, които се извисяваха от дясната им страна, напомняше на Джеймс за стръмните крайморски урви на Довър.

— Вече официално се намираме в Белия град — каза Холмс. — Сградата, покрай която преминаваме в момента, е Женското здание.

Джеймс не можеше да каже нищо — той с изненада установи, че е зашеметен от красотата, размерите и разположението на Белия град, тоя „обикновен панаир“, както си беше мислил за него във Вашингтон. Имаше чувството, че навлиза в чистото, бяло, безопасно, разумно бъдеще.

— Оттук до Административното здание, пред което ще говори президентът Кливланд, е само една миля — каза тихо Холмс, за да не го чуе кочияшът. — Всичко от тази точка нататък е потенциално гнездо за убиеца.

Облягайки се на чадъра си, Джеймс се обърна, за да погледне към седящия до него мъж. В очите на Холмс проблясваше въодушевление.

— И аз имам нужда от помощта ви, господин Джеймс, за да открия откъде Лукан Адлер планира да извърши смъртоносното си дело на първи май.

---

[1] По Фаренхайд, или 21,11 градуса по Целзий. — Б.пр. ↑

ОСЕМ

ПЕТЪК, 14 АПРИЛ, 10:42 ЧАСА

Административното здание, където приключи пътуването им, представляваше всъщност осемдесет и четирифутов квадрат, поддържащ огромен оребрен осмоъгълен купол. Но той беше изработен изключително красиво и заемаше почетното място в целия Бял град, разположен в центъра между главния западен вход, където влаковете щяха да разтоварват пътниците си, и източния портал на перистила, откъдето щяха да влизат онези, които пристигаха с лодки. Около Административното здание имаше около един акър открито павирано пространство, но на изток се намираше Големият речен канал, който стигаше чак до перистила, а на север се намираха големите Здания на Мините и Електричеството, а от тесните улички между тях се разкриваше гледка към Лагуната и Залесения остров. На югоизток се издигаше масивна висока стена от фасади — Крилото, Машинната зала и Земеделското здание — разделена единствено от Южния канал с грациозните му мостове и осветени алеи.

Когато Холмс и Джеймс слязоха пред източния вход на Административното здание, те бяха посрещнати от двама мъже.

— Господин Хенри Джеймс — рече Холмс, — имам честта да ви представя полковник Едмънд Райс, командир на Колумбовата гвардия и началник на охраната на Изложението.

Джеймс се ръкува с мъжа. По пътя Холмс му беше казал, че Едмънд Райс е награден с Медал на честта за битката в Гетисбърг трийсет години по-рано, когато не само помогнал за отбиването на атаката на конфедератския генерал Пикет, но и бил почти смъртоносно ранен по време на контраатаката. Райс беше нисък, набит мъж, оплешивяващ, с величествени мустаци. Лицето му беше непрекъснато намръщено, но Джеймс скоро разбра, че това е доста подвеждащо. Полковник Райс бе изключително сериозен мъж, който понякога показваше отлично чувство за хумор.

Оказа се, че другият мъж, висок и слаб, облечен в безупречно ушит костюм, е господин Андрю Л. Дръмънд, началник на тайните служби.

— Мили боже! — възкликна Джеймс. — Нямах представа, че Съединените щати имат шпионска агенция, която се нарича по същия начин като британската.

Дръмънд се усмихна и обясни, че е главен агент към Финансовия департамент.

— Много от хората ми са добре обучени в предохранителните мерки — каза той, — включително и като телохранители, затова помагаме с каквото можем при посещенията на президента.

— Ще започваме ли? — попита Холмс.

— Кое да започваме? — сепна се Джеймс. Той имаше чувството, че се намира на неправилното място с неправилните хора и върши неправилни неща.

— Да огледаме терена, за да открием къде възнамерява да се скрие Лукан Адлер на първи май, за да убие президента на Съединените щати — отвърна Холмс.

— Имате предвид да се опитаме да отгатнем откъде ще се опита да го направи — отбеляза Джеймс.

Холмс го изглежда студено.

— Би трябвало вече да го знаете, Джеймс — рече той с равен тон. — Аз *никога* не гадая.

Докато се изкачваха по стълбите към по-високата от двете променадни на Административното здание, Дръмънд докосна леко ръката на Джеймс и се спря. Джеймс също спря.

— Просто исках да ви кажа, господин Джеймс, в случай че не ми се удаде втора възможност — рече тихо Дръмънд, — че вие сте най-великият жив писател и че „Портрет на една дама“ е шедевърът на XIX век.

Джеймс чу някак отдалеч собствения си глас да промърморва „Колко мило... много мило от ваша страна...“, след което двамата продължиха да се изкачват по стълбището. Когато стигнаха до откритото пространство, сутрешната начумереност на Джеймс се беше изпарила.

Факлите и ангелите, които беше видял през телескопа на Холмс, отблизо изглеждаха твърде големи и масивни. Редицата от колони с

канелюри, върху които бяха монтирани газовите горелки, осветяващи купола през нощта, сигурно бе висока поне петнайсет фута. Крилата на някои от ангелите се издигаха по-високо и от колоните.

Когато Дръмънд направи някакъв учтив коментар за статуите, полковник Едмънд Райс извади от устата си късата пура, която така и не запали, и каза:

— Тези проклети ангели. Качването им дотук беше по-трудно и от завладяването на Висксбърг. Каишките на единия от тях се скъсаха и той падна от трийсет фута височина, забивайки едно от крилата си на четири фута в замръзналата земя, а останалата му част се пръсна на парчета.

Четиримата мъже се събраха около източния парапет на горната променада.

— Там долу — каза полковник Райс, посочи с пръст и го размърда, за да обхване целия площад, — ще се намира платформата, от която ще говори президентът. Няма да допуснем повече от петдесет души на тази платформа и... Дръмънд... господин Бърнам даде разрешението си двама от агентите ви да стоят до и зад президента по време на речта.

— Никой изстрел няма да дойде *отзад* — рече тихо Дръмънд.

— За по-голяма сигурност ще забраним достъпа до двете променаци на Административното здание и, ако сте съгласен, господин Холмс — в телеграмата, която получихме двамата с господин Бърнам, пишеше, че, един бог знае защо, трябва да се вслушваме в съветите ви и когато е възможно, да ги изпълняваме — та, ако сте съгласен, ще затворим променациите на всички високи сгради, които се намират в обсега на един изстрел от мястото, където ще говори президентът.

— Кои сгради ще включите, полковник? — попита Холмс.

Командирът на Колумбовата гвардия — който, след като облаците се разнесоха и времето стана по-топло, си беше свалил униформеното сако и стоеше по риза и тиранти — използва незапалената си пура, за да посочи най-вдясно.

— Източните части на онова голямото Машинно здание. — Пурата се премести наляво, по на изток. — Земеделското здание до него.

Райс посочи право напред с пурата си.

— Входът към перистила си има собствена променада, която също ще затворим по време на церемонията.

Пурата отново се премести наляво.

— Онова чудовищно нещо, Зданието на промишлеността и свободните изкуства. Дълга, дълга променада, почти колкото Големия речен канал, който минава по средата.

Той посочи наляво към едно от Големите здания, от което се виждаше само част.

— Източното крило на Голямото здание на електричеството се намира почти на една линия с трибуната, на която ще стои говорещият. Останалата му част — не.

— Освен това не бива да забравяме улиците — каза Дръмънд.

— Да — потвърди полковник Райс. — Погледнете натам сега и се насладете на гледката от стотина работници, които виждате, защото в Деня на откриването там ще има поне сто хиляди души, наблъскани в тесните пространства.

— Няма място за снайперист в тълпата — каза Дръмънд. — Последните две президентски покушения бяха извършени с пистолет от съвсем малко разстояние.

— Точно така — съгласи се Холмс. — Линкълн, с изстрел от малък пистолет от разстояние по-малко от три фута, и президентът Гарфийлд, застрелян в гърба от упор от Гито.

— Който е използвал британски револвер „Булдог“ — каза Дръмънд.

— Абсолютно вярно — потвърди Холмс. — Отлично оръжие. Един мой приятел, доктор Джон Уотсън, притежава револвер „Булдог“.

— Ако предположим, че теоретичният ви убиец на първи май... — започна полковник Райс.

— В Лукан Адлер няма нищо теоретично, полковник — прекъсна го бързо Холмс.

— Добре, да предположим, че вашият убиец ще си търси място, което е достатъчно високо, стабилно и уединено, за да може да използва пушка. Това може да е или някой прозорец, или някоя променада. Защо не огледаме четирите Големи здания и перистила, като започнем с Машинното здание там, отдясно?

— Отлична идея, полковник — съгласи се Холмс.

* * *

Според Джеймс покривът на Машинното здание представляваше само куполи и евтини украшения от Испанския ренесанс. Мнението му — за което нито го попитаха, нито самият той прояви желание да изрази — беше, че при вида на целия този кич всеки уважаващ себе си снайперист щеше да издъхне, още преди да е успял да стреля. Но полковник Райс, Дръмънд и Холмс се съсредоточиха върху лоджията на високия втори етаж — вмъкната веранда, която се простираше по цялата източна дължина на сградата от мястото, където щеше да се проведе парадът, до източната част на Административното здание, където президентът и неговият антураж щяха да се виждат като на длан, и на запад до широкото открито пространство пред Терминал Стейшън.

— На тази веранда могат да се съберат хиляда души — каза Дръмънд тихо, сякаш говореше на себе си.

— Дори повече — додаде полковник Райс. — Ако се натъпчат по десетина-петнайсет между колоните, голямата лоджия може да побере пет хиляди души.

— Може би ще е доста голяма гъчканица за един снайперист — каза Холмс.

— Гъчканица? — рече Джеймс.

Холмс го стрелна за миг с една от своите бързи, потайни усмивки.

* * *

Полковник Райс ги поведе към Земеделското здание, увенчана с купол сграда в римски стил, която покриваше половин милион квадратни фута. Преди да се приближат до нея, полковник Райс посочи красящата купола златна статуя на Диана, творение на Опост Сен Годен, която позираше на един крак, изпънала докрай лъка си.

— Това беше предназначено за върха на новата Гардън Билдинг на Медисън Скуеър — изръмжа той, — но проклетото нещо се оказва твърде голямо. Тук върши добра работа като ветропоказател.

Преди да влязат в сградата, Джеймс се изуми от вида на десетките, може би стотици вятърни мелници във всякакви форми и размери, изработени от всякакъв материал — дърво, желязо, стомана — които изпълваха терена край Лагуната пред Земеделското здание.

— Тази армия ще се окаже твърде голяма дори за Дон Кихот — рече той.

Останалите трима го погледнаха, но не казаха нищо.

— Ако сте гладни, господа — каза полковник Райс, докато изкачваха стълбището към горните етажи, — Канада ни изпрати една двайсет и две хиляди фунтова буца сирене, която да изложим тук долу. Облицована е в желязо и канадците твърдят, че са използвали хиляда и шестстотин дойки за издояването на десет хиляди крави, за да съберат двайсет и седемте хиляди галона мляко, използвани за произвеждането на сиренето.

— Интересна информация — каза Холмс, който, за разлика от Джеймс, изобщо не се беше запъхтял от изкачването на безкрайната поредица от стъпала. — И сега, след като я научих, ще я изтрия от паметта си.

Джеймс прие това като метафора, но полковник Райс се спря и се обърна към Холмс.

— Можете ли да го направите, сър? Да премахвате разни неща от паметта си?

— *Налага* се да го правя — отвърна Холмс със сериозен тон.

— Защо? — попита полковникът.

— Роден съм с онова, което експертите наричат „фотографска памет“ — отвърна Холмс. — Проклятието ми е да помня всичко. Дайте ми една страница от списание и след като я погледна, ще мога да си спомня всяка дума, запетая и точка от страницата. Но умът е като малко мазе, както веднъж се опитах да обясня на приятеля ми доктор Уотсън, и човек с професия като моята трябва да внимава какво съхранява вътре. Ако знам със сигурност, че информацията не може да ми помогне при разследванията ми — примерно фактът, че Слънцето не обикаля около Земята или подробности за тази огромна маса канадско сирене — аз просто ги изтривам от паметта си.

— Изтривате ги? — повтори Джеймс с учудване и съмнение в гласа.

— Представям си един голям червен бутон за изтриване, мислено го натискам и споменът изчезва — каза Холмс. — Иначе мозъкът ми ще се превърне в огромна торба с всякакви ненужни вещи, вместо фино настроен двигател за умозаклучения.

— Бутон за изтриване — каза полковник Райс и поклати глава. — Сега вече съм чул всичко.

ДЕВЕТ

ПЕТЪК, 14 АПРИЛ, 14:45 ЧАСА

Господин Дръмънд, Холмс, Джеймс и полковникът обиколиха всички горни етажи на Земеделското здание, перистила при източния вход, гигантското Здание на промишлеността и свободните изкуства и променадата на южната страна на Зданието на електричеството, като хапнаха набързо заедно с полковника в покритата с брезент временна кухня, обслужваща работниците.

Когато стигнаха до североизточния ъгъл на Земеделското здание, Холмс посочи към един стълб, поставен в самия край на тясната променада. От него към седем— или осемфутовия маркер, който се намираше на трийсетина фута от дигата край морето, се спускаше кабел.

— Това нещо има ли някакво предназначение? — попита детективът. — Може би да придържа Земеделското здание, ако се извият бурни ветрове?

Полковник Райс извади пурата от устата си и се ухили.

— Има още един такъв на югоизточния край на Зданието на промишлеността и свободните изкуства от другата страна. На някого му хрумна идеята по кабелите да се развяват знаменцата на всички народи, за да може хората на корабите, които спират на края на кея, да се чувстват посрещнати с отворени обятия.

— Тази идея ще се осъществи ли? — попита Холмс.

Райс поклати глава.

— Вятърът непрекъснато разкъсваше знаменцата, така че се отказаха да го правят. Просто още не са свалили кабелите.

— Този минава твърде ниско над маяците или осветителните мачти, както там се наричат — каза Дръмънд. — Това не представлява ли опасност при навигацията на малките лодки?

Райс отново поклати глава.

— Онези маяци са поставени там, за да предупреждават всички, дори най-малките съдове. Цялата площ под водата, чак до малките

бетонни островчета на маяците, е пълна с парчета скали и бетон, нахвърляни там, докато строяхме морския вал. Могат да разпорят дъното на някой скиф.

Джеймс беше силно впечатлен от перистила и дългата му редица от колони в коринтски стил и огромната триумфална арка, през която пристигащите по вода пътници щяха да влязат в Панаира и да видят великолепната гледка.

— Перистилът свързва малката сграда на казиното в края на големия пристан „Казино“ ей там, на южния край, с Мюзикхола на северния край — каза полковник Райс. — Четирийсет и седем гигантски колони... по една за всеки щат и територия. Там горе има и променада, но до нея се стига само по стълбището в южния край.

— Моля ви, позволете ни да се насладим на гледката — каза Холмс.

Над Колумбовата Арка в центъра на променадата на перистила — която наистина предлагаше изумителна гледка както към Белия град, така и към езерото Мичиган — те се озоваха точно срещу Административното здание, където президентът щеше да изнесе речта си.

— Според вас какво е разстоянието дотам, полковник? — попита Холмс.

Райс присви очи.

— Петстотин и трийсет ярда. Не повече от петстотин и петдесет.

— Със сигурност е твърде голямо за някой, въоръжен с обикновена пушка, да се прицели и да улучи някого.

Райс, Дръмънд и Холмс се спогледаха.

Райс заговори пръв.

— Най-добрите съвременни военни пушки могат да ви гарантират улучване на мишената от хиляда ярда — рече тихо той, изваждайки пурата от устата си, сякаш за да изрази уважението си към това постижение. После се обърна към Холмс. — Знаете ли какво оръжие възнамерява да използва Лукан Адлер?

— Да — отвърна Холмс, — мислим, че знаем. От миналата есен той е убил четирима могъщи политици в Европа, като всеки път е използвал пушка „Маузер“, модел 1893, най-вероятно с телескопичен оптичен мерник. Не оставя след себе си гилзи, но всеки от мъртъвците е убит със седеммилиметрови патрони без издаден фланец. Маузер ’93

— който беше пуснат на пазара миналата есен с големи продажби в Испания и за испанските войници в Куба — е с плъзгащ се затвор и пълнител от пет патрона.

Полковник Райс като че ли се намръщи.

— Не съм запознат с маузерите — поне не с този. Знаете ли каква е началната скорост на куршума?

— Две хиляди и триста фута в секунда — отвърна Холмс.

— А действителният оперативен обхват?

— Малко над две хиляди ярда. Мисля, че точното число е две хиляди сто и шейсет.

Тези данни не говореха нищо на Джеймс, но очевидно направиха силно впечатление на полковник Райс. За пръв път набитият джентълмен не само извади подгизналата пура от устата си, но и свали износената си шапка и потърка оплешивяващата си глава.

— Мили боже — прошепна той. — Само ако имяхме такива пушки при Гетисбърг.

Холмс кимна.

— Бихте могли да стреляте по избрани мишени почти веднага, след като конфедератите се покажат иззад дърветата в обсег от една миля на онзи широк смъртоносен терен. С пет куршума без презареждане.

Райс въздъхна дълбоко.

— Е, вече няма значение. Вашият Лукан Адлер ще иска да се приближи колкото се може повече.

— И защо? — попита Джеймс. — Особено щом може да простреля мишената си от разстояние малко повече от миля?

Райс се усмихна.

— Човекът ней хартиена мишена — каза той и Джеймс почувства, че този мъж, който бе завършил войната като бригаден генерал, нарочно бе използвал граматичната неправилност в изречението. — Ако върви със средна скорост две мили в час, човек би изминал около два фута за времето, необходимо за куршума да го достигне. — Той посочи към Административното здание, което се намираше западно от тях край дългата Лагуна. — Това би означавало, че ще го пропусне. Разбира се, президентът Кливланд ще стои неподвижен с лице насам, но стрелецът ще трябва да го гледа през мерника на пушката, вдигнат с осемнайсет инча.

— Не разбирам — каза Джеймс.

Агент Дръмънд вдигна ръце и ограда с пръстите си в рамка мястото пред далечното Административно здание, където щеше да стои мишената.

— Това означава, господин Джеймс — рече тихо той, — че за да стреля достатъчно точно и да улучи президента в гърдите — които, признаваме, са доста широка мишена — Лукан Адлер трябва да използва телескопичния си мерник, за да се прицели с осемнайсет инча по-високо — да речем, в челото на президента.

— Мисля, че изстрел в главата е за предпочитане — каза Джеймс, изненадан от собствените си думи.

— Главите ни се движат много повече, отколкото си мислим — рече полковник Райс, — особено когато изнасяме реч. Средата на тялото е по-сигурна мишена.

Всички се умълчаха за миг. Най-накрая Райс каза:

— И така, да отидем да обиколим Зданията на промишлеността и електричеството, после да обядваме и да приключваме с това?

Холмс, Дръмънд и Джеймс заслизаха мълчаливо след него от променадата на перистила.

* * *

Зданието на промишлеността и свободните изкуства беше най-голямата и най-впечатляваща от всички сгради. Този ден във вътрешността му цареше хаос — изключително контролиран хаос, както би забелязал човек при внимателно вглеждане — докато хилядите предмети от изложбите се вадеха от сандъците, сглобяваха се и се подготвяха за излагане. В другия край на обширния, отрупан с вещи под, Джеймс зърна елегантен телескоп, който сигурно беше висок поне шейсет фута.

— Трябваше да видите тази зала, докато беше празна — каза полковник Райс, докато чакаха асансьорът на Отис и Хейл да се спусне пред тях; в момента кабината като че ли висеше във въздуха между железните греди на около двеста фута над главите им.

— В края на октомври миналата година проведохме тук церемония по Посвещението — продължи Райс. — Това помещение

заема площ от трийсет и два акра и в онзи ден беше запълнено с повече от сто и четирийсет хиляди жители на Чикаго. Дърводелците трябваше да построят платформа, която да издържи пет хиляди важни особи, насядали на малките си жълти столове. Бившият кмет Харисън имаше място на платформата, но прекара повечето време в ръкуване с всеки един от стоящите сто и четирийсет хиляди жители. А денят беше студен... пукаха се дърво и камък. Мъжете стояха с палтата и шапките си, а жените се опитваха да се скрият в кожените си палта и когато не размахваха белите си кърпички в такт с музиката, бързаха да пхнат ръцете си в маншоните. А и церемонията беше *адски* дълга. Някъде час след началото й чух някакъв звук, който приличаше на приближаваща се маршируваща армия, и осъзнах, че всичките стоящи мъже тропат с крака по земята, за да ги стоплят. През цялото време на раздутата церемония виждахме как дъхът ни се кълби пред лицата ни и мога да се закълна, че след първия половин час горе, под железните греди на покрива, се образуваха малки облачета от дишането ни.

— Успя ли някой да чуе речите? — попита Джеймс.

— Десетина души, които се намираха на платформата или най-близо до подиума — отвърна полковник Райс. — Това място е толкова грамадно и кънтящо, че организаторите трябваше да използват едни бивши военни, доведени от мен, които размахваха сигнални флагове, за да подсказват на оркестъра от петстотин музиканти и петхилядния хор кога е настъпил моментът да свирят или да пеят.

— Излезе ли нещо интересно от този ден? — попита Дръмънд.

— Ами, някакъв мъж, редактор в детско списание, написал клетва, която Бюрото по образованието разпратило във всяко едно проклето училище в цялата страна, така че на Деня на посвещението, двайсет и първи октомври, всички малки деца във всички училища да направят своя принос за нацията.

— Клетва? — изрече със съмнение Джеймс.

— Не си спомням нищо от нея, освен началото — каза Райс. — Започва с „Кълна се във вярност към моя флаг и републиката, която той символизира...“.

— Да принуждаваш деца да рецитират клетва към нацията не ми изглежда особено американско — каза Джеймс.

— И на мен — съгласи се Джеймс. — Изглежда ми германско. Твърде германско.

Изкачването с асансьора до нивото на променадата беше истинска изненада за Хенри Джеймс. Буквално му спря дъхът. Компанията „Отис-Хейл“ бе построила високоскоростен асансьор, представляващ обикновена клетка, отворена от три страни, която профучаваше толкова бързо нагоре през пръстени от електрически светлини и високи платформи, че човек се чувстваше едновременно издигнат на високо и по-тежък. Когато най-последно спря на върха и задните му врати се отвориха към променадата, Джеймс си помисли за миг, че краката му са се отлепили от пода на асансьора.

— Този асансьор сам по себе си трябва да е атракция — каза той, когато успя да си поеме дъх.

— Сигурен съм, че ще бъде — каза полковник Райс.

— А аз не съм сигурен, че ще поискам да се возя на него повече от един път — заяви Дръмънд.

Променадата на Зданието на промишлеността и свободните изкуства се наричаше Наблюдателната палуба и обикаляше изцяло заемащата трийсет и два акра сграда. Вместо парапет от камък или пластмаса, тя беше оградена с обикновена телена ограда, която засилваше още повече усещането за височина. Гледката бе изумителна. Джеймс осъзна, че дори господин Ферис да построи своето Колело, гражданите в издигнатия се най-високо вагон щяха да се намират на същата височина като онези на Наблюдателната палуба.

Естествено, Холмс, Дръмънд и Райс се интересуваха единствено от онези части на Наблюдателната палуба, които биха позволили на един луд човек да убие президента от разстояние.

— На три от ъглите на Наблюдателната палуба са монтирани онези големи прожектори — отбеляза сякаш за себе си Холмс.

Въпреки това Райс му отговори:

— Да, сър. Те са германско производство и са ужасно ярки и концентрирани. Ще бъдат използвани, за да осветяват сградите, фонтаните и Залесения остров, както и други неща през нощта. Един от тези прожектори може да ни освети заек, който се намира на една миля оттук.

Всеки от германските прожектори имаше квадратна, широка около шест фута черна основа, и беше висок два фута и половина. Стоманата беше покрита с черен лак.

Намираха се на югозападния ъгъл на Наблюдателната палуба, даващ най-добър изглед към Административното здание и терена, където след малко повече от две седмици щеше да застане президентът Кливланд.

Холмс приклепна, посочи към една ключалка в основата на прожектора и каза:

— Случайно да имате ключ за това отделение, полковник Райс?

Райс отново се ухили, без да вади пурата от устата си.

— През последните два часа непрекъснато ме чувахте да подрънквам. На този пръстен имам ключове за абсолютно всичко на терена на Панаира.

След миг той измъкна един малък ключ, който отключи отделението.

Холмс легна по корем, за да погледне вътре, и Дръмънд се присъедини към него, но Джеймс не искаше да цапа самото си, затова приклепна колкото се може по-ниско, за да надникне над рамото на детектива. В тъмното пространство се виждаха най-различни дебели изолирани жици, но в общи линии беше празно. Високият до коленете черен куб очевидно бе поставен там единствено за да поддържа високия седем фута прожектор.

— Благодаря ви, полковник Райс — каза Холмс, след като се изправи на крака и започна да изтупва панталоните и самото си. — Сега ще отидем ли и до югоизточния ъгъл?

И последните от сутрешните заплашителни облаци вече бяха изчезнали и сега четиримата мъже се облегнаха на металния парапет, за да се насладят на пролетното слънце.

— Изстрелът оттук ще е по-труден — каза господин Дръмънд. — Добавя поне още стотина ярда към изстрела от югозападния ъгъл, където бяхме преди малко.

— Така си е — рече Холмс. — И няма да е лесно да застопори пушката върху този нисък метален парапет. Но ако човек застане върху стойката на прожектора... — Той посочи с бастуна си назад, без да се обръща. — ... ще може да опре пушката върху горната част на прожектора.

— Каква дължина има модел 93 на „Маузер“? — попита полковникът.

— Четирийсет и осем инча — отвърна веднага Холмс, но после се усмихна леко. — Без байонета му.

* * *

Зданието на електричеството се хареса на Джеймс най-много от всичките големи сгради и перистила, които бяха разгледали досега. То имаше възхитителна извита променада, която гледаше към лагуните, мостовете и, в голямата част от югоизточната си страна, към Административното здание. До елегантния вход на сградата се издигаше голяма статуя на Бенджамин Франклин, а от обширния ѝ интериор вече се разнасяше миризмата на озон.

Холмс прояви интерес не толкова към променадата, колкото към осемте високи кули, които се издигаха над ъглите на сградата.

— Имат ли стълби, по които посетителите да се изкачат вътре в тях? — попита господин Дръмънд.

— Разбира се — отвърна полковникът. — Тези покривни кули се издигат на сто и седемдесет фута във въздуха и сводестите прозорци на върха осигуряват едни от най-добрите гледки към цялата площ на Панаира.

Поглеждайки през един от широките прозорци на кулата, която се намираше най-близо до Административното здание, Холмс вдигна бастуна си и се прицели.

— Идва малко странично, но докато изнася речта си, президентът ще бъде сам и край него няма да има хора от тайните служби или някой друг. Останалите сановници ще бъдат седнали, нали?

— Да — потвърди полковник Райс.

— На по-малко от сто ярда — рече Холмс.

— Да.

И това беше всичко, което огледаха в Зданието на електричеството. След бърз, закъснял обяд под напечения от слънцето брезент, Холмс каза:

— Ще ме извините ли за минутка, господин Джеймс? — И се отдалечи настрани, за да поговори с полковник Райс и господин Дръмънд насаме за около петнайсетина минути, докато Джеймс пиеше поредната си чаша кафе. Когато съвещанието приключи, Дръмънд се приближи до Джеймс.

— За мен беше чест и удоволствие да се запозная с вас, господин Джеймс. Ако пътищата ни отново се срещнат, надявам се, че няма да бъде твърде нахално от моя страна, ако донеса няколко от романите ви за автограф. Те ще са гордостта на колекцията ми и наследство за децата ми.

— Разбира се, разбира се — каза Джеймс. Дръмънд се ръкува с него, поклони се леко и напусна нагрятата от слънцето тента. Джеймс забеляза, че разговорът на Холмс с Райс е приключил, така че се присъедини към тях.

Докато Холмс се ръкуваше за довиждане с Райс, полковникът каза:

— Има едно нещо, за което нито попитахте, нито споменахте, господин Холмс.

— Да?

— Откъдето и да реши да стреля Лукан Адлер, след това ще му е малко трудно да се измъкне. Както вече говорихме, след такова ужасно събитие, като стрелбата по президента, Колумбовата гвардия ще загради терена и веднага ще заключи всички врати. Имам телефонна връзка с всички изходи. На нито една лодка няма да ѝ бъде позволено да напусне кея. Вашият човек да не е склонен към самоубийство? Да не би да иска да стане мъченик на анархията?

— Ни най-малко — отвърна Холмс. — Лукан Адлер никога не е извършвал покушение, без да е изготвил предварително гениален план за бягство.

Полковник Райс посочи булеварда покрай Лагуната, на който се намираха.

— Можем да отрежем достъпа до променадите и кулите, както поискахте, но районът, през който ще премине парадът, и страничните улички ще бъдат запълнени с повече от сто хиляди паникьосани хора. И нито един от тях няма да се измъкне, без да бъде проверен от полицията или от моята Колумбова гвардия.

— Малко трудно е да се измисли разумен маршрут за бягство, нали, полковник? — каза Холмс. После детективът му кимна, докосна с пръсти шапката си и се отдалечи.

Хенри Джеймс се сбогува с полковника и последва Холмс през улиците на Белия град, пълни с големи сандъци, чакъл, слама и хиляди работници.

ДЕСЕТ

СЪБОТА, 15 АПРИЛ, 8:30 ЧАСА

Денят, в който Хенри Джеймс навърши петдесет години, беше студен, самотен и толкова ужасен, колкото би си го представил той, ако пишеше разказ, пропит с печал.

Писателят бе лежал буден в леглото си през по-голямата част от нощта, борейки се с гаденето, което го бе принудило три пъти да тича до банята, преди през прозорците на хотелската му стая да започне да прониква утринната светлина. Когато напускаше хотела — имаше билети за влака за Ню Йорк в девет часа — той знаеше, че Сам Клемънс си е тръгнал два дни по-рано, а след като попита администратора, разбра, че господин Холмс е освободил стаята си „рано, много рано“.

Дъждът, за който само загатваха вчерашните облаци, сега се сипеше в студен и безспирен порой. Студеният въздух напомняше повече за ноември и началото на зимата, отколкото за средата на април. Дори спретнатите портиери се бяха свили под чадърите си и изглеждаха подгизнали от вода в този мрачен, студен ден.

Късно следобед предишния ден, когато двамата с Холмс се бяха върнали в „Грейт Нортърн“ от странната си обиколка на подходящите за покушение сгради на Световното изложение, Джеймс с изненада откри, че го чакат две телеграми.

Първата беше от Хенри Адамс и гласеше:

МАЛКО ПОДРАНИЛ ЧЕСТИТ РОЖДЕН ДЕН,
ХАРИ ТЧК СИГУРНО БЪРЗАШ ДА СЕ ВЪРНЕШ В
ЛОНДОН КЪМ ВЕЛИКОЛЕПНАТА СИ РАБОТА, НО
ИСКРЕНО СЕ НАДЯВАМ ДА ДОЙДЕШ ВЪВ
ВАШИНГТОН И ДА ОСТАНЕШ ПРИ МЕН КАТО МОЙ
ГОСТ, СЛЕД КАТО ПРИКЛЮЧИШ РАБОТАТА СИ В
ЧИКАГО ТЧК НИЕ СМЕ СТАРИ ПРИЯТЕЛИ, ХАРИ, И
МОЛЯ ЗА УДОВОЛСТВИЕТО ДА СЕ НАСЛАДЯ НА

КОМПАНИЯТА ТИ ПРЕЗ СЛЕДВАЩИТЕ ДВЕ
СЕДМИЦИ В ИМЕТО НА ЛЮБИМАТА МИ КЛОУВЪР
ТЧК ЧЕСТИТ РОЖДЕН ДЕН, СКЪПИ МИ ПРИЯТЕЛЮ.

Джеймс беше зашеметен. Нямаше представа как Адамс е разбрал, че се намира в Чикаго, още повече къде е отседнал в Чикаго, а още по-необичаен беше фактът, че Адамс го кани като гост у дома си. В годините след смъртта на Клоувър той рядко беше позволявал на гости да отседат в къщата му.

Втората телеграма беше от семейство Хей.

ЧЕСТИТ, ЧЕСТИТ РОЖДЕН ДЕН, ХАРИ ТЧК
МОЖЕ БИ ПРАЗНУВАШ ТОЗИ ОСОБЕНО СВЕТЪЛ ДЕН
НА ПЪТ, НО ДВАМАТА С КЛАРА ИСКРЕНО СЕ
НАДЯВАМЕ ЧЕ ЩЕ ПРИЕМЕШ ПОКАНАТА НА
АДАМС И ЩЕ СЕ ВЪРНЕШ ЗА ИЗВЕСТНО ВРЕМЕ ВЪВ
ВАШИНГТОН, ПРЕДИ ДА ПОЕМЕШ ПРЕЗ
АТЛАНТИКА ТЧК ИМАМЕ ТОЛКОВА НЕЩА, ЗА
КОИТО ДА СИ ПОГОВОРИМ — ЛИЧНО ТЧК КАБЪТ
ЛОДЖ Е ПРИГОТВИЛ СПЕЦИАЛЕН ВЛАК ЗА
ПАНАИРА В ЧИКАГО КОЙТО СЕ ОТКРИВА НА 29
АПРИЛ, СЪС СПЕЦИАЛНИ ПРОПУСКИ ЗА ВСИЧКИ
НИ, И ДВАМАТА С КЛАРА СИЛНО ЖЕЛАЕМ ДА СЕ
ПРИСЪЕДИНИШ КЪМ НАС В ТАЗИ ЕКСПЕДИЦИЯ ТЧК
ЧЕСТИТ РОЖДЕН ДЕН

Джеймс се беше обърнал към Холмс във фоайето, преди детективът да се качи в асансьора за стаята си.

— Вие ли уведомихте семейство Хей и Хенри Адамс, че сме — че аз съм — отседнал тук, в „Грейт Нортърн“? — попита той с рязък глас.

Холмс като че ли се изненада от гнева на писателя.

— Разбира се, че аз, стари приятелю. Реших, че бихте искали най-старите ви приятели да знаят къде се намирате. Особено точно преди петдесетия ви рожден ден.

Коментарът му ядоса още повече Джеймс, но той не искаше да удовлетвори сардоничното чувство за хумор на Холмс, като го попита откъде детективът знае, че рожденият му ден е на петнайсети.

— Искате ли да вечеряме заедно в онзи интересен малък италиански ресторант, който се намира малко по-надолу на Джаксън Стрийт? — попита Холмс. — Портиерът ми го препоръча. А и след това известно време няма да се виждаме.

Джеймс се намери да откаже — поколеба се — понечи да зададе въпрос — и отново се спря. Просто стоеше там, смачкал в юмрука си телеграмите, поздравяващи го за омразния петдесети рожден ден, и гледаше кръвнишки Холмс.

— Добре тогава — рече детективът. — Ще се видим във фоайето точно в осем.

* * *

През нощта, между позивите за гадене — негов стар враг, заедно със запеката и диарията — Джеймс разгледа вариантите си. Беше проучил разписанието на железницата. Влакът, който потегляше от Северната станция в 9:45 сутринта, заминаваше за Питсбърг, където той можеше да се прехвърли на пътнически влак за Вашингтон. Влакът за Ню Йорк потегляше от старата гара в центъра в девет сутринта и минаваше през Кливланд и Бъфало по пътя си към Ню Йорк, където той можеше веднага да си резервира билет за Портсмут на хваления нов презокеански параход „Юнайтед Стейтс“.

Накрая мисълта за слънчевия и топъл апартамент в „Де Вер Гардънс“, очакващото го писалище, салоните, които щеше да посещава отново, извънградските вили на благородниците, където щеше да бъде канен... това и интуитивното чувство за безопасност сред всичките му книги го накара да избере Ню Йорк и дома.

Тъкмо си беше намерил носач, който да натовари багажа му на количка, и си беше купил билет от гишетото на гарата, когато, скрит зад високата купчина от куфари и един железен стълб, той зърна професор Джеймс Мориарти да обикаля покрай купетата първа класа и да наднича през прозорците.

„Той ме търси“ — беше първата мисъл на Джеймс. Мисъл, която преливаше от увереност.

Двама мъже с вид на бандити се приближиха и докладваха бързо на професор Мориарти, който ги изпрати в двете посоки покрай чакащите вагони. Самият той се качи във влака и започна да обхожда вагоните първа класа. Джеймс можеше да го види как крачи като високо плашило със сламенобяла коса, костюм на гробар и дълги пръсти на удушвач, преминавайки от купе към купе.

Писателят не виждаше причина Мориарти да търси точно него, Хенри Джеймс. Беше сигурен, че никой не го бе виждал онази вечер, когато лежеше на гредата високо над главите на Мориарти и малката му армия от анархисти и крадци. Единственият човек, на когото беше казал за това, бе Шерлок Холмс.

Но Холмс би информирал за това Дръмънд, началниците на чикагската и вашингтонската полиция и един бог знае още колко хора тук, в Щатите, и из цяла Европа, за да ги предупреди за покушенията и бунтовете, планирани за първи май.

Това се връзваше идеално. Джеймс знаеше за обширната престъпна мрежа на Мориарти из цяла Европа и дори в Съединените щати. Някой в полицията — която беше пълна с корумпирани служители в тази Позлатена епоха — беше съобщил за това на някой от хората на Мориарти.

Възможно беше, разбира се, Мориарти и бандитите му да търсят във влака Шерлок Холмс и, доколкото писателят можеше да прецени, детективът наистина можеше да е във влака и всеки момент да бъде убит, но дълбоко в себе си Хенри Джеймс знаеше, че *професор Мориарти и убийците му търсеха самия него в тази студена, дъждовна утрин.*

И сякаш за да потвърди интуицията му, Мориарти слезе от влака и започна да се оглежда, докато двамата други бандити се приближиха до него в очакване на заповеди. Професорът сложи ръце на хълбоците си, видимо вбесен, и Джеймс се вторачи в ужасно дългите пръсти с пожълтели нокти на Мориарти. Те приличаха на краката на голям бял паяк, пъплещ по черно кадифе.

Мориарти прати нанякъде тримата крадци и се обърна бързо в посока към Джеймс, но не и преди писателят да приклепне, прикривайки се зад голямата купчина багаж. Половин минута той

събира смелост да надникне отново и въздъхна с облекчение, когато видя, че професорът отново обикаля влака, поглеждайки през прозорците без завеси на вагоните.

— Да натоваря ли вече багажа ви, сър? — попита носачът, който чакаше търпеливо и не реагира по никакъв начин както на внезапното пребледняване на Джеймс, така и на абсурдните му опити да се прикрие.

— Не, не — отвърна Джеймс. — Намерете ми файтон, какъвто и да е, колкото се може по-бързо, и също толкова бързо натоварете багажа ми на него. Ето... за притесненията ви. — Той подаде на носача някаква банкнота от портфейла си, но от толкова много време не беше боравил с американски пари, че спокойно би могъл да му даде както един, така и петдесет долара. Ала носачът докосна шапката си с пръсти и каза:

— Веднага, сър.

През целия път до оживената стоянка за файтони Джеймс се стараеше да върви така, че багажът му да се намира между него и Мориарти; кимна с глава, когато носачът посочи един скъп закрит файтон, затаи дъх, докато носачът товареше куфарите с влудяваща мудност, и си пое отново дъх едва когато файтонът бързо започна да се отдалечава от централната гара и от професор Джеймс Мориарти.

Все още твърде изнервен, Джеймс едва не подскочи, когато над главата му за миг се отвори капак, пропускайки само няколко капки от проливния дъжд, и кочияшът извика надолу:

— Накъде, сър?

— Към новата Северна станция — отвърна Джеймс със странно писклив глас. — И побързайте, моля. Трябва да хвана влака в девет и половина. Ако ме закарате доста по-рано, ще ви платя един паунд отгоре.

— Паунд, сър? — попита отгоре кочияшът.

— Пет долара допълнително, ако ме откарате дотам с максимална скорост и доста по-рано от времето за отпътуване на влака.

Кочияшът използва камшика си. Файтонът полетя по оживената улица, сякаш участваше в състезание. На Джеймс му се наложи да се опре с двете си ръце за стените, за да не бъде подхвърлян наляво и надясно, докато забързаната кола криволичеше покрай по-бавните

превозни средства. Останалите кочияши и пешеходците подвикваха обидни думи, когато файтонът на Джеймс ги обливаше с вода от локвите.

Предишната вечер, по време на вечеря, Джеймс беше попитал Холмс:

— Какво възнамерявате да правите сега?

Холмс, който вече пушеше цигара, след като бързо беше привършил с вечерята, докосна с показалец езика си, за да махне едно парченце тютюн.

— О, трябва да се погрижа за някои неща тук и там. Ще съм доста зает, докато не се видим отново на частния влак на господин Кабът Лодж на дваисет и осми.

Джеймс трябваше да вложи огромни усилия, за да не извика: „Аз няма да съм на проклетия влак на Лодж! И няма да бъда вашият Бозуел. И не ми харесва да ме зарязват така в този толкова чужд за мен град в навечерието на рождения ми ден. И съм изморен. И си отивам у дома“.

Разбира се, той не каза нищо такова. Една любезна телеграма — две любезни телеграми — изпратени от Ню Йорк преди отплаването на кораба му, щяха да отнесат благодарностите и извиненията му до Хенри Адамс и семейство Хей.

Сега, след лудешко шибане с камшик и препускане по улиците, кочияшът успя да го докара в сравнително добро състояние до Северната станция достатъчно рано и Хенри Джеймс успя да си купи билет за първа класа до Питсбърг с продължение до Вашингтон; след това седна в почти празното купе, притисна лицето си към хладното стъкло на прозореца и се загледа в изчезващите зад дъжда черни каньони на Чикаго. Отмести поглед, когато влакът премина през индустриалните покрайнини с планините им от сгурия и с бедняшките къщурки, които приличаха на тромава американска имитация на Дикенсовия кошмарен пейзаж.

„Честит рожден ден, Хенри Джеймс — помисли си той, докато влакът продължаваше да се отдалечава, а дъждът, колкото и невъзможно да изглеждаше, заваля още по-силно. — Вече си на петдесет години.“

В този момент откри, че много му се иска да беше свършил онова, за което бе отишъл при Сена онази нощ, което бе възнамерявал

да направи, което бе събрал смелост да извърши при тъмната река.
Онази нощ също бе валяло.

ЧАСТ 4

1.

В понеделник, 24 април, след вихрено пътешествие през половин дузина американски градове, Шерлок Холмс се върна във Вашингтон и се настани в същия хотел, „Къркууд Хаус“, където бе отседнал и по-рано. Знаеше, че е опасно да го прави — ако Лукан Адлер го търсеше, той щеше да знае за предишното отсядане на Холмс тук и щеше да е оставил някой да наблюдава — но тази част от американската визита на Холмс *трябваше* да е опасна. Ако успееше да примамим Лукан Адлер при себе си преди първи май, това щеше да е най-добре за всички — с изключение може би на Шерлок Холмс.

По-рано същата вечер той беше отишъл на адреса до Дюпон Съркъл, който му беше дала госпожа Гадис, пенсионираната учителка от Бостън. Това също бе пресметнат риск. Холмс не вярваше, че Лукан Адлер отсяда за дълги периоди от време там, но нямаше никакво съмнение, че убиецът посещава мястото.

Това беше величествена тухлена къща, която се намираше на тиха уличка точно до Дюпон Съркъл. Когато Холмс почука на вратата, една дребна женица, висока само четири фута, облечена в европейска униформа на домашна прислужница, отвори вратата и се взря в него с присвити очи.

— Вкъщи ли е госпожа Ребека Лорн Бакстър? — попита Холмс, сваляйки шапката си.

— *Nie, ona nie jest teraz w domu*^[1] — каза дребничката прислужница.

— О, жалко — рече Холмс. — Бихте ли й предали картичката ми и това съобщение? — Той подаде на прислужницата-джудже своята визитна картичка и плик, който съдържаеше кратко послание:

Ирен, ще бъдете ли така любезна да се срещнете с мен утре вечерта (вторник), между седем и осем вечерта при мемориала на Клоувър Адамс? — Ш. Холмс.

Прислужницата взе картичката и плика, без да каже нито дума на полски или на какъвто и да е друг език — и затвори вратата.

Холмс бавно пое към Дюпон Съркъл, но през цялото време оставаше в полезрението на къщата и паяжината от белези на гърба му го сърбеше така, сякаш някой бе нарисувал там мишена с терпентин.

---

[1] Не, тя сега не е вкъщи (пол.). — Б.пр. ↑

2.

Холмс пристигна в гробището Рок Крийк малко преди седем вечерта. Каза на кочияша на файтона да не го чака. Така или иначе, нямаше да се прибере с кола тази вечер. Слънцето тъкмо се беше скрило зад гората в западния край на гробищата, но деликатният пролетен здрач обещавахе сравнително светло небе през следващия един час.

Той отиде направо при паметника на Клоувър Адамс. В едната си ръка държеше бастуна със скритата сабя, а малкият пистолет лежеше в джоба, но беше наясно, че нищо няма да му помогне, ако Лукан Адлер се бе спотаил в засада със снайперската си пушка. Холмс бе избрал тази нощ, във вторник, за да разполага Ирен Адлер с цял ден да се свърже с Лукан и да му предаде информацията за срещата.

От ужасното си преживяване в Хималаите вече знаеше, че човек наистина не чува куршума — или в неговия случай, три куршума със стоманена обвивка — проникващ в тялото, тъй като той лети със скорост по-висока от скоростта на звука. В неговия случай бяха три отчетливи звука, последвани от три невероятно силни удара в гърба и хълбока му. И защото се беше намирал в планината, трите изстрела бяха отекнали.

А болката от тези рани продължаваше да тормози Холмс. Точно преди да напусне хотела си, беше бил втора инжекция втечнен хероин.

И знаеше, че тук, в гробището, изстрелът нямаше да отекне.

Стигна без неприятни произшествия до пролуката в оградата от храсти и дървета около паметника, но се спря пред нея и изчака цяла минута, за да може сянката му — хвърляна от излъчващото хоризонтални лъчи измежду дърветата снижило се слънце — да се очертае възможно най-добре. След това влезе вътре.

Беше пристигнал пръв. Добре, помисли си той и прекоси триъгълното пространство, за да седне на пейката, намираща се най-близо до статуята на Сен Годен. Тя беше най-далеч от пролуката в храстите и щеше да е невидима за всеки, който гледа през телескопичен мерник от външната страна. Ако Лукан Адлер искаше да

го улучи тази вечер, щеше да се наложи да се приближи до него на толкова разстояние, че да могат да разговарят.

Двайсет и пет минути след седем часа, точно когато сумракът започна предпазливо да се спуска, в пролуката се появи тъмна фигура. Тя се приближи към него, обградена от сумрачния аромат на прясно окосена трева.

Холмс се изправи. Въпреки че бяха минали доста години, Ирен Адлер не изглеждаше по-възрастна от последния път, когато я беше видял. Въпреки общоприетия стил, тази вечер тя не носеше ръкавици и ръкавите ѝ бяха достатъчно къси, за да разкриват бледите ѝ голи ръце. Носеше малка платнена чантичка. „Достатъчно голяма, за да побере двуцевен деринджър“ — помисли си Холмс и веднага прогони тази мисъл. Сега, по-късно, години по-късно, това вече нямаше никакво значение за него. Знаеше единствено, че младият мъж в черно не беше сбъркал, когато бе казал: „Подготвеността е всичко“.

— Шерлок — каза тя и гласът ѝ накара нещо дълбоко в гърдите му да се раздвижи. Жената прекоси празното пространство и протегна ръка за ръкостискане в американски стил, но той внимателно я повдигна към устните си и я целуна.

— Здравей, Ирен. — Произнесе името ѝ така, както тя го беше научила при първата им среща — Ирене.

Той осъзна, че е задържал ръката ѝ за твърде дълъг период от време, и внезапно смутен, отстъпи назад, посочи към пейката, която се намираше до онази, на която бе седял допреди миг, и каза:

— Ще поседиш ли с мен?

— Разбира се — отвърна тя.

Двамата седяха безмълвно, без да се докосват, в продължение на цели три или четири минути. Холмс усещаше, че листата на храстите зад гърбовете им са натежали от влага. Здрачът се сгъсти, но на небето все още не се бяха появили звезди.

Най-накрая Адлер каза:

— За нас ли ще поговорим първо, Шерлок? Или за тази игра, в която се оказахме замесени?

— Това не е игра — отвърна Холмс с много по-суров и твърд глас, отколкото бе възнамерявал да използва.

— Разбира се, че не — съгласи се Ирен Адлер и погледна надолу към ръцете си, които стискаха малката платнена чанта в скута ѝ.

— Да поговорим първо за личните неща — каза Холмс с далеч по-мек тон.

— Много добре. Кой ще започне пръв?

— Ти, Ирене.

Жената го погледна с престорено сурово изражение.

— Защо ти трябваша повече от две години, за да дойдеш в Америка да ме потърсиш? — попита настоятелно тя.

Холмс усети, че се изчервява, и погледна към ръцете ѝ.

— Никой не ми каза, че ще се върнеш в Америка. Никой не ми каза, че си бременна. Работих цяла година в британските театрални трупя, за да те намеря.

— Идиот — рече Ирен Адлер.

Холмс само кимна.

— И през цялото време си се упражнявал и подготвял да станеш Първия и Най-прочут детектив-консултант в света — каза тя, но този път в гласа ѝ се промъкнаха шеговити нотки.

Холмс отново кимна, но този път я погледна в лицето.

— Не те намерих и през времето, което прекарах в Америка — рече той, а гласът му прозвуча кухо дори в собствените му уши.

Тя протегна дясната си ръка и я положи върху неговите.

— Защото веднага след като научих — през тайните телеграфни жици на актьорите — че си бил в Ню Йорк и Бостън, аз хванах първия кораб за Франция.

— С бебето — произнесе почти шепнешком Холмс.

— Да. — Отговорът ѝ прозвуча дори още по-тихо.

— Кога ти го отне полковник Моран? — попита Холмс.

— Когато Лукан беше на четири години — отвърна Ирен Адлер. — В деня след четвъртия му рожден ден.

— Как можа да позволиш на този... този... бандит... — започна Холмс, но млъкна.

— Заради властта, която полковник Моран имаше над мен — рече Адлер. — Същата, която сега упражнява и Лукан.

Самозабравяйки се, Холмс я сграбчи за лактите, после плъзна ръце към раменете ѝ, сякаш се канеше да я привлече към себе си... или да я удуши.

— Ирене, ти си най-силната, най-смела жена, която съм срещал някога. Как може мерзавец като Себастиан Моран да има такава власт

над теб, че да те принуди да му дадеш детето си... *нашето* дете? — Последните две думи прозвучаха като стон.

— Полковник Моран заплаши да те убие, ако не направя онова, което иска от мен — отвърна с равен глас тя. — Същото, което прави и Лукан сега.

Онемял от изненада, Холмс можеше да реагира единствено като стисна по-здраво ръцете й. Сигурно я беше заболяло, но тя не се отдръпна.

Ирен се обърна към него, постави ръцете си върху раменете му; за някой страничен наблюдател те биха изглеждали като двама души, които се утешават един друг.

— Ти живееш безгрижен живот, Шерлок Холмс — изрече тя страстно, без намек за извинение в гласа. — Винаги е било така. Онзи твой идиотски приятел, докторът — или Конан Дойл, нямам представа кой — публикува малките ти детективски победи и те възхвалява, сякаш си някой Ахил. Но ти седиш до прозореца си, без да се криеш. Вървиш по улиците, потънал в мисли, без да обръщаш внимание на почти всяко нещо около себе си. Позволяваш целият свят да узнае адреса, на който живееш, и ежедневните ти навици. Полковник Моран — и другите като него — не са те убили досега само защото правя каквото поискат.

Холмс отпусна ръцете си и остана така замислен в продължение на един дълъг момент. Най-накрая рече:

— Но детето...

— Детето е зло — отсече Ирен Адлер. — Детето беше зло от самото си раждане.

Главата на Холмс се отметна назад, сякаш му беше ударила плесница.

— Нито едно дете не може да бъде зло от раждането си, за бога. Нужни са... години... родителски грижи... зли влияния...

— Ти не си притискал това бебе към гърдите си и не си виждал първите му постъпки — каза Адлер с абсолютно студен глас. — Една от първите му реакции беше да откъсне крилото на пеперуда, която му показвах. И това му достави *удоволствие*. Сякаш съм родила някой Кориолан.

— Но дори Кориолан е бил повлиян... — той млъкна.

— *От майка си* — извика Ирен Адлер, сякаш изпитваше физическа болка. — Волумния се хвалела на ония вещици, приятелките си, как нейното малко момче Кориолан обичало да измъчва животни, да причинява болка на всяко живо същество. Но през всичките тези четири години, докато бях с Лукан, аз му давах единствено любов и го учех да обича и уважава другите. — Тя извърна лицето си настрани и се отдръпна.

Той отново скъси разстоянието.

— Искях да кажа, че Кориолан е бил повлиян от деформираните римски ценности — прошепна Шерлок. — Винаги съм смятал, че точно това се е опитвал да каже Шекспир.

Ирен Адлер се засмя горчиво.

— Не си ли спомняш, Шерлок? Срегнахме се в Лондон, когато трупата на Хенри Ървинг представяше „Кориолан“. Аз, ветеран в театъра, играех старата вещица Волумния на напредналата възраст от двайсет и две години, а ти беше осемнайсетгодишен дубльор, избягал от първата си година в Кеймбридж, съвсем зелен и всичко останало.

— Бях забравил за тази пиеса — каза Холмс. — Но си спомням всички останали моменти от времето ни заедно.

Тя докосна бузата му с обратното на пръстите си.

— Беше *толкова* млад, скъпи мой.

Холмс я взе в обятията си. Ирен като че ли се възпротиви за миг, но след това се разтопи в ръцете му. После допря длан към гърдите му и твърдо го отблъсна назад.

— Сега — рече тя, — ще обсъдим ли тази не-игра, в която се оказахме замесени?

Холмс не каза нищо за известно време, а когато отговори, гласът му беше подрезгавял:

— Добре.

— С кое ужасно нещо да започна? — Очевидно се опитваше да говори спокойно, но гласът ѝ беше също тъй натежал от чувства като неговия.

— Ежегодните картички на шести декември — каза Шерлок.

Веднага разбра, че тя няма представа за какво говори той. Ирен Адлер беше ненадмината актриса, но Холмс имаше десетилетен опит зад гърба си в изучаването на лицата и очите на лъжци, когато лъжеха. Тя не се преструваше.

— Какви картички? Слагах цветя на гроба на Клоувър на всеки шести декември — бели виолетки, тя ги обожаваше — и изпрацах по няколко цветя на Хенри Адамс на тази дата, но никога не съм включвала картички.

— Нед Хупър, братът на Клоувър, дойде да ме види в Лондон преди две години — вече е мъртъв, между другото — каза Холмс. — Предложи ми три хиляди долара и каза, че иска да разреши загадката на картичките, които всеки един от четиримата живи членове на „Петте купи“ получава на всеки шести декември още от осемдесет и шеста. Текстът, написан на машина, винаги гласи едно и също... „Тя беше убита“.

Ирен Адлер го гледаше втренчено.

— Това е варварско. Никога не бих го направила. Няма причина и Лукан да го прави. Не, и той не е.

Холмс кимна.

— И аз не вярвах, че е някой от вас, но се чувствах задължен да попитам в памет на Нед — и заради аванса от един долар, който ми плати през деветдесет и първа.

— Това е годината, в която според вестниците си умрял — каза тихо Ирен Адлер. — В Швейцария, докато си се борил с някакъв професор Мориарти, за когото никой не е чувал.

Холмс отново кимна.

— Тогава не им повярвах — каза Адлер. — Не повярвах и следващата година, когато Лукан се хвалеше, че те е убил в Тибет.

Холмс се усмихна.

— Едва не успя. Вкара три куршума в гърба ми от разстояние почти миля.

Тя като че ли се изненада.

— Винаги съм смятала, че лъже. Как си успял да оживееш след три попадения от пушката, която Лукан използва?

— Не знам — отвърна Холмс. — Но да поговорим за Ребека Лорн. — Думите изсракаха на мястото си като механизма на пушка, който вкарва патрона в гнездото му. — Целта изнудване ли беше?

— Разбира се — каза Адлер.

— Защо Клоувър и Хенри Адамс?

— Бяха богати. Тя беше слаба. Тогава, през хиляда осемстотин осемдесет и пета, Лукан имаше нужда от пари за делата си в Европа.

Изнудването на Адамсови беше очевидният начин да се сдобие с тях. Клоувър се чувстваше толкова самотна и изгубена, че за два дни се превърнах в най-близката ѝ приятелка.

— Но продължи с преструвките цели седем месеца — отсече Холмс.

— След първите няколко дни вече не бяха преструвки — промълви тихо Ирен Адлер. — Наистина харесвах Клоувър. Възхищавах се на таланта ѝ — като човек и като фотограф — повече, отколкото арогантния ѝ, самовлюбен съпруг. Той използваше всяка възможност да я накара да се чувства... *по-незначителна*. По-маловажна. По-неспособна. По-нисшо човешко същество. Чел ли си романа му „Естер“, който излезе малко преди тя да умре?

— Да — отвърна Холмс.

— Това определено е неин портрет... на горката Клоувър... и тя е описана като глупава и некадърна в изкуството си, глупава в живота и винаги зависеща от някой милостив мъж за всичко, от което се е нуждаела или е постигнала в живота си. Ако аз имах съпруг, който е написал подобен роман за *мен*, щях да го прострелям два пъти... втория път в главата, за да го отърва от мъките, които изпитва след първия изстрел.

— Да — рече Холмс. И този път се усмихна.

— Значи ме питаш защо избрах нея за жертва — продължи Ирен. Холмс кимна.

— Реших, че това е най-бързият начин да изкарам Лукан от живота ѝ — рече горчиво тя. — Скъпият ми братовчед Клифтън. Просто едно момче. — Белите ѝ ръце се свиха в юмруци. — Обикновено момче, което беше като същински тумор... тумор, който се нуждаеше от хиляди долари, за да се върне в Европа и да убие някого рамо до рамо със своя герой, великия ловец на тигри полковник Себастиан Моран.

— Как той... Лукан... разбра за романтичното писмо, което Хенри Адамс е изпратил на Лизи Камерън? — попита Холмс. — Предполагам, че около това се е завъртяло изнудването ви.

Ирен Адлер издаде звук като малко куче, което се е задавило.

— Разбира се. Кръгът им от приятели беше толкова малък и ограничен, че дори младият Лукан се досещаше, че под повърхността се крие някакъв скандал. След като се сприятелих с Клоувър и по този

начин се вмъкнах в приятелския кръг на тези дами от висшето общество, самата Лизи Камерън ми се похвали за любовното писмо на Хенри Адамс. Лукан беше казал, че сигурно има нещо, и накрая дори не се наложи да душим. Една от най-близките приятелки на Клоувър — поставям цялата тази фраза в кавички — ми даде, *ни* даде през смях смъртоносната кама.

— Защо отиде заедно с Клоувър на посещение при болната Лизи Камерън трийсет и шест часа преди смъртта на Клоувър? — попита Холмс.

— Искях Лизи да отрече, че подобно писмо съществува — каза Адлер. — Няколко часа преди това я бях помолила, Лизи имам предвид, да го отрече. Накрая тя се съгласи.

— И направи ли го?

— Не. Беше се разболяла от инфлуенца и мрачният ѝ хумор я беше обсебил. Тя дразнеше горката, глупава Клоувър със съществуването на това писмо, като в една минута се правеше на неразбрала, но в следващата очевидно признаваше за съществуването му. Едва не удуших тази жена в грамадното ѝ, покрито с балдахин легло. Онази нощ Клоувър се прибра у дома, убедена, че е предала съпруга си Хенри — в това да бъде неговата *истинска* съпруга, както се изразяваше тя; разбираш ли, Клоувър се страхуваше от сексуалния акт, той винаги беше странен и болезнен за нея — и реши, че всичко, включително намерението на съпруга ѝ да ѝ изневери с Лизи Камерън, е станало по нейна вина.

— Не разбирам как подтикването на Клоувър Адамс към самоубийство би помогнало по някакъв начин на Лукан или на теб — каза Холмс. — Това се оказа препятствието в тази главоблъсканица.

— Не е чак толкова сложно — отвърна Адлер. — Лукан намери друг начин да финансира списъка си с покушения. Стабилен източник. Финансиране, което получава дори до днес. Вече не се налага да търси някоя невротична жена, която да ни помогне да изнудваме съпруга ѝ.

— Лукан ли отрови Клоувър Адамс? — попита Холмс.

Продължителното мълчание като че ли сгъсти още повече тъмнината.

— Не знам — промълви най-накрая Ирен Адлер. — Знам, че той отнесе отровата в стаята ѝ онази неделна сутрин... и чашата от долния етаж. Тъй като подозирах, че ще опита нещо, за да се отърве от нея —

тя познаваше „братовчеда Клифтън“ достатъчно добре, за да го накара да е нащрек — аз се втурнах в къщата ѝ. Но тя вече лежеше мъртва на пода. Чух стъпки по стълбището за прислугата — мисля, че Лукан си тръгваше — но някак си не съм сигурна, че той я е принудил да изпие отровата. Изобщо не се е показал пред нея всъщност. Просто шишенцето с цианкалий от фотографската ѝ лаборатория и загадъчно появилата се водна чаша я бяха докарали до ръба. Може би ги е приела като послание от съпруга си... или Бог. — След продължителна пауза тя продължи: — Но аз също като Лукан съм виновна за смъртта на Клоувър, независимо дали той го е извършил, или не. Дори прибрах чашата в чантата си, преди да сляза долу и да се натъкна на Хенри Адамс, който се връщаше от разходката си.

— Като казваш стабилно финансиране, кого имаш предвид? — попита Холмс. — Анархистите?

Ирен Адлер се засмя, почти искрено този път. Холмс си спомни, че тя винаги бе имала красив смях.

— Анархистите нямат пари, скъпи мой — рече жената. — Те са *анархисти*, за бога. Повечето от тях не могат да си намерят работа във фабриките, където са работели бащите им, защото са или пияни, или луди, или мързеливи.

— Кой тогава... — рече Шерлок.

— Видях Лукан в събота — каза Ирен Адлер. — Той ми се похвали, че е проследил теб и онзи писател, който влачиш навсякъде със себе си, през целия район на Панаира. Намирали сте се на петдесет ярда от голямата сграда в Панаира, посветена на една от основните компании, които финансират полковник Моран и Лукан Адлер — те им дават списъка с мишени, които трябва да бъдат елиминирани — а дори не сте надникнали вътре!

— Круп — рече най-накрая Холмс.

— Разбира се!

Полковник Райс им беше обяснявал как едно от нещата, които ще бъдат в центъра на вниманието — поне за мъжете и момчетата — ще е „Бебето на Круп“, двеста и петдесет хиляди фунтово оръдие, толкова огромно, че се е нуждаело от собствена сграда, вмъкната между Земяделското здание и езерото. Твърдеше се, че оръдието, построено в завода на Фриц Круп в Есен, е способно да изстреля тежачо един тон гуле на разстояние от двайсет мили и въпреки това да успее да пробие

армирана броня, дебела три фута. Тъй като сградата не предлагаше удобна снайперска позиция към Административното здание, Холмс не ѝ беше обърнал внимание.

— Какво целят с тези покушения? — попита детективът и отговорът, съдържащ се в една дума, прозвуча в съзнанието му миг преди Ирен Адлер да го произнесе.

— Война.

— Къде?

— Навсякъде ще им свърши работа — отвърна тя. — Стига да са замесени главните европейски сили. От списъка, за който ми спомена Лукан, стигнах до извода, че се надяват пожарът да започне на Балканите.

— Тогава защо им е, за бога, да убиват американския президент? — попита Холмс.

— Малък тест — рече тя. — И доста лесен. Американските президенти винаги са били толкова... леснодостъпни... нали?

— Знаеш ли откъде ще стреля Лукан, Ирене? Коя позиция си е избрал?

— Не знам.

Той отново я хвана за раменете и стисна толкова силно, че някой едър мъж би извикал от болка, но през цялото време не отместваше поглед от очите ѝ. Тя казваше истината. Холмс я пусна и каза:

— Прости ми.

— Знам, че той очаква да отгатнеш къде ще се намира позицията му за стрелба — каза тихо тя. Холмс забеляза, че жената не потърка раменете си, където вече сигурно имаше синини.

— Защо?

— Защото ми каза, че ще убие теб почти едновременно с президента Кливланд.

— Знаеш ли кога ще убие президента?

— Не ми каза, но аз познавам Лукан — отвърна Ирен Адлер. — Ще го простреля по време на кратката му реч. Когато всички са се умълчали и слушат внимателно. Това ще е най-ярката проява на гения на Лукан Адлер. Самият той ми го описа с тези думи.

— Знаеш ли как възнамерява да избяга? — попита Холмс.

— Не и от мястото, откъдето ще стреля — каза Адлер. — Но знам, че... хората, които му плащат... са закупили бързоходния

плавателен съд „Зефир“, който ще го чака в езерото, съвсем близо до брега. Според Лукан „Зефир“, с платната си, обучения в Германия екипаж и витла, задвижвани от нов парен двигател, може да изпревари всяка полицейска лодка или яхта в Голямото езеро.

— Благодаря ти — рече Холмс. — Благодаря ти за всичко.

Ирен Адлер докосна медальона си, отвори го и го поднесе под избледняващата светлина, и за миг Холмс реши, че вътре има негова снимка или кичур от косата му, но всъщност се оказа миниатюрен часовник.

— Часът ни изтече, господин Шерлок Холмс — изрече тихо тя.

— Злощастна среща под лунна светлина? — попита той.

Ирен се усмихна с лекота така, спомни си той, както се усмихваше, когато той още не беше навършил деветнайсет.

— Това над върховете на дърветата не е капризната луна, мой изгарящ от любов Ромео — каза тя. — Това е една от газените лампи покрай павирания път на гробището.

Той се изправи едновременно с нея. Не я докосна, нито тя него. После Ирен се обърна и тръгна към прохода в живия плет, а той я последва на крачка зад нея.

— Ще те изпратя до екипажа ти — рече Холмс, улавяйки я за ръката. Двамата продължиха да вървят така през влажната от росата трева, сред надгробните камъни, които се бяха превърнали в неясни и смътно заплашителни очертания в сумрака.

На четирите ъгъла на елегантната ѝ закрыта карета светеха запалени фенери. Пред очите на Холмс се появи образът на Лукан Адлер, който протяга ръка през вратата на каретата и го прострелва в гърдите с колт четирийсет и пети калибър.

Той тръсна глава, махна с ръка на нетърпеливия кочияш да се отмести и помогна на Ирен Адлер да се качи в празната карета.

— Кога ще се видим отново? — попита Холмс, докато тя се настаняваше на тапицираната седалка.

— О, най-вероятно на твоето погребение или на моето обесване — отвърна Ирен Адлер.

— НЕ! — отсече Холмс с толкова силен и заповеден глас, че конят тръсна разтревожено опашката си, а кочияшът се обърна назад в капрата си.

Ирен се наведе напред и го целуна страстно по устните. Без да сваля ръката си от бузата му, тя тихо изрецитира:

*И ако не прозвучи
змейска свирка в тази зала
или някой за похвала
сбърка да изръкоплеска,
зарад този опит днеска...*

Холмс веднага улови двете ѝ ръце и силно ги стисна:

С други опит по-търпим ний ще ви се отплатим^[1].

Тя бързо затвори вратата и извика:

— Тръгвай, кочияш.

Холмс остана известно време в тъмното. После се върна при гроба на Клоувър Адамс, спря се пред задната част на паметника и почука с юмрук.

Каменната врата се отвори. Началникът на тайната полиция на Финансовия департамент Андрю Л. Дръмънд излезе навън и я затвори зад себе си.

— Чухте ли всичко? — попита Холмс с равен глас.

— Да, всичко — отвърна Дръмънд. — Ще ми бъде от огромна помощ. — После стисна Холмс за раменете по същия начин, както го бе направила Ирен Адлер няколко минути по-рано, само че по мъжки силно. — Холмс, личните неща... Давам ви честната си дума, кълна се в живота на децата ми... никой няма да чуе нищо от мен.

Холмс сви рамене, сякаш искаше да каже, че знае колко уязвим ще е след тази среща.

— Веднага ще намерим „Зефир“ и ще започнем да я следим — каза Дръмънд.

Холмс кимна уморено.

— Но ѝ позволете да хвърли котва близо до Панаира — рече той със същия равен глас като преди. — Лукан Адлер не трябва да разбира

по никакъв начин, че знаем за плана му.

— Ще трябва да арестуваме госпожица Адлер — рече Дръмънд.

— Не сега, за бога! — изригна Холмс. — Тогава все едно сме изпратили телеграма на Лукан Адлер с предупреждение, че сме по петите му. Проследете я колкото се може по-незабележимо — толкова, че онази змия Лукан Адлер да не забележи опашката — но по-добре я оставете на мира и на свобода, докато... — Гласът му секна.

— Докато какво? — попита Дръмънд.

— Докато аз не ви кажа — рече Холмс, обърна му гръб и се отдалечи.

Останалият назад агент Дръмънд наду полицейска свирка и повече от една дузина мъже — сенки сред сенките — наизскачаха иззад дървета, скали, надгробни камъни и паметници и се запътиха към началника си. Към входа на гробищния парк се отправиха покрити каруци. Под светлината на фенерите им Холмс можеше да види, че мъжете са въоръжени с пистолети, също като Дръмънд, но няколко носеха и дълги пушки. Никой от тях нямаше да може да попречи на Лукан Адлер да застреля Шерлок Холмс — снайперистът щеше да се е прикрил твърде добре — но планът бе да заловят Лукан, след като фаталният изстрел разкриеше местоположението му.

Холмс видя, че му махат от удобен открит екипаж, който щеше да откара него и Дръмънд обратно в града.

Спомняйки си музикалния тембър на гласа на Ирен Адлер, детективът изненада Дръмънд със силен вик:

— Тръгвай, кочияш!

---

[1] Из „Сън в лятна нощ“ от Уилям Шекспир, превод Валери Петров. — Б.пр. ↑

3.

Рано сутринта в петък, двацет и осми април, Хенри Адамс и Хенри Джеймс пътуваха заедно към главната железопътна гара, за да посрещнат „специалния влак“, който Хенри Кабът Лодж беше приготвил за тях.

Пътуването беше кратко, но Адамс го използва, за да проведе разговор, който очевидно смяташе за важен.

— Хари — каза той, навеждайки се напред към пътническия писател, — трябва да ти кажа — преди да се срещнем с останалите — колко важно бе за мен гостуването ти през последните две седмици.

Сивите очи на Джеймс проблеснаха бдително.

— За мен също, Хенри. Ценя силно гостоприемството ти и среднощните ни разговори.

— Успя ли да поработиш върху пиесата си?

Джеймс се усмихна печално.

— Донякъде. След това я пренаписах. После я пренаписах отново. След това изхвърлих всичко. Но започнах да разширявам един разказ, който написах неотдавна — кратка история за един обеднял частен учител, който обича повереното му дете повече, отколкото безразличните му родители.

— Звучи ми твърде реално — каза Адамс.

Джеймс леко махна с ръка.

— Ще видим.

— Благодаря ти, че ми позволи да говоря свободно за Клоувър — за живота ѝ, както и за смъртта ѝ — след всичките ми години, прекарани в мълчание — рече Адамс. — Винаги ще съм ти признателен за това.

Очите на Джеймс като че ли се навлажниха.

— Честта и благодарността са изцяло мои, приятелю. Уверявам те.

Внезапно Адамс се усмихна.

— Помниш ли какво каза на Клоувър през осемдесет и втора в последното си писмо, преди да отплаваш? Защо изпрати точно на нея

своето „последно американско писмо“?

— Казах, че смятам Клоувър за възплъщение на родната ѝ страна — рече Джеймс.

— А помниш ли как реагира тя пред мен, когато го прочете? Споделих го в писмото си до теб преди толкова много години.

— Клоувър ти е казала — отвърна Хенри Джеймс, — че това е „най-двусмисленият комплимент“, мисля, че това бяха точните ѝ думи, че я е оставил в недоумение и, този път съм сигурен, че помня точно, „Нима наистина съм толкова вулгарна, скучна и непоносима?“.

Двамата мъже се разсмяха от сърце.

Адамс протегна напред свитата си в юмрук длан. Джеймс предположи, че приятелят му иска да се ръкуват, и протегна ръката си, но Адамс я обърна с дланта нагоре и пусна нещо студено и твърдо в нея. Джеймс осъзна, че това е часовникът му, който му беше подарен от баща му, часовникът, изгубен от него в онази безумна нощ, когато двамата с Шерлок Холмс се бяха скрили в монумента на Сен Годен, най-строгото пазената тайна на Хенри Адамс.

Джеймс се изчерви, но когато вдигна погледа си, видя, че Адамс се усмихва.

— Двамата с Клоувър винаги ще те обичаме, Хари.

Джеймс бързо наведе глава, но не можа да скрие сълзите си, които започнаха да се стичат по бузите и брадичката му и да капят върху ръката, в която държеше любимия си часовник.

4.

Холмс се появи на гарата във Вашингтон в уреченото време и остана изумен при вида на онова, което Хенри Кабът Лодж беше нарекъл небрежно „няколко частни вагона“. Това си беше цял частен влак. След локомотива имаше вагон за прислугата. Следваше разкошен вагон-ресторант. След това удобни купета за пушене, разговори или просто за съзерцаване на преминаващия пейзаж. Следваха още четири още по-разкошни частни вагона за Лодж и гостите му.

Хенри Кабът и съпругата му Нани се бяха настанили в крайния апартамент, който заемаше половината от последния вагон. Сенатор Дон Камерън и красивата му съпруга Лизи се разполагаха в също толкова просторен апартамент — в комплект с тоалетна с течаща вода, в железопътен вагон! — а семейство Хей заемаха разкошно купе, което беше свързано с едно по-малко, в което спеше дъщеря им Хелън. Кларънс Кинг се беше отказал от пътуването, оправдавайки се със спешни срещи, свързани с минни въпроси, но Огюст Сен Годен бе приел поканата на Лодж. Така че тримата ергени — Холмс, Джеймс и Сен Годен — заемаха по-малки купета, които също бяха обзаведени разкошно и бяха оборудвани със собствени тоалетни и умивалници. Когато се разбра, че тримата джентълмени ще разполагат с постоянните услуги само на двама камериери — вагонът с прислугата и без това беше претъпкан — Джеймс въздъхна и каза:

— Какво да се прави, значи през целия път до Чикаго ще търпим лишения и неудобства.

Джеймс беше посрещнал доста хладно Холмс след двете седмици, през които бяха разделени, но детективът като че ли беше твърде зает с мислите си, за да забележи пренебрежителното му отношение. През първите часове от пътуването Джеймс се дразнеше, че ще бъде принуден да наруши взаимното мълчание и да разговаря с Холмс насаме.

Възможност за това му се удаде след пищната вечеря, когато жените се оттеглиха в салона, заемащ първата половина на четвъртия вагон, а мъжете отидоха във вагона за пушене, въоръжени с бренди и

пури. Джеймс придърпа детектива в трапезарията и каза на прислужниците да излязат, докато не им позволи да се върнат обратно.

— Какво има? — попита Холмс. Детективът изглеждаше умислен и почти не беше говорил по време на вечерята, макар дъщерята на Хей, Хелън, да се беше опитала да го въвлече в разговора с няколко въпроса.

— Видях Мориарти — прошепна Джеймс. — Във връзка с това изпратих съобщение в проклетия ви магазин за пури, но те ми върнаха плика неотворен и върху него бяха написали, че вече не взимате пощата си оттам.

— Така е — рече Холмс. Той палеше лулата си с модерната си запалка и изпускаше от устата си ароматни облачета дим във въздуха, който все още миришеше на телешко и вино. — Пътувах доста и не проверявах за писма в магазина за пури. Къде и кога видяхте Мориарти?

— В деня, когато се приготвих да напусна Чикаго и да отпътувам за Ню Йорк — каза изнервено Джеймс. — На петнайсети. В същия ден, когато вие заминахте бог знае къде.

— Къде го видяхте, Джеймс? И какво правеше той?

Писателят си помисли, че Холмс изглежда твърде незаинтригуван от тази сериозна тема.

— Беше на централната железопътна гара в Чикаго, оглеждаше вагоните. Търсеше *мен*, Холмс. Някакви бандити му помагаха. Едва успях да се измъкна, без да ме забележи.

Холмс кимна и изпуфка с лулата си.

— Защо смятате, че професор Мориарти е търсел точно *вас*, Джеймс?

— Ами, не *вие* възнамерявахте да хванете сутрешния влак от Чикаго до Ню Йорк онази сутрин, *нали*? — попита троснато Джеймс.

Холмс поклати глава, без да вади лулата от устата си.

— Мориарти и бандитите му изглеждаха готови за действие — рече Джеймс. — И това действие, сигурен съм, беше убийство. И аз щях да бъда жертвата. Някак си... чрез някого, на когото сте разказали за подслушването ми на срещата на Мориарти с анархистите и бандите... това някак се е разчуло. *Той ме дебнеше, Холмс.* Сигурен съм.

— Добре че не сте се качили точно на онзи влак — рече Холмс.

Джеймс зяпна изненадано.

— Само *това* ли ще кажете? *Това* ли е вашият отговор на новините ми? Къде бяхте през последните две седмици?

— О, на разни места — отвърна Холмс и се зае да разпалва отново угасналата си лула.

— И какво направихте, за да предотвратите заплахата, която представляват Мориарти, неговите анархисти и бандитите за Вашингтон и Ню Йорк, и Филадельфия, и Чикаго, и останалите градове, в които го чух да споменава, че ще има бунтове, след като президентът Кливланд бъде убит? Армията ангажирана ли е? Говорихте ли с всички кметове и началници на полицията в тези градове? Не мога да се сетя за нищо друго, което да оправдае двуседмичното ви отсъствие и очевидната ви... очевидната... *незаинтересованост* пред лицето на приближаващата се опасност от национална революция.

— На ваше място не бих се притеснявал за Мориарти — каза Холмс, потупвайки Джеймс по рамото така, както един учител успокоява дете. Джеймс не беше достатъчно бърз, за да се отдръпне, но часове наред след това съжеляваше, че не го беше направил.

— *Да не се притеснявам за Мориарти?* — извика писателят. — Нали точно той трябва да е в центъра на разследването ви. Професор Мориарти е... както сам го нарекохте, мисля... главният организатор на бъдещите убийства и бунтове. Вашата основна задача трябва да е неговото откриване, а нека другите да се погрижат за този... това... момче... Лукан Адлер.

— Не — отвърна безизразно Холмс. — Основната ни задача е да попречим на Лукан Адлер да убие президента. След това ще се разправя с професор Мориарти. Трябва да ми се доверите, Джеймс.

Писателят само поклати изумено и раздражено глава.

— И знаете ли как да го постигнете? Да попречите на покушението? — попита най-накрая той. — Знаете ли откъде ще стреля убиецът, как възнамерява да избяга и... най-вече... как, за бога, ще го спрете?

— Мисля, че да — каза Холмс. — Ще разберем след по-малко от три дни, нали? О, и аз очаквам от вас да ми помогнете, когато времето настъпи, Джеймс. — Той имаше нахалството да потупа отново Джеймс по рамото, след което отиде до вратата, даде знак на прислужниците да

влязат и попита: — Ще се присъединим ли към останалите джентълмени във вагона за пушене?

Никога през живота си Хенри Джеймс не бе изпитвал копнежа да убие някого — с изключение на няколкото кратки приливи на това чувство, насочени срещу брат му Уилям — но сега чувстваше, че би могъл да забие нож в тялото на господин Шерлок Холмс. Той отиде в стаята за пушене и седна колкото се може по-далеч от детектива.

5.

Специалният панаирен експрес на Хенри Кабът Лодж пристигна в Чикаго сутринта на 29 април, с добре отпочиналите си и развеселени пътници. Всички, с изключение на Шерлок Холмс, който изглеждаше още по-умислен.

Лодж ги беше уведомил, че специалният им влак ще ги чака на петдесетина метра от западния вход на Колумбовото изложение, където всички влакове стоварваха пътниците си, за да минат през портала и да се устремят към Административното здание, Съда на честта и останалите части на Белия град. Всичките му гости можеха да се връщат на него по всяко време на денонощието, за да отдъхнат или да се освежат. Прислужниците и готвачите щяха да се намират в постоянна готовност.

Но първата им спирка сутринта беше до пристана в центъра на Чикаго и всички бяха откарани до яхтата на Дон Камерън „Албатрос“, където им показаха малко по-малките, но също толкова луксозни каюти, които можеха да използват, когато си пожелаят. Яхтата също беше пълна с прислужници, които щяха да донесат питиета или да приготвят нещо за хапване при поискване. Камерън събра всички заедно, преди да потеглят към Панаира, и им съобщи, че куриери ще отнасят послания от „Албатрос“ до всеки, който реши да остане или да посети луксозните вагони, и че винаги ще разполагат най-малкото с една, но обикновено с две парни лодки, които ще могат да ги отведат до пристан „Казино“ по всяко време на денонощието.

След това започнаха разходките. Джон Хей и Кабът Лодж се погрижиха всички — дори младата Хелън — да се сдобият с важните значки за специални посетители, които им позволяваха да обикалят Белия град и оживената Мидуей Плезънс по всяко време. Лодж обясни, че директорът на Изложението, Даниъл Бърнам, е заявил, че все още ще има довършителни работи по почистването — изнасянето на чакъл, изкарването на временни релси, засаждането в последния момент на цветя и дори дървета, някои от огромните сгради ще бъдат

добоядисани с бяла боя — но ако внимаваха, нямаше да пречат на никого.

Най-накрая Лодж ги предупреди да внимават, когато се намират на дългата една миля крайбрежна улица, наречена Мидуей Плезънс. Бърнам беше казал на Хенри Кабът, че всеки и всичко вече е на място си с изключение на... Лодж не използва думата, употребена от Бърнам... проклетото Колело на Ферис, което щеше да бъде завършено през юни. Междувременно Мидуей предлагаше посещение в напълно завършените Алжирско и Тунизийско село, където можеха да опитат екзотична храна или да гледат още по-екзотичните жонгльори и танцуващи момичета; Плъзгащата се железница на Бар — задвижвано от вода пътуване, което гарантираше викове и писъци от задоволство по цялата дължина на Мидуей; Електрическият театър на Бернските Алпи, където посетителите в двестаместната диорама поемаха на студено (благодарение на електрическото охлаждане) пътуване през повече от триста мили симулирани Алпийски върхове.

Имаше и един вързан балон, който Лодж не препоръчваше на дамите, както и Китайско село, Дахомейско село, Турско село и Германско село, всичките населени със стотици подходящо облечени местни. За онези, които търсеха културни развлечения на Мидуей Плезънс, съществуваше Зоологическата арена на Хагенбек, която бе разположена удобно до Унгарския концертен павилион, където цигански групи щяха да свирят и да танцуват в национални носии. Наблизо се намираха и Виенската концертна зала, и кафене.

Имаше и напълно автентична Улица в Кайро — заедно с местните египтяни, облечени в роби, които водеха своите кучета, змии и маймуни — както и огромна сграда с вулкана Килауеа за онези, които търсеха силни усещания. През тези съботни и неделни вечери Белият град щеше да бъде осветяван само от газените лампи и пълната луна, но Лодж обеща, че след като президентът Кливланд завърти магическия ключ в понеделник, първи май, Белият град и удължената Мидуей Плезънс щяха да се превърнат в най-ярко и драматично осветеното място на планетата.

Всички, които носеха тъмните си костюми и рокли почти за последен път, преди в понеделник да настъпи моментът за летните ленени облекла, се качиха в очакващите ги парни лодки и отплаваха към брега. Когато стигнаха до пристана, Шерлок Холмс ги напусна;

той имаше уредени срещи с полковник Райс, агент Дръмънд и началника на чикагската полиция Робърт Маклафри.

Хенри Джеймс реши да остане на борда на „Албатрос“ — езерото Мичиган беше толкова спокойно, че голямата яхта почти не помръдваше — и да подремне в обзаведената си с махагонови мебели, коприна и кадифе каюта.

Събуди се по някое време след смрачаване и установи, че на яхтата няма никого, освен неколцината членове на екипажа. Сигурно всички се забавляваха някъде на брега.

Пригответе му лодка и човек, който да я кара. Когато Джеймс се приближи до стълбичката, за да слезе в нея, човекът на руля го попита:

— В Белия град ли да ви отведе, сър?

— Не — отвърна Джеймс, а сърцето му биеше толкова ускорено, че му беше трудно да си поеме дъх. — Откарайте ме на главния пристан на Чикаго.

6.

Беше решил, че той, Хенри Джеймс, ще проследи неуловимия професор Мориарти. През часовете на безсънната му „дрямка“ този следобед на борда на яхтата на Дон Камерън Джеймс беше успял да убеди себе си, че Мориарти и неговите сътрудници на гарата не бяха търсили *него*. Холмс или някой друг, може би, но не и него. Какво значеше той за Мориарти или Мориарти за него?

Не, убеждаваше се той, това, че беше забелязал злия професор на железопътната гара, беше просто съвпадение. Джеймс отново вярваше в анонимността си — поне що се отнасяше до това, че не е мишена нито на младия Адлер, нито на тъмния му господар Мориарти.

След като нареди на кормчията да го чака на градския пристан, независимо от това колко късно щеше да се върне, Джеймс тръгна с трамвай към тъмното сърце на Чикаго и оттам се прехвърли на един от естакадните влакове.

Не си беше подготвил предварително някакъв план и, разбира се, не носеше оръжие — самата мисъл да търси Мориарти в нощното Чикаго му се струваше странно вълнуваща. Онова, което му носеше успокоение, бе, че вероятността пътищата им да се пресекат отново по чиста случайност бе толкова малка, че по-скоро беше нещо, което можеше да се случи само в някой зле написан сензационен роман.

Транзитната система от естакадни влакове на Чикаго — наричана в онези години още и „Ел“ — беше влязла в действие едва предишната година, през 1892. Първите вагони представляваха дървени фургони, открити за природните стихии от всички страни, но сега — докато Джеймс пътуваше през нощта по естакадата над Лейк Стрийт — вагоните бяха затворени. На първата спирка Джеймс си беше взел една карта на транзитната система и тя ясно показваше, че с изключение на Чикаго и естакадната линия Саут Сайд, която сега се простираше на юг чак до Шейсет и трета улица и Стоуни Айлънд Авеню, където се намираше входът за Колумбовото изложение, всички останали терминали се намираха в периферията на градския център на Чикаго, което според Джеймс беше изключително неудобно.

При първото им посещение в града, Холмс му беше казал, че причината за това е щатски закон, който изисква одобрението от собствениците на бизнеси и сгради, намиращи се на централните улици, преди да се построят линии над съответната улица.

Джеймс знаеше, че пътува на юг, но нямаше никакво намерение да изминава целия път до спирката Джаксън Парк при Панаира. Холмс и останалите гости на Камерън може би все още бяха там. Както, разбира се, и Мориарти. Но Джеймс предпочете да остане в самия Чикаго — Черния град, както вече мислеше за него — където да проведе среднощното си търсене.

Той слезе от влака няколко пресечки преди гарата на Шейсет и трета улица, която щеше да го отведе право до Панаира, и още със слизането премина в бърз ход.

Вече беше изминал няколко пресечки в зле осветената част от града, когато осъзна три неща: първо, че тук няма улични лампи, но улиците са пълни с хора; второ, че има безбожно много барове и танцувални зали, които изпълваха нощта с буйна музика; и трето, че неговото беше единственото бяло лице за цялото разстояние, което бе изминал от „Ел“ платформата.

Осъзнавайки (с известна тревога), че по погрешка е слязъл от естакадния влак в южния край на негърската част от града — беше чул веднъж Холмс да я нарича „Ебънвил“ — Джеймс бързо се обърна, за да се върне на платформата, но се усети, че беше взел няколко завоя, без да обръща внимание накъде върви. Нито една железопътна релса не се виждаше над пресичащите се улици, по които той вече почти подтичваше.

Внезапно един негър, облечен с лъскав раиран костюм, изумително ярка вратовръзка и модерна сламена шапка, изскочи пред него и спря устрема му.

— Изгубихте ли се, сър? — попита негърът. — Мога ли да ви помогна?

Джеймс отстъпи три крачки назад, но успя да отговори:

— Ще бъдете ли така любезен да ми кажете как да стигна до „Ел“ платформата, която ще ме качи обратно на влака за Лейк Сайд?

Негърът се усмихна, разкривайки идеално бели зъби на най-тъмната кожа, която Джеймс беше виждал някога, и каза:

— Разбира се, сър. — Мъжът посочи пътя, откъдето беше пристигнал Джеймс. — Върнете се три пресечки по тази улица, след това наляво по Четирийсет и осма улица, а оттам е само една пресечка и половина до „Ел“ платформата.

— Благодаря ви — каза Джеймс и едва не му се поклони от облекчение. Но когато тръгна обратно по пътя, по който току-що беше дошъл — тротоарите бяха пълни с цветнокожи хора, които като че ли празнуваха нещо — той не можа да устои и погледна през рамо, за да провери дали благодетелят му не го беше последвал поради някакви свои тъмни причини.

Мъжът със сламената шапка стоеше на мястото, където бе разговарял с Джеймс, вече на половин пресечка от него, и отвърна на погледа му с белозъбата си усмивка, повдигайки приятелски шапката си за поздрав.

„Това проява на нахалство ли беше?“ — зачуди се Джеймс и веднага се засрами от себе си.

Но истината бе, че макар Хенри Джеймс да се считаше за един от най-космополитните мъже в света (особено сред американците), чувстващ се като у дома си навсякъде по улиците на Лондон, Париж, Флоренция, Венеция, Рим, Цюрих, Люцерн или Берлин, той просто не беше имал достатъчно контакти с негри, освен в ролята им на служители в американските хотели.

Но скоро след това се озова на „Ел“ платформата, влакът пристигна след няколко минути и той отново пое на север.

* * *

През следващите около деветдесет минути Джеймс измина до края естакадните линии, но след това се наложи да вземе късния трамвай до райони като Дъглас Парк, Гарфийлд Парк, Хумболд Парк и Лоугън Скуеър (въпреки че в ситния си шрифт картата на транзитната система се хвалеше, че след година-две ще бъде отворена и Източно-западната естакадна линия).

Джеймс нямаше нищо против прехвърлянията. Така или иначе, трамваите бяха по-удобни.

А в няколкото квартала, които имаха достатъчно улично осветление — и бели хора по тротоарите и в екипажите — Джеймс прекоси пеша няколко пресечки, винаги нащрек за лъскавото, плешиво теме на Мориарти и ужасяващия му втрещен поглед.

В един от тези западни работнически райони Джеймс осъзна, че не беше ял нищо след лекия обяд по-рано през деня. Беше станало доста късно и някои кафенета вече затваряха, но други точно сега отваряха и няколко вече бяха препълнени. Ала това си беше работническа клиентела, с платнени кепета — които мъжете не сваляха дори по време на вечеря — с панталони от рипсено кадифе или молескин и огромни ботуши. По тези места се виждаха и някои жени, но ако се съди по излишъка от руж и грим, в комбинация с нарочния negliжиран вид, Джеймс предположи, че това са жени за развлечения.

Той реши да вечеря след като се прибере на яхтата. Засега щеше да хване следващия трамвай, отиващ отново на запад.

* * *

Джеймс скоро осъзна, че в тези влакове и трамваи се крие загадка, която нямаше нищо общо с Шерлок Холмс, Лукан Адлер или мишената му за тази вечер, професор Мориарти. След като се вози в повече от две дузини празни влакови вагони и трамваи, той видя поне десетина различни мъже, които четяха една и съща книга.

Всичките бяха облечени с вълнени костюми, които не им бяха по мярка, носеха стари, но лъснати обувки, неколцина имаха сламени шапки (но не толкова чисти и добре изглеждащи като на онзи негър, с когото беше разговарял няколко часа по-рано) и всеки мъж държеше книгата си близо до лицето, сякаш бе късоглед. Някои от тях обаче носеха очила. А най-загадъчното за Джеймс беше, че по време на пътуванията му, които продължаваха по няколко спирки, никой от четящите мъже не отгръщаше нито една страница.

Те като че ли просто държаха книгата отворена пред своите изпълнени с досада (и понякога затворени) очи. Онова, което най-силно безпокоеше Джеймс, бе, *че всички държаха една и съща книга.*

Заглавието ѝ беше „Маги: момиче от улицата“, изработката ѝ бе достатъчно груба — за професионалния поглед на Джеймс — за да е

самиздат, а името на автора беше Джонстън Смит.

Накрая, когато приближиха последната спирка от линията на трамвая, на който се возеше Джеймс, той се осмели да седне на празната седалка срещу един „четящ мъж“ и шумно се прокашля. Мъжът не свали книгата.

— Моля да ме извините — каза най-накрая Джеймс; мъжът се сепна — очевидно беше задрямал — и свали книгата.

— Забелязах, че доста джентълмени в обществения транспорт са си избрали за вечерно четиво точно книгата, която държите — рече Джеймс, — и се надявам да не ме сметнете за твърде нахален, ако ви попитам защо е толкова популярна в Чикаго.

Мъжът се усмихна широко, разкривайки пожълтелите си от никотина зъби, сред които се забелязваха липси — намек, че дебелият му и очевидно неудобен костюм може да му е *единственият*.

— Чаках някой да ме попита — рече той. — Честно казано, не съм прочел и една дума от тази идиотска книга. Един човек ми плати — на мен и на още двайсетина мъже — просто да се возя из влаковете и трамваите след седем часа сутринта, докато движението им не спре в един през нощта. Според мен той си мисли, че ако хората ни видят да четем книгата му, ще хукнат да си купят и те. Проблемът е, че единствените хора, които видях да я четат, бяха другите, на които онзи плати.

— От колко време вие и останалите... тъъ... читатели се занимавате с това? — попита Джеймс.

— Вече три седмици и никой не ни попита за книгата. Докато не се появихте вие всъщност. Но си мисля, че парите на нашия човек свършват. Боя се, че по това време следващата седмица ще трябва да си потърся нормална работа.

— Авторът, господин Джонстън Смит, ли ви плаща за тази... реклама? — попита Джеймс.

— Може и да е авторът, но името му не е нито Джонстън, нито Смит. Той е един младолик човечец, не повече от двасет и една или двасет и две годишен, с обувки, които са по-износени от нашите... и истинското му име е Стивън Крейн.

— Е, това е един доста интересен начин да рекламираш книгата си — каза Джеймс, чудейки се дали подобна реклама би могла да му свърши работа за в бъдеще в далеч по-образованите тълпи в Лондон.

Но, не... лондонските литературни тълпи не използваха обществения транспорт, с изключение на железопътните вагони, а никой британец, мъж или жена, не би заговорил непознат във влака. Това просто не се правеше.

— Знаете ли — рече мъжът с книгата, която сега лежеше затворена в скута му, — прочел съм някоя и друга книга през живота си, и тази „Маги“ дори не е истинска книга.

— Какво искате да кажете?

— Искам да кажа — отвърна мъжът, — че е дълга само четирийсет страници, и то с тези големи бели полета от двете страни, и сума ти празни страници в началото и в края.

— Разказ, издаден като книга — произнесе замислено Джеймс.

Мъжът сви рамене.

— Знам само, че ми остава още само един час, преди трамваите да спрат да се движат, и мога да се прибера да се наспя. Ръцете ме болят от държането на тоя боклук пред носа ми през цялото време, но тоя тип Крейн ни проверява почти всеки ден. Всички се събрахме и споделихме опит и установихме, че ако книгата не е вдигната пред лицето и очите не са отворени, веднага ни хваща. А пък напоследък няма много работа, където човек да получава по два долара на ден само за да си седи на задника.

Джеймс поклати глава съчувствено.

Трамваят спря в една тъмна част на града и шофьорът и кондукторът слязоха, за да го обърнат. Това очевидно беше краят на линията.

Джеймс реши да слезе, за да се поразтъпче.

— Нали не смятате да слизате тук? — попита платеният читател.

— Само за секунда — отвърна Джеймс.

Но щом се озова в задушния нощен въздух, той зърна под единствената работеща улична лампа на половин пресечка от него проблясък на плешиво теме, мерна редингота и старомодната висока яка и движението на бледите, дълги пръсти на удушвач, преди тъмнината да погълне мъжа.

Забравил за трамвая, Джеймс бързо закрачи след привидението.

* * *

Отвъд онази последна мъждукаща улична лампа следваше не само пълен мрак, но и внезапно свършваха жилищните сгради и колибите, които ограждаха улицата от две страни. Сякаш Джеймс беше последвал професор Мориарти извън Чикаго и сега двамата заедно вървяха из прерията.

След това усети миризмата. Миризмата и усещането за стотици, ако не хиляди масивни, но невидими животински копита, вонята и атавистичната увереност, че от тъмното го гледат безброй невидими очи. Улицата свършваше с Т-образно кръстовище и право напред, през задушавашата миризма, Джеймс успя да различи огромна, тъмна, помръдваща маса от живи, дишачи, вторачени и отделящи секрети организми. Добитък.

Беше стигнал до кланиците на Чикаго. Нито една улична лампа или осветен прозорец не прорязваха тъмнината. Някъде далеч зад претъпканите обори се виждаше някоя друга газена лампа, но те бяха твърде далеч, за да може светлината да достигне до него. Джеймс съзря някакви странно проблесващи рога в далечината.

Писателят избра да завие наляво и да тръгне смело в тъмнината в тази посока.

* * *

Отне му минута или две, за да осъзнае, че тук няма тротоар и че не усеща под краката си павирана улица. Само чакъл и пръст. Поне не беше от онази кал, за която бе сигурен, че изпълва оборите от дясната му страна. Чуваше джвакането на копитата в калта, когато спящият добитък се преместваше на пресекулки или някой се опитваше да си пробие път през масата животни към хранилките.

Освен това осъзна, че се чувства... по-различно. Апатията и гневът, които го бяха обзели през деня, се бяха стопили с началото на самоувереното му издирване на Мориарти през кварталите на Чикаго. Откакто се беше озовал сред наблъсканите складове и огромните обори, той не беше зървал плешивата глава и дългите бели пръсти, но той не бе очаквал наистина да открие ръководителя на престъпния свят, а още по-малко пък да се изправи лице в лице с него.

Хенри Джеймс имаше усещането, че се намира някъде извън себе си, над себе си и се наблюдава отгоре (тук, където беше толкова тъмно, че не можеше да различи дори стрелките на часовника си, без да запали клечка кибрит). Преди тази нощ той се беше борил да стане драматург; сега бе едновременно актьор и публика, наблюдаваше сам себе си как *играе*. Не „изнася представление“, а играе, като да извършва физическо и целенасочено (понякога и опасно) действие. „Ако така се чувстват героите в сензационните романчета... на мен ми харесва“ — помисли си Джеймс.

В този момент му беше трудно да повярва, че преди малко повече от месец и половина беше готов да се удави в Сена. За какво? Заради спадащите продажби на книгите му?

Джеймс едва не се изсмя на глас, докато крачеше в нощта. Макар да имаше безброй причини да не харесва Шерлок Холмс, той осъзнаваше, че детективът — истински или измислен — се бе оказал негов спасител. Тази странна нощ в този странен град Джеймс се чувстваше по-млад, по-силен — по-жив — от всякога, или поне за пръв път от детството си. И дълбоко в себе си подозираше, че животът и енергията, които беше чувствал като момче, бяха просто неговото лунно отражение на слънчевата светлина на дивата енергия и духа на по-големия му брат Уилям.

Решителни действия. Тези думи отекваха в съзнанието на Джеймс. Не просто свързани с ежедневиия живот, но и с опасностите и драматичните събития извън всякакъв живот, който той някога е можел да си представи, камо ли да изживее. За пръв път разбираше защо брат му Уилки, получил ужасяващи наранявания, видял ужасни неща — главата на единия от двамата мъже, които бяха изнесли Уилки на носилка от бойното поле след нощната битка при форт Уогнър, беше пръсната на парчета, обсипвайки лежащия върху падналата носилка Уилки с парчета мозък и черепни кости — се беше върнал отново на война, макар да бе успял едва отчасти да се възстанови. Както и брат му Боб, след като бе изгубил половината си полк в друга битка.

Решителни действия. Джеймс внезапно разбра защо подобни моменти бяха живот за Шерлок Холмс и защо детективът трябваше да прибягва до инжекциите с кокаин, морфин или хероин, за да издържа скучните, затъпяващи дни на ежедневието между отделните случаи.

Човекът, когото беше зърнал половин час по-рано от трамвая, може и да бе Мориарти, но по-вероятно не беше. Ала в този момент това не беше от значение за Джеймс.

Внезапно той долови някакво движение. Тъмни фигури се приближаваха към него. Отвесни форми край дървените огради на оборите. Хора.

Очите на Джеймс се бяха адаптирали достатъчно към тъмнината — по задната част на складовете, които се намираха от лявата му страна, нямаше осветени прозорци или външни фенери — така че той успя да различи фигурите на четирима мъже, носещи тояги и полицейски палки.

Джеймс се спря.

Стисна здраво бастуна си с двете си ръце и съжали, че това не е Холмсовият бастун със скритата в него сабя.

Трябваше ли да побегне? Джеймс осъзна, че го ужасява повече мисълта да бъде повален на земята, докато бяга, като някое от онези говеда, използвани в състезанията по родео, отколкото да се изправи срещу онези, които бързо се приближаваха към него в тъмното.

Четиримата нападатели — Джеймс не се самозаблуждаваше, че са нещо друго и въпросът дали работеха за Мориарти, или не беше чисто академичен и нямаше никаква връзка със ситуацията — се бяха раздалечили на известно разстояние един от друг и вече се намираха само на няколко фута от него, когато от тъмната уличка вляво се разнесе боботещ глас:

— ЕЙ, ВИЕ ТАМ! СПРЕТЕ! НЕ МЪРДАЙТЕ!

Повдигна се капакът на някакъв мощен фенер и лъчът светлина прониза улицата, осветявайки Хенри Джеймс — притиснал бастуна към гърдите си — и четиримата бандити в закърпени и мръсни дрехи. Онова, което му бе заприличало на полицейски палки, наистина се оказаха палки... с обли дръжки, лекьосани, смъртоносни.

— НА МЯСТО! — излая отново Божият глас. Джеймс вече се беше подчинил и не помръдваше от мястото си, но четиримата нападатели се раздвижиха; двама се прехвърлиха през оградата на обора, за да се изгубят в тъмната маса от животни, а другите двама се затичаха към тъмната уличка, от която се бяха появили.

Лъчът светлина отново се отмести към присвилия очи Джеймс и фигурата с гръмотевичния Божи глас се приближи. След това лъчът се

насочи към земята.

Чикагски полицай. Не някой от лъскавите Колумбови гвардейци на Бърнам от Панаира, а истински чикагски полицай. Джеймс огледа двойната редица месингови копчета, меката шапка, голямата звезда, закачена на гърдите на едрия мъж, присвитите очи и разкошните мустаци.

Писателят изпита известно облекчение при вида на полицаая, но не се уплаши. *Изобищо не беше изпитал страх* дори когато четиримата бандити се бяха приближили към него. Не разбираше това. Не можеше да разбере и себе си в момента.

Нямаше никакво значение. Той осъзна, че се усмихва глупаво на полицаая. Стегна се и се опита да си придаде спокоен вид.

Лъчът на фенера се разходи по тялото му, от меките, скъпи черни италиански обувки и прашните гети до скъпото му палто, жилетката, яката, вратовръзката и забодената на нея игла.

— Какво правите тук при складовете, сър? — попита полицаят с вече човешки глас. — Тези мъже щяха да ви отнемат всичко... включително и живота, сър.

Джеймс потисна странния импулс да се ухили на този възхитителен полицай с възхитителния му ирландски акцент и възхитителен мустак, и дори на възхитителната му къса черна дървена палка.

Той се опита да му отговори, но от устата на майстора на съвременното безкрайно изречение успяха да излязат само откъслечни фрагменти от фрази:

— Аз бях... исках... да видя Чикаго... слязох от естакадния влак... после трамваите... слязох да се разходя... и внезапно се появи... тъмнина.

Полицаят осъзна, че си има работа с идиот, и заговори с нисък, успокояващ, учителски глас:

— Да, сър. Но това... не е място... за вас... сър.

Джеймс кимна утвърдително и за свой ужас осъзна, че този път вече се хили. *Не изпитваше никакъв страх.*

— Къде сте отседнали, сър?

Трябваша му няколко секунди, за да осмисли въпроса на полицаая.

— О, до... не, този път не до „Грейт Нортърн“... не... на яхтата... на Камерън... сенатор Дон Камерън.

Полицаят го изгледа с присвити очи. Джеймс осъзна, че ирландецът е доста красив, с изключение на носа му, който приличаше на разплескан червен картоф. Той се ухапа по вътрешната страна на бузата, за да не се разсмее.

— Къде се намира тази яхта, сър?

— Хвърлила е котва на Големия пристан в Белия град — отвърна Джеймс. Беше си възвърнал властта над съществителните, глаголите и синтаксиса. (Всъщност не му бяха липсвали особено. Осъзна, че е готов да ги замени всичките за още малко от онова, което чувстваше в момента).

— Мога ли да ви попитам за името ви, сър?

— Хенри Джеймс младши — отвърна веднага Джеймс. После, изненадан от отговора си, побърза да го поправи. — Просто Хенри Джеймс вече. Баща ми — Хенри Джеймс старши — почина преди около единайсет години.

— Как слязохте на брега от яхтата на сенатора, господин Джеймс?

— Градския пристан. Там има един моряк с парната лодка на яхтата. Казах му да ме чака.

Полицаят насочи лъча на фенера към евтиния часовник, който държеше в шепата си.

— Минава полунощ, сър.

Джеймс не знаеше какво да отговори. Внезапно се изпълни със съмнение, че кормчията му ще го чака чак до толкова късно. Може би приятелите му бяха решили, че се е изгубил. Или че е мъртъв.

— Елате, господин Джеймс — каза полицаят и след като внимателно положи ръка на рамото му, го завъртя към тъмната уличка, от която се беше появил като по магия. — Ще ви отведе до правилната спирка на трамвая, сър. „Ел“ влаковете и трамваите спират да се движат след по-малко от час. Дори в събота вечер. Трябва да се върнете директно на пристана, без повече да се спирате да разглеждате.

Без да има нищо против приятелската ръка на рамото си, Джеймс тръгна заедно с ирландеца към осветените части на града.

7.

В неделята преди понеделничното първомайско откриване на Изложението, гостите на Хенри Кабът Лодж се разделиха на групички, за да си търсят развлечения. Докато Хенри Джеймс се разхождаше с останалите из летаргичните улички на Панаира, които скоро щяха да се оживят от народ, той предпочиташе да бъде заедно с Хенри Адамс, който не се отделяше от Лизи и Дон Камерън. Но по някое време следобед Адамс отново се отдалечи сам нанякъде. Предишния ден също бе прекарал сам. Всички се разбраха да се срещнат на пристана в седем, за да се върнат на яхтата с голямата моторна лодка. Бяха поканени на галавечерята, давана от шейсет и осем годишния новоизбран кмет Картър Хенри Харисън. Дори младата Хелън Хей беше покорена от енергията, прямотата и чара на стария популист при първата си среща с него по-рано през деня.

Но когато всички се събраха на пристана, Адамс липсваше.

— Мисля, че знам къде е — каза Холмс. — Когато е там, губи представа за времето. Вие потегляйте, но после върнете лодката обратно... след двайсетина минути ще съм на пристана заедно с господин Адамс.

Сенатор Дон Камерън каза:

— Двамата с Лизи ще ви изчакаме тук, за да се върнем на яхтата заедно.

Холмс беше заедно с Адамс, когато откриха Машинното здание, и интересът на възрастния историк към динамогенераторите и другите машини внезапно стана неудържим. Технически погледнато, нито една от хилядите задвижвани от електричество машини в Колумбовото изложение не би трябвало да заработи преди обяд на следващия ден, когато президентът Кливланд щеше да натисне масивния златен телеграфен бутон — монтиран върху червена кадифена възглавничка — който, освен че щеше да накара хилядите знаменца и банери да се развоят, щеше да задейства и гигантския парен двигател с три хиляди конски сили в Машинното здание.

Но Адамс се вретеше наоколо и не спираше да разпитва, докато не намери истинско динамо, което вече произвеждаше енергия за захранването на лампите в Белия град и електрическата железница, която щеше да докарва жълтите вагони до Панаира. Това беше най-големият динамогенератор в света и бе скрит в сградата на компанията „Интрамюръл Рейлроуд“, разположена в най-южния край на панаирната територия, зад дърветата и по-големите сгради. Обикновено в нея се намираха единствено операторите, които обслужваха динамото. Извитият метален кожух на динамото беше по-голям от сводестия вход към къщата на Хенри Адамс, но пред многобройните колела — всяко едно с височина поне петнайсет фута, като половината му винаги бе скрита в изкопания в циментения под жлеб — хората и динамото изглеждаха като джуджета. В събота Холмс беше помогнал на Адамс да намери сградата, беше се възхищавал около минутка на машините, остана достатъчно дълго, за да чуе как един от техниците подвиква на Адамс през рева на машините, че дори в този момент динамото захранва едновременно шест и половина мили железопътни релси, с шестнайсет вагона в движение, след което изостави Адамс сам сред шума и миризмата на озон. Знаеше, че историкът ще прекара по-голяма част от времето си на брега в тази отдалечена сграда без прозорци, взирайки се и опознавайки мощта на този нов източник на енергия за човешката раса.

Сега, когато Холмс излезе от сенките на подпорните греди и колелата, той видя, че Адамс непрекъснато сваляше сламената си шапка и попиваше потното си чело с ленената си кърпичка — светлината от голите крушки на работните лампи се отразяваше в плешивата му глава всеки път, когато сваляше шапката — потънал в разговор с висок млад мъж, облечен в твърде дебел вълнен костюм, който, заради дългата черна коса, остър изгърбен нос, медночервен тен и черни очи, Холмс определи като индианец. Адамс му изнасяше някаква лекция и изглеждаше въодушевен като ученик.

— ... Но *това*! Това, господин Бавен кон, е нещо, на което древните гърци щяха да гледат с възхищение, а венецианците, въпреки всичките си постижения, щяха да му завиждат. Чикаго ни погледна с някакво чудно, предизвикателно презрение и ни показва нещо далеч по-мощно от изкуството и безкрайно по-важно от бизнеса. Това, уви или ура, е *бъдещето*, господин Бавен кон! Вашето и моето... но

същевременно дава и надежда. Мога да се наслаждавам и да пращам пощенски картички, в които да описвам съмнителната стойност на Мидуей Плезънс, но всеки ден минавам през Машинното здание и всяка вечер се връщам тук, точно в тази зала, за да гледам като някой стар бухал динамото на бъдещето...

Адамс като че ли долови лекторската нотка в гласа си, свали сламената шапка и попи отново темето си с кърпа, след което каза с по-тих глас на младия мъж, докато Холмс се приближаваше зад гърба му:

— Приемете отново извиненията ми, сър. Говоря така, сякаш сте ми публика, а не събеседник. Какво мислите за това динамо и за все още спящите чудеса на Машинното здание, които разглеждате всеки ден също като мен, господин Бавен кон?

Високият индианец се поколеба за миг, преди да отговори, и гласът му изненада Холмс с плътността си.

— Мисля, господин Адамс — рече високият тъмен мъж, — че това е истинската религия на вашата раса.

Адамс се впусна в нова въодушевена реч и Холмс му разкри присъствието си — знаеше, че индианецът го бе видял да влиза и беше наясно с присъствието му в голямата зала. Адамс говореше:

— Дева Мария е била за мъжете от тринайсети век онова, което това динамо и братята му ще бъдат за...

Той осъзна, че Холмс стои до него, и млъкна. Свали отново сламената си шапка и каза:

— Господин Бавен кон, мога ли да ви представя спътника си на Панаира, прочутия Шер... тоест... прочутия норвежки изследовател господин Ян Сигерсон?

Вместо да протегне ръка, Холмс застана изпънат със събрани пети и се поклони на мъжа в почти германски стил. Червенокожият му кимна в отговор, но като че ли също нямаше особено желание да се ръкува с него. Без да знае как или откъде, Холмс можеше да каже, че този млад мъж — всъщност не чак толкова млад, видян отблизо, осъзна Холмс, забелязвайки бръчките около очите му, вероятно година или две по-млад от трийсет и девет годишния детектив — беше не само лакота сиу от племето, с което Холмс се беше срещнал преди повече от седемнайсет години, но и *wičasa wakan* — светият мъж на

племето, шаман, мъж със способността да вижда в повече измерения от обикновените човешки същества.

— За мен е истинско удоволствие да се запознаем, господин Бавен кон — каза Холмс. — Ние, европейците, рядко получаваме възможността да срещнем практикуващ *wičasa wakan* от Свободните деца на природата.

Индианецът, чието истинско име със сигурност не беше Бавен кон, както Холмс веднага разбра, го погледна с тревога и изненада, които можеха да бъдат обяснени с правилната употреба на термина от езика лакота от този бял човек.

Хенри Адамс, който държеше с две ръце шапката за периферията ѝ, отстъпи две крачки назад от двамата мъже. Той имаше чувството, че наблюдава два огромни орела, които се гледат в очите.

Холмс пръв отмести поглед и се обърна към Адамс:

— Извинявай, че те прекъснах, Хенри, но Лизи и сенаторът ни чакат при лодката на пристана. Очевидно закъсняваме за вечерята при кмета Харисън.

Адамс каза нещо на индианеца и се обърна да си ходи. Холмс отново се поклони на високия мъж — незнайно защо, все още се страхуваше да стисне ръката му — и каза:

— За мен беше истинско удоволствие да се видим, господин Бавен кон, и мога само да се надявам, че някой ден *wasichu wanagi* вече няма да представляват проблем за вас.

Холмс осъзна, че току-що бе казал на червенокожия, че се надява духът на „този, който взима най-доброто месо^[1] за себе си“, тоест духът на белия човек, повече да не представлява проблем за него, но нямаше представа защо го е казал. Индианецът само примигваше.

Холмс се обърна смутено и излезе след Хенри Адамс от шумната сграда на компанията „Интрамюръл Рейлроуд“ и измина около стотина ярда, преди да се спре и, докосвайки ръката на историка, да каже:

— Моля ви, върнете се на яхтата заедно със семейство Камерън. Току-що си спомних, че трябва да свърша още нещо.

— Добре... — отвърна Адамс, който очевидно беше разтърсен от нещо видяно или почувствано от него. — Вървете, щом трябва, но ще е същинско престъпление да пропуснете вечерята на кмета Харисън...

Холмс кимна, макар всъщност да не беше чул думите на Адамс. Той се обърна и се затича обратно към сградата.

Индианецът беше изчезнал. Холмс продължи да се движи тичешком по прашните пътечки и тесните улички към парадната площадка пред входовете към железницата, с мисълта, че ако индианският джентълмен беше част от шоуто на Бъфало Бил, би трябвало оттам да е напуснал терена на Панаира.

Така и беше. Холмс го настигна, преди мъжът да премине през въртящите се метални спици на изхода.

— Господин Бавен кон!

Мъжът бавно се обърна. Изглеждаше изненадан, че вижда отново Холмс.

— Аз... има нещо, което трябва... ако ми помогнете... съжалявам — рече със запъване Шерлок Холмс. — Името ви не е Бавен кон, нали?

— Не, казвам се Паха Сапа — отвърна мъжът.

— Черните хълмове — прошепна Холмс.

— А вашето истинско име не е Сигерсон — рече Паха Сапа. — Дори не се опитахте да скриете оксфордския си английски акцент.

— Казвам се Шерлок Холмс. — Той протегна ръка и индианецът най-после я пое.

Детективът изпита най-големия шок в живота си, поне откакто трите куршума пронизаха тялото му в Хималаите. Той видя и разбра, че Паха Сапа бе почувствал същата енергия, която премина между тях.

Когато ръцете им се разделиха, енергията не изчезна — беше много по-силна от озона и разрядите в залата с динамото.

— Трябва да ви попитам, Паха Сапа — рече Холмс, — как да разбера дали съм истински, или не съм?

— *Wicašta ksapa kin ia* — отвърна Паха Сапа.

Незнайно как, Холмс го разбра. „Мъдрият човек говори.“

— Но аз все още не знам дали съм мъдър човек — довърши Паха Сапа на английски.

— И все пак ми кажете — настоя Холмс. — Вече знам, че аз не съм достатъчно мъдър, за да отговоря на този въпрос.

Очите на Паха Сапа го пронизваха — усещането беше истинско, сякаш бе пронизан със стрели.

— Всички мъже, родени от жени, са истински — каза Паха Сапа.

— Но дори някои от тях са... слаби. Слаби в реалността. Най-силните същества са онези, които изпяват съществуването си.

— Не разбирам — рече Холмс.

— Шестимата Дядовци не са били родени от жени, но са истински — каза Паха Сапа. — Аз и всичките ми бащи и дядовци преди мен сме помогнали да бъдат изпети в реалността.

Изражението на Холмс зададе въпроса: „Как?“.

— Като разказваме историите им — отвърна Паха Сапа и след това Холмс не можеше да си спомни дали го беше казал на лакота, или на английски. — Като разказвахме собствените им истории. Но най-вече като карахме другите да разказват историите им. — Паха Сапа млъкна за миг, преди да изрече със страст: — Да ги разказват и да им *вярват*!

— Да — отвърна Холмс, без да е съвсем сигурен с какво се съгласява, но знаеше, че го подкрепя със сърце и душа. — *Pilamayuaye* — каза той. — Благодаря ти. — Не беше достатъчно, но само това успя да изрече.

После кимна и се наклони да си върви, когато Паха Сапа го хвана здраво за ръката. И отново Холмс се почувства така, сякаш бе влязъл във въртяща се намотка на динамо.

— *Lucan, kte* — каза индианецът. *Лукан ще те убие.*

Холмс почувства студения юмрук на неизбежната съдба да се сключва около сърцето му, но прогони това усещане.

— *Holmes, unktepi! Yakte!* — това бе произнесено почти шепнешком, но на Холмс му се стори като вик в лицето. *Холмс, ти го убий. Убий го пръв!*

— Да — прошепна Шерлок Холмс.

Паха Сапа се усмихна. Плътният му глас прозвуча напълно нормално, когато каза:

— *Toksha ake čante ista wascinyanktin ktelo. Hecetu. Mitaku ya oyasin!*

Холмс разбра всичко: *Ще те видя отново с окото на сърцето си. Така да бъде. Всички сме едно.*

— *Mitaku ya oyasin!* — отвърна Холмс. *Всички сме едно!*

Двамата мъже се разделиха и поеха в противоположни посоки, и минаха цели две минути, преди Холмс да си спомни, че трябваше да отиде на пристана, където го чакаше лодката.

[\[1\]](#) По този начин се нарича белият човек на езика лакота. —
Б.пр. [↑](#)

8.

Пълната луна все още се виждаше на избледняващото западно небе зад Белия град, когато в шест сутринта в понеделник Шерлок Холмс заведе Хенри Джеймс в Зданието на промишлеността и свободните изкуства.

— Не разбирам защо трябва да участвам в това... каквото и да е то — каза съненият и раздразнен Джеймс.

— Защото трябва — отвърна Холмс. — Участвате още от самото начало и днес трябва да настъпи краят му. Затова трябва да присъствате. Освен това дадох вашето име на дамата за ключа...

— Каква дама? Какъв ключ? — избъбри Джеймс, но млъкна, щом видя, че полковник Райс, агент Дръмънд и началникът на чикагската полиция Маклафри ги чакат пред най-огромното от Големите здания.

Райс отключи вратата, пусна ги вътре и заключи отново. Холмс ги поведе към открития асансьор на компанията „Отис-Хейл“. В него се влизаше през метална врата, която се заключваше, когато беше затворен за публиката. Полковник Райс я отключи и подаде ключа на Холмс, който го използва, за да отключи същинската врата на асансьора.

— Виждате ли, господин Джеймс — каза Холмс, подавайки му ключа, — един и същ ключ отваря и двете врати. Използвайте го само ако се появи една дама и поиска да се изкачи до покрива на променадата. Тя може да бъде много... убедителна.

— Нямам представа как да се справя... да контролирам... да оперирам... — заекна Джеймс.

Дръмънд влезе в асансьора и показа една ръчка, която се намираше вляво от вратата.

— Натиснете я наляво, за да се изкачите нагоре. Колкото по-наляво я натискате, толкова по-бързо се изкачвате. Не забравяйте да спрете на покрива, за да не се налага да търсим вас и останалите пасажери на луната.

— Има механичен сензор, който забавя скоростта и спира на този етаж, независимо какво прави операторът — каза полковник Райс, който очевидно се беше притеснил, че Джеймс може да приеме буквално думите на Дръмънд.

Джеймс поклати глава и се опита да върне ключа на Холмс.

— Глупости — рече Холмс, отказвайки да го приеме. — Возили сте се в хиляди асансьори, господин Джеймс.

— Не чак толкова — изръмжа писателят. И наистина, Лондон имаше нужда от модерни асансьори не повече, отколкото любимите му Рим или Флоренция.

Когато въпросът беше решен, Холмс се обърна към стоящия до него в асансьора Дръмънд.

— На колко снайперисти се спряхте?

— Президентът Кливланд категорично отказва по покривите да се виждат мъже с пушки — отвърна Дръмънд. — Казва, че разположените върху всяка сграда войници ще вкарат в този щастлив ден усещане като от Второто встъпително слово на Линкълн.

— Добре, добре — каза Холмс. — Колко скрити снайперисти сте разположили?

— Дванайсет — рече Дръмънд. — Проснати по очи или прикрити по някакъв друг начин върху покривите на всяко Голямо здание, което визуално се подрежда в една линия с цялата южна променада на тази сграда.

Холмс кимна.

— Телескопични мерници?

— С двайсеткратно увеличение.

— Не забравяйте да им напомните, че не трябва да стрелят, докато или не им дам сигнал, или не ме прострелят — каза Холмс. — Не искаме над главите на сто хиляди души да се разрази престрелка.

— Откъде сте толкова сигурен, че Лукан Адлер ще избере променадата на тази сграда за свое снайперско гнездо? — попита полковник Райс.

— Просто съм — отвърна Холмс. — Той ще се разположи на най-източния ъ край. По-точно до или зад онзи гигантски германски прожектор, монтиран ей там.

— Трудна мишена за всичките ни снайперисти — каза началник Маклафри.

— Точно така — рече Холмс.

— Но ние няма да го пуснем да излезе от тази сграда жив — каза Райс.

Холмс се усмихна и се обърна към Джеймс.

— Хората ще се качват и ще слизат от Наблюдателната палуба цяла сутрин до десет часа, Джеймс — рече тихо той. — После хората от Колумбовата гвардия на полковник Райс ще прочистят целия покрив и ще се погрижат да не изостане никой, след което ще заключат вратата на асансьора и на клетката. Ключът ще стои у вас.

— За да го дам на коя дама? — попита Джеймс. Гласът му трепереше.

— Ще я разпознаете от фотографията на Ирен Адлер, която ви показах. Кестенява коса. Волева брадичка. Изумителни скули. Почти виолетови очи. — Холмс протегна ръка. — Довиждане засега, старче. Благодаря ви за всичко.

Джеймс разтърси ръката му и хвърли един притеснен поглед към високата двеста фута кула, през която трябваше да прекара асансьора. Четиримата мъже напуснаха сградата и полковник Райс отново я заключи отвън.

— Зданието на промишлеността и свободните изкуства ще отвори в обичайното си време — каза Райс на Хенри Джеймс. — В десет сутринта хората ми ще обхождат сградата, за да изпразнят Наблюдателната палуба и покрива, след което ще окачим една табела, на която ще пише, че асансьорът и променадата ще бъдат затворени за публика между десет сутринта и два следобед. Мнозина ще искат да се качат, за да видят по-добре президента, но в този промеждутък от време ще бъдат затворени всички високи пешеходни пътеки. Трябва да бъдете тук в десет.

Джеймс погледна към големия ключ и го прибра в джоба на жилетката си.

— А дотогава какво трябва да правя? — попита някак жаловито той.

— На ваше място — обади се агент Дръмънд, — щях да се кача на онази моторна лодка, която ви чака, да се върна на яхтата на сенатор Камерън и да поспя още няколко часа. Просто се погрижете някой да ви събуди, за да може да сте тук — с ключа в джоба си — в десет сутринта. Няма да казвате нищо на никого — табелата ще обясни защо

е затворено, вратата на външната клетка ще бъде заключена, а разочарованата публика ще се е събрала отвън, за да види президента.

След това Джеймс не можеше да си спомни дали бе кимнал, преди да се обърне и да тръгне към пристана.

9.

Сутринта беше студена и облачна и заплашваше да завали, докато минути преди пристигането на президента на Съединените щати слънцето не се появи и не окъпа събралите се зрители и сановници с ярка светлина.

Холмс чу как огромната тълпа, събрана на парадната площадка около Административното здание, посрещна с викове и ръкопляскания слънцето още преди президентската процесия да се появи. Детективът погледна през продълговатата, тясна цепнатина, която екипът на полковник Райс беше изрязал в металната основа на гигантския прожектор в югозападния ъгъл на Наблюдателната палуба в Зданието на промишлеността и свободните изкуства. Пешеходната пътека, която водеше до поставения върху метална основа прожектор в югоизточния ъгъл на сградата, се виждаше по цялата ѝ дължина. Ако Лукан Адлер беше избрал някое друго място за свое снайперско гнездо, прочутият по цял свят детектив Шерлок Холмс щеше да изглежда като пълен глупак, обливащ се в пот в тясната метална кутия въпреки хладната утрин, сгърчен като безполезен зародиш, докато президентът на Съединените щати бъде прострелян от някое друго място.

Освен ако някой от въоръжените гвардейци на полковник Райс или снайперистите на агент Дръмънд не забележи и не простреля Лукан Адлер, преди той да е нанесъл своя удар.

Холмс знаеше, че няма да го направят.

Часовникът му, който лежеше на пода в тънката ивица светлина, проникваща през цепнатината, показваше точно единайсет, когато оркестърът засвири „Да живее Вождът“^[1] и президентът Кливланд се изкачи по стълбите на платформата. Свит на кълбо в тясното пространство, запълнено с дебели кабели, Холмс напрегнато наблюдаваше през процепа, но не забеляза никакво раздвижване. Президентът вече представляваше лесна мишена за маузера на Лукан — ако беше избрал това оръжие — от стотина други места около открития площад, претъпкан с народ. Съдейки по ръкоплясканията, изригнали при появата на президента и първия от говорителите —

гласовете едва достигаха до ушите на Холмс — детективът правилно бе преценил, че тълпата сигурно се беше струпала от двете страни на Лагуната чак до перистила, запълвайки всички странични улички до самия пристан.

Холмс знаеше програмата наизуст, затова бе наясно, че изостават поне с три минути, когато тълпата утихна и слепият военен свещеник даде благословията си за Деня на откриването.

След провала на безкрайната (и вледеняваща) церемония по Посвещението миналата есен, Даниъл Бърнам и останалите директори на Панаира бяха решили церемонията по откриването да бъде колкото се може по-кратка. Но мина почти цял час между качването на президента на платформата — Холмс дочу откъслечни фрази от зле написани Оди за Колумб и други пълнежи — и кратката реч на главния директор Дейвис, с която той представи президента.

През тесния процеп Холмс видя как заключената врата на основата на прожектора в източния край на Наблюдателната палуба се отваря тихо. Лукан Адлер се изтърколи от тясното тъмно пространство, бръкна вътре и извади дълъг, увит в платно предмет. Той разви черния плат и дори от такова разстояние Холмс успя да види, че това наистина е „Маузер“, модел '93 с прикрепен телескопичен мерник.

Детективът изрита силно вратата, скочи на крака и тръгна към Лукан.

* * *

Цели два часа Хенри Джеймс стоя до заключения асансьор, слушайки как хората, които искат да видят речта на президента, изразяват своя гняв и раздразнение, че не могат да се качат на променадата на Наблюдателната палуба. Но президентът щеше да заговори всеки момент — огромната зала се беше изпразнила и през отворените врати се чуваха слаби гласове — и Джеймс вече бе останал съвсем сам край асансьора.

Няколко минути преди пладне една добре облечена жена, може би на около четирийсет, с кестенява коса, волева брадичка, високи скули и виолетови очи, се приближи до него и каза:

— Вие случайно не сте ли писателят Хенри Джеймс?

Примигвайки от изненада, че са го разпознали на публично място, нещо, което не му се беше случвало в Америка, Джеймс отвърна:

— Ами, да, аз съм.

Накани се да повдигне учтиво шапка, но внезапно жената измъкна един страшен на вид и очевидно тежък револвер от платнената си чанта и го насочи към корема на Джеймс.

— Извадете ключа — нареди тя. — Отворете онези врати. И ме откарайте горе.

Джеймс бързо се подчини, макар че едва не изпусна ключа при външната врата и се забави при отключването на вратата на асансьора. Тя го бутна в клетката и пристъпи вътре след него, без да сваля пистолета.

— Отведете ме горе — рече жената. — Бързо.

Джеймс завъртя ръчката твърде рязко наляво и кабината на асансьора излетя нагоре като ракета, след което той се опита да регулира скоростта, завъртайки я твърде надясно, и асансьорът почти спря на четирийсет фута над пода.

— О, за бога — рече рязко жената, избута Джеймс настрани, натисна отново ръчката наляво и асансьорът се устреми нагоре.

* * *

Лукан Адлер, още по-слаб и с по-орлов профил от прочутия си баща, се беше прикрил отчасти зад големия прожектор и беше опрял маузера на парапета. Скрит между оградата на Наблюдателната палуба и прожектора, също като Лукан, Холмс се усъмни, че хората на Дръмънд изобщо ще успеят да се прицелят в него, дори и ако го забележат как бързо надниква иззад прожектора.

Лукан настрои телескопичния мерник с малка отвертка, която прибра в джоба на ризата си — не носеше никакво сако — и се прицели в президента, който всеки момент щеше да бъде представен. Но освен това виждаше и приближаващия се Шерлок Холмс и се усмихваше.

Когато Холмс се озова на дваисет и пет дълги крачки от него, Лукан насочи пушката си към него и каза:

— Спри.

Холмс спря.

— Мога да изстрелям три куршума за по-малко от две секунди — заяви Лукан Адлер и Холмс се изненада от металическата острота на гласа му. Не приличаше изобщо на гласа на майка му. Може би беше повече като на баща му, но Холмс нямаше как да е сигурен.

— Два в гърдите на онзи дебелак, президента, и третият в корема ти, преди да си се приближил на пет фута — додаде Лукан. — Ако посегнеш към самото си или който и да е от джобовете, ще убия първо теб и ще вкарам два или три куршума в президента, преди някой да погледне нагоре, за да види откъде е дошъл звукът.

Холмс знаеше, че той може и ще направи точно това. Затова застана абсолютно неподвижен.

Президентът не беше започнал краткото си обръщение, но представянето на главния директор Дейвис беше към края си. Холмс знаеше, и бе наясно, че Лукан също знае, че след като Дейвис представи Кливланд и едрият президент застане на подиума, ще последва девет-десетсекундно изпълнение на „Привет, Колумбия“^[2], последвано от шумното одобрение на публиката.

Изстрелът, който щеше да убие Холмс през това време, нямаше да бъде чул нито от хората на площада, нито от някой от снайперистите на Дръмънд.

Холмс погледна към дългата почти триста фута обтяжка, спускаща се от стълба в ъгъла, където се криеше Лукан, към сигналния маяк в езерото. Знаеше, че Лукан е монтирал някакъв уред към нея, но елементарността му беше впечатляваща: просто едно махово колело, монтирано в заварен непълен квадрат от метал, който да го придържа към жицата, с модифицирани, облечени в гума дръжки на велосипед, висящи в долната му част.

— Елегантно — каза Холмс, кимвайки към уреда за бягство. Сигурен беше, че близо до мъничкия бетонен остров на маяка чака бърза моторна лодка. — Но полицията и тайните служби вече знаят за „Зефир“.

Лукан Адлер сви рамене и се подсмихна.

— „Зефир“ и без това беше предназначен за отвличане на вниманието.

Дейвис представи президента и оркестъра, заедно с хора, подкараха „Привет, Колумбия“, докато Кливланд се качваше на ниския подиум. Холмс не погледна през рамо, за да го види.

Лукан Адлер повдигна пушката си, прицелвайки се в гърдите на детектива.

— Свали си самото, жилетката и ризата — каза Лукан достатъчно високо, за да бъде чуто, въпреки шума, който се вдигаше долу. — Но използвай само лявата си ръка. Бързо! Ако не си готов до трийсет секунди, ще стрелям.

Лявата ръка на Холмс се захвана тремаво с копчетата и закопчалките. Но преди да изтекат трийсетте секунди, той вече стоеше гол от кръста нагоре.

Лукан продължи да го гледа през мерника.

— Две изходни рани. Добро групиране, предвид разстоянието. Обърни се. Веднага!

Холмс се обърна и погледна към прожектора, под който се беше крил през последните шест часа.

— О, този, третият белег, изглежда много страховит, господин Холмс — изсъска Лукан. — Куршумът вътре ли е все още? Не, мисля, че не е. Да не би наоколо да се е въртял някой беден тибетски овчар, който го е издълбал с ръждивата си лъжица? Леле, сигурно много е боляло. Обърни се и ме погледни! Веднага!

Холмс се обърна с лице към младежа, който съвсем доскоро още е бил момче, но въпреки това притежаваше черния, стъклен поглед на кобра. Ръцете на детектива висяха отпуснати покрай тялото му. Лъчите на слънцето топлеха приятно голото му тяло.

— Разумно ще е да те убия, преди да убия Кливланд — рече Лукан, който очевидно се забавляваше. — Но ще е по-весело да ти позволя да гледаш как застрелвам президента и две секунди след това да го последваш. Какво мислиш, господин детектив?

Холмс не отговори нищо. Зад гърба му се отвориха вратите на асансьора.

* * *

Хенри Джеймс се опита да остане в кабината на асансьора, но жената — по-висока и по-силна от него — го сграбчи за ръката и го повлече след себе си по Наблюдателната палуба.

Ето го и Шерлок Холмс, който гледаше към другата страна — на дневна светлина белезите му приличаха на лъчи, излизащи от лунните кратери на гърба му — а Лукан Адлер насочи пушката към тях двамата.

— Я виж ти, госпожо Бакстър — рече младежът с подигравателен глас. — Застани до скъпия ми стар татко и дръж проклетия револвер насочен надолу.

Излизайки иззад Холмс, за да може детективът да я види, Ирен Адлер насочи пистолета към гърдите му и каза:

— Не искам да го насочвам надолу. Искам да се прицеля в сърцето му. — И тя направи точно това.

Лукан се засмя със стържещ глас, сякаш пилеше стомана. После каза, надвиквайки музиката и шума отдолу:

— И вие, господин Хенри Джеймс, писателят, когото Холмс влачеше със себе си през целия месец като домашно агне на каишка. Знайте, че и днес ще останете жив, господин Джеймс. Възхищавам се на романите ви. Толкова е болезнено да се четат. Аз харесвам болката. Тя трябва да продължи.

Музиката спря. Тълпата заликува, но бързо се укроти след няколко звучни шъткания.

Президентът Кливланд започна да говори. Всички вестници твърдяха, че има силен, звучен глас, но думите му не се чуваха от такова разстояние. Мишо цвърчене, последвано от гръмки ръкопляскания.

— Първо мишената — промърмори Лукан, вдигна и положи маузера върху фланеца на прожектора, прицелвайки се в президента. Холмс знаеше, че гърдите и коремът на Кливланд ще изпълнят мерника на Лукан.

— Не, първо Холмс! — извика Ирен Адлер, прицели се от седем или осем фута в Холмс и запъна ударника на револвера.

Хенри Джеймс реагира така, както никога досега. Той скочи към Ирен Адлер, успя да я хване за китката и да натисне ръката ѝ надолу, осъзнавайки, твърде късно, че тя вече беше отместила пистолета от Шерлок Холмс и го беше насочила към сина си.

Гърмът от револвера оглуши писателя.

Вместо да улучи Лукан Адлер в гърдите, каквото беше намерението ѝ, куршумът удари младия мъж в десния крак. Лукан изгуби равновесие и падна на пода, но се претърколи като някоя котка от джунглата, изправи се на едно коляно и, притиснал приклада на маузера към рамото си, се завъртя към тях.

Холмс се беше затичал към Лукан още преди пистолетът да стреля, но Джеймс веднага разбра, че детективът няма да успее да измине разстоянието навреме.

Кълнейки болката в крака си, но стиснал пушката с абсолютна увереност, Лукан Адлер се прицели и стреля.

Джеймс усети куршума, който прелетя покрай дясното му ухо, а Ирен Адлер извика и падна по лице. Писателят прояви достатъчно присъствие на духа, за да се огледа за пистолета, но тя сигурно лежеше върху него.

Раненият ругаещ Лукан се наклони да завърти дулото на пушката към Холмс, но детективът се беше приближил и я изрита настрани. Тежкото оръжие падна на павираната променада и се плъзна с дрънчане по нея.

Лукан бързо приклепна и внезапно между кокалчетата на дясната му ръка се появи тясно смъртоносно острие. Десният му ръкав беше разкъсан и Джеймс видя елегантния механизъм, който бе изстрелял острието напред. Младежът замахна към голия корем на Холмс и, макар детективът да изви гърба си като лък, Джеймс видя хвърчащите пръски кръв.

Лукан Адлер се обърна, скочи върху парапета, сграбчи дръжките на велосипеда, преряза придържащата го връв с един замах на острието и рязко се спусна надолу по дългата обтяжка.

Шерлок Холмс не се спря и за секунда. Продължавайки да ръси капки кръв из въздуха, той се затича към парапета, скочи върху него и се хвърли от сто фута височина.

---

[1] Nail to the Chief — официалният химн на президента на Съединените щати. — Б.пр. ↑

[2] Nail, Columbia — американска патриотична песен. — Б.пр. ↑

10.

Невидимата тълпа от сто хиляди души изрева, сякаш аплодираше самоубийството на Шерлок Холмс. Хенри Джеймс изтича към парапета зад прожектора и видя с периферното си зрение огромните знамена, които се разгънаха от Земерделското здание и другите грамадни сгради, воалът на огромната Статуя на Републиката в Лагуната южно от него най-после падна, фонтаните оживяха. Част от него осъзна, че президентът Кливланд беше останал жив достатъчно дълго, за да натисне златния бутон върху кадифената възглавничка.

По-късно му хрумна, че всеки истински джентълмен първо щеше да провери състоянието на Ирен Адлер Лорн Бакстър и да ѝ помогне, ако може. Но в този момент на Хенри Джеймс не му пукаше за състоянието на майката на Лукан Адлер.

Той изтича до парапета на югоизточния ъгъл на сградата и ахна.

* * *

Холмс не бе успял да скочи достатъчно напред, за да се хване за облечените в гума дръжки на велосипеда. Вместо това се беше вкопчил с едната си ръка в колана на Лукан Адлер, а с другата стискаше яката на ризата му.

Яката се откъсна, а ризата се разпра по шевовете още докато Лукан извърещаше тялото си към Холмс. Джеймс ясно видя механизма с ножа, прикрепен към ръката му, който беше изстрелял широкото плоско острие между пръстите на убиеца.

Холмс се залюля, прехвърли се покрай извърещания се Лукан и се изкатери като маймунка по предната част на велосипеда. Дясната му ръка вече се беше вкопила в шията на младия мъж, придърпвайки главата на Лукан надолу като за целувка, а лявата пусна бързо колана, за да сграбчи дясната китка на убиеца, блокирайки острието. Но действието му не беше достатъчно бързо, за да избегне втора рана. Джеймс отново зърна капки кръв във въздуха... кръвта на Холмс.

Писателят се огледа обезумял. Съзнанието му беше регистрирало звука от асансьора, който сега слизаше надолу, но това не означаваше нищо за Джеймс. Ирен Адлер продължаваше да лежи по лице, вероятно мъртва.

Джеймс съзря маузера. Вдигна го бързо — господи, колко тежеше — и го опря на металния парапет, опитвайки се да погледне през телескопичния мерник.

Стиснал здраво дървения приклад, той раздвижи добре смазания, майсторски сглобен затвор на оръжието. Патронът — Джеймс можеше да види оловния му връх с издълбано върху него X — се издигна в гнездото и падна под прожектора.

Доколкото му бе известно, това трябваше да е последният патрон в пушката. Нямаше време да проверява. Нито пък се запита, както би направил всеки, който познава добре огнестрелните оръжия, с колко се е отместил мерникът при цялото това подмятане по земята.

За момент всичко му се стори размазано, но след това в малкия кръг на мерника се появиха, макар и доста мъгляви, фигурите на Холмс и Лукан. Ризата на младия мъж беше разкъсана на парчета и покрита с кръв — кръвта на Холмс, осъзна Джеймс. Голата кожа на Холмс беше бяла, разранена и окървавена, също като ризата на врага му.

Единствената причина, че не бяха стигнали още до края на обтяжката, бе, че механизмът на Лукан не беше предвиден за толкова голяма тежест. Беше изминал с висока скорост около трийсет или четирийсет фута, после забави, почти спря, но отново се устреми напред.

Двамата мъже се биеха по-скоро като животни, отколкото като хора. Холмс стисна дясната китка на Лукан и притисна металния механизъм на острието към жицата. Проблеснаха искри. Механизмът се изкриви и от него вече нямаше почти никаква полза в боя.

Лукан се вкопчи в дръжката на велосипеда и започна да нанася удари със свободната си ръка върху главата и раменете на Холмс, докато детективът обви тялото му с крака и започна да се катери по предната му част. Двамата се опитваха да си нанесат удари с глава и да хапят. Лукан използва пръстите на лявата си ръка, за да бръкне в очите на Холмс, а детективът успя да освободи лявата си ръка дотолкова, че да нанесе саблен удар по гърлото на убиеца.

Джеймс осъзна, че потта замъглява зрението му. Той избърса дясното си око с опакото на дланта си и погледна отново към двамата мъже през кръглия телескопичен мерник. Скрипецът отново забави скоростта си, а те заизвиваха телата си, биеха се, хапеха, ритаха и се опитваха да си извадят очите, но после колелото като че ли се освободи и отново потегли надолу към далечния маяк в езерото Мичиган.

Бяло петно изпълни телескопичния мерник и Джеймс реши, че това е — може би е — гърбът на Лукан Адлер. Писателят затаи дъх и дръпна спусъка, но не беше притиснал добре приклада на маузера към рамото си — откатът го отхвърли назад от полуприпекналата му стойка и Джеймс се приземи върху задните си части.

* * *

Колелото беше изминало сто и трийсет фута по двеста и четирийсетфутовата обтяжка; Холмс се беше вкопчил в дръжката му и се бе издърпал на нивото на Лукан. Двата мъже вече се намираха лице в лице и Лукан се беше ухилил широко, докато те се биеха с лакти, юмруци, глави и колене.

Лукан бе успял да оправи привързания към ръката му механизъм и сега острието отново стърчеше между кокалчетата на пръстите му, а лявата му ръка беше стиснала здраво дръжката на колелото. Холмс също стискаше дръжката с лявата си ръка и това му пречеше да защити оголената лява част на тялото си.

— Умри, проклет да си! — изкрещя Лукан Адлер, замахвайки с острието с намерението да го забие в сърцето на Холмс.

Детективът каза нещо, което Лукан не можа да чуе добре — може и да беше „Бог да ми прости“ или „Бог да ти прости“ — но каквито и да бяха думите, те не означаваха нищо сега, преди смъртоносния замах.

Внезапно един куршум разсече тясното пространство между двамата мъже, проряза бразда в рамото на Лукан и облиза отзад китката на спускащата се дясна ръка на детектива.

Това бе достатъчно, за да промени посоката на острието и вместо да се забие в сърцето на Холмс, то разряза плътта му и се плъзна по

ребрата.

Холмс измъкна мъничкия колоездачески пистолет от джоба на панталоните си, притисна го към корема на Лукан — високо, при диафрагмата, точно под мястото, където мускулестата плът на убиеца се срещаше с костта — и стреля два пъти в тялото на Лукан Адлер.

* * *

Джеймс осъзна, че Дръмънд и неколцина от облечените му в сиви костюми хора са изтичали до него, докато останалите проверяваха лежащата в безсъзнание Ирен Адлер. Дръмънд чу двата пистолетни изстрела, но беше сигурен, че това е двойно ехо от неговия изстрел с пушката.

Дръмънд му помогна да се изправи на крака и точно в този момент Лукан Адлер, който все още се намираше на седемдесет фута във въздуха, разпери ръце и полетя надолу. Холмс се беше вкопчил в дръжките на скрипеца, който набираше скорост към маяка.

Лукан падаше грациозно, с разперени ръце, в поза, която Джеймс можеше да оприличи единствено като Христова, главата му бе отметната назад, сякаш гледаше към небето. Писателят беше сигурен, че убиецът ще падне във водата, но в последния момент тилът на Лукан Адлер се удари в бетонния морски вал със звук, който се чу чак от мястото, където Джеймс и останалите мъже стояха вцепенени и безмълвни.

После Джеймс видя, че Холмс или се пусна, или падна от скрипеца от височина поне четирийсет фута — но падна във водата съвсем близо до бетонните блокове, които поддържаха маяка. Писателят, Дръмънд и двама от агентите изтичаха напред и се взряха напрегнато в повърхността на морето, за да видят дали Холмс ще се появи. Дръмънд погледна през бинокъла си, след което го подаде на Джеймс.

Холмс не беше изплувал. И все още не изплуваше. Но изведнъж го видяха как изтощено се издърпва през борда на моторната лодка, която беше хвърлила котва там в очакване на Лукан Адлер. Окръжавеният Холмс легна по гръб на дъното на лодката и повече не помръдна.

Дръмънд взе бинокъла от писателя и погледна.

— Мисля, че диша. Ето че и нашите лодки се появиха.

Изад масивното туловище на военния кораб „Мичиган“ с рев се появиха осем полицейски лодки — три принадлежаха на чикагското полицейско управление, а пет бяха на Колумбовата гвардия. Те забавиха ход и заобиколиха лодката, в която лежеше кървящият Холмс. Джеймс видя как един мъж с лекарска чанта се прехвърли при него.

Тогава му се наложи да седне. На земята. Да седне и да се опита да диша.

Дръмънд приклекна до него и с лявата си ръка вдигна маузера от земята, докато потупваше Джеймс по гърба с дясната.

Писателят отблъсна пушката настрана. Знаеше, че докато е жив, повече никога нямаше да докосне огнестрелно оръжие. Отново се сети за братята си Уилки и Боб, които бяха тръгнали на война, понесли смъртта със себе си, и после, въпреки ужасните си рани и болка и срещата с истинската Смърт, се бяха изправили и отново бяха грабнали оръжията си. Спомни си и за братовчед си Гас, толкова красив онзи ден, в часа по рисуване, чието бледо луничаво тяло сега гниеше някъде под калта на Вирджиния, след като някой конфедератски снайперист умело беше сторил същото, което Джеймс току-що се бе опитал да направи. Той поклати глава.

Възторгът от *решителните действия*, който му бе подействал като силно американско уиски край кланиците на Чикаго, се беше изцедил до капка от тялото му. Не си заслужаваше да бъде литературен герой — нито реална личност, осъзна той — ако ролята включваше отнемането на живота на някого. Това не беше цивилизовано. Не беше редно. Не беше в духа на Хенри Джеймс. Нито бе справедливо спрямо постигнатата с усърден труд правдивост в изкуството му.

— Тялото на Лукан Адлер все още не е изплувало — каза някой от агентите, които все още стояха до парапета.

Дръмънд приклекна до седналия писател и повтори думите му, сякаш Джеймс беше оглушал.

— Не... ме... *интересува* — каза Джеймс и наведе глава към присвитите си колене.

11.

Кой би могъл да знае, че Световното Колумбово изложение през 1893 е имало собствена лечебница? Всъщност това си беше добре оборудвана болница с цял ескадрон медицински сестри и петима лекари, един от които жена.

Шерлок Холмс беше седмият пациент, докаран в лъскавата нова лечебница — четири жени и двама мъже бяха припаднали при блъсканицата и жегата по време на Церемонията по откриването — и двамата лекари, които го бяха прегледали (сред тях не беше жената), решиха да повикат по-умел хирург от болницата „Чикаго Дженоеръл“, който да се справи с торакалните рани. Той дойде — в полицейски фургон с виеща сирена и пощурели коне — и обяви, че раните не са опасни и лесно ще се справи с тях. Няма пробити или разрязани важни органи.

Холмс се сдоби с няколко шева ниско долу на корема, в горната му част, над десните ребра, на дясната китка — на която имаше странна, но плитка рана от куршум — както и на скалпа, и по гърба. Беше получил сътресение на мозъка, имаше сериозни контузии по главата и раменете, и се оказа, че е счупил два пръста на дясната си ръка и дясната си китка при „сбиването“, както го наричаха лекарите, които не знаеха подробности от инцидента в Деня на откриването.

Само няколко души разбраха за този „инцидент“. Нито Даниъл Бърнам, директорът Дейвис, кметът Харисън, нито пък президентът Кливланд искаха да се разчува за присъствието на убиеца или за насилствената му смърт в Деня на откриването. Почти никой от тълпата не беше забелязал случващото се, а и повечето от онези, които го бяха видели, си мислеха, че е някаква луда каскада, част от Церемонията по откриването. На пресата не беше съобщено нищо.

Гостите на Хенри Кабът Лодж нямаха нищо против да останат още два дни на Панаира, докато господин Холмс бъде изписан; оказа че, се точно сътресението бе причината да се задържи по-дълго на легло. На третия ден си тръгна с бинтовано тяло и ръка, окачена на ненужна според него превръзка през врата, но движението без нея

причиняваше доста силна болка в китката му, затова той реши да я задържи за известно време.

Андрю Л. Дръмънд и Хенри Джеймс посетиха Холмс в лечебницата, и писателят беше там, когато Дръмънд каза на детектива, че Ирен Адлер лежи в стаята над неговата. Намираше се под двайсет и четири часова охрана от двама Колумбови гвардейци.

— Как е тя? — попита Джеймс. Не беше сигурен дали не я е оставил мъртва на площадката на променадата.

— Куршумът е минал през рамото ѝ, без да счупи ключицата или да засегне някоя главна артерия — каза Дръмънд. — Дамата е извадила късмет. Засегната е една кост, но тя бързо ще зарасне.

— Ще бъде ли обвинена? — попита Холмс от болничното си легло.

— Естествено — каза Дръмънд.

— И за какво точно? — попита Холмс.

— За... за... тя беше... за... О, по дяволите! — изръмжа Дръмънд.

— Ами, пазете я добре — рече Холмс. — Тя е опасна жена.

* * *

Хенри Джеймс реши да отплава с „Юнайтед Стейтс“ от Ню Йорк за Европа, може би до Англия, но по-вероятно чак до Генуа, откъдето щеше да замине за Флоренция и после на север, за да се присъедини към семейството на брат си Уилям в Люцерн. Въпреки шумните и искрени възражения на Джеймс, семействата Лодж и Камерън решиха, че ще се приберат у дома през Ню Йорк, като оставят Хари там — може би дори щяха да го изпратят от кея — и вероятно даже щяха да останат за седмица-две, за да може жените и Хелън да се отдадат на сериозно пазаруване, докато мъжете проведат няколко сериозни разговори с техните приятели и брокери от Уолстрийт.

В Бъфало, Ню Йорк, имаха тричасов престой — докато монтират нов двигател на частния им влак — по времето на който си позволиха да обядват в приличен ресторант и да се поразтъпчат малко.

Джеймс се върна по-рано сам във вагона си и единият от камериерите, който му помагаше, каза:

— Един господин ви чака в купето ви, господин Джеймс.

— Какво, по дяволите, търси той в *мое*то купе? — сопна му се Джеймс.

— Изрично поиска да ви изчака там, сър — отвърна камериерът с пламнало от срам лице. — Каза, че ви познава, сър. Каза, че е жизненоважно да разговаря с вас веднага щом се върнете, сър. Извинявам се, ако съм постъпил неправилно, като съм го пуснал в купето ви, сър.

Джеймс махна с ръка, но не беше доволен. Въобще.

Той влезе в малкото си, но луксозно обзаведено купе и затвори вратата зад гърба си, преди да осъзнае, че в помещението беше тъмно почти като в нощ. Някой беше спуснал и леките, и по-плътните щори на прозорците. След секунда Джеймс видя, че някакъв мъж седи в креслото в ъгъла, близо до стенната лампа — същото кресло, което той използваше за четене — а след още една секунда осъзна кой е този човек.

Професор Джеймс Мориарти. Мъждивата светлина разкриваше зловещите, смъртоносно сбърчени вежди, тънките бледи устни, хлътналите като на мъртвец бузи и белите кичури коса, които стърчаха над вълчите му уши. Езикът продължаваше да се стрелка по змийски над сухите устни. Ноктите на дългите бледи пръсти бяха дълги няколко инча, извити и пожълтели от възрастта и злостта.

— Най-после се ссрещаме, господин Хенри Джеймссс — изсъска Мориарти и се изправи.

Тъй като не носеше със себе си дори бастуна си, с който да се бие, Джеймс бързо отвори вратата на купето си, когато един познат глас изрече зад гърба му:

— Нали няма да си тръгнете толкова бързо, Джеймс?

Писателят рязко се обърна.

Мориарти вдигна щорите и купето се изпълни със светлина. След това той внимателно издърпа дългите си пожълтели нокти, един по един. После свали зъбите си, променяйки изцяло формата на лицето си. След това високият мъж заби нокти в собственото си лице и започна да го дере, сваляйки цели парчета от челото, скулите, носа и брадичката, които пускаше върху разстланата за тази цел кърпа. Останала част от челото и плешивото теме се откъсна наведнъж, но с неприятен звук от раздиране.

Хенри Джеймс стоеше и мълчаливо наблюдаваше как Холмс използва някакъв крем и пинсети, за да свали остатъка от лицето, ушите, брадичката и шията на „професор Мориарти“. Всичките парчета трупаше върху кърпата, разстлана върху шкафчето на Джеймс.

— Няма ли да кажете нещо за най-великото ми представление? — попита Холмс. Той използва огледалото на Джеймс, за да си оправи косата, след което мушна отново ръката си в черната превръзка.

— Защо? — попита Джеймс.

Холмс се усмихна и потри ръце, пренебрегвайки превръзката.

— Двамата с брат ми Майкрофт изграждаме образа на злия гений професор Мориарти вече пет години, Джеймс. Първо се появи слухът за него в разказчетата на доктор Уотсън. След това самият той започна да се появява.

— Ами „Силата, движеща един астероид“? — попита Джеймс. — Тя е истинска. Виждал съм тази книга.

— Абсолютно истинска — рече Холмс. — И математически точна... или поне така ми казаха. Брат ми Майкрофт и старият му учител от „Крайст Чърч“, майсторът Чарлс Латуидж Доджсън, направиха всички изчисления за математическия шедьовър на „професор Мориарти“.

— А присъствието му на астрофизичните конференции, като онази в Лайпциг? — попита Джеймс.

— Недооценени представления на моя милост — засмя се Холмс. — Но преди години открих нещо много интересно — ако някой положи повече усилия да изглежда отвратително, да мирише отвратително и да се държи отвратително, останалите хора избягват да му обръщат внимание.

— Защо? — попита Джеймс с глас, който прозвуча още по-отегчено отпреди. — За какво е необходима тази сложна актьорска игра?

— Както вече казах, това са *пет години*, прекарани в сложна актьорска игра — отвърна тихо Холмс, сядайки на облегалката на креслото. Джеймс прекоси купето и седна на леглото. Лицето му беше напълно безизразно. Някъде отвън се чуха гласовете на останалите, които се връщаха от обяда и разходките из Бъфало.

— Мориарти обедини обикновените престъпници в истинска престъпна мрежа — каза Холмс. — Като Мориарти ги ръководех в

извършването на шедьоври на престъпните начинания — половин милион паунда в чували от Секънд Резърв Банк в Лондон, над милион паунда в кюлчета чисто злато от златния резерв в Берн, стотици хиляди долари от Фармърс Тръст Банк в Канзас Сити, петстотин милиона лири от Римската централна...

— Добре, добре — прекъсна го Джеймс. — Значи седя тук и разговарям с престъпник. Някой, който е създал успешни криминални мрежи и в продължение на пет години е извършил обири в Америка, Англия и Континента. Защо сте все още на свобода?

— Всички триумфални постижения на Мориарти бяха организирани от Майкрофт и Уайтхол, местните полицейски управления и банки, хранилища и така нататък — отвърна Холмс. — Откраднатите пари в чували се оказаха най-качествените фалшификати, които можеше да изфабрикува правителството на Нейно величество, и проследявайки ги, ние успяхме да съставим диаграма на повече от дузина престъпни банди в Лондон, Ливърпул, Бирмингам, дори Кеймбридж...

— А златото? — попита Джеймс.

— Престъпниците отнесоха златото на експерти за проверка — рече Холмс. — Но Майкрофт и приятелите му не поемаха никакви рискове. *Ние* осигурихме експертите.

— Ами анархистите? — попита Джеймс. — Не забравяйте, че присъствах на вашата вашингтонска среща с бандитите и социалистите.

Холмс поклати глава сякаш с възхищение.

— Винаги ще се възхищавам на куража и инициативността ви в случая — рече детективът. — Просто не можех да споделя с вас плановете ни, след като ми разкрихте тази... жизненоважна информация.

— Плановете?

— На първи май в двайсет и три града в девет държави полицията и властите заловиха престъпници и анархисти, които се бяха заклели да унищожат обществата им.

— И в какво ще бъдат обвинени те? — попита Джеймс, привнасяйки само една малка частица от презрението, което го изпълваше, в саркастичния си тон. — В събиране на големи групи? Поява в неприличен външен вид на обществено място?

— Деветдесет и пет процента от престъпниците в нашите списъци, които се събраха за Големите бунтове и Големите обири на първи май, вече имаха издадени заповеди за арест — каза Шерлок Холмс. — Мнозина в повече от една страна. Що се отнася до анархистите, онези, които се появиха на обозначените места с бомби и оръжия, веднага получиха обвинения, останалите бяха оставени в списъка за наблюдение.

— Значи вие... и вашият гениален брат Майкрофт... изобретихте професор Джеймс Мориарти, навлякохте си големи главоболия, за да му създадете правдоподобно математическо минало, превърнахте го в Наполеон на престъпния свят и след това накарахте този измислен злодей да ви убие край водопада Райхенбах в Швейцария, за да може, предполагам, по този начин да ви позволи да прекарате следващите три години в обикаляне из света, дегизиран като Мориарти, за да вербувате крадци и анархисти.

— Да — отвърна Холмс. — В общи линии е така. Обаче след смъртта ми помолих за шест месеца лично време, за да посетя Тибет и да задам някои въпроси на Далай Лама. Но престоят ми се удължи заради умелото боравене на младия Лукан с пушката.

— Три куршума в тялото ви — рече тихо Хенри Джеймс. — Видях размера на тези патрони... куршуми... сачми... както там ги наричат, когато дръпнах затвора на онзи маузер и един изскочи навън. Беше огромен. Как така не умряхте?

— Може и да съм — отвърна Холмс.

— Да вървят по дяволите всичките онези метафизични щуротии, с които ми пълните главата още откакто се срещнахме — сопна му се Джеймс и внезапно се изправи. — Можете да прекарате остатъка от живота си... ако това изобщо може да се нарече живот... разпитвайки себе си и всички останали, с които се срещате, дали сте истински. Рано или късно някой пияница в някоя кръчма, смърдяща на урина и пот, ще ви даде правилния отговор.

— Вече получих добър отговор — рече тихо Холмс. — Само преди няколко дни.

Джеймс не каза нищо.

— Чували ли сте за това как някой се изпява към съществуване? — попита Холмс. — Или как други хора изпяват някого — може би вас — към съществуване, като разказват истории за него? Като си предават

легенди един на друг? Това ли правите със своето писане, Хенри Джеймс... изпявате се към едно по-висше съществуване всеки ден, когато се занимавате със занаята си?

Джеймс пренебрегна бръщолевенията му.

— Добре тогава — рече рязко той, — вие и вашите бандити ли бяхте онази сутрин на централната гара в Чикаго, когато се опитвах да замина за Ню Йорк?

— Търсех ви, Джеймс. А „бандитите“ бяха неколцина от хората на полковник Райс, които той остави на мое разположение... трябваше да проверя твърде много файтони за краткото време, което ми оставаше преди отпътуването на влака.

— Защо вие, като професор Мориарти, ме търсехте, когато се опитвах да се измъкна от това... да напусна тази трескава фантазия... и да се прибера у дома, в Англия?

Холмс се изправи.

— Онази сутрин исках да ви разкрия дегизировката си като Мориарти и да ви помоля все още да не си тръгвате. Да изчакате разгадаването на загадката, която мъчеше и двамата ни.

— Която мъчела и двамата ни — повтори Джеймс, изливайки презрението си във всяка дума. — Вие дори не успяхте да разрешите загадката, която ви възложи горкият мъртъв Нед Купър — за картичките с надпис „Тя беше убита“, които бяха изпращани всеки шести декември, забравихте ли?

— Играта още не е приключила — рече Холмс. Бинтованата му счупена дясна китка очевидно го заболя и той размърда ръката си в черната превръзка.

— Искате ли да знаете какво мисля аз за вашата скъпоценна игра? — попита Хенри Джеймс.

— О, да, искрено ме интересува — отвърна Холмс.

Хенри Джеймс не беше правил това никога пред живота си — нито като момче, докато се бореше с Уилям или Уилки, нито дори когато биваше обзет от най-силен гняв; но сега сви дясната си длан в юмрук и с всички сили удари най-великия детектив-консултант Шерлок Холмс в заострената брадичка.

Напълно неподготвеният Холмс се стовари по гръб върху леглото. Когато успя да се надигне, той потърка челюстта си със здравата си лява ръка.

— Предполагам, че си го заслужих — рече тихо той. — Съжалявам, Джеймс. Особено след като свикнах да си мисля за вас като за приятел, а аз всъщност нямам приятели.

Джеймс се обърна, излезе от купето и тръгна през вагоните, докато не стигна до салона на дамите, където седна и известно време послуша разговорите им, преструвайки се на укротен котарак, какъвто толкова често му се искаше да бъде.

* * *

Холмс изчака спирането в Олбъни, където Джон Хей и повечето от останалите пътници слязоха, за да се поразтъпчат; тогава отиде при Клара Хей, която бе останала във влака, повалена от поредното главоболие.

— Мога ли да поговоря с вас насаме, госпожо Хей?

Тя слабо се усмихна и притисна пръсти към слепоочията си.

— Точно сега умирам от главоболие, господин Холмс. Може би по-късно?

— Сега е най-удобно, госпожо Хей — рече Холмс, влезе в купето ѝ и се настани на един стол.

— Добре, ще поръчам чай — каза Клара Хей. Когато прислужничката влезе бързо, носейки поднос с кана горещ чай и чинийка с бисквити и сладки, Холмс се обърна към нея:

— Можете да си вървите, Сали, и затворете вратата зад себе си.

Ужасена, че мъжът в купето на госпожа Хей ѝ дава нареждания, Сали погледна към Клара Хей за разпореждания. Госпожа Хей също изглеждаше шокирана, или поне объркана, но кимна на Сали да си върви. След това седна в отрупаното си с възглавнички кресло, колкото се може по-далеч от Холмс, доколкото позволяваше купето. Дори луксозното купе.

— Какво има, господин Холмс? — попита тя с тъничко гласче. — Не трябва ли и Джон да участва в този разговор?

— Не — отвърна Холмс. Той вдигна чинийката с чашката, добави малко сметана и изпи димящата течност. Клара Хей остана напълно неподвижна и го гледаше така, сякаш се беше озовала в стая с гърмяща змия.

— Знам, че вие сте напечатали и изпратили всички картички с надпис „Тя беше убита“, Клара — каза Холмс. — Мисля, че вече трябва да се спрете.

— Това е най-обидното и абсурдно нещо, което някога съм... — започна Клара Хей, притискайки двете си ръце към бузите.

— Двамата с господин Хей сте отседнали за три дни в Хартфордския дом на господин Клемънс година след смъртта на Клоувър Адамс — рече Холмс. — Често сте оставала сама и Клемънс дори си спомня, че сте го попитали как работи новата му печатаща джунджурия.

— Абсурд... — единствено успя да произнесе Клара Хей.

— Открих двама от прислужниците на господин Клемънс, спомнящи си за звука от печатане, който се е чувал от стаята за билиард, докато Клемънс и Хей били излезли да се разходят, а вие сте били сама в къщата онзи следобед, Клара — каза Холмс. — Но накрая се оказа, че парите, госпожо Хей, ми подсказаха вашето участие.

— Парите?

— През пролетта на хиляда осемстотин деветдесет и първа, малко преди да поема към шарадата край водопада Райхенбах, братът на Клоувър, Нед, ме покани да дойда в Америка, за да разследвам „загадъчните картички“, които се появявали всяка година на годишнината от смъртта на Клоувър. Не излъгах, когато казах, че съм взел един долар от него, за да имаме сключен договор и да се заема със загадката при първия удобен случай... твърде късно за горкия Нед, за съжаление... *но той ми предложи три хиляди долара*, за да дойда веднага в Америка и да разгада смущаващия случай с картичките, преди да се заема с нещо друго.

— Нед никога през живота си не е разполагал с три хиляди долара — прошепна Клара Хей.

— Точно това ми казаха и съпругът ви, и Хенри Адамс, когато споменах сумата — рече Холмс. — Те настояха, че Нед си е измислил тази сума пари, госпожо Хей. *Но Нед ми показва трите хиляди долара в стаята ми на улица Бейкър Стрийт 221Б.* Умоляваше ме да ги взема и да тръгна веднага с него за Америка, където, каза той, ще има повече пари, ако си свърша работата както трябва. Още тогава усетих, че Нед Хупър никога не бе разполагал със средства дори да пътува до Европа. Това бяха чужди пари. Някой друг имаше нужда от детектив.

Клара Хей го погледна в очите с предизвикателство, нещо, което той не предполагаше, че ще види у нея.

— Да не би сега да искате тези три хиляди долара, господин Холмс? След като вече сте... как се изразяваше доктор Уотсън в своите разкази?... След като сте „разничили“ този неразрешим случай? Или искате повече пари, за да гарантирате мълчанието си? Чековата ми книжка е тук. — Тя дори я извади, заедно с една писалка, от чекмеджето на близкото бюро.

— Искам просто да знам защо, госпожо Хей? Защо цели седем години сте се стараели всичките четирима оцелели от „Петте купи“ да получават тези картички на всеки шести декември?

— Защото знаех, че нещо не е *наред* — изръмжа нервно Клара. — Аз дори не харесвах Клоувър Адамс чак толкова, господин Холмс. Намирах я за арогантна и надменна, повече отколкото позволяваше положението ѝ в обществото. Ние бяхме Пет купи, господин Холмс, но всеки ден в пет следобед, по време на разговорите пред камината у семейство Адамс, Клоувър винаги беше Първата купа... след самоубийството ѝ Хенри Адамс и дори моят Джон започнаха да я наричат така... а аз не бях дори Пета купа. Мъжете обичаха да се шегуват с Кларънс Кинг, че трябва да се ожени за някоя от своите смугли дами от Южните морета, за да си имаме и Шеста купа, *но вече бях Шестата купа*. Никога не измислях навреме остроумни отговори. Винаги ми липсваше духовитост. Винаги ми липсваха познания по време на техните дискусии... — Беше избъбрила всичко това на един дъх, като навита докрай механична играчка на ключе. — През цялото време сочеше с писалката към Холмс, сякаш държеше в ръката си стилет или пистолет, но сега я прибра обратно в чекмеджето, заедно с чековата книжка. — Знаех, че когато онази Ребека Лорн тръгна да се сприятелява с горката самотна, нещастна Клоувър Адамс, някой — най-вероятно Ребека или онзи ужасен неин братовчед Клифтън — е намислил нещо. Нещо вредоносно. Нещо, което Клоувър нямаше да понесе. И все още продължавам да вярвам, че това е причината за самоубийството на Клоувър, ако наистина е било самоубийство.

Няколко минути двамата седяха в пълно мълчание.

Най-накрая Холмс каза тихо:

— Но това не е истинската причина да изпратите Нед Хупър чак в Лондон, за да ме наеме с онази купчина пари да разследвам разни

неща за „Петте купи“.

Тя подскочи и седна с изпънат гръб. Едва успя да процеди следващите си думи през стегнатото си гърло.

— Какво би... трябвало... да означава... това... господин Холмс?

Детективът бръкна в джоба на самото си и извади четири писма, всяко едно прибрано в бледоморав плик, адресиран с волевия, мъжки почерк на Джон Хей.

— Виждал съм ви на вечери, госпожо Хей — рече тихо той. — Аз непрекъснато наблюдавам хората. Докато се представяте за идеалната домакиня, вие следите за всяка дума, която мъжът ви казва на жените около масата, начина, по който говори с тях, следите за всеки негов поглед и движение. Особено що се отнася до Нани Лодж, която крие тези писма от господин Хей в спалнята си.

Клара ахна звучно.

— Как можете... да крадете личната кореспонденция на някого... да разбийете и да нахлуете...

— Нищо подобно — отвърна с усмивка Холмс. — Просто разполагах с един дребен и жилав сътрудник с щръкнала зелена коса и инструкции на кои места омъжените жени крият любовните писма от женени мъже, които не са им съпрузи. Тези писма — както и други, но всъщност тези са важните, както подозирам, че знаете — бяха залепени от долната страна на чекмеджето, в което Нани Лодж държи бельото си.

„На същото място, където в будоара си Лизи Камерън беше скрила любовните писма от Хенри Адамс — помисли си Холмс. — Жените са коварни същества, но начинът ми на мислене е твърде подобен на техния, за да им позволя да ме надхитрят. — Той се усмихна. — С изключение на Ирен Адлер.“

— Ето — каза Холмс и ѝ подаде четирите писма. Тя ги пое така, както сигурно Клеопатра беше поела змията, която е щяла да я отведе към смъртта.

— Ако ги прочета... — рече колебливо тя.

— Няма да забравите никога някои от думите или метафорите — каза Холмс. — Но трябва да знаете, че това са думи и метафори, които мъжете, навлезли в средната възраст и осъзнали собствената си тленност, използват в глупавите си любовни писма. Това е пълна лудост. Чисто мъжка лудост.

Клара Хей заговори така, сякаш Холмс дори не присъстваше в стаята.

— Джон обичаше да ми изпраща любовни писма. И чудесна поезия, която не бях чувала. И цветя. Но после... аз напълнях след децата... Една неделя се прибрах у дома след църква и чух Джон да се смее заедно с онзи простак Самюъл Клемънс на това, че аз... как се изрази скъпият ми съпруг... „По време на посещението ни в Чикаго Клара не излизаше твърде от хотела, но се нахвърляше ентусиазирано върху всяка храна, която предлагаша в трапезарията“.

Тя погледна към Холмс, сякаш едва сега забеляза присъствието му.

— Обичам Джон повече от живота... Посветих се на него и децата... но в онази минута ми се прииска да застрелям и него, и онзи идиот Клемънс.

Холмс кимна и не каза нищо.

Клара продължи да гледа писмата, които държеше далеч от себе си, сякаш можеха да хапят като змии.

— Няма ли Нани Лодж да забележи липсата им? — прошепна тя.

— О, да — отвърна Шерлок Холмс и си позволи една от редките си усмивки. — Ще забележи. Гарантирам ви го. И тогава... притеснението й, че точно тези писма са изчезнали, ще бъде огромно. Мисля, че ще забележите промяна както в поведението на Нани Лодж, така и на съпруга ви. Може би завинаги.

— Тогава може би не се налага да ги отварям — прошепна тя.

— Не — рече Холмс и протегна ръцете си, събрани в шепа, с дланите нагоре, сякаш се готвеше да приеме причастие.

В очите на Клара Хей проблесна разбиране и тя нахвърля пликовете един по един над шепата му, след което накара Холмс да изгори всяко парченце с модерната си запалка над големия кристален пепелник. Скоро ръцете на Шерлок Холмс се напълниха с мънички конфети — въпреки превръзката на дясната си ръка той не позволи на нито едно парченце да избяга от пламъците — и сега той използва здравата си лява ръка, за да прибере конфетите в джоба на самото си.

— Сега ще си вървя, госпожо Хей — рече той, изправяйки се. — А вие идете в мъжката тоалетна на тази гара и пуснете малко нежелана и безполезна хартия в канала.

Тя го погледна с грейнали очи, след което отново докосна бузите си.

— Парите...?

— Не съм дошъл в Америка заради парите — отвърна Холмс. — Направих го заради Нед. И, мисля, заради вас. Приятен ден, госпожо Хей. Предполагам, че до слизането ми в Ню Йорк повече няма да имаме възможност да поговорим.

* * *

Веселбарите организираха шумно прощално парти за Хенри Джеймс първо в един хубав ресторант на Трийсет и втора улица, а после на пристана, където големият лайнер „Юнайтед Стейтс“ извършваше последните си приготовления, преди да отплава. Буксирните въжета беше бяха разположени на позиция.

— Странно, че Холмс не дойде на вечерята; дори не мина да се сбогува — каза Хенри Джеймс, когато гласовете утихнаха за миг.

— Може да е забравил часа — обади се Хенри Кабът Лодж. — Винаги ми се е струвал изключително разсеян.

— Може раните да го безпокоят — рече младата Хелън.

— Или по-вероятно се е заел с разследването на някой случай — обади се Джон Хей.

— Какво пък — каза сенатор Дон Камерън, прегърнал през раменете съпругата си Лизи, която се усмихваше на Адамс, — мисля, че компанията на този човек ни стига за тази година. Но ти, Хари, ти определено трябва да ни посетиш отново.

Джеймс поклати глава.

— Вие трябва да дойдете в Лондон, Париж или Италия, за да ме видите.

Камерън и Лодж си размениха странни погледи.

— Както си мислим, че банките и Уолстрийт ще бъдат връхлетени като цунами от борсовата паника — рече Хенри Кабът Лодж, — подозирам, че на повечето от богатите семейства в Ню Йорк, Бостън и Вашингтон ще им излезе по-евтино да се преместят през юли или август в Европа и да оставят прислугата тук да се грижи за големите им домове, докато отmine тази буря. А след година, две или

три може да се върнат у дома. Онези, които оцелеят след бурята, имам предвид.

— Престани, скъпи! — извика Лизи Камерън и се престори, че удря съпруга си по рамото. — Никакви такива мрачни разговори, докато пожелаваме на Хари *бон воаяж*!

— Никак не са мрачни, ако това означава, че скоро ще дойдете да ме видите в Лондон — каза Джеймс и повдигна шапката си, преди да тръгне по подвижното мостче към кораба, след като се чу сигналът за последно повикване на пътниците на борда. — *Adieu!* — извика той през свистенето на парата.

ЕПИЛОГ

Хенри Джеймс мразеше епилозите и отказваше да ги използва в творбите си. Казваше, че животът не ни дава никакви „епилози“, така че защо трябва да ги използваме и в литературата? Животът, както знаеше твърде добре, представляваше просто поредица от неприятни случки. В живота всъщност нямаше обобщения и със сигурност нямаше извикване на бис.

Моето отношение към епилозите е почти същото — а може би и вашето — но този е вече тук и просто ще трябва да го преглътнем.

* * *

В последната си вечер в открито море — параходът „Юнайтед Стейтс“ трябваше да спре в Портсмут, но след това продължаваше за Генуа, където Джеймс беше решил да започне последния етап от пътуването си, за да се събере с Уилям, съпругата му Алис и децата им в Люцерн — Хенри Джеймс беше отегчен.

Времето бе идеално, а морето толкова спокойно, че всички опитни пътешественици и дори екипажът не спираха да го обсъждат. Джеймс не беше в настроение за табла или някоя друга от глупавите игри, които се провеждаха в салоните, затова предпочете да чете — дали в удобната си каюта, или в удобното си кресло във фоайето, завил скута и краката си с одеяло, или докато обядваше сам. Вечерите му се поднасяха на масата за важни хора, но тези мъже се интересуваха единствено от бизнес и Хенри Джеймс ги слушаше и кимаше учтиво, без да има какво да каже по въпроса. Мислеше много за пиесата си и за всички тези дни, които беше пропилял, вместо да седне да пише.

По залез-слънце на четвъртата вечер, когато Джеймс се беше облакът на махагоновия парапет в отделението на първата класа, загледан в красивия залез над Атлантика, той осъзна, че някакъв друг мъж се е приближил и се е облегал на парапета до него.

— Холмс! — извика той, след което бързо се огледа, за да провери дали някой не е обърнал внимание на абсурдния му вик. Детективът вече не носеше превръзка през врата, но дясната му ръка все още беше бинтована.

— Защо сте тук? — попита писателят. — Къде отивате?

— Този кораб пътува за Портсмут и оттам за Генуа, ако не се лъжа — отвърна тихо Холмс. Той изглеждаше по-слаб и много по-блед, отколкото в Америка.

— Защо не ми казахте...

— Че ще пътувам със същия кораб, който ще ви върне в Европа? — попита Холмс с лека усмивка. — Не мисля, че щяхте да посрещнете с радост тази новина. Възнамерявах да запазя в тайна присъствието си на борда през цялото пътуване, независимо колко далеч отивате.

— Но къде се бяхте скрили? — попита Джеймс.

Отново онова потрепване на устните, което така и не премина в истинска усмивка.

— Ако държите да знаете истината, Хари, бях в каютата си и се скъсвах от повръщане, като се стараех да не пиция като горила, попаднала в пожар.

Джеймс отстъпи назад, сепнат от грубия език.

— Но плаването беше толкова *спокойно*. Океанът беше гладък като огледало. Дори възрастните дами, които получават морска болест при вида на някоя по-голяма чаша чай, си прекараха много добре при този преход.

Холмс кимна и Джеймс забеляза, че челото му е покрито със ситни капки пот, въпреки приятната хладна свежест на вечерта и лекия бриз.

— Реших, че трябва да се откажа от онова хероиново лекарство, което си инжектирах по няколко пъти на ден в Америка — рече тихо Холмс. — Споменах ли ви наименованието на тази хероинова субстанция?

— Не — рече Джеймс. — Мислех си, че вие... Не съм сигурен какво точно си помислих...

— Както и да е — продължи Холмс с все същата полуусмивка, — дори двумесечната употреба на това нещо прави отказа от него ужасно преживяване. В следващите месеци сигурно ще се видя с доктор

Уотсън и той ще бъде изключително разочарован от мен, ако се върна в Англия пристрастен към някаква нова отрова.

— Значи завинаги се отказвате от този хероин?

— О, да — отвърна Холмс. — Но не затова ви потърсих, Джеймс.

— А защо?

— Защото след четирите и половина дни, прекарани в повръщане, главата ми внезапно се проясни и аз осъзнах защо през последните дни в Америка бяхте в лошо настроение и толкова замислен.

Джеймс извърна поглед и усети вкуса на надигащата се в гърлото му жлъчка.

— Убих човек, Холмс. Прострелях и убих човешко същество. Той беше злодей и заслужаваше да умре... но не и от моята ръка. Аз съм творец, създател, не... — Гласът му заглъхна.

— И аз реших, че това сте си помислили — рече Холмс. — И сте луд, Хенри Джеймс. Трябваше да присъствате на обсъждането на операцията с Дръмънд, полковник Райс и останалите, след като всичко приключи, вместо да си тръгнете.

— За какво говорите, Холмс?

Детективът вдигна превързаната си ръка.

— Изстрелът ви не е убил никого, Джеймс. Куршумът е преминал през ръкава на ризата на Лукан Адлер... може и да го е одраскал дотолкова, че да го накара да трепне и да спаси живота ми от онова острие... след това опари обратната страна на дланта ми и продължи по безгрижния си път към езерото. Вие... не сте... *убили*... никого.

Джеймс имаше чувството, че всеки момент ще се разплаче от облекчение, от което му се догади, но вместо това стисна по-силно дървения парапет и се втренчи в залязващото слънце.

— О — рече Холмс, — когато приключих с малкото приключение по отказването ми от наркотика, аз осъзнах, че съм забравил да ви съобща за двете телеграми, които получих в Ню Йорк малко преди да отплаваме. — Детективът измъкна две листчета от джобчето на гърдите си.

Макар да имаше усещането, че за пръв път от седмици може да си поеме дълбоко дъх, Джеймс го слушаше с известен страх.

— Първата е от нашия приятел агент Дръмънд и е чисто информативна — каза Холмс, разгъвайки листа хартия с известно усилие заради бинтованата си ръка. — Цитирам:

ИНФОРМИРАМ ВИ, ЧЕ ИРЕН АДЛЕР ИЗБЯГА ОТ
ОХРАНАТА В ЛЕЧЕБНИЦАТА НА КОЛУМБОВОТО
ИЗЛОЖЕНИЕ ДЕН СЛЕД КАТО НАПУСНАХТЕ
ЧИКАГО ТЧК ГВАРДЕЕЦ ОТКРИ, ЧЕ СИ Е ОТРЯЗАЛА
КОСАТА НАД УМИВАЛНИКА ДОСТА КЪСА СПОРЕД
НАС И ЧЕ ЕДИН ОТ ПАЗАЧИТЕ Е БИЛ НАДВИТ,
ЛИШЕН ОТ УНИФОРМАТА СИ, ЗАВЪРЗАН, СЪС
ЗАПУШЕНА УСТА И Е БИЛ ЗАТВОРЕН В КИЛЕР ТЧК
ИРЕН АДЛЕР МОЖЕ ДА Е ИЗБЯГАЛА ОБЛЕЧЕНА В
УНИФОРМА НА ГВАРДЕЕЦ ПРЕСТРУВАЙКИ СЕ НА
МЪЖ ТЧК ВНИМАВАЙТЕ ЗА ЖЕНА С ЛЯВА РЪКА,
ОКАЧЕНА НА ПРЕВРЪЗКА ТЧК МОЖЕ ДА Е
ВЪОРЪЖЕНА И СЕ СЧИТА ЗА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО
ОПАСНА ТЧК
ДРЪМЪНД

Макар да нямаше никакво намерение да го прави, Джеймс избухна в смях и установи, че му е трудно да се спре. Холмс се присъедини към него и това накара писателя да се разсмее още по-гръмко. Сам не знаеше защо се смее. Просто вече му се струваше, че всичко наистина е... *свършило*.

— Тази телеграма, която получих в Ню Йорк точно преди да отплаваме, набързо ще ви отрезви, Джеймс, уверявам ви. — Холмс разгъна тронаво второто листче и го прочете внимателно, с по-сериозен от обичайното глас. — Тя е от брат ми Майкрофт, който никога не се интересува от цената на допълнителните думи в телеграмата. Това се отнася и за мен. От Майкрофт:

ШЕРЛОК, НАЛАГА СЕ ДА ПРОДЪЛЖИШ
ПЪТУВАНЕТО СИ ДО ГЕНУА НА БОРДА НА КОРАБА
ЮНАЙТЕД СТЕЙТС И СЛЕД ТОВА ДА ПРОДЪЛЖИШ

НА СЕВЕР КЪМ ЛЮЦЕРН ШВЕЙЦАРИЯ КОЛКОТО СЕ
МОЖЕ ПО БЪРЗО ТЧК АЗ ЩЕ БЪДА ТАМ СЛЕД ДЕСЕТ
ДНИ ТЧК ПРОВЕЖДА СЕ КОНФЕРЕНЦИЯ С
МЕЖДУНАРОДНО ЗНАЧЕНИЕ ТЧК ПРИСЪСТВИЕТО
ТИ Е ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ТЧК
МАЙКРОФТ

Холмс прибра телеграмите и двамата мъже се спогледаха.

— Вашият по-голям брат и моят по-голям брат едновременно в Люцерн — каза Хенри Джеймс с изненадан, преливащ от недоверие глас. — И ние двамата с тях? Невероятно.

— Съгласен съм — каза мрачно Холмс.

Внезапно покрай тях премина един млад мъж с дебело палто, наметнато върху раменете му, и голямо бомбе, придърпано ниско над очите му.

— Добър вечер, господин Холмс — разнесе се младежки глас.

Джеймс рязко завъртя глава, но успя да зърне само волевата брадичка, високите скули и тъмната коса, подстригана късо, в американски военен стил, на слепоочията и на тила.

— Ваш приятел? — попита Хенри Джеймс.

Слънцето се беше скрило. Всички електрически лампи на кораба светнаха едновременно по същия начин, както в нощта на откриването на Световното изложение в Чикаго. Преди светлината да изригне като фойерверки, въпреки сумрака и бързината, с която младият мъж беше минал покрай тях, Шерлок Холмс успя да зърне лявата му ръка, която висеше в черна превръзка под разкопчаното палто.

Детективът хвана под ръка Хенри Джеймс и заедно с него се надвеси през парапета. Морският въздух беше толкова свеж, че им действаше омайващо.

— Ще се оправяме с Люцерн и големите братя, като стигнем при тях — рече Холмс и гласът му прозвуча щастливо за пръв път, откакто Хенри Джеймс го беше срещнал в онази дъждовна нощ край Сена два месеца по-рано. — Междувременно, приятелю мой — продължи Холмс, — това все пак може да се окаже едно много интересно пътуване.

юни 2013 — октомври 2014

БЛАГОДАРНОСТИ

Искам да благодаря на следните хора за помощта им, която ми позволи да напиша „Петата купа“.

Съпругата ми Карън.

Агентът ми Ричард Къртис, на когото посвещавам тази книга. „Иска ми се да имах по-добра книга за толкова добър човек“. (Посвещение на Робърт Луис Стивънсън за Хенри Джеймс.)

Издателите ми Рейгън Артър и Майкъл Питч, които ме окуражиха да продължа напред с доста странното партньорство между Шерлок Холмс и Хенри Джеймс.

Новият ми редактор Джошуа Кендъл, който разбираше и най-сложните ми изречения и чиито предложения много ми помогнаха.

Освен това на Гретчен Кос, шеф на рекламата; Катрин Кълън, главен рецензент; Пеги Фройдентал, главен редактор.

На толкова нужната ми и уважавана коректорка Сюзън Бранданини Бетц, чието самопровъзгласено „обсесивно-компулсивно разстройство“ (в откриването на думи, факти, дати, имена и други подобни) помогна изключително на мен и на романа ми.

И накрая благодаря отново на добрия ми приятел и отличен социолог доктор Дан Питърсън, който ме снабди с много дискове, пълни с „Музика за слушане, докато се пишат хубави книги“. Дисковете бяха великолепни. Вината за всеки неуспех в написването на „хубави книги“ си е изцяло моя.

Благодаря на всички.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.